

JESUS - CHRIST - NIM

Kinne uetas-pa kut

KA-KALA TIME-NIN I-UES PILEP-EZA-PA

TAZ-PA TAMTAI-PA

NUMIPU - TIMT - KI

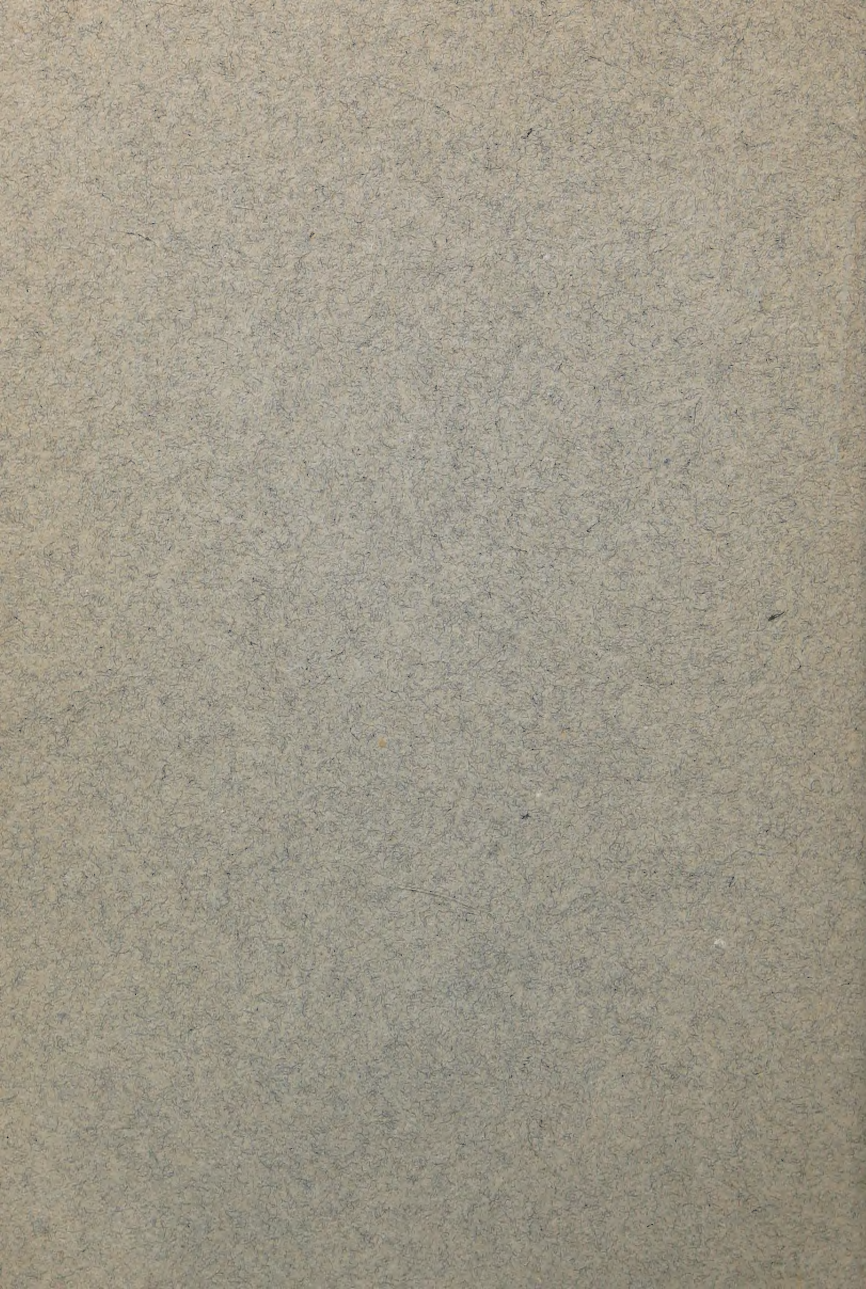
1914

THE LIFE OF JESUS CHRIST

FROM THE FOUR GOSPELS

IN THE NEZ PERCES LANGUAGE

By J. M. CATALDO, S. J.

JESUS - CHRIST - NIM

Kinne uetas-pa kut

KA-KALA TIME-NIN I-UES PILEP-EZA-PA

TAZ-PA TAMTAI-PA

NUMIPU - TIMT - KI

46026

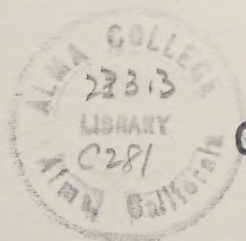
1914

Property of

CLgA

Please return to

Graduate Theological
Union Library

THE LIFE OF JESUS CHRIST

FROM THE FOUR GOSPELS

IN THE NEZ PERCES LANGUAGE

By J. M. CATALDO, S. J.

11
2019
27
914

G

COPYRIGHT, 1915

by

J. A. ROCKLIFF, S. J.

APPROBATION

NIHIL OBSTAT

THOMAS M. NEATE, S. J.

IMPRIMI POTEST

JACOBUS A. ROCKLIFF, S. J.

Praepositus Provinciae Californiae

IMPRIMATUR

✠ CAROLUS J. O'REILLY

Episcopus Bakariensis

Digitized by the Internet Archive
in 2024

DEDICATION

TO THE VIRGIN MOTHER OF GOD
MARY MOST HOLY

Kem Im ues Timai Pike
Akamkinikum uag Titokanm Pika,
Hautnis-nig Mary.
Imene uiluilp-ki timne-ki
Ki times inise-he,
Ke-k-in ues imim miaz.

REMARKS OF THE TRANSLATOR

This translation of the Four Gospels combined, into the Numipu (Nez-Perce) Indian-language, is as faithful as the idiom of the tongue would permit. The chronological order of events followed is that adopted by A. J. Maas, S. J., in his well known work *The Life of Jesus Christ*, with some little variations.

The spelling used is that of the published "*Grammatica Numipu*" *Auctore Missionario S. J.*; but the device of a hyphen has been introduced in this work, to enable the reader more readily to distinguish *prefix*, *affix* and *suffix* from the root of the word. Occasionally words and even whole sentences have been inserted, after the manner of parentheses, or in foot notes, where they were judged necessary or helpful to make the meaning in Indian more clear.

Here and there English words have been inserted, in italics, as a help to beginners.

Finally, in order to prevent misplacement of accent in pronouncing, the last syllable of words has, in some instances, been accented; this accent, however, should be only slightly struck.

The spelling sometimes varies, owing to a difference in the dialects: for instance, *uyít-pa=úít-pa=uit-pa=úyít-pá*; *ipná-íia-na=ipná-yía-na=ipná-eía-na=ipná-íá na=ipné-ihía-na*; *i-uíza=i-uíze=i-uúiza=i-uyíza=i-úúiza*; *náks-inim=náks-nim=náks-inm*; *yug-pním=yug-o-pním=yug-o-pínim=yog-pním=yog-o-pním*.

INDEX.

	Page
Approbation	
Dedication	
Remarks of the Translator	
1. Preface to St. Luke's Gospel.....	1
2. Introduction—St. John	1
 PART ONE—NATIVITY AND CHILDHOOD OF JESUS.	
3. Genealogy of Jesus.....	3
4. The Angel announces the birth of John the Baptist....	4
5. The Word is made Flesh.....	6
6. Mary visits Elizabeth.....	7
7. The Birth and Name of John the Baptist.....	9
8. Joseph takes Mary to spouse.....	11
9. The Birth of Jesus.....	12
10. Adoration of the Shepherds.....	13
11. Circumcision	14
12. Purification and Presentation.....	14
13. Adoration of the Magi.....	16
14. Flight into Egypt.....	17
15. Return from Egypt.....	18
16. Jesus stays in the Temple.....	19

PART TWO—PUBLIC LIFE OF JESUS.

17. John preaches penance and baptizes.....	21
18. John chides Pharisees and Sadducees.....	22
19. John instructs the multitude.....	23
20. John's first testimony to Jesus.....	23
21. Jesus is baptized by John.....	24
22. Temptation of Jesus.....	25

	Page
23. John's second testimony to Jesus.....	26
24. John's third testimony to Jesus.....	27
25. Jesus' first disciples.....	28
26. The Marriage in Cana.....	29
27. Jesus goes to Capharnaum.....	31
28. Jesus expels buyers and sellers from the Temple.....	31
29. Jesus and Nicodemus	32
30. Jesus dwells in Judea.....	34
31. John is imprisoned by Herod.....	36
32. Jesus passes through Samaria. The Samaritan woman.	36
33. Jesus first journeys through Galilee. The son of the Ruler	40
34. Jesus is expelled from the Synagogue of Nazareth....	41
35. Jesus resides in Capharnaum.....	43
36. Jesus teaches from the bark of Peter.....	44
37. The miraculous draught of fish.....	44
38. Exorcism of demoniac.....	46
39. Jesus heals Simon's mother-in-law.....	47
40. Many miraculous cures.....	47
41. Jesus in the Synagogues of Galilee.....	48
42. Jesus heals a leper.....	48
43. Jesus heals the man sick of the palsy.....	49
44. The call of Matthew.....	51
45. The feast in the house of Matthew.....	52
46. Jesus goes to Jerusalem and heals the man sick for 38 years	53
47. Jesus manifests his Divinity.....	55
48. Jesus confirms His testimony.....	56
49. Jesus defends his disciples against the Pharisees....	58
50. Jesus cures the withered hand on the Sabbath-day....	59
51. Jesus retires to the lake of Genesareth.....	60
52. The call of the twelve apostles.....	61
53. Events preceding the sermon on the Mount.....	62

	Page
54. Sermon on the Mount.....	63
(A) Messianic Constitutions—Beatitudes	63
(B) The Apostolic Office.....	64
(C) Negative precepts	65
1. Fulfil the law.....	65
2. Anger	65
3. Reconciliation	66
4. Lust	66
5. Forswearing	66
6. Revenge	67
7. Love of enemies.....	67
(D) Positive Precepts	68
(E) Social Duties	70
(F) Obstacles to Christian perfection.....	71
(G) Conclusion of the Sermon on the Mount....	72
55. Jesus heals the Centurion's servant.....	73
56. Jesus restores a dead man to life.....	74
57. John's embassy to Jesus.....	75
58. Jesus eulogizes John	76
59. Jesus remits the sins of a sinful woman.....	77
60. Second journey of Jesus through Galilee.....	79
61. Jesus returns to Capharnaum.....	80
62. The Mother and the Brethren of Jesus.....	81
63. The lake sermon. Seven parables.....	82
(A) The Sower	82
(B) The Cockle	83
(C) The Growth	83
(D) The Mustard Seed.....	84
(E) The Leaven	84
(F) The Treasure-trove	85
(G) The Pearl	85
(H) The Net	85

	Page
(I) Conclusion	86
64. Storm at Sea.....	89
65. Jesus cures the demoniac of Gerasa.....	90
66. The resurrection of Jairus' daughter. The woman having an issue of blood.....	93
67. Two blind men cured.....	96
68. Jesus' last visit to Nazareth.....	96
69. Third journey of Jesus through Galilee.....	97
70. Jesus sends His Apostles.....	98
71. Death of the Baptist. Herod hears of Jesus.....	99
72. Return of the Apostles.....	101
73. First multiplication of loaves.....	102
74. Jesus walks on the waters.....	104
75. Jesus promises the Eucharistic-bread.....	105
(A) Jesus addresses the multitudes	106
(B) Jesus addresses the Jews	107
(C) Jesus addresses the Disciples	109
(D) Jesus addresses the Apostles	109
76. Jesus reproves the Pharisees.....	110
77. Jesus heals the daughter of the Syrophenician woman.	113
78. Jesus heals the Deaf-mute	114
79. Second miracle of loaves.....	115
80. The Pharisees ask for a sign.....	116
81. The leaven of the Pharisees.....	117
82. The blind man at Bethsaida.....	118
83. Promise of the Primacy	118
84. Jesus predicts His Passion for the first time.....	119
85. The Transfiguration	121
86. Jesus exorcises the mute devil.....	123
87. Jesus again predicts His death.....	125
88. Jesus pays the tribute money.....	126
89. The greater in the Kingdom of heaven.....	126

	Page
90. Jesus refuses to go publicly to the Feast of Tabernacles	129
91. The Samaritans refuse Jesus hospitality.....	130
92. Half-hearted followers of Jesus.....	131
93. Mission of the Seventy-two.....	132
94. The return of the Seventy-two.....	134
95. The Good Samaritan.....	136
96. Hospitality of Mary and Martha.....	137
97. The Feast of Tabernacles.....	138
98. The Feast of the Tabernacles continued.....	141
99. The woman taken in adultery.....	142
100. Jesus disputes with the Jews.....	143
(A) Jesus speaks to the Pharisees	143
(B) Jesus speaks to the Jews	144
(C) Jesus speaks to those that believe in Him..	145
101. Jesus heals the man blind from his birth.....	148
102. The Good Shepherd.....	152
103. Jesus teaches His disciples to pray.....	154
104. Jesus again confounds the Pharisees.....	155
105. Continuation	158
106. Hypocrisy of the Pharisees.....	159
107. Various Instructions	161
(A) Beware of hypocrisy	161
(B) Beware of covetousness	162
(C) Beware of worldly care.....	163
(D) Exhortation to watchfulness	165
(E) Antagonism developed by the Kingdom of God	166
108. Jesus exhorts the multitudes to Penance.....	167
(A) Parable of the Creditor and Debtor.....	167
(B) Necessity of Penance.....	168
(C) The barren fig-tree.....	168
109. Cure of a woman who had a spirit of infirmity.....	169

	Page
110. Jesus at Jerusalem during the feast of Dedication....	170
111. Jesus preaches beyond the Jordan.....	171
112. The Pharisees attempt to frighten Jesus.....	173
113. Jesus teaches in the house of a prince of the Pharisees.	173
(A) Jesus heals a man who had the dropsy.....	173
(B) The guests should not choose the first place.	174
(C) Whom we must invite to our feast.....	174
(D) Parable of the great supper.....	175
114. Jesus addresses various classes.....	176
(A) The multitudes are addressed.....	176
(B) The Pharisees are addressed.....	177
The Prodigal Son	178
(C) The Disciples are addressed. The Bad Steward	180
(D) The Pharisees are again addressed. Lazarus and Dives	182
(E) The Disciples are again addressed.....	184
Parable of the unforgiving servant.....	185
(F) Conclusion	186
115. Sickness of Lazarus	187
116. Resurrection of Lazarus.....	188
117. The enemies of Jesus decree His death.....	191
118. Jesus heals ten lepers.....	192
119. When and where is the kingdom of God.....	193
120. Incessant Prayer	194
121. The Pharisee and the Publican.....	195
122. Marriage in the Church.....	196
123. Children in the Church.....	198
124. Riches in the Church.....	198
125. The laborers in the vineyard.....	200
126. Jesus predicts His passion the third time.....	202
127. Ambition of the sons of Zebedee.....	203
128. Jesus heals two blind men.....	204

	Page
129. Repentance of Zacheus.....	205
130. Jesus at Bethany	208
131. Triumphal entry of Jesus into Jerusalem.....	210
132. The homage of the Gentiles.....	213
133. The barren fig-tree. Jesus curses it.....	215
134. Jesus expels the traders from the Temple.....	216
135. Efficacy of Faith.....	217
136. The conflict begins.....	218
137. Three Parables	219
(A) The two sons	219
(B) The wicked husbandmen	219
(C) The Parable of the marriage feast.....	221
138. Three Assaults	222
(A) The political assault.....	222
(B) The assault of the scoffers.....	223
(C) The theological assault	225
139. The last encounter	226
140. Woe against Scribes and Pharisees.....	227
141. The widow's mite	231
142. The incredulity of the Jews.....	231
143. The last prophecies of Jesus.....	233
(A) The Destruction of Jerusalem.....	233
(B) The Second Coming	237
(C) The Ten Virgins	239
(D) Parable of the Talent.....	240
(E) The Last Judgment	242
144. Jesus foretells His passion again.....	243
145. Judas betrays Jesus.....	244

PART THREE—PASSION AND DEATH OF JESUS.

146. The Last Supper. The Paschal Lamb.....	245
147. Jesus desires to eat the Pasch.....	246

	Page
148. The Apostles strive for the first places.....	246
149. Jesus washes the feet of His Apostles.....	247
150. Jesus announces His betrayal.....	249
151. The departure of Judas.....	250
152. Jesus institutes the Holy Eucharist.....	251
153. First prediction of Peter's fall.....	251
154. The incident of the swords.....	252

LAST WORDS OF JESUS.

155. Jesus addresses His Apostles, and strengthens them..	253
1. Motives of consolation.....	253
2. Farewell words of Jesus.....	255
3. Abide in Me	256
4. Conditions of abiding in Jesus.....	257
5. Outward result of abiding in Jesus.....	257
6. Effects of the coming of the Paraclete.....	259
7. Their sorrow shall turn to gladness.....	260
8. Prayer in the Name of Jesus.....	260
9. The Apostles' Confession of Faith.....	261
10. Jesus prays for Himself	262
11. Jesus prays for His Apostles	262
12. Jesus prays for all believers	263
156. Second prediction of Peter's fall.....	264
157. The prayer and agony of Jesus in the garden.....	265
158. Jesus is betrayed and taken.....	267
159. Jesus before Annas. First Denial of Peter.....	269
160. Jesus before the Sanhedrin. Second and Third Fall of Peter	271
161. Jesus insulted and mocked	273
162. Jesus again before the Sanhedrin.....	273
163. The despair of Judas	274
164. Jesus before Pilate	275
165. Jesus before Herod	277

	Page
166. Jesus is led back to Pilate.....	278
Barabbas. Pilate's wife.....	278
Pilate washes his hands.....	279
167. Jesus is scourged and crowned with thorns.....	280
168. Ecce Homo. Sentence of death.....	280
169. Jesus carries the cross.....	282
170. Jesus addresses the weeping women.....	282
171. Jesus is crucified	283
172. The inscription. The division of His garments.....	284
173. Jesus is mocked. His last words.....	285
First word	285
Second word	286
Third word	286
Darkness.	
Fourth word	286
Fifth word	287
Sixth word	287
Seventh word	287
The veil of the temple. Nature. Centurion.....	287
174. The Heart of Jesus is pierced.....	288
175. Jesus is buried	289
176. The sepulchre is sealed and guarded.....	290
177. The women prepare ointments.....	290

PART FOUR—THE RESURRECTION.

178. Jesus rising appears to His Mother.....	291
179. The Holy Women at the sepulchre.....	292
180. Peter and John	292
181. Jesus appears to Mary Magdalene.....	294
182. Jesus appears to the Holy Women.....	295
The guards go to Jerusalem.....	295

	Page
183. Jesus appears to Peter, and to the two disciples in Emmaus	296
184. Jesus appears to the disciples at Jerusalem.....	298
185. Jesus addresses Thomas	299
186. Jesus appears near the lake of Galilee.....	300
187. Jesus gives the Primacy to Peter.....	301
188. Jesus appears on the Mountain of Galilee.....	303
189. Jesus appears to James	303
190. Jesus appears to the Eleven at Jerusalem	303
191. Jesus ascends into Heaven.....	305
192. The election of Matthias.....	306
193. The coming of the Holy Ghost.....	308
194. End of Gospel	310

ADDITIONS FROM THE ACTS OF THE APOSTLES.

I. Peter Heals the crippled man.....	313
II. Peter and John in prison and before the Council...	315
III. The Apostles' prayer for strength.....	316
IV. Behavior of the Faithful.....	317
V. Ananias and Saphira.....	318
Miracles	318
VI. All the Apostles in Prison. The Angel sets them free	319
VII. Gamaliel	320
VIII. Stephen	321
IX. Saul—Paul	323
X. Peter's Miracles	327
XI. Cornelius is received into the Church.....	328
XII. Peter freed by the Angel.....	330

ADDITIONS FROM THE OLD TESTAMENT.

1. Creation of the World.....	333
2. Creation of Man.....	334

	Page
3. The Sin of Man.....	335
4. Cain and Abel.....	336
5. Noe and the Flood. Babel.....	337
6. Abraham. Lot. Sodom.....	339
7. Isaac and Jacob.....	344
8. Joseph	350
Joseph in Prison	352
Joseph before Pharaoh	354
Joseph and his brothers.....	355
9. Moses	361
The Birth of Moses.....	361
Mission of Moses.....	362
The Plagues of Egypt.....	365
The Crossing of the Red Sea.....	370
Moses in the Desert.....	371
Mount Sinai	373
Core, Dathan, Abiron.....	374
10. Josue	375
The Fall of Jericho.....	376
Josue Commands the Sun to Stand Still.....	376
11. David	377

1. PREFACE TO ST. LUKE'S GOSPEL. Luke 1:1-4.

Etké ku mázua tímes-ki ipa-tamtái-nipázui-ya úikala kut, ka-kalá núnim-pa (Jesus-nim) e-uzé-ya, kan-kúus nuna kie ipa-nés-himték-a ke-imém uyít-kínig (Jesus-na) pe-ég-néi-siná (kut) : kunú-azánu in-ka (Luke) in neki-se iméne he, láutua Theóphile, time-nú-yu, etké uako úikala kut uyít-kínig lauít in zúkua-za; kúus-kí im-ka lauít he zúkua-nu kam-kalá ziégk-en imené ipe-himték-a.

2. INTRODUCTION. John i:1-18.

Uyít-pa i-uéka Ziégk-en, káa Ziégk-en i-uéka Akamkíniku-pá, káa Akamkíniku i-uéka Ziégk-en. (Timné-zekeín.) Yug-(ttíte Ziégk-en) i-uéka uyít-pa Akamkíniku-pá. Úikala (ka-kalá í-ues) Ipním us ánit (káa ka-kalá í-ues, kalá kín-ki i-uzé-ya Ziégk-ki), kauá zalauí Ipí záya i-ua-kóka káa úikalá zaya i-uze-yóka (kauá Kín-ki Ziég-néi-ki (1) uetu itú i-uzé-yóka). Ipnim-pá uakaís-náuit i-uéka, káa uakaís-nauít i-kuéka illaká-uit titó-kan-áin, kauá illakáuit séktit-pa i-l-laká-ui-sá, káa sékti-nm uetu pe-énp-e (uetu p-ó-kálp-a) kunia illaká-ui-ná. Nakz titókan Akamkíniku-m ueímt-in e-uzé-ya, ka-kuním e-uéka uánik-t John (Zapá-kaik-auát) yug-pí i-pái-na tamápaik-tás-g, etké illaká-ui-na pa-tamápaik-tata-sána (titóka-pg), etké úikalu miz-kúi-nek-ás i-u-sina ipnim-kí tamtái-ki. Uétu mis ipí i-uéka illaká-uit, metu ipním illaká-ui-ná pá-tamápaik-tata-sána. I-uéka ikúinu, illaká-uit, ka-kuním pa-llaká-ui-yósa úikalana titókan-á, ka-kalú i-pái-zig kínne uétas-pa. Kínne

(1) ku Ipí uétu i-ziég-nóka, kauá uétu itú.

uétas-pa i-uéka (yug-pí Ziégk-en Illaká-uit), kauá Ipním kinnia uétas-na pa-áni-a, zauín kiné-ma-m uétas-pum Ipné pa-síua-ziná, káa uétu pé-súk-siná. Ipním-pá i-pái-na, kauá Ipnim-níg-nim titókan-m uéta Ipné pe-enpú-kíni-siná. Métu ka-kalú-mám pe-enpú-kini-siná, káa pe-miz-kúi-nek-a-niá uáníkt, kalú-ná inéz-iní-á kapsikápsi-néuit uizé-tas Akamkíniku-m ma-máyaz. Ke-imé uétu mis kikát-kínig, ítku zillak-áanim nek-ít-kí-nig, ítku háma-nm nek-ít-kínig, metú Akamkíniku-pkínig miäpkaáuit ipé-uzé-ya. Kauá Ziégk-en zillákt i-uzé-ya (káa Ziégk-en-im zillákt e-uzéya, káa ipná-ani-á zillákt-in titókan), kauá i-uagsilik-a uág i-téuyanik-a núnim-pa: kauá nun epe-eg-né-nia imékaís-néuit uág uatásk-náuit, yug imékaís-néuit (uatásk-náuit) Ipním us, usk naks-iní-ním Miáz-pim Pisít-kínig (etké Ipí í-ues Akamkíniku-m naks-iníg Miáz); kauá Ipním-tite us kakmám taáz-uit uág ikúin-néuit. Kauá John-nim (zapá-kaik-auát-óm) Ipné pa-tamápaik-á, uág i-tiúg-na: Ki í-ues kag-kunía in eu-zé-ne, kag-kauá in i-zé-ne: Ke-ipí ínim élek—kínikai (1) i-pái-nu, Yug-pnim ina i-katóski-sá uág i-uayené-za, etké ínim annúkt-kínikai í-ues (kunku, uág i-uéka Ipí): kauá Ipnim kakmám-néuit-pkínig nun úikalú kie epe-enpú-kínia taáz-uit uág iyéun: etké tamáluit Moses-kínig kie iní-a (Akamkíniku-m), káa taáz-uit uág ikúin-néuit Jesus Christ-kínig i-kúma (uág kie i-pái-nó-ya). Uétu isí-nim máua pe-ég-na Akamkínikú-na, naks-iní-ním Miáz-pim, ke-ipí í-ues Pisít-pim timné-pa, Ip-zuátg-anim nuna kie i-hímték-ima Pisít-ki (Akamkíniku-ki).

(1) éleg.

PART I.

Nativity and Childhood of Jesus.

3. GENEALOGY OF JESUS. Matth. i:1-17.

Ki tímes i-tamtái-za J. Christ-nim uízet, etké í-ues times uizé-nim J. Christ-nim, Ke-ipí í-ues David-kakál, káa David í-ues Abraham-kakál. Abraham-nim miáz e-uzé-ya Isaac, káa Isaac-nim miáz e-uzé-ya Jacob, káa Jacob-nim ma-máyaz e-uzé-ya Judas uág pié-ma uág eská-ma, káa Judas-nim miáz e-uzé-ya Phares, káa Phares-nim miáz e-uzé-ya Esron, káa Esron-im miáz e-uzé-ya Aram, káa Aram-nim miáz e-uzé-ya Aminadab, káa Aminadab-nim miáz e-uzé-ya Naasson, káa Naasson-im miáz e-uzé-ya Salmon, káa Salmon-im miáz e-uzé-ya Booz Rahab-kínig, káa Booz-nim miáz e-uzé-ya Obed Ruth-kínig káa Obed-nim miáz e-uzé-ya Jesse, káa Jesse-nim miáz e-uzé-ya David Miógat, káa David-nim Miógat-um miáz e-uzé-ya Solomon kuníg áyat-up-kínig ke-ipí iuépne Urias-nim e-uéka, káa Solomon-im miáz e-uzé-ya Roboam, káa Roboam-nim miáz e-uzé-ya Abias, káa Abias-nim miáz e-uzé-ya Asa, káa Asa-nim miáz e-uzé-ya Josaphat, káa Josaphat-nim miáz e-uzé-ya Joram, káa Joram-nim miáz e-uzé-ya Ozias, káa Ozias-nim miáz e-uzé-ya Jonatham, káa Jonatham-nim miáz e-uzé-ya Ackaz, káa Ackaz-nim miáz e-uzé-ya Ezeckias, káa Ezeckias-nim miáz e-uzé-ya Manasses, káa Manasses-nim miáz e-uzé-ya Amon, káa Amon-im miáz e-uzé-ya Josias káa Josias-nim ma-máyaz e-uzé-ya Jeckonias uag eská-ma, ka-kauá asualéya ipe-uzé-ya, káa Babilon-ipg pe-néh-ne-ze-ná. Kauá kuníg Jec-

konias-nim miáz e-uzé-ya Salathiel, káa Salathiel-em miáz e-uzé-ya Zorobabel, káa Zorobable-em miáz e-uzé-ya Abiud, káa Abiud-nim miáz e-uzé-ya Eliacim, káa Eliacim-nim miáz e-uzé-ya Azor, káa Azor-im miáz e-uzé-ya Sadoc, káa Sadoc-nim miáz e-uzé-ya Ackim, káa Ackim-nim miáz e-uzé-ya Eliud, káa Eliud-nim miáz e-uzé-ya Eleazar, káa Eleazar-im miáz e-uzé-ya Mathan, káa Mathan-im miáz e-uzé-ya Jacob, káa Jacob-nim miáz e-uzé-ya Joseph, ke-ipí Mary-nm háma (seuselístak-ín) e-uzé-ya, káa Mary-pkínig miapkaáuit i-uzé-ya Jesus uánik-in Christ. Kúus Abraham-pkínig David-pg pótumt uág pílept uyá-piim-n e-u-sína, kauá David-pkínig Babilon-im asualéya anít-pg pótumt uág pílept uyá-piim-n e-u-sína, káa Babilon-im asualéya anít-kínig Jesus Christ-pg pótumt uág pílept uyá-piim-n e-u-sína.

4. THE ANGEL ANNOUNCES THE BIRTH OF JOHN THE BAPTIST. Luk i:5-25

2 B. C.

Ka-kauá i-uéka miógat Herod Judea-pa (uétas-pa), kauá nakz kuné hama í-uéka talapósa-nauát uánik-ín Zachary, Ahias-kínig uízet, kauá ipním iuépne Elizabeth i-uéka Aaron-im ma-máyaz-kínig piim-n: kauá úi-lapúa i-u-sína ti-tkúg titókan, káa Akámkinikú-na tukug-néuit pe-héteuí-yai-siná, káa laám pe-tuíg-nei-sína tamáluit kapsis-ui-nút-ki: kauá záya e-u-sína miáz, etké Elizabeth i-uéka mi-miás-nut, káa úi-lapúa uáko i-u-sína uí-uakkeíma titókan, (keiun uág átuai. Nakz-ipa lahéi-pa) ka-kauá uáko Zackary pa-talapósa-zaná Akamkínikú-na, ka-kúus i-kókaná talapósa-nauát, káa sáksin-(*incense*) i-sapá-llíu-zaná Akamkíniku-uazét, káa Akamkinikú-na pe-keít-nó-sana,

káa úikala titókan emti-kínikai i-talapósa-ziná: kauá-nnag Akamkíniku-pkínig Angel kauá-ttíte ipné-sape-ég-na Zackary-pg; ka-kuné talámiú-ki sáksin a-állik-sina, kuné katát i-usétu Angel uapsúg-pkínikai. Ka-kauá Zackary-nim pé-ég-na Angel-a, kauá i-timné-nek-a káa i-zikáu-na. Métu Angel-em péne: uétmet zikáu-nu, Zackary, etké imené talapósa uáko he i-mizi-án-nia Akamkíniku-m: imím iuépne-nm Elizabeth-nim e-uzé-yu kooz miáz, káa im he u-ú-nik-ú John, káa (kun-kí) im lilói-nu uág timné-eis-nú, káa illáganí-ua (kúus-títe) ipa-llói-nu (kun-kí) miapkaáuit-kí; kuním miás-nim imékas etké pe-uz-ú-yu, uag pe-píim-nú-yu Akamkíniku-na; káa uétu ilpíl kus (*wine*) ipné-kú-yu káa kakmám i-uzé-yu Háut-nis-ki Eullégeullég-ki piké-pim illút-pa; kauá illáganí-ua-ná Israel-pú-na Akámkínikú-pg imém Miógat-upg inás-ué-tamá-ziklik-u; kauá Ipné Akamkínikú-na pá-nnukti-á-niu Elias-nim taáz-úit-ki uág kap-sikápsi-néuit-ki, kúus-kí titilú-na timíne inas-ué-tamá-ziklik-á-niu (Akamkíniku-pg) ma-miáz-inag, káa miz-kúi-nek-eyéi-na inés-té-néh-uéik-u ti-tkúg-nim (táaz-úit-g uág) uapzúk-uyuít-g; kun-kí taz uág tukúg titókan-a uakkeís-uit pa-zá-uyá-ua-ná-niu Akamkíniku-pg, káa Akamkínikú-na titókan pa-zá-uyá-ua-ná-niu tukúg. Kauá Zackary-nim Angel-a péne mínig in zúkua-nu yug ke-m ués imím ziegk-en? etké uako in ués keíun, káa ínim iuépne í-ues átuai. Kauá Angel-em pa-mistakánp-a, uág péne: In ués (Angel) Gabriel ke-g Akamkinikú-na e-usélisták-tatú, káa im-kí in ués uéímtin, imené tenué-tas uag tamtái-nas kín-ki petú-ki. Mahá! kikaua he uzé-yu ziegk-símei, káa uétu he zieg-nu kuné-pkí lahéi-pg keéu, ka-kuné úikala ki petú i-zahá-nu, etké uétu miz-kúi-nek-á-nimá ziegk-en, ke-g yug koóz zahá-tatása. Kauá titókan-m Zackary-na pa-uyá-yagó-sana emti-

kínikkái, káa i-ziuái-zina, ku itú-pg lahéi i-sáu-za imít talapósa-nuás-pa. Ka-kauá a-hátta Zackary kauá i-uéka ziégk-símei. Kauá titókan ipe-zúkua-ná, uako Angel ipné-sap-ég-na Zackary-pg, etké Zackary-nim inés-sep-úpkéik-á. Ka-kauá Zackary-nim lahéin talapósa-pamá uako a-kókáu-na, kauá i-ziklítok-a, ipním inít-g. Kauá kuníg Elizabeth-nim miáz illút-pa e-uzé-ya, kauá ipí i-kizéi-na, káa usk ipné-sapalúk-a págat ísemtuks, kauá i-hína: Akamkíniku-m kúus ina i-ki-é-nia, kikauá ina iyéu-na, káa mi-miás-nut-náuit ina uáyat i-ukkeí-né-niá.

5. THE WORD IS MADE FLESH. Luk i:26-38.

March 25th. 1 B. C.

Kauá kuníg úiláksz-ipá ísemtuks-pá Angel Gabriel Akamkíniku-m e-uzé-ya uéimtin (itku Angel-a Gabriel-a Akamkíniku-m p-ú-ímte-ya) náksz-ipg Galílee-nim téuyanik-ás-pg, ka-kuním e-uéka uáníkt Nazareth, (p-ú-ímte-ya) timái-pg ke-ipí séusalístak-ín i-uéka háma-pg Joseph-pg, káa Joseph i-uéka David-nim sukút-kínig píim-n, káa timái-nm uáníkt e-uéka Mary. Ka-kauá Angel-em pá-az-ó-saná, kauá péne: Kiazýeuyéu, kakmám iyéu-ki, Miógat imím-pá hí, uatásk-in he ués a-hátuai-kínig. Ka-kauá Mary i-mizí-a ziégke-pg, kauá té-timné-nek-in i-uzé-ya kun-kí ziégk-ki, káa i-nnek-séne: ku-g manáma kúus ina i-híza. Kauá Angel-em péne: uétmet zikáu-nu, Mary, etké au-yág-na-niá he iyéu-n Akamkínikú-na (usk i-híze Akamkíniku-m imené he i-iyéu-na). Mahá! he uzé-to-yu imím-pá illút-pa, káa ha aní-u miáz, káa u-u-nik-ú (im-miás-na) Jesus (uakas-Aníeuát). Ipí imékas i-uzé-yu, káa uánik-ín i-uzé-yu Akamkíniku-m Miaz: kauá Akamkíniku-m Miógat-um pe-éniu (im-miás-na) miógat-úit pisít-pím-kínig David-kínig, kauá Ipí i-mió-

gat-úi-yu Jacob-nm-pa inít-pa kunku-yáin (etké Ipním kúnku pa-miógat-ú-yú-á-niú Jacob-na ma-máyaz), káa Ipním miógat-úit uétu máua uézu e-ki-yú. Métu Mary-nm Angel-a péne: manáma kúus ínim-pa káa i-uzé-yu, etké uétu in e-zúkua-zá háma-na, (kúnku in ués timái)? Kauá Angel-em pa-mistakán-pa káa péne: (Uetu mis hámapkínig, métu) Háut-nis-nim Eullég eullég-nim imené i-tkáik-úyu, káa Akamkíniku-m kapsikápsi-néui-nim iméne usk i-tamó-imí-ú, (kuníg miáz he uzéyu imím-pá), kunú-azánu ka-yug im-kiníg a-háttu (miáz) háut-nin, uánik-ín i-uzé-yu Akamkíniku-m Miáz. Mahá! Ka-m yug ués láutua (péhet) Elizabeth, ipním-ka e-uzé-toi-yá illút-pa miáz, inég uáko ipí í-ues átuai-nníg, káa ipné-zené, ués mi-miás-nut, zauín kikauá úilákz-ipá uáko ísemtuks-pá iyég i-uzé-ya, etké uétu itú-na pá-atúk-za Akamkíniku-m. Kauá Mary i-hína: Maha! in ués Akamkínikú-na Miógat-úna (kuzkuz) zapa-lígnik-auát, taz i-uzé-yu ínim-pa kam-kúus pí-íze-m (ke-í-uízes ínim-pa kam-kúus im tamtái-za-m). (Kauá Akamkíniku-m Miáz-pim zillákt e-uzé-ya, káa ipná-aniá titókan.) Kauá kuníg Agel-em pa-nuúhne-na (Mary-na).

6. MARY VISITS ELIZABETH. Luke i:30-56.

Spring. 1 B. C.

Kauá kuníg ku maze uétukt, kauá Mary i-usékaik-á, (itku ku maláz-kiú-pa káa Mary i-usékaik-a), kaa i-pálat-tí-a ki-kúg-si-nís-g uétas-g, káa i-kú-ya náksz-ipg téuyanik-ás-g Judea-nm uétas-g, káa pá-az-ó-ya Zackary-na, káa pá-allói-na Elizabeth-na (káa péne kaiz-yéuyeú, néne). Ka-kauá Mary-na pa-mizi-á-nia ziegk-en Elizabeth-nim, kauá-ttíte Elizabeth-nim miáz illút-pa i-kuéll-a, káa ipí-nka Elizabeth kakmám i-uzé-ya Háut-nis-kí Eullégeullég-ki, kauá

pa-tiúg-na Mary-na Elizabeth-nim kapís, kauá péne : uátask-in he ués a-hátuai-kínig, uág uatásk-in í-ues temánit imím illút-kínig (imím miáz) : kauá manáma-g imekaís-nim iyéun-im ina í-pái-nó-sa? manáma-g ina i-pái-nó-sa inim Miógat-um Piké-pim? Maha! ka-mag-kauá he mizí-á-nia ziégg-en, kauá-ttíte lilói-ki i-kuéll-a illút-pa inim miáz (miáz ínim-pa llút-pa i-kuéll-a). Uátásk-as uág lilói-nas he ués, (Mary), ke-m-ím e-miz-kúi-nek-á (Akamkínikú-na), etké i-uzé-yu imím-pá úikala petú, ka-m-kalá Miógat-um (Akamkíniku-m) imené i-tamtái-na. Kauá Mary i-hína : P-o-táski-sa ínim uakeís-uí-nm Miógat-úna (Akamkíniku-na), kauá lilói-za ínim timné-ki Akamkiniku-uazét ínim Uákas-Ani-euát-ó-uazét (itku Akamkíniku-kí ina Uakas-Aní-euat-ó-ki), etké ina e-eg-né-nimá iyéuiz-uit, ke-g ués (1) (ke-k-in ués) Ipné zapalignnik-auát : etké kínig, maha! ina uatásk-in ip-ú-nik-ú úikala-nm, ka-kalá i-uzé-teté-sa, uyá-piímn-im : etké Ke-Ipí í-ues kápsikáps, Yug-pi-ním titílu petú ina a-hani-ánima, káa Ipním us uaník-t HÁUTNIN : kauá Ipním inés-iyéu-za úikala-ná uyá-piímn--a, ka-kalú-mám Ipné pá-akaán-zig. Ipí kápsikáps-néuit haní-a Ipnim-kí atím-ki. Kauá ke-imé i-zihilí-zina kun-ma-ná pug inés-ki-é-nia imém-pkiníg timné-pkiníg uág timmiú-pkiníg. Kauá kákpis-na ines-tuléne-na tus-kínig uagsilik-áza-tas-kínig, káa takláí uí-yeuís-na ínáz-inakása-ya, káa inás-sapá-katósk-a (2).

Ke-imé ayák-zina, yug-ma-ná takalék-in uág kakmám inés-sapé-uzé-ya, (taáz-úit-ki), káa takláí ki-kóis-na inés-sapé-uzé-ya (ayág-nin uág) kaáuukaáu iyéuiz. Kauá, etké itimípní-a, In ués iyéu-nipaz, kunú-azánu pe-énp-e Israel-a

(1) ke-k-in ués. (2) tosg ines-sapé-uzé-ya.

miás-na, ka-kúus inés-tenué-saná núnim titilú-na Abraham-na ma-míyaz-ínag-na (1) kúnku. Kauá Mary-nm Elizabeth-na pé-uz-ú-ya, uág pa-llákai-nó-ya metát ísemtuks, (káa pa-zapilígnik-a-niá). Kauá kuníg Mary i-zik-lí-tok-á ipním-níg inít-g. (páis July-nim lapít-ipa lahéi-pa, ka-kauá miáz uanik-ín i-uzé-ya John: kúus-kí Ki-yú-t zahá-n (*Visitation*) lapít-ipa lahéi-pa July-nim us lamtái lahéi-in Mary-nm illákai-núit—*end of the Visit.*)

7. BIRTH AND NAME OF JOHN THE BAPTIST. Luke i:57-80.

June 24th—July 2d. 1 B. C.

Ka-kauá Elizabeth-nim a-zahá-na ísemtuks uág lahéin, kauá kuné miáz e-uzé-ya, káa ipním láutua-má uág titókautua ipá-allói-na, káa ipné pá-allói-zana, etké Akamkíniku-m imékas ipné pé-iyéu-na. Kauá úimetát-zikiú-pa uízét-kínig pi-ámgi-na miás-na isakiúk-ai-tas (*circumcision*) zillákt, kauá p-ú-nik-tipázui-saná Zackary, pisít-ki (ka-kúus pist). Ki-mét piké-pim inés-na: uétu mis Zackary, métu John p-ú-nik-ú, (John uanik-ín i-uzé-yu). Kauá pé-ziná: métu uétu isí (2) imím-pá láutua-nnáuit-pá kúus i-uánik-séne. Kauá pisít-pa sap-úpkeik-keí pe-sépni-saná: manáma u-ú-nik-tipázui-sa im-miás-na? Kauá ipí inéh-múzaná tíme-nas, káa i-tíme-zana. John us ipním uánik-t. Kauá úikalu i-ziuái-zina. Kaua-ttíte ipním him lamlamát usk tamá-galp-in e-uzé-ya, kaa ipním péus nikepkúik-in e-uzé-ya, kaa i-zég-na lauít, káa Akamkínikú-na p-o-tásk-a. Kauá úikala

(1) ma-máyaz-ínag-na.

(2) uétu isí i-uánik-séne imím piím-n John.

imém titóka-tua-má ipá-zikáu-na : káa laám yug-pí kut tam-tái-nin uág zúkua-nin i-uzé-ya kuné ka-kásili ki-kúgs-pa uétas-pa Judea-nim : kauá ka-kalú ipá-mizi-a tamtái-pg, uikalu ipe-nékinik-á timné-pa, káa ipé-hína : ku itú, nek-sig, ki miáz kóoz i-uzé-teté-sa, etké Akamkíniku-m ipsus ipním-pá e-uéka? Kauá ipním pist Zackary kakmám i-uzé-ya Háut-nis-ki Eullég-eullég-ki, kaa pe-eg-né-nia miás-na kóoz kut, kaa i-hína : *Benedictus*, etc. Uatásk-as í-ues Miógat, (Israel-em) Akamkíniku, etké Ipním-titókan-a inás-pai-nó-ma, uág inás-tomí-tok-á-nimá. Kauá nuna kie i-nakása-nia kapis-in uákas-aní-tas David-nim-pa inít-pa, ke-yug us miáz : ka-kúus izé-ne uyit-kínig háut-nis-nim-kí Prophet-Eg-ne-uát-óm-ki peuís-ki, kan-kun-kí kie i-tamtái-zana uákas-uíze-t nunim tuélka-pkínig, uag lemtús-kínig, ke-nm kie inás-zúuat-zig. Iyéu-nas núnim titilú-na, etké ipné-timnípni-é-niá háut-nin zíék-en, ke-yug us zíék-en tukúpalása-t-ki Abraham-pg, kan usíg pist, nuna ini-tas (yug uákas-uíze-t). Kún-kí zikáu-símei hilúske-zéyín pe-uzé-yu tuélka-pg, káa Ipné (Akamkinikú-na) tamáluít epé-tuíg-né-niú takatálka-yái taáz-uit-ki uág tukúg-néuit-ki uyá-lahéi-pa kan-kahál uákas pe-uzé-yu. Kauá im, kem-im ués miáz, Akamkíniku-m Prophet-Eg-ne-uát he uzé-yu uánik-in, etké au-núkti-á-niu Miogat-úna (Christ-na), iskit ani-ái-tas, káa sapá-zúkua-nas Ipním titókan-a uákaís-náuinm ískit uág kapsís-uit uáu-náni-t. Etké núnim Ani-euát í-ues imékas iyéu-nipaz kunú-azánu nuna kie i-páinó-sa, usk tus-kínig kie i-tilett-ó-sa, illaká-ui-yó-tas kunma-ná, ke-imé i-taméyak-sig séktit-pa uág tinukí-nm usk sakaís-pa, káa hímték-ás núnim égue ku maná taz-pa iskit-pa ipskéikeik-ú. Kauá yug-pí miáz (John) i-píim-na, kauá kapsikáps ipním e-uzé-ya uakeís-uit, káa titóka-nút-pa

i-llákai-na (lahéi), kauá kahál kuné titóka-nút-pa i-uzé-ya enmíuit-g keéu, ka-kuné ipné-sap-ég-na titóka-pg Israel-púg (1).

8. JOSEPH TAKES MARY TO SPOUSE. Matt. i:18-25.

Summer. 1 B. C.

Jesus Christ-nim úize-t kúus e-uéka: ká-kauá Mary Jesus-nim pika uág Joseph séuselístak-in i-usí-na, kauá, inég (2) uétu kóoz pi-i-ku-sína, zauín Mary-nm illút-pa miáz e-uzé-tui-yá Háut-nis-kínig Eullég-eullég-pkínig, metu Joseph kóoz zúkua-néi: kun-kí Joseph, etké i-uéka tukúg háma, kúus i-n-nek-séne: páis paleíz-pa Mary-na in a-nuíhne-nu káa pi-uyúi-nu. Métu kóoz i-timmíu-zana, kauá Akamkíniku-pkínig Angel ipné-sap-ég-na Joseph-pg pinmík-ís-g, káa péne: Joseph David-kakál, uétmet zikáu-nu, taz he e-enpú Mary-na, ke-m-ués séuselístak-in, etké ke-yog Mary-nm illút-pa e-uzé-tui-yá, í-ues Háut-nis-kínig Eullég-eullég-pkínig: kauá miapkaáuit ázual e-uzé-yu Mary-nm, kauá im yog-pné miás-na u-únik-ú hé Jesus (Uákas-aní-euát), etké Ipnim uakas inás-aní-u úíkala-ná titókan-a imém kapsís-uít-kínig. Kúus úíkala yug kut i-uzé-ya Akamkíniku-m zahá-nas ziégk-en, ka-kauá Prophet-na (Eg-ne-uát-óna) kúus pe-sapé-ziégk-zené: maha! náks-nim timái-nm illút-pa e-uzé-tui-yú, káa miáz e-uzé-yu, ke-ipné p-ú-nik-tete-síg Emmanuel, (numí-pu-

(1) Kauá kahál i-uzé-ya titóka-nút-pa, ka-kahál uétu, a-zahá-zana ipnésap-ég-nas titóka-pg.

(2) kóoz uétu zillakát-ki i-ku-sína.

tímt-ki Akamkíniku í-ues núnim-pa). Ka-kauá Joseph i-uág-na, káa i-usékaik-a, kauá pe-énpe (pá-l-lakai-nó-ya) Mary-na ipním séuselístak-ís-na, ka-kúus Akamkíniku-pkínig Angel-em péne. Kauá uetu maná (1) pi-i-ku-sína zillakát-ki, kauá Mary-um miáz e-uzé-ya, kauá Joseph-nim p-únik-á miás-na Jesus.

9. BIRTH OF JESUS. Luke ii:1-7.

December 25th. A. D. 1.

(Ka-kauá Jesus miápkaáuit i-uzé-teté-sána, kauá imékas uétas-pamá miógat i-uéka Caesar-Augustus Roma-pa teuyanik-ás-pa): yug-pi-ním inás-tamálui-yái-sana úikala-ná titókan-a sapé-time-nés-g uaníkt. Cyrinus i-uéka kuzkuz miógat Syria-pa uétas-pa, kauá ipním kóoz inás-ué-pe-uíyé-i-saná (inés-ue-pe-uyí-yéi-saná) uág inas-time-néi-saná uaníkt uyít-pa. Kunu-azánu úikalú imemé-sapé-time-néi-té-zina uáníkt pa-imém teuyanik-ás-g. Kauá ipí-nka Joseph i-pe-lettí-a Galilea-pkínig Nazareth-pkínig Judea-pg teuyanik-ás-g David-nim, ka-kuním us uáníkt Bethlehem, etké Joseph David-nim sukút-kínig iuáiku i-uéka: kauá i-memé-sapé-time-néi-té-ziná uáníkt Joseph Mary-nin, etké séuselístak-in i-u-sína, kauá Mary-nm uako miáz e-uzé-tete-séna. Ka-Kauá kuné i-u-sína, kauá Mary-nm a-zahá-zaná ísem-tuks miáz uizé-tés-g, káa miáz e-uzé-ya, káa miáz i-zapálikolík-saná miápkaáuit-pama-ki (2.) kamú-ki, káa sikém-nim kíuyekí-nués-pa iníka, káa zigzíg-pa i-túliké-zeyá, etké zaya imém e-usína uéutuk-inuás hipí-nuás-pa.

(1) Kauá kuníg uétu zillakát-ki i-ku-sína.

(2) ipáutakái-ki.

10. ADORATION OF THE SHEPHERDS.

Luke ii:8-20.

December 25th. A. D. 1.

Kauá kuné-ittíte uétas-pa ku maze sheep-na ui-ualég-na uát i-uagúi-sína, ke-imé, zikét-pa, imem-níg sheep i-ualék-ziná. Ki-met Akamkíniku-pkínig Angel-em imém aktég-pkínikai inés-usélik-ú-saná, káa Akamkíniku-m illakáui-nm ináz-illakáui-yó-saná úikasilíg, kauá imé ipa-zikáu-na imé-ka-is-ki zikáu-ki. Kauá Angel-em inés-zené: Uetmet pa-zikáu-nu, etké tamtái-ta-ma etg imékas lilóin (uetu mis imám-nik-ái-zim, metu) úikala-áin titókan-áin, (úikalá ipá-lloi-nu), etké ki-takz David-nim teuyanik-ás-pa miapkaáuit i-uzé-ya imám-nik-áin Uakas-a-nié-uát, (itku imém miapkaáuit pe-uzé-ya Uakas-anié-uát) ke-ipí í-ues Christ Miógat. Kauá ki etg u-sig tamísemtukt, miapkaáuina apa-yá-nu kamú-ki ipáutakái-ki zapálikolík-is-ná, káa kíuyekinuás-pá inik-ís-na. Kauá lamlamát kunía Angel-a pá-painó-sína illaganí-uam Akamkínikai-pamá-m, káa Akamkínikú-na p-o-táski-sana, káa ipéhi-na: Uatáski-n i-uzá-tag (i-ués) Akamkíniku Akamkínikai, kauá kínne uétas-pa talgtálg ipa-uzá-tag titókan táz-ki nek-ít-ki. Ka-kauá uikalu-nm Angel-em pá-nuhíne-zana, káa ipé-uhíne-na Akamkínikai-g, kauá sheep-na ui-ualég-na-uát pi-tenuesiná, káa pí-hi-na. Kahú! ke-pé-kus úikalu Bethlehem-g, ke-pe-ek-té ka-n-kúus i-zá-ka Angel-em, ka-n-kúus Miógat-um kie i-tamápaik-ó-sa-ká. Kauá ipe-kú-ya amtiz, kauá pa-yág-zaná Mary-na uág Joseph-na uág miapkaáui-na inik-ís-na kíuyekí-nuás-pa (ke-yug inik-ín i-uéka kíuyekí-nuás-pá). Ka-kauá pe-ék-zená, kauá ipe-zúkua-na ziégk-en, ka-kalá Angel-em inás-tamtái-zaná kín-ki miáz-ki.

Kauá úikalú, ka-kalú ipa-mizí-a ziegk-epg, ipa-ziuái-na ka-kalá-kí imuné pa-tamtái-zaná ui-ualég-na-uat-óm sheep-nim. Métu Mary-nm pé-nekínik-á úikala-ná kinni-a ziegk-na ipním-pá timné-pa timn-ég-nas. Kauá sheep-na uí-uálegna-uát ipe-ziklítok-a, káa Akamkínikú-na p-ótáski-saná úikala-ki, ka-kalá-pkí pa-mizi-sína uág pe-ék-zíná ka-kúus sapá-zúkua-nin i-u-sína.

11. CIRCUMCISION. Luke ii:21.

January 1st. A. D. 1.

Jesus-nim uízét-kínig úimetát-zikiú-pa, kauá e-uéka (a-zahá-zana) isakiuk-ai-tás zillákt: kauá p-ú-nik-sína uanikt Jesus (Uakas-anie-uát), ka-kúus p-ú-nik-sáná Angel-em illut-pa uízét-és-g.

12. PURIFICATION AND PRESENTATION.

Luke ii:22-39.

February 2d. A. D. 1.

Ka-kauá (pileéptit-zíkiu-pa uízét-kínig), uáko Mary-nm a-zaházana lahéin ka-kuné ipn-áni-tás i-uéka kaigkáig, ka-kúus Moses-nim inás-tamálui-ya-saná, kauá-nnag pe-néhnezéna miáp-kaáui-na (Jesus-na) Mary-nm uág Joseph-nim Jerusalem-g, Miógat-úna (Akamkínikú-na) inik-ú-tas, (úág ini-tas yug-pí miáz). Ka-kúus tíme-nin i-uéka Akamkíniku-m tamáluit-pa. Etké ka-kalá miáz ázual uyít i-uzé-yu (káa illút-kínig a-hát-túi-yu), háut-nin Akamkínikú-áin uánik-ás kalá i-uzé-yu. Kauá éneka Akamkínikú-na talamiú-nas lapít-iki uítelú-ki, itku lapít-iki kúinú-ki, kúus etké tíme-nin í-ues Akamkíniku-m tamáluit-pa. Ki-met kauá-ttíte Jerusalem-pa i-uék-ika nakz háma Simeon uánik-

in, kauá yug-pí hama i-uéka tukúg lauúluit talapósa-nis-níg káa kapsís-uína zikáu-nípaz, kauá yug-piním pa-uyáyagó-sana Tomítok-auát-ona, (etké i-ttimíne-zaná lauít, kóoz Akamkíniku-m kie i-tomí-tak-an-níu, káa kie i-sapá-llói-nu úikala-ná Israel-a titókan-a) : kauá Háut-nin Eullég-eullég ipnim-pá i-uéka. Kauá Háut-nis-nim Eullég-eullég-nim yug-piné pé-zena : uétu he a-tinú-gná-piku Christ-na Miógat-una eg-néi-pa. Kauá yug-pním háma-nm talapósa-nuas-ná pá-pai-nó-ya, Eullég-eullég-nim-ki sapázúkua-ki, kauá-ttíte ka-kauá miás-na Jesus-na titilú-nim pa-nah-kás-ziná (talapósá-nuás-g) tui-g-nei-tás Akamkínikú-na tamá-luit miáz-uazét ; kauá yug-piním háma-nm miás-na (Jesus-na) pá-zaptakáilp-a, káa Akamkínikú-na p-o-tásk-a, káa i-hí-na : Inim Miógat, (ínim Anie-uát), taz uáko He sapá-úihne-nú-kum (tinuk-í-pg), ka-m-kúus He pí-ni-má, etké inim-nig-ki silúki uáko a-ak-zá-ka Uákais-náui-na Im-pkiníg (Jesus-na Uákas-anié-uát-óna) kam-yug anás-ani-ái-tatái-sana, (uág anás-ani-ái-tamá) úikala-na titókan-a, ká-kuním ináz-ilakáui-yú-yu ti-talapósa-nái-na titókan-a, kauá ipním-tite inés-sapé-tekais-u-úi-yu Israel-a Imím ma-máyas-ná. Kauá Jesus-nim Pist uág Pika i-ziuái-ziná úikala-kí ziegk-ki, ke-yug ipe-hí-na Jesus-uazét. Kauá Simeon-im inás-talapósa-na-niá, kauá Mary-na, Jesus-na Piké-pa, péne : Máha ! Ki Miáz inik-ín í-ues usk inik-út, kunú-azanu illágani-ua ipá-paléi-nu (imém-níg-ki kapsís-uit-ki) kauá illágani-ua uákas ipe-uzé-yu (Ipním-kí uápáyatat-ki), ki Miáz i-uzé-yu ka-kúus inik-út, káa Ipné pe-geizem-nú-senu, usk pa-uannátk-sanú (*bark and bite as dogs*) ; kauá imím uákkeis-uit iptáya-nin he uzé-yu (usk) ualáz-ki : kúus-kí tamápaik-in i-uzé-yu timípni-t illágani-pkinig timné-pkinig. Kauá nakz kuné i-uék-ika Phanuel-em páhap, uánik-ín Anna, Aser-em

sukút-kínig, kauá yug-pí í-uéka uáko átuai, káa íuéka Prophetess (Eg-neuát), yug-pí uyít-pa úinép-e-ínuim hám-in i-uze-séna, kauá e-tinúg-ne hama, kauá kuníg kunku áuit i-uzé-ya; ipním píimn uakò e-uéka úimeta-áptit enmíuit uág pílept enmíuit. Yug-pí átuai kunku talapósa-nuaspa i-llákai-ná-kaná, káa kunku ipné-sapá-ayágná-kaná, káa i-talapóson-kaná tákatálk-a-yái, kuné inás-uapáyata-kaná uág inás-zapalignik-tuá-n-kaná pá-alagpís uág pá-zikét-pa. Yug-pí kaua-ttíte a-háza talapóso-nuásg, káa Akamkínikú-na (Jesus-na) p-ó-tásk-a, kauá Ipním-ki inás-tamtái-na úikalu-na ka-kalú-mám pa-uyáyagó-sina Tomítoka-uát-óna Israel-em.

13. ADORATION OF THE MAGI. Matth. ii:1-12.

February. A. D. 1.

Ka-kauá Jesus miápkaáuit i-uzé-ya Bethlehem-pa Judea-pa, káa i-ué-ka Herod kuné uétas-pa miógat, kauá-nnag ipá-pái-ni- kiká Jerusalem-pa uí-uápzug (metáu) tileétit-kínikai-kínig, káa ipé-hí-na: Mine í-ues miáz, ke-ipí miapkaáuit i-uzé-ya Jews-nim Miógat? Etké Ipné epé-égné-nia geziú tileétit-kínikai, káa pe-kú-ma, Ipné apá-kaánta-ma. Ka-kauá Herod-nim inás-mizí-sáná, kauá i-timné-neka (i-tegtékat-na) Jerusalem-pu-inag úikala-inag. Kunú-azanu inás-zapaámk-a úikala-ná mi-miógat-úna ti-talapósona-uat-óna uag titókan-m ti-tíme-na-uát-óna, káa inés-sépni-a: míne miapkaáuit uzé-tas í-ué-ka Christ? Kauá imém pe-é-ziná: Bethlehem-pa Juda-pa uétas-pa, etké kúus Prophet-nim (Egne-uat-óm) kie i-tíme-nú-ya: Me ués Bethlehem Juda-pa uétas-pa, uétu he ués kúzkuz Juda-nim-kínig Mi-miógat-u-pkínig, im-kínig etké a-háttu Uyá-tékas ke-ipním i-miógat-ú-yú-án-niu Ina titókan Israel. Kauá kuníg paleíz-pa

ipné-stak-ís-nim inás-mú-zaná Herod-nim metáu-na uí-uáp-zug-na, káa lauít inés-sépni-a, ku máua pe-ék-ziná geziú-na, ke-ipí ipné-sape-ég-na imém-pki: kauá inés-sapé-uhíne-ná Bethlehem-g, káa inés-na: kútgi, úikalu-na taz etg epé-sépni-u, káa epé-péu-yu miás-na, ka-pam-kauá etg apa-yág-nu, kauá etg pa-sapá-zúkua-nú-kum, kauá in-ka ki-yu káa a-kaán-tanú. Ka-kauá uáko Herod-na pá-mizí-naká-saná, kauá ipé-kú-ya. Ki-met geziú-nim, ka-kuní-a pé-ek-ziná tileétit-kínikai, kuním-títe ináz-inúkti-a-nniá, káa ipn-ú-talk-á, (1) ka-kauá uáko kun-m-ákam miás-na pa-pái-nó-ya. Ka-kauá geziú-na pé-ék-ziná, kauá ipa-llói-tamáu-na imékaís-ki lilói-ki. Ka-kauá inít pa-az-ó-saná, kauá pa-ayák-zana miás-na Mary-inag-na Pike-inag-na. Kauá pe-hitímlik-ó-sana uag pa-káan-zaná, kauá pe-n-kapkúik-u-saná zizkeís-néuit (kóis-uit), kauá kun-kí pa-talá-miú-zaná maksmáks-ki kizúi-ki, uág taáksz-iki makaíz-ki saksín-ki (incense) uág nakz-ki éneka saksín-ki (myrrh). Kauá kuníg pinmíkít-pa (2) sapá-zúkua-nin ipé-uzé-ya (itku pinmík-ís-na inés-sapé-zúkua-na Akamkíniku-m): uétmet Herod-na epé-ki-yú-yu, kauá ipá-ziklí-tok-á néksép-a iskít-pa imém uétas-g.

14. FLIGHT INTO EGYPT. Matth. ii:13-18.

February. A. D. 1.

Ka-kauá (metáu ui-uápzug) uáko i-ku-sína, kauá Akamkíniku-pkínig Angel ipné-sape-ég-na Joseph-g pinmík-ís-g,

(1) Better say: Káa ipnútalka kuním uayá tust, ka-kauá miásna pa-pai-nó-ya.

(2) Better say: Pinmíkít-g.

káa pé-ne: usékai-g, (1) eu-níp-g miás-na pike-ínag-ná, káa enéz-ínáh-ulalík-in Egypt-gi uétas-g, káa kuné etg pe-uzé-yu ka-m-kahál (2) kóoz he-éneka tenué-yu: etké Herod-nim miás-na pé-péu-yu (uapziáu-nas) sapé-tinug-nés-g. Kimet Joseph i-usékeik-a, káa pe-énpe miás-na pike-ínag-na zikét-pa, káa ipé-uhíne-ná Egypt-ig; kauá kahál kuné ipe-téuyauik-á, ka-kahál Herod uákas i-uéka, Herod-nim tinuk-ípg keéu. Kúus-kí a-zahá-zana Akamkíniku-m ziégk-en, ka-kauá Prophet-na (Egneuat-óna) pe-sapé-zené: Egypt-kínig e-mú-zana Inm-miás-na.

Innocents' Massacre.

Kuníg kauá Herod i-geízem-tamáu-na, etké uáko i-zúkua-na: éte-g ina i-misem-ú-sina yug-mém metáu-nim: kauá inés-ueímte-ya (soltas-na) pi-uápziáu-nauát-óna, káa inás-uápziáu-na úikala-ná a-házual-a, ka-kalá i-u-sína Bethlehem-pa uág Bethlehem-láikin pa-llapé-inuím-a-pkínig nukin kíkúzkuzépg, ka-kúus inás-mizí-a metáu-na ui-uápzüg-na. Kuná a-zahá-zaná Jeremias-nim. Prophet-nim ziégk-en, ka-kauá i-hí-na: Rama-pa uétas-pa pa-mizí-siná imékaís-gi uyíi-g uág tiúk-ípg, etké Rachel ma-máyaz-ki i-uyíi-ze, káa uétu minmaí i-pstúi-nu, etké uáko zaya i-u-síg (uétu isí-nim pá-sap-ó-sáuk-u).

15. RETURN FROM EGYPT. Matth. ii:19-23.

A. D. Between 1 and 3 or 5.

Ka-kauá uáko i-tinúgi-ne Herod, kauá Akamkíniku-pkínig Angel Joseph-g pinmík-ís-g (iuék-ít-pa) ipné-sape-ég-

(1) enéz-imp-g.

(2) Ka-mag-kahál uetu kóoz he-tenué-yu, kahál kuné etg pe-uzé-yu.

na Egypt-pa uétas-pa, káa pé-ne: usékaí-g, kahú! káa eu-nípg miás-na pike-inag-ná, káa ziklí-tok-eítg Israel-em-pg uétas-g, etké ke-imém miás-na p-ó-pziáu-ni-pázui-siná, yug-mé uáko ipé-tinúgi-ne. Kauá Joseph i-usékaik-á káa pe-énpe miás-na pike-inag-ná, káa ipé-ziklí-tok-a Israel-em-pg uétas-g. Métu ka-kauá inás-mizí-a, Archelaus uáko ipná-pa-zák-sa pisít-g Herod-pg, káa ipním uáko inás-miógat-ui-yú-sa Judea-pu-na, kauá (ipí Joseph) i-zikáu-na ki-yút-g kunía uétas-na: kauá sapé-zúkua-nin i-uzé-ya (Akamkiniku-m) pinmíkít-g, kauá Galilea-pg i-kú-ya: kauá ipái-ni-kiká, káa i-téuyanik-á teuyanik-ás-pa, ka-kunía p-ú-nik-ténig Nazareth; kun-kí á-uyá-zahá-ziná Prophet-nim ziégk-en: etké Nazarépu uánikt e-uzé-yu (púniksénú).

16. JESUS STAYS IN THE TEMPLE. Luke ii:40-52.

Easter. A. D. 12.

Kauá miás (Jesus) i-piim-na, káa kapsikáps i-uzé-ya, kakmám uápzu-k-ú-yuít-ki, káa Akamkíniku-pkínig iyéun uág taáz-uit Ipnim-pá i-uéka. Kauá Ipním titílu (pist uág pika) i-kiéik-a-nígna uyá-luét-it-pa Jerusalem-g Paska-pa imékaís-pa zahá-nás-g. Ka-kauá uáko i-uéka Ipí (Jesus) pótumt-uág-lapít enmíuit piim-nin, kauá (Ipí titílu-inag) ipe-kú-ya Jerusalem-pg, ka-kúus e-u-sína tamáluit, zahá-nás-g. Ki-met ka-kauá uáko zahá-nakat-pá, kaa ipé-ziklí-na, kauá ázual Jesus ipnú-talk-á, (kaá i-uzá-akáu-na) Jerusalem-pa, Ipním titílu sapé-zukua-néi. Imé i-n-nek-sína, Jesus láutua-inag (1) uáko í-kus, kauá nakz lahéin ipéuskéina: ka-kauá ipa-uispáik-a, kauá pe-péui-yéik-sana (Jesus-

(1) titóka-inag.

na) láutua-ma-pá, métu uétu pa-yák-zana (pa-uáuk-sana) (1), kanú-azánu pá-páui-ziklí-tok-saná (2) Jerusalem-pg. Kimet kuníg metát-ipa káao-pa, kauá pa-ayák-zaná talapósa-nuas-pa, isímet hépei i-uágsú-za ti-tamtái-na-uát-ópa, ka-kun-ma-ná inás-mizí-sáná uág inés-sépni-sená. Kauá úika-lu-nm pa-zíuái-nái-saná Ipné uápzu-kú-yuit uág mistakánpt, ka-kalú-mám pa-mizí-síná. Kauá (Mary-nm uag Joseph-nim) pa-zíuái-ziná, ka-kauá pe-ék-zina. Kauá Piké-pim pé-ne: inim miáz, itúpg kúus nés-kú-ma (nes-ku-sá-m-ka)? Máa! ki Im-tót káa in-ka imékas pé-timné-nek-a, kaa pe-peúi-yéik-a hé. Kauá Ipním inás-mistakánp-a: itúpg etg Ina ipáui-si-nmká, metu uétu etg zúkua-ziká, In ués uzé-tas ka-kuné iním Pisi-nim us galélei-nás? Métu imé uétu lauít ipá-mizí-a; ku-nan maná nuna kie i-hí-ze kin-ki ziegk-ki! Kauá Jesus-nim imuné inés-tuíg-na, káa Nazareth-pa ipa-pái-ni-kiká: kauá kuné kunku úi-lapú-a-na inés-tuíg-ne-niá ziegk-en. Kauá Piké-pim ipním-níg-pa timné-pa pé-nekinik-án-niá Jesus-na úikala ziegk-en. Kauá Jesus-nim a-piim-na-kaná uápzu-kú-yuit uág enmíuit (zillákt) uág taáz-uit Akamkíniku-uazét uág titóka-uazét, (usk Jesus-nim Akamkínikú-na pe-piim-nó-ya uáp-zu-kú-yuit-ki uág enmíuit-ki, uág taáz-uit-ki, káa kúus-títe titókan-a.

(1) pa-háok-saná.

(2) pa-páui-tok-síná.

PART II.

Public Life of Jesus.

17. JOHN PREACHES PENANCE AND BAPTIZES.

Luke iii:1-6; Mar. i:1-6; Matth. iii:1-6.

Summer. A. D. 29.

(1) Kin-ki e-úyí-sa Jesus-Christ-nim tamtáin, ke-Ipí i-Akamkíniku-kakál. Ka-kauá pótumt-uág-pápat enmíuit (inuim) Tiberius Caesar uáko i-miógat-úi-saná úikasilig, káa Ponce Pilat i-miógat-úi-saná, Judea-pa, káa Herod Galilea-pa, káa Philip Herod-nim éskap Iturea-pa uág Trackonitis uétas-pa, káa Lysanias Abilina-pa, káa kauá-ttíte Annas uág Kaiphas i-u-sína ti-talapósa-na-uát-óm mi-miógat; kauá-nnag Akamkíniku-m pé-tenué-ya John-na Zackary-na miáz-pa titóka-nut-pa. Kauá John Zapákaik-a-uát i-kiéik-saná ka-kásili Jordan-im uétas-pa, káa inás-tamtái-n-aík-saná, Judea-nim titókan-út-pa, zapákaik-it-kí uág ipná-tanani-t-kí, ka-kun-kí uáunin apa-uzá-yóka kapsís-uit; kauá inés-na-kaná: imamá-tan-aní-tg, etké akamkínikai-pamá-m miógat-úinm uáko kie i-kákámni-sá. Ka-kúus tíme-nin í-ues Prophet-nim Isaias-nim tímes-pa: Máha! In u-ímte-sa, ke-g ués, angel-a (ueímt-is-ná), kauá ipnim imemé he i-núkti-ái-sa, káa imené iskit he a-háni-án-níu imím an-núkt-kínikai. Tiug-na-uát-óm ziegk-en titóka-nút-pa: Kahú! a-zá-uyá-uaná-nitg (itku a-záp-taáz-kanítg)

(1) Ki í-use Jesus Christ-nim tamtái-tui-t, ke Ipí i-Akamkíniku-kakál.

Akamkínikú-na iskit, e-zepé-tkuk-énitg Ipné iskit; úikala ti-tukéisen i-kúgs-teté-sa (ka-kalá i-gaháu-za uétas i-kúgs-nú), káa úikala mi-mégsam uág ki-kúgsin i-gaháu-tatá-sa, káa úikala ki-killín-in tukug-túkug i-uzé-teté-sa, káa úikala ki-kúgs-nin tagpém aní-in iskit-ki i-uze-teté-sa, káa úikalá-nm zillak-ánim pe-ég-nei-tetéi-sa Akamkínikú-na uákaís-náuit (Akamkínikú-na Uakas-aníeuát-óna pe-ék-teté-sa). Kauá John-nim e-uéka samga camel-im (usk sikém-nim) téheí-ki aní-in, kauá ipním e-uéka isekúpes-pa mek-és-nim samá-uas, káa ipním e-uéka hipt káhél (zikzikilas) uág tamískoi. Kauá úikalá-nm Jerusalem-pum uag Jordan-pum ipné pe-ki-yu-saná, káa ipním zapákaik-in ipé-uzé-ya Jordan-pa pikún-pa, káa imamá-tamápaik-ai-saná kapsís-uit.

18. JOHN CHIDES PHARISEES AND SADDUCEES.

Luke iii:7-9; Matth. iii:7-10.

Summer. A. D. 29.

Ka-kauá John-nim inés-nimékúni-a illáganí-ua-na Pharisee-pu-na uág Sadducee-pu-na, ke-imém pá-pai-nó-sana zapákaik-tás-g, kauá kapsikáps inás-tanáni-á, káa inés-na: Uagpús-nim ma-máyaz, me etg u-síg! isí-nim etg i-sape-ég-na, kú-pem minmaí etg apa-ulalí-g-na-pik-tag geízem-néui-na, ke-pém-yug imuné i-pái-nó-tatása? Kahú uáko ikuinu etg imamá-tanani-u, uetu peuís-ki-zim; métu timné-ki uág kut-ki. Kauá uétu etg pé-n-nekú timné-pa: Abraham nunim u-síg pist; etké kúus etg in ize, Akamkíniku-m us kapsikáps-néuit, ka-kun-kí Abraham-na pa-aní-án-niu ma-máyaz kinnig pisué-pkínig. Etké uáko uáuya-nas í-ues inépté-nú-in teulik-ínim suk-út-pa, kauá úikala teulíkt, ka-kalá-nim zaya us taz temánit, kalá uákkíuk-in i-uzé-yu, káa allá-pa inik-in, káa i-llíu-nu.

19. JOHN INSTRUCTS THE MULTITUDE.

Luke iii:10-14.

Summer. A. D. 29.

Kauá titókan-m pé-sépni-saná uág pé-ze-na: nun (1) uág manáma-g kú-tas u-síg? Kauá inás-mistakânp-a uag inés-na: ke-ipním us lapít samga, yug-pním ke-pé-nis nakz kunía, ka-kuním zaya us, kauá ke-ipním us hipt, kúus-títe ke-íkus. Kauá publican-pu-m pa-páinó-sana zapákaik-tás-g, káa pé-zi-ná: nunim hímték-auát, manáma-g nun pé-ki-yú? Kauá inés-na: ka-pam-kúus etg u-síg kú-tas, káa kúus etg pé-ki-yú, uétu mis katu úyi-kínig imékas. Kauá sóltas-nim (inpé-uát-óm) imém-ka pé-sépni-saná, uág ipé-hí-na: nun-ka manáma-g pé-ki-yú? Kauá inés-na: uétmet isí-na sapá-tamálui-yái ap-ó-ziáu-nu, káa uétmet isí-na epé-néh-misemú, káa tamétkut etg pe-enpú, káa uétu úyi-kínig pe-uéuluk-ú.

20. JOHN'S FIRST TESTIMONY TO JESUS. Luke

iii:15-18; Mar. i:7-8; Matth. iii:11-12.

Autumn. A. D. 29.

Kauá titókan kúus i-n-nek-sína, káa úikalú timné-pa i-timípní-siná: ki John páis í-ues Christ. Kunú-azánu Johnnim inás-tamtái-na, káa inés-na: in etg zapákaik-sa kus-ki imamá-tanani-tás kun-kí, metu Ke-ipí i-pái-nu ínim-pa élekínikai, Ipí í-ues katu kapsikáps ínim-pkínig, Ipné illaápkat uétu in ués taz (zahá) ukúmlik-ú-éi-tas, uág nekapkúik-áit-as uag inéhn-ei-tás. Yug-pním etg i-zapákaik-ú Háut-nis-

(1) nun ka-g maná.

kí Eullég-eullég-ki uág allá-ki. Yug-pí inépte ipsús-pa uépugpüg-nas, ka-kun-kí i-zá-ulakáik-u péks; kauá taz-peks i-néhne-nú uág i-nékinik-ú pek-és-nim inít-pa, kauá kapsís zigzig tukúp-in i-uzé-yu uág sapa-llíu-nin allá-pa illataáski-símai-pá. Kauá éneka illáganí-ki inés-túiyek-sená (tiúyiek-sená).

21. JESUS IS BAPTIZED BY JOHN. Luke iii:21-22; Mar. i:9-11; Matth. iii:13-17.

December. A. D. 29.

Ka-kauá kúus zapákaik-in i-uze-sína úikala titókan, kauá-ttíte Jesus i-pái-ni-kiká Názalet-pkínig Galilea-pkínig Jordan-pa, kauá John-na pa-pái-nó-ya ipné-sapá-zapákaik-tás-g. Metu John-nim pa-taátk-a, uág i-hí-na: Im he ués ina zapákaik-ás, káa manáma ina pi-ki-yú-ma? Metu Jesus-nim pa-mistakánp-a uág pé-ne: Kúus kúih kikauá; etké kúus kú-tas úi-lapú kie u-síg: etké kúus pa-kú-tag, kauá lahám-na úikala-na tukúg-néui-na apa-hínaka-yú. Kauá kúus John i-kú-ya. Kauá Jesus-na John-nim pá-zapákaik-á Jordan-pa pikún-pa. Kauá Jesus, zapákaik-nakat-pá i-pskalátka-ya (*walked out of the water*) kus-kínig uág i-talapósa-na: ki-met akamkínikai i-tamágalp-a, káa Jesus-na pa-tamágalp-ósana, kauá Jesus-nim pe-ég-na Háut-nisna Eullég-eullég-na: isímet Háut-nis-nim Eullég-eullég-nim, ka-kúus kúinú-nim, Jesus-na pe-tkeik-ó-ya, káa p-ú-yalatiak-a usús-pa, káa pallakai-nó-ya: kauá-ttíte ziégk-en akamkínikai-kínig usk i-tiúg-ni-ma uág i-hí-na: Im he ués inim etéu-nníg Miáz, Im-kí In timné-eis-za uág timná-llóiza, (Imené imékas he saikí-za). Kuníg inéz-u-yiá Jesus-nim (inás-tamtái-zana), káa i-uéka meta-áptit enmíuit piím-nin, metu titókan i-n-nek-sína: ki Jesus us Joseph-nim miáz.

22. TEMPTATION OF JESUS. Luke iv:1-13; Mar.
i:12-13; Matth. iv:1-11.

December, A. D. 29, to January, A. D. 30.

Kauá Jesus, uáko kakmám Háut-nis-ki Eullégeullég-ki, i-zikli-na Jordan-pkínig, kauá lamlamát Eullégeullég-nim pe-néhne-na titóka-nút-g, kauá kuné enimkíniku-m pa-taláu-yag-tim-tipázui-ya. Kauá Jesus kuné titóka-nút-pa i-ué-kika pile-éptit lahéin uág pile-éptit zikétin, kauá enimkiniku-m pa-sapá-kapsís-uit-tipázui-ya (pé-teíhneu-yá, *tempted*): kauá Jesus kuné i-hípe-saná uapiútelik-ít-pa (*quadruped*) hípe-yéi uág ipné-ku-yéi úluúlp pile-éptit lahéin uág pile-éptit zikétin, káa kunú-azánu imékas eyág-na, úitaz-kó e-elliu-tinik-zené. Kauá-nnag enimkiniku-m pa-pái-nó-ya, káa pe-ne: ku-m Im ués Akamkíniku-m miáz, káa imím-ki ziegk-ki-zím kín-nia pisué-na ippég a-haní-g. Metu Jesus-nim pa-mistakánp-a, káa i-hí-na: kúus tíme-nin í-ues: uétu mis ippég-kínig-zím uákas i-uzé-yu titókan, metu Akamkíniku-m ziegk-ki, inég nak-s-iní-kí, uákas i-uzé-yu titókan. (1) Kauá kuníg Jesus-na pe-néhne-na enimkíniku-m háut-nis-g téuyanikás-g Jerusalem-pg, kauá pé-nik-á (2) talapósa-nuas-nim zukói-pa (*roof*) tust-ikínikai, káa pé-ne: ku-m uétués Akamkíniku-m miáz ikúinu, kauá kahú imé-tuléne-h ettik-ag uétas-g, etké kúus í-ues tíme-nin: Akamkíniku-m Angel-a, ke-ús, inás-tamálui-ya uág inéz-iník-á Im-áin, káa Angel-em ipsús-pa Imené he ipé-enpú, káina-m pisué-pa ué-ipté-yu imím égue uág takézillik-u. Kauá Jesus-nim pé-ne: (metu nakz) éneka tíme-nin í-ues:

(1) uetmet Ina teíh-neu-yú-kum.

(2) talapósa-nuás-pa zukói-pa

uétmet Akamkínikú-na imím Miógat-úna a-sapá-aní-luak-ú, uétu au-nah-mú-luak-ú. Kauá éneka enimkíniku-m Jesus-na pe-néh-uhíne-ná imékaís-g megsám-pg tús-keg, káa kuníg pé-sap-ég-na úikalá ti-táz petú kinne uétas-pa, ka-kalá í-ues kóis-uit, zizkeíz-uit, imékas-náuit, miógat-uit, lilóin, inít, téu-yanik-ás, kauá pé-ne: úikalá ki petú Imené iní-u hé, zalauí he hitímlík-ú-yu-kúm, káa ina ha kaán-nú-kum: etké úikalá ki petú ínim ués, káa in takláí eu-ní-tetú ka-g-kunía in é-nek-tétu: ku-nú-azánu, zalauí ina kaán-nú-kum hé, úikala imím he uzé-teté-sa. Kuné Jesus-nim pé-ne: ku-te uáyat, enimkíniku (tuélka), kúus tíme-nin í-ues: Akamkínikú-na imím Miógat-úna ha a-kaán-nu, káa Ip-zuátg-ana e-tuíg-ne-niu hé ziegk-en uág tamáluit. Ka-kauá uáko úikala taláuyag-timt i-hínaka-in, kauá-nnag enimkíniku-m Jesus-na pa-nuhíne-na, enéka páis koóz pai-nó-tas (*left Him for a time*). Kauá-nnag Angel-em Jesus-na pa-pái-nó-sana, káa p-o-páyata-sana, káa hipt pé-ni-saná.

23. JOHN'S SECOND TESTIMONY TO JESUS.

John i:19-28.

January, A. D. 30.

Kúus John-nim zapákaik-auat-óm us tamápaik-t, ka-kauá Jews-titókan-m p-u-ímte-sana ti-talapósa-nauat-óna Jerusalem-pkínig John-nipg sepní-tés-g: Isí he ués? Kauá ipí (John) ipná-tamápaik-a, káa uétu ipné-stak-á, kúus ipná-tamápaik-a: Uétu in ués Christ. Kauá éneka pe-sépní-sana: káa isí he ués? Uét-he ués Elias? Kauá inés-na: Uétu. Uet-he ués Prophet (Egne-uát)? Kauá inás-mistakánp-a: Uétu. Kauá kuníg pé-zene: Káa isí he ués: káa a-pá-sapá-zúkua-pu kun-ma-ná, ke-k-imém nuna ipe-nés-ueím-ta-ma:

maná im ime-éze (maná nas-tamtái-za-m im-kí)? Kauá ipí i-hí-na: In ués ziegk-en tiüg-nauát-óm titóka-nút-pa (itku titóka-pkínig-láikin): E-zapé-tkúk-éni-tgi Miogat-úna ískit: ka-kúus i-hi-zéne Isaias Prophet (Egneuát). Kauá ui-ueímt-in í-u-sína Pharisee-pu. Kauá éneka pe-sépni-saná uág pé-zena: káa manáma, itú-pg anás-zapákaik-sa? éte-m he ués uétu Christ, káa uétu Elias, káa uétu Prophet (Egneuát)? Kauá John-nim inás-mistakánp-a, uág i-hí-na: In kus-ki-zím anás-zapákaik-sa, metu imém-pá hépei i-ué-ka Ipí, ka-pam-kunía etg a-síua-zig. Yug-pí í-ues ke-Ipí ínim-pa éle-kínikai i-pái-táta-sa, ke-k-Ipním ina i-kátóski-sa, etké Ipí ínim-pa annukt í-ues, ka-g-kunia illaápkat uétu in ués taz zahá nekapkúik-ai-tás. Úikala ki tamtái-n i-uí-uzé-ya Bethania-pa uétas-pa Jordan píkun nakéi-kínikai, ka-kuné John-nim inás-zapákaik-saná.

24. JOHN'S THIRD TESTIMONY TO JESUS.

John i:29-34.

January, A. D. 30.

Kuním méyui John-nim pé-n-mekúni-a Jesus-na, kimét i-uéye-m, kauá John i-hí-na: Ma! ek-ítg! Ki í-ues Akam-kínikum sheep-kakál; Ma! Ki í-ues ke-Ipním úikala-ná titókan-a kapsís-uit inés-ukkeí-ne-nniú. Ki í-ues yug, ka-g-kun-ki in i-zéne: Inim-pa éle-kínikai i-pái-nu nakz háma, ka-g-Kuním ina i-kátóski-sa, etké ínim-pa annúkt í-ues (káa ínim-pa annukt-kínikai i-ué-ka). Kauá in Ipné a-síua-zaná; metu kunú-azánu in kú-ma uág pái-na zapákaik-tás-g kus-ki, etké Ki í-ues lauít zúkua-nin uízé-tas Israel-em titókan-m. Kauá John-nim Jesus-na pá-tamápaik-saná titóka-pg, káa i-hí-na: In a-akzá-ka Háut-nis-na Eullégeulleg-na,

ka-kauá ka-kúus kúinu-nim kinnia (Jesus-na) pé-tkaik-ú-ya akamkínikai-kínig, káa pú-yalatiak-a (usús-pa), káa pá-llákai-nú-ya. Kauá in a-síua-na: metu Ke-ipním ina i-ueimte-ma zapákaik-tás-g kus-ki, Ipním ina kúus i-hí-na: ka-m-kuné-pkí háma-pg e-eg-nú Háut-nis-na Eullégeullég-na páig kaa lákaig, Yug-pi í-ues zapákaik-áuat Háut-nis-ki Eullégeullég-ki. Kauá in lauít a-ak-zá-ka, káa lauít a-tamá-paik-sá-ka titóka-pg kúus: Ki ikúinu í-ues Akamkíniku-m Miáz.

25. JESUS' FIRST DISCIPLES. John i:35-51.

January, A. D. 30.

Kauá éneka kuním méyui John i-usétu, káa kúustíte lapú inékinik-it-pamá imé-nka ú-hóga-zig: kauá John-nim pe-ég-na Jesus-na ipskálínik-it-gi, káa i-hí-na: Mah! ékitg, Ki í-ues Akamkíniku-m sheep-kakál: kauá yug-mém lapú-enim (lapúem) pá-mizí-saná, kauá Jesus-na pe-tuík-zená. Kauá Jesus-nim inás-kelau-nó-ya, isí-met-ég i-tuík-zi-nm, kauá inés-na: itú-na etg e-péui-sig? Kauá pé-ze-na: Rabi (Hím-tek-auát) mine Im téuyanik-sa? Kauá inés-na: kum-tig. káa etg pe-ég-nú. Kauá ipe-kú-ya, káa pé-zúkua-nái-saná téuyanik-ás, káa pa-llákai-nú-saná kuné lahéi-pa: páis pó-tumt-ipa liklí-pa (kulléuit kúus ipe-kúya). (1) Lapú-epemé nakz i-ué-ka Andrew, Simon-Peter-nim eskap (káa nakz páis i-uéka John). Kauá Andrew píep i-péui-ya, káa i-yág-na, káa i-hí-na: Uako apa-yág-na Messias-na Christ-na. Kauá inéh-ne-na píep Jesus-pg. Kauá Jesus-nim pe-ég-na káa pé-ne: im he ués Simon Jona-kakál, im uanik-ín uizé-yu Cephas, itku Peter, itku Písue. Kuním éneka méyui,

(1) lapú-pamá.

kauá Jesus Galilea-pg i-kú-tipázui-ya, kimét pa-yág-na Philip-na káa pé-ne: Tuíg-nim. Philip-nim téuyanikás e-ué-ka Bethsaida, kúustíte e-u-sína Andrew uag Peter téuyanikás. Kauá kuníg Philip-nim pá-yág-na Nathanael-a káa pé-ne; Uako apa-yág-na Kunía, ka-kun-kí Moses uag Prophets ipa-tamíai-na uág ipé-tíme-na: Yug-pí í-ues Jesus Joseph-kakál Nazareth-pkínig. Kauá Nathanael-em Philip-na pé-ne: Mis taz petú í-ues Nazareth-pkínig? (usk ize, mis taz háma i-pái-nóka Nazareth-pkínig?) Kauá Philip-nim pé-ne: Kum, káa e-eg-nú hé, uág e-zúkua-nu. Jesus-nim pé-n-mekúni-a Nathanael-a, káa pé-ne: Máh! ki í-ues ikúinu Israel-pu, ka-kúnim zaya us zepkúzui-t itku misémt. Kauá Nathanael-em Jesus-na pé-ne: Mínig ina pí-suksé-m? Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a, uág pé-ne: Kam-kauá kóoz uétu Philip-nim iméme i-múzaná, kauá In imené ak-zá-ka-hé, ka-m-kauá kóoz he uá-ka-ká teulik-i-ním (*fig*) sukút-pa sakáis-pa kauá ha akzá-ka. Kauá Nathanael-em pé-ne: Rabi, (Himtek-auát), Im he ués Akamkíniku-m Miáz, Im he ués Israel-em Miógat.—Jesus-nim pé-ne: Etké In izá-ka teulik-i-nim sakais-pa ha ak-zá-ka, kunú-az-ánu im mizkúi-nek-sa: metu kátu imékas petú kóoz im he ég-nú. Kauá éneka pé-ne Jesus-nim: Ikúinu ikúinu In etg í-ze, kóoz etg epé-eg-nú akamkínikai-na tamágalp-is-ná, kóoz etg epé-eg-nú Angel-a Akamkíniku-pkínig, kauá imém pé-tkeik-ú-senú Titókan-a Miáz-pa.

26. THE MARRIAGE IN CANA. John ii:1-11.

End of January, A. D. 30.

Kauá kuníg metát-ipa lahéi-pa háut-nin pi-ímpi-t anisína Cana-pa (téuyanik-ás-pa) Galilea-pa, kauá Jesus-nim Pika kune i-ué-ka. Kauá Jesus-na ti-tuíg-nét-u-ínag-na pé-

mú-zana, (páis Andrew uág Peter, Philip uág Nathanael, James uag John) kuné-pkí inít-g, ka-kuné i-u-sína séuse-lístákt-kimti, káa hip-sína. Kauá hip-ít-pa a-pa-uzlém-na, uág apa-laám-na *wine*, (ziziúk-as kus temanít-kínig); kauá Jesus-nim Pika i-hí-na Miaz: zaya e-u-síg *wine*. Jesus-nim pé-ne: Ayat, itú inm-áin uág im-áin yug í-ues? inim lahéin kóoz uétu zaá-za (ka-g-kuné In ziziuáiz ku-teté-sa). Métu Piké-pim inés-na uí-iník-auát-óna: ka-pam-kun-ki etg Jesus-nim i-tenué-yu, kauá kúus etg pé-ki-yú. Kuné e-u-sína úilaks pisué-nim ikai titílu. Jews-titókan (1) uapákaik-as, ku-né-má pa-n-nákz i-ué-ka pá-m-metát-iki itku pa-l-lapít-iki yág-itéme-nas. Kauá Jesus-nim inés-na: a-uí-iyág-kak-mám-kítg ualim kus-ki úikala-ná ikái-na. Kauá kúus ipe-kú-ya, pa-uuyag-kakmám-ki-saná ikái-na ualím kus-ki. Kauá kuníg Jesus-nim éneka inés-na: kahú úáko e-uí-tekpi-tgi kinne ikái-pa, kaa eu-néhne-tg imém uyá-tékas-g, kauá pe-néhne-zená uí-tekpi-sna uyá-tékas-g. Kauá, ka-kauá yug uyá-tékas i-kíneui-yá (*tasted*) ualim kús uáko *wine* ani-ín, káa uétu i-zúkua-na minig i-pái-na yug *wine*, métu uí-inik-auát i-zúkua-zina, etké i-tekpi-sína, kauá ipním pé-mú-na miógat-una, káa pé-ne: kúus uí-síg nunim titókan-m tamá-luit, annúkt-kínikai taás-níg *wine* inéz-iní-tetú, káa éleg-kínikai lamtái inéz-iní-tetu uétu-taz *wine*, etké uáko i-t-kalék-sig; metu im néksap he kú-ya, káa taás-nig *wine* kíkaua lamtái enéz-iní-a, (lamtá-yáin taz *wine* inékinik-a he): Jesus-nim yug-pné ziziuáisna kú-na pa-ani-túí-ya Cana-pa Galilea-pa, káa kun-ki ipné-sape-ég-né-nia kapsikáps-néuit uág uapzu-k-ú-yuit, kauá Ipné pe-mizkúi-neká Ipním ti-tuíg-net-óm.

(1) imamá-sapá-koik-ás.

27. JESUS GOES TO CAPHARNAUM. John ii:12-13.

February, A. D. 30.

Kuníg ipe-kú-ya Capharnaum-pg Jesus, uág Ipnim Pika, uág Ipním eská-ma, uág Ipním ti-tuig-nét: kauá kuné ipá-llákai-ná uétu mis illágane lahéin. Kauá uáko Jews-titókan i-zahá-tatá-sína Paska-ki, kauá Jesus i-kú-ya Jerusalem-pg zahá-nás-g.

28. JESUS EXPELS BUYERS AND SELLERS FROM THE TEMPLE. John ii:14-25.

Passover, A. D. 30.

Kauá Jesus-nim ináz-iyág-na Talapósa-nuas-pa itamiá-
uat-óna kokuálg-na, uág sheep-na, uág kúinu-na, kauá éneka
kizúi-na takláí-na-uát-óna, ke-imé itaméyak-sína. Kauá
aní-a kamú-nm uéhilosk-ós, káa úikalu-na inés-hílusk-a, káa
inés-úi-suyeléht-ta, kúus-títe sheep-na uag kokúalg-na; káa
kizui takláí-na-uat-óna inás-nikázask-ánna, káa kizúi-nim
inik-ás-na pá-n-ka-tamá-ziklik-a. Kauá inés-na kun-ma-ná
ke-imém e-u-sína kúinu: uáyat kinnia petú-na eu-néhne-tg,
kauá uétmet apá-aní-u kinnia iní-na itómiá-nuas, etké Inm
Pisi-nim us inít. Kauá ti-tuignet-óm tímes-na pe-timípní-
saná háut-nis-na, ke-yug i-hí-ze: Talapóso-nuas, ke-m ués
inít, inim etéu-nníg ués, káa yug Inim éteu-nm Ina i-sapá-
llíu-za uág i-sapalaám-za (usk Ina i-hipí-se). Kauá kunú-
azanu Jews-titókan-m Jesus pe-é-zena: itú tamísemtuk-t
nuna nes-sapé-ek-ze-m, etké kúus he kú-sa? Kauá Jesus-
nim inas-mistakanp-a uág inés-na: Kú-pem etg apá-n-
kákúp-tag kinnia Talapósa-nuas-na, kauá In takláí a-haní-
tok-óka metát-ipa lahei-pa. Kauá Jews-titókan ipe-hí-na:
pile-éptit enmíuit uág úilákz enmíuit ipa-zapalígnik-a, kinnia

Talapósa-nuas-na aní-tas, káa Im a-haní-tok-óka metát-ipa lahéi-pa? Métu Jesus-nim pé-ne Talapósa-nuas-ná Ipním-pá zillakát-pa (uétu mis iní-na Talapósa-nuas-na). Kanú-azánu ka-kauá i-utelléht-ta tinug-nís-kínig inékinik-ít-pim pe-timípne-éi-saná Jesus-na ziegk-en, káa ipé-miz-kúi-nek-a háut-nin Times, kauá Jesus-na pé-miz-kúi-nek-ái-saná ziegk-en. Kauá kuné Jerusalem-pa, ki-kaua zahá-pa Paska, illágani-uam Jesus-na pé-miz-kúi-nek-saná, etké Ipné ziziu-áiz kut pé-eg-néi-sana. Métu Jesus-nim uétu inés-tuke-lúk-a, etké Ipním ines-zúkua-na úikala-ná titókan-a, inég záya tamápaik-auát etké Ipí i-zúkua-za ka-kalá i-híta-sa titókan-m timné-pa.

29. JESUS AND NICODEMUS. John iii:1-21.

Passover, A. D. 30.

Nakz kuné i-ué-ka háma Pharisee-pu, uánik-in Nicodemus, Miógat. Yug-piním Jesus-na pa-pái-nó-ya zikét-pa, káa pé-ne: Rabi (Hímtek-auát), nun uáko zúkua-zig, Im he kú-ma Akamkíniku-pkínig nuna Hímtek-auát (nuna him-ték-tés-g), etké uétu isí í-ues kú-tas, kam-kúus Im kú-tetú zizuáis-níg, zalauí Akamkíniku uétu ipním-pa i-uzé-yoka; (Im-zuátg ziziuáiz he kú-tetú, etké Imím-pá Akamkíniku í-ues). Jesus-nim pa-mistakanp-a uág pé-ne: Ikúinu, ikúinu. In he í-ze zalauí titókan uétu éneka miápkaáuit i-uzé-yu, káa uétu minmaí Akamkínikú-na pé-eg-né-niu miógat-úit. Nicodemus-nim pé-ne: Manáma titókan miápkaáuit i-uzé-yu ka-kauá uáko i-keíun-ísa? mis éneka piké-nim illút-pg a-ház-óka, káa miápkaáuit éneka i-uzé-yoka? Jesus-nim pa-mistakanp-a uág pé-ne: Ikúinu, ikúinu In he í-ze, zalauí titókan uétu éneka miápkaáuit i-uzé-yu kus-ki uág Eullégeullég-ki,

kauá uétu minmaí Akamkínikú-na pá-ház-ó-niu miógat-úit. Ke-yug miápkaáuit í-ues zillakát-kínig, yug i-ués zillákt, kauá ke-yug miápkaáuit í-ues Eullég-eullég-pkínig, yug í-ues eullég-eullég (uakkeísuit). Uétmet ziziuái-nu etké In he í-zá-ka, he ués éneka miápkaáuit uzé-tas. Háttia a-háttia-tatú ka-kuné-pkí ipí i-n-nek-tétu, káa im a mizí-ái-tatú háttia-na uleilé-k-t (1), métu uétu he zúkua-za, ku mínig i-kú-ma, itku ku mipg i-kú-sa: kúus-tiíte í-ues ke-ipí miápkaáuit i-uzé-sa Eullég-eullég-pkínig. Kauá Nicodemus-nim pé-ne: manáma úikala yug petú kúus i-uzé-yu. Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a uág pé-ne: Métu he ués himtek-auát Israel-a tilókan-a, kauá uétu he e-zúkua-za kinnia petú-na? Ikúinu, ikúinu, In he í-ze, Nun (Trinity) ziegk-zig ka-g kalá lauít zúkua-zig, káa tamápaik-síg ka-g kalá lauít ek-zíg, kauá etg uetu Nuna nes-miz-kúi-nek-sínm. Ka-mág-kalá-kí uétas-pama-ki In he tenué-sa, kauá uétu Ina he miz-kúi-nek-sá-m, kauá minmaí he miz-kúi-nek-ú-kum, ka-mag-kauá ha tanuá-tag (he tenué-yu) petú-ki akamkínikai-pamá-kí? Uétu isí titókan akamkínikai-g i-úihne-na, métu naks-iníg, ke-Ípí i-kú-ma akamkínikai-kínig, Titókan-m Miáz ke-Ípí akamkínikai i-ué-ki. Ka-kúus Moses-nim panakása-saná uágpús-na titóka-nút-pa, kúus-tite Titókan-m Miáz inakás-ín (inakása-yín) i-uzé-yu, uétu mis uétu: kauá kun-kí ka-kuním Ipné pe-miz-kúi-nek-ú, yug-pí uétu i-paléi-nu, métu uákas i-uzé-yu kunku-yáin.

Etké Akamkíniku-m kúus imékas-nig úikala-na tilókan-a inés-etéui-yá, ka-kúus-kí éteuit-kí inéz-iní-a Ipním-níg naks-iníg Miáz: kauá kunú-azánu ka-kuním Ipné pe-mizkúi-nek-u, yug-pí uétu i-paléi-nu, métu uákas i-uzé-yu kunku-

(1) uléle-sa itku a-háttia-na-za-zá.

yáin. Etké Akamkíniku i-ueimte-ma Miáz kinnénpg uétas-g, titókan-a uétu mis tamalui-yú-tas, métu uákas aní-tas. Kunú-azánu ka-kuním Ipné (Miáz-pa) pe-miz-kúinek-ú, yug-pí uétu í-ues tamálai-yún (tamáluiyú-in), métu ka-kuním uétu pe-miz-kúinek-ú, yug-pí uako í-ues tamáluiyú-in etké uétu pe-miz-kúinek-á Akamkínikú-na naks-ininá Miáz-pa. Kauá ki í-ues uekítik-t uág tamálui-yú-t: etké illakáuit i-kú-ma kinné-pg uétas-g, uág i-pái-nima uétas-pa, métu titó-kan-m uétu mis illakáui-na pe-hétéui-yá, métu zikét-ís-na, etké imém kut e-u-sína kapsís. Etké ke-ipí-kapsís i-kú-tetú, yug-piním pé-zímki-tetú illakáui-na, káa uétu illakáuit-pa i-pái-tatú, káina ipné kut pa-zúkua-náisanág, uág pa-tanáni-sanág. Métu ke-ipí ikúinu tukúg i-kú-tetú, yug-pí i-pái-tatú illakáuit-pa, kúus-kí ipním kut zúkua-nin uzé-tas, etke Akamkíniku-uazét yug kut ipí a-haní-a.

30. JESUS DWELLS IN JUDEA. John iii:22-36.

Spring and Summer, A. D. 30.

Ka-kauá kúus uáko i-ku-séne Jesus, uág i-hínaka-ya, kauá ti-tuignet-ú-inag (Peter, Andrew, John, Nathanael, Philip) ipe-kú-ya Judea-pg uetas-g, káa kuné ipe-téuyanik-a, káa titókan-a pa-zapákaik-saná. Kauá John-nim (zapákaik-auát-om) inás-zapákaik-a titókan-a kúus-títe, (metu) En-non-pa Salim-láikin, ka-kuné i-ué-ka illágane kus, kuné-pki (1) pa-pái-nó-sana, káa inás-zapákaik-a. Etké John kóoz uétu (uálétp-in) séktis-pa inik-ín i-ué-ka. Kauá-nnag John-nim-pamá ku mázua ti-tuigné-t uág Jews-titókan pi-talauak-zína zapákaik-ít-ki (ku isí-nim us kátu taz zapákaik-t, John-nim, itku ku Jesus-nim). Kunú-azánu John-na pa-pái-nó-

(1) pa-pai-nó-ik-saná.

sana, káa pé-zena: Rabi (Hímtekauát), ke-Ipí imím-pá i-ué-ka Jordan nakéi-kínikai, káa yug-Piné im a-tamápaik-a (uág a-sapá-zúkua-ná-nnia kut titóka-pg), yug-Pí uáko Ipí nka i-zapákaik-sa, káa úikala-nm titókan-m Ipné pa-pái-nó-sig. Kauá John-nim inés-na: uétu isí petú inpú-kíniu, zalauí uétu akamkínikai-kínig ipné pá-ni-sanág (pe-éni-ú). Imem-níg etg lauít zúkua-náisinm ziégk-en, ka-g-kauá in i-zéne: uétu in ués Christ, métu Ipním (Christ-nim) annukt-kínikai in ués ueímt-in. Ku tégat iuépne aní-tag, káa i-ua-tág uáko iuépn-in, kauá ipním láutuá i-llói-nag láutua-uazét: kúus-títe in lilói-tamáu-za ki-kauá (Jesus-uazét). Ipí í-ues piím-nas káa in takláí ués uízilém-nas. Ke-Ipí i-pái-za akamkínikai-kínig, Yug-Pí i-ués úikala-pa uyá-tékas (tusti-níg laám-kínig ákam), káa takláí ke-ipí í-ues uétas-kínig, kalú í-ues uétas-pamá, káa uétas-kí inés-tenué-tetú. Ke-Ipí akamkínikai-kínig i-páiza, Yug-Pí í-ues úikala-pá uyá-tékas: káa ka-kala-ná Ipním pe-ég-na uág pá-mizí-a kalá-kí inés-tenué-tetú, zauín uétu isí-nim Ipné pé-miz-kúi-nek-tetú. Kauá ka-kuním Ipné (Jesus-na) pé-miz-kúi-nek-á, yug-piním uáko lauít inés-sapá-zúkua-na (titókan-a) ikúi-tim-sa Akamkíniku, (etké ikúi-timeúh í-ues Akamkíniku). Ka-Kunía Akamkíniku-m p-ú-ímte-ya, Yug-Piním Akamkíniku-m-ki ziégk-ki i-ziégk-tetú. Pisít-pim pe-héteui-sá Miáz-na, kauá pe-éni-a úikalá petú Miáz (1) ipsús-g. Kauá ka-kuním Miáz-pa pé-miz-kúi-nek-sa, yug-pí uákas i-uzé-yu kúngu-yáin, kauá takláí ka-kuním uétu Miáz-pa pe-miz-kúi-nek-sa, yug-pí uétu uákas i-uzé-yu, métu Akamkíniku-m geíze-nút ipním-pa kunku e-uzé-yu, (etké kunía Akamkíniku-m kunku pé-geízem-nú-yu).

(1) káa pe-éni-a úikalá petú Miás-na ipsús-g.

31. JOHN IS IMPRISONED BY HEROD.

John iv:1-3; Luke iii:19-20; Mark i:14; Matth. iv:12.

December, A. D. 30.

Ka-kauá Jesus-nim inás-mizí-a, uáko Pharisee-pu kúus pi-tamtái-zig, éte John-nim kátu mílaz-ua us, káa Jesus-nim kátu illágane us ti-tuígnét, káa inas-zapákaik-tatú, inég Jesus uétu mis Ipi-nnig i-zapákaik-a, métu inékinik-it-pím pázapákaik-saná titókan-a, káa éneka inás-mizí-a Jesus-nim, uáko í-ues John sektis-pa inik-ín: kauá-nnag Judea-pkínig Jesus i-kú-ya Galilea-pg. Etké Herod-na (miógat-úna) tetrarch-ana pá-tanán-n-ia John-nim, Herod-nim etké eskáp-na (Philip-na) pe-enp-é-nia (1) iuépne Herodias, kauá éneka etké illágane kapsís i-kú-ya Herod, káa kun-kí pá-tanán-n-ia John-nim, (kunú-azánu igeízem-na Herod) kauá i-hísak-á ki nakz kátu imékas kapsís-uit, káa John-na p-ú-létpe-ya uág séktis-pa pé-inik-á.

32. JESUS PASSES THROUGH SAMARIA—THE SAMARITAN WOMAN. John iv:4-42.

December, A. D. 30.

Jesus (uáko i-uíhne-na Galilea-pg, kauá) i-ué-ka Samaria-na uétas-na kókáu-nas (2) kauá i-pái-niki-ká nakz-pa Samaria-nim téuyani-kás-pá, ka-kuním e-ué-ka uaníkt Sickar; kunú katát i-ué-ka kuzkuz uétas, ka-yug i-inía Jacob miáz Joseph (itku ka-yug pe-énia Jacob-nim miás-

(1) etké Herod éskap inpénia iuépne.

(2) uáuna-káu-nas.

na Joseph-na). Kuné i-uéka Jacob-nim imít pilín pápa. Jesus uáko i-hillá-tui-ya uúine-ní-ki, káa i-uagsilik-a papá-laikín. Pais uáko pe-ppég-pa alágp, kauá i-páina nakz Samaria-pu áyat tekpi-tas (kus i-tékpi-té-zaná). Kauá Jesus-nim pé-ne: kus iním, (ke-k-iné-kús): uáko etké inékiníkt hipít-gi ipá-tamiá-ta-ná téuyanik-ás-g. Kauá Samaria-pu-m áyat-um Jesus-na pé-ne: manáma pi-néh-mú-za-m kus? métu Im he ués Jews-pu, káa in takláí ués Samaria-pu. Etké Jews-pu uág Samaria-pu uétu pí-imiú-zig. Kauá Jesus-nim pe-ne: Ku-m im a-zúkua-nai-tág Akamkínikú-na iyéun (ínit), ku-m im a-sukí-tag kunía ka-m kuním imené inéh-mú-za ipné-kú-tas (kus), páis im Ipné au-náh-mú-nag ipné-kú-tas kus, káa Ipním imené iní-tag uákaís-áin (uákas) kus. Kauá áyat-um pé-ne: Miógat, zaya he ués íkai tekpi-tas, káa pápa í-ues imít uáyat, káa mínig uág he ués kus inp-és uakaís-áin? Mis he ués kátu imékas Jacob-kínig, ke-g usíg Pist? (Mis he ués kátu imékas nunim Pisítkínig Jacob-kínig?), ke-ipním nuna iní-a ki pápa, káa kínig ipí ipné-kú-ya, káa ipním ma-máyaz, sikem, kokuálg uág sheep úikala kínig imemé-kú-ya. Jesus-nim pa-mistakánpa uág pé-ne: Ke-ipí kín-ki kus-ki ipné-kú-yu, yug-pí éneka i-kayáu-nú: métu ke-ipí ipné-kú-yu kus, ke-g yug In au-níttag, yug-pí uétu máua éneka i-kayáu-nu kúnku-yáin: métu ka-g-kunía In au-ní-tag kus, yug-pinim e-uzé-yu ipním-pá ka-kúus pápa, ka-kuníg a-háttu kus uákaís-áin kunku-yáin. Kauá áyat-um pé-ne: Miógat, kahú iním yug taz kus, ka-g kun-kí uétu éneka kayáu-nu, káa uétu éneka kinné-pg takpi-tók-tanú-kum, uétu máua tekp-éik-u. Jesus-nim pé-ne: Kúih, háma inpi-té, káa uí-lapúa etg papái-nu, (e-mú-ta-nu ke-m ués háma, káa etg papái-nu). Áyat-um pa-mistakánp-a, káa i-hí-na: zaya iním ués háma. Kauá Jesus-nim pé-ne: tukúg he i-ze, zaya ués hama, etké

imím he ué-ka págat háma-ma (1) kauá ke-m yug ués ki-kauá, uétu imím-níg ués háma. Yug tukúg ikúinu he i-zá-ka. Kauá áyat-um pé-ne: Miógat, uáko in lauít zúkua-zá, he ués Prophet (Egneuát): núnim titílu i-talapósa-na-nigna kínne megsám-pa, káa etg takláí i-té-nig, Jerusalem-pa talapósa-nas u-síg. Kauá Jesus-nim pé-ne: áyat, miz-kúi-nek-ím, kóoz i-zahá-tatá-sa lahéin, ka-kuné uétu kínne megsám-pa, káa uétu Jerusalem-pá Akamkínikú-na Pisína apa-talapósa-nu. Etg a-talapósa-zig kamám-kunía uétu e-zúkua-zig, káa takláí nun a-talapósazig ká-g-kunía e-zúkua-zig, etké Jews-pu-pkínig í-ues uákas-náuit. Métu láhéin i-pái-za kíkaua, ka-kuné ikúinu ti-talapósa-nis-nim Akamkínikú-na Pisí-na pa-talapósa-zanu timné-ki uág ikúi-néuit-ki: etké Pisí-nim kúus-ma-ná inás-saik-zá ti-talapósa-nis-ná. Akamkíniku í-ues eullég-eullég (uakkéis-uit), kunú-azánu ke-imém Ipné pa-talapósa-zig uakkeís-uit-ki (timné-ki) uág ikúin-néuit-kí talapósa-nas i-u-síg. Kauá áyat-um pé-ne: in zúkua-za Messias, Christ, uáko i-pái-tatá-sa, kun-kí kauá Ipí i-pái-nu núna kie i-hímték-u úikala petú. Kauá Jesus-nim pé-ne In ués (Christ), ke-meg-In imené tenué-sa he. Kauá kuné-ittíte ipá-pái-na ti-tuignét, káa i-ziuáiziná, etké Jesus áyat-u-nín pi-ten-ue-sína; métu uétu isí i-hína: itú-ki e-sépni-sa. Kauá áyat-um pa-nuíne-na ikái-na, káa i-kú-ya inít-keg téuyanik-ás-g, káa inés-na titókan-a: Kú-mtig úikalu, háma-na e-ek-té-mtig, ka-g-kuním ina i-hína úikala, ka-g-kalá in kú-ya. Ku uet Ipí í-ues Christ? Kauá titókan ipa-hátt-a téuyanik-ás-pkínig, káa Jesus-na pe-ki-yú-saná. Métu ka-kauá kóoz imé uétu i-pái-ta-ziná, kauá tí-tuígnét-óm pe-mú-zaná Jesus-na, káa ipe-hí-na: Rabbi

(1) háma-má=successively; a-háma=simultaneously.

(Hímtek-auát) hipg. Métu Jesus-nim inés-na: Inim ués hipt hip-és, ka-mám-yug etg uétu zúkua-zig. Kunú-azánu ti-tuígnet pí-sepni-á Ku páis isí-nim eté pa-nag-paik-ó-ya hipt? Metu Jesus-nim inés-na: Inim hipt ués kúus kú-tas ka-g-kúus Ina Ueímte-uát-óm i-nek-ú-sa: kúus-kí In a-hí-naka-yá-nniú laám Ipné galéle-in. Mis uétu etg i-té-nig, kóoz pílept ísemtuks, kauá pek-és-nim tuúp-in a-zahá-nu? Métu In etg i-ze: Kahú sitalása-tg uág ek-ítg ka-kásili uétas, uáko í-ues úikasilíg gáigái peks tuúpi-nas. Kauá ke-ipí i-tuúpi-za, yug-pním tamétkut us, káa i-zapaámki-sa petú uakaís-áin kunkú-yáin (éis-nuéspa). Kun-kí ke-ipí i-temániki-sa, uág ke-ipí i-tuúpi-za ipa-llói-nag úi-lapúa. Kúus-kí ikúinu í-ues nakz ki ziógk-en: Nakz i-temániki-za, káa tak-lái neksap nakz i-tuúpi-za. Etg In ueímte-ya tuúpi-nas kamam-yug uétu etg pe-temaník-a (uetu pa-zapalígnik-á): nínéksap ipa-zapalígnik-a, káa etg pa-haz-ái-saná kun-ma-ná zapalígnik-t. Kuníg téuyanik-ás-pkínig illaganí-nim Samaria-pu-m Jesus-na pé-miz-kúi-nek-saná áyat-um-kí ziógk-ki uág tamápaik-it-kí, etké áyat i-hí-na: Yug Jesus-nim ina i-hí-na ka-g-kalá in ku-sé-ne. Kunú-azánu ka-kauá Samaria-pu-m Jesus-na pa-pái-nósaná, kauá Ipné pé-néh-mú-zaná, nezmís nuna he nas-lákai-nú-tamg. Kauá lapít-zikiú inás-lákai-nú-ya: kauá kátu illágani-uam Ipné pé-miz-kúi-nek-saná Ipním-níg-ki ziógk-ki: kauá áyat-una pé-eze-né: uáko miz-kúi-nek-síg uétu mis imím-kí ziógk-ki, metu etké nun-níg lauít Ipné a-mizi-síka: káa uáko zúkua-zig: Kí í-ues ikúinu úikala-na titókan-a Uákas-Ani-euát.

33. JESUS' FIRST JOURNEY THROUGH GALILEE —THE SON OF THE RULER.

John iv:43-54; Luke iv:14; Mark i:14-15; Matth. iv:12-17.

January, A. D. 31.

Kuníg lapít-zikiú-pa, kauá Jesus i-uskéi-na, káa i-kú-ya Galilea-pg. Etké Jesus Ipi-nníg i-tamápaik-a uág i-hí-na: Uetu isí Prophet (Egneuát) kaán-nin í-ues ipním-pá uétas-pa. Ka-kauá i-páini-kiká Galilea-pa, kauá Galilea-pu-m Ipné (Jesus-na) pá-llói-zaná, etké imém-ka pé-eg-néi-sina úikala ziziuáiz kut Jerusalem-pa zahá-pa, (etké imé-nka kuné-pkí ipe-kú-kika, káa kuníg ipa-zikli-tok-a). Kauá Jesus, Eullégeullég-nim kapsikápsinéuit-ki, i-zikli-tok-a Galilea-pg, kauá Ipním úánik-t ka-kásili kuné uétas-pa zúkua-nin e-uzé-ya titókan-m-ki tamtái-ki. Kuníg Jesus i-tamtái-túi-ya Akamkiniku-m-ki Miógat-úit-kí, kauá hímtá-g-kaná Synagogue-pa (pi-úi-ámki-nuás-pa), (1) káa in-kána: Uáko i-zahá-za lahéin, ka-n-kauá Akamkiniku-m Miógat-úi-nim kie i-kákámni-sa; kahú imamá-tanání-tg, káa e-miz-kúi-nek-itg Taás-na-Ui-tamtái-na (2) (Gospel). Kauá uikalu-nm Ipné p-ó-táski-sana. Kauá éneka i-pái-tok-a Jesus Cana-pa Galilea-pa, ka-kuné kus-kínig *wine* aní-a (kuné etké pa-t-kalái-na ualím kus-na *wine*-ki). Kauá nakz i-ué-ka miógat, ka-kuním a-kómái-zaná miáz Capharnaum-pa téuyanik-ás-pa. Yug-piním miógat-um, ka-kauá inás-mizí-saná tamtái-pg, uáko i-kúma Jesus Judea-pkinig Galilea-pg, kauá Jesus-na pe-ki-yú-ya, káa pé-néh-mú-na: Ku-m ínim-pg inít-g, uakas ína miáz ani-ái-tamg (3), uáko i-tinuk-láikin. Ki-

(1) pí-u-yámki-nuás-pa.

(2) Ti-taás-na-Tamtái-na; (3) aniái-tam.

met Jesus-nim pé-ne: Zalaui uétu etg epé-eg-nu ziziuáis-na, kauá uétu etg pé-miz-kúi-nek-ú. Kauá miógat-um Jesus-na pé-ne: Inim Miógat, ku-m ámtiz káina-m ínim miás-nim he i-tinúg-nápiikú. Jesus-nim pé-ne: Kú-te-kú, ímím miáz uáko uákas i-uízes. Kauá kuním háma-nm pe-miz-kuí-nek-ái-saná ziégk-en, ka-kun-kí Jesus-nim pe-tenué-ya, kauá i-kú-ya. Ka-kauá uáko i-ué-ka iskít-pa, kuné pe-uéukúni-saná ipním zi-zapalignik-auát-óm, káa pa-tamtái-zaná uág pé-zené: Ímím miáz uáko í-ues uákas. Kauá ipním inés-sépni-saná: Miualá uákas i-uzé-ya? Kauá pa-mistakanpi-saná: Uattiski úinépt-ipá liklí-pa iléyak-nim (komáin-m) pa-nuíne-na im-miás-na (kauá uákas i-uzé-ya). Kúus-kí i-zúkua-na pist, ká-kiualá Jesus i-hí-na: Ímím miáz uáko uákas i-uízes, káa kiualá-ttíte éte uákas e-uzé-ya miáz. Kuníg i-mizkúi-nek-a ipí-nníg, káa úikalú inít-pa ipe-miz-kúi-nek-a, ma-máyaz-ínag (ma-miaz-ínag). Kin-ki uáko lap-éhemg Jesus zizuáiz kut aní-a, ka-kauá i-ziklí-tok-a Judea-pkínig Galilea-pg.

34. JESUS IS EXPELLED FROM THE SYNAGOGUE OF NAZARETH. Luke iv:16-30.

January, A. D. 31.

Kuníg kauá pái-nníg i-ku-séne Jesus Nazareth-g, ka-kuné i-píim-na, káa a-há-za Synagogue-pg (pí-uy-ámki-nuás-pg) alágpáuit-pa, ka-kúus kunku i-kó-kaná, kauá kuné i-usékaik-a itéme-nas (háut-nis-na tímes-na). Kauá Ipné pé-ni-saná Isaias-nim tímes. Kauá i-tamágalpá, ka-kuné kúus í-ues tímenin: Akamkíniku-m Eullégeullég í-ues inim-pa, kúus-kí ina i-síui-yá tamtái-nas iyéuís-na titókan-a Taáz-ki-Tamtái-ki: ina i-ueímte-ma uákas-aní-tas ke-imé timné-

ki imamá-taná-ni-síg, káa tamtái-nas uí-ualétp-ís-na tomí-tok-it-kí uág níképkúik-it-kí uág ué-péukkeí-kí, káa tamtáinas e-hillaáttamé-na sayógot-kí, káa uákas-aní-tas uág ué-péukkeí-nas ki-kúp-nis-ná, káa tamtái-nas úikaluna Akamkíniku-pamá-kí háut-nis-kí enmíuit-kí uág tamétkunim-kí lahéi-kí. Ka-kauá times-na pé-zepeikép-sená, uág pá-iní-tok-a kéize-g-neuát-óna káa i-uagsilik-a, kauá-nnag úikalunm kuné (inít-pa) Synagogue-pa pe-siléukeí-tueziná uág p-u-lék-ziná. Kauá inés-tenué-túi-yá (kúus): Ki takz i-zahá-za yug-pí tímes usk imém-pa maziú-pa (uág silú-pa). Kauá úikalunm Ipné pa-tamápaik-sana (1), kauá pa-zíuái-nái-saná taás-níg ziegk-en, ke-yug Ipním peuíspkínig usk ziziúkas e-uéle-na: kauá ipé-hí-na: Mis uetu ki us Jeseph-nim miáz? Kauá Jesus-nim inés-na: Kúus éte sapézet-kí etg Ina pé-nú-kum: Saikipta-uát im-níg uákas im-ánih: ka-mag-kalá imené pá-mizi-án-nia titilu kut Capharnaum-pa, kalá-ttíte kahú aníh kinne Imím-níg-pa uétaspa. Kauá kuníg éneka i-hí-na: Ikúinu etg In i-ze: Uétu isí Prophet (Egneuát) í-ues inp-ín uág sapá-llói-nin ipním-pa uétaspa. Ikúinu etg In i-ze: Illágane i-u-sína a-háuit Israel-pa uétaspa, ka-kauá Elias uákas i-ué-ka kínne uétaspa, ka-kauá metát enmíuit uág úiláks isemtüks uétu máua i-uéke-ya, (kunku i-taáuí-ya) káa akamkínikai usk zúyakilik-ín i-uzé-ya, káa titókan imékas ipe-yág-na úikasilig: kauá-nnag Elias Akamkíniku-m ueímt-ín i-uzé-ya, uétu mis isí-nim-pg kuné-má-pkí náksz-ipg áuit-pg, métu neksépg áuit-pg, ke-ipí i-ué-kika Serapta-pa Sidon-pa uétaspa: kauá éneka illágane i-u-sína si-sáha-ín Israel-pa uétaspa, ka-kauá uákas i-ué-ka Eliseus, kauá uétu isí kuné-má nakz

(1) ítku pa-kaán-zana.

uákas i-uzé-ya, metu Naáman Syria-pu (neksap titókan, yug-pí uákas i-uzé-ya). Ka-kauá i-mizí-síná kune-pkí ziégk-epg úikalú, ka-kalú i-u-sína (inít-pa) Synagogue-pa, ipa-geizem-tamáu-na: kauá ipe-hógalákaik-á, káa pé-suyalét-zena téuyanik-ás-pkínig, káa pe-néh-ne-zaná tilél-g áuti-kám-pg tuléne-nas kuníg etti-kag, káa uápziáu-nas, imém téuyanik-ás etké e-u-sína tust megsám-pa. Metu Ipí imém hépei (1) át-tit-pá ináz-at-káu-nikiká, uág inás-uáu-na-káu-na, káa i-uíhne-na.

35. JESUS RESIDES IN CAPHARNAUM.

Luke iv:31; Matth. iv:13-16.

January, A. D. 31.

Kauá kúus-kí Jesus-nim pa-nuíhne-na téuyanik-ás-na Nazareth-na, káa i-pái-na Capharnaum-pa, káa kuné i-téuyanik-á: Capharnaum í-ues téuyanik-ás Galilea-pa uétas-pa iuétém-láikin, allái pe-kkeéu lapít-inm uétas-nim Zabulon-im uág Nephtali-nm (pe-hépei yug lapít-inm uétas-nim). Kauá kuné inás-himtág-kaná pá-alapáuit-pa: kauá kúus-kí a-zahá-zana Isaias-nim Prophet-nim (Egneuát-óm) ziégken, ka-kauá annúkt-pg uakkeípa i-hína: Zabulon-im uétas-pu, uág Nephtali-nm uétas-pu, uág i-uetém-pg iskit izapákaikin (road) uétas-pu, uág Jordan-im-pu nakéi titókan, uág Galilea-pu ti-talapósanáí, yug-mám úikalunm, ke-imé i-taméyak-sína zikét-ís-pa, yug-mám pe-ék-zená imékaís-na illakáui-na; kauá ke-imé i-taméyak-sína tinukí-nm sakaís-pa (tinúg-nués-nim sakaís-pa) kun-ma-ná inés-tileét-t-ú-ya, uág inaz-illakáui-yó-ya imékaís-nim illakáui-nim.

(1) hépei-kínig.

36. JESUS TEACHES FROM THE BARK OF

PETER. Luke v:1-3; Matth. iv:18.

January or February, A. D. 31.

(Nakz-ipa lahéi-pa) ka-kauá Jesus i-kiéik-sana Galileanm iuetám-laikín allái, kauá-nnag Ipné illáganí-nm titókan-m pa-pái-nó-sana, uág pa-ámgi-nó-sana, uág pá-tiakálki-sana, mizi-ái-tás-g Akamkínikú-na ziégk-en; kauá Jesus ipn-ú-talká, uág i-uselík-a, uag i-usétu Genesareth-nim iuetám-laikín, kauá pe-ég-na lapít-ina liés-na allái, kayáuís-pa, iuetám-laikín, metu ti-takiá-uat (ti-tékelpé-uat) liés-pkínig uáko ipa-hátkeí-ya, káa kun-m-éleg tekés-na pá-zapá-kaiksaná (p-o-páik-saná). Kauá Jesus i-uéze-ya nakz-ipg liés-g, ke-yug e-ué-ka Simon (Peter-nim), kauá Peter-na pé-ne: Kahú! imé-zuléúí-g lagpá-kag (thrust from land). Kauá uágsilík-eí inés-himték-sana titókan-a liés-pkínig (Jesus).

37. MIRACULOUS DRAUGHT OF FISH.

Luke v:4-11; Mark i:16-20; Matth. iv:18-22.

January or February, A. D. 31.

Ka-kauá uáko tamtái-nakat-pá, káa i-ua-sáuk-saná, kauá Jesus-nim pé-ne Simon-a (Peter-na): Kahu! úikinig kátu lagpá-kag imé-zuléúí-g, kátu uáyat kupg, kauá kuné taz etg takés-na epé-tulú-yu, zuyém-na táka-inp-és. Kauá Simon-im pa-mistakánp-a uág pé-ne: Hímtek-auát (Miógat), úíluílp takz zikét-pa inég nun take-síka, kauá uétu nakz a-takeílpí-síka (epe-takelíp-e), metu (zauín) Imím-kí ziégk-ki in takeí-yu (takeí-yu): kauá ipe-tulú-ya takés, káa ipé-

takeí-ya: kauá-nnag pé-takeílpí-siná illáganí-na zuyém na, kauá takés úítaz inas-tamíg-k-tátk-án-nia zuyém-nim (break). Kauá pe-sapúpkeík-saná nakz-ipg liés-pg: kúm-tig, nas-uápayata-tá-m-tig; kauá yug-mé ipa-pái-na, káa p-o-páyata-saná, kauá pé-ita-saná zuyém-na kakmám (1) úi-laptí-pa liés-pa, káa úítaz úilaptí-g liés ape-yéilék-a (*sink*) (úítaz i-temígileilék-a). Ka-kauá Simon Peter-nim yug (ziziuáis-na takeílpit-na) pe-ék-zené, kauá Jesus-na egué-pa pé-hítimlik-ú-ya, káa pé-ne: Miógat, ínim-pkínig kátu uáyat kúih, etké in ués kapsís-uit-ín titókan. Etké i-ziuái-tamáu-na Peter, káa úíkala, ka-kalú Peter-ínag i-u-sína, kúus-títe ipá-ziuái-tamau-na kun-kí illáganí-ki tekeilpít-ki; kúus-títe Peter-nim láutua-ma (uya-tuéáme) Zebede-n-kakal, James uág John. Kauá Jesus-nim Peter-na pé-ne: Uétmet zikáu-nu, kínig (tázk-apkínig) titókan-a enéz-inpú. Kuné i-u-sína Peter uag Andrew ipním éskap, kauá Jesus-nim inés-na: Ina tuíg-nim-tgi, káa etg sapé-uze-yu titókan-a takeilp-euát (titókan-a etg enpi-sínu). Kuné- ittíte pa-n-kitátka-saná liés-na (uétas-g ipá-nagpaík-a liés), káa úíkalaná petú-na pa-núihne-zana, káa Jesus-na pe-tuík-zena.

Kunig Jesus kimtem ipskekéik-a, káa inés-ég-ná lapú-ana eská-ma-ná James-na uág John-na Zebede-n-kakal-á, kí-mét liés-pa i-láulímki-sína takés písit-ín Zebede-ín, kauá lalamát inés-múna (Jesus-nim). Kímet kuné-ittíte yug-mé lapú ipá-núihne-ná takés uág pist zi-zapalignik-auát-ó-ínag liés-pa, kauá Jesus-na pe-tuík-zena.

(1) pa-k-kakmám.

38. EXORCISM OF A DEMONIAC.

Luke iv:31-37; Mark i:21-28.

January or February, A. D. 31.

Kauá (ipe-kú-ya, káa) ipa-háza Capharnaum-pg: káa kuné alagpáuit-pa (alagpáuit-ás-g) Jesus a-háza (pi-ámki-nuas-g) (1) Synagogue-pg, káa inés-himték-a. Kauá i-ziuái-ziná Ipním-ki uapzu-kú-yuít-ki, etké Ipním ziegk-en e-ué-ka kapsikáps-néuit-kí (miógat-úit-ki). Etké inés-himték-a ka-kúus Miógat-himtek-auát, uétu mis ka-kúus Scribes. Kauá kuné Synagogue-pa i-ué-ka nakz háma, ka-kuním pe-népte-ná sipgsípg-na enimkínikú-na, káa yug-pí kapis i-tiúg-na, káa i-hí-na: uétmet lammátiz nes-ki-yúyú-kum, itú-na-eg nun u-sig Imím-pkí (quid-nobis et Tibi) Jesus Nazareth-pu? Itúpg he pái-za? nuna páis sape-étgau-nás, uág sapá-laám-nas? Sukí-sa he, Im ués Akam-kíniku-m Háut-nin. Kauá Jesus-nim pá-tanáni-yá, káa pá-taátk-a uág i-hí-na: Sáun! káa kunía háma-na a-nuíhneh. Kauá sipgsípg-nim enimkíniku-m háma-na pé-sape-étgau-na, pá-hatt-ápik-a, káa pa-nuíhne-ná, kauá kapis i-tiúktamáu-na, metu háma-na hépei inít-pa pe-tkúita-ya (*threw*) métu uétu komáiz pe-kú-ya (pé-ki-yá Matth:). Kauá úikalú ipá-zikáu-na uág ipá-ziuái-na káa pi-sépni-siná uág pi-i-zi-na: itú ki í-ues? itú í-ues ki kimtii tamtái-n? Etké yugpi Háma inépte Miógat-úit uág Kapsikáps-néuit, ka-kun-ki inás-tamálui-sa (2) sipgsípg-na enimkínikú-na, kauá imém Ipné pa-mizi-síg, káa zillak-ána pá-attaá-pik-síg. Kauá Ipním uaníkt ka-kásili Galilea-pa uétas-pa zúkua-nin e-uzé-ya.

(1) pi-uy-ámki-nuás-g.

(2) inás-tamálui-ái-sa.

39. JESUS HEALS SIMON'S MOTHER-IN-LAW.

Luke iv:38, 39, Mark i:29, 31. Matt. viii:14, 15.

January or February, A. D. 31.

Kauá kuníg Jesus lamlamát i-usékaik-á, uág a-háttta Synagogue-pkinig, kauá ináz-az-ó-ya Simon-a uág Andrew-na inít-pa, káa James uág John imém-ka ipá-háza. Kauá kuné Simon-m zuáko i-tamalik-a, etké i-kómái-na imékaís-ki iléyek-ét-ki. Kauá lamlamát pe-néh-mú-zaná Jesus-na komái-nis-uazét áyat-uazét. Kauá Jesus-nim pe-ki-yúya komái-nis-na, káa pe-enp-éni-ya ipsus, káa pe-seusé-keik-a (pé-nke-usekéik-a Matth.), kauá iléyek-na pa-tamáluiya, kauá-nnag lamlamát iléyek-nim áyat-una pa-nuíhne-na. Ka-kauá i-usékaik-á áyat, kauá hipt inás-ani-án-niá.

40. MANY MIRACULOUS CURES.

Luke iv:40-41. Mark i:32-34. Matth. viii:16-17.

January or February, A. D. 31.

Ka-kauá uáko i-kulléuit-zaná, kauá, pa-nágpaik-ó-saná Jesus-na illágane ki-kómái-nin pa-n-neksép-ki kómái-ki, káa éneka enimkíniku-hín (ke-imém e-usina enimkíniku), kauá úikalú téuyanik-át (inhabitants) piskís-pa pi-ámki-ziná. Métu Jesus-nim inés-tukápaliké-ze-saná úikalú-ná pa-n-naksiní-ná (pa-n-nakz-ii-na), kauá uákas inás-aní-a úikalú-ná; kauá enimkínikú-na úikala-na inás-hilusk-a, uág inás-sapáhátta titóka-pkinig, uág inás-eukkeí-ne-nni-á naksiní-kí ziegk-ki. Kuus-ki a-zahá-zaná Isaias-nim Prophet-nim ziegk-en, ka-kauá i-zéne: Ipním nuna kapsís-uit kie

inp-éni-a, káa nuna kómái-n kie inéhne-nen-ni-á. (1) Kauá úikala enimkíniku, ka-kauá ipa-hátta titóka-pkínig, ipe-tiúg-na uág ipe-hí-na: Im he ués Akamkíniku-m miáz. Métu Jesus-nim inás-tána-n-ni-á, káa inás-taátk-a, káa inás-sapá-sáu-na: etké imé i-zúkua-ziná: Ki í-ues Christ.

41. JESUS IN THE SYNAGOGUES OF GALILEE.

Luke iv:42-44. Mark i:35-39.

February, A. D. 31.

Kuním méyui, meyui-nig, i-uág-na Jesus, káa a-hátta, káa titóka-nut-pa i-pái-nikiká, kauá kuné i-talapó-sana. Kauá illáganí-nm titókan-m pé-péui-saná. Kauá Simon-Peternim láutua-ma-inag-nim pe-tuík-zena, káa pé-zená; úikala-nim titókan-m Imené he i-péui-síg. Métu Jesus-nim inés-na: In ués tamíai-nas úikala-pá ti-téuyanik-ás-pa Akamkíniku-pamá-kí Miógat-úit-kí. Ke-pé-kus (ké-e-pé-ki-yús) kinté-pg ti-téuyanik-ás-g, kauá kunma-ná-nká anás-tamtái-nu, etké kúus-uázánu In ués uéimt-in, káa kúus-uazánu In pái-na. Kauá i-kiéik-a, káa inás-tamtáinaik-á, pa-Synagogue-pa (pa-píamki-nuás-pa) Galilea-pa uétas-pa, kauá éneka inás-sapa-hátta úikala-na enimkínikú-na titóka-pkínig.

42. JESUS HEALS A LEPER.

Luke v:12-16. Mark i:40-45. Matth. viii:2-4.

February, A. D. 31.

Ka-kauá Jesus i-ué-kiká náksz-ipa téuyauik-ás-pa, kauá Ipné pa-pái-nó-ya naks-inim háma-nm saáy-is-nim. Yup-

(1) inéh-ne-n-niá.

piním, ka-kauá Jesus-na pe-ég-na, kauá pe-hítimlik-ú-ya uág p-étkuyúkuklik-ú-ya (*fell on his face*), káa pa-kaán-na, káa pé-néh-mú-na, uág pé-ne: Miógat, zalauí éúus ku-m ha nakí-tag, kauá káigkáig uákas ina ha aní-yu-kómka, (zalauí kúus he ués nekt, kauá, kápsikáps he ués ina uákas aní-tas). Kauá Jesus-nim pé-yéu-na, káa pe-t-kúpkeik-ú-ya, káa pe-t-kúpeliké-ze-ya (*extend hand and put it on him*) (tukép=t-kúp), uág pé-ne: Hee! kúus Inim ués nekt, kahú káig-káig uákas uizé-hi. Kauá kun-kí ziegk-ki-zím lamlamát saái-nim pa-nuúhne-na háma-na, káa káigkáig uákas i-uzé-ya. Kauá Jesus-nim pa-sapá-ziklí-na, káa pé-ne: Uétmet isí-na a-tamtái-nu, metu kú-ih, imé-sapé-ek-té-nu talapósa-nauát-ópg, káa a-talámiúnu Akamkínikú-na, ka-n-kúus Moses-nim kie i-tamálui-yá, etké káigkáig uákas he uzé-ya, lauit he imátamápaik-u. Métu yug-piním háma-nm inás-tamtái-na-ik-á titókan-a, kauá Jesus-nim uanikt kátu imékas zúkua-nin e-uzé-ya. Kauá illáganí-nm titókan-m Ipné pa-pái-nó-sana, Ipné mizió-go-tas, káa ki-kómái-nis-na uakas sapá-uzé-tas (2) kunú-azánu Jesus uétu a-háza teúyanik-ás-g, métu i-ku-ya titóka-nut-g, káa talapósa-na imékas, kauá titókan-m kunépkí pa-ámg-nó-saná úikasili-pkínig.

43. JESUS HEALS THE MAN SICK OF THE Palsy.

Luke v:17-26. Mark ii:1-12. Mat:h. ix:1-8.

February, A. D. 31.

Kuníg ku malá-zikiú-pa kauá Jesus i-ziklí-tok-a Capharnaum-pg, Ipním téuyauik-ás-g. Ka-kauá uáko i-

(2) sapá-ui-uzé-tas.

mizí-sína, Jesus í-ues inít-pa (káa i-llákai-za), kauá titókan-m pa-ámngno-sana illáganí-ním, káa inít i-ué-ka kakmám, káa piskís-pa pi-tiákálk-sína. Kauá Jesus inít-pa inástamtái-zaná. Kuné Jesus-nim katát i-taméyak-sína ku mázua Pharise-pu uág uí-uápzug, ke-imé ipá-pái-nikiká úikala-pkínig ti-téuyanik-ás-pkínig Galilea-pkínig, uág Judea-pkínig, uág Jerusalem-pkínig, (yug-mém Jesus-na pa-taméyak-tua-zina). Kauá Miogat-um (Jesus-nim) kapsikáps-néuit-ki uákas inás-aní-ttipázui-ya. Kimét Ipné pa-pái-nú-sana píle-pú-nim, ke-imém pa-nágpaik-ó-sana likúp-simei háma pinmík-aspá tamalík-in: kauá a házittipázui-sína iník-ás likup-simei-ná Jesus-nim katát-ipg: métu uétu minmaí áz-as, etké titókan pi-tiakálk-síná: kunú-azánu ipé-lattí-a zokói-g, káa esís-na pá-n-kagáp-zaná, káa kamú-ki teutés-ki (*rope*) pe-súlkeilé-zená pinmík-as-ná, ka-kuné likúp-simei i-tamalík-a, kúus-ki pinmík-ás-inag-na likup-simei-na pé-nik-sáná inít-pa, Jesus-pa katát, ka-kuné Jesus i-uágsú-zaná. Ka-kauá Jesus-nim inés-eg-néi-saná mizkú-inekt, kauá likúp-simei-na pé-ne: Inim miáz, timné-eis-in, imim kapsísuit he ués uau-nin (etké kapsís-uit uáu-nai-sa hé). Kauá kunú-azánu Pharise-pu uág Scribe-pu ipé-timné-nek-a, káa imém-pá timné-pa ipe-hí-na: manámá kúus i-ze ki háma? Akamkínikú-na p-u-tgi-tim-ú-sa.

Isí-nim us kapsís-uit uáu-naitas titókan-a, metu Akamkíniku-m-zím (uétu isí-nim kie i-uáu-na-n-niú kapsís-uit métu Akamkíniku-m-zim). Kauá Jesus-nim timné-ki inés-zúkua-na-niá timné-nekt, kauá inás-mistakánp-a, uág inés-na: Itúpg kapsís etg timípní-sig imém-pá timné-pa? Míniku ziégk-en í-ues kátu éleuiz, zalauí In au-í-nag likúp-simei-na: imim kapsís-uit he ués uáu-nin, itku au-í-nag: usékai-g, inípg imim pinmík-as, uág ipskalíni-g? Kikauá etg sapá-zu-

kau-nás Inim (Titókan-m Miáz-pim) ués kapsikápsi-néuit uáunai-tás titókan-a kapsís-uit kinne uétas-pa, kinnia likúp-símei-na In eu-í-ze : Imené he í-ze ; kahú usékai-g, pinmík-as temkeípi-g, uág ziklí-n imím inít-g. Kimét lamlamát ke-ipí i-ué-ka likúp-simei i-t-ká-usékaik-á, úikalú-na inás-usékaik-ó-ya, káa pinmík-as i-temkeíp-a, ka-kuné i-tamalík-saná, káa inás-úiyáu-na (1) (i-uíne-na) káa i-ziklí-na, káa p-ó-tásk-a Akamkíniku-na. Ka-kauá titókan-m pe-ék-zená, kauá úikalú ipá-zikáu-na, káa Akamkíniku-na úikalú-nm p-ó-táski-saná etké titókan-a (Jesus-na) imékas pe-éni-a kapsikápsi-néuit : káa ipé-hí-na : ki tákz imékaís-na ziziuáís-na epe-ék-in, uétu máua kúus-ná epe-ég-na.

44. THE CALL OF MATTHEW.

Luke v:27-28. Mark ii:13-14. Matth. ix:9.

February, A. D. 31.

Ka-kauá kinnia úikala-ná petú-na pa-hínaka-yá Jesus-nim, kauá éneka i-kú-ya iuétám-láikín-ig, kauá illágani-nim titókan-m pé-tuik-zená, káa Jesus-nim inés-himték-a. Ka-kauá uézu (2), kauá i-kú-ya Jesus; kauá iskít-pa pa-ag-nakáu-na Jesus-nim Levi-na, Matthew-na Alpheus-nkaka-ná. Yug-pí Matthew i-uéka publican-pu, kaa (3) i-uagsúza-nakana, kizúi-nm inít-pa. Kauá Jesus-nim pé-ne: Ina tuíg-nim. Kauá Mathew-nm pa-nuhíne-na úikala-ná petú-na uág kizúi-na, kauá Jesus-na pe-tuíg-na.

(1) (*passed by them.*)

(2) say better : ka-kauá uáko uézu. (3) i-uagsilíg-kaná.

45. THE FEAST IN THE HOUSE OF MATTHEW.

Luke v:29-39. Mark ii:15-22. Matth. ix:10-13.

March, A. D. 31.

Kauá kuníg (Matthew-nm) Levi-nm ipním-pa inít-pa imékas hipt Jesus-na pa-áni-án-nia. Ka-kauá hip-sína, kauá illágane publican-pu, uág ka-kápsis ti-tókan ipa-pái-na hipit-pa: káa ipe-híp-a Jesus-ínag uág Ipním ti-tuígnet-ó-ínag illagane-ínag. Kauá-nnag Scribes-pu uág Pharise-pu ipé-timné-nek-a kun-kí, uág i-uagtám-tamau-zina (*murmur*), kauá pe-é-zena ti-tuígnet-ú-na: Manámá imém Hímték-auát (Miógat) i-ku-sa? itúpg inás-hip-átk-sa (1) ka-kápsis-ná titókan-a uág publican-púna? Kauá Jesus-nim inás-mizí-a, káa inas-mistakanp-a, uág inés-na: Ke-imé uákas i-u-síg yug-mém uétu pé-húitue-síg sáikipta-uát-óna, métu ke-imé i-kómái-zig yug-mém pé-húitue-síg sáikipta-uátóna. Ku-tg kahú, káa imemé-sape-hímték-tig (itku kú-te-tg, imemé-sapé-hímték-te-tg *Matth.*) ki nakz Akamkíniku-m ziégk-en: “In iyéu-n-a a-saiki-za uág e-uéluk-sá, uétu mis talámiún-a.” Etké In (Jesus) kú-ma uétu mis ti-taás-na mú-nas, métu ka-kápsis-na mú-nas imamá-tananít-g (2). Kauá, etké John-nim Zapakaik-auat-óm ti-tuíg-nét uág Pharise-pu imemésapé-eyág-na-níga, kunu-azána Jesus-na pe-ki-yú-saná, káa pe-sépni-saná: Itúpg John-nim ti-tuíg-nét imemé-sapé-eyák-zig pa-ezíz-pa, káa kúus-títe i-kú-ténig Phari-sepu-m ti-tuíg-net, metu Imím ti-tuíg-nét i-hip-síg, uág imemé-ku-síg? Kauá Jesus-nim inés-na: Mis etg Miógat-úna mamáyaz apá-tamálui-yan-niu imemé-sapé-eyág-ki, ka-kahál Miógat iuépn-in i-llékai-zig? Ka-kahál Miógat iuépn-

(1) inés-hip-tué-za. (2) imamá-tanani-tás-g.

in illákai-zig, kahál ipním ma-máyaz uétu i-u-síg imemé-sapé-eyág-nas. Métu kóoz i-zahá-nu lahéin, ka-kuné uáyat pe-sapé-úihine-nu Miógat-úna, kauá-nnag ipním ma-máyaz imemé-sapé-eyág-nu. Kauá éneka inás-tamtái-na kín-ki sapézet-kí: Uétu isí inp-ú néka kímтии sámga káa i-tikípne-nú uakkeíma-pg samág-pgi, etké kímтии sámga i-uayagá-tatk-u uakkeíma sámga (gatát i-ki-yu), káa kímтии uág uakkeíma uétu taz pi-zahá-nu (1) sámga, káa úi-laptí kapsís i-uzé-yu.

46. JESUS GOES TO JERUSALEM AND HEALS
THE MAN SICK FOR 38 YEARS. John v:1-18.

Passover, A. D. 31.

Kuníg kauá imékas i-zahá-tata-sína Jews-titókan, kauá Jesus kunú-azánu i-kúya Jerusalem-pg zahá-nás-g. Kuné Jerusalem-pa i-ué-ka nakz kuzkuz iuétam (ani-ín) uánik-ín Probatica, Jews-tímti-ki Bethsaida, kauá iuétám-láikin allái i-ué-ka págat sákas ani-ín e-hésin (*roof for shade*), (itku págat ui-zéukulétpet), kuné sakaís-pa (zéukulétpet-pa) i-uí-tamá-zíná (*lay*) illágane ki-kómái-nin, uág e-híllaáttamé, uág a-hállui-n, uág i-hillákiáui-n, yug-mé i-uyayagó-siná, ku mauá iuétam usk i-likúp-nu: etké pa-kkauá Akimkíniku-pkínig Angel-em kuniá iuetém-na pá-t-keik-ókaná, káa iuétam-kus usk i-likúp-na-kaná, kauá-nnag uákas i-uzé-ya naks-iníg kómái-nin, ke-ipí annúkt-kínikai ipné-tulú-ya, inekíg ku-itú-ki imékas i-kómái-nóka. Kauá kuné i-ué-ka nakz háma, ke-ipí i-kómái-na metaáptit uág úimátat enmíuit (ínuim). Ka-kauá Jesus-nim pe-ék-zená kuniá há-

(1) pí-itik-zák-u.

ma-na tamalík-itg, káa pé-zúkua-nái-saná lahéi kómái-n, kauá pé-ne: Uet-im uákas uíze-ttipázui-sá? Kauá kómáin-ním pa-mistakánp-a: Miógat, (láutua) zaya ínim ués háma, ka-g-kuním ina i-tulú-yu, ka-kauá kus i-likúp-nu; etké ka-g-kauá in iné-tulú-ta-za, kauá nakz ínim annúkt-kínikai ipné-tulú-sa. Kauá Jesus-nim pé-ne: Usékai-g kahú, inípg pinmík-as uág uíhineh. Kauá lamlamát kómáin-nin uákas i-uzé-ya; kauá inípe pinmík-as, káa ipskalínik-a, káa i-uíhine-ná. Kúus i-kú-ya alagpáuit-pa; kunú-azánu Jews-titókan-m pé-ze-ná kunia háma-na: ki-takz alagpáuit-pa uétu taz he inéhne-za pinmík-as. Kauá ipním inás-mistakánp-a: ka-g-kuním ina uákas aní-a, yug-piním i-hí-na: inípg pinmík-as, káa ipskalíni-g káa uíhine-h. Kauá pe-sépni-saná: Isí í-ues yug-pí, kem-ipním he i-hí-na: Inípg pinmík-as, káa ipskalín-g, uag uíhineh? Métu ke-ipí uákas i-uzé-ya, yug-pí uétu i-zúkua-zaná, ku isí i-ué-ka, ka-kuním ipné uákas pa-áni-á; etké Jesus i-uíhine-ná, káa titókan-a inés-nuíhine-na, ke-imé kuné o-hóga-zína. Kuníg ku malá-zikíu-pa kauá Jesus-nim pa-ayág-na kunia háma-na tala-pósa-nuas-pá káa pé-ne: Maha! kikauá uákas he ués, uétmet éneka kapsís he ki-yú, káina-m kátu imékas he kómáinu uag étgau-nú. Kauá yug-pí háma i-kú-ya, káa inástamtái-na Jews-titókan-a, káa inés-na: Jesus-nim ina uákas aní-a. Kúus-kí Jews-pu-m Jesus-na pe-tuélka-uyú-saná etké alagpáuit-pa Jesus-nim uákas inás-aní-a. Metu Jesus-nim inés-na: Natót i-zapalígnik-sa takz-á-pg, káa In-ka zapalígnik-sa. Kunú-azánu Jews-titókan-m kátu kapsikáps Jesus-na p-o-pziáu-nipázui-saná, etké Jesus-nim uétu alagpáui-na pa-kaán-na, (kúus imé ipe-hí-na,) káa éneka etké Jesus i-hí-na: Akamkíniku Inim ués Pist, káa ipnáani-á Akamkíniku, ka-kúus Pist.

47. JESUS MANIFESTS HIS DIVINITY.

John v:19-30.

Passover, A. D. 31.

Jesus-nim inés-na (1) Jews-titókan-a: Ikúinu, ikúinu In etg í-ze: Miáz uétu itú aní-sa Ipním-kí; metu ka-kalá Pist aní-sa, kalá-ttíte Miáz Ipí-nka aní-sa, etké Pisít-pim etéu us Miáz, kauá Pisít-pim pe-sapé-ek-za Miáz-pa ka-kalá Ipí-nnig aní-sa; kauá illágane kut kátu titílu pe-sapé-ég-nu Miáz-pa, kauá kun-kí imé-etg pá-zíuái-nu. Etké ka-kúus Pisít-pim pá-sapá-uitellét-za tinug-nís-na, káa uákas pé-sapé-uzé-sa, kúus-títe Miáz-pim Ipním-ka uákas inás-aní-sa ka-kalúná Ipním kúus inés-nek-ú-sa. Kauá Pisít-pim uétu isí-na pá-tamálui-yú-sa, métu Miáz-pa pe-éni-a tamálui-yú-t, kúus-ki uikalu-nm p-ó-táski-sanú Miáz-pa, ka-kúus p-o-táski-sig Pisít-pa. Ke-ipním uétu Miáz-pa p-ó-táski-sá, yug-piním kúustíte uetu p-ó-táski-sá kuniá ka-kunim Miáz-pa p-u-ímte-ya. Ikúinu, ikúinu etg In í-ze: Ke-ipním Ina i-miziógu-án-niú ziegk-en, káa pá-mizkúinek-ú Kunía, ka-g-kuním Ina i-uéímte-ma, yug-pí inépte uakas-náuit kúnku-yáin, káa uétu tamálui-yúin i-uzé-sa itku i uzé-yu, métu i-uéik-sa tinukí-pkínig uakas-náuit-pg. Ikúinu, ikúinu etg In í-ze: Uáko i-zahá-za lahéin ka-kuné ti-t-nug-nís-nim pa-miziógu-ái-sanú Akamkínikú-na Miáz-pa ziegk-en, kauá ka-kalú ipa-mizí-u, yug-mé-zím uákas ipé-uzé-yu. Etké ka-kúus Pist inépte uakas-náuit Ipním-níg-pa, kúus-títe pe-éni-a Miáz-pa (ipné-uízet, káa ipné-uákas, káa) uákas-náuit Ipním-níg-pa; káa éneka pe-éni-a kapsikápsi-néuit, ka-kun-kí us tamálui-yú-tas titókan-a, etké Miáz í-ues Titókan-m

(1) Jews-pú-na.

Miáz. Uétmet kun-kí pá-zíuái-nu, etké uáko i-pái-za lahéin, ka-kuné úikalú-nm ka-kalú i-u-sí-nki sauái-pa, pá-miziógu-ái-sanú Akamkíníku-na Miáz-pa ziegk-en; kauá ka-kalú taz ipé-kú-ya (káa taáz-úi-na pá-anía), kalú-zim ipa-hát-tu, káa ipe uitelléht-tu uákas uizé-tas (lilói-nin) kún-ku-yáin, metu ka-kalú kapsís ipe-kú-ya (káa kapsís-ui-tín ipé-tinúg-ne), kalú ipa-hát-tu káa ipé-uitelléht-tu tamálui-yúin uizé-tas kúnku-yáin, (káa uekít-k-in allá-pg kú-tas kúnku-yáin). In, Inim-níg-ki uétu itú-na ués kú-tas (uág aní-tas). Ka-g-kúus In mizí-sa, kúus-títe In tamálui-sa, kauá Inim tamálui-yút i-ués tukúg, etké uetu Inim-níg nekt (aní-sa) tuík-za, metu Inim Písí-nim nekt tuík-ze, Kek-ipním Ina i-ueímtemá (ítku, etké uétu iné-tuíg-nei-sá Inim-níg nekt, metu nekt e-tuíg-nei-sá Na-tótap, Ke-k-ipním Ina i-ueímte-má).

48. JESUS CONFIRMS HIS TESTIMONY.

John v:31-47.

Passover, A. D. 31.

Ku-g In ina-tamápaik-tag In-níg (uag In-zuátg) kauá Inim tamápaik-t páis uetu tukúg uizú-tag. Métu náks-inim Ina i-tamápaik-ái-sá (kut): kauá In zúkua-za, ipním Ina tamápaik-án-it í-ues tukúg uág ikúinu. Etg ep-u-ímte-ya (1) ku-mázua-na John-nipg, kauá John-nim i-tamápaik-án-nia (tukúg-néuit uág) ikúin-éuit (ítku pa-tamápaik-a ikúin-éui-na). Metu In uétu mis titóka-pkínig inp-ú tamápaik-t. Kun-kí petú-ki etg In tamtái-za, uákas etg uizé-tas. Ipí (John) i-ué-ka ka-kúus zapalakáui-tas, illíu-nas uag illakáui-yó-tas. Métu etg míuaz pa-llói-nipázui-ya ipním-kí

(1) etg e-ueímte-siná.

illakáuit-kí. Métu Inim ués tamápaik-áni-t kátu imékas John-nim-kínig: Inim illágane kut, ke-g-yug Pisí-nim i-sapé-kú-yá, yug-piním kú-nim Ina i-tamápaik-ái-sa ueímte-t Pisít-kínig. Kauá Pisí-nim, ke-k-ipním i-ueímte-ma, Ipním-níg i-tamápaik-an-nia ueímte-t. Ipné ziegk-en etg uétu máua apá-mizi-án-nia, káa Ipné mástái uétu máua epé-eg-né-nia: kauá Ipním ziegk-en uétu imém-pá illákai-za, (uétu etg eu-népt-éi-sig ziegk-en), etké Ka-kunía p-u-ímte-ma yug-piné uetú etg e-mizkúi-nek-síg. Etg é-itéme-ténig háut-nis-ná Tímes-ná, etké nek-síg kuné apá-yág-nu uákas-náui-na kúnku-yáin-a: metu yug-piním háut-nis-ním Tímes-nim Ina lauít i-tamápaik-ái-sa (ueímte-t), (usk Tímes-nim In etg i-t-kup-ímték-sa—*digito vos docet de me*—usk Ina i-t-kúp-keikúsa—*me indicat digito*—In ués Akamkíniku-m Miáz): zauín etg uétu Ina ki-yu-sinm uákas pa-uzá-tag. Uétu mis titóka-pkínig In inp-ú-kínniu uatáskit, (uétu énéz-inp-én-iu titókan-a uatáskit, uétu e-uéuluk-ái-sá). Métu etg In zúkua-za, záya etg u-síg imém-pá Akamkínikú-na éteuit, (etké uétu Akamkínikú-na etg e-héteui-sig). In pái-na Inim Pisí-nim-ki uanikít-ki, uág kapsikápsi-néuit-ki kauá etg uetu inpi-sínm, (uétu miskaítué-zín-m): kú-pém náks-inim neksép-nim etg ipai-nó-tag ipním-nig-ki uanikít-ki, kauá etg kunía páis apá-npí-tag (uág apa-miskaítua-nág). Min-mái etg u-síg mizkúi-nek-ás? etké pelkákeg pi-uatáski-síg (1), kauá Akamkíniku-pkínig uatáski-na uetu e-péui-síg, (uétu asaik-zíg, uétu énpí-ttipázui-síg). Uétmet pé-n-nek-ú, In etg tamápaik-án-niú kut Na-tóta-mg: nakz i-ués, ka-pám-kuním etg i-tamápaik-an-niu kapsís-uit, yug-pí í-ues Moses, ka-pam-gunía etg e-titmíne-zig. Etké kú-pém etg

(1) káa uatásk-ín pelkákeg uizé-ttipázui-sig.

ikúinu apá-mizkúi-nek-tág (1) Moses-na, kauá Ina-nka páis pá-mizkúi-nek-tám (2), etké ipi Inim-kí i-tamtái-na, uag i-tíme-na. Métu zalauí etg uétu Moses-na tímes e-mizkui-nek-ái-síg, minmaí Ina (3) pe-mizkúi-nek-án-niú-kum ziégk-en?

49. JESUS DEFENDS HIS DISCIPLES AGAINST THE PHARISEES.

Luke vi:1-5; Mark ii:23-28; Matth. xii:1-8.

After Passover, A. D. 31.

Nákz-ipa alagpáuit-pa Jesus ti-tuignét-ú-ínag paks-áin temanik-ás-pa ipé-kiéik-a, káa pa-ház-káu-zaná temanikás-ná, kauá ti-tuignet e-eyák-ziná, kunú-azánu pekás-na pe-túkze-na, káa ipsús-pa ipsus-ki pé-sapé-hím-k-saná káa i-hip-sína. Kimét Pharisee-pu-m pe-ék-zena, káa pé-zena: manáma etg alagpáuit-pa kúus ku-síg? uetu tukúg etg ku-síg. Métu Jesus-nim inás-mistakánp-a, uág inés-na: Uétu máua etg epé-itéme-ná háut-nis-ná Tímes-ná, ka-kuné i-tamtái-za manáma i-kú-ya David, ka-kauá ipí láutua-ma-inag e-eyák-zina? David-nim pé-ki-yú-ya imékaís-na talapósa-nauát-óna Abiathar-na talapósa-nuás-g, kauá yug-piním inéz-iniá háut-nim hippég, etké i-uitue-sína, uág e-yák-ziná, inekíg yug-pi hippég uétu i-ué-ka hip-és ualím titókan-m, métu titalapósa-nauát-óm-zím. Kauá éneka uétu etg máua epé-itéme-ná háut-nis-ná Tímes-ná, ka-kuné i-hí-ze: alagpáuit-pa taz ipá-zapalignik-u ti-talapósa-nauát Talapósa-nuas-pá? Ki-kauá In etg í-ze: Kínne í-ues Nakz Talapósa-nuas-kínig

(1) apa-mizkúinekóka; (2) pa-mizkúine-kókomká; (3) pa-mizkúi-nek-an-niókomká.

kátu imékas háut-nin. Akamkíniku-m pa-áni-á alagpáui-na titókan-áin (uág titóka-uazét) kauá uétu mis titókan-a pa-áni-a alagpáuit-uazét—Ku-pém etg apá-zúkua-nan-nióka Akamkínikú-na ki nakz ziégk-en: In iyéu-n-a a-saiki-za (uág e-uéuluk-sa), uétu mis talamiú-n-a, kauá uétu ti-taás-na titókan-a apá-tamálui-yú-yóka. Etké Titókan-m Miáz í-ues Miógat, kauá Ipním alagpáui-na-nníg pa-miógat-úi-yú-sa.

50. JESUS CURES THE WITHERED HAND ON THE SABBATH DAY.

Luke vi:6-11; Mark iii:1-6; Matth. xii:9-14.

Spring, A. D. 31.

Kauá nakz-ipa éneka alagpáuit-pa Jesus a-háza Synagogue-pg (pi-ámki-nuás-pg), káa inás-tamtái-na. Kuné i-ué-ka nakz háma, ka-kuním uapsúgp-kínikai ípsus e-ué-ka illakiáu-in, (usk tinug-nín). Kauá Scribes-pu-m uág Phari-see-pu-m Jesus-na p-u-lék-zana, ku manáma i-kú-teté-sa, páis uákas aní-tas alagpáuit-pa: kauá Jesus-na pé-sépni-saná: Tukúg ne í-ues alagpáuit-pa uákas aní-tas? Kun-kí Ipné (Jesus-na) inéh-misém-tés-g (misém-és), káa tánani-tas, kaa tamálui-yú-tas. Métu Jesus-nim inés-zúkua-nái-saná kapsís timípni-t, káa pé-ne háma-na, ka-kuním e-ué-ka tinug-nín ípsus: Usékai-g, uselik-te-m kinné-pg hépei. Kauá yug-pí háma i-usékaik-á, káa i-kúma kuné-pki hépei. Kuníg Jesus-nim inés-na: Etg sépni-sa (úikalu-ná): Tukúg ne í-ues, tamálui-yí ne í-ues alagpáuit-pa taz aní-tas, itku kapsís aní-tas? uákas aní-tas, itku tinukín-a aní-tas? Metu uikalú sáus ipé-uzé-ya, uétu isí i-ziég-na. Kauá Jesus-nim inés-na: Zalaui ku imém-pamá-m náks-inim háma-nm

otág naks-iníg sheep, káa yug-pí sheep i-t-káui-tag (i-t-ká-tuleilék-tag) gaáu-g (gaáu-pg) alagpáuit-pa, mis uétu ipním pa-nakát-tag (inég alagpáuit-pa)? Kauá titókan mis uétu í-ues sheep-kínig kátu imékas taz? Kunú-azánu tukug í-ues uág tamálui-yí taz ani-tas (titókan-áin) alagpáuit-pa. Kauá kuníg úikalú-ná inás-sayógo-ya, káa inás-ualég-na káa inés-uy-ég-né-nia timíne, káa inés-siléu-timné-nek-a timné-etgau-kí, etké imém e-u-sína usk illaáttamé timíne: kauá pé-ne kunía háma-na: Kahú! atím-na aú-nakása-ih, káa tuképelig. Kauá yug-pí háma i-t-kúpelik-a, káa ipním ípsus taz uákas e-uzé-ya, ka-kúus neka zakkiágp-kinkai ípsus. Kauá Phari-se-pu ipé-uzé-ya kakmám geízem-ki, káa lamlamát ipa-hát-ta, káa pi-ámgi-ná Herod-nim inékinikt-ínag, káa ipé-tim-míu-na: ku-nen maná Jesus-na p-ópziáu-zanág. (1)

51. JESUS RETIRES TO THE LAKE GENESARETH

Mark iii :7-12; Matth. iv :2-25, xii :15-21.

Spring, A. D. 31.

Kauá Jesus ipné-zukua-za: uáko Ina i-uápziáu-nipázui-síg, kunú-azánu ipé-uskéi-na inékinikt-ínag iuétám-láikin-ig: kauá illaganí-nim titókan-m pé-tuik-zené Galilea-pkínig uág Decapolis-kínig (pótumt-ti-téuyanik-ás-kínig), uág Judea-pkínig, uág Jerusalem-pkínig, uág Idumea-pkínig, uág Jordan-m nakéi-kínikai-kínig. Kauá Tyre-pu uág Sidon-pu ipá-mizí-a tamtái-pg, káa imém-ka pa-zúkua-nái-saná Jesus-na zizuáiz kut úikala, káa kunú-azánu kuníg kúus-títe Jesus-na pe-kiyú-saná. Kauá Jesus-nim inés-na ti-tuignet-óna: ku páis taz kuzkuz lées i-uzá-tag allái Inim-áin káina-g illaganí-nim titókan-m ipa-tiátula-yú; etké illaganí-ua-na

(1) ap-ó-pziáu-nóka, itku o-ziáu-zinág.

uákas inás-aní-a. kauá ka-kalú i-kómái-zina, kun-mám Ipné pa-tiátulá-saná, Ipné uepéze-tas, káa kun-ki imé uákas uizé-tas. Kauá Ipním úikalu-ná uákas inás-aní-a; kauá ines-na: Uétmet apa-tamtái-nu titókan-a Inim-ki. Metu ke-imém e-u-sína sipgsípg enimkíniku, yug-mém, ka-kauá pe-ék-zina Jesus-na, kauá Ipné pé-hitímlik-ú-saná, káa i-na-nígna: Im he ués Akamkíniku-m Miáz. Metu Ipním kapsikáps inás-taátk-a, káa inés-na: Uétmet titókan-a apá-sapá-zúkua-nú Inim-kí. Kun-kí úikala-kí kút-ki a-zahá-zana Prophet-nim (Egne-uát-om) Isaias-nim ziék-en, ka-kauá i-zéne: Maha! Ki í-ues Inim uapáyata-uát, ka-g-kunía a-saiki-za, Inim etéu-nníg, ka-g-kun-kí imékas timné-eis-za. Ipním-pá eunik-ú Eullég-eullég-na, ke-g ués, (káa Ipné eu-ní-u Inim Eullég-eullég). Ipním ti-talapósa-nái-na inés-uekítik-ú (káa inés-iyéu-nu). Kauá Ipí uétu i-kapis-nú, káa uétu i-tiúg-nu, káa uétu isí-nim pá-mizi-án-niu ziékg-en iskít-pa: illaá-na uétu pé-n-kekúp-u, káa kuzkuz álla uétu i-hítask-ú. Kúus-kí úikalu-ná inéz-nékinik-ú uág inás-miógatui-yú-yu. Kauá Ipním-kí uánikít-ki ti-talapósa-nái ipé-ttiminenú, káa talapósa-nin ipé-uzé-yu.

52. THE CALL OF THE TWELVE APOSTLES.

Luke vi:12-16; Mark iii:13-19; Matth. x:2-4.

Spring, A. D. 31.

Nákz-ipa laheí-pa Jesus i-hípelettí-a, káa megsém-pg i-talapósa-ta-ná, káa kuné i-talapósa-na nakz zikétin úluilp, Akamkinikú-na Pisi-na pá-talapósa-na. Kuním méyui kuníg-níg inás-mu-na ti-tuígnét-óna, ka-kún-ma-ná inás-sáigna, kauá, yugmém pá-pai-nó-síná Ipné. Kauá-nnag kunéma-ná inéz-inpé pótum-ua-ná uág lapíua-ná, káa inás-uánik-a Apostles, kauá inás-aní-a Ipním uí-uyá-tue-nauát,

kúunku Ipním-pa uizé-tas, káa kúunku Ipné pé-uyá-tué-zenú, Ipnim ueímt-ín uizé-tas tamtái-nás-g titókan-a. Kauá inéz-ini-á kapsikápsi-néuit ka-kunkí ki-kómái-nis-na uákas aní-tas, káa enimkínikú-na hílusk-ás. Pótum-ua-m uág lapúaním Apostles-nim uaníkt kúus e-u-síg: Annúkt-kínikai Simon uánik-ín Peter (Petrus=ámsag=písue) uág ipním éskap Andrew, James Zebedee-nkakál uág ipním éskap John, káa kin-ma-ná lapúa-na inás-uaník-a Boanerges, numípu-tímt-kí Inmet-ó-kakál, Philip uág Bartholomew, Matthew publican uág Thomas, James Alpheus-nkakál uág Judas Thaddeus James-nim éskap, Simon Cananeus uánik-ín Zelotes uág Judas Iscariot, ke-ipním Jesus-na pe-éni-a tuélka-pg.

53. EVENTS PRECEDING THE SERMON ON THE MOUNT. Luke vi:17-20; Matth. iv:25, v:1-2.

Spring, A. D. 31.

Kauá kuníg Jesus úikalú-ínag ipé-témik-a, káa Jesus ipnú-talk-a tagpéem (ipétkikám, *a little flat half way to the top*), kauá kuné-ittíte i-u-sína illágane ti-tuígnet, uág illágane-níg titókan Galilea-pkínig Decapolis-kínig, Judea-pkínig, Jerusalem-pkínig, Jordan-kup-kínikai-kínig, Tyrenm uág Sidon-m allái-pkínig, yug-mém úikalú-nm Jesus-na pá-pái-nó-saná, Ipné mizi-tás-g, káa ki-kómái-nis-ná uákas sapá-aní-tás-g: kauá ka-kalú-mám enimkíniku e-u-sína, kalú imé-nka uákas ipé-uzé-ya. Kauá úikalú-nm Jesus-na p-ópéze-ttipázui-sana, (itku likíp péku-ttipázui-saná) etké Ipním-kínig kapsikápsi-néuit a-hát-ta, ka-kun-kí uákas úikalú ipé-uzé-ya. (Ka-kauá uézu, kauá éneka) Jesus i-pelettí-ya, káa i-uagsilík-a, kaua Ipné pa-ámki-no-saná ti-tuígnét-óm:

kauá Jesus-nim inás-sitalás-ó-ya ti-tuígnét-óna, káa i-ue-úyí-a (*began to talk*), káa inés-himték-a, kauá i-hí-na: ("Uimátat Lilóin.")

54. SERMON ON THE MOUNT.

Spring, A. D. 31.

(A) Messianic Constitutions—Beatitudes.

Matth. v :3-12; Luke vi :20-26.

Ue-úyít ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imé timné-ki iyéuiz-i-mam-áni-síg, etké imém e-u-síg (éis-nués) Akamkíniku-m Miógat-úit.

Lapít-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg amkakaiz tilókan, etké imém e-u-síg uizé-tas uétas (kinne káa eis-nués-pa).

Metát-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imé i-úii-ténig, etké imé ipstúi-nin ipé-uzé-yu, (etké Akamkini-ku-m imuné inés-sapé-ipstúi-nu).

Pilept-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imém taáz-úí-na (usk) pe-yák-ténig uág pa-kayáu-tánig, etké imé takalék-in ipé-uzé-yu (taáz-úit-ki).

Págat-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imém pé-iyéu-ténig titókan-a, etké imé iyéu-nin ipé-uzé-yu.

Uilákz-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imém káigkáiig timíne e-u-síg, etké imém Akamkíniku-na pé-eg-nú.

Uinépt-ipg ziégk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg aulisuí-na sap-takatálk-auát (*peace-makers*), etké imé uanik-in ipé-uzé-yu Akamkíniku-m ma-máyaz (etéu-nnig).

Uimátat-ípg ziegk-en. Uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin i-u-síg ke-imé i-u-sig sapé-timné-etgau-nín, uág sapá-kómái-nin, uág tamálui-yúin (kinne uétas-pa) Akamkíniku-uazét, etké imém e-u-síg (éis-nués) akamkínikai-pamá Miógat-uit.

Kauá etg uapzú-kú-yuít-ki lilói-nin ú-síg, ka-pám-kauá imuné etg ipá-pála-nu, káa etg ip-ó-kapsís-k-u uág ipé-tuélka-uyú-yu, káa laám-ki misemít-ki etg ipe-néh-misem-ú In-uazét, káa imuné uaníkt ipé-ukkei-nan-niú ka-kúus kapsís. Kuné lahéi-pa lilói-tgi, éis-itg, kuál-tamáu-tgi, etké imém uézetit uág tamétko-t imékas-iníg etg pe-uzé-yu akamkínikai (éis-nués-pa). Kúus-títe pe-kiéi-saná uakkei-pa imém titílú-nim Prophet-na (Egneuát-óna, ti-taás-na tamtái-nauát-óna). Métu, me u-síg etg uétas-pamá ki-kóis! iyéuiz etg u-síg, etké (kikauá-zím) etg lilói-zig. Iyéuiz etg u-síg ka-pám-kalú kikauá takalék-sig, etké kóoz etg pe-eyág-nu. Iyéuiz etg u-síg ka-pám-kalú kikauá tie-síg, etké kóoz etg pe-étgau-nú uág pe-úi-nu. Iyéuiz etg u-síg ka-pám-kauá imuné etg titókan-m ip-ó-tásk-u, etké kúus-títe imém titílú-nim pe-kiéi-sana mi-misémi-na prophet-na (tamtái-natóna).

(B) The Apostolic Office.

Matth. v:13-16.

Etg u-síg uétas-na kátuanás (uetas-pú-na titókan-a kátuanás), zalauí kátuanás uétu i-hím-ketiue-nu, kauá itú-ki ipí-nnig kátua-ním i-uzé-yu? káa itú i-kátua-nú? láuig i-uzé-yu káa uétu itú-áin: kauá-nnag eukkei-nin i-uzé-yu, káa titókan-m uatikzá-tas (*trample*). Etg u-síg uétas-na illaká-úi-yút (uetas-pú-na titókan-a). Téuyanik-ás megsám-pa ani-ín uétu minmaí í-ues sapalúk-as. Ka-kauá titókan zapálakáui-tas i-zapá-lakáui-síg, kauá uétu mis ikái-pa i-sapalúk-

sig, métu zapá-lakáui-tas-ái-pa ínik-síg, illakau-yú-tas úika-lu-ná ka-kalú inít-pa i-u-síg. Imém-ki illakáuit-ki etg u-síg illakáui-yú-tas titókan-a: kúus-ki etg imuné ipé-eg-né-niu ti-taz kut, káa p-ó-táski-sanú imém Pisí-na Akamkínikú-na.

(C) Negative Precepts.

Matth. v:17-48; Luke vi:27-36.

1. *Fulfil and complete the Law—Tamáluit zahánas.*—Uétmet etg pe-n-nek-ú In kú-ma uézu sapá-kú-tas tamálui-na uág Prophet-na. In kú-ma, uétu mis uézu sapá-kú-tas, metu zahá sapá-kú-tas tamálui-ná. Ikúinu In etg í-ze: kahál ki uétas uág akamkínikai i-uekú (i-uzé-yu), kahál úikala laám tamáluit í-ues zahá-nas (uág aní-tas). Kunú-azánu ke-ipním uetu tamálui-ná pe-tuíg-né-niú kuzkuz-anníg nakz ziégk-en, káa inég inés-himték-u titókan-a tuíg-nei-tás, yug-pí zauín kuzkuz uánik-ín i-uzé-yu (eis-nués-pa) akamkínikai-pama Miógatúit-pa: metu ke-ipním pe-tuíg-né-niú, káa inés-himték-u tuíg-nei-tás, yug-pí imékas uánik-ín i-uzé-yu eis-nués-pa. Etké In etg í-ze: zalauí etg uétu apá-uáu-nakáu-nu (uág apá-kátósk-u) Scribes-na uag Pharise-pu-na tukug-néuit-kí, kauá uétu etg pa-ház-u (éis-nués-g) akamkínikai-pamá-g Miógat-uit-g.

2. *Anger—Aulís-uit.*—Etg mizi-sína, uakkeí-pa kúus i-né-nígna: uétmet isí-na o-pziáu-nu, ke-ipním titókan-a p-ó-pziáu-nu, yugpí tamálui-yúin i-uzé-yu (zapétkuk-ás). Métu In etg í-ze: keipí láutuá i-geízem-nú-yu, yug-pí tamálui-yúin i-uzé-yu (zapétkuk-ás), kauá ke-ipí láutuá i-uánik-ú Raka (káa i-uákapsísk-u), yug-pí kátu imékas tamálui-yúin i-uzé-yu (zapétkuk-ás), kauá ke-ipí láutuá i-uánik-ú étíl-p-in (ke-ipním pe-nú láutua-ná, he ués étíl-p-in), yug-pí allá-ki tamálui-yúin i-uzé-yu sap-étgau-nas kunku-yáin.

3. *Reconciliation — Imiú-tokt.*—Kunú-azánu kam-kauá Akamkínikú-na a-talámiú-tatá-sa talapósa-nuás-pa, kauá zalauí kuné he timípni-u kúus: éte-g in-lláutua-nm ina petú-pg i-timné-nek-ú-sa, kauá (uétu kun-kí timné-nek-t a-talámiú-nu metu) kuné-in-níg a-nuíhne-nu talámiú-na talpósa-nuás-pa, kauá annúkt-kínikai e-ki-yú-yu im-láutua-na, káa ipné he e-hímiú-tanú, káa kuníg ha pái-tok-ó, kauá-nnag Akamkínikú-na taz ha a-talámiú-nu. Ke-m-ím ués uákas sapá-zahá-nái titóka-pg, taz he kun-iín pí-tenue-yú, káa pétim-míu-nu, káa naks-iníg pá-aní-u timíne, ku-m minmaí kunía ha a-sapá-zahá-nu, kauá uétu etg epé-ki-yú-yu uekítik-auát-óna, káa imené uétu séktis-pa i-sapé-uzé-yu sapá-zahá-nái kuné-pkí lakéi-pg keéu, ka-kuné laám ha a-sapá-zahá-nu.

4. *Lust—Alamtítuit.*—Etg mizi-sína ziégk-epg, ka-kun-ki nunim uakkei-pa titílu tenu-ín i-u-sína kuús: Uétmet pipégau-yu zillakát-ki. Métu In etg í-ze, ke-ipním pa-sayó-go-yú áyat-úna, ipné uéuluk-ás, yug-pi uáko i-p-pégau-ya timné-ki. Zalauí imím uapsúgp-kínikai silú-nim he i-sapá-kapsís-uí-yu, taz ha a-n-ká-súp-tag (itku ha a-zútokski-tág) káa ha a-ukkéi-nag yup-pné silú-na, etké kátu i-táz zalauí naks-iní-kí silú-ki (kunku-yáin) uákas ha uzé-yóka, métu uétu (1) lapít-iki silú-ki uikkei-nin úiluúlp ha uzé-yóka allá-pg. Kúus-títe zalauí imím uapsúgp-kínikai ipsús-nim he i-sapá-kapsís-uí-yu, taz he o-kkiuk-u uág e-ukkei-nu yug-piné ipsús-na, etké kátu i-taz naks-iní-kí ipsús-ki uákas ha uzé-yóka, métu uétu lapít-iki ipsús-ki úiluúlp allá-pg ha uhína-nóka.

5. *Forswearing — Tukápalásat misémít-ki.*—Etg mizi-sína, kúus uákkei-pa i-ná-nígna: Uétmet Akamkínikú-na

(1) métu uétu i-taz zalauí lapít-iki silú-ki.

u-únik-ú misémít-ki, metu Akamkinikú-na ha aní-án-niu imím ziek-en, kaa eu-ní-u kam-kúus Ipné eu-i-na. Metu In etg í-ze Uétmet isí-na itku itú-na u-únik-ú misémít-ki. Kunku kúus etg pe-ziég-nu: "Hée" zalauí ikúinu, itku "Uétu" zalauí uétu ikúinu.

6. *Revenge—Uáptak-ít.*—Etg mizi-sína, kúus uákkéi-pa i-na-nígna: Silu he enp-én-iu kunía, ka-m-kuním imené sílu inp-én-ia; kauá tit he enp-én-iu kunía, ka-m-kuním imené tit inp-én-ia. Métu In etg í-ze: Uétmet ka-kápsis-na anás-uáptaké-yú, (uétmet im-ó-ptaké-yú, uétmet kapsís-uí-na kapsís-uít-ki he é-n-kekúp-u, métu kapsís-uí-na taáz-uít-ki he é-n-kekúp-u); kauá zalauí ku-m isí-nm he i-hípatak-an-níu (*slap*) itku he i-hípt-én-niu mástái uapsúgp-kínikai, kauá yug-piné takákailau-nú he káa zakkiágp-kínikai imím mástái eu-nikú-yu. Kauá zalauí ku-m isí-nm imené i-néhne-nipázui-yú uekítik-auát-ópg, káa he inp-éi-ttipázui-yán-niu samga, taz he a-sapá-uyá-npí-tág éneka imím zízkan. Kauá zalauí ku-m isí-nm imené i-sape-uíhine-nipázui-yu potomó-sis uáttíkt, kauá taz he e-tuíg-nu lapéhém pa-pótomós uáttíkt. Ka-m-kuním imené petú he inéh-mú-nu, taz kunía he eu-ní-u. Kauá kam-kuním petú he i-uémsiyú, uétmet kunía a-kaláu nápi-k-ú; kauá ka-m-kuním imené petú he inp-én-iu, kunía uétu he a-hí-tok-ó.

7. *Love of enemies—Tuélka-na éteuit.*—Etg mizi-sína, kúus i-ná-nígna: Taz he e-héteu-yú im-láutua-ná, káa a-pá-la-nu (uág e-geízem-nú-yu) imím lemtús-na (itku tuélka-ná). Métu In etg í-ze ka-pám-kalá mizi-sínm: Kunku epe-héteu-yú imém lemtúsna (itku kuélka-ná) káa apá-taáz-uí-yú-yu kun-ma-ná, ka-pámyúg etg i-pála-zig (uág i-zímki-zig) káa apa-talapósa-nán-níu kun-ma-ná ka-pám-yúg etg imuné i-sape-hétgau-zíg, uág inéh-misémi-síg. Kúus-kí etg

pe-uzé-yu ikúinu Akamkíniku-m imém Pisí-nim ma-máyaz, Ke-ipním ísemtúks-ki inés-sapé-tilehét-tú-sa ti-taás-na uág ka-kápsis-na, kauá inés-uake-yu-sa ti-tukúg-na uág ti-tukúg-néi-na. Etké zalauí etg epe-héteu-yú kun-ma-ná-zim, ka-pám-yúg etg imuné e-hétéui-síg, itú tamétkot etg pe-uzé-yu? mis uétu kúus i-kú-ténig publican-pu imé-nka? Kauá zalauí etg epé-imiú-nu imém eská-ma-ná-zim, itú taz etg pe-ki-yú? mis uétu kúus i-kú-ténig ti-talapó-sa-nái imé-nka? Kauá zalauí etg apa-taáz-ui-yú-yu kunma-ná-zim, ka-pám-yúg imuné etg i-taáz-ui-yú-sig, metu káa itú imékas etg pá-aní-u? ka-kápsis titókan imé-nka kúus i-kú-ténig. Kauá zalauí etg epé-sapí-uemsi-yú kun-ma-ná-zim, ka-pám-yug petú etg ipé-iní-u, métu káa itú taz kun-ki etg pé-ki-yú? kúus-títe ka-kápsis titókan imé-nka i-kú-ténig. Métu etg kahú e-hétéui-tg imém lemtús-na (uág tuélka-ná), káa a-taáz-ui-yú-tg uág a-sapí-uemsi-tg úikalú-ná lilikúg Akamkíniku-uazét, kauá-nnag imém tamétkot imékas etg pe-uzé-yu, káa kúus-kí etg pe-uzé-yu Akamkíniku-m ikúinu ma-máyaz, etké Ipním inés-iyéui-tetú ka-kápsis-na titókan-a. Kunú-azánu uizé-tgi úiluíp taz, ka-kúus imém Pist Akámkíniku í-ues úiluíp taz.

(D) Positive Precepts.

Matth. vi:1-8, 16-18.

Taz etg pe-timmíu-nu, káina-pám tukúg-néuit ziílí-ki etg apá-aní-yó-yu titókan-a, imémé-sapé-eg-nas titóka-pg, (uét-met taáz-uína apá-ani-yu, titókan-a sapá-zúkua-nas), kauá titókan-m kunú-azánu etg imuné uatásk-as, etké kúus-kí uétu tamétku-ín etg pe-uzé-yu Akamkíniku-m imém Pisí-nim. Kunú-azánu im, kam-kauá enés-iyéu-nu titókan-a, kauá

uétmet sapúnmás-ki anás-tamtái-nu, (uétmet im-ú-tosk-ú), ka-kúus i-kú-ténig mi-misemé synagogue-pa uág iskit-pa i-mamá-sap-ótask-tánig titóka-ki: ikúinu In etg í-ze, yug-mé uáko ipe-níp-e tamékut. Métu im, kam-kauá enés-iyéuinú titókan-a, imím zakkiágp-kínikai ípsus uétu í-ues zúkuanás, ku-maná i-kú-ya uapsugp-kínikai imím ípsus, kúus-kí imím iyéun he-uzé-yu paléiz, kauá imím Pisí-nim, Ke-ipí paleíz-g taz i-sayógo-sa (uág lauít akí-za) imené he i-tamétko-yú kunú-azánu. Kúus-títe ka-pám-kauá etg pa-talapósa-nu uétmet pe-ki-yú ka-kúus i-kú-ténig mi-misemé, ke-imé i-talapósa-tanig usékaik-eí synagogue-pa uág iskit-pa imemé-sapé-eg-nas titóka-pg. Ikúinu In etg i-ze, yug-mé uáko tamétkut ipé-nípe. Métu im, kam-kauá he talapósanipázui-yú (káa talapósa-tata-sánu), kauá ha-házu imím-níg-pg inít-g, káa imé-zuyakilik-ú, káa a-talapósa-nu imím Pisí-na paléiz, kauá imím Pisí-nim, Ke-ipí paleíz-ig taz i-sayógo-sa-m (uág lauít he ekí-za, uétu itú-na pé-ttéu-sa-m, uétu itú-na pá-palei-za-m) Ipním he i-tamétku-yú kunú-azánu. Kauá éneka talapósa-pa uétu etg illágene pe-ziég-nipázui-yú (imém-níg-ki timmíu-ki) ka-kúus i-kú-ténig mizkúineke-yéi (láuig talapósa-nin), etké imé i-n-nek-síg illaganí-pg imém-níg-pg ziégk-epg mizí-ín ipé-uzé-yu. Kunú-azánu etg uétu kúus pé-ki-yú, etké imém Pisí-nim annúkt-kínikai etg imuné i-zúkua-nái-sa iyéuiz-uit uág iuyítue-t. Kauá éneka ka-pám-kauá etg imemé-sapé-eyág-nu, uétmet timné-nek-in pe-uzé-yu, ka-kúus i-kú-ténig imemú-misém-tipaz, yug-mé iyéuiz imamá-ani-ái-sig mástái, kun-kí imemé-sapé-eg-nas titóka-pg. Ikúinu In etg í-ze, yug-mém (kínne uétas-pa) tamétku-na uáko pe-énpi-sená. Métu im, kam-kauá imé-sapé-eyág-nu, kauá imá-síu-yan-níu úsus, káa he ipsiméte-yu, káina-m titókan-m he i-zúkua-ná-nniu yug imé-

sapé-eyák-in; kauá imím Pisi-nim, Ke-m-ipním paléiz-pa (1) he eg-né-niu, kóoz he i-tamétku-yú.

(E) Social Duties.

Matth. vii:1-5, vi:12; Luke vi:31-42.

Uétmet isí-na apá-kapsís-nének-ú, kauá etg uétu kapsís-nének-in pe-uzé-yu (usk í-ze timné-eyéun-in pe-uzé-yu): uétmet isí-na (timné-pa) apá-tamálui yú-yu, kauá etg uétu tamálui-yúin pe-uzé-yu: etg apá-uau-na-niu, kauá uáu-nin etg pe-uzé-yu. Etké ka-pám-kúus etg epé-nek-ú-yu kúus-títe imuné etg ipé-n-nek-ú-yu. Etké ka-pám-kun-kí sapíneu-tás-ki etg apa-sapíneu-yán-niú kut, kunkí-ttíte etg ipé-sapíneu-yán-niú kut (ka-pám-kúus etg epé-ki-én-niú titókan-a, kúus-títe imuné etg i-ki-én-niu Akamkíniku-m). Itú-pg im e-hég-néi-sa kuzkuz-an-níg hézu im-láutua-ná silú-pa? Kauá manáma im eu-nú im-láutua-ná: láutua, kámag im-im silú-pkínig he ukkeí-nan-niú kuzkuz hézu. Imú-misém-tipaz, annúkt-kínikai imé-ukkeí-nan-niú imékas hézu imím silú-pkínig, kauá kuníg lauít he e-hég-né-niu uág e-ukkeí-nan-niú im-láutua-na kuzkuz hézu ipním silú-pkínig. Eunítg, kauá imuné etg ipé-ní-u, káa ipé-ní-u imékaís-ki tamínuit-kí. Kunú-azánu ka-pam-kúus etg nek-síg kú-pem titókan-m imuné etg ipa-ki-én-óka, kúustíte etg titókan-a epe-ki-én-niú. Kúus í-ues tamáluit uág Prophet-nim ziegken. Métu uétmet epé-ní-u zikámkal-a háut-nin petú: kúus-títe uétmet epé-t-kúit-ú-yu (*throw to=tukeitosa*) hogóg-na zizkéize petú, káina pe-tulépte-yu, káa etg imuné-nka ipekézillík-u (*kill biting*).

(1) paléiz.

(F) Obstacles to Christian Perfection.

Matth. vii:13-23; Luke vi:39-46.

Taz etg pa-házu kuzkuz-épkínig pískis-pkínig, etké nakz imékas pískis í-ues kapsís, kúus-títe imékas í-ues ískit enimkínikai-g ,kauá illaganí-ua kuné iskít-pa i-kiéik-sig (i-úíhi-ne-zig), métu kuzkuz pískis uág kuzkuz ískit í-ues tukúg akamkínikai-g káa milaz-uá kuné i-kiék-sig (i-úíhine-zig). (Ki í-ues nakz atkis-náuit (atúkas-náuit), kuzkuz ískit). Kauá éneka sapézet-ki inás-tamtái-na: mis illaáttamé-nm illaáttamé-na pe-néhne-nu? mis uétu úi-lapú gaáo-pg ipé-t-katuléilék-u uág ipa-uyáog-nú? Hímtek-is-nim uétu hímték-auát-óna p-u-yané-nu zúkua-kí: métu zalauí ku hímték-in i-zúkua-nag ka-kásili hímték-auát i-zúkua-zá, kauá taz i-uzá-tag. (Ki éneka nakz í-ues atkis-náuit, etké atúkaz titókan-m pa-yág-nag inéhne-nauát-óna: etké Pharise-pu e-hillaáttamé i-usína, káa uétu lauít pe-hímték-saná titókan-a ískit akamkínikai-g). Imamá-yíy-atg Prophet-pg (ti-tamtái-nauát-ópg) mi-mísem-éik-auát-ópg, ka-pám-kauá etg ipa-pái-nó-yu (ka-kúus i-pái-tánig); etké tus-kínikai imemu-pelík-ténig ka-kúus sheep, métu imít-kínikai i-u-síg ka-kúus hímiin pi-yúmt-i-pttípaz (*devouring*) (Ki-í-ues éneka nakz atkis-náuit, imemú-misémt ti-talapósa-nauát). Kut-kínig etg lauít kun-ma-ná epé-zúkua-nu: (ulég-na-nítg tamtái-nauát-óna kut, kauá etg epe-zúkua-nu, kúpém ikúitim-ú-sa, itku ku-pem i-mísem-ú-sa). Mis sisínim-kínig i-píim-nu taz temánit? Taz teulíkt aní-u taz temánit, kauá kapsís teulíkt aní-u kapsís temánit, (itku, taás-nim teulikí-nim us taz temánit, káa kapsís-nim teulikí-nim us kapsís temánit). Taás-nim teulikí-nim uétu us aní-tas kapsís-ina temaní-na, káa kapsís-nim teulikí-nim uetu us

ani-tas taás-na temaní-na. (Taás-nim teulíki-nim taz e-uzé-yu temánit, káa kapsís-nim teulíki-nim kapsís e-uzé-yu temánit). Úikalá teulíkt, ka-kalá-ním us kapsís temánit, í-ues uákkíuk-as, káa allá-pg uékkeí-nas, uág állík-ás, uág sapá-llíu-nas. Kunú-azánu yug-mém-níg-ki kut-ki etg kun-má-ná epé-zúkua-nu lauit. Taz titókan ipním-kiníg taáz-ip-kiníg timné-pkiníg inakáht-tatú taáz-uit, káa takláí kapsís titókan ipním-kiníg kapsís-pkiníg timné-pkiníg inakáht-tatú kapsís-uit. Etké ka-kun-kí us titókan-m kakmám timíne, kunki-ttíte ipí peuís-ki i-ziégk-tetú. Itú-pg etg Ina muzinm: Miógat, Miógat, kauá uétu ku-síg ka-pam-ágkúus In etg i-ze? Uétu mis úikalú, ka-g-kalú-mám Ina i-ténig: Miógat, Miógat ,kalú ipa-házu (1) (eis-nués-g) Akamkíníku-na Inim Pisí-na nekt (uag ziégk-en) yug-zím a-házu eis-nués-g. Lamtái-pa lahéi-pa illaganí-uam Ina ipe-nú: Miógat, Miógat, Imím-ki úáníkít-ki nun apá-tamtái-na, káa epé-hílusk-a enimkíníku-na, káa illágane petú ziziuáiz pe-kú-ya (uág pa-aní-a). Kauá In takláí inés-nu: Uétu máua etg In súka, uáyat kú-tgi Inim-kiníg, etg u-síg kapsís uág petókas. (Ikúí-ki timné-ki Akamkíníku-na u-síg kaán-nas.

(G) Conclusion of the Sermon on the Mount.

Matth. vii:24-29; Luke vi:47-49.

Kunú-azánu ke-k-ipním Ina i-pai-nó-sa, káa i-mizí-ái-sa ziégk-en, káa i-tuíg-néi-sá ipním-kí kút-ki, yug-pí í-ues ka-kúus uapzúg titókan, ke-ipí i-pilá-ya, káa pisué-pa inít aní-a:

(1) Kag-kalú-mám Ina iténig Miógat, uetu mis kunemá uikalú ipahazu.

ka-kauá i-hímaka-yá, kauá kapsikáps i-uéke-ya, káa limékas i-uéle-na, káa kapís a-háttia-ná, metu inít kapsikáps i-usétu, uétu minmaí tamé-zilik-as (uetu minmaí pe-étkuite-yú,) (*tukéitesa throw down*), etké pisué-pa ani-in i-ué-ka. Métu ke-k-ipním ziégk-en i-mizí-ái-sa, káa uetu ipním-kí kút-ki i-tuíg-néi-sá, yug-pí í-ues ka-kúus titókan, ke-ipí inít aní-a mayág-pa, ka-kuné zaya í-ues písue: kauá aní-nakat-pá i-uéke-ya, káa i-uéle-na kus, káa a-hátti-a-na, kauá inít lam-lamát i-t-kéu-ya, káa i-uyáug-ná (*fell in runin*). Ka-kauá Jesus i-uasáuk-a úikala yug ziégk-en, kauá titókan-m pá-ziuái-nán-niá zúkua uág uapzú-kú-yuit, etké inés-hímték-a zúkua-ki uág miógat-úit-ki, uetu mis ka-kúus Scribes uág Pharise-pu.

55. JESUS HEALS THE CENTURION'S SERVANT.

Luke vii:1-10 ; Matth. viii:1, 5-13.

Spring, A. D. 31.

Ka-kauá Jesus i-hínaka-ya hímték-t, káa anás-uásáuk-sana, káa megsám-pkínig i-témik-a, kauá illaganí-uem pe-tuík-zena; kauá Ipí a-háza teuyanik-ás-g Capharnaum-pg. Kuné i-ué-ka nakz soltas-nim miógat Centurio, (ke ipním poteéptit-ua-ná inás-miógat-úi-yú-sana), ka-kunim inékini-kít-pamá nakz ázual, etéu-n-níg, a-kómái-na, káa uáko i-ti-núk-teté-séna. Ka-kauá yug-pí miógat inás-mizí-a uako i-pái-na Jesus, kauá inés-ueímte-ya Jews-na titílú-na Jesus-g, miáz uákas ani-ái-tás-g: ka-kauá yug-mem Jesus-na pa-páinó-sana, kauá pé-néh-mú-zaná, káa kosís-im-nót-kí pé-zene: Yug-pí miógat í-ues taz, káa Imím iyéu-nas, etké nuna titókan-a Jews-na kie e-héteui-sá, káa kie-a-hani-án-niá nakz synagogue. Kauá Jesus i-hí-na: In e-ki-yú-yu, káa uákas ani-án-niú miáz. Métu ka-kauá uáko katát kímtem i-u-sína .

(uítaz pái-nás-g), kauá miógat i-uehímte-ya láutua-má (1) kúus Jesus-na tenué-tas: Miógat, uétmet uyalátui-yú, etké uétu in ués taz zahá, ina az-ó-tas-hé, kunú-azánu uétu in-níg iné-nek-á taz zahá Imené he pái-nó-tas; métu naks-iní-kí Imím-kí ziegk-kí iním ázual uákas uizé-yu. Etké in-ka in ués háma tamálui-nim inik-in, kauá anás-miógat-úi-yú-tatú sóltas-na, kauá náks-iná éu-tétu: kúih, káa ipí i-kú-tetú, kauá éneka náks-iná éu-tétu: kum, káa ipí i-kú-tetú-m, kauá éneka éu-tétu zapalignik-auát-óna: kinnia petú-na á-hanéh, káa ipí aní-tetú. Ka-kauá Jesus-nim pa-mzí-an-niá yug-pí ziegk-en, i-ziuái-na, kauá inás-kaláu-nó-ya úikala-na titó-kan-a, ke-imém Ipné pe-tuík-zená, káa inés-na: Ikúinu etg In í-ze: uétu míne Israel-pu-nim uétas-pa kásila-ná mizkúinek-ná In au-yág-na (ka-kásili us ki-nim soltas-nim mió-gat-um). Kauá In etg í-ze: illaganí-ua ipa-pái-nu tileétit-kínikai-kínig uag tileilékit-kínikaikínig, kauá pa-taméyak-tuá-zénú Abraham-na uag Isaac-na uág Jacob-na éis-nués-nim (miogat-úi-nuás-pa), kauá Miógat-úi-nim ma-máyaz suyaléht-tin ipé-uzé-yu, káa séktis-g inik-in ipé-uzé-yu, ka-kuné ipé-uyí-nu, uág tit ep-úyelé-senú. Kauá Jesus i-hí-na: Kutg, kam-kúus im he mizkúinek-á kúus-títe kem-uízes: kauá kauá-ttite ázual uákas i-uzé-ya. Ka-kauá ipa-ziklí-tok-saná ke-imé ueímt-in i-u-sína, kauá pá-yág-zaná ázual-á tinuk-láikin-a uáko i-uákas.

56. JESUS RESTORES A DEAD MAN TO LIFE.

Luke vii:11-17.

Spring, A. D. 31.

Kauá kuníg náksz-ipa lahéi-pa Jesus i-kú-ya náksz-ipg téuyanik-ás-g, ka-kunía p-únik-sína Naim: kauá Ipné pé-

(1) miogat-um ines-ueímte-ya lautua-ma-ná.

tuík-zená inékinikít-pim, káa úyi-kínig éneka illaganí-nim titókan-m. Ka-kauá pá-k-tát-na téuyanik-as-ním piskís-na, kauá kuné-ittíte Jesus-na pé-néh-ueukúni-saná piskís-pa tinúg-nín (ku mázuam pé-nekík-zena tinúg-nísna émti-kég), káa yug-pí tinúg-nín e-ué-ka lamtái miáz náks-inim áyat-úm, káa yug-pí áyat i-ué-ka áuit; kauá illaganí-nim titókan-m kunía áyat-úna áuí-na pé-tuík-zená. Ka-kauá Jesus-nim pé-ék-zená kunía áyat-úna, kauá pé-iyéu-na uág pé-ne: Uétmet úyi-nu. Kauá tinúg-nís-na Jesus-nim pé-ki-yú-ya, káa p-o-péze-n-niá tuleilé-k-as hézu. Kimét ke-imém pe-nékík-ziná, imemú-talk-á. Kauá Jesus-nim tinúg-nís-na pé-ne: Tégat, imené he í-ze: usékaí-g kahú. Kimét tinúg-nín i-utellét-ta i-uagsilík-a káa i-ziég-na. Kauá Jesus-nim tegat-úna pe-énpe, káa piké-pa pe-éni-á miáz uákas. Kauá úikalú ipa-zikáu-na, káa Akamkínikú-na p-o-táski-saná, káa ipé-hí-na: imékas Prophet i-usékaika núnim-pa, káa Akamkínikú-m kie i-pái-nó-ya kan-kalú usíg Ipním titókan. Kauá Jesus-na kut pa-tamtái-nai-kái-saná ka-kásili Judea-pa uétas-pa, káa úikínig úikasilíg.

57. JOHN'S EMBASSY TO JESUS.

Luke vii:18-23; Matth. xi:2-6.

Early in Summer, A. D. 31.

Kauá John-na Zapákaik-auát-óna inékinikít-pim pa-tamtái-zaná Jesus-nim-ki úikala-kí kút-ki. Ka-kauá John-im pa-mizí-annia Jesus-na kut; John uáko i-ué-ka séktis-pa; kauá inés-mú-na lapúa-na inékinikít-pama-ná, káa inés-ueímte-ya Jesus-pg, sépnitas (kúus): Uet-Im he ués ke-m-Im pái-tatá-sána, itku ku-g náks-ina (neksép-na) auyá-yagó-sig? (uyá-yagó-tas usíg)? Kauáttíte illaganí-na ki-

kómái-nis-ná Jesus-nim uákas inás-aní-a, kúus-títe uákas inás-aní-a illaganí-na e-hillaáttamé-na, uág enimkíniku-ís-na. Kauá Jesus-nim inas-zuyátkaláik-saná (kun-ma-ná John-im ueímt-ís-ná), káa inés-na: Kú-tgi, kalá a-tamtái-ta-tgi John-na, ka-pám-kalá etg a-mizi-síka uág é-ek-zíka ki-takz; e-hillaáttamé i-uí-sayógo-sig, a-hállu-in uág kiéik-símei i-uí-uíhne-zig uág i-uí-kiéik-sig, si-sahá-yín káigkáig uákas i-uí-u-síg, mi-méstaps taz i-uí-mizi-síg, ti-tinúg-nín i-uí-utellét-zig, káa uákas i-uí-uze-síg, káa iyéuiz titókan i-uí-hímték-in i-uí-uze-sig Akamkíniku-m ziegk-en uág tamtáin, kauá uap-zúg lilói-nin í-ues ke-ipí uétu In-uazét i-kapsísúiyu (káa uétu Ina i-tálauag-nú).

58. JESUS EULOGIZES JOHN.

Luke vii:24-35; Matth. xi:7-19.

Summer, A. D. 31.

Ka-kauá John-im lapú ueímt-in ipá-ziklí-tok-á, kauá Jesus-nim kun-m-élig kúus illaganí-na titókan-a inés-tenué-ya John-ki: Itú-na etg é-ek-té-zina titóka-nút-g? Ku-pém itú-na é-ek-té-ziná? mis patán-a (itku ayás-na, itku áyis-ná) (1) ulátiuíutiuiun-ís-ná háttia-nim (*shaken by wind*)? Kupém itú-na é-ek-té-ziná? mis háma-ná ipn-ú-pelig-nís-na taáz-ki samág-ki (zihilí-ki). Éte ke-imé zihilí-ki kúus imem-ú-pelik-ténig, yug-mé miógat-um inít-pa i-uzé-ténig, (ziz-keís-pa téuyanik-ás-pa). Metú itú-na etg é-hek-té-ziná? ku-pem Prophet-na (Egné-uat-óna)? Kúus In etg í-ze: Egné-uat-óp-kínig kátu imékas (í-ues John, úikalu-na inés-uáyané-za John-nim). Etké ipí í-ues yug, ka-kunú-azánu

(1) tuikeíks-na—*reed*.

kúus í-ues tíme-nin: Kóoz Imené sapá-n-núkti-yú-yu Inim ueímtis-ki (Angel-kí), ka-m-kuním Imené iskit illáu-nuk-án-niú-he (*illaúisa*, *go straight*, *illaui-núsa*, *illaunukáisa*), káa tukúg ha háni-án-niu. Ikúinu In etg í-ze: ka-kalá e-u-síg a-hátuai-nim ma-máyaz, kuné-má uétu máua nakz Prophet i-uízes John-zapákaik-auat-óm-kínig katú imékas: zauín (éis-nués-pa) ke-ipí i-ués kuzkuz-an-níg Akamkíni-ku-m Miógat-úit-pa, yug-pí í-ues John-pkínig kátu imékas. Ka-kauá titókan, káa publican-pu imé-nka, pámizí-síná kuné-pkí ziegk-epg, kauá Akamkínikú-na p-o-táski-saná, káa John-nim zapákaikit-kí zapákaik-in ipé-uzé-ya. Métu Pharise-pum uág Scribes-pu-m Akamkínikú-na pá-pála-náisaná nekt (uág timmíun) imém kapsís-úit-ki, (káa usk imem-ú-p-ziáu-na) káa uétu zapákaik-in ipé-uzé-ya. Kauá Jesus i-hí-na: Manáma i-u-síg kíme titókan? I-pái-na John Zapákaik-auát, ke-ipí uétu hip-tétu ippég, káa uétu ipné-kú-tetú wine, kauá etg ziegk-zig John-nim us enimkíniku. Kauá takláí In, ke-g-ués Titókan-m Miáz, In pái-na, káa In hip-tétu kaa iné-kú-tetú, kauá etg ziegk-zig: ki háma í-ues hip-típaz uág ipné-ku-ttípaz, káa ka-kápsis-ná titókan-a imíu-nípaz. Mis kúus etg u-síg uapzug?

59. JESUS REMITS THE SINS OF A SINFUL WOMAN. Luke vii:36-50.

Summer, A. D. 31.

Kauá náks-inim Pharise-pu-m Jesus-na pé-mú-na hipít-ki. Kauá Jesus-nim pé-ki-yú-ya kunía Pharise-pu-na, káa i-uágsilík-a hipít-pa. Kimét ka-kauá uáko Jesus i-uagsú-zaná hipít-pa, kauá nakz kapsís-úi-auát áyat, kuné téuyanik-ás-pa, i-páina hipít-pa, káa inág-paík-á síui-tas tiuáik-as

mákaz, káa Jesus-na pe-ki-yú-ya egué-pa, káa pe-úyí-nó-tamáu-na, káa sipús-ki égue pá-zapá-kaik-án-niá, káa pá-zapá-k-tauk-ánniá ipním-níg-ki ukúg-ki, káa pá-hímkazák-án-niá, káa pe-síui-yán-niá síui-tás-kí mákaís-ki égue. Kauá Pharise-pu, ka-kuním Jesus-na pé-mú-na hipít-ki, kúus ipním-pá timni-pa i-hí-na: zalauí ki háma i-uá-tág Prophet (Egneuát) kauá lauít pá-zúkua-nái-sanág kinnia áyat-úna kapsís kut, káa uetu ipná-sap-ó-peza-sanág. Kauá Jesus-nim pé-eg-né-nia timné-nekt, káa pa-mistakánp-a, uág pé-ne: Simon, imené tenué-ttipázui-sa-hé. Kauá Simon-m pé-ne: héé! Miógat, tenué-m (pí-nim-kú). (Kauá Jesus-nim pé-tenué-ya kín-ki sapézet-ki): Nakz i-ué-ka sap-íuemsi-euát, kauá lapíue-nm e-u-sína uákas sapá-zaha-nái ipním-pkí; náks-inim é-uéka págósos kízui uákas, káa náks-inim pa-kaáptit kízui uákas. Métu, etké ui-lapu-enm uétu e-u-sína sapázahá-nas zahá, kunú-azánu kuním miógat-um ui-lapú-ena inás-uáu-nan-niá uákas úiluíp. (Uáko imené sépnise-he): lapíue-pemé-nm (1) isí-nim kunía miógat-úna pe- hé-teui-sá kátu imékas. Simon-m pa-mistakánp-a: in nekíse kuním pe-héteui-sa kátu imékas, ka-kunía kátu illágane miógat-um pá-uáu-nan-niá. Kauá Jesus-nim pé-ne: Taz, tukúg he nekí-se. Kauá kuníg Jesus-nim pá-kaláu-nó-ya áyat-una kauá-ttíte kauá pé-ne Simon-a. Maha! E-ék-in kinnia áyat-úna: ka-mag-kauá imené inít In az-ó-ya, kauá im uétu pí-zapákaik-ái-sám-ká égue, métu kínim áyat-úm i-zapákaik-ái-saká égue ipním-nig-kí sipús-ki, káa i-zapáktau-ái-saká ipním-nig-kí ukúg-ki. Im uétu pi-hímkazak-sámká, métu kínim Ina égue illágani-néhem i-hímkazak-ái-saká: im Ina úsus uétu pi-síui-yái-samká, métu kínim Ina égue i-síui-yái-

(1) lapú-pamá-m.

sáká síui-tás-ki tiuáik-ás-ki makaís-ki. Kunú-azánu kúus he In í-ze illágane kapsís-uit kinnia áyat-úna a-uáu-nai-síg, etké ipním imékas nuna inés-étéui-sa, métu ka-kuním kátu kuzkuz inés-étéui-sa, kunía kátu milaz a-uáu-nai-síg kut, (kauá kag-kunía kátu mílaz a-uáu-nai-síg, kuním kátu kuzkuz inés-étéui-sa). Kauá kuníg Jesus-nim pé-ne kunía áyat-úna: Imím laám kapsís-uit he ués uáu-nin. Kauá ke-imé i-taméyak-sína hipít-pa, yug-mé imém-pá timné-pa ipéhi-na: Isí ki háma í-ues (itú í-ues)? mis kapsís-uit, (1) kínim inás-uáu-nai-sá titókan-á? Kauá Jesus-nim kunía ayat-úna pé-ne: Imím mizkúinek-ním imené uákas a-háni-a: ziklín talágtálag-ki timné-ki, (káa lilói-nin).

60. SECOND JOURNEY OF JESUS THROUGH GALILEE. Luke viii:1-3; Matth. iv:23.

Summer, A. D. 31.

Kauá kuníg Jesus imékas i-kiéik-sana ka-kásili Galilea-pa uétas-pa, kauá inaz-az-ó-yeik-saná illaganí-pa ti-téuyanik-ás-pa, kauá pa-k-kuna-pí-inníg pi-uy-ámki-nuás-pa (Synagogues-pa) inés-hímték-sana taáz-ki tamtái-ki (*Gospel*), káa inástamtái-naik-saná Akamkíniku-m-ki Miögat-úit-ki: kauá-ttíte uákas inás-ani-ái-saná ka-kalá e-u-sína ki-kómáinín. Kauá pótum-uá uág lapúa Apostles Jesus-ínag i-kiéik-siná; kauá ku mázua a-hátuai, ka-kun-má-na Jesus-nim uákas inás-aní-a, etké yug-mé uakkei-pa i-u-sína ki-kómáinín, itku enimkíniku-hín. Mary Magdalen kuné-pki i-pe-yá, yug-piním e-ué-ka úinépt enimkíniku, métu Jesus-nim inés-hílúsk-a, káa inás-sapá-hāt-ta laám M. Magdalen-

(1) mis kapsís-uit-níg.

pkínig. Kuné-má nakz i-ué-ka Joanna Chusa-nim iuépne, ke-ipí i-ué-ká Herod-nim uapáyata-uát, uág nakz iué-ka Susanna: kun-má-m a-hátuai-nim Jesus-na inékinikt-ínag-ná p-o-páyata-saná imém petú-ki uág hipít-ki.

61. JESUS RETURNS TO CAPHARNAUM.

Mark iii :20-30; Matth. ix :32-34.

Autumn, A. D. 31.

Kauá ipa-pái-nikiká náksz-ipá init-pa, káa illagani-nm titókan-m éneka Jesus-na pa-pái-nó-sana: kunu-azánu imékas ipé-galélei-na Jesus inékinikt-ínag, kauá uetu hipi-sína, etké ipé-galélei-na illagani-ki titóka-kí. Ka-kauá titókan ipá-hát-ta inít-kínig, kauá-nnag Jesus-na pá-inág-pai-kó-sana nakz háma ziégek-símei, ka-kuním e-ué-ka enimkíniku zillakát-pa. Ka-kauá Jesus-nim enimkíniku-na pa sapá-hát-ta háma-pkínig, kauá yug-pi ziégek-símei taz i-ziég-na. Kauá-nnag illágane titókan i-ziuái-zina, káa ipé-hí-na: uétu mauá kúus-ná Israel-em-pa (Jews-nim uétas-pa) isí-nim pe-ék-zená. Metu Pharise-pu ipé-hí-na: Kinim háma-nm enimkínikú-na pá-sapá-hát-tatú enimkíniku-m-ki miógat-úit-ki. Kunú-azánu Jesus-nim láutua-ma ipá-zikáu-na, kauá Jesus-na (uákas aní-tas) eská-má-pím pe-énpi-saná, káa pe-néhne-zená, káa ipé-hí-na: pais uáko kakáu-in (itku étíl-pín) i-uzé-sa. Kauá Scribes-pu, ke-imé ipá-pái-na Jerusalem-pkínig ipé-hí-na: Kinim háma-nm pé-népte enimkínikú-na Beelzebub-na, ke-ipí í-ues enimkíniku-m miógat, kúus-kí enimkínikú-na pá-sapá-hát-tatú. Kauá Jesus-nim inás-mú-na úikkala-ná yug-mé Scribes-na náks-iní-pá, káa inés-tenué-ya kínki sapézet. Manáma Satan-m enimkínikúna pa-sapá-hát-za, uág pe-suyalét-za? Zalaui miógat-úit inéh-uyúi-za, uág

ipné-tuélka-ui-yú-sa kauá uétu kápsikáp i-uzé-yu, métu i-laám-nu. Kúus-títe zalauí Satan ipné-tuélka-ui-yú-sa, kauá uétu kapsikáps i-uzé-yu, métu láuig i-uzé-yu káa i-laám-nu. Kauá zalauí náks-inim háma-nm náks-iná háma-na neksép-na pa-ház-ó-yu pégaui-tés-g, kauá annúkt-kínikai inít-ís-na p-u-létpe-yu, káa kuníg pe-p-pégaui-yú. Ikúinu etg In í-ze úikala laám kapsís-uit titókan-a Akamkíniku-m pa-uáu-nan-niú; métu ke-ipním Háut-nis-na Eulleg-eulleg-na p-ú-tgi-tim-ú-yu uág pe-tuélka-ui-yú-yu, yug-pí uétu máua uáu-nin i-uzé-yu, métu ipním kapsís-uit ipním-pa (uákkeís-uit-pa) kunku i-híta-yu allá-pg kú-tas. Kúus enés-na, etké ipé-hi-na Imím he ués enimkíniku.

62. THE MOTHER AND THE BRETHREN OF JESUS.

Luke viii:19-21; Mark iii:31-35; Matth. xii:46-50.

Autumn, A. D. 31.

Kóoz inés-tenué-sená illaganí-ua-ná inít-pa, kauá ipá-pái-na Ipním Pika uág Ipním eská-ma, Ipné tenué-tas, métu uétu i-u-sina Ipné katát ki-yú-tas, etké illáganí-ki titóka-ki inít uáko i-kakmám-na. Kunú-azánu émti-kínig Ipné pá-sapa-tamtái-zaná, káa pe-mú-zaná. Kauá titókan-m Ipné úikasilíg pelkéi pa-taméyak-túa-zaná, kauá náks-inim Ipné Jesus-na pé-ne: Imím Pika uág Imím eská-ma émti o-hóga-zig, káa Imené he i-mú-zig. Métu Jesus-nim pa-mis-takánp-a uág pé-ne: Isí í-ues Inim Pika? káa isí-me i-u-síg Inim eská-ma? Kauá úikala-na, ka-kalá kuné i-taméyak-sína, inás-sayógo-ya, uag inés-silim-péui-yá, kauá Ipnim inékinikt-na inés-tuképkeik-ú-ya (1), káa i-hí-na: Mahá!

(1) Ipnim inékinikt i-t-kúpkeik-ú-ya.

é-ek-ítg kíme Inim ués pika uág eská-ma, etké ka-kuním Akamkínikú-na Inim Písí-na pé-tuíg-né-niú nekt (timíne, ziegk-en) yug-pi Inim ués éskap, uág kánis, uág píka.

63. THE LAKE SERMON—SEVEN PARABLES.

Luke viii:4; Mark iv:1-2; Matth. xiii:1-2.

Autumn, A. D. 31.

Kauá-ttite lahéi-pa Jesus a-hát-ta inít-kínig, káa i-kú-ya iuétám-láikin-ig, káa i-uágsilík-a, káa inés-hímték-a. Kauá illágane titókan pa-t-ti-téuyanik-ás-pkínig kuné ipa-pái-ni-ki-ká, káa Jesus-na pa-ámgi-nó-saná: kunú-azánu Jesus i-uéze-ya liés-g, káa titókan ipé-taméyaka-ká allái: kauá Jesus (liés-pkínig) illágane petú inás-tamtái-na sapézet-ki.

(A) The Sower.

Temánikauát. Luke viii:5-8; Mark iv:3-9; Matth. xiii:3-9.

Kauá Jesus-nim inás-tamtái-na kín-ki sapézet-ki. Nakz temánik-auát a-hat-ta, káa i-temánik-té-na lalg, kauá tatós lalg i-t-káu-ya iskít-láikin (tuláktatk-ís-pa—*beaten road*), káa tuláktatk-in i-uzé-ya, káa uáyútelik-in tus-kínig i-t-keík-a, káa láam pe-épe: kauá éneka tatós lalg i-t-káu-ya pisué-pa, káa yug-pí i-piím-na kuzkuz, métu lamlamát iláki-yáu-ya, etké zapé-milúi-néi (zaya silákas-náuit): kauá éneka tatós lalg i-t-káu-ya sísiním-pa, káa, ka-kauá sísiním i-piím-na, kauá yug-piním sísiním-nim pekés-na pa-tautóla-ya, káa p-ó-pziáu-na: kauá éneka tatós lalg i-t-káu-ya taáz-pa uétas-pa, káa yug-pí lalg i-piím-na, káa aní-a peks (illúgane-níg), pa-metaáptit-ahám, uág pa-úilákz-a-áptitahám, uág pa-pote-éptit-ém (ispálg itku kakáppa). (See p. 87 *Temanika-uatom sapezet.*)

(B) The Cackle.

Tautólat. Matth. xiii:24-30.

Kauá eneka náksz-íki sapézet-kí inás-tamtái-na, káa inés-na: Akamkínikai-pamá-m Miógat-ui-nm p-éze-sa náks-ina háma-na, ke-ipí i-temaník-a taz lalg (peks) ipním-pá temaník-ás-pa (uétas-pa). Metú ka-kauá zi-zapalígnik-auát (ipa-taútalik-á, káa) ipé-pinmík-a, kauá ipním tuélka i-kú-ma, káa pé-temé-sapé-tué-na tautólat-kí (kuné-ittite ka-kuné i-ué-ka taz peks temanik-ín) káa i-kú-ya. Ka-kauá uáko zígzig i-piim-zená, káa i-lalkí-ya, kauá-ttíte i-uí-lakámk-a tautólat ipí-nka. Kauá zi-zapalíg-nik-auát-óm peki-yú-saná miógat-úna káa pé-zená: Miógat, taás-níg-zím la-lag-na he a-temaník-a imím-pá temánik-ás-pa, náe? mínig uág tautólat i-pái-na. Kauá ipním inés-na: ínim tuélka-nm kúus i-ki-yén-nai. Kauá zi-zapalíg-nik-auát-óm pé-zená: uét-im neki-se, ku-g pa-kú-tag, káa tautóla-ná apá-záp-kí-lak-tag (1)? Kauá inés-na: uétu, káina-pam ka-pám-kauá apá-zápkí-lak-ú tautóla-ná ap-o-pálistak-ú taás-na pekés-na ipné-nka. Kunú, ka-uayá úi-laptí-g i-piímn-u, káa, ka-kauá i-zahá-nu túupí-nas, kauá inés-nu ti-túupí-nauát-óna (2): kahú tautóla-ná annúkt-kínikai etg apá-zapa-ámk-u, káa ap-u-léskoik-ú, káa apá-hílamk-ú sapá-llíu-nas, métu peks penik-én-iu-kúm ínim-pa pekés-nim inít-pa. (See p. 88 (c).)

(C) The Growth.

Piímn. Mark iv:26-29.

Kauá éneka Jesus-nim inés-na: Akamkíniku-m Miógat-uit kúus í-ues: zalauí ku nakz háma i-temanikí-tag lalg ip-

(1) apa-záp-kí-lak-óka; (2) ti-túp-nauat-óna.

ním-pá uétas-pa káa kuníg ku malá-zikiú i-pinmík-óka pa-zikét-pa, káa i-uaguí-yóka pa-hálagpís, (kauá uétu éneka i-zapalígnik-óka kuné temanik-ás-pa), zauín lalg i-píim-nóka, ipí zukua-néi-pa (inég ipí uetu i-zúkuanag): etké uétas ip-nníg i-sapá-píim-za petú, uyít-pa zígzig, káa kuníg peks: káa, ka-kauá peks uáko taz i-lakámk-sa, kauá yug-pí háma i-túup-nú.

(D) Mustard-Seed.

Tiskai-uékus. Matth. xiii:31-32; Mark iv:30-32; Luke xiii:18-19.

Kauá nakz sapézet éneka inés-na: Itú-ki a-sap-éze-yu Akamkíniku-pama-na Miógat-úi-na? Yug-piním Miógat-úi-nm p-éze-sa náks-ina la-lág-na tiskai-uékus-na. (1) ka-kunía naks-inim hama-nm pe-énpe, káa pa-temaník-a ipnímpá temanik-ás-pa: ka-yug-pí lalg í-ues kuzkuz-anníg úikala kínig la-lág-pkínig; zauín, ka-kauá i-píim-tetú p-ú-yané-tetú úikala-ná zígzig-na, káa i-uzé-tetú ka-kúus pátan, kalá-uníka uáyútelik-in (payú-payú) ipelikít-kínig i-yalatiak-tatú (i-uí-uéi-letiek-tetú), káa i-téuyanik-tetú ipním-pa petís-pa.

(E) Leaven.

Zapé-pulém-nas. Matth. xiii:33; Luke xiii:20-21.

Kauá éneka náksz-ikí sapézet-kí inés-na: Akamkíniku-m Miógat-úi-nm p-éze-sa zapé-pulém-nas-ná, ka-kunía áyat-úm naks-inim pe-énp-e, káa imít pé-nik-a tút-nis-pa metát-ipa ikái-pa (kun-kí i-sapá-tua-nóka) kalá-uní-ka laám tút-nin sapé-pulém-nin i-uzé-ya.

(1) tiskai-uekus-nim.

(F) The Treasure-Trove.*Koís-uit uéuúikín.* Matth. xiii:44.

Akamkínikai-pamá Miógat-úit í-ues ka-kúus i-uatág koís-uit uéuúik-ín (*hidden*) temanik-ás-pa (uétas-pa), káa zalauí ku isí-nim náks-inim pá-zúkua-nóka, kauá sapá-zúkua-néi-ki i-kú-tag lilói-ki, káa inéz-iní-tag laám ipním petú, káa kizúi-gi i-t-kalái-zanág, kauá kun-kí kizúi-ki i-tamiá-tag yug-pí uétas, ka-kuné í-ues koís-uit uéuúik-ín, káa ipním á-uzá-yoka uétas uág koís-suit uéuúik-ín.

(G) The Pearl.*Zizkeíz-písue.* Matth. xiii:45-46.

Kauá éneka akamkínikai-pamá miógat-úit í-ues ka-kúus i-uatág itamiá-uát zi-zizkeíz-g písue-pg, (ke-ipí inp-éik-tetú úikasilig ti-táz písue) ; ku ipním pá-yág-nag náks-ina písue-na kóis-níg-na (1), kaua i-kú-tag, káa laám ipním petú inéz-iní-tag, (it-ka-lái-nag) kizúi-g, káa kun-kí itamiá-tag yug-pí písue, káa ipním a-uzá-tag.

(H) The Net.*Takés.* Matth. xiii:47-50.

Kauá éneka akamkínikai-pamá Miógat-úit í-ues ka-kúus takés iuetém-pa (takeí-in) talú-yín, ka-kun-kí inp-és úika-la-háza pa-n-néksap zúyem. Ka-kauá takés uáko í-ues kakmám zuyém-ki, káa allái niktátke-ín, kauá-nnag ti-takie-uát (ti-takélp-euát) i-taméyak-síg allái, káa inpi-síg ti-táz yúyem, káa inik-síg uálatakái-pa (itku ispálg-pa ita-síg), metu ka-kápsis zúyem i-ukkeí-zig (itku kakápsisi-na zu-

(1) kóis-na-níg.

yém-na pe-ukkeí-zig). Kúus-títe i-uzé-yu (i-uzé-teté-sa) lamtái-pa lahéi-pa, ka-kauá Angels ipé-kiyú-kum, káa pe-n-ke--uyúi-zenu ka-kápsisi-na titókan-a ti-taáz-pkínig, kauá pé-septokói-zenu, uág pe-ukkeí-zenu allá-pg, ka-kuné kun-ku ipe-uyí-nu, uág tit ep-u-yelé-senú.

(I) Conclusion.

Matth. xiii:10-23, 34-43, 51-52; Mark iv:10-25, 33-34;
Luke viii:9-18.

(a) Kauá éneka illágani-ki sapézet-ki kúus-títe nés-tenué-ya, ka-kúus imé mizi-tas i-usí-na: kauá sapéze-yéi-ki uetu inés-tenué-ya, kauá kun-kí a-zahá-na Prophet-nim (Egneuátóm) ziegk-en ka-kauá i-hína: Inim him sapézet-ki tamágalp-in uzé-yu, káa In zieg-nu petú uétu zúkua-nin uyít-kínig. Métu úinuá Jesus-nim inés-himték-a Ipním Apostles-na (inékinik-ná) lauít, itú i-hí-ze úikala sapézet: kunú-azánu inés-sapé-úihine-na úikala-ná titókan-a, kauá Ipí inékinikt-ínag ipá-há-za inít-g.

(b) Ka-kauá i-u-sína imé-nzuátg (1), Jesus uág pótum-úá uág lapú-a, kauá yug-mém (Apostles-em) pé-zena Jesus-na: Itú-pg anás-tamtái-za titókan-a sapézet-ki? Kahú nes-himték-im nuna yug sapézet. Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, uág inés-na: Etké etg u-síg lauít zúkua-nas Akamkíniku-pamá-na petú-na paléis-na: métu ke-imé i-u-síg émti, imé sapézet-ki-zím ipá-mizi-u. Etké ke-ipním us uág inépte Akamkíniku-pamá iyéu-n, yug-piné Akamkínikum kátu éneka pé-eni-ú uág pé-yéu-nu úyi-kínig, metu ke-ipním uétu us iyéu-n (etké pe-ukkeí-na iyéu-na) kunía

(1) imú-zuátga.

Akamkíniku-m uétu pé-eni-ú iyéun: kunú-azánu In enés-himték-sa sapézet-ki. Kúus-kí Isaias-nim ziégk-en kun-má-m-ua-zánu uáko a-zahá-za, kúus ipí i-hína: Inég he mizi-u, métu uétu he zúkua-nu, káa inég he eg-nú, métu uétu sukú; etké kín-mem titókan-m timíne uáko e-u-síg zinínis, káa imém mazáyu e-u-síg méstaps, káa imém sílu e-u-síg kápsini, káina lauít ipá-sayógo-yu silú-ki, káina taz ipá-mizi-u maziú-ki, káina ipé-zúkua-nu timné-ki, káina imemé-tamá-ziklík-u, káa ipé-uéik-u taáz-uít-gi, káa uákas ipé-u-zéyu. Métu lilói-nas etg u-síg, etké imém silú-ki etg lauít ek-zíg, káa imém maziú-ki etg lauít mizi-síg. Ikúinu In etg í-ze, illáganí-uam Prophet-nim (Egneuát-om) uág ti-taás-nim titókan-m pe-ég-nipázui-saná ka-pám-kala-ná etg e-ek-zíg, káa uétu pe-ék-zaná, kaa pa-miziógo-ttipázui-saná ka-pám-kala-ná etg a-mizi-síg, káa uétu pamizi-síná. Kauá inés-na: uétu kóoz etg, zúkua-zig, itú í-ze yug *Temánik-áuat-óm sapézet?* Kahú mizi-mtig (etg sapázúkua-nu). Lalg í-ues Akamkíniku-m ziégk-en: kauá ke-ipí i-temánik-ísa, yug-pí ziégk-en usk i-temánik-ísa: kauá ke-imé iskít-pa-láikin temánik-ín i-u-síg, yug-mé i-u-síg ke-imé i-mizi-síg ziégk-epg, métu lamlamát Satan-m (enimkíniku-m) ináspai-nó-sa, káa inéz-inp-éi-sa ziégk-en timné-pkínig, káina ipá-mizi-ú, káa uákas ipé-uzé-yu. Kauá éneka ke-imé pisuépa temánik-ín i-u-síg, yug-mé lilói-ki i-mizi-síg ziégk-epg, káa inpisíg ziégk-en, métu uétu e-u-síg timné-pa, kapsikaps sukt, (egs) (káa míuaz-pa usk i-laám-nu yug-pí ziégk-en), etké ka-kauá í-ues petú atúkaz aní-tas itku étgau-nás, kauá usk ziégk-en i-ukkeí-zig, káa i-limúk-zig kapsis-uít-gi (*relapse*) (káa zuatis-na pa-ziklí-tok-ó-sig). Kauá ke-imé temánik-ín i-u-síg sisiním-pa, yug-mé i-u-síg, ke-imé taz i-mizi-síg ziégk-epg uyít-pa, métu kuníg uétas-pamá galé-

lein uág kois-úi-nim misem-út (uág talauyag-u-t) (1) uág uétas-pamá uéuluk-t a-há-za timné-pg, káa kaláuníka ziégk-en usk tautóla-yin i-u-zésa uág i-laám-za. Kauá ke-imé taáz-pa uétas-pa temanik-ín i-u-síg, yug-mé i-u-síg, ke-imé ziégk-epg i-mizi-síg taáz-ki timné-ki, káa ziégk-en inékinik-sig, káa e-k-keízki-zíg, kauá kaláuníka yug-pí lalg (ziégk-en) aní-sa illágane peks pa-metaáptit-a-hám, itku pa-úiláks-aáptit-ahám, itku pa-pote-éptit-ehém (Kauá áneka inés-na :) Uétu isí zapá-lakáuit-as a-állik-u, káa ikái-pa i-sapalúk-u, itkú inik-ú pinmík-ás-pa imít-kínikai, métu inik-ú zapa-lakáuit-as-ái-pa, úikalu-ná illakáui-yó-tas, ka-kalú a-há-zig inít-g; etké uétu itú paléiz uétu i-uzé-yu zúkua-nin (etké ka-kalá í-ues paléiz, zauin zúkua-nin i-uzé-yu), kauá uétu itú sapalúk-in uétu tamápaik-in i-uzé-yu (etké sapalúk-it-kínig úikala petu usk a-hát-tu). Ke-ipním-us mazáyu, yug-pí ke-i-mázis. Taz etg imamá-íya-tgi mizi-t-pkínig, (káa uétu úikala-ná petú-na etg apá-mizi-u). Kauá éneka: kapám-kun-kí sapínuit-ás-ki etg apa-sapíne-ui-yu, kun-kí-ttíte imuné etg ipé-sapíneui-yú (kun-kí-ttíte sapíneui-yín etg pe-uzé-yu). Etké ka-kuním us petú, yug-piné kátu imékas péni-senú, kauá ka-kuním zaya us petú, yug-piné pé-npé-ei-senú ke-itú-us, inég kuzkuz.

(c) Kauá inékinikit-pim Jesus-na pé-zená: Kahú nes-himték-im sapézet tautól-in temanik-ás. Káa Jesus inás-mistakan-pa káa inés-na: Ke-ipí i-temánik-ísa taz lalg, yug In ués, Titókan-m Miáz, kauá temanik-ás í-ues ki uétas, káa tas lalg i-u-síg Akamkíniku-m ma-máyaz, káa tautólat i-u-síg enimkíniku-m ma-máyaz, káa tuélka í-ues enimkíniku, ke-ipí i-tamáiksaksá (itemanikt-íseksé), kauá tuupí-

(1) talauyág-uit.

nas í-ues lamtái lahéin, kauá ti-tuúpi-nauát i-u-síg Angels. Kunúazánu ka-kúus tautólat i-zapaámk-sig, uág i-sapá-llíu-zig allá-pa, kúus-títe i-uzé-yu lamtái-pa lahéi-pa. Titókan-m Miáz-pim (ke-í-ues Akamkíniku-m Miáz) inés-uéimte-yu Angels-na, ke-imém pa-zapaámk-senú Miógat-úit-kínig úikala-na titókan-a, ka-kalá kapsís ipé-tinúg-ne, káa pé-hilúski-senú uág pe-ukkeí-zenú allá-pg imekaís-g, ka-kuné ipé-uyí-nu, uág tit ep-ú-yelé-senú. Kauá-ttíte kauá ti-taáz titókan ipa-llakáui-yu ka-kúus ísemtuks imém pisí-nim-pa Miógat-úit-pa. Ka-kuním us mazáyu mizí-tas, yug-pí ke-imázis.

(d) Kauá kuníg Jesus-nim inés-sépni-a: uet-lauít uako etg úikala ki petú mizi-síg? Kauá pé-zena: héee! Kauá inés-na: Kunú-azánu úikalu uí-uápzúg time-nauút (Apostles) Akamkíniku-m-pá Miógat-úit-pa i-u-síg ka-kúus i-uátátg nakz-ipa inít-pa itú pist itku miógat, ke-ipním inéz-iní-tetú ma-máyas-na uakkeí-ma koís-uit, uág kímтии koís-uit, úi-laptíg.

64. STORM AT SEA.

Luke viii:22-25; Mark iv:35-40; Matth. viii:18-27.

Autumn, A. D. 31.

Kuné-ittíte lahéi-pa ka-kauá uáko i-kulléuit-zaná, káa illágane titókan kuné kóoz i-u-sína émti, kauá-nnag Jesus uág Ipním i-hímtek-in (Apostles) ipé-uéze-ya kuzkuz-epg liés-g, káa inés-na: kahú uáko kie pe-uéiku iuetém-pa nakéi-keg. Kauá Jesus-nim inés-sapé-ziklí-na titókan-a, kauá pe-zuléuik-saná liés-na lagpá-kag (*launch*), káa ipe- (2) use-lip-a, kauá-ttíte kauá ipá-zuyalá-sa-ya (1) kamu, attia-kí

(1) *raised up*, or *lift up*; (2) *uselpise—to oar, or row*.

uéik-as, kúus-kí imemé-seulenéhne-nas nakéi-keg. Kauá Jesus kuné liés-pa i-pinmík-a illátuit-uazét. Kauá áttia i-uzé-ya kátu kapsikáps, káa zikáus inás-attia-nó-ya, kauá liés inás-tamáuaik-án-nia (*incline*) múlli-nm, kauá liés-na pe-taméyakéinak-á kus-nim (*pour in*) úítaz kakmám. Kauá uáko i-u-sína aíz. Métu Jesus i-piním-saná ele-kínikai. Kauá inékinikít-pím pe-ki-yú-saná Jesus-na, káa pa-sapók-zaná, uág pé-zená: Miógat, uet-Im galélei-za kinki aís-náuit-ki? Kahú uákas nas-aní-m, takó-sig (uákas ke-pe-uíze-s). Kauá Jesus-nim inés-na: Itú-pg zikáu-zig ke-pém-etg ui-síg kuzkuz mizkúinekt? Kuné-innig i-lé-usékaik-a, káa áttia-ná uág kus-na támása-na inás-taátk-a, káa iuetám-na pé-ne: Talág uizé-hi, imú-talg. Kauá (kun-má-innig lamlamát) áttia i-t-katálk-a, káa i-uáitálk-a. Kauá inés-na: Mine etg u-síg mizkúinek-t? mis kóoz uétu etg u-síg mizkúinek-t (1)? Métu titókan i-ziuái-ziná, káa i-zikáu-ziná, káa pelkák-eig pí-i-zína: Isí ki í-ues (minéma ki í-ues), ke-ipním úi-laptí-na inás-tamálui-sa áttia-ná uág iuetám-na, kauá Ipné pa-mizí-síg?

65. JESUS CURES THE DEMONIAK OF GERASE

Luke viii :26-39 ; Mark v :1-20 ; Matth. viii :28-34.

Kauá i-uselpí-sína, káa kamú-ki uág áttia-ki ipa-t-káita-ná iuetém-kínig uétas-g Gerase-pg, ke-yug í-ues Galilea-m-áptim: ka-kauá i-uéik-siná, káa ipa-páini-kiká allái, káa Jesus a-hátta liés-pkínig, kauá-nnag lapí-ue-m a-ham-nm Ipné pe-uéukúni-sana: káa yug-mém a-hám-nm e-u-sína enimkíniku (zillakát-pa), (itku enimkíniku-hín i-u-

(1) mis kóoz uetu ete-pem usíg mizkúinekt?

sína) : kauá ipe-kú-ma sauái-pkínig, káa i-u-sína zikáus-níg, kunú-azánu uétu isí i-ué-ka kuné-pkí ku-tas ; kauá kuné-ma nakz i-ué-ka lahéi enimkíniku-hín (uakkei-p-kínig), káa yug-pí i-ué-ka kunku si-simáya-nut, káa uétu máua inít-pa i-llákai-na, métu sauái-pa i-llákai-na, kauá uétu isí-nim ipné ualétpe-tás e-ué-ka inég zuizítkit-kí, etké zuizítki-na pa-úi-kóp-kaná, káa uétu minmaí lakéilakéi aní-tas. Kauá uyá-lahéi-pa uág uyá-zikét-pa i-uzá-kaná itku sauái-pa itkú megsém-pa, káa kunku i-tiúg-na-kaná, káa ipné-seuéi-na-kaná (ipnasauái-na-kaná, *cut himself*) pisué-ki. Ka-kauá pe-ég-na Jesus-na uayát-kínig, kauá amtiz pe-ki-yú-ya pá-pai-nó-ya uág pa-kaán-na, káa kapis i-hí-na : itú inim-áin uág im-áin, Jesus (itku itú-na inim ués kut imím-kí) Im he ués Akamkíniku-m Anieuat-óm Miáz. Mis Im ku-ma ina sape-étgau-nás (usk i-ze ina sapa-hát-tas titóka-pkínig) ka-g-kauá kóoz uétu zahá-za lahéin, ka-g-kuné in ués kúus kú-tas? Inéh-mú-za hé, uétmet pi-sap-étgau-nú-kum. Etké Jesus-nim pé-ne : At-tig titóka-pkínig, ke-m-im ués sipgsípg enimkíniku. Kauá Jesus-nim pe-sépni-a : isí he ués uaníkt? Kauá pa-mistakánp-a : inim ués uaníkt Legion (illaganí-néuit), etké illaganí-ua kinne u-síg naks-iní-pá titóka-pa. Kauá kapsikáps úikalu-nm kun-mám enimkíniku-m Jesus-na pe-néh-mú-zaná : uétmet nes-hílúsk-ú-kúm kinnig uétas-kínig, uétmet nas-sapá-ziklí-nu-kum enimkínikai-g. Kuné uétas-pa e-u-sína illágane hóghóg, ke-yug i-uéukúp-sená megsám-pa : kauá yug-mém enimkíniku-m Jesus-na pé-néh-mú-zaná, káa pé-zená : zalauí kín-nig háma-pkínig nes-hílúsk-ú-kúm, takláí hóghóg-pg pa-hazu, kúus nés-sapé-kúm. Kauá Jesus-nim lamlamát kúus inés-sapé-kú-ya, káa inés-na : Ku-tgi. Kauá yug-mém enimkíniku-m kunía háma-na pa-nuhína-zaná, káa takláí pa-haz-ó-sana hóghóg-na. Kuné-

inníg úikala yug-mé hóghóg, páis lapít pa-ppótomósos, ipá-
 ulalíg-na, áutikam-pg iuetém-pg káa úikala ipé-t-kó-ya.
 Kauá hóghóg-na uí-ualég-nauát, ka-kauá pe-ék-zena kúus
 í-kus, kauá imé-nka ipá-ulalíg-na teuyanik-ás-g, káa pa-
 tamtái-zaná kun-kí kut-ki úikala-na titókan-á. Kauá titókan
 teuyanik-ás-pkínig ipé-kú-ya akí-nas uág zúkua-nas. Kauá
 Jesus-na pa-pái-nó-saná, káa-pe-ék-zena kunía háma-na, ka-
 kuníg enimkíniku ipa-hát-ta. Kimet yug-pí háma uáko
 i-taz, kauá Jesus-na pa-uágsilik-ó-ya egué-pa (Jesus-nim
 egué-pa i-uágsilik-a katát), káa i-ué-ka uáko ipnú-pelig-nin
 (uétu sisimága-nut), káa taz timípni-n. Kauá ipázikáu-na.
 Kauá úyi-kínig pi-tamtái-na, kalauníka úikalú-nm Gerase-
 pu-m Jesus-na pa-pái-nó-saná, káa imékaís-ki zikáu-ki
 Jesus-na pé-néh-mú-zaná, nezmís Jesus i-uskéi-nag, káa
 uáyat i-kú-tag. Kauá Jesus i-uéze-ya liés-g, kaa i-ziklí-na.
 Métú ka-kauá Jesus uako i-uéze-tata-sána liés-g, kauá yug-
 pním háma-nm, ke-ipí uako i-taz, Jesus-na pé-néh-mú-na
 kúus: inag Imené tuíg-nag, Jesus. Méту Jesus-nim uetu
 pe-enpu-kínia, uetu pe-néne-na, méту pé-sapa-ziklí-na, káa
 pé-ne: Kahú uako he ziklí-nu imím-pkí inít-g, káa im láutua-
 ma-ná (1) anás-ziklí-tok-ó-yu, káa anás-tamtái-nu úikala-ki
 imékaís-ki petú-ki, ka-m-kalá-kí Akamkíniku-m imékas
 imené he i-yéu-na. Kauá ipí i-ziklí-na, káa úikala-ná titó-
 kan-a inás-tamtái-na kun-kí úikalá-kí imékaís-ki petú-ki,
 ka-kalá-kí Jesus-nim pé-iyéu-na, uétu mis ipním-pa teuyan-
 ik-ás-pa-izím ,méту pótumt-ipá ti-teuyanik-ás-pa Decapolis-
 pa kúus-títe inás-tamtái-n-aik-á.

(1) láutua-má he ziklítok-ó-yu.

66. THE RESURRECTION OF JAIRUS' DAUGHTER. THE WOMAN HAVING AN ISSUE OF BLOOD.

Luke viii:40-56; Mark v:21-43; Matth. ix:14-26.

Autumn, A. D. 31.

Ka-kauá Jesus liés-ki i-uéik-tók-saná, káa i-pái-tok-saná, kauá-nnag illaganí-nim titókan-m, ke-imém Ipné pa-uyáya-gó-sina, imékas pá-allói-tamáu-zana. Kauá John-nim Zapá-kaikauát-óm inékinikit-pím pe-sépni-sana ipné-sapé-eyákin-kí (1) káa pé-zena: Itú-pg nun uág Pharise-pu nemé-sapé-eyák-zig pá-ezíz-pa, metu Imím ti-tuíg-nét uétu imeme-sapé-eyák-zig? Kauá Jesus-nim inés-na: Mis etg Miógat-úna ma-máyaz apa-tamálui-yán-niu imemé-sapé-eyág-ki ka-kahál Miógat iuépn-in i-llákai-zig? Ka-kahál Miógat iuépn-in i-llákai-zig ipním ma-máyaz uétu i-u-sig imemé-sapé-eyág-nas. Métu kóoz i-zahá-nu lahéin, ka-kuné uáyat pe-sapé-uíhne-nu Miógat-una, kauá-nnag ipním ma-máyaz imemé-sapé-eyág-nu. Ka-kauá kóoz Jesus i-ziégk-zaná, kauá Ipné pá-pai-nó-ya Jaírus-nim, ke-ipí i-ué-ka miógat Synagogue-pa, káa pa-kaán-na hitímlik-eí, káa pé-ne: Inim Miógat, inim ués naks-iníg lamtái miáz páap, uétu kóoz pótumt uág lapít enmiuit píimn-in, káa yug-pi pitín uáko í-ues tinuk-láikin; kum ínim-pg inít-g, káa (1) tukapalikáza-ním, káa uákas aní-á-nim. Kauá Jesus i-usékaik-a, káa pe-tuíg-na kunía miógat-úna, káa Jesus-nim inékinikt kúus-títe ipé-kú-ya, káa pe-tuík-zena; kímét illaganí-nim titó-

(1) ipné-sapé-eyág-ki.

(1) tukapaliká-za-i-ním—tukapalikaza-yá-nim.

kan-m pe-tuik-zena, káa Jesus-na pá-tiakálk-sana. Métu iskit-pa náks-inim pá-pai-nó-ya áyat-úm, ke-ipí potumt enmí-uit uág lapít enmíuit i-kómái-na-kaná kikát-ki, káa imékas e-hétgau-na illaganí-pkínig si-sáikipt-auát-ópkinig, káa lám inéz-iní-a kízui uág koís-uit, ka-kalá ipnim e-ué-ka, za-uín uétu taz i-uzé-ya, métu kátu kómái-nin i-uzé-ya, káa uétu minmaí uákas aní-tas isí-nim e-ué-ka. Yog-pí áyat, ka-kauá inás-mizi-sáná Jesus-nim-g uanikít-gi, kauá Jesus-na pe-ki-yú-ya, káa illaganí-ua-pá pe-tuíg-na, káa pá-pai-nó-ya éle-kínikai, káa p-o-péze-en-niá samág-talám. Etké kúus ipí i-hína ipním-pá timné-pa: zalauí ku-g in o-péze-en-niú sámga, kauá uákas in uzé-yu. Kauá lamlamát kuné-innig talág ek-ú-ya kikát, káa taz i-téuyak-á zillák, káa uákas i-uzé-ya. Kauá-ttíte Jesus-nim inés-kaláu-nó-ya titókan-a, etké i-zúkua-zaná kapis-in a-hát-ta Ipním-kinig, káa inés-na: (1) Isí-nm Ina sámga i-ue-péze-en-niá. Ka-kauá uétu isí ipná-tamápaik-á, kauá Peter káa ku mázua ipe-hí-na: Miógat, métu titókan-m illáganí-nim Imené i-tiákalk-sig (usk i-tiákpap-síg) pelká-kinig úikasilíg, káa Im í-ze isí-nm i-ué-péze-yá. Kauá Jesus i-hí-na: Náks-inim Ina i-ué-péze-ya (metu néksap), etké In zúkua-za kapis-in a-hát-ta Inim-kinig. Kauá i-sayógo-ya úikasilíg pelkákeig, akínas kunía áyat-úna ke-k-ipním kúus i-kú-ya. Ka-kauá yug-pí áyat i-zúkua-zaná: uáko ina kut Jesus-nim i-zúkua-nai-sa, kauá zikáu-ki gipípí-nin Jesus-na pe-ki-yú-ya, káa pe-hi-timlik-ú-ya, káa úikala-ná titókan-a inás-tamápaik-ó-ya ipním kut ,kauá ipním timípnit ,ka-kunu-azánu Jesus-na p-ó-péze-en-niá sámga, káa kun-kí lamlamát uákas i-uzé-ya. Kauá Jesus-nim pé-ne: Inim miáz, imím mizkúínek-ním he

(1) isi-nm k-Ina sámga=isí-nm ke-k-Ina sámga.

uákas aní-a. Kúih taz-ki talágtálg-ki timné-ki, uáko uákas he ués. Kauá yug-pí áyat kuníg ikúinu uákas i-uzé-ya. Ka-kauá kóoz Ipí i-ziégk-zená, kauá miógat-um inít-kínig nakz i-pái-na, káa miógat-úna pé-ne: imím miáz uáko i-ti-núg-ne, itú-pg eu-nekík-za káa a-sapá-látui-sá nunim Miógat-úna Jesus-na: Métu Jesus-nim, ka-kauá i-mizi-sáná ziégk-epg, pé-ne kunía miógat-úna, ke-ipi e-ué-ka pitín-im pist: Uetmet zikáu-nu, kapsikáps he mizkúinek-ú, kauá pitín uákas i-uzé-yu. Kauá inéz-inip-é metáu-na, Peter-na uág James-na uág John-na, ke-ipí i-ué-ka James-nim éskap, káa ipné-sapé-tuíg-na kun-mám-kí. Ka-kauá ipá-pái-ni-kiká miógat-úm inít-pa, káa inés-ek-zéne illaganí-ua-na, ke-imé i-uyíizíná uág i-tiúk-ziná, kauá áz-it-pá inés-na: Itú-pg kúus etg ku-síg uág uyíi-zig: uayá-át-titg, etké pitín uétu í-ues tinug-nín, métu kalá i-piním-sa. Kauá kunú-azánu Ipné pé-zepinmí-saná, etké i-zúkua-ziná uáko i-tinúg-ne. Métu Jesus-nim inás-sapa-hát-ta úikalú-ná, kauá inés-mú-na tinug-nís-nim pitín-im pist uág pika, káa metau inékinikt, káa ipá-há-za inít-g, ka-kuné tinug-nín pitín i-tamalík-a. Kauá Jesus-nim pe-énp-é-nia ípsus pitín-ina, káa kapís i-hí-na: *Talítha kúmi*, numípu-tímt-ki, "*Pitín usékaig.*" Kauá lamlamát uakkeís-uí-nim pe-ziklí-tok-ó-ya pitín-ina, káa pitín i-usékaik-a uág i-pskekéik-a. Kauá inés-na: Kahú ke-i-híps. Kauá pist uág pika imékas-iníg ipá-ziuái-na. Kauá Jesus-nim inés-na: Uetmet isí-na apá-tamtái-nu kín-ki kut-ki. Métu úilasilig kun-kí pi-tamtái-zina titókan.

67. TWO BLIND MEN CURED.

Matth. ix :27-31.

Autumn, A. D. 31.

Ka-kauá Jesus i-ziklí-tatá-sána kuníg, kauá lapúa-nim e-híllaáttamé-nim pe-tuík-zena, káa i-tiúg-na-nígna: Jesus David-nkakál nés-iyéu-nim. Ka-kauá Jesus a-há-za inít-g, kauá yug-mé-m e-híllaáttamé-nm pá-pai-nó-saná: kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu etg mizkúínek-síg In ués kápsi-káps kúus imuné etg kiéi-tas? Kauá pé-zená: Héee, Miógat. Kauá kuníg inés-ué-péze-en-nia sílu, kuné-ittéte kauá i-hí-na: Ka-pam-kúus etg mizkúínek-síg, kúus-títe etg ke-pe-uízes (kúus-títe kikauá etg uákas uizesíg). Kauá imém sílu usk tamágalp-in e-pé-uzé-ya. Kauá Jesus-nim inés-na: Uétmet isí-na etg apá-sapá-zúkua-nu. Métu imé ipá-hát-ta, káa ipá-tamtái-naik-a úikasilíg.

68. JESUS' LAST VISIT TO NAZARETH.

Mark vi :1-6; Matth. xiii :53-58.

Autumn, A. D. 31.

Kauá Jesus i-uskéi-na kuníg, káa i-kú-ya Ipním-kí ué-tas-g, kauá inékinikít-pim pe-tuík-zená. Kauá kuné alagpá-uit-pá (alagpáuit-ás-g) inés-himték-a Synagogue-pa: kauá illaganí-ua-m pa-zíuái-nái-saná zúkua-n, ka-kauá i-mizí-sí-ná, kauá ipé-hí-na: manáma kin-im háma-nm pa-ayág-na úíkala-na kinnia petú-na? káa itú uapzuk-úyuit inépte, káa isí-nim pe-éni-a yug uápzuk-úyuit, káa manáma pa-háni-sa kinnia illaganí-na zizíuáis-na kú-na usk ipsús-ki? Mis uet ki í-ues hezú-ki petú aníeuát? uág ezú-nim aníeuát-óm miáz? Mis uet us ipním pika Mary, káa ipním eská-ma

James Joseph Simon Jude? káa ipním kanís-ma uet í-u-síg úikalú núnim-pá kinne? Káa mínig us ki úikalá petú, (mínig pe-énp-e)? Kauá pa-kapsís-ui-yúsaná taláuakí-ki. Métu Jesus-nim inés-na: Prophet-úna (tamtáina-uát-óna) uétu míne uétu pa-kaán-zig, métu zauín uétu pa-kaán-zig ipním-pá uétas-pa, uág ipním-níg-pa inít-pa, uág ipním-níg-pa láutua-ma-pá. Kauá uétu itú kapsikáps kut kuné anítas e-ué-ka, etké Ipné uétu pe-mizkúinek-saná. Kalú mílaz-uá-ná ki-kómáinis-na uákas inás-aní-a tukápalikázet-ki. Kauá Ipním-níg inás-ziziuái-nái-saná imuné taláuík-in.

69. THIRD JOURNEY OF JESUS THROUGH GALILEE.

Mark vi:6; Matth. ix:35-38.

December, A. D. 31.

Kauá Jesus i-kiéik-saná, káa inés-kiéik-ú-saná úikasilíg ti-téuyanikít-g (1), káa inés-himték-a úikala-pá Synagogue-pa, káa inás-tamtái-naik-á Akamkíniku-m-ki Miógat-úit-ki, káa uákas inás-aní-a úikalu-ná, ka-kalú i-kómái-ziná pa-n-neksép-ki kómái-ki. Ka-kauá inés-ek-zéna illágane-níg-na titókan-a, káua imékas inés timné-yéu-na, etké i-u-sína iyéuiz, káa usk e-kátui-sína (*lie dying*), ka-kúus sheep uálag-nauát-ó-nút-pa keiz-genéi. Kauá i-hí-na inékiníkt: tuúpinas ikúinu í-ues illágane, métu ti-tuúpi-nauát i-u-síg mílaz-uá, kunú-azánu etg epé-néh-mú-nu Miógat-úna, nézmis inás-uaímta-tag illaganí-ua-ná Ipním-pkí tuúpi-nas-g.

(1) teuyanikas=*town*; teuyaníkt *house*.

70. JESUS SENDS HIS APOSTLES.

Luke ix :1-6 ; Mark iv :7-13 ; Matth. x :1-5, 14.

December, A. D. 31.

Kauá Jesus-nim inás-mú-na pótum-ua-ná uág lapú-a-ná káa inez-iní-a kapsikápsi-néuit, ka-kun-kí e-u-sína enimkí-nikú-na miógat-ui-yú-tas uág hílusk-ás, káa kúus-títe úikalaná laám ki-kómái-nis-ná uákas aní-tas. Kauá inés-ueímteya pa-l-lapú-a-ná tamtái-naik-ás titókan-a Akamkíniku-m-ki Miógat-úit-ki, káa uákas aní-tas ki-kómái-nis-na : kauá inés-na : Uetmet epé-ki-yú-yu ti-talapósa-nái-na (ui-mizkúinek-eyéi-na) uág Samaria-pu-na : métu epé-ki-yú-yu Israel-pu-na ka-kuné i-u-síg paléi-nin titókan (pi-paléi-nis-na Israel-pu-na epé-ki-yú-yu). Ka-pám-kauá titókan-a epé-ki-yú-yu, kúus etg apá-tamtái-nu : Akamkíniku-m Miógat-úi-nim uáko kie i-kákámni-sá ; kauá uákas epé-sapé-uzé-yu ki-kómái-nis-na, káa ti-tinug-nís-na epé-sapé-utelléht-tu, káigkáig etg apá-aníu si-saayís-na, enimkínikú-na etg epé-hílusk-ú : lilikúg etg pé-nípe, káa kúus-títe lilikúg etg u-síg iní-tas. Uétu itú-na etg epé-enp-ú kiéikt-uazét, itú kízui, itú ippég, itú lapít sámga, ítku illaápkat, ítku túkas ; etké zapolígnik-auát í-ues hip-és ka-kuné i-zapolígnik-sa (hip-és etg u-síg ka-pam-míne etg pé-uzé-yu). Ka-pám-kauá etg pa-ház-u náksz-epg teuganik-ás-g, kauá epé-sépni-ú ku míne í-ues nakz taz titókan, kauá kune pa-pái-nu (pa-uíspaik-u), káa kuné inít-pa etg pa-llakai-nu káa uetmet pa-t-kalai-nu (uetmet pa-uislámkaik-u (*don't change*). Kauá éneka ka-pam-kauá etg pa-ház-u náksz-epg inít-g, kauá etg pe-nú : Nezmís taáz-uit uág iyéu-n i-pái-nag kinne inít-pa. Kauá zalaúi inít-ín i-u-síg lauít tukúg titókan, kauá yug taáz-uit uág

iyéu-n, ke-pém-yug etg pe-ziégk-zená (1), yug-pí i-pái-nu kuné init-pa uág init-ís-pa, métu zalauí init-ín uétu tukúg i-u-síg, kauá yug taáz-uit uág iyéu-n, ke-pém-yúg etg pe-ziégk-zená, yug-pí etg imuné i-ziklí-tok-ó-yu. Kauá ke-pe-m-imém uetu etg ipé-enp-ú, káa uétu etg ipá-mizí-u, kunmaná etg apá-nuihne-nu, kauá ka-pam-kalá etg usíg illaápkatpa itg, yug zapákoik-itg, káa eu-ni-tok-itg, tamápaikt-uazét, káa neksép-na epé-ki-yú-yu. Kauá pótum-ua uág lapú-a ipekú-ya, káa pe-kiéik-ú-sana ti-téuyanik-ás-na, káa ipá-tamtáinaik-a ipná-tananít-kí: káa enimkinikú-na pe-hilúski-saná, uág pá-sapa-hát-zaná, káa ki-kómái-nis-ná úikala-ná pa-síui-saná taság-ki, káa uákas pá-ani-saná: kúus úikasilíg ipekú-ya.

71. DEATH OF THE BAPTIST—HEROD HEARS OF JESUS.

Luke ix:7-9; Mark vi:14-29; Matth. xiv:1-12.

December, A. D. 31.

Herod-nim uáko pé-sap-ú-létpe-te-zaná John-na zapákaik-auát-óna, káa séktis-g pé-sape-ník-a, áyat-uazét Herodias-uazét, ke-ipí e-ué-ka Philip-nim iuépne, káa Philip e-ué-ka Herod-nim éskap. Etké John-nim Herod-na pá-n-kaná: Uétu taz im eskáp-na he enp-éi-sa iuépne, káa eu-népt-éi-sa. Kauá ipí-nka áyat Herodias kapsikáps i-n-nek-séne, nézmís John-na opzia-nag, káa pá-sayógó-ya uápziáu-násg, métu uétu kúus i-ué-ka kú-tas. Etké, ka-kauá Herod-nim John-na p-ó-pziáu-nipázui-saná, kauá zauín i-zikáu-na, etké titókan-m pa-kaán-zaná John-na, etké i-n-nek-sína: í-ues haut-

(1) pe-ziégk-zenú.

nin (Tamtái-nauát) Prophet, káa éneka Herod-nim pa-zi-káu-na John-na, etké i-zúkua-na, John í-ues tukúg háut-nin hama, káa John-nim Herod-na pa-tanuá-kaná, káa Herod-nim taz pa-mizi-áni-kaná ziégk-en, kaa pa-tuíg-náni-kaná illágani-néhem, káa John-nim timmíu-ki illágane e-ué-ka Herod-nim taz kut. Métu náksz-ipa láhéi-pa, ka-kuné a-za-há-na Herod-nim uizét-pama lahéin, kuné Herod imékas aní-a hipt, káa inás-mú-na hipít-ki mi-miógat-úna uág titilú-na Galilea-pum uétas-kínig. Ka-kauá uáko i-u-sína hipít-pa, kauá Herodias-nim miáz-pitín a-há-za hipi-nuás-g, káa i-uezé-ya: kauá Herod-nim pá-saig-nái-sáná pitín-ena ueyéz-et, kúus-títe ka-kalú i-u-sína hipít-pa pá-saig-náisína ueyéz-et: kunúa-zánu Herod-nim pé-ne pitín-ena: ka-m itú-pg he inéh-mú-nú-kúm, káa kúus he iní-u: ikúinu he í-ze tukapalósa-t-ki, ka-m itú-pg he inéh-mú-nú-kúm, káa kúus he iní-u, inég néka miógat-úit pi-náh-mú-namg. Kauá pitín-im pa-hát-tó-ya piké-pa (itku pitín pika a-háttóya) kaa i-hí-na: ka itú-nag au-náh-mú-nag miógat-úna? Kauá piké-pim pé-ne: John-nim zapákaik-auát-óm usús eu-néh-mú-nu. Kauá miógat-úna pitín-im éneka pa-ha-zó-ya, káa pé-néh-mú-na uág pé-ne: kahú, amtis iním John-nim Zapákaik-auát-óm úsus, kinné-pg uálatakái-pg ka-m pi-niká-tamg. Kun-kí miógat imékas isiság i-kú-ya (*was horrified*) uág i-zikáu-na; zauin, etké pitín-ena tukapalásat-kí pe-nik-ú-ya ke itú inp-és, káa éneka titóka-uazet, ka-kun-mám pa-mizi-sína hipít-pa, kunú-azánu uétu pasapá-kokáu-nan-niá pitín-ena ziégk-en. Kúus-kí Herod-nim p-u-ímte-ya pi-uapziáu-nauát-óna (soltas-na), káa pé-ne: kahú kinne ke-m inág-paik-tá John-nim zapákaik-auát-óm úsus uálatakái-pa it-ín.

Kauá sóltas-nim pe-sakólik-a John-na séktis-pa, káa úsus uálatakái-pa it-ín pá-nagpáik-án-nia, káa pe-é-nia pitín-ena,

káa pitín iní-a pika. Kauá John-nim inékinikt ipé-zúkua-na, kaa pe-enp-éi-ta-zaná zillákt, káa pé-temik-ái-saná; kauá Jesus-na pa-tamtái-tá-zaná. Kuníg ku malá-zikiú-pa, kauá Herod-nim inás-mizí-a tamtáipg, Jesus-nim-ki uanikít-ki uág ziziuáis-ki kut-ki pi-tamtáizina. Kauá Herod uétu lauít i-zúkua-ná, etké ku mázuá ipé-hí-na, John Zapákaik-auát uáko i-utelléht-ta tinug-nís-kínig, káa takláí ku mázuá ipé-hí-na, uakkeí-ma Prophet (Egneuát) i-utelléht-ta tinug-nís-kínig. Ka-kauá Herod-nim inás-mizí-sáná ziégk-epg, kauá i-hí-na ipním inékinikt John Zapákaik-auát, ka-g-kunía opziáu-na, yug-pí i-utelléht-ta tinug-nís-kínig, káa illágane anísa ziziuáiz kut. Kunú-azánu Jesus-na pé-ég-nipázui-saná Herod-nim.

72. RETURN OF THE APOSTLES.

John vi:1; Luke ix:10; Mark vi:30-32; Matth. xiv:13.

Spring, A. D. 32.

Ka-kauá Jesus-nim kúus inás-mizí-sáná, káa Apostles ipé-ziklí-na tamtái-naikít-kínig, káa Jesus-na pá-sapá-zúakua-zaná imém kut uág hímték-t, kauá-nnag Jesus-nim inés-na: Kúmtig titóka-nút-g, kuné etg imamá-sapá-yáu-nú míuaz. Etké illaganí-ua-m pá-pai-nó-ika-nígna, káa illaganí-ua i-uskéi-na-nígna, kunú-azánu kunku i-galélei-na-nígna, káa illaganí-néhem uétu i-hípe-nígna. Kauá ipé-uéze-ya liés-g, káa ipé-kú-ya náksz-epg titóka-nút-g Bethsaida-láikin, kaa ipa-pái-nikiká iuetém-pa nakéi, yug iuetúm-nim uaníkt us Tiberias-nim iuétam, itku Galilea-nim iuétam.

73. FIRST MULTIPLICATION OF LOAVES.

John vi:2-15; Luke ix:11-17; Mark vi:33-46;
Matth. xiv:13-25.

Spring, A. D. 32.

Ka-kauá illágane-níg-nim titókan-m pe-ék-zená Jesus-na inékinikt-ínag-ná, uáko ipé-kus, kauá imé-nka úikalú ipé-kú-ya úihne-ní takei-nuas-g, ka-kuné Jesus i-t-kei-tatá-sána: kauá kúus-títe illágani-ua úikala-pkínig ti-téuyanik-ás-pkínig ipékú-ya kuné-pkí-ttíte, etké uako pe-eg-néi-saná Jesus-na ziziúáiz illágane kut ki-kómái-nís-uazét: kauá titókan ipá-páinikiká Jesus-nim annúkt-kinikai, (etké imé amtis ipé-kú-ya, káa Jesus inékinikt-ínag kátu iyéuki). Ka-kauá Jesus i-t-kaí-ya, kauá i-pelettí-ya náksz-epg kuzkuz-épg megsám-g, kauá inékinikit-pím pe-tuík-zena, káa kuné ipé-taméyak-ek-á. Kauá-ttíte Jews-titókan i-zahá-tata-sína Pascha-zahá-ki. Kauá uáko yug-mém illágani-nim titókan-m Jesus-na pe-ki-yú-saná; kauá Jesus-nim takláí, ka-kauá i-uáutalása-ya, uág inés-nimékúni-á, kauá inés-timné-yéu-na, etké i-u-sína ka-kúus sheep keízge-néi (uálég-nauát-o-nút-pa), káa inéz-inpú-kinnia, káa inés-himtéka illágane petú, káa inás-tamtái-na Akamkíniku-m-kí Miógat-úit-ki, káa ki-kómáinís-ná uákas inás-aní-a. Kauá kulléuit (páis metát-ipá itku pílept-ipá liklí-pa) inékinikit-pím Jesus-na pé-zená: Ki í-ues titóka-nút, kauá uáko i-kulléuit-za, kahú titókan-a taz he sapé-úihne-nu, kúus-kí pa-t-ti-téuyanik-a-pa ipé-uéutuk-u uág ipé-hep-ú. Métu Jesus-nim inés-na: Uétu ipé-ki-yú, métu etg epé-utíni-u. Kauá Philip-na pé-ne: Miné-pg epé-enp-ú íppég-na kizúi-ki, káa kin-ma-ná epé-utíni-u? Kúus pé-ne zúkua-nai-tás Philip-na timíne, etké Jesus uáko aní-a timíne, kúus takz pe-ki-yú.

Kauá Philip-nim pa-mistakánp-a: ku-nan pa-npi-tá-nag ippég-na lapósos-ki kizúí-ki, zauín uétu zahá, inég pa-n-nákz inpi-tag pa-kúzkuz. Kauá Jesus-nim inés-sépni-a. Mazé ippég etg u-síg? Ek-té-tg. Kauá ipe-ék-té-na. Ka-kauá ipé-zúkuazaná, kauá Andrew-nim, ke-ipí i-ué-ka Peter-nim éskap, Jesus-na pé-ne: Kinne náks-inim ázual-am us págat ippég uág lapít zúyem: métu yug í-ues usk láuig, uétu itú-ain, etké illágane-níg i-u-síg titókan. Kauá Jesus-nim inés-na: Inéhne-m-tgi kinné-pg (yug-pí ippég uág zúyem). Kauá éneka inés-na: Kahú titókan-a úikala-ná, pa-n-nákz-ehéza, e-sép-taméyak-ek-itg zigzig-pá, etké taz kuné i-ué-ka zigzig, káa kúus ipe-kú-ya, pe-sép-taméyak-ek-saná paka-áptit taméne-ná (*50 files*) pa-p-póte-éptit-tuá-ná. Ka-kauá Jesus-nim pe-énp-e kuniá ippég-na págat-iná uág lapít-iná zuyém-na, kauá i-sitalása-ya akamkínikai-g, káa Pisí-na péne: Kaízyeuyeú, káa pa-talapósa-nú-ya (*blessed*) ippég-na, káa pé-n-katímk-a (ippég-na), kauá-nnag inéz-iní-á Apostles-na, káa takláí Apostles-nim pé-ni-saná titókana. Kúus-títe lapít-iná zuyém-na pe-kú-ya. Kauá úikalú ipe-híp-e zahá ipstúi, káa ipe-t-kalék-a. A-hám-zim i-u-sína paga-hám pa-p-pótomósos (*500*), káa úyi-kínig a-hátuai uág ma-máyaz. Ka-kauá uáko úikalú ipe-t-kalék-a, kauá Jesus inés-na Apostles-na: Kikauá kahú a-zapaámk-itg ka-kalá i-t-koupénik-sa ippég (i-t-kátulátkei-sa) (ítku, a-zapaámk-itg ka-kalá na pe-kénik-sá (*left*) titókan-m ippég-na), káina pa-tulazátk-sanú (*trample*), káa i-paléi-nu. Kauá Apostles-nim pa-zapaámk-saná ka-kalá i-t-koupénik-a ippég, káa pé-ita-saná pótumt uág lapít kakáppa (*ispálg*) kakmám. Ka-kauá yug-mém titókan-m Jesus-na pe-ég-néi-saná yug kut, kauá ipé-hí-na: Éte ki í-ues Prophet, ke-ipí i-pái-tata-sána uakkeípkínig kinne uétas-pa. Ka-kauá Jesus-nim inés-eg-né-nia

timmiu-n: éte-g uáko Ina inpi-teté-síg, káa i-sapá-miógat-úit-tatá-síg imém kapisí-ki, kauá-nnag inés-na Apostles-na: ke-u pé-kus; káa inés-sape-uéze-ya (1) liés-g, káa inés-sapé-ku-ya nakéi-keg, Bethsaida-pg, Ipním annúkt-kínikai: káa Ipnim inés-sapé-ziklí-na úikala-na titókan-a, kauá-nnag i-ulalíg-na Ipzuátg megsám-pg, káa i-talapó-sa-ta-na Ipzuátg.

74. JESUS WALKS ON THE WATER.

John vi:16-21; Mark vi:47-53; Matth. xiv:23-33.

Spring, A. D. 32.

Kauá uáko kulleuit-níg i-zeém-na, kauá Jesus Ip-zuátg i-ué-ka megsám-pa, káa Apostles i-u-sína iuetém-pa. Ka-kauá uáko i-zikét-zaná, kauá imékas-níg a-háttia-na, i-múllu-a iuetám uág e-héui-na (*long waves*), kauá Apostles-na liés múlli-m inés-tamáyálinik-an-niá (*incline*). Ka-kauá Jesus-nim inés-eg-né-nia aiís-nauit, etké uáko i-u-sína iuetám-pa peppég, káa uétu i-u-sína kápsikáps úyi-kínig usá-lip-és, kauá-nnag inés-ki-yú-ya, zikét-pa úitaz uáko kaáug, ka-kuné gahéu i-kúma, kauá ipskeilikáza-káuna kus-g, kaa i-uaza-káuna kaa ipskaíkaik-á kus-pa tus-kínikai. Ka-kauá Jesus-na Apostles-nim pe-hék-zená, ipskalík-za-m, káa kím-tem inás-pai-nó-sa, kauá ipa-zikáu-na, káa ipe-hína: zéuzéu-nim kie i-pái-nó-sa, kauá zikáu-ki ipe-tiúg-na, uág ipá-luáguág-na (*exclaim weeping*). Kauá Jesus-nim lamla-mát inés-tenué-ya, káa inés-na: Taz uizé-tgi timíne, In ués, uétmet pa-zikáu-nu. Kauá pe-sap-úze-ttipázui-saná liés-g (kum nes-uéz-úm). Kauá Peter-nim Jesus-na pé-ne: Miógat, zalauí ikúinu Im he ués, kus-kínig pí-mú-m Iním-kí,

(1) inés-sap-úze-ya.

ka-k-in-ka uíh-na kus-pa. Kauá Jesus-nim pé-ne: Kum. Kauá Peter liés-kínig i-kú-ya kus-g, káa ipskalinik-a kus-pa, káa Jesus-na pe-ki-yú-ya. Kimét áttia kátu kapsikaps i-uzé-ya, káa Peter i-zikáu-na, káa kus-pa í-t-katuléilék-a, káa i-hí-na: Miógat, uákas aní-m. Kauá Jesus-nim lamlamát p-úpságságe-yú-ya (*extended the arm and fingers*) káa pe-én-p-e atím-pa, káa pé-ne: Imím he ués kuzkuz mizkúinekt, itú-pg he taláuakí-za? Kauá kuníg Jesus uág Peter liés-g ipé-uéze-ya, kauá lamlamát áttia i-t-katálk-a. Kauá kunú-azánu úikalú-nm, ka-kalú liés-pa i-u-sína Jesus-na pa-kaán-zaná, káa ipé-hí-na. Ikúinu Im he ués Akamkíniku-m Miáz. Kauá lamlamát liés-nim inés-inéhne-ná allái-g Genesareth-pg uétas-g. Kauá úyi-kínig i-ziuái-ziná, etké imém ziziuái-n usk e-pe-píim-na timné-pa, etké uétu kóoz lauít i-zúkua-ziná ku manáma inés-kú-ya illágani-na titókan-a págat-ikí ippég-ki, usk kóoz e-u-sína kápsinin timíne uag timípnit.

75. JESUS PROMISES THE EUCHARISTIC-BREAD.

John vi:22-72.

Spring, A. D. 32.

Kauá kuním méimi yug-mém illágani-nim titókan-m nakeí pe-péui-saná Jesus-na, etké i-n-nek-sína, kinne í-ues Ipi, inékinikít-zím e-uéik-a: métu uétu pa-ayák-zaná, pa-háuk-saná. Kunú-azánu illágani-pg liés-g ipé-uéze-ya, káa ipá-t-kaí-kiká, káa ipá-pái-ni-kiká Capharnaum-pa; kauá kuné pe-péui-sana Jesus-na. Ka-kauá paayák-zana kuné nakéi, Capharnaum-pa, kauá pé-zená: Miógat, máua he pái-na kinne? (manáma he uéik-a manáma kú-ma?) Metu Jesus-nim inés-na: Ikúinu, ikúinu In etg í-ze: Ina

etg ipáui-sinm-ká uétu mis etké ziziuáis-uit etg pe-eg-né-ni-ma metu etké ippég-na etg epe-híp-a, káa pé-t-kalék-a.

(A) Jesus Addresses the Multitudes.

Uétmet etg pe-galélei-nú uétas-pamá-kí hipít-kí, etké míuaz-pá i-laám-nu, métu etg pe-galélei-nú uákkeís-úi-nim-kí hipít-kí, ke-yug uétu máua i-laám-nu, ka-pam-ág-yug etg In-níg iníteté-sa, ke-k-In-ués Titókan-m Míáz. Etké Akamkíniku-m núnim Pisí-nim kunú-azánu p-ú-ímte-ya Mias-na. (Akamkíniku Míáz i-uéimte-má). Kauá imém pé-zená: Mamáma-n pé-ki-yú nun, kauá Akamkínikú-na (nekt pé-tuig-ne-niu, káa) kut pá-aní-án-niú? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, uág inés-na: Ki us Akamkíniku-m (nekt uág) kut, etg u-síg mizkúinek-ás kunía, ke-yug Akamkíniku-m p-ú-ímte-má. Kauá imém pé-zená: Itú tamísemtukt néz-iní-se-m, ka-g-kun-kí lauít pe-zúkua-nu, uág pe-mizkúinek-u-hé? Itú Im aní-sa? Nunim titílu uakkeí-pa ipé-híp-a Manna titóka-nút-pa, etké kúus i-hí-ze H. Times: Akamkínikai-kínig inéz-iní-a ippég hip-és. Kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu, ikúinu In etg íze: Moses-nim uetu mis etg iní-a ippég akamkínikai-kínig, metu Inim Pisí-nim etg iní-se ikúinu ippég akamkínikai-kínig. Etké Akamkíniku-m ippég í-ues yug-pí, ke-ipí í-pái-na akamkínikai-kínig, káa titókan-a uákas inás-aní-sa. Kauá kuníg pé-zená: Miógat, kahú néz-iní-m yug-pí ippég kunkú. Kauá Jesus-nim inés-na: In ués uakaís-áin ippég, ka-g kuním Ina i-pái-nó-yu, yug-pí uétu máua eyág-nu, káa ka-g kuním Ina miz-kúinek-ú, yug-pí uétu máua e-kayáu-nu (kus-na pe-uéuluk-ú). Métu uáko In etg i-zá-ka: inég etg ek-zí-nm, zauín uétu mizkúinek-sí-nm. Ka-g-kalú Inim Pisí-nim Ina iní-se, kalú-mam Ina ipá-pái-nó-yu, kauá kag-kuním Ina i-pái-nó-yu, kunía

uetu minmaí In eukkeí-nu. Etké In pái-na akamkínikai-kínig uétu mis In-níg iné-tuíg-nei-tas timíne, metu timíne tuíg-nei-tas kuniá, ka-g-kuním Ina i-ueímte-ma. Kauá Pisí-nim, ka-g-kuním Ina i-ueímte-ma, kúus us timíne: In ués keíz-ge-nás úikaluná, ka-g-kalú Ipním Ina iní-a, káa uikaluná yug-mu-né In uákas anás-aní-u lamtái-pa lahéi-pa, káa uétu nakz i-paléi-nu. Kauá eneka kúus us Inim Pisí-nim (timíne) nekt: ka-kuním Akamkínikú-na Miáz-pa pé-egnú uág pe-mizkúinek-ú, yug-pí uákas i-uzé-yu, káa yug-piné In a-sapé-utelléht-tu tinúg-nís-kínig lamtái-pa lahéi-pa.

(B) Jesus Addresses the Jews.

Kauá Jews-nim (Pharise-pum) p-ó-tgitim-ú-saná Jesus-na, etké i-hí-na: In ués uakaís-áin ippég, ke-g-In pái-na akamkínikai-kínig: kauá ipé-hí-na imé: Mis uet-í-ues ki Jesus Joseph-nim miáz? mis-enm uág uétu nun e-zúkuanai-síg pist uág pika? Káa manáma i-hí-ze: In kú-ma akamkínikai-kínig? Kunú-azánu Jesus-nim inés-na: Uétmet etg pí-tenue-yú taláuakí-ki (uétmet Ina pa-taláua-gnú-kum), zalauí ku isí-na titókan-a uétu pé-néhne-nú-kum Inim-pg Inim Pisí-nim, kauá yug-piním uétu Ina i-pái-nú-yu (usk í-hí-ze), ka-kunía uétu Pisí-nim pa-nág-paik-ú Inim-pg, yug-piním uétu Ina i-pai-nú-yu; kauá ka-kuním Ina i-pai-nú-yu, yug-piním Pisí-nim-kínig iyéu-ki uág uapáyatat-kí Ina i-pai-nó-yu, kauá yug-piné In a-sapá-utelléht-tu tinug-nís-kínig lamtái-pa lahéi-pa. Kúus Prophet (Egneuát) ipé-time-na: Kóoz ipé-uzé-yu Akamkíniku-m i-hímtekin (uág sapá-zúkua-nin). Ka-kalú Inim Pisít-gi ipámizí-a, ka ipa-zúkua-ná, yug-mém úikalunm Ina i-pai-nó-sig. Uétu mis etké Pisí-na pe-ég-na ku isí-nm; metú Ke-

ipí í-ues Akamkíniku-phínig Ip-zuátg-aním (káa Ipním-zim) pe-ég-na Pisí-na. Ikúinu, ikúinu In etg í-ze ke-ipním Ina i-mizkúinek-ú, yug-pí uákas i-uzé-yu kunku-yáin. In ués uakaís-áin ippég. Imém pisít-me ipe-híp-a Manna titóka-nút-pa, métu zauín ipé-tinúg-ne. Kí í-ues ippég akamkínikai-kínig pái-nin, kúus-kí ke-ipním pé-hep-ú, yug-pí uétu i-tinug-nú. In ués uákas ippég, ke-k-In pái-na akamkínikai-kínig. Ke-ipním kinnia ippég-na pé-ep-ú, yug-pí kunku uákas i-uzé-yu; kauá ippég, ke-g-yug In enéz-ini-ú, yug í-ues Inim zillákt (ués Inim zillákt), titókan uákas uí-zétas. Kunú-azánu Jews-titókan pí-tenue-sína, uág pí-taláuak-zína, káa pí-i-zína: Manáma-nm kínim hamá-nm kie iní-u ipním zillákt hip-és? Kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu, ikúinu In etg í-ze: zalauí uétu etg epé-hep-é-niu Titókan-a Míáz-pa zillákt, káa imemé-kuyé-nniu Ipné kikát (1), kauá uetu etg uákas pe-uzé-yu (itku, zaya etg pe-uzé-yu uakaís-náuit imém-pá). Ke-ipním Ina i-hipé-niu zillákt, uág ipné-kuyé-niu Ina kikát (ipné-kuyu Inim kikát), yug-pí uákas i-uzé-yu kunku-yáin, kauá lamtái-pa lahéi-pa In ipné a-sapá-utelléht-tu. Etké Inim zillákt í-ues ikúinu hipt, káa Inim kikát í-ues ikúinu ipné-kut. Ke-ipním Ina i-hipé-niu zillákt, káa ipné-kuyé-niu Ina kikát (2) Inim-pá i-uzé-yu, káa In ipním-pa ui-zé-yu. Ka-g-kúus Pisí-nim Ina i-ueímte-ma, káa In uákas ués Pisít-kínig, kúus-tite ke-ipním Ina i-hip-ú, yug-pí Inim-pkínig ipí-nka uákas i-uzé-yu. Kí í-ues ippég ke-yug i-kú-ma akamkínikai-kínig. Uétu mis ka-kúus imém pisít-me, ke-imé Manna ipé-híp-a, káa ipé-tinúg-ne. Ke-ipním kinnia ippég-na pé-hep-ú (itku pe-hép-se), yug-pí

(1) imémé-kúyu Ipním kikát; (2) ipné-kúyu Inim kikát.

uákas kunku-yáin i-uzé-yu. Kúus-kí Jesus inás-tamtái-na Synagogue-pa (1) (pi-amki-nuás-pa) Capharnaum-pa.

(C) Jesus Addresses the Disciples.

Kunú-azánu illágane Ipním i-hímtek-in (ti-tuígnet), kauá ipa-mizi-a yug tamtái-pg, kauá ipé-hí-na: atúkaz ki í-ues ziégk-en; ku uetu isí-nim mizi-tas? Métu Jesus i-zúkua-zaná Ipním-pa (timné-pa), kúus pí-tenue-síg táláuakí-ki i-hímtekin, kauá inés-na: Ina yug ziégk-en etg táláuagnái-sinm? káa manáma etg pe-n-nek-ú, ka-pam-kauá etg pé-eg-nu Titókan-a Miáz-pa uíhne-pg akamkínikai-g, kakuné uyít-pa i-ue-ka? Eullégeullég (uág uakkeís-uit) uákas aní-sa, zillakát-zim í-ues uétu itú-áin: kauá ziégk-en, kapam-ág kun-kí etg In tenué-sa í-ues eullégeullég (uag uakkeís-uit) uag uakaís-náuit. Métu imém-pemá ku mázua uetu i-mizkúinek-sig. Etké Jesus uyít-kínig i-zúkua-zaná lauít (ku-isí-me) ke-imé uétu ipé-mizkúinek-ú, káa lauít pezúkua-zaná kunía, ke-ipním Ipné Jesus-na tuélka-pg pé-éni-ú; káa i-hí-na: kunú-azánu In etg i-zéne: uétu isí-nim Ina i-pái-nó-yu, zalauí kunía uétu Pisí-nim pe-yéu-nu uág p-o-páyata-yu Inim-pg pai-nás-g. Kuníg illágane Jesus-nim i-hímtek-in (ti-tuíg-nét) talauakí-ki ipé-ziklí-tok-á, káa uétu éneka Jesus-na pe-tuík-zené.

(D) Jesus Addresses the Apostles.

Kauá kuníg Jesus-nim inés-na pótum-ua-ná uág lapúa-na: Etg imé-nka peki-yú (uág pé-ziklí-tok-ú)? Kauá Simon-Peter-nim pa-mistakánp-a: Inim Miógat, kauá isí-na ka pe-ki-yú-yu? Imím he ués ziégk-en uakaís-áin kunku-

(1) pi-uy-ámkinuás-pa.

yáin (itku uakaís-náuit-yáin kunku-yáin). Kauá nun pe-mizkúínek-á uág pe-zúkua-na, Im he ués Christ, he ués Akamkíniku-m Miáz. Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: Mis uétu In etg iníp-e pótam-ua-ná uág lapúa-na, kauá imém-pamá nakz i-ués enímkíniku? Kun-kí ziegk-ki Judas-na pé-ne Iscariot-na Simon-kakál-a, etké yug-piním-ttíte uáko pé-ní-tata-sána Jesus-na tuélka-pg, inég ipí i-ué-ka pótum-ua-pamá uág lapua-pamá nakz.

76. JESUS REPROVES THE PHARISEES.

John vii:1; Mark vi:53-56; Mark vii:1-23; Matth. xiv:34-36; Matth. xv:1-20.

Spring, A. D. 32.

Kauá kuníg Jesus Galilea-pa i-kiék-a uétu Judea-pa i-kiéik-tipázui-ya, etké Jews-titókan-m p-o-pziáu-ni-pázui-saná. Kauá ipá-pái-nikiká Jesus inékinikt-ínag Genesar-pa uétas-pa. Ka-kauá Genesar-pu ipé-zúkua-na, uáko Jesus i-pái-na, kauá pa-sapá-tamtái-zaná titókan-a úikasilíg, kauá pé-néhne-zená, káa pa-uí-nagpáik-saná ki-kómái-nis-na papinmík-as-ínag-na ka-kuné i-ué-ka Jesus. Kauá pé-nik-sená ki-kómái-nis-ná iskít-pa úikasilíg titilú-pa ti-téuyanik-ás-pa káa ki-kuzkuz-pa ti-teuyanik-ás-pa, kauá Jesus-na pa-uí-nak-iagó-sana (*wait for*) káa pé-néh-mú-zaná nézmís samág-tálám p-ó-péz-ái-sa-nóka: kauá úikalú uákas ipé-uzé-ya, ka-kalú-mám p-ó-péz-ái-saná.

Kauá Jesus-na pa-amg-i-nó-saná Pharise-pum uág Scribes-pum (ti-tímenauát-óm) Jerusalem-kínig uí-pái-nat-óm. Yugmém, ka-kauá pe-ék-zená Jesus-nim ti-tuignét-óna, kauá pá-pála-zaná, etké ku mázua ti-tuignét ipe-híp-a ipsiméte-yéi, kauá Pharise-pu uág úikala Jews-titókan ipsiméte-

nígna hip-tés-g, etké kúus e-u-sína imém titilú-nim kut. Kunú-azána Pharise-pum uág Scribes-pum kúus Jesus-na pe-sépni-saná: itú-pg imím i-hímtek-is-ním uétu pé-tuíg-nei-síg titilú-na kut, káa ipsiméte-yéi i-hip-síg? Métu Jesus-nim inés-mistakénp-a uág inés-na: Itú-pg etg Akamkínikú-na tamáluit uétu pe-tuíg-nei-síg imém-níg-uazét tamáluit-uazét? Etké Akamkíniku i-hí-ze: Taz ha a-kaán-nu im-tótap uag im-ísep, káa ke-ipí pist i-uétgitim-ú-yu, ítku pika, yug-pí i-tinug-nú: métu etg ité-nig: taz he inú pist ítku pika: uáko in eu-ní-a petú talapósa-nuás-na, kunú-azánu uétu imené uapáyata-yu. Kúus-kí Akamkínikú-na ziegk-en etg au-llatáp-ai-síg. Mi-mísemé etg u-síg. Taz Isaias-nim imúne kut e-eg-néi-saná uákkei-pkínig, kauá imém-kí i-hí-zéne: Kín-mem titókan-m peuís-ki-zím Ina (Akamkínikú-na) i-kaán-zig, métu imém timíne uáyat e-u-síg Inim-pkínig: kauá láuig Ina i-kaán-zig, etké titókan-m-ki hímtek-ít-kí uag tamáluit-ki i-tamtái-zig. Heee! kúus etg ku-síg, Akamkínikú-na tamáluit etg a-pál-a-i-síg uág au-llatáp-ai-síg, káa titókan-a tamtáin (uág kut) etg e-tuíg-nei-síg, kunú-azánu etg zapákaik-sig íkai uág inpeí uág illágane petú. Kauá kuníg inás-mú-na éneka úikala-na titókan-a, káa inés-na: Ka-hú úikalú-nm mizi-mtg, uág lauít zúkua-tg: Ke-yug emti-kínig (uág tus-kínig) him-g a-háza, uétu yug-pním titókan-a sipgsipg uág lilúin pá-ani-sá (1), metu ke-yug him-pkínig a-hát-tatú, yug-piním-zim titókan-a sipgsipg uág lilúin pá-ani-sá: ka-kunim us mazáyu mizi-tas, ke-yug-pí i-mázes. Ka-kauá Jesus-nim anás-núihne-ná illágani-na titókan-a, káa a-háza-na inít-g, kauá inékinikít-pim Jesus-na

(1) Ke-yug him-g a-háza emti-kínig, kuním titókan-a uetu sipgsipg pá-ani-sa.

pe-ki-yú-saná káa pé-zená: Uet-Im zúkua-zá Pharise-pum Imené ipé-timné-nek-ú-ya Imím ziégk-epg? Métu Jesus-nim inás-mistakánp-a, uág inés-na: Úikalá teulíkt, ka-kalaná Inim Pisi-nim Akamkíniku-m uétu pe-temaník-a, kalá nikésúp-in úikalá i-uzé-yu. Uétmet apá-miskaitue-nu, yug-me i-u-síg illaáttamé, káa e-hillaáttamé-na pé-néhne-zíg. Kauá zalauí illaáttamé-nm illaáttamé-na pe-néhnenú úi-la-pú gaáu-pg ipé-t-katuléilek-ú uág ipá-uyá-og-nú.

Kauá Peter-nim Jesus-na pé-ne: Nes-himté-k-im kahú yug-pí sapézet. Métu Jesus-nim pé-ne: Etg imé-nka zaya u-síg timípni-t? Uetu etg mizí-síg lauít ki ziégk-en? Ke-yug emti-kínig a-háza him-g, uág imít-kég i-kú-sa, uétu kuním titókan-a sipgsipg uág lilúin pá-ani-sá, etké uétu timné-pg a-háza, métu illút-gi-zím a-háza, káa kuníg a-hat-káu-za élek-ipg. Métu úikalá petú ka-kalá him-kínig uág peuís-kínig a-hát-tatú, yug timné-pkínig a-hát-tatú, káa kunú-azánu titókan-a sipgsipg uág lilúin pá-ani-sá yug-piním. Etké timné-pkínig a-hát-tatú kapsís-timípni-t, uág zillákát-ki petokás-uit, uág uapziáu-n, uág pégaui-t, uág uéuluk-t, uág zuátis-uit, uág misém-t, uág kapsís-sílu, uág Akamkíníku-na uetgitim-ú-t, uág zihili-n, uág petokás-uit: úikala yug kapsís petú imít-kínig, uág timné-pkínig a-hát-tatú, káa kunú-azá-nu titókan-a sipgsipg uág lilúin pá-ani-sá kuním úikalá-nm petú-nim. Métu zalauí titókan ipsiméte-yéi i-hip-ú, uétu mis kapsís i-uzé-yu, uétu sipgsipg.

77. JESUS HEALS THE DAUGHTER OF THE SYROPHENICIAN WOMAN.

Mark vii:24-30 ; Matth. xv:21-28.

Spring, A. D. 32.

Kauá kuníg Jesus i-usékaik-a, káa Tyre uág Sidon teu-yanik-ás-g katát-ipg i-kú-ya. Kauá nakz i-ué-ka áyat Ca-naan-pu talapósa-nái, Syro-phenicia-uétas-kínig, káa yug-piním e-ué-ka miáz timái kómái-nin enimkínikú-kí: ka-kauá yug-pí áyat inás-mizí-sáná Jesus i-páin, kauá ipním uétas-kínig i-kú-ma, káa Jesus-na pá-pai-nó-ya, káa pa-tiúg-na, káa pé-ne: iyéu-nim, Miógat, David-nkakál, ínim miáz kap-sikáps (kómáiz) kómái-za enimkínikú-kí. Métu Jesus-nim uétu pa-mistakánp-a, inég naks-iníg ziégk-en. Kauá inéki-nikít-pím Jesus-na peki-yú-saná, káa pé-néh-mú-zaná uág pé-zená: uáyat he a-sapé-kúih, lammátaz kie i-tiúk-za nú-nim éle-kínig. Kauá Jesus ipná-zuyátkaíik-á, káa i-hí-na: In ués uéimti-n sheep-g (titóka-pg), yug-ké i-paléi-na Isra-el-em inít-kínig. Kauá a-háza náksz-epg inítg (usk paléiz, etké) uétu isí-na pá-sapá-zúkua-nipázui-yá; métu uétu min-mái i-uéka sapalúk-as. Kauá yug-piním áyat-um pá-hazó-ya, káa pé-ne: Miógat, kahú uápáyata-m. Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a: Ma-máyaz annúkt-kínikai i-u-síg takalék-as; etké uétu í-ues taz, zalauí ma-máyas-na ippég enéz-inp-é-niu, kauá zikámkaí-a eu-nik-ú-yu (enéz-inik-ú-yu). Métu áyat-úm pa-mistakánp-a, uág pé-ne: héee; Miógat, etké kí-kúzkuz zikámkaí i-hip-ténig hipí-nuás-nim imítkínikai ka-kalá kuzkuz ippég (nikáhyaíkt (1) *crumbs*) ma-máyas-nim

(1) nikálakt.

e-t-káu-sig hipí-nuás-kínig. Kuníg Jesus-nim pa-mista-kánp-a uág pé-ne: áyat imékas he ués mizkúunekt, kam-kúus he neki-se (uág he uéuluk-sa), kúus-títe ke-i-uízes: etké kúus im he i-zá-ka, (In taklá he í-ze) Kúih, uáko enimkíniku a-hát-ta imím miáz-kínig (ítku enimkíniku-m im-miás-na uáko pá-núihne-na; káa áyat i-kú-ya): ka-kauá inít-g a-háza, kauá pá-ayág-na timái-na, kímét pinmík-ás-pa taz i-tamalíká-zasa, etké enimkíniku uáko a-hát-ta, kauá kuníg taz kómái-nái miáz e-uzé-ya.

78. JESUS HEALS THE DEAF-MUTE.

Mark vii:31-37.

Spring, A. D. 32.

Kauá kuníg Jesus a-hát-ta Tyre-nim-kínig uétas-kínig, káa Sidon-na teuyanik-ás-na pá-uáuna-káu-na, káa i-páinikiká iuétám-láikin Galilea-nim; yug-pí iuétam i-ué-ka pó-tumt-em (1) titeuyanik-ás-nim pe-hépei. Kauá kuné pá-anág-paik-ó-sana nakz háma méstaps uág ziégk-símei, káa pé-néh-mú-zaná: (Kahú, Miógat, kinnia iyéuís-na) a-t-kúpaliká-za-ih. Kauá Jesus-nim illaganí-ua-pkínig úinuá pé-nik-á kunía méstapsi-ná káa ipsús-ki (mazáyu) maziú-pítlin p-ó-péz-en-niá, káa silukús-ki pá-síui-yan-niá péus; kuníg Jesus akamkínikai-g i-sitalása-yá, káa i-ué-uín-tím-sená (*groan*), káa pé-ne kunía méstapsi-na: Ephpheta, yug-pí i-hí-ze, tamágalp-in uizéih. Kuné-ittíte lamlamát ipním mazáyu usk tamágalp-in e-t-ká-uzé-ya, káa i-t-ka-mizí-a uág inás-taká-mizí-a, kauá ipním péus usk níképkúik-in e-t-ká-uzé-yá, káa tukúg i-t-ká-ziég-na. Kuníg Jesus-nim inás-

(1) pótumt-im.

taátk-saná tamtái-pg, káa inés-na : uétmet isí-na apá-tamtáinu. Métu zauín kátu kum-kuníg Ipné pa-tamápaik-ái-saná (ziziuáiz kut), káa úikala-na titókan-a pa-tamtái-zaná Jesus-nim-ki kut-ki; kauá kum-kuníg ipá-ziuái-na, káa ipé-hí-na : Kínim Jesus-nim úikala-ná taz pá-ani-á (úikalá taz aní-a), káa mi-méstapsi-ná inás-sapá-mizí-a, káa zi-ziégk-símei-na inés-sapé-ziég-na.

79. SECOND MIRACLE OF LOAVES.

Mark viii :1-10; Matth. xv :29-39.

Spring, A. D. 32.

Kuníg Jesus i-hipélettí-a náksz-ípg meksám-pg, kauá kuné i-uagsilík-a. Kauá illágani-nim titókan-m Ipné kuné pa-pai-nó-sana, káa pa-nág-paik-ó-saná illágane ki-kómáinín, zi-ziégk-símei, e-híllaáttamé, ki-kiéik-símei, káa Ipné eguá-pa pé-nik-ái-saná, kauá Ipním úikaluná uákas inás-aní-a; kauá kúus-kí illágane-níg titókan imékas ipá-ziuái-na, kauá Akamkínikú-na Israel-em (ke-ipí ikúinu í-ues Anieuát), p-o-táski-saná, ka-kauá pe-ék-ziná zi-ziégk-símei uáko i-ziégk-zig, ki-kiéik-símei uáko i-kiéik-sig, e-híllaáttamé uáko lauít i-sayógo-sig. Kauá kuníg, etké illágane-níg titókan kuné i-u-sína, káa zaya e-u-sína hípt, kunú-azánu Jesus-nim inés-mú-na inékinik-t naks-iní-pá, káa inés-na : Enés-iyéu-za kin-ma-ná titókan-a, etké uáko metát-zikíu Inim-pa i-u-síg, kauá zaya e-u-síg hípt, káa zalauí hipe-yéi anás-sapá-ziklí-nu, kauá ipé-uí-uizilém-te-nú imém-níg-pgi inít-g (iskít-pa ipé-uí-ellíu-tinúk-te-nú—*starve*), etké illágani-ua uáyát-kínig ipá-pái-na. Kauá inékinikít-pím pá-mistakánp-saná : míne kínne titóka-nút-pa inpés ippég, ka-n-kun-kí kin-ma-ná illágani-ua-na sapé-t-kalék-ás? Kauá Jesus-nim

enés-sépni-a: Máze etg u-síg ippég? Kauá ipe-hí-na: úinépt (ippég usíg), káa mílaz zúyem. Kauá Jesus-nim inés-na kun-ma-ná úikala-ná titókan-a: Kahú taméyakek-ítg uétas-pa. Kauá Jesus-nim pe-én-p-e úinépt-ina ippég-na uág zuyém-na, káa inás-talapósa-nú-ya, káa pé-uí-tím-k-saná, káa inéz-iní-a Ipním inékinik-ná (1), téka-nas titókan-a. Kauá Ipním inékinikt-pím titókan-a pé-téka-saná, káa (2) pé-uí-ní-saná. Kauá kúus-títe zúyem éneka. Kauá úikalú ipé-hípe uág ipé-t-kalék-a. Kauá kuníg inékiníkt-pim pa-zapaámki-saná taká-tolátk-ai-ná (*remainder*), káa ipé-íta-ya úinépt kakappa kakmám. Kauá ke-imé i-híp-sína i-u-sína uítaz pilep-éhem pa-ppótomósos (4,000). Kauá hip-nákat-pa Jesus-nim inás-sapá-ziklí-na úikalú-ná, káa Ipí inékiníkt-ínag liés-g ipé-uéze-ya, káa ipá-pái-níká Dalmanutha uág Magedan uétas-pa.

80. THE PHARISEES ASK FOR A SIGN.

Mark viii:11-13; Matth. xvi:1-4.

Early in Summer, A. D. 32.

Kauá kuné pa-pái-nó-saná Jesus-na Pharise-pum uág Sadduce-pum, kauá taláuakí-ki illágane pe-sépni-saná, káa pé-néh-mú-zaná tamísemtukt akamkínikái-kínig (méту), sap-ú-psiméyui-tás-g. Méту Jesus-nim inás-mistakánp-a, káa inés-na: ka-kauá i-kulléuit-za etg i-ténig: taz áikát i-kú-teté-sa etké ilpílپ í-ues ipelíkt; kauá kaáo-pa etg i-ténig: ki-takz i-uékeiyu, etké ipelíkt í-ues ilpílپ uág linníus. Kúus etg zúkua-zig tamísemtukt tus-kínig: káa manáma uétu zúkua-zig tamísemtukt zahá-pkínig, metu uáko u-síg zahá-

(1) Ipním inékinik-t; (2) pe-uí-ník-sana.

pa-innig? Kauá e-héstukáttá (*sigh*) imít-kínig timné-pkínig, káa i-hína: kí-nim kapsís-nim uág petokás-nim titókan-m Ina inéh-múza tamísemtukt. Ikúinu etg In íze, uetu itú tamísemtukt í-ues iní-tas kinnia titókan-a, metu náks-iníg Jona-nim Prophet-nim tamísemtukt. Kauá inás-núíhne-ná, káa i-uéze-ya liés-g, kauá iuetém-pa i-uéik-a.

81. THE LEAVEN OF THE PHARISEES.

Mark viii:14-21; Matth. xvi:5-12.

Early in Summer, A. D. 32.

Ka-kauá ipá-pái-nikiká iuetém-pa nakéi, kauá inékinikt ipé-timípní-a, uétu pe-níp-e ippég, ete-n pa-t-tóla-ya ippég, kauá náks-iníg e-u-sína ippég liés-pa. Kauá Jesus-nim inés-tenué-ya, káa inés-ná: Etg imamá-yía-tgi (=iya=yíya) zapá-pulém-nas-g Pharise-pum uág Sadduce-pum uág Herod-nim. Kauá imé pí-tenue-sína imé-nnig, káa i-hi-zína: Kúus kie i-hí-ze, etké ippég-na kie apa-t-tó-la-ya. Kauá Jesus-nim inés-zúkua-na-nniá timípní-t, káa inés-na: Itú-pg etg timípní-síg imém timné-pa, etké zaya u-síg ippég, kepém etg u-síg kuzkuz mizkúinekt? Métu kóoz uétu etg zúkua-zig? uétu etg mizí-síg? Imém kóoz usíg timíne usk illaáttamé? Inég etg u-síg silu, káa zauín uétu etg sayó-go-síg? Káa inég etg u-síg mazáyu, káa zauín uétu etg mizí-síg? káa uétu timípní-síg? Ka-g-kauá In e-úitimk-á págat-iná ippég-na paga-hám pa-ppótom-ósos-uazét titóka-uazét, kauá máze kakáppa pá-k-kakmám etg pe-íta-yá taká-tolátk-ai-ná? Kauá pa-mistakánp-saná: Pótumt uág lapít. Kauá ka-g-kauá úinépt ippég pílep-éhem pa-ppótomósos-áin titóka-áin, máze kakáppa pá-k-kakmám etg pe-íta-yá taká-tolátk-ai-ná? Kauá pé-zené: Úinépt. Kauá inés-na: Maná-

ma etg uétu mizí-síg, uétu ippég-ki In etg tanuák-aká, kapam-ág-kauá etg i-zá-ka: imamá-yía-tgi zapá-pulém-nas-g Pharise-pum uág Sadduce-pum? Kauá kuníg lauít i-mizí-sína uétu mis ippég-nim zapá-pulém-nas-g imamá-yía-nas i-u-sína, métu tamtái-g Pharise-pum uág Sadduce-pum i-u-sína imamá-yía-nas.

82. THE BLIND-MAN AT BETHSAIDA.

Mark viii:22-26.

Early in Summer, A. D. 32.

Kauá kuníg ipé-kú-kiká, káa ipá-pái-nikiká Bethsaida-pa teuyanikás-pa. Kuné Jesus-na pa-nágpaik-ó-sana nakz háma illaáttamé, káa pé-néh-mú-zaná: nézmís he ó-páza-tag (kínnia illaáttamé-na). Kauá Jesus-nim pe-énpe kunía illaáttamé-na ipsús-pa, káa pe-néhne-ná teuyanik-ás-g lai-kín-ig, kauá sílu pé-tulz-én-niá, káa pé-t-kupelikáza-ya, kauá pé-sépni-a: Uétu itú-na uáko im he a-akíza? Kauá illaáttamé i-sitalása-ya, káa i-hí-na: Uáko in a-akí-za titókan-a, ka-kúus i-ua-tág itú! ka-kúus teulíkt ipskalínik-tág. Kauá kuníg Jesus-nim éneka pé-t-kupelikáza-ya silú-pa, kauá illaáttamé i-sayógo-túi-yá lauít, kauá kuníg úikala-ná petú-na taz pe-ég-na kunku. Kauá Jesus-nim pé-sapé-ziklí-na, káa pé-ne: Kahú ziklí-n, káa uétmet isí-na a-tamtái-nu kam-kauá he ázu teuyanik-ás-g.

83. PROMISE OF THE PRIMACY.

Luke ix:18-20; Mark viii:27-29; Matth. xvi:13-19.

Summer, A. D. 32.

Kauá Jesus inékinikit-ínag ipe-kú-kiká, káa ipá-pái-nikiká Caesarea-Philippi-láikin-pá. Kauá iskít-pa Jesus i-tala-

pósa-n-kaná Ip-zuátg. Kuníg Jesus-nim inés-sépnia pótum-ua-ná uág lapúa-na, káa inés-na: Manáma i-ténig titókan uág pi-tamtái-tánig Titókan-m-kí Miáz-ki, (manáma iténig, isí í-ues Titókan-m Miáz). Kauá imém pé-zena: Tatós-ma i-ténig. Im he ués John Zapákaik-auát, káa tatós-ma i-ténig, Im he ués Elias, káa tatós-ma i-ténig Jeremias, káa tatós-ma i-ténig, ku isí nakz uakkeí-ma Prophet tinugnis-kínig uitelléht-tin. Kauá kuníg Jesus-nim inés-na: Kauá etg imé, maná etg nek-síg? Isí etg Ina nek-sínm, (Isí In ués)? (Isi-nag ué In)? Kauá Simon-Peter-nim pa-mistakánp-a uág pé-ne: Im he ués Christ, Uakaís-nim Akamkíniku-m Miáz. Kauá Jesus-nim pé-ne: Lilóí-nas he ués, Simon Bar-Jona, etké uétu mis (titókan-m) zillaká-nim uág kiká-nim he i-sap-ég-na uág i-sapá-zúkua-na, métu Inim Pisí-nim Akamkíniku-m he i-sapá-zúkua-na. Kauá In takláí imené he í-ze: Im he ués Peter (Pisue), kauá imímpá pisué-pa In iná-ni-án-niú Talapósa-nuás, ke-yúg enimkíniku-m kapsikáps-néuit-ki uétu minmaí asualéya mauá pa-áni-ú (uétu minmaí pe-n-kékúp-u talapósa-nuás-na enimkíniku-m). Kauá imené In he iní-u uáguólk-as akamkínikai-pamá-m Miógat-úi-nim: kauá kam-kala-ná im ó-létpe-yú kínne uétas-pa, kalá-ttíte ualétp-in i-uzé-yu akamkínikai éisnués-pa, káa kam-kala-ná im a-n-kápkúik-u kínne uétas-pa, káa kalá-ttíte nikápkúik-in i-uzé-yu kúus-títe éisnués-pa akamkínikai.

84. JESUS PREDICTS HIS PASSION FOR THE FIRST TIME.

Luke ix :21-27; Mark viii :30-39; Matth. xiv :20-28; x :38-39.

Summer, A. D. 32.

Métu Jesus-nim kapsikáps inás-taátk-a tamtái-pg, uétu isí-na etg apá-tamtái-nu: In Jesus ués Christ, kúus inés-na.

Kunig Jesus i-tamtái-túi-ya inékinikt (potumuá uag lapúa) Ipním tinukí-ki: etké Ipí i-ué-ka Jerusalem-pg kú-tas, kauá kuné illágane uág imékas étgau-nás, kauá kuné titilú-nim, uág Scribes-nim, uág titilú-nim ti-talapósa-nauát-óm Ipné pe-ukkeí-tata-sína, káa p-ó-pziáu-tata-sína, káa metát-ipa lahéi-pa tinúg-nis-kínig Ipí i-utelléht-tatá-sána. Kauá lauít inés-na kun-kí ziegk-ki. Kunú-azánu Peter-nim Jesus-na kúus pe-tenué-ya: Miógat, uétu mis kúus he uzé-yu, uétu kúus Imené ipé-ki-én-niu. Métu Jesus-nim inás-kaláu-nó-ya Ipním inékinik-na (1), kauá Peter-na pá-ta-zikáuk-a, káa pé-ne: Kúih Inim éle-kínikai, he ués ka-kúus enimkíniku, Ina he sapá-kapís-ui-ttipázui-sa-má; etké uétu he ué etéu petú akamkíniku-pamá, métu he ués etéu petú titóka-pamá. Kauá kuníg inés-mú-na illágani-na titókan-a inékinikt-inag-na, káa úikala-na inés-na: Ka-g-kuním Ina i-tuíg-nipázui-sá, yug-pí ke-ipná-taátk-s, káa ke-pé-témkeíp-s uetkaláik-is-na uyá-lahéi-pa, kúus-kí Ina i-tuíg-nu. Etké ke-ipním zillaká-na uág uakkeís-úi-na pá-kóm-za, uág pa-keízik-i-tamáu-za (taz aní-tas kínne uétas-pa-izím), yug-pí i-paléi-nu kun-ku; kauá takláí ke-ipním zillaká-na uág uakkeís-úi-na pasapá-llátui-sa kínne uetas-pa (usk pá-pála-za uág pé-ukkeí-za) In-uazét, uág Inim Tamtái-uazét, yug-pí uákas i-uzé-yu (kóoz éisnués-pa). Etké zalauí titókan inp-ú-kínni-u úikala laám petú kinne uétas, káa ipním a-paléi-nu uákkeís-uit, káa itú-áin (2). Itku itú-ki uétas-pama-kí titókan-m pa-t-kalái-nu uakkeís-úi-na? (usk í-ze: uétu kóis-úit-ki, uétu kizúi-ki, uétu miógat-úit-ki, uétu petú-ki kínne uetas-pa titókan-m pa-haz-ó-yu éis-nués-na, káa kuné uákas kunku uág lilói-

(1) Ipnim inékinikt.

(2) káa itú-áin yug petú i-t-kauzé-yu? e-t-ká-uze-yú?

nin i-uzê-yu). Kauá (éneka) ka-g-kuním Ina inéh-kizéi-nu, ítku Ina ziegk-en inéh-kizéi-na-niú ka-kápsís-g titóka-pg, yug-pné pe-kizéi-nu Titókan-m Miázpim, ka-kauá Ipí i-pái-tok-ó kapsikaps-néuit-ki, uág Pisít-pim lilói-ki Angels-ínag, káa kuné inás-tamétku-yú úikala-na titókan-a pa-n-náks-iní-ná, ka-kúus ipá-zapalígnik-a (ipé-kú-ya Akamkíniku-uazét). Ikúinu etg In í-ze kínne o-hóga-zig ku mázua, ke-imé kahál uétu ipé-tinug-nú, ka-kahál uétu kóoz pe-ég-néi-senú Akamkínikú-na Miógat-úit, páin kapsikáps-néuit-ki, káa Titókan-a Miáz-pa, yug-ke i-pái-nu Ipním-pa Miógat-úit-pa (usk í-ze: kóoz pe-ék-zenú Tala-posa-nuás-na ma-máyaz-ínag, ke-yug us Akamkíniku-m uág Jesus-nim Miógat-úit).

85. THE TRANSFIGURATION.

Luke ix :28-36 ; Mark ix :1-12 ; Matth. xvii :1-13.

August, A. D. 32.

Kuníg úinep-í-ziú-pa, kauá Jesus-nim inás-uáíui-yá (*invite to go*), uág inéz-ínp-é (metáu-na) Peter-na uág James-na eskáp-íin John, káa inéz-inéh-koímk-a imekaís-g meg-sém-pg, úinuá, ipá-talapósa-ta-ná. Kimét, ka-kauá Jesus i-talapósa-zaná kóoz, kauá inés-uz-ú-ya neksap (usk neksap Ipn-áni-a, uág neksap ipné-sap-ég-na imém-kí), kauá Ipním mástái au-llakáui-ya ka-kúus ísemtúks, káa Ipním sámga au-llakáui-ya, káa e-uzé-ya gaigáig ka-kúus méka, uétu isi-nm kínne uétas-pa kúus gaigáig aní-tas. Kimét lapúa-nim (lapí-uem) Moses-nim uág Elias-nim pa-pái-nó-saná, káa imemé-sap-ég-na kuné-pkí metáu-g imekaís-néuit-ki uág zizkeís-néuit-kí, kauá Jesus-ínag pi-tenue-sína Jesus-nim-kí kóoz tinukí-ki Jerusalem-pa. Métu Peter láutua-ma-tán (1) inég euí-zina, métu uétu i-pinmík-sina, káa lauít pe-ég-néi-

sana Jesus-na kapsikáps-néuit (illakáuit uág zizkeís-néuit uag miógat-úit), káa kúus-títe pe-ég-néi-sana Moses-na uág Elias-na zizkeís-néuit. Métu ka-kauá yug-mé-m lapú-anim Jesus-na pa-núihne-tatá-sína, kauá Peter-nim Jesus-na pé-ne. Miógat taz kú-pem kínne pa-táuyanik-tag, kú-m he kúus Im nakí-tag, káa pa-ání-u métát inít nakz Im-áin, káa nakz Moses-áin, káa nakz Elias-áin. Etké uétu mis lauít i-zúkua-na, itú i-hí-na, etké i-zikáu-ziná. Ka-kauá kóoz i-ziégk-zené (uétu kóoz i-uasáuk-saná), kauá ipelik-i-nim illakáuí-siním inés-ikték-a (*envelop*), káa inás-tamóimí-a (2): Kauá kunú-azánu kátu imékas yug-mé metáu ipá-zikáu-na. Kímét ipélikít-kínig zizkúp i-ziég-eni-má, káa i-hí-na: Ki ués Inim etéu-nníg Miáz, ka-g-kun-kí In imékas taás-níg lilóiza, Ipné etg apá-mizí-u. Ka-kauá ipá-mizí-a ziegk-epg yug-mé metáu, kauá ipe-t-kúiliustakalik-a (*fell on their face*), kauá kátu kum-kuníg imékas ipá-zikaú-tamáu-na. Kauá Jesus-nim inés-ki-yú-ya, káa inés-uepéze-ya, káa inés-na: Ógalékéik-ítg, káa uetmet pa-zikáu-nu. Ka-kauá yug-mé metáu ipá-t-ka-s-talása-ya, kauá uetu isí-na pé-t-ka-ék-zené, metu Jesus-na-zím Ip-zuátg-aná. Ka-kauá megsém-pkínig ipé-témik-á, kauá Jesus-nim inés-te-pisték-a (*forbid to say*), káa inés-na: Kahál uétu etg isí-na apá-tamtái-nu kun-kí kut-ki, ka-kahál uétu i-utelléht-tu tinug-nís-kínig Titókan-m Miáz. Kauá imém uétu isí-na pá-tamtái-zaná: métu ime-nníg pi-sépni-siná: itú kúus i-hí-ze: ka-kauá Ipí tinug-nís-kínig kóoz i-utelléht-tu? Kauá kunig Jesus-na pe-sépni-saná: Itúpg Pharise-pu uag Scribes-pu iténig: Elias pái-nas í-ues annúkt-kínikai? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, uág

(1) tan=*with*: so, eská-má-tan, pié-ma-tan, pisítmetan, piké-ma-tan; (2) *cover*.

inés-na : Ikúinu Elias í-ues pái-nas annúkt-kínikai, káa uika-la-ná petú-na aní-lamk-ás. Métu In etg í-ze : Elias uáko i-pái-na, káa uétu pé-suk-saná, métu kapsís pe-ki-éi-saná, ka-kúus pe-n-nek-éi-saná : kúus pe-ég-néi-saná kut uakkeí-p-kínig Prophet-nim. Kúus-títe Titókan-a Miáz-pa pé-sape-étgau-zanú, káa Ipné pa-llatáp-sanú, éte kúus Ipné étgau-n, uág illatáp-it pe-ég-néi-saná uakkeí-p-kínig Prophet-nim. Kuníg ipé-zúkua-na i-hímtek-in lauít, John-na Zapákaik-auát-óna Jesus-nim pé-ne, ka-kauá inés-tenué-ya Elias-ki (John-ki i-tenué-ya, ka-kauá i-hí-na Elias-ki).

86. JESUS EXORCISES THE MUTE DEVIL.

Luke ix :37-44 ; Mark ix :13-28 ; Matth. xvii :14-20.

August, A. D. 32.

Kuní-m méimi, ka-kauá ipe-témik-á megsam-pkínig, káa Jesus-nim inés-ki-yú-sana i-hímtek-is-ná, kauá inés-ek-zéne illágani-na titókan-a, ke-imém pelkéi pe-tamé-peí-saná (káa pe-tamé-liklík-sená) i-hímtek-is-ná, kauá Scribes-nim talá-uakí-ki pe-sépni-saná. Ka-kauá titókan-m Jesus-na pe-ék-ziná, kauá i-ziuái-ziná, káa pa-kaán-zaná, káa pe-ki-yú-saná ámtis, káa pe-yamí-ki-yú-saná (*ran to him*), káa pa-llóí-zaná, káa ipe-hí-na : Kaizyéu-yéú. Kauá Jesus-nim inés-sépni-a : Itú-ki etg pí-tenue-síg uág pi-sépni-sig? Kimét naks-nim háma-nm Jesus-na pé-ki-yú-ya, káa pe-hítimlik-ú-ya, káa pé-ne (hímtek-auát) : Miógat, iyéu-ná-nim ina miáz, inéh-mú-zahé, etké naks-iníg ués lamtai miáz, kauá i-kómái-za enimkíniku-kí, káa e-hétgau-zá imékas : ka-kauá enimkíniku-m pe-énp-tetú, kauá ipí i-tiúk-tetú, kaa tit uyelése-tetú, káa típip (*foam*) him-pa aní-tetú siluk-ús-nim, kauá enimkíniku-m ipné pe-uyá-súyakeík-tetú (*dash*), káa pa-uí-tatka-

zá-tatú, káa pa-sap-takalámk-tatu (*bruise*): kunú-azánu i-níktík-se, etké úítaz kunku enimkíníku ipním-pá zillakát-pa i-uzé-tetú. Kauá Imím i-hímtek-is-na anáz-inág-paik-ó-ya, uákas aní-tas, métu uétu kúus kú-tas i-u-sína (zaya imém kapsikáps-néuit kúus kú-tas). Kauá Jesus-nim pamis-takánp-a, káa i-hí-na: Manáma etg u-síg mizkúíneke-yéi uág kapsís píimn! Mahál ke-k-imém-pá In uzé-yu? Mahál ke-k-In etg (In ke-pém-etg) lákai-nó-yu (láikin-yó-yu). Kahú Inim-pg inág-paik-itg yug-pí miáz kinné-pg. Kauá pa-nág-paik-ó-saná. Ka-kauá Jesus-na yug--pním ázual-am pa-ák-tát-zaná, uág pe-ék-zená, kauá enimkíníku-m pé-sape-étgau-ná, káa pe-sáp-tulé-zená uétas-g kunía ázual-a, káa pa-n-kagtátk-ái-saná samga, káa pe-sapé-ullékaik-á (*roll*) uétas-pa, káa pa-sapá-uzé-n-nia him-pa típip (*foam*). Kauá Jesus-nim pe-sépnia písít-pa (itku pist): Mauá kúus i-kú-túí-yá (*began to do*). Kauá pa-mistakánp-a kunim há-ma-nm: Miapkaáuit-pkínig, káa illágani-néhem allá-pg pe-n-ke-tuléne-tetú, káa pa-tulátki-tatú (*put in fire*) káa kus-g pá-tulú-tatú (itku pé-sep-tulú-tetú) ipné uapziáu-nas. Métu zalauí Im ués zahá, kúus kú-tas, kahú nés-iyéu-nim, uág nas-uapáyata-m. Kauá Jesus-nim pé-ne: Zalauí im ikúinu mizkúínek-ú, kauá úikalá petú éleuz í-ues mizkúínek-it-pá-yáin (uetu itú-na mizkúínek-is-nim pá-hatuk-tétu, úikala-ná pe-éleuis-zá mizkúínek-ís-ním). Kauá lamlamát yug-pí háma i-tiúg-na kapís sipús-in, káa i-hí-na: In mizkúínek-sa, ínim Miógat, kátu imékas ani-á-nim mizkúínek-t (uapáyata-m inág kátu kapsikáps mizkúínek-tag). Ka-kauá Jesus-nim inés-ek-zéne illágani-na titókan-a núkin i-uéye-zinm, káa amtiz pa-ák-tat-zaná, kauá enimkíníku-na pa-taátk-a, káa pa-tamálui-yú-ya, káa pé-ne: Me ués, méstaps uág ziégk-símei enimkíníku, imené he í-ze, kahú áttig ázu-

al-kínig, káa uétu máua éneka ipné a-ház-ó-yu. Kauá enim-kíniku i-tiúg-na, káa ázual-a pá-sape-étgau-tamáu-na, káa a-hát-ta ázual-kínig; káa ázual i-uzé-ya ka-kúus tinúg-nín: kúus-kí illágani-ua ipé-hí-na: uáko i-tinúg-ne. Métu Jesus-nim pe-enp-é-nia ázual-a ípsus, káa pé-n-kausékaik-á, káa pé-séuselík-a, kauá taz kómái-nái kuníg i-uzé-ya yug-pí ázual. Kauá pe-éni-á ázual pi-sít-pa. Kauá úikalú i-ziuái-ziná imékaís-ki Akamkíniku-m-ki kapsikáps-néuit-ki. Ka-kauá Jesus a-háza inít-gi Ipním inékinikít-ptm (Apostles-nim) pé-ki-yú-saná, káa paleíz-pa pe-sépni-sená: Itú-pg ka-g nun uétu kunía enimkínikú-na u-sína sapa-hát-tas (kaa hílusk-as)? Kauá Jesus-nim inés-na: Etké uétu imém etg u-sína kapsikáps mizkúinekt-t. Etké kúus etg In í-ze: Zaulaú etg pe-uzé-yu mizkúinekt (ikúinu kapsikáps mizkúinekt) ka-kásili tiskai-uékus-ním nakz lalg, kauá etg epe-nú kinnia megsém-na: Kúih kinnig, kupg, kauá megsam i-ki-yú: kauá uétu itú-na etg apa-átug-nú. Metu yug-kúus enimkíniku uétu í-ues úkkeín-as (uág sapa-hát-tas) metu imékaís-ki talapósa-ki uág ipné-sape-éyakin-kí (1).

87. JESUS AGAIN PREDICTS HIS DEATH.

Luke ix:44-45; Mark ix:29-31; Matth. xvii:21-22.

August, A. D. 32.

Kauá kuníg ipé-uskéi-na, káa Galilea-pa ipa-kókáu-niki-ká, kauá Jesus-nim uétu pa-sapá-zúkua-nipázui-ya titókana Ipním kiéik-t. Ka-kauá titókan i-ziuái-zina Ipním-kí kút-ki, kauá Ipním inés-himték-a inékinik-ná (nékinikt), káa inés-na: Kahú imém timné-pa etg epé-ítu-yú kinnia ziegk-na, káa kunku epé-timípní-u: Titókan-m Miáz i-ues iní-tas ka-

(1) ipné-sapé-yág-ki.

kápsis-g titóka-pg (itku ka-kápsis-na tókan-a iní-tas í-ues Titókan-m Miáz), kauá Ipné p-ó-pziáu-nu, kauá tinug-nís-kínig Ipí i-utellékt-tu metát-ipa lakéi-pa. Métu inékinikt uétu lauít ipá-mizí-a ziegk-epg, ka-kúus paléiz i-uzé-yóka: káa uétu pe-sépni-sená, etké ipé-zikáu-na, ku páis ikúinu: káa komáiz ipé-timné-nek-á kun-kí.

88. JESUS PAYS THE TRIBUTE MONEY.

Matth. xvii:23-26.

August, A. D. 32.

Ka-kauá Capharnaum-pa ipá-pái-nikiká. kauá Peter-na pá-pai-nó-saná zi-zapaámk-auát-om ipn-ú-zati-ná kizúi-na, káa pé-zené: Uet-imém Miógat ipn-ú-zati-sá? Kaua Peter-nim inás-mistakánp-a: Hece! Ka-kauá Peter i-ziklí-na, kaa inít-g a-ha-za, kauá Jesus-nim annúkt-kínikai pe-sépni-a Peter-na, káa pé-ne: Manáma im nekí-se, Simon, uétas-pa-má-pg miótgat-upg isí ipn-ú-zatí-sa, miógat-um ma-máyaz, itku néksap titókan? Kauá Peter-nim pé-ne: néksap titókan. Kauá Jesus éneka i-hí-na: kúus-kí ma-máyaz uétu i-u-síg imem-ú-zatí-tas. Zauín káina-n kun-má-ná apá-sapá-kapsís-uí-yu, (kie nem-ú-zatí-ú): kúih iuetém-pg, uáua-ta, ka-m kunía annúkt ó-ualp-ú, kunía he e-péu-yan-niu him-pa imít kízui, káa au-yág-nu, káa inéz-iní-te-nú Inim-áin uág im-áin yug kízui nem-ú-zatit-uazét.

89. THE GREATER IN THE KINGDOM OF HEAVEN. Luk. ix:46-50; Mark ix:32-49;

Matth. xviii:1-14.

August, A. D. 32.

Kauá (Jesus-nim) inékinikt imém-pá timné-pa ipé-timí-pni-a timmíu-neí: núnim-pemá ku-nen isí nakz í-ues kátu

imékas? Ka-kauá úikalú inít-pa i-pái-ziná, káa Jesus-nim (1) inéz-eg-néi-saná timíne uág timípni-t, kauá inés-sépni-a: Itú-ki etg pí-tenue-sí-ka iskít-pa? Métu imém uétu pamistakánp-saná, (imam-ú-sáuk-á) páis kizéi-ki, etké kúus pí-tenue-sína: ku-nen isí kátu imékas i-uzé-yu núnim-pamá nakz akamkínikai-pamá-pá Miogat-úit-pa? Kauá Jesus i-uágsilik-a, káa inés-mú-na pótum-ua-ná uág lapú-ana, káa inés-na: Keipí annúkt-kínikai kátu imékas uizé-ttipázui-sa, yug-pí í-ues úikalú-pkínig éleg uizé-tas, káa úikalú-ná laám-na zapalígnik-ái-tás. Kauá pe-mú-zaná náks-ina ázual-a, káa pe-énpe, káa pe-nik-á Ipním-pá katát, káa imém-pá pe-hépei (peppég): kauá kunía ázual-a p-ó-kalp-á (uág pá-mól-la), kauá inés-na inékiník-ná (ihí-na inékinikt): Ikúinu In etg i-ze zalauí uétu etg imemé-tamáziklík-u, káa imamá-ani-ú ka-kúus ki-kúzkuz ma-máyaz, kauá uétu etg pa-ház-u akamkínikai-pamá-g Miogat-úit-g. Kunú-azánu ke-ipí ipné-lahápkíeu-nu ka-kúus ki kuzkuz miáz, yug-pí í-ues kátu imékas akamkínikai-pamá-pa Miogat-úit-pa. Kauá ke-ipním pé-enp-ú kúus-ná miás-na (In-uazét) Inim-kí uanikít-ki, yug-pním Ina, Ina-nníg, inp-ú, kauá ke-ipním Ina inp-ú, yug-pním pe-np-ú Kunía, ka-g-Kuním Ina i-ue-ímta-ma. Etké ke-ipí imém-pamá í-ues kátu kuzkuz, yug-pí i-ues kátu imékas. Kauá John-nim Jesus-na péne: Miogat, nun epe-ég-na náks-ina titókan-a, ke-ipí uétu núnim-pa ípe-tetú, zauín Imím-kí uanikít-ki enimkíniku-na yug-pním pe-hílusk-a; kauá nun apá-taátk-a, etké uétu nuna yug-pním kie i-tuík-tetú. Kauá Jesus-nim pé-ne: Uétmet apá-taátk-u; etké uétu isí-nim kúus-ná ziziuaís-na kú-na pá-ani-ú Inim-kí uanikít-ki, káa lamlamát Ina i-uetgi-tim-ú-yu itku inéh-mi-

(1) inés-eg.

sem-ú. Etké ke-ipním uétu imuné etg i-tuélka-u-yú-sa, yug-pním etg i-uapáyata-sa. Kauá ke-pem-ipním etg iní-u mílaz kus inpei-pa imemé-ku-tas Inim-ki uanikítki, etké etg u-síg Christ-nim inékiníkt, yug-pí uétu mis uétu tametku-in i-uzé-yu, Ikúinu kúus In etg í-ze. Kauá ke-ipním pá-sapá-kapsís-úi-yu náks-ina kúus-ná kuzkuz-na, Inim-pg mizkúinek-is-ná, yug-pí iyéuiz i-uzé-yu, kauá kátu taz ipním-áin i-uzá-tag, zalauí ku imékas písue yéét-pa i-uaháik-tag (*around neck*), káa iuetém-pg tulú-in i-uzá-tag, káa i-yai-lák-tag (*sink*), káa i-t-kó-tag, uag i-tinukí-nag. Iyéuis-níg i-u-síg uétas-pu sapá-kapsís-uit-ki. Sapá-kapsís-uit í-ues pái-nas kínne uétas-pa: métu iyéuis-níg i-ues yug-pí, ka-kuním sapá-kapsís-ui-na pá-sapá-pái-nu. Zalauí imím ipsús-nim iméne i-sapá-kapsís-uit-tipázui-yú a-uakkíuk-u kunía ipsús-na: etké kátu i-taz naks-iní-kí ipsús-ki uákas uizé-tas, métu uétu i-taz lapít-iki ipsús-ki enimkínikai-g kútas allá-pg illataáski-zímaí-g, ka-kuné séei imít-pa timné-pa uétu máua i-tinúg-nú, káa álla uétu minmaí hitaásk-ás i-uzé-yu. Kauá kúus-títe zalauí imím egué-nim imené i-sapá-kapsís-uit-tipázui-yu a-uakkíuk-u kunía egué-na, etké kátu i-taz álluin uákas uizé-tas kunku-yáin, métu uétu i-taz lapít-iki egué-ki enimkínikai-g ukkeí-nas allá-pg illataáski-zímaí-g, ka-kuné séei imít-pa timné-pa uétu máua i-tinúg-nú, káa álla uétu minmaí í-ues hitaásk-ás. Kauá kúus-títe zalauí imím silú-nim imené i-sapá-kapsís-uit-tipázui-yú, e-zútusk-ú he (*e-n-késúp-u*) kunía silú-na; etké kátu i-taz tukógnin Akamkíniku-m Miógat-úi-na az-ó-tas, métu uétu i-taz lapít-iki silú-ki enimkínikai-g ukkeí-nas allá-pg, ka-kuné séei imít-pa timné-pa uétu máua i-tinúg-nú, káa álla uétu minmaí, uétu máua, hí-ta-ásk-ás i-uzé-yu. Etké úikalú (kuné) allá-ki kátu-a-nin ipé-uzé-yu, ka-kúus nukt kátua-nás-kí kátua-nas-

ín (kátua-nin) i-uzé-tetú (kínne). Kátua-nas í-ues taz, metu zalauí kátua-nas paámpaám i-uzé-yu, kauá itú-ki etg yug-pné kátua-nas-ná apa-kátua-nú? Taz etg epe-nápt-nu kátua-nas-ná imém-pa timué-pa, kauá pelká-keg pi-imiú-nu éteuit-ki. (Usk i-ze: etg imamá-kátua-nan-niú timíne, usk imamá-taátk-u zihilí-pkínig, kauá uétu pé-n-nek-ú: inag kátu imékas kátu annúkt uizá-tag [itku uizes]). Timné-ín uizé-tgi: uétu máua etg apa-pála-nu náks-ina kúus-ná kuz-kúz-e-na, etké kín-mem ki-kúzkuz-ém ma-máyas-nim Angels ui-uáleg-nauát i-lló-zig éisnués-pa, kauá kuné kunku pe-eg-néi-sig mástái Inim Pisí-na Akamkínikú-na. Etké Titókan-m Miáz i-pái-na uákas aní-tas úikalú-ná, ka-kalú ipé-paléi-na. Manáma etg nek-síg? Zalauí ku náks-inim hámanm ó-tág pote-éptit sheep, kauá nakz sheep á-palái-nag, mis uétu ipním pa-nuíhna-nag kois-seéptit-ná uág koís-na sheep-na megsém-pa, kaa i-kú-tag, kaa pa-páu-i-tag yug-náks-ina, ke-yug á-paléi-na? Kauá zalauí pá-ayág-nag, Ikúinu In etg í-ze, imékas-níg i-llói-nag kun-kí náks-iní-ki sheep-ki: kauá uétu kúus-títe imékas i-llói-nag kois-eépti-kí uág koís-ki sheep-ki, ke-yug uétu i-paléi-na. Kúus-títe imém Pisí-nim Akamkíniku-m us nekt, uétu isí nakz kúus-pamá kuzkuz i-paléi-nu, uétu isí paléi-nas.

90. JESUS REFUSES TO GO PUBLICLY TO THE FEAST OF TABERNACLES. John vii:2-9.

September, A. D. 32.

Kauá uáko Jews-titókan i-zahá-tata-sína Tabernacles-ki, kauá Jesus-na eská-ma-pím pé-zená: Im, Jesus, he ués kú-tas Judea-pg kauá úikalú-m Imím i-hímtek-is-ním ipé-eg-né-niu he kut ,ke-m yug kú-tetú. Etké uétu isí paléiz petú

aní-tatú, métu taz keíg ipné-sapá-zúkua-nipázui-tetú lauít. Zalaui kúus kásli-imékas kut Im kú-tetú, kahú imésape-ék-in úikalá-pg titóka-pg. Etké Ipním eská-má-m imém-ka uétu Ipné pe-mizkúinek-saná. Kauá Jesus-nim inés-na: Inim uétu kóoz zahá-za lahéin ,métu imém lahéin kunku etg zahá-zig. Uétas-pum (itku uétas-pamám titókan-m) imuné etg uétu i-pála-zig, metu Ina i-pála-zig, etké In inás-tamápaik-ái-tatú kapsís kut. Kú-tgi etg zahá-pg, métu In uétu kú-sa, etké Inim lahéin uétu kóoz pái-za. Ka-kauá kúus i-hí-na, kauá ipn-útalka Galilea-pa.

91. THE SAMARITANS REFUSE JESUS HOSPITALITY. John vii:10; Luk. ix:51-56;

Mark x:1; Matth. xix:1.

September, A. D. 32.

Ka-kauá Jesus-nim lahéin a-pái-zaná, kauá kapsikáps aní-a timíne Jerusalem-pg kú-tas. Uáko Ipnim eská-ma í-uskéi-ziná, kauá Jesus uétu mis keíg, métu paléiz i-uskéi-na zahá-pg (Jerusalem-pg). Kauá inés-ueímte-ya, Ipním annúkt, ku mázua-ná i-hímtek-is-ná zá-uyá-ua-nás úikala petú. Kauá yug-mé uéimt-in ipá-pái-nikiká náksz-ipa teuyanik-ás-pa Samaria-pum, zá-uyá-ua-nás petú. Kimét Samaria-pum uétu Jesus-na pe-énpi-ttipázui-saná, etké i-ué-ka kú-tas Jerusalem-pg (Jesus). Ka-kauá James uág John yug kut ipá-zúkua-ná, kauá Jesus-na pé-zena: Miógat, uét-eg apá-mú-nag allá-na, káa álla i-t-kaík-u akamkínikai-kínig, káa laám kin-ma-ná titókan-a inás-tukúp-tag, káa ipa-lliu-nag? Kauá Jesus-nim inás-kalau-nó-ya, káa inás-taná-nniá, káa inés-na: etg uétu zúkua-zig isí-nim eullégeul-lég-nim etg i-tenué-sa. Titókan-m Miaz i-pái-na uétu mis

sapá-paléi-nas, métu uákas sapá-uzé-tas titókan-a. Kauá kuníg ipe-kú-ya náksz-epg teuyanik-ás-g.

92. HALF-HEARTED FOLLOWERS OF JESUS.

Luk. ix:57-62; Matth. viii:19-21.

September, A. D. 32.

Kauá iskit-pa náks-inim Scribe-nim Jesus-na pe-ki-yú-ya káa pé-ne: Miógat (Himtek-auát), Imené he tuíg-nu ka-m-kun-má-g (1) Im he ki-yú. Kauá Jesus-nim pé-ne: Telípa-nim e-u-sig gaáu-n, káa uayútelik-ín e-u-síg siks, métu Titókan-m Miáz-pim zaya us ka-kuné i-tamalik-tag. Kauá náks-ina himtek-is-ná Jesus-nim pé-ne: Kahú tuígnim. Kauá Jesus-na pá-mistakánp-a: Miógat, annúkt-kínikai He sapá-temik-té-za-m ina pist, (natót) (2) Kauá Jesus-nim péne: Ke ti-tinúgnís-nim pe-temikísa (pe-temik-s) ti-tinúgnísína ke-e-u-síg: métu im Ina tuígnim, káa anástamtái-ta titókan-a Akamkíniku-m-kí Miógat-úit-ki. Kauá éneka nakz i-hí-na: Miógat, Imené he tuíg-nu, métu annúkt-kínikai sapé-tenué-ta-m titilú-pg inít-g, (ke-g ueyá enés-tenúéta). Kauá Jesus-nim pé-ne: Ke-ipním sapánkitínik-as-ná pé-enp-ú ipsús-ki, kauá i-kailáu-nu, yug-pí uétu a-ház-u Akamkíniku-m-pg Miógat-úi-pg (uétu í-ues zahááz-as).

(1) kam-kun-ma ka-m-mipg.

(2) annúkt-kínikai ueyé-sapé-temik-te-m inim pist.

93. MISSION OF THE SEVENTY-TWO.

Luke x:1-16; Matth. x:15-16, 40-42, xi:20-24.

September, A. D. 32.

Kauá kuníg núnim Miógat-um Jesus-nim inás-úí-uaník-a éneka úinépt-it-ná (2) uág lapúa-na (ti-tamtái-nauát-óna), kauá inés-ueímte-ya pa-l-lapúa-na úikalá-pg ti-téuyanik-ás-pg, ka-kuné kóoz Ipí-n-níg i-ué-ka pái-nas; káa inés-na: Túupí-nas (peks) í-ues imékas, métu ti-túup-nauát i-u-síg mílaz-uá; kunú-azánu etg u-síg inéh-mú-nas Miógat-úna (Akamkínikú-na), nezmís inás-ueímte-támng illáganí-ua-ná zi-zápalígnik-auát-óna Ipnim-kí túupí-nas-g. Kú-tgi! Má-ha! In etg ueímte-sá ka-kúus sheep ímíi-s-nim pe-hépei; kunú-azánu etg u-síg uizé-tas ui-uáp-zúg ka-kúus uágpús, káa lauíluit ka-kúus kóinu (kóuinú). Uétmet pe-néhne-nú itú kízui, ítku kízui-nim itétpas, ítku illaápkat (lapít). Kauá uétmet isí-na epé-tenué-yu iskit-pa. Ka-pám-kauá náksz-ipg inít-g etg apa-ház-u, kauá etg pe-nú: Éyeuit uág talgtalg-náuit i-pái-nag kínne inít-pa: kauá, zalauí tukúg kuné titókan (1), kauá imém éyeuit uag talgtalg-náuit kuné i-uzé-yu; métu zalaní uétu tukúg kuné titókan (1), kauá éyeuit uág talgtalg-náuit imuné etg i-ziklí-tokó-yu. Kauá kuné-innig inít-pa etg pe-uzé-yu, káa pé-hep-ú uág imemé-kú-yu, ka-pám-kalá etg ipé-ní-u; etké zapalígnik-auát í-ues hip-és: káa uétmet etg pa-t-kalái-nu inít. Ka-pám-kauá etg pa-ház-u náksz-ipg téuyunik-ás, káa titókan-m imuné etg ipé-enp-ú, kuné inít-pa etg pe-hep-ú ka-pám-kalá etg ipé-ní-u: kauá ki-kómai-nis-na, ke yug kuné e-u-síg, etg uákas apá-aní-u.

(1) inít-ín. (2) uinéptit-ua-na.

Kauá etg apá-tamtái-nu, uág epé-nú, Akamkíniku-m Miógat-úi-nim uáko etg i-pái-nó-tatá-sa, (etké uáko etg i-ká-kámni-sá). Métu ka-pám-kauá etg pa-ház-u náksz-ipg teuyanikás-g, zalauí titókan-m kuné uétu etg ipé-enpú-kinniú, kauá etg pa-hát-tu, kauá iskit-pa etg epe-nú: Ka-g-kalá itg imém-pamá teuyanik-ás-pamá núnim egué-pa í-ues, nun uáko etg iní-tok-síg yug itg, káa zapákoik-sig égue: métu zúkua-tgi Akamkíniku-m Miógat-úit uáko i-pái-tatá-sa, etké uáko kie i-ká-kamni-sá. Ikúinu In etg í-ze lamtái-pa lahéi-pa Sodoma-pu uág Gomorrha-pu kátu kuzkuz tamálui-yúin ipé-uzé-yu, metú yug-mé teuyanik-ás-pu kátu imékas tamálui-yúin ipé-uzé-yu. Kauá kuníg inás-taná-nnia Jesus-nim ti-téuyanik-ás-na, ka-kuné titílu ziziuáiz kut a-haní-kaná, kauá uétu i-mamá-taná-nniá imém-kí kapsís-úit-ki, káa i-hína: Iyéuiz he ués Corozain-pu, iyéuiz he ués Bethsaida-pu, etké, zalauí Tyrus-pa uág Sidon-pa kásli-ziziuáiz, uág kapis kut In aní-óka, ka-g-kásili In aní-a etg imém-pa, yug-mé uáko uakkei-pa i-mamá-taná-nni-óka étgau-kí (*painful*) samág-ki uág illaápkui-ki. Métu etg In í-ze, Tyrus-pu uág Sidon-pú kuzkuz tamálui-yúin ipé-uzé-yu lamtái-pa lahéi-pa, kauá etg kátu imékas tamálui-yúin pe-uzé-yu. Kauá im Capharnaum-pu, me he ués, mis akamkínikai-g im ki-yú? uetu minmaí, métu enimkínikai-g he ki-yú. Etké zalauí yug kapsikáps ziziuáiz kut In aní-óka Sodoma-pa, ka-g-kúus In aní-a imím-pá, páis Sodoma-pu ki-táksz uákas (illiun-éi) i-uzé-yóka (1). Métu kúus imené he í-ze: lamtái-pa lahéi-pa Sodoma-pu kátu kuzkuz tamálui-yúin i-uzé-yu, métu im kátu imékas.

(1) uetu illíu-n-óka.

(Kauá éneka inés-na): Ke-pem-ipním etg inpú-kínniú, yug-piním Ina inp-ú, kauá ke-k-ipním Ina inp-ú, yug-pním pé-enpú kunía, ka-g-kuním Ina i-ueímte-ma. Ke-ipním pé-enpú Prophet-na prophet-nim-kí uanikít-ki, yug-pí inp-ú tamétkot prophet-pkínig; kauá ke-ipním pé-enpú tukúg-na háma-na tukúg-nim háma-nm uanikít-ki, yug-pí inp-ú tamétkot tukúg-pkínig háma-pkínig. Kauá ke-ipním pé-éni-u kiné-ma-ná náks-ina kuzkuz-na kus inp-eí-pa ipné-kú-tas hímték-is-nim-kí uanikít-ki, ikúinu In etg íze, yug-pí uétu mis uétu tamétku-ín i-uzé-yu. Kauá ke-pem ipním etg i-mizí-u, yug-pním Ina i-mizí-u; kauá ke-pem ipním etg i-pála-nu, yug-pním Ina i-pála-nu, kauá ke-k-ipním Ina i-pála-nu, yug-pním pa-pála-nu Kunía, ka-g-Kuním Ina i-ueímte-ma.

94. THE RETURN OF THE SEVENTY-TWO.

Luke x:17-24; Matth. xi:25-30.

End of September, A. D. 32.

Kauá yug-mé úinépt-it-ua uág lapúa ipé-ziklí-tok-a (Jesus-na pe-ziklí-tok-ó-saná) lilói-ki, káa ipé-hí-na: Miógat, úikalu-nm enímkiniku-m, imém-ka, nuna ipa-nás-kaán-na, káa ipa-nas-mizí-a Imím-kí uanikít-ki. Kauá Jesus-nim inés-na: In e-ek-zéne (enimkinikú-na) Satan-a takeík-ís-na akamkínikai-kínig ka-kúus takásayógot. Maha! In etg iní-a kapsikáps-néuit ka-pám-kun-kí etg pe-tulépte-yú úikala-ná ui-uágpús-na (enimkinikú-na), káa úikala-ná tuélka-nm kapsikáps-néui-na; kauá uétu itú-nim etg-imuné i-sáuyáuk-zanú (1). Metu zauín uétu etg kun-kí u-síg lilói-nas; métu etg pa-llói-nu etké imém uaníkt etg u-síg tíme-nin akamkí-

(1) *injure, hurt.*

nikai-pa. Kauá-ttíte Jesus i-llói-na Háut-nis-ki Eullég-eullég-ki káa i-hí-na: Tota, ke-m-Im ués Miógat akamkí-nikai-pa uág kínne uétas-pa, kaizyéuyeú! etké yug-tamtái-n Im anás-istak-ú-sa uág anás-sapalúk-sa ui-uápzug-ná uétas-pú-ná, káa anás-sape-ék-za uág anás-sapá-zúkua-zá ki-kúz-kuz-na iyéuis-na titókan-a. Kúus, Tota, etké kúus Im neki-se, káa kúus He timná-sáik-zá. Inim Pisí-nim úikala Ina iní-a; kauá uétu isí i-zúkua-za, ku isí, ku itú, í-ues Miáz, métu Ip-zuátg Pist i-zúkua-zá; kauá kúus-títe uétu isí i-zúkua-zá, ku isí, ku itu, í-ues Pist, métu Ip-zuátg Miáz i-zúkua-zá, káa yug-pí, ka-kunía Miáz-pim pé-sap-ég-nu uág pá-sapá-zúkua-nu. Kauá i-hímtek-is-na inás-kalau-nó-ya, káa i-hí-na: Lilói-nas í-ues sílu, ke-yug eki-za ki petú, kapam-kunía etg e-ek-zíg. Etké kúus In etg íze: Illáganí-ua Prophet uág mi-miógat eg-ni-pázui-siná yug, ka-pám-kunía etg e-ek-zíg, métu uétu ipe-ég-na, káa i-mizí-ttipázui-siná, ka-pám kunía etg a-mizí-síg, métu uétu imé ipá-mizí-a. Kumtg Inim-pg, úikalu ka-pám-kalú etg uyálátui-síg, uág illáatui-sig, uág zinínis imemé-téuyak-síg, uág timnének-sig, kauá In etg (sapá-llói-nu, kaa) sapá-yáu-nu (Inim-pa etg imamá-sapá-yáu-nu). Inp-ítg iséps Inim-kínig (Ina tamáluit inp-é-nimtg, inpú-kini-en-imtg), kauá zúkua-tg Inim-pkínig, etké In ués amkakáiz, káa iné-laápkíeu-za timné-ki: kúus-kí etg apa-yág-nu ipná-sapa-yáun-a (uág talg-tálg-ná-ui-ná) imém uákkeis-uit-uazét. Etké Inim zinínis-néuit (zinínis-tamáluit) í-ues ziziúkas, káa Inim iséps í-ues izaáuiz.

95. THE GOOD SAMARITAN.

Luke x:25-37.

End of September, A. D. 32.

Kimét nakz tamálui-na zúkua-nauát i-usékaik-saná káa Jesus-na sap-ú-psiméyui-tés-g talaúyágtimít-ki pé-tenué-ya, káa pé-ne (Miógat): Himtek-auát, itú-ki kút-ki ke-k-in (1) uákas uizé-yu kunku-yáin? (itku manáma-g in ki-yú, káa uákas uzé-yu kunku-yáin?) Métu Jesus-nim pé-ne: Itú í-ues tíme-nin (Akamkíniku-m) tamáluit-pa? Manáma im tamálui-na he itéme-tetú? Kauá kuním pá-mistakámp-a uág pé-ne: He e-héteu-yú Miógat-úna imím Aníeuát-óna úiluúlp-ki imím-kí timné-ki, uiluúlp-ki imím-kí uakkais-úit-ki, uiluúlp-ki imím-kí kapsikáps-néuit-ki, káa imím-kí úiluúlp-ki timípnít-ki: káa éneka im he e-héteu-yú im-láutua-ná ka-m-kúus im-níg (imé-héteui-sá). Kauá Jesus-nim pé-ne: Tukúg he mistakánp-sa-m-ká: kúus-u he ki-yú, káa uákas he uizé-yu. Métu yug-pí ipná-zuyátkaíik-tipázui-saná, káa ipné-tukúg-nipázui-saná, kunú-azánu Jesus-na pé-ne: Káa isí ués ínim láutua? Kauá Jesus-nim pá-mistakánp-saná (kín-ki sapézet-ki), káa péné: Nakz háma i-kiéik-saná, Jerusalem-pkínig i-uíhne-na (2) Jeriko-pg uétas-g; ka-kauá uáko uáyat i-ué-kiká, kauá ipné hépei pa-áni-saná, káa pe-temépéik-saná pi-ppegaúya-nim, káa pa-uitátkasa-sána (*strip*), káa pe-énp-éi-saná samga, káa si-simága-nut pa-áni-saná, káa p-ó-pziáuzana káa pa-uípttaya-zaná káa tinúk-láikin-á pa-nuíhna-zaná. Kimét nakz talapósa-nauát (*priest*) kuné-ittíte iskít-pa kiéik-in i-uéye-na (2), káa, ine-

(1) itú-ki ka-g kut-ki in uakas uzéyu; (2) i-uíhne-zana.

kíg pe-ég-na, zauín pa-uáuna-káu-na; kúustíte nakz kuzkuz talapósa-nauát (*levite*) i-kú-ya, inég katát-ipg pa-ág-na-káu-na, zauín ipním-ka pa-uáuna-káu-na. Métu nakz Samariapu (ke-ipí i-néksap titókan), kuné-pki-ttíte (1) i-uéye-na, kauá yug-pním, ka-kauá kímte-pg pe-ék-zena kunía tinuk-láikin-a, kauá pé-yéu-na, káa pé-ki-yú-ya, káa pa-sáikipt-án-nia úiptet (uéíptet), káa pa-uyákeiké-za-n-niá uáin-ki, (2) káa pa-úi-síui-yán-niá taság-ki, káa p-ú-lekílk-an-niá (*bind*) (p-u-létp-en-niá) kamú-ki, kauá kuníg ipním-níg-pg uézet-as-g (sikém-g) pé-sépse-ya (*load*), usk pa-sap-úze-ya, káa pe-néhne-ná hipí-nuás-g uéutuk-ás-g, kauá taz pe-keízig-na. Kuním méimi lapít kízui inakát-ta, káa pe-éni-a hipí-nuás-nim miógat-úna, káa pé-ne: kinnia kómái-nis-na taz he é-k-keízig-nu, káa kóoz, ka-g-kauá in pái-tok-ó, imené he taz tamétko-yu, káa uézeti-yu he kam-kala-ná tosg a-sapá-laám-nu kinn-uazét kómái-nis-uazét. (Yug i-ues sapézet, kuníg Jesus-nim pe-sépni-a kunía Scribe-na): Metáu-pamá isi e-n-nek-éi-sa us láutua kuním, ke-ipné p-ó-pziáu-zaná pi-p-pégaúya-nim? Kauá pa-mistakánp-a: ke-ipním pe-yéu-na, kunía yug e-n-nekéi-sa us tinúk-láikin-im láutua. Kauá Jesus-nim pé-ne: Kú-ih, káa kúus-títe ím-ka he ki-yú (kúus kú-tas he ués).

96. HOSPITALITY OF MARY AND MARTHA.

Luke x:38-42.

Feast of Tabernacles, A. D. 32.

Ka-kauá Jesus inékinikt-ínag i-kiéik-siná, káa i-uéye-zína Jerusalem-pg, kauá ipa-ház-a náksz-ipg teuyanik-ás-g

(1) kuné-pi-ittíte; (2) *wine*.

(ka-kunim e-ué-ka uaníkt Bethany · Bethánia), kauá kuné náks-inim áyat-um, ka-kunim e-ué-ka uaníkt Martha, Jesus-na pe-énpu-kínnia, ipním-pa inít-pa uizé-tas: kauá yug-pním áyatum e-ué-ka ázip uanik-in Mary: kauá yug-pním Mary-nm Jesus-na pe-uágsilik-ó-ya egué-pa, káa pa-miziógó-yá ziegk-epg. Métu Martha imékas i-galélei-zaná hipí-nim anit-ki, kunú-azánu Jesus-na pe-usélik-ú-ya, uág péne: Miógat, uet-Im timmíu-za ínim-kí azíp-ki, étké uétu ina i-uapáyata-sa, káa in-zuátg, hipt aní-sa? Kahú eu-ín (e-tenué-ih), ke-g i-uapáyata-s. Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a, uág péne: Martha, Martha! imékas he timmíu-za, káa illágani-ki he timnének-sa, métu naks-iníg í-ues zahá (u-síg (1) uyít-uit) Mary-nm pe-énp-e yug-ke í-ues kátu imékas taz, káa uétu isí-nim pa-ánp-tok-án-niú.

97. THE FEAST OF TABERNACLES.

John vii:11-36.

Early in October, A. D. 32.

Kauá Jerusalem-pa Jews-titókan-m Jesus-na pe-péui-sana zahá-pa, káa ipe-hí-na: Mine í-ues? Kauá illágane titókan imékas pí-tendue-sína Jesus-ki; kauá tatós-ma ina-nígna: Taz háma í-ues; kauá takláí tatós-ma ina-nígna: Uétu taz í-ues, métu titókan-a inás-talauyág-tim-tetú, uág inés-misém-ú-tetú. Zauín uétu isí lauít kéig Jesus-ki i-ziegk-zená, etké Jews-mi-miógat-úna pa-zikáu-zaná. Ka-kauá tatós zahá-nim uéutukt uáko i-kókáu-zaná kauá Jesus hépei zahá-nim lahéi-pa i-pái-na Talapósa-nuás-pa, káa inés-himték-a. Kauá Jews-titókan i-ziuái-zina, káa ipe-hína: Manáma ki háma

(1) iuítuét.

i-zúkua-za tîmes, métu uétu máua i-hitéme-na? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, káa i-hína: Inim tamtái-n uág himtek-t (*doctrine*) uétu mis Inim ués, métu us Ipním, ka-kuním Ina i-uéimte-ma. Zalauí ku isí-nim pe-tuíg-ne-niú Ipné (Akamkínikú-na) nekt, yug-pí lauít i-zúkua-nu, Inim yug himtekt ikúinu us Akamkíniku-m, káa uétu Inim-níg-ki timmiú-ki In ziegk-tetú. Ke-ipí ipním-níg-ki timmiú-ki iziegk-tetú, yug-pí ipn-ó-task-tetú: métu ke-ipním p-ó-táski-tipázui-tatú Akamkínikú-na, ka-kuním p-u-imte-má, yug-pí ikúi-tim-sá, káa uétu mis í-ues uétu tukúg. Mis uág uétu imuné etg iní-a Moses-nim tamáluit? Káa manáma tamálui-na uétu isí-nim imém-pemá-m petuík-za? Kauá itú-uázet etg Ina uapziáu-nipázui-sínm? Kauá illágane titókan ipa-mistakánp-a, káa ipe-hína: Imím he ués enimkíniku, isí-nim he i-uapziáu-nipázui-sá? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a káa inés-na: Naks-iníg kut In kú-ya, káa úikalú kun-kí etg pá-ziuái-na. Moses-nim etg iní-a (*circumcision*) pelkéi zillak-ána isakíuk-t (inekíg uétu mis Moses-pkínig, metu titlúp-kínig): kauá kunú-azánu etg alagpáuit-pa titókan-a a-isakíuk-ái-tánig pelkéi zillákt, káa etg nek-síg: “tukúg kúus alagpáuit-pá ku-tas” (uétu mis kun-kí tamáluit i-ues níké-kúp-in): kauá itú-pg Ina etg geízemn-ú-sínm, etké alagpáuit-pa uákas a-sapé-uzé-ya náks-ina háma-na úluílup? Uétu mis etg usíg nek-ás uág timíne aní-tas tus-kínikai, silú-ki-zím, uág timípni-yéi, métu imékaís-ki timípni-t-kí etg ikúinu tukúg pé-n-nek-ú, uág timíne pá-aní-u.

Kauá kuníg ku mázua Jerusalem-pu ipe-hína: Mis uetu ki í-ues ka-kunía p-ó-pziáu-nipázui-síg? Métu ipí lauít kéig iziegk-za, káa uétu isí-nim pa-taátk-sa. Páis uáko titílu ipé-zúkua-na ki ikúinu í-ues Christ? Métu kinnia háma-na nun a-zúkua-zig lauít, mínig í-ues (mínig ipáina, a-zúkuanai-sig

uizé-nuas, a-zúkua-nai-sig ka-kuníg i-ku-ma) metu ka-kauá Christ i-pái-nu, kauá uétu isí i-zúkua-nú mínig í-ues, mínig i-pái-na, mínig i-kúma. Kunú-azánu Jesus kapsís i-ziég-na talapósa-nuás-pa tamtái-ki, káa i-hína: Etg Ina zúkua-zim, káa éneka zúkua-nai-sínm ka-g kuníg In ués, ka-g kuníg In ku-ma uág pái-na: kauá In uétu Inim-kínig, uétu Inim timmíu-ki kú-ma uág pái-na: métu ke-Ipním Ina i-ueímte-ma, yug-pí ikúi-tim-sá, káa Ipné uétu etg e-zúkua-zig. In Ipné e-zúkua-za, etké Ipnim-kiníg In ués, káa Ipním Ina i-ueímte-ma.

Kunú-azánu (etké kúus i-hína) Ipné Jesus-na pe-énpi-ttipázui-saná, métu uétu isí-nim pe-énp-e, etké Ipním lahéin kóos uétu a-zahá-zaná. Métu illaganí-nm ualím titókan-m Ipné pé-mizkúinek-saná, káa ipé-hína: ka-kauá Christ i-pái-nu mis kátu illágane ziziuáiz kut a-haní-u, káa kinné-pg háma-pg kátu tosg? mis kinnia háma-na pa-katósk-ú? Kauá Pharise-pum pa-mizi-síná titókan-a ziégk-epg Jesus-ki, kauá kunú-azánu Pharise-pum uág mi-miógat-úm p-u-imte-saná (1) ui-inpé-uát-óna, Jesus-na ualétpe-tas. Kunú-azánu Jesus-nim inés-na: Kóoz míuaz imém-pá In ués, etké míuaz-pa In kú-teté-sa, káa e-ki-yú-teté-sa Kunía, ka-g Kuním Ina i-ueímte-ma. Kauá Ina etg pe-péuyú-kum, métu uétu pa-ayág-nú-kum, etké kag-kuné In ués, uétu etg usíg pái-nas. Kunú-azánu Jews-titókan pí-tenue-sína imé-nnig, káa ipe-hína: Mipg i-kú-teté-sa, káa uétu Ipné apa-ayág-nu? Mis ti-talapósa-nái-na inés-ki-yú-yu, káa inés-himték-u? Itú í-ues yug-ziégk-en, ke-Ipí i-ziégk-na: Etg Ina pe-péuyú-kum, káa uétu pa-ayág-nú-kum, káa ka-g kuné In ués etg uétu usíg pái-nas?

(1) e-h-inpé-uát-óna.

98. FEAST OF THE TABERNACLES CONTINUED.

John vii:37-53.

Early in October, A. D. 32.

Kauá zahá-nim lamtái-pa imekaís-pa lahéi-pa Jesus i-usé-tu, káa i-tiúg-na, káa i-hína: Ke-ipí i-kayáu-za, yug-pí ke-Inim-pg i-pái-n (kek Ina yug-pním i-pái-nó-s), káa ipné-ku-s (ipné-kú-yu). Kauá ke-ipním Ina i-mizkúinek-ú, yug-pním illút-kínig (timné-pkínig) uakeís-náui-nm kus, ka-kúus píkun i-uélenu, ka-kúus Háutnin Tímes i-híze. Kun-kí ziégk-ki pene Háutnis-na Eullégeullég-na, ka-Kunía pe-énpe-teté-sína uí-mizkúinek-ís-ním Ipné Jesus-na: etké kóoz uétu ini-in i-ué-ka Háutnin Eullégeullég, etké Jesus kóoz uétu (i-utelléht-zaná) i-uéka uitelléht-tin lilói-nin uág uatásk-in. Ka-kauá yug-mé illágane titókan i-mizí-siná ziégk-epg, kauá tatós-ma ipé-hína: Ki í-ues ikúinu yug-pí Prophet ke-Ipi i-pái-tatá-sána: kauá tatós-ma ipéhína: Ki í-ues Christ. Métu ku mázua ipé-hína: Mis Christ i-pái-nu Galilea-pkínig? Mis uétu lauít Háutnin Tímes i-híze: Christ í-ues pái-nas David-pkínig, uág Bethlehem-pkínig, ke-í-ues David-nim teuyanik-ás? Kauá kunú-azánu pi-taláuakí-zina (1) titókan Jesus-uazét. Kauá kun-é-má-m ku mázua-m Jesus-na p-u-létpe-ttipázui-saná, métu uétu isí-nim pe-énpe. Kunú-azána, ka-kauá e-hinpé-uat-óm pa-pái-nó-saná Parise-pu-na uág ti-tamtái-nauát-óna, kauá Pharise-pu-m pe-sépni-saná: Itú-pg etg uétu apa-nág-paík-á Jesus-na (ualétp-is-na)? Kauá imém pa-mistakánp-saná: Uétu máua ku isí nakz titókan kúus-títe taz i-ziégk-zená, ka-kúus ki háma i-ziégk-tetú. Kauá Pharise-pu-m pa-mistakánp-saná: Mis

(1) pi-taláuak-zína.

etg imuné-nka i-talauyág-tim-á? Mis mi-miógat-u-pamá-m ítku Pharise-pu-pamá-m naks-iní-ním Jesus-na pe-mizkúinek-á? Méту ualím titókan i-mizkúinek-síg, etké i-usíg (mi-mílu) tamálui-na zúkua-néi, uág ue-ukkei-nin. Kauá Nico-demus, ke-ipním Jesus-na zikét-pa pa-pái-nó-saná, káa i-uéka Pharise-pu (káa kuné i-hípe-ya), yug-piním inés-na: Mis núnim tamálui-nim pa-tamálui-yú-tetú titókan-a, zalauí uétu annukt-kínikai pe-sépniu, pa-mizíu, káa pé-zúkua-nán-niú kut? Kauá imém pa-mistakánp-saná, uág pé-zena: Mis im-ka he ués Galilea-pu? Háutnin Times he itéme, uág zúkua; uétu minmaí Galilea-pkínig i-pái-nu Prophet. Kauá kuníg úikalú i-uyá-ziklí-ziná.

99. THE WOMAN TAKEN IN ADULTERY.

John viii:1-11.

Early in October, A. D. 32.

Kauá Jesus i-kú-ya megsám-g Olivet-ippg (ke-í-ues nakz sapínuit Jerusalem-pkínig). Kauá kuním méyui-níg éneka Talapósa-nuás-pa i-pái-na, káa Ipné pa-amki-nó-saná (ítku pa-amúg-nó-saná) illáganí-nim titókan-m. Kauá Ipi i-iuág-silík-a, káa inés-himték-a. Kauá Scribes-nim uág Pharise-pum pa-nág-paik-ó-saná nakz áyat, ke-ipí i-ppégau-ya zillakát-ki, káa kunía áyat-ana hépei pe-séuselik-saná, kauá Jesus-na pé-zene (Miógat): Himtek-auát, ki áyat ki ezíz-pa i-págau-saká zillakát-ki: kauá Moses-nim tamáluit-ki i-ués tinukí-nas pisué-ki, etké Moses-nim kie i-hína kúus-ná kie usíg tótpiak-ás (ítku támia-nas), pisuéki. Méту manáma-m (1) Im he íze: kúus ipé-hína Jesus-na sap-ú-psiméyui-tés-g, káa

(1) manáma Im.

kuníg Ipné tamápaik-as (ítku mi-miógat-upg, ítku titóka-pg). Métu Jesus i-uéuteilek-á uétas-gi (káa i-ukúmlík-a), káa ipsús-ki i-tíme-na uétas-pa. Ka-kauá imém pé-kosisim-nó-saná sépnit-kí, kauá Jesus i-usékaik-á, káa inés-na: Ke-ipním imém-pamá-m zaya us kapsís-uit, yúg-pním annúkt ka-pa-támia (ka-pa-tótpiak-s). Kauá éneka i-uéuteilek-á, káa i-tíme-na uétas-pa. Métu imé, ka-kauá i-mizi-sína ziegk-epg, kauá ipé-úi-uíhne-na (káa ipe-úi-ziklí-na), pa-n-nákz-íí, káa ke-imé i-ttitílu imá nkóoz ipe-ziklí-na: kauá Jesus Ip-zuát-zimkái i-ttekéu-sa, káa áyat kuné i-usétu. Kauá Jesus kuníg i-usékaik-á, káa áyat-úna pene: Ayat, me i-usíg ke-m-imém he ipá-tamápaik-á? uétu isí-nim he i-tamá-lui-yú-ya? Kauá áyat i-hína: Uetu isí, Miógat. Kauá Jesus i-hína: In-ka uétu he tamálui-yú-sa. Kahú ziklí-n, kauá uétmet éneka kapsís ki-yú.

100. JESUS DISPUTES WITH THE JEWS.

John viii:12-59.

Early in October, A. D. 32.

(A) JESUS SPEAKS TO THE PHARISEES. Kauá éneka Jesus-nim inés-na (Pharise-pu-na): In ués uétas-nim illakáuit (1), kek-ipním Ina i-tuík-za, yug-pí uetu séktit-pa i-kiéik-sa, métu ipním e-uzé-yu uakkeís-úi-nim illakáuit. Kunú-azánu Pharise-pu-m Jesus-na pé-zené: Im Im-nníg imá-tamápaik-sá, káa Imím tamápaik-t uétu he ués ikúinu tukúg. Kauá Jesus-nim inásmistakánp-a uág inés-na: Ine-kíg In Im-nníg iná-tamápaik-sá, zauín Inim iná-tamápaik-t ués ikúinu tukúg; etké In zúkua-zá, mínig In kú-ma, káa

(1) uetas-na illakáui-yút.

mipg In kú-sa: métu etg uétu zúkua-zig, mínig In kú-ma, uág mipg In kú-sa. Etg timípní-sig, nek-síg, uág timné-pa uekítik-sig imáiluák-ít-ki, uág timné-méi-ki, tus-kínig uag silúki-zím. In takáli uétu isí-na e-timné-méi-za, uétu isí-na e-timné-uekítik-sá; kauá zalauí ku-g uekítik-tág, Inim nekt uág uekítikt ués i-kúinu tukúg, etké uétu In ués In-zuatg, métu In ués Pist-ín (Natót-in), ke-k-Ipním Ina i-ueímte-ma; kauá imém-pá tamáluit-pá í-ues tíme-nin: lapúa-nim tamápaikt í-ues ikúinu tukúg. In ués nakz ke-k-In iná-tamápaik-sa, káa Psí-nim, ke-k-Ina i-ueímte-ma, Ina i-tamápaik-ái-sa. Kunú-azánu Ipné pé-zena: Mine í-ues Imím Pist (Im-Tot)? kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: Etg uétu Ina zákua-zinm, káa uétu Natótap e-zúkua-zig. Ku-pém Ina zúkua-zínamg, kauá Natótap Ipné-nka e-zúkuazinag (ítku pa-zúkua-nám^g, nókomka, kauá Ipne apazúkua-nag, nóka). Kúus Jesus i-ziégk-zená, ka-kauá inés-himték-saná Talapósa-nuás-pá: kauá uétu isí-nim Ipné pe-énpe (uág p-u-létpeya), etké Ipním lahéin uétu kóoz a-zahá-zaná.

(B) JESUS SPEAKS TO THE JEWS. Kauá kuníg Jesus-nim inés-na Jews-titókan-a: In kú-sa Inim-pg iskít-gi (tinukí-pg), kauá etg Ina pe-péui-yú-kum, káa pe-tinúg-nú imém-pá kapsísuit-pa (ka-kápsís-uit-ín). Ka-g-kuné-pkí In kú-sa, uétu etg kuné-pkí usíg kú-tas. Kunú-azánu Jews-titókan ipé-hína: Manáma! mis ipn-ó-pziáu-nu? etké íze ka-g-kuné-pkí In kú-sa, uétu etg usíg kú-tas? Kauá Jesus-nim inés-na: Etg usíg imít-kínikai-kínig, In takláí ués akamkínikai-kínig, etg usíg uétas-pamá, In takláí uétu ués uetas-pamá: Kunú-azánu etg izá-ka, etg pe-tinúg-nu imém-pá kapsísuit-pa (ka-kápsís-uit-ín), zalauí uétu Ina mizkúineksinm. Kunú-azánu Ipné pé-zena: Isí he ués. Kauá Jesus-nim inés-na: In ués Uyít, ke-pémé-k-Ín tenué-sa etg. Inim

ués illágane imém-pamá petú zieg-nas, káa ués imuné etg uekítik-as (kóos). Métu Ipí, ke-k-Ipním Ina i-ueímte-ma, Yug-Pí í-ues ikúinu (káa ikúi-tim-sá) : kauá ka-g-kalá In Ipné a-mizi-án-nia, kala-ttíte In ziegk-za kínne uétas-pa titóka-pg. Métu yug-me titókan uétu lauít i-mizi-sína, Akamkínikú-na péne Ipním Pist. Kunú-azánu éneka inés-na : Kapám-kauá etg apá-nakása-yú Titókan-a Miáz-pa, kauá-ttíte etg pe-zúkua-nu : In ués (Christ), kauá uétu itú-na Inimníg-ki timníu-ki In aní-tetú, métu ka-g-kúus Na-tóta-m Ina (i-zéne) i-hímtek-saná, kúustíte In ziegk-ze. Kauá ke-k-Ipním Ina i-ueímte-ma, Yug-pí í-ues Inim-pa, káa uétu máua Ina, In-zuátga-na i-núihne-tatú, etké In kunku a-hanítetú úikala-ná petú-na, ka-kalá-ná Ipním pa-sáik-tátu. Ka--kauá kúus kun-kí inés-tenué-saná, kauá illáganí-uam Ipné pe-mizkúinek-saná.

(C) JESUS SPEAKS TO THOSE THAT BELIEVED IN HIM. Kauá kuníg Jesus-nim inés-tenué-ya Jews-na titókan-a, ke-imém pe-mizkúinek-saná Ipne Jesus-na, káa inés-na : zalauí etg kunku pe-nékinik-énniú-kum, káa pe-tuíg-ne-niú-kum ziegk-en, kauá etg pe-uzé-yu Inim ti-tuignét uág i-hímtek-in, kauá etg pe-zúkua-nu tukúg-néui-na uág ikúi-néuit-na (ikúi-tim-ná), kauá tukúg-néui-nim uág ikúi-néui-nm etg i-n-kápkúik-u asualéya-pkínig (usk ize uákas etg a-haní-ú). Kauá imém pa-mistakánp-sana : Nun usíg Abraham-nim ma-máyaz, káa uétu máua u-sína asualéya isí-nm : manáma-m he ize, etg nikapkúik-in pe-uzé-yu asualéya-pkínig? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a : Ikúinu, ikúinu In etg ize, ke-ipí i-kapsís-uí-sa (kapsís i-kusa), yug-pí us kapsís-uí-nim asualéya. Kauá asualéya uétu kunku i-llákai-za inít-pa, métu Miáz kunku i-llákai-za inít-pa : kunú-azánu zalauí Miáz-pim (ikúi-néuit-ki, ikúi-tímti-kí) etg i-n-kap-

kúik-u asualéya-pkínig, kauá etg pe-uzé-yu ikúinu nikáp-kúik-in (uákas ikúinu). In zúkua-za etg usíg Abraham-kakál: métu etg Ina uapziáu-nipázui-sínm, etké Inim ziégk-en uétu imém-pá timné-pa i-llákai-za (i-híta-sa). In ziégk-tetú kalá, ka-g-kala-ná Na-tóta-m-pa e-hék-zéne: kauá etg takláí kalá aní-tanig, ka-pám-kalá-ná etg e-hék-zína imám-tóta-m-pá. Kauá pa-mistakánp-saná, uág pé-zena: Abraham nunim usíg pist. Kauá Jesus-nim inés-na: zalauí etg usíg Abraham-kakál, kahú Abraham-pamá kut ke-pé-m-pékus (ítku Abraham-pamá-na ku-na a-aní-tg) Métu kikauá etg uapziáu-nipázui-sínm Ina, ke-pe-még-yug etg tenué-ya ikúí-tim-ti-kí, ka-g-kúus In a-mizí-a Akamkínikú-na, métu Abraham uétu kúus i-kú-ya. Etg a-áni-síg imém-totá-m-pamá-ná kú-na (etg ku-síg, ka-kúus imém pist i-kú-tetú). Kauá kuníg pé-zena: uétu mis nun usíg pégauit-pamá marmáyaz, núnim usíg naks-iníg pist, yug-ke í-ues Akamkíniku. Métu Jesus-nim inés-na: Zalauí ku-pém ikúinu etg usí-nag Pist Akamkíniku, kauá Ina etg pa-hátau-yókomká (*you would love me*); etké In kú-ma uág pái-na Akamkíniku-pkínig, etké uétu mis In kú-ma Inim-níg-ki timmíu-ki uág nekít-ki, métu Ipním Ina i-ueímte-ma. Itú-pg etg Ina ziégk-en uétu zúkua-nai-sínm? Etké uétu Ina ziégken etg miziógo-ttipázui-yái-sínm. Etg usíg imém pisít-kínig, enimkíniku-pkínig (etg usíg enimkíniku-m ma-máyaz), káa imém pisi-na nekt etg epe-tuíg-ne-niú. Ipí, enimkíniku í-ues uapziáu-nauát uyít-kínig, káa uétu máua ikúí-néuit-pá ipí i-llákai-ná, etké ikúí-néuit uétu ipním-pa í-ues (i-híta-sa): kakauá misemít-ki i-ziégk-tetú, kauá ipním-níg-pkínig i-ziégk-tetú, etké ipí í-ues miséme, uág misém-inm pist. Métu Ina, inekíg In ikúí-tim-sá, zauín uétu etg mizkúínek-sínm. Isínm imém-pemé-m Ina i-tamápaik-án-niú kapsís-uit? Ka-

pam-ág-kauá etg In ikúi-tim-ú-yóka, itúpg etg taláuak-zínm? Ke-ipí ikúinu í-ues Akamkíniku-pkínig, yug-pním Akamkíníku-na pá-mizi-ái-tatú ziegken: kunú-azánu etg uétu a-mizi-ái-tánig, etké uétu etg usíg Akamkíniku-pkínig. Kauá Jews titókan-m pa-mistakánp-saná, káa pé-zene: Mis-ag káa uétu túkúg nun iténig: Im he ués Samaria-pu, káa enimkíníku Imím-pá í-ues (i-hí-ta-sa timné-pa)? Jesus-nim inás-mistakánp-a: Inim-pa zaya i-ues enimkíníku: metu In a-ka-án-za Na-tótap, kauá etg Ina pála-zínm. Métu In uétu e-uéuluk-tetú, uág e-péui-tetú uatáski-na (uétu In nek-tetú: inag i-uatáski-s titókan-m): métu Náksz í-ues, ka-g-kuním Ina i-uéuluk-ái-sá, káa Ipí i-uekít-k-sa. Ikúinu, ikúinu In etg íze: ke-k-ipním Ina ziegken i-hinékinik-én-níú, uág i-ttuíg-nen-níú, yug-pním uétu máua tinukín-a pé-heg-nú kunku-yáin. Kunú-azánu Jews-titókan ipe-hína: uáko zúkua-zig, ete enimkíníku Iním-pá i-híta-sa; Abraham i-tinúg-ne, káa úikalú Prophet (ipé-tinúg-ne), káa Im íze: kek-ipním Ina ziegken i-hinékinik-én-níú, yug-pním uétu mauá tinukína pé-heg-nú kunku-yáin. Mis he ués kátu imékas Abraham-kínig, ke-g-yug usíg pist, káa i-tinúg-ne? káa kúus-títe úikalú Prophet ipé-tinúg-ne. Isí ka Im im-áni-sa? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: Zalauí In in-ó-task-óka, kauá Inim uatáskit láuig uzá-yóka, métu Na-tóta-m Ina i-uatáski-sá, ka-pám-kunía etg u-únik-ténig imém Anieuát, métu etg uétu Ipné e-zúkua-zíg, In takláí lauít Ipné e-zúkua-zá, kauá (1) ku-g In inag: Uétu Ipné e-zúkua-za, kauá In miséme uatág, ka-pam-kúus etg usíg mi-mísemé. Métu In lauít Ipné e-zúkua-za, káa Ipné ziegken eu-népt-ei-sá. Abraham-nim. imém pisí-nim lilói-ki e-eg-nipázui-yan-imá Ina lahéin (uízet): kag-kauá e-eg-néi-sa-ma, kauá imékas i-timné-eis-na. Kunú-azánu Jews-titókan-m pé-zena: Uétu kóoz he

ués paka-áptit enmíuit Imím píimn, kauá mis Abraham-na Im e-ék-zéna? Kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu, ikúinu In etg íze: Abraham-nim úizet annúkt-kinikai In ués. Kunú-azánu pe-énpe-sená pisué-na, Ipné Jesus-na tótpiak-ás (támia-nás, kúus-kí uapziáu-nas) Métu Jesus Ipné-sapalúk-a (ipn-ánia uétu akínas) kauá a-hát-ta talapósa-nuás-kínig (inés-eullapnápika).

101. JESUS HEALS THE MAN BLIND FROM HIS BIRTH.

John ix:1-41.

Early in October, A. D. 32.

Kauá kuníg Jesus i-kiéik-saná, kauá pe-hég-na náks-ina háma-na illaáttamé-na miápkaáuit-kínig (etké illaáttamé i-miápkaáui-ya). Kauá Jesus-na inékinikít-pim pe-sépni-saná, uág ipe-hína (Miógat): Hímték-auát (Rabbi), isí i-kapsís-uí-ya? yug-pí háma, ítku isí ipním pist, ítku ipním pika, káa kunú-azánu illaáttamé i-miápkaáui-ya? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: Uétu isí i-kapsísuí-ya, uetu ipnníg, káa uetu pist uag píka, métu Akamkínikú-na zúkuanai-tas kut (kapsikáps) kín-ki háma-ki, kunú-azánu yug-pí i-miápkaáui-ya illaáttamé. Ka-g-Kuním Ina i-ueímte-ma, Kunía In ués kut ani-ái-tas alágp, etké zikét-pa uétu isí petú í-ues aní-tas (ítku uetu isínm us petú-na aní-tas): métu ka-g-kahál kínne uétas-pa In ués, kahál In ués uétas-nim illakáuit. Ka-kauá yug ziegken Jesus i-uasáuk-a, kauá uétas-g i-tulukéik-a (káa uétas-na pe-túlzé-ya—*spit upon*), káa sitg anía silúkús-nim, káa kun-kí sitág-ki pa-síui-yán-

(1) ku-k-In ínag.

niá (pe-sitkéi-yénna) illaáttamé-na sílu, káa péne: Kahú kú-ih papá-pg Siloe, káa kuné-pkí papá-pg ipsiméte-té. Kauá yug-pí illaáttamé i-kúya, káa ipsiméte-ya (káa galláp sílu e-kúya), káa taz i-sayógo-ya aikátaz, káa i-ziklí-na. Kauá ipním láutua-má, káa ka-kalú-mám ipné pe-zúkua-zana, etké ipí kunku ipná-tanáuí-kaná (iteneúisa—*beg*), ipé-hína: Uet ki í-ues ke-ipí illaáttamé i-uágsilíg-kaná, káa ipná-tanáuíkaná? (ipná-tanáuí-at-kaká). Kauá tatós-ma ipe-hína: Ki uíh, yug-p-títe í-ues: kauá tatós-ma ipe-hína: Uetu ip-títe, neksap í-ues, métu kunía illaáttamé-na pe-éze-sa. Métu ipním inás-na-kána: In ués, in-títe illaáttamé. Kauá pe-sépni-saná: Minmaí imím sílu tamágalp-in (uág aikátaz) he uizé-ya? Kauá ipí i-mistakánp-a: Yug-pí háma, uanikín Jesus, sitg anía, káa ina sílu i-sitkéi-yénna, káa i-hína: Kahú kú-ih papá-pg Siloe, ke-m ipsiméte-té papá-ki. Kauá in kúya kuné-pkí, káa ipsiméte-ya, káa e-hekí-za úika-la-ná petú-na aikátaz. Kauá ipe-hína: Míne í-ues yug-pí Jesus? Kauá inés-na: Uétu zúkua-za. Kauá pa-nágpaik-ó-saná Pharise-pu-na yug-pí, ke-i-uéka illaáttamé. Etké alagpáuit-pa Jesus sitg aní-a, káa illaáttamé-na pa-sapá-sayógo-ya. Kauá Pharise-pu-m yug-pné háma-na éneka pe-sépni-saná: manáma he taz-ki silú-ki aikátaz sayógo-sa uáko? Kauá inés-na: Jesus-nim sitág-ki i-ki-én-nia sílu, káa in ipsiméte-ya, káa taz uáko sayógo-sa. Kunú-azánu tatós-ma Pharise-pu ipe-hína: Yug-pí háma (Jesus) uétu í-ues Akamkíniku-pkínig, etké uétu alagpáui-na pa-kaán-sa: kauá tatós-ma ipe-hína: Manáma kapsís háma kúus ziziuáiz kut a-haní-tag? Kauá pa-n-néksap e-usí-na timíne uág nekt. Kunú-azánu éneka illaáttamé-na pe-sépni-sená: Manáma im neki-se? manáma im íze kun-kí hama-kí, ka-m-kuním imené sílu he i-tamágalp-an-niá? Kauá ipí i-hína: Jesus í-ues

Prophet (Egnéuat, imézinp-éuát). Metu Jews-Pharise-pu i-talauák-zína, i-n-nek-sína, uétu ikúinu ki háma í-uéka illaáttamé; kunú-azánu pe-mú-nei-saná titílu (pist uág pika), kauá kun-ma-ná titilú-na pe-sépni-sená, káa ipe-hína: Ki etg usíg miáz ikúinu? kaua ikúinu illaáttamé i-miápkaáui-ya? káa manáma taz kikaua i-sayógo-sa? Kauá titilú-nim pa-mistakánp-saná: Ki háma ikúinu núnim usíg miáz, kaa ikúinu illaáttamé miápkaáuit i-uzé-ya, métu uétu nun zúkua-zig manáma uáko taz i-sayógo-sa, káa uétu zúkua-zig ku isí-nim silu pa-tamágalp-án-niá, ipné-nnig-na etg apa-sépni-óka, ipí í-ues imékas, ke-ipná-tamápaik-s, ke-minmaí i-sayógo-sa. Kúus ipe-hína, etké Pharise-pu-na pa-zikáu-zaná; Jews-Pharise-pu etké kúus uáko timíne (uág nekt) ipá-hanía: zalauí ku isí-nim Jesus-na pe-mizkúínek-ú, káa inú Jesus iues Christ, kauá yug-pi suyaléht-tin i-uzé-yu Synagogue-pkínig (usk Talapósa-nuas-pkínig); kunú-azánu titílu ipe-hína: í-ues imékas, ipné etg epe-sépni-u. Kunú-azánu éneka Pharise-pum pe-mú-zaná kunía, ke-ipí illaáttamé i-uzá-kaká, káa pé-zena: Akamkínikú-na kahú o-táas-kih, nun zúkua-zig yug-pí-háma í-ues kapsis háma. Kauá ipnim inés-na: Uétu in zúkuaza, ku í-ues kapsis háma, metu kí-nakz petú in taz zúkua-za, in uéka illaáttamé, kauá kikauá in taz sayógo-sa. Kauá ipe-hína: Manáma imené silu i-tamágalpan-niá? Kauá inás-mistakánp-a: Métu káa uáko etg izáka, etg lauít mizi-sím-ka, itú-pg éneka kuné-pkí-títe mizi-ógottipázui-sinm; páis etg imém-ka Ipné tuíg-nipázui-sig? Kunú-azánu p-u-tgi-tim-ú-saná, káa ipe-hína: Im he uizé-yu Ipné tuig-nét (hímtek-in), nun uisíg Moses-nim i-hímtek-in. Nun zúkua-zig, Moses-na Akamkíniku-m pé-tenué-ya, métu káa kinnia háma-na uétu e-zúkua-zig; métu káa ku mínig í-ues ki háma. Kauá inás-mistakánp-a, káa inésna: Manáma

kúus! ziziuáiz! (usk-ize, imém-timíne etg uisíg atúkaz), etg uétu zúkua-zig ku mínig yuk-pí háma í-ues, métu Ipním ina i-tamágalp-án-niá sílu. Kauá nun úikalú zúkua-zig, Akamkíniku-m uétu ka-kápsís-na titókan-a inás-mizí-tatu, métu ke-ipním Akamkíni-kú-na pe-tuíg-nei-tetú ziegken uág nekt, kunía Akamkíniku-m pá-mizí-tatu. Uétas-nim uizét-uyít-kínig uétu máua isí-nm pa-tamágalpánniá sílu miápkaáuit-pamá-ná illaáttamé-na. Zalauí ku yug-pí háma (Jesus) uétu i-ua-kóka Akamkíniku-pkínig (akamkíniku-pamá) káa uétu kúus kú-tas (uág aní-tas), i-uzé-yóka. Kauá ipné pa-mistakánp-sana, uág pé-zena: im he ués úluílp kapsís-uit-ín miápkaáuit-kínig, káa im neki-se nuna he nes-himtéku-kum? Kauá pe-suyaléht-zaná. Ka-kauá Jesus-nim inás-mizí-saná, uáko suyaléht-tin í-ues ke-ipí i-uéka illaáttamé, káa yugpné pa-ayák-zaná, kauá péne: Uet-im Akamkínikú-na Miáz-pa he e-mizkúínek-sá? Kauá yug-pním háma-nm pa-mistakánp-a uag pénee: Inim Miógat, Isí í-ues yug-pí (Akamkíniku-m Miáz), kauá in e-mizkúínek-ú. Kauá Jesus-nim péne: Im uáko Ipné a-ak-zá-ka, ke-m-Ipnim kikaua he i-tenúesa, Ipí í-ues (Akamkíniku-m Miáz). Kauá Jesus-na pa-mistakánp-a, uág péne: Héee! inim Miógat, mizkúínek-sa-hé: káa pe-hítimlik-ú-ya uág pa-kaán-na. Kauá Jesus i-hína: Uekítik-t-uazét kínne uetas-pa In pai-na, kúus-kí ke-imé e-híllaáttamé i-usíg ,yug-mé taz sayógo-tas i-usíg ,káa takléi ke-imé taz i-sayógo-sig, yug-mé e-híllaáttamé uzé-tas i-usíg. Kimét Pharise-pu-m ku mázua-m Jesus-na pa-mizí-sáná, káa pé-zene: Káa maná-g nun? mís-ag káa nún-ka e-híllaáttamé usíg? Kauá Jesus-nim inés-na: Ku-pem etg e-híllaáttamé usí-nag, kauá uétu kapsís-uit etg imém pa-uzá-yóka; métu kíkaua etg izíg: nun lauít sayógo-sig, kunú-azánu imém kapsís-uit timné-pa etg usíg (ítasíg).

102. THE GOOD SHEPHERD.

John x:1-21.

Early in October, A. D. 32.

Ikúinu, ikúinu In etg íze: Ke-ipí a-háza iyála-nuás-g, (sheep-uizénuás-g, inékiniki-nuás-g) uétu piskís-pkínig, métu ku mínig tus-kínig; yug-pí í-ues pegaúya. Métu ke-ipí a-háza piskís-pkínig, yug-pí í-ues sheep-na ualégnauát, káa ipné pa-tamágalp-ó-sa yug-pním, ke-ipí í-ues piskís-keízig-neuát (1) (inékinik-auát), káa sheep-nim pa-miziyái-sig ziegken, káa ipním inás-mú-za, ke-yug us sheep, imém-níg-ki uanikit-ki (káa sheep-nim pá-miziyái-sig mu), káa ináz-ináhkát-za. Kauá ka-kauá ináz-ináhkát-zana, ke-yug us sheep, kauá inás-nukti-ái-sa, kaa sheep-nim ipné pe-tuik-zig, etké pe-suk-ái-sig ziegken uág mu: métu neksép-na uétu pe-tuik-zig, métu pa-ulalíg-nápik-sig, etké uétu pe-suk-ái-sig neksép-na ziegken. Jesusnim inés-tenué-ya kun-kí sapézet-kí, métu imé uétu i-mi-zína, itú-na péne. Kunú-azánu Jesus-nim éneka inés-na: Ikúinu, ikúinu In etg íze: In ués sheep-nim piskis. Ūikalú, ka-kalú i-pái-zig, kalú i-usíg pi-ppégaúya, kauá sheep-nim uétu kun-ma-ná pá-mizisíg. In ués piskis, ke-ipí Inim-kínig a-házu, yug-pí uákas i-uzé-yu, káa yug-pí a-házu uág a-hát-tu (ka-kúus i-nnekú), kauá illágane hipt i-yág-nu (hipí-na pa-yág-nu). Pegaúya i-pái-tetú kalú pégaui-tás, uapziáu-nas, sapá-laám-nas. Métu In pái-na uákas aní-tas, káa kapsikáps sapá-uzé-tas. In ués sheep-na taz ualég-nnauát. (?) Sheep-nim taás-nim ualég-

(1) piskís-na keízg-neuát; (2) Taás-nim sheep-na ualegnauat-óm.

nauat-óm pe-tinúgnéi-sa sheep-na ; métu ke-ipí tamétkois-pá (tamétkot-kí) i-ualékza sheep, ke-ipním uétu us sheep, yug-pním, ka-kauá pe-n-mekúni-u imíis-na, imét-eg i-kiyú-ei-sém sheep, kauá pa-nuíhne-nu sheep-na, káa pa-ulalíg-nápiik-u (uétu pe-ilúske-zéyu) : kauá imíis-nim sheep-na p-o-pziáu--nu ; tamétku-ín i-ulalík-za, etké uétu ipním us sheep, kizúiuazét-zim i-zapaláng. In ués taz sheep-na ualég-auát, káa uikalana-na Inim sheep-na (1) anás-súk-sa, kauá imém-ka Ina i-suk-síg ; ka-g-kúus Ina i-sukí-sa Na-tótam, káa kúus-títe Na-tótap In a-sukí-sa ; kauá ke-g ués sheep (inim sheep-na) In enés-tinúg-néi-sa. Kauá Inim ués éneka néksap sheep, uátu kínne inékiníki-nuás-pa, kun-ma-ná In ués inéhne-nas, káa sapé-pe-tás, kaa ipé-hípe-yu kauá Ina ziégken ipa-miziyán-niu, kauá kúus-kí i-uzé-yu naks-níg inékiníki-nuás (iyála-nuás), uág naks-iníg ualég-nauát (sheep-na). Kunú-azánu Pisí-nim Ina e-héteui-sa, etké Inim-níg timmiú-ki In tinúg-nu, Kauá kuníg éneka uákas uizé-yu : uétu isí-nim Ina uakas-náuit inp-én-iu, métu In-níg iné-nik-én-niu uakais-náuit, etké Inim ués kapsikáps-néuit, ka-g-kun-kí iné-nik-éi-tas uakais-náuit, kauá éneka iná-anp-tók-ai-tás. (2) Kúus Ina i-tamálui-yan-nia Na-totam. Kun-kí ziégk-ki eneka pi-taláuik-zína (pi-taláuaki-zína) Jews-Pharise-pu, kauá imém-pamá illágani-ua ipé-hína : enimkíniku inépte timné-pa (Ipnim timné-pa us enimkíniku), káa í-ues étilpín, itúpg a-miskaítua-zig (a-mizi-síg). Métu tatós-ma ipe-hína : Uétu mis kúus taz enimkíniku-hin i-ziégk-tetú, mis enimkíniku-m illaáttamé-na us silu taz aní-ái-tas ? uág tamágalp-ái-tás ?

(1) uikalana, ke-g-ués sheep.

(2) iná-anp-tók-an-niú.

103. JESUS TEACHES HIS DISCIPLES TO PRAY.

Luke xi:1-13; Matth. vi:9-13; vii:7-11.

October, A. D. 32.

Náksz-ipa lahéi-pa ka-kauá Jesus i-talapósa-zaná, kauá, talapósa-nakat-pá, náks-inim inékinikít-pim Jesus-na péne: Miógat, kahú, nes-himték-im talapósa (ku-g maná pa-talapósa-nag), ka-kúus John (zapákaik-auát) i-hímtek-a inékinikt. Kauá Jesus-nim inés-na: Ka-pám-kauá etg pa-talapósa-nu, kauá kúus etg penú: Núnim Pist, ke-m-Im ués éisnués-pa (akamkínikai), nezmís kaán-nin uizá-tag Imim uaníkt (núnag pa-háut-nai-tág Imené uanikt), nezmís Imim miógat-úit ha pái-nag, nezmís Imim nekt tuíg-nin ha uizá-tag kíinne uetas-pa, kam-kúus akamkínikai-pa. Núnim uyá-lahéi-pa-yáin hipt ki-takz néz-iním: káa nuna kapsís-uit nas-uáu-ná-nim, ka-g-kúus nun a-uáu-nai-síg ke-k-imém inés-kapsís-ui-yú-síg; káa uétmet néz-inik-ú-kum kapsís-uit-g; métu kapsís-úit-kínig nez-inakaht-tim (nes-hilúske-zém (1) nez-inéh-uyúi-nim kapsís-kínig). Amen. Kauá (éneka) inés-na: Zalauí imám-pamá-m ku náks-inim o-tág láutua, káa pég-pa zikét-pa pa-kiyú-tag, káa pa-hínag (pa-nóka): láutua, metát ippég sapí-uems-ím, etké náks-inim inl-láutua-nm kikauá ina i-táu-pai-nó-ya iskít-kínig, káa inim záya ués hipt ipné iní-tas. Kauá kuním imít-kínikai pa-mistakámp-tag: uétmet pi-sapá-timné-nekú-kum, uáko pískis í-ues zúyakilik-ín, káa in ma-máyaz-ínag úikalú uáko táuta-zíg, uétu in ués usékaik-ás, káa imené iní-tas. Kauá, zalauí émtikínikai káukáu pa-ki-éi-tag pískis talág-nai (takatálka-yai): kauá etg In íze, inég uétu imiú-uazét i-usékaik-tag uág iní-

(1) naz-illapa-yu-m kapsis-úit-g.

tag, zauín, etké lammátaz káukáu láutua-nm pa-ki-éi-tag pískis talág-nái, kunú-azánu i-usékaik-tag uág pá-ní-tág ka-kalá i-uitue-sa. Kauá uáko kúus In etg íze: inéh-mú-tgi, kauá ini-in etg pe-uzé-yu; epéui-tgi, káa etg apa-yág-nu; káukáu kútgi pískis, káa tamágalp-in etg pe-uzé-yu pískis. Itku zalauí imém-pamá-m ku náks-inim o-tág miáz, káa miáz-pim pa-náh-mú-nag ippég-pg, mis káa pá-ni-tág písue? ítku miáz-pim pa-náh-mú-nag zuyém-g, mis káa páni-tág uágpus, métu uétu zúyem? ítku miáz-pim panáh-mú-nag támam-g, mis káa pá-ni-tág uágpus-uékos? (*scorpion*). Kauá zalauí etg, inég usíg kapsís, zúkua-zig taz petú inítas imém ma-máyaz, kátu kum-kuníg imém Pisi-nim akamkínikai-kínig pe-éni-u taz Eullégeulleg úikaluná ka-kalú-mam pe-néh-mú-zanú.

104. JESUS AGAIN CONFOUNDS THE PHARISEES.

Luke xi:14-26; Matth. xii:23-38, 43-45.

October, A. D. 32.

Nákz-ipa lahéi-pa Jesus-na pa-nágpaik-ó-saná nakz háma, ke-ipním e-uéka (1) zillakát-pa enimkíniku, káa kunú-azánu iuéka illaáttamé uág ziégk-símei yug-pí hama. Ka-kauá Jesus-nim pa-sapa-hátta enimkínikú-na kuníg háma-pkínig, káa háma-na uákas pa-áni-a, kauá lamlamát yug-pí i-ziég-na, káa taz i-sayógo-ya: kauá úikala titókan ipá-ziuái-na, káa ipé-hína: Uet ki í-ues David-nkakál? Métu Pharise-pu, ka-kauá i-mizi-síná kuné-pkí ziégk-epg, ipé-hína: Kí-nim háma-nm enimkínikú-na pa-sapá-hát-tatú Beelzebub-nim kapisí-ki, ke-ipí í-ues enimkíniku-m miógat.

(1) e-híta-saná.

Kauá kuníg Scribes-nim uág Pharise-pum Jesus-na pé-sapé-kapsís-uit-tipázui-saná, káa pe-néh-mú-zaná tamisemtukít-g akamkínikai-kínig, káa pé-zena: Miógat, Imené eg-nipá-zui-yéi-sig tamisemtugt (ziziuáiz). Kauá Jesus-nim inés-zúkua-nái-saná timipnit káa inés-na: Zalauí ku míne miógat-uit ipné-tuélka-uyú-yu, kauá i-laám-nu, kúus-títe itú teuyanik-ás, itú inít, zalauí ipné-n-kekúp-u (-tulekúpu), kauá uétu minmaí i-usékaik-ú. Kauá zalauí enimkínik-um (Satan-m) enimkínikú-na pá-sapá-hát-tatú, kauá ipné-tuélka-uyú-sa, kauá ipním miógat-uit a-laám-nu. Kauá zalauí In a-sapá-hát-tatú enimkínikú-na Beelzebub-nim-ki kapisí-ki, kauá isí-nim kapisí-kí imém ma-máyas-nim pá-sapá-hát-tánig? Kunú-azánu imém-nig ma-máyas-nim etg imuné ip-u-kít-k-u. (1) Métu zalauí In enimkínikú-na a-sapá-hát-tatú Akamkínikú-m-ki (kapisí-ki) ipsús-ki, kauá ikúinu Akamkíní-ku-m miógat-úi-nim etg i-kákámni-sá. Zalauí náksz háma timuní-ki inít uág uétas i-keizi-g-nóka, kauá úikalú kuné éyeuín ipá-uzé-yóka. Métu zalauí tuélka-pim kátu kapisí-í-nim pa-páinó-tag, uág p-u-létpe-tag, káa asualé-ya pa-aní-tag, kauá úikala pétú pe-enp-éi-tag inít-kínig, káa láutua-ma-ná ináz-úi-ní-tag. Ke-k-ipním uétu Ina i-uapáyata-sá, yug-pním Ina i-tuélka-uyú-sa, kauá ke-k-ipním uétu Ina inágpaik-ósa petú, yug-pí (2) iyázásk-sa (*scatter*). Kunú-azánu In etg íze: úikala kapsís-uit, uág Akamkínikú-na uétgitim-út titókan-a Akamkíniku-m pa-uáu-nan-niú; métu Eullégeullég-na uetgitim-út (talopósa-na taláua-kí-ki) uétu uáu-nai-tas, (etké atúkaz ipná-tananít). Kauá ke-ipním Titókan-a Miázpa pe-néh-misemú, yug-pí, uáu-nin i-uzé-yu (ipná-tananít-

(1) ipa-tamálui-yú-yu.

(2) yug-pním azzás-nu, itku aszzás-za.

kí): métu ke-ipním Háutnis-ná Eullégeullég-na pe-néh-misemú (talapósa-na taláuakí-ki), yug-pí uétu minmai, uétu míne, uáu-nin i-uzé-yu, uétu kínne uétas-pa, káa uétu náksz-ipa uétas-pa, (etké atúkaz ipná-tananít). (Lauít kú-tgi, lauít aní-tg): Itku etg apá-aníu taás-na teulik-ína taáz-ki temánít-ki, itku etg apá-aníu kapsís-ína teulik-ína kapsís-ki temánít-ki, etké temánít-kínig teulíkt í-ues zúkua-nás. U'agpús-kakál, mimnai ti-táz petú etg pe-ziég-nu métu etg usíg ka-kápsis? Etké péus i-ziégk-tetú timné-pkínig imít-kínig. Taz háma ti-tás petú ináhkát-tatú taáz-kínig koís-uit-kínig (timné-pkínig): káa takláí kapsís háma ka-kápsis petú ináhkát-tatú kapsís-kínig timné-pkínig. Metu kúus In etg íze: úikalá láuig ziégken uekítik-in laám i-uzé-yu lam-tái-pa lahéi-pa: etké ziégk-pkínig im he uzé-yu hautnin lilói-nas, káa kúus-títe ziégk-pkínig im he uzé-yu tamálui-yúin étgau-nás. Ka-kauá enimkíniku a-hát-tatú titóka-pkínig, káa i-kiéik-tetú kus-nút-pa uétas-pa inég ipnú-tal-ág-nipázui-tetú, métu i-kiúps-tetú, káa uétu ipná-sapa-yáu-tatú, kauá-nnag itétu: uáko in ziklí-nu kuné-pkí inim inít-g, ka-g-kuníg in át-timá. Ka-kauá éneka i-pái-tok-tetú, káa inít ek-tétu, uáko i-káigkáig uág i-zizkeíz, kauá-nnag i-kú-tetú, káa inp-té-tetú úinépt éneka enimkíniku, ipnim-kínig kátu kapsís, káa úikalú a-ház-tánig (yug-mé úimáttou), káa kuné i-llákai-tánig: kauá yug-pí titókan (ka-kune i-llákai-zig úimátat enimkíniku), i-uzé-yu kátu iyéuiz, uág kátu étgau-nín, uág kátu kapsís. Kúus-títe ipé-uzé-yu kí-me ka-kápsis titókan kínne.

105. CONTINUATION.

Luke xi:27-36; Matth. xii:39-42 and vi:22-23.

October, A. D. 32.

Ka-kauá Jesus uáko i-uásauk-saná yug-pí ziegken, kauá nakz áyat i-tiüg-na, kauá Jesus-na péne: Lilói-nas í-ues yup-pí illút, ka-m-kuné Im íta-saná, káa lilói-nas í-ues yug-pí káhas, ka-m-kunía Im he kó-saná. Métu Jesus i-hína: Métu kátu kum-kuníg lilói-nas i-usíg imé, ke-yúg Akam-kínikú-na pá-mizi-ái-sig ziegken, káa pe-tuüg-nei-síg. Ka-kauá uákó illágane titókan pi-ámki-ziná, kauá Jesus-nim kúus inés-tenué-ya: Ki-nim titókan-m piimn í-ues (1) kap-sís uag petókas ,pégauí-ttípaz zillakát-ki, káa inéh-mú-zig tamísemtukít-g, kauá uétu tamísemtukt ini-ín pe-uzé-yu, métu Jonas-nim tamísemtukt inéz-ini-ú. Etké ka-kúus Jonas metát lahéin uág metát zikétin i-llákai-na imékaís-nim zuyém-nim illút-pa, kúus-tite Titókan-m Miáz i-llákai-nu metát lahéin uág metát zikétin uétas-nim timné-pa imít-kínikai. Kauá ka-kúus Jonas i-uzé-ya tamísem-tukt Ninive-pu-áin, kúus-tite Titókan-m Miáz i-uzé-yu tamísemtukt kin-ma-áin titókan-áin. (Ka-kúus Jonas Nineve-pu-m epe-uzé-ya tamísemtukt, kúus-tite Titókan-m Miaz kín-me-m titókan-m epe-uzé-yu tamísemtukt). Yog-pí áyat miógat (She-ba-pu) lokaíz-kínig lamtái-pa lahéi-pa, i-utelléht-tu, kauá kín-ma-ná titókan-a inás-tamálui-yú-yu, etké ipí i-pái-na uayat-níg-kínig mizi-ái-tas Solomon-na uapzu-kú-yuit; kauá kínne í-ues uáko Nakz Solomon-kínig kátu uapzúg. Nineve-pu lamtái-pa lahéi-pa ipé-utelléht-tu, kauá kín-ma-ná ti-

(1) kime titókan ma-mayaz-ín i-usíg.

tókan-a pa-tamáluí-yú-sanú, etké imé imamá-tananiá, kauá Jonas-nim inás-tamtái-zana, kauá kínne í-ues uáko Nakz Jonas-kínig kátu imékas. Uétu isí-nim zapá-lakáuitas-ná állik-ísna pá-sapalúk-tatú, ítku ikái-pa pe-ník-tétú, métu zapálakáui-tas-áin-pa pe-nik-tétu, káa úikala-ná (1) pi-pái-nát-óna inít-g kun-kí inás-lakáui-yú-yu. Imím zillaká-nim illakáuit í-ues imím-pa silú-pa: zalauí imím sílu he ués taz, kauá imím úiluúlp zillákt he illakáui-yu; métu zalauí imím sílu he ués kapsís, kauá imím úiluúlp zillákt he sekti-yú. Kunú-azánu zalauí imím illakáuit (kaáun) he zikét-nu, kauá kátu zikétis he uizé-yu zikét-pa. Kapís-in illakáuit he uizé-tas, uétu zikétis.

106. HYPOCRISY OF THE PHARISEES.

Luk. xi:37-54.

Ka-kauá Jesus kóoz i-ziégk-zena, kauá naks-inm Pharise-pu-m pe-mú-na hipít-kí; kauá Jesus-nim pe-tuíg-na, káa pahaz-ó-ya, káa i-uagsilik-a hipít-pa. Kauá Pharise-pu kúus i-timnének-a: manáma uétu ipsiméte-ya hip-tés-g? Kauá Jesus-nim péne: etg Pharise-pu káigkáig ani-síg tus-kínikai inpei uág uálatakái, métu imém imít-timíne etg usíg kakmám pégauit-kí uág petókás-uit-kí. Mimílu etg usíg: mis Ke-ipí a-haní-a petú tus-kínikai, uétu Ip-títe ahaní-a petú imít-kínikai kúus-títe? Métu éneka eu-nítg iyéuís-na titókan-a tatós koís-uit, ka-pám-kalá etg usíg, kauá uétmet pe-n-nék-ú: kóoz pe-níu ke-g pe-uzé-yu takátolátket (teké-tuléuit) tosk: kauá úikala pétú kaigkáig etg kúus-kí usíg imám-nik-áin. Métu iyéuiz etg usíg Pharise-pu, etké ki-

(1) ui-pái-nat-óna.

kuzkuz petú timípni-sig uág tuík-zig, káa titókan-a pétú-pg a-sap-úzati-sig, métu Akamkínikú-na uékítik-t uág éteuit, uág titókan-a iyéun etg a-uáuna-káu-nai-sig; métu yug-ma-ná petú-na titilú-na (annúkt-kínikai) etg usíg kú-tas uág hínaka-tás ,kauá kun-ma-ná ki-kúzkuz-ná petú-na taz kupém pa-kú-tag. Iyéuiz etg usíg Pharise-pu, etké etg uéuluk-sig ti-táz uagsiliká-za-tas Synagogue-pa, káa nek-sig, inag titókan-m ipá-kaán iskit-pa. Iyéuiz etg usíg, etké usíg ka-kúus uakkeí-ma sáuai uétu akí-nas, káa titókan kuné sauái-pa i-kiéik-sig métu zúkua-néi. Kauá kuníg náks-inm (Scribe-nim) tamálui-na tíme-nauát-óm Jesus-na péne: (Miógat) Hímtek-auát, kun-kí Imím-kí ziegk-kí núna-nka ha nas-tanáni-sa-m? Kauá Jesus i-hína: Iyéuiz imé-nka etg usíg, tamálui-na ti-tíme-nauát etké titókan-a etg e-sepése-p-ténig zinínis-tamáun iséps, kauá etg uétu mis ipsús-ki o-péze-sig iséps-na. Iyéuiz etg usíg, etké a-háni-ái-sig sauái-pa inít Prophet-na, (E-egne-uatóna), ka-kun-ma-ná imém titilú-nim (pisít-mem) pöpziáu-zaná, kun-kí kút-kí etg imamá-tamápaik-sig káa usk e-tukúg-néi-sig imém titilú-na kut, uág a-l-lói-zig uápziáu-uazét. Kunú-azánu Akamkíniku uapzú-ku-yuít-ki i-híze: In enés-ueímte-yu imém-pki Prophet-na uág Apostles-na, káa kuné-ma-ná ku mázua-na p-ó-pziáu-za-nú: kúus-kí kalá-kí kikát-ki ti-tamá-lui-yúin ipé-uzéyu kíme titókan, ka-kalá i-uéle-na Prophet-nim kikát uyít-kínig Abel-pkínig, núkin Zacharias-pg, keipné p-ó-pziáu-zaná talapóso-nuás-pa. Ikúinu éneka etg In izé: kí-me titókan ti-tamálui-yúin ipé-uzé-yu kunkí úikala-kí kikát-ki. Iyéuiz etg usíg, tamálui-ná ti-tíme-nauát, etke etg epe-nípe uapzukú-yuí-nim (zúkuan-inm) uaguólk-as-ná (ítku etg epe-npé-nia uapzukú-yuí-na uaguólk-as), kauá etg uétu pa-háza imé-n-níg, kauá ke-imé a-házi-ttipázui-

siná, etg apá-taátk-a ázit-pg. Ka-kauá kúus inés-tenué-sana kauá Pharise-pum uág ti-tíme-nauát-óm Jesus-na kap-sikáps pe-kosísm-nu-saná, káa péús uág him usk pe-simí-zei-saná (*oppress*), káa asualéya pá-aní-ttipázui-saná illá-ganí-ki sépnit-ki, káa pá-sapá-ziég-ni-pázui-saná itú ziegken, iyála-ki, ka-kun-ki tamápaik-tas-g.

107. VARIOUS INSTRUCTIONS.

Autumn, A. D. 32.

(A) *Beware of Hypocrisy.* Luk. xii:1-12;

Matth. x:26-33.

Ka-kauá illáganí-nm titókan-m Jesus-na uáko pa-ámgi-nó-saná, káa pi-tiakálki-sina, káa útaz pi-uatíkHzá-síná, kauá-nmag Jesus inékinikt i-hína: Imamá-yía-tgi zapá-pulém-nas-g Pharise-pu-m, yug-pí í-ues zihílin: etké uétu itú uétu tamápaik-in i-uzé-yu, inég i-tamóim-in kikauá, kauá uétu itú uétu zúkua-nin i-uzé-yu, inég i-paléiz uág i-sapalúk-in kikaua. Ka-pam-ág-kalá In etg ízé ziketís-pa, alágp etg apá-tamtái-nu, káa ka-pam-kalá maziú-pa zeuzéui-ki etg mizi-síg, yug etg apá-tamtái-nu tus-kínig inít-kínig. Kúus etg In íze láutua-ma: Uétmet apá-zikáu-nu kun-ma-ná, kē-imém zillaká-na-zim p-ó-pziáu-zig, métu uétu zahá i-usíg uákkeís-uí-na uápziáu-nas. Métu etg In sap-ég-nu, ku isí-na usíg zikáu-nas: etg apá-zikáu-nu Kunía, Ke-ipním uápziáu-nakat-pá, us zahá kapsikáps-néuit ueukkei-nas allá-pg úi-laptí-na uákkeís-uí-na uág zillaká-na. Éneka etg íze: Ipné etg apá-zikáu-nu. Mis uétu págat payú-payú uánik-ín i-usíg nakz kuózai (*cent*)? Kauá kuné-ma-ná náks-ina uétu pá-ttóla-tatú Akamkíniku-m; káa kuné-ma nakz uétu i-t-káu-yu uétas-g, zalauí imém Pist uétu kúus i-n-nekú.

Métu ipí-nka úkug imém usús-pamá Akamkíniku-m i-zú-kua-nei-sá uág i-hitéme-nei-sá: kunú-azánu uétmet pa-zí-káu-nu uág pe-timnéneku, etké etg usíg kátu tas uág kátu imékas illágani-pkínig payú-payú-pkínig. Kauá (éneka) etg In íze: kek-ipním Ina i-tamápaik-ú ti-tóka-pg, yug-pné In takláí a-tamápaik-ú Na-tóta-mg Akamkíniku-pg: métu kek-ipním Ina i-siua-nu titóka-pa yug-pné In takláí a-siua-nu Na-tótam-pá Akamkínikú-pa, uág Ipnim Angels-pa. Kauá ke-ipním p-u-tgi-tim-ú-yu Titókan-a Miáz-pa, yug-pí uáu-nin i-uzé-yu, métu ke-ipním p-u-tgi-tim-ú-yu Húutnis-na Eullégeullég-na, yug-pí uétu uáu-nin i-uzé-yu. Kauá ka-pám kauá etg ipé-néhne-nú uékítí-kuás-g, ítku Synagogue-pg, ítku mi-míogat-upg, ítku kapsikáps-néuit-g, kauá uétmet kuné pe-timné-néku, kupám maná etg pa-mistakánp-tag, ítku ku-pám maná pe-ziag-nág; etké Háutnis-nim Eullégeullég-nim etg i-hímtek-ú kuné-ittíte ku-pam maná etg pa-ziag-nág.

(B). *Beware of Covetousness.* Luk. xii:13-21.

Kauá titóka-pkínig náks-inm Jesus-na péne: (Miógat) Hímtek-auát, kahú na-yáz-ap e-tenué-ih, kauá kag-kalá petú nun usíg inpé-tuíg-nas, kuné-má tatós ina iní-tag. Métu Jesus-nim pené: (Láutua) háma, isí-nm Ina i-uaník-a uekítí-kuauát, uág téka-naúát imém-pá? Kauá úikaluna inés-na: Taz etg imamá-yía-nu uéuluk-át-gi, etké titókan-m uakaís-náuit uétu mis i-ues illágane petú, uág imékas koi-suit, (1). Kauá inés-tenué-ya náksz-iki sapézet-ki, káa inés-na: Nakz hamá illágane petú anía ipním-pa uétas-pá (pétu temánit, petú peks, úikalá petú), kauá i-timmíu-na, káa tim-

(1) etké uétu koi-suit-ki uakas i-uzé-yu titókan.

né-pa i-hína: manáma-g in kú-teté-sa, etké inim záya ués imékas inékiniki-nuás inít, kinnia illaganí-na petú-na inékinik-ás? Páis kúus ki-yú, a-n-kázkillik-ú pakas-áin-a iní-na, káa kátu imékas aníu, káa kuné imékaís-pa inít-pa inékinik-ú úikala pétú; kauá inim uákkeís-uí-na kúus etenué-yu: inim uékkeís-uit, uáko im he ués kóis, illágane imím uáko ués petú, (kikauá-áin), káa enmíuit-áin illagani-áin; kunú-azánu uáko he imá-sapa-yáu-nu, taz he hipú uág imé-kúyu, káa taz he lilói-nu. Métu Akamkiniku-m péne: Mimílu he ués, etílp-in he ués, ki-takz zikét-pa im tinúg-nú, káa isí-nm e-uzéyu imím petú, kem yug inékiniká? Kúus í-ues ke-ipí i-koisuí-sa ipním-áin, métu zaya us kóisuit akamkiniku-pamá.

(C). *Beware of Worldly Care.* Luk. xii:22-34.

Matth. vi:25-34 and 19-21.

Kauá Jesus inékinikt i-hína: Kunú-azánu kúus In etg íze: uétmet pe-timné-neku, ku-pém itú pe-hepú uákas uizé-tas, ítku itú-ki mem-ú-pelig-nu zillákt. Uakais-náuit í-ues kátu taz hipít-kínig, káa zillákt í-ues kátu taz samág-pkínig, (etké uákaís-náui-nm hipí-na pa-kátóski-sa, káa zillaká-nim samág-na pa-kátóski-sa). E-timné-ek-zig kókóg-na (*raven*) ke-ipí uétu i-temanik-tétu, káa uétu i-tuúp-tétu, káa uétu us inékiniki-nuás, ítku pakás-áin, zauín imém Pisínim Akamkiniku-m kunía pé-uítini-tétú. Mis uétu etg usíg kátu imékas taz kókóg-pkínig? (kunía etg a-kátóski-sig). Kauá isí imém-pamá nakz ipním-ki timípnit-ki, timípní-í-ki, kuzkuz i-sak-ú ipním píim-g? Kauá etg lauít zúkua-zíg, uétu etg usíg kapsikáps yug-pí kuzkuz pétú (píim-n) aní-tas; itú-pg káa illaganí-ki timmíu-zig uág timné-nek-sig? Kauá sa-

mág-uazét itú-pg etg timné-nek-sig? Maha! e-timné-ek-ítgi látis-na tagpéem-pamá-ná uétas-pa, etké i-piim-tetú, inég uétu i-zapalígnik-tétu, káa uétu sámga aní-tetú, zauín kúus In etg íze: Solomon ipním-pa imekaís-nauit-pá uétu kúus-títe zizkeíz ipn-ú-pelig-na-kaná, ka-kúus nakz kinéma (tagpéem-pamá) látis. Kauá zalauí Akamkíniku-m kúus taz p-ú-pelik-za tagpéem-pama-na látis-na (zigzíg-na), inég í-ues takz-áin-zim, etké uattíski i-llákiáu-nu, uág úiuk-keí-nin i-uze-yu, káa mis uétu kátu taz imuné etg i-uépelig-nu Ipním-títe? Kuzkuz éte-pem usig mizkúinekt! Kunú-azánu uétmet timmíu-tamáu-ki pe-timnéneku uág penú: káa itú-nan pe-hepú, uág nemé-kúyu? itku itú-ki nem-úpelig-nu? etké ti-talapósa-nái-zim kun-ki petú-ki i-timmíu-zig timnénekít-ki. Métu imém Pisi-nim etg i-zúkuanéi-sa úikalá imém uyítuet (etg uyítue-síg úikala ki petú). Métu etg annúkt-kínikai epé-péui-yén-niu Akamkíniku-na Miógat-úit, uág taáz-uit, uág tukúg-néuit, kauá kuníg úikalá yug petú imuné etg i-hísak-án-níu tosg Akamkíniku-m (kúus-ki petú uétas-pamá tosg ísak-in etg pe-uze-yu Akamkíniku-pkínig). Kunú-azánu uétmet pe-timmíu-nu timné-nekit-kí uátíski-n-áin, etké uattíski lahéin ipn-níg i-timmíu-nu, káa takz-áin kapsís-uit í-ues zahá. Uétmet pa-zikáu-nu, imé kuzkuz inékinikt, etké imém Pisi-nim uáko etg inía miógat-úit, iyéunípaz-ki timné-ki, uág lilói-ki. Kauá ka-pám-kalá etg usíg petú, yug kizúi-ki etg apá-t-kalái-nu, kauá iyéuís-na titókan-a kun-kí kizúi-ki etg epe-yéu-nú. Uétmet epe-nékinik-ú koís-uí-na imám-ník-áin kínne uétas-pa, etké ipné-tizet i-sáuyáuk-za, uág i-sapá-laám-za, kauá pegaúyannm iní-na pé-n-kékúp-sa uág a-háza, uág i-ppégauisá. Imam-ániá-nítgi kizúi-itétpas, ke-yug uétu i-t-ká-keiun-i-tág, métu kois-uí-tg etg akamkínika-yáin koí-suit, ke-yúg uétu

máua i-laám-nu, etké kuné zaya í-ues pegaúya, káa zaya í-ues ipné-tízet. Etké ka-pám-kuné etg usíg koís-uit, kuné-ittíte etg pe-uzé-yu timíne.

(D). *Exhortation to Watchfulness.* Luk. xii:35-48;
Matth. xxiv:42-51.

Kauá éneka inés-na: Kunku etg pe-uzé-yu imém ise-kúpes sammá-nin, kauá ipsús-pa állik-in zapá-lakäui-tas etg pe-népte-nú (pe-nékinik-ú), kauá imamá-uyáua-nín etg pe-uzé-yu uéukúni-tas Miógat-úna, ka-pám-kauá etg i-pái-nú-yu: kúus-kí lamlamát apá-tamágalp-an-niú pískis Miógat-úna, ka-kauá i-pái-nu. Lilói-nas i-usíg yug-mé zi-zapalígnik-auát, ke-imuné Miógat-úm inás-pai-nu-yu, ka-kauá (1) i-uágui-síg (ui-uáguís-na). Ikúinu In etg íze, Miógat i-sammá-nu, káa inás-sapá-uagsilik-u, káa inés-inik-én-niú hipt Ip-níg. Kauá zalauí i-pái-nu lapít-ipá uág-pa, ítku metát-ipá uág-pa, káa inás-pai-nú-yu ui-uágui-s-na, lilói-nin i-usíg yug-mé zi-zapalígnik-auát. Métu ki nakz etg usíg zúkua-nás; zalauí ku isí háma i-zúkua-nóka miualá pegaúya í-ues pái-nas inít-pa, kauá yug-pí háma i-uágui-sánag, káa uétu pegaúya-nm pa-ház-ó-yóka. Kúustíte imé-nka usíg imamá-uyáua-nín uzé-tas, etké miualá etg uétu kúus nek-síg, kiualá etg i-pai-nú-yu Titókan-m Miáz-pim. Kauá Peter-nim péne: Miógat, ki sepézet nun-m-áin-zim Im he ziegk-ze, ítku úikala-áin titókan-áin. Kauá Jesus i-hína: Isí í-ues, im nekise, taz, lauíluit, uapzúg zapalígnik-auát, ka-kunía p-ú-níka uág pé-nika Miógat-um ipním-pá inít-pa, téka-nas úikalu-na pa-zahá peks (hipt) pa-n-nakz pa-l-lahéi-pa zahá-pa? Yug-pí zapalígnik-auát í-ues lilói-nin zalauí

(1) uagui-t.

ipním Miógat-úm pa-pái-nú-yu (kúus ani-ís-na) ka-kauá kúus i-kúsa. Ikúinu In etg ize, úikala-pá kois-úit-pá yug-pné p-ú-nikú uág pe-nikú, usk miógat aníu (1). Métu zalauí zapalígnik--auát kúus inú timné-pa (2): Inim miógat í-ues uáyat, káa uétu eziz-pa i-pái-nu, káa kunú-azánu úika-la-ná zi-zapalígnik-auát-óna (3) inás-uáuya-nú, káa ipné-kúyu, káa i-kakáui-yu: kauá miógat-um ipné pa-pái-nú-yu, kuné lahéi-pa, ka-kauá uétu ipí í-n-nekí-se uág uétu i-zúkua-zá: kauá-nnag miógat-úm kunía pe-nikú ka-kuné i-usíg mizkúineke-yéi titókan, ka-kuné i-uyí-zig káa tit i-uyelése-zig. Kauá éneka zapalígnik-auát, ke-ipním miógat-úna pe-zúkua-nanníá nekt, káa uétu ipná-uyáua-ná, káa uétu pe-tuíg-neniá nekt, yug-pí illágani-ki uáuya-nin (uezillík-in) i-uzé-yu. Métu ke-ipním uétu i-zúkua-za, káa zúkua-néi zuátas i-kú-ya, yug-pí kuzkuz uete-in i-uzé-yu. Kauá (éneka) ka-kunía illágane pé-ni-saná, yug-piním illágane í-ues iní-tok-ás, kaa ka-kunía illágane aní-tas pé-ni-saná, yug-pné illágane pé-neh-mu-za-nu.

(E) *Antagonism Developed by the Kingdom of God.*
 Luke xii:49-53; Matth. x:34-36.

In pái-na, uétas-na sapá-llíu-nas (Akamkinikúna éteuit-kí), káa uétu itú-na In e-uéuluk-sa, métu naks-iníg (uétas-na), sapá-llíu-nas. Kauá Inim ués zapákaikt, ka-g-kun-kí In ués zapákai-kin uizé-tas; káa kunía In e-uéuluk-tamáu-za. Páis etg nek-síg, In pái-na talgtalg-náuit iní-tas kínne uétas-pa. Uétu, uétu kúus, métu pi-uyúin (inítas). Kinig,

(1) miogat pa-hániú; (2) timné-ki; (3) zi-zapalígnik-tuá-na.

tákz-apkínig nakz-ipá inít-pa ipa-llákai-nu ku páis págalú, káa pi-uyúí-nú; kuné-ma-nm metáu-nm pe-tuélka-uyú-senu kin-ma-ná lapúa-na, kauá kín-mem lapúa-nm pe-tuélka-uyú-senu kunma-ná metáu-na; kúuski pi-uyúí-nú: kauá pisít-pim miás-na pe-tuélka-uyú-yu (pist miaz-ín pi-tuélka-uyú-yu), kauá miáz pist i-tuélka-uyú-yu (miáz pisít-in pi-tuélka-uyú-yu); kauá piké-pim pitíne-na pe-tuélka-uyú-yu, kauá pitín-im piké-na pe-tuelka-uyú-yu (pitín pika i-tuélka-uyú-yu): kauá pinéks-n-me imé-nka pi-tuélka-uyú-yu. Kauá titókan-m tuélka e-uzéyu ipním-níg láutua-má naks-iníg-pkínig inít-kínig.

108. JESUS EXHORTS THE MULTITUDES TO PENANCE.

November, A. D. 32.

(A) *Parable of the Creditor and Debtor.* Luke xii:54-59.

Kauá Jesus-nim éneka illágani-na titókan-a inés-na: Kápám-kauá etg e-ek-ténig ipelík-ina, uáko i-hipalása-sá (*rise*) tileilékit-kínikai, kauá lamlamät etg iténig: uáko i-uéke-teté-sa; kauá ikúinu i-uéke-sa. Kauá ka-pám-kauá etg ek-ténig, uáko a-háttia-zá lokaíz-kínig, kauá etg iténig. uáko ikkiú-teté-sa; kauá i-kkiú-za ikúinu. Ete-pém mi-misemé usíg! etg pi-misem-ú-sig! Etg zúkua-zig tus-kínig, uág uétas-kínig, ku manáma i-uzé-teté-sa: kauá manáma etg uétu suk-síg takz-áin tamisemtukt? Kauá itú-pg uétu imé-nnig timné-ek-zig tukúg petú? Kam-kauá im im-lemtús-ín úi-lapúa-m epé-kiyú-yu miógat-úna, iskít-pa im-lemtús-na e-kosísim-nú-yu imiú-ki imené uáu-nai-tás, etké zalauí imené i-nágpaik-ú uékítk-auát-ópg, páis uékítk-auat-óm imené iníu inpe-uát-ópg, káa inpe-uát-óm imené i-hinik-ú he séktis-g.

Imené In he íze: uétu kuníg ha át-tu, zalauí uétu he a-sapá-zahá-nu uag ú-zeti-ú lahám, kam-kalá he ués uézeti-tas lam-tái-g kizúí-g uág kuózái-g.

(B) *Necessity of Penance.* Luke xiii:1-5.

Ka-kauá Jesus-nim kúus inés-tenué-sená, kauá-ttíte kuné i-usína ku mázua, ke-imém Ipné Jesus-na pa-tamtái-zaná Galilea-pu-kí, ka-kunmá-ná kikát Ponce Pilá-nim inés-sape-tué-nenniá talamiúnas-nim kikát-ki (ka-kauá Akamkíniku-uazét i-uapziáu-ziná itu kokuálg ítku—sheep). Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a uág inés-na: Páis etg nek-síg. yug-mé Galilea-pu i-usína kátu kapsís úikalú-pkínig Galilea-pu-pkínig, etké kúus e-hétgau-ziná. In etg íze: Uétu: Métu zalauí etg uétu imamá-taná-nniú imém-níg-ki kapsís-uít-ki, kauá etg úikalú pa-laám-nu. Itku yug-mé pótum-uá uág úimáttu, ka-kunma-ná inés-ui-ulikéze-ya (*fell upon*), uág inés-simíze-ya (*crush*) uag inás-uapziáu-na imékaís-nim iní-nim Siloe-pa, ka-kauá yug-pí kugét-tust-inít i-t-káu-lik-a; páis etg nek-síg, yug-mé, imé-nka i-usína kátu kapsís úikalú-pkínig Jerusalem-pú-kínig. In etg íze: Uetu. Métu zalauí uétu etg imamá-taná-nniú imém-níg-ki kapsís-uít-ki, kauá úikalú etg pa-laám-nu.

(C) *The Barren Fig Tree.* Luke xiii:6-9.

Kaua éneka Jesus-nim inés-himték-a kín-ki sapézet-kí: Náks-inim háma-nm e-uéka temaníkt, káa kuné i-temaník-a nakz teulíkt—*fig*. Kauá náksz-ípa lahéi-pa pe-ék-te-ná kunía teulíkí-na, káa i-n-nek-séne, páis uáko us temánit; kimét i-kiúps-na, záya e-temánit. Kauá péne zapalígnik-auát-óna: Máha! metát enmíuit uáko in pái-tatú, temaní-na ipéui-tas, métu kunku kiúps-tetú, kunku záya. Kunú-azánu he ó-kkí-

uk-u; itúpg láuig uétas usk inépte? Kauá zapalígnik-auát-óm péne: Miógat, nakz zimkái enmíuit ke-kuné i-uízes, kuné ke i-uétu, kauá in apilá-n-niú uétas katát, káa petú taz eunik-én-niu, káa kun-kí páis temánit e-uzéyu; zalauí uétu, kauá ínuim kóoz he ó-k-kíuk-u.

109. CURE OF THE WOMAN WHO HAD A SPIRIT OF INFIRMITY.

Luke xiii:10-17.

November, A. D. 32.

Nákz-ipa alagpáuit-pa, ka-kauá Jesus-nim inés-himték-saná Synagogue-pa, kauá pe-ég-na náks-ina áyat-úna, ke-ípí i-kómái-zaná pótumt enmíuit uág úimátat enmíuit, káa i-ukúmlíg-kaná kunku, káa uétu minmaí i-uéka tús-keg sitalása-tas: kauá Jesus-nim yug-pné pé-mú-na Ipním-pkí, káa péne: Ayát, imím komáin zayá he uizé-sa, káa pe-t-kúpaliká-za-yá, káa lamlamát tukúg (uákas) i-t-ká-uzé-yá, káa Akamkínikú-na p-ó-tásk-a. Kimét Synagogue-nim miógat i-géizem-na, etké Jesus-nim alagpáuit-pa uákas pá-ani-á, káa kunú-azánu úikala-ná titókan-a inés-na kuním miógat-um: Úilákzi lahéin etg usíg zapalígnik-as, kuné etg pa-pái-nu uákas uizé-tas, métu uétu alagpáuit-pa. Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a, uág i-hína: Ete-pém etg usíg mi-mísemé! mis uétu etg kokuálg ítku síkem alagpáuit-pa nikepkúik-sig kiúyek-ás-pa, káa inéhne-zig kus-pg sapé-kú-tas? Kauá ki Abraham-nim miáz, ke-ípné enimkíniku-m p-ú-létpe-yá pótumt uág úimátat enmíuit, mis uétu i-uéka nikepkúik-as alagpáuit-pá? Ka-kauá kúus i-izéne úikalú lemtús-ma ipékizéi-na, métu úikalá titókan ipa-llói-na Jesus-nim-kí úikala-ki ti-táz-ki ziziuáis-ki kút-ki.

110. JESUS AT JERUSALEM DURING THE FEAST OF DEDICATION.

John x:22-39; Luke xiii:22.

December 19, A. D. 32.

Jesus i-kiéik-saná ti-ttéuyanik-ás-pa, kauá inés-himté-k-a titókan-a, kauá-ttíte kauä i-uéye-na Jerúsalem-pg. Kauá Jerusalem-pa a-zahá-zina Dedication (Akamkíniku-pg ime-mé-nit (1), kaá uáko i-uéka ením, etké uáko eluéinék-a. Kauá Jesus i-ípskalínik-a Talápósa-nuas-pá émti-kínikai, Solomon-im uapzakeízit-pa: kauá kuné Jews-titókan-m (pá-pai-nó-sana, káa épei pá-ani-saná), pé-teméh-péi-saná, káa pé-zene: Mahál (ma-laáptit-zíkiú) nuna uakkeís-uit he nés-sap-úpsiméyu-éi-sam (káa nes-epéyepéi-zam—*doubt*)? Zalaú he ués Christ, kahú nas-tamápaik-úm, káa lauít nés-nim. Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: In etg tenué-sa, káa takláí etg uetu mizkúinek-sínm: Ke-k-Inim ués kut, ke-g-yug kúsa Na-tótam-kí uanikít-ki, yug-pním Ina i-tamápaik-sa (káa kun-kí kut-kí etg usíg zúkua-nás) métu etg uétu mizkúinek-sínm, etké uétu etg usíg Inim sheep-kínig. Inim sheep-nim Ina i-mizi-ái-sig ziegken; kauá In enés-súk-sá, kauá Ina i-tuík-zig: kauá In enéz-iní-sa uákaís-náuit kunkuyáin: kauá uetu mauá ipá-paléi-nu: kauá uétu isí-nm i-uét-kúik-ú (*snatch*) Inim-g ipsús-g, káa uétu isí-nm Ina i-ppégau-yúkum. Ke-g-yúg Ina Na-tótam iní-a í-ues úikalapkínig kátu imékas (Akamkíniku-náuit uág kapsikáps-né-uit), kauá uétu isí-nm Natota-p p-u-tkúik-en-níú (sheep) Ip-nim ipsús-g. In uág Na-tót-náks-inig usíg. Kauá kuníg Jews

(1) Akamkínikú-na ui-ní-tas-ki.

titókan-m pe-énpi-saná pisué-na Jesus-na tótpiak-ás (támia-nás). Kauá Jesus-nim inés-na; Illágane ti-táz kut etg sap-ég-na Na-tótam-kínig, míne-uazet kut-uazét etg tótpiak-sinm? Kauá Jews-titókan-m pé-zene: uétu mis taáz-uazét kut-uazét he tótpiak-síg, métu etké Akamkínikú-na he u-t-gitim-ú-sa, kam-kauá Im, ke-m-ués titókan, im-áni-sá Akamkíniku (1). Kauá Jesus-nim inás-mistakán-pa: Mis uétu í-ues tíme-nín imém-pá tamáluit-pá: In (Akamkíniku) izé-né: etg usíg úikalu *Akamkíniku*. Kauá zalauí Akamkíniku-m inés-uaník-a úikalu-ná *Akamkíniku*, ka-kunma-ná inéz-inía Ipním ziegken, kauá háutnin Times i-ikú-i-tim-sa, manáma Ka-kunía Pisí-nm pa-háut-na, uág p-u-ímte-má kinnépg uétas-g, etg Ipné eu-zíg: he u-t-gitim-ú-sa Akamkínikú-na, etke In ína: In ués Akamkíniku-m Miaz? Zalauí In uétu aní-ái-sa Na-tótap kut, kauá uétmet mizkúínek-sínm, métu zalauí aní-ái-sa, kauá uétu Ina mizkúínek-sínm, zauín etg usíg mizkúínek-ás kunía kú-na: kauá kuníg etg pe-zúkua-nú uág pe-mizkúínek-ú: Na-tót Inim-pa í-ues, káa In ués Na-tótam-pa. (Na-tót-in Akamkíniku-nín uisíg.) Kunú-azánu Ipné pe-énpi-ttipázui-sána, métu Ipí a-hátta, imém-kiníg.

111. JESUS PREACHES BEYOND THE JORDAN.

John x:40-42; Luke xiii:23-30.

January, A. D. 33.

Kauá Jesus éneka i-uskéi-na, káa i-kú-kiká Jordan-pikún-pkínig kupg, ka-kuné John uyít-pa inás-zapákaik-saná: kauá

(1) kam-kauá imá-ni-sa Akamkíniku, métu he ués tí-tókan.

kuné i-téuyanik-á; kauá illaganí-uam pa-pai-nó-saná kuné, káa ipe-hína: John-nim uétu itú-na ziziuáis-na pa-hána (John uétu itú ziziuáis a-háni-a). Métu ka-kalá John i-hína kin-ki háma-kí, kalá i-ues úikala ikúinu. Kauá illaganí-uam pemiz-kúinek-saná Jesus-na. Kauá náks-inm háma-nm Jesus-na pené: Miógat, mílaz-uá uákas pe-uzéyu? Na? Métu Jesus-nim inés-na: Taz etg pe-kosísim-nu, káa pa-házi-ttipázui-yu kuzkuz-épkínig pískis-pkínig, etké illaganí-ua, In etg íze, ipa-házi-ttipázui-yu, métu uétu áz-as ipé-uzéyu (uétu ipa-házu). Métu ka-kauá iní-nim miógat uáko a-házu, káa pískis i-zúyakilik-ú, kauá etg émti-kínikai káukáu pe-kiyú pískis, káa penú: Miógat, nás-tamágalp-ánim (tamágalpim). Kauá Ipnim etg i-mistakánp-ú, káa i-hínú: Etg síua-za, uétu zúkuaza mínig etg usíg. Kauá kuníg etg epé-nú: Im nuna nas-ualék-zamá hipít-g káa nemékút-g: Kauá Im nuna nes-himték-saná núnim-pa iskít-pa. Kauá Ipním etg i-hínú: Etg síua-za, uétu In zúkua-za mínig etg usíg; kútgi Inim-kínig úikalú, ka-pám-kalú usíg kapsís kuttípaz (pi-pétokas, ka-kápsisuit-ín), kútgi kuné-pkí, ka-pam-kuné etg pe-uyí-nu uág tit p-uyelé-senu; ka-pám-kauá etg epé-eg-nú Abraham-na uág Jacob-na uág Isaac-na uág úikalá-na Prophet-na (Egneuat-óna) Akamkíniku-m-pa Miógat-uit-pá, kauá etg paléi-nin pe-uzéyu. Kauá kuné-pkí ipa-pái-tanu illaganí-ua iyauíz-kínig uág lókaíz-kínig uág tileétit-kínikai-kínig uág tileilékit-kínikai-kínig, káa ipe-taméyekek-ú Akamkíniku-mpa Miógat-uit-pa. Máha! Ke-imé kíkaua i-usíg eleg uág lamtai, yug-me kóoz ipa-nnúktiu, kauá ke-imé kíkaua i-usíg annúkt, yug-mé kóoz eleg uág lamtai ipe-uzé-yu.

112. THE PHARISEES ATTEMPT TO FRIGHTEN JESUS.

Luke xiii:31-35.

January, A. D. 33.

Kuné-ittíte lahéi-pa kauá pá-pai-nó-saná Jesus-na ku mázuam Pharise-pum, káa pé-zene: Uskéi-n kinig, etké Herod uáko a-hanía timíne Iméné uapziáu-nas. Kauá Jesus-nim inés-na: Kútgi, eu-tétgi kunía telípa-na (Herod-na): Máha! e-hékin! In a-sapa-hát-ta enimkiniku-na, káa uákas anás-anísa ki-takz uág uattiski, kauá metát-ipa lahéi-pa In hínaka-yú. Zauín In ués kiéik-as ki-takz uág uattiski uág kun-méig, etké Prophet uétu uapziáu-nin i-uzéyu métu Jerusalem-pá (etké Jerusalem-pa-izím uapziáu-nin i-uzétetú) Jerusalem, Jerusalem, ke-m-ím anás-uapziáu-tatú Prophet-na (Egne-uat-óna), káa anas-tótpiák-tatú (anas-támia-tatú) kun-ma-ná, ke-m-yug imím-pki pu-ímte-saná (ueímtin ipe-uzé-ya), ku-mag malahám imené ma-máyaz In zapaámki-ttipázui-yan-nia, ka-kuús uayútelikin i-kú-tetú ma-máyaz sikis-pa ipním-ki elkalág-ki (i-híktek-tetú), kauá im pí-taátk-imá. Kauá In he íze: uétu éneka pí-eg-núkum uyá-lahéi-pa kuné-pki lahéi-pg keéu, ka-m kuné pi-inúkum: uatáskin í-ues Ke-ipí i-páina Akamkíniku-mki uanikit-ki.

113. JESUS TEACHES IN THE HOUSE OF A PRINCE OF THE PHARISEES.

February, A. D. 33.

(A.) *Jesus heals a man who had the dropsy.* Luke xiv:1-6. Náksz-ipa alagpáuit-pá Jesus-nim pa-haz-ó-ya náks-ina Pharise-pu-na miógatu-na hiptésg, kauá Ipné

Jesus-na úikalú-nm p-ú-lék-zaná: kauá kuné i-uéka Jesus-nim áptim nakz háma iyekúein (1) (*dropsical*), (ke-ipi (2) iyekúyasaná). Kauá Jesus-nim ti-time-nauat-óna uág Pharise-puna inés-na: Tamálui-yí í-ues alagpáuit-pa uákas aní-tas? Na? Kauá imé imam-ú-sauk-á. Métu Jesus-nim pe-énpe kunía komáinis-na, káa uákas pa-ánia, káa pá-sapá-ziklí-na. Kauá, inés-na: zalauí ku isí-nm imém-pamá-nm síkem ítku kokuálg a-t-kátuláilák-tag gaáu-pg, mis uétu au-nahkát-tag inég alagpáuit-pa? Kauá uétu isí i-uéka mis-taknap-as kuné-pkí ziegk-epg.

(B.) *The guests should not choose the first place.* Luke xiv:7-11. Kauá éneka Jesus-nim inés-tenué-ya kunma-ná, ke-imé hipít-pa i-taméyak-sína kín-ki sapézet-ki, etké ti-táz uagsilikázatas inpé-nigna, kúus inés-na: Kam-kauá imené ipe-múnu hipít-ki, uétmet uagsilik-u taáz-pa uagsilikázatas-pá annúkt-kínikai, káina-m, zalaní nakz kátu imékas i-pái-nu, káa iní-nim miógat-um he inú: láutua, ki hamá kínne í-ues uagsilik-as, kam-kuné im ués; kauá im takláí kizéi-ki uagsiliktenú élek-ípg. Métu kam-kauá hipít-ki he ipe-múnu, kauá élek-ípg (lamtái-g) he uagsilik-tanú, kauá ke-ipním imené i-múna, he inú: láutua kátu tust annúkt-kínikai he nagsilik-u; kauá-nnag ke-imé i-taméyak-sig imené ip-ú-tásk-u. Etké ke-ipí ipn-ú-tusk-ú, yug-pí kuzkuz uág éleg i-uzéyu (pe-sapé-uzéyu), kauá takláí ke-ipí ipné-leepkiéu-nu (kauá ipné-nekú-iyéuiz, eleg) yug-pí uatás-kin iuzéyu.

(C.) *Whom we must invite to feast.* Luke xiv:12-14. Kauá Jesus-nim péne kunía ke-ipním pe-múna hipít-ki: Kam-kauá hipt he aníu kauá uétmet enés-múnu im-láutua-

(1). iyekúuín. (2) iyekúue-saná.

ma-ná, ítku imím piéma-na, uág eskáma-ná, itku ki-koís-na titókan-a, káina-m imém-ka imené takláí ipe-múnu, káa usk tamétku-in uizé-yu-hé. Métu kam-kauá hípt aníu he anás-múnu iyeuís-na titókan-a, káa i-hillaá-na, káa a-hálluís-na, káa e-hillaáttamé-na. Kauá im he uzéyu lilói-nin, etké uétu yug-mé i-usíg imené tamétkutás (yug-mém uétu imené ipe-tamétku-yú); métu tamétkot imím he uizé-yu lamtái-pa lahéi-pa, ka-kauá ti-táz titókan ipe-utelléht-tu tinugnís-kínig.

(D.) *Parable of the great Supper.* Luke xiv:15-24. Ka-kauá kuné-má, ke-imé i-taméyak-sína hipít-pa, nakz i-mizi-sána kuné-pki ziegk-epg, kauá Jesus-na péne: lilói-nin uág liló-nas i-ues ke-ipí hipú Akamkíniku-mpa Miogat-úit-pa. Métu Jesus-nis péne: Nakz háma imékas hípt anía, káa illaganí-ua-ná inás-múna hipít-ki. Kauá p-u-imte-ya náks-ina zapalignik-auát-óna, ka-kauá hípt i-zahá-zana, sapá-zúkua-nás kun-ma-ná, ke-imé múnin uáko i-usína, (kúus tamtáinas): kúm-tig hip-tém-tig, uáko úikala hípt ipa-hínaka-ya. Métu imé úikalú imamá-zuyátkaláik-saná, káa ipe-ním-na, (imemé-yéu-ya). Náks-nim péne: In uáko témanik-as-g (1) itamiá-sána, káa kunía in ués ek-té-nas, kúus-ki inéh-múzá hé, inag uétu hip-tánag imím-ki. Kauá nakz i-hína: in pótumt-pg kokuálg-ipg itamiá-sána, kun-kí in uáko galélei-tazá, káa inéh-múza hé, inag uétu hip-tá-nag imím-kí. Kauá nakz i-hína: uako in inépné anía, kunú-azánu uéta hip-té-nas ués imím-pkí. Ka-kauá zapalignik-auát i-ziklí-na, káa miógat-úna kun-kí pa-tamtái-zaná, kauá miógat i-geízem-ná uág péne: ámtiz kúih téuyanik-ás-g, káa úikalú-ná anáz-inágpáik-u-hé, ka-kalú i-usíg i-iyéuiz, uág i-illaát, uág e-hillaáttamé, uág a-hálluin. (Ka-kauá kúus

(1) itamiá-ya.

i-kúya zapalígnik-auát), kauá i-hína: Miógat, kam-kúus pí-ni-ma, kúus kúya, zauin kóoz kaáu-kaáu í-ues inít. Kauá miógat-um pené: kúih iskit-g uág uayát-kag, káa úikalú-ná anás kosísim-nú-yu, (uág anás-káps-nú-yu) ázit-gi, kúus-kí kakmám titóka-ki ínim uizé-yu inít. Métu kúus In etg íze: ka-kalú mú-nin i-usína, kuné-má-nm uétu naks-nim ina i-hi-pén-iu hipt.

114. JESUS ADDRESSES VARIOUS CLASSES.

February, A. D. 33.

(A.) *The multitudes are addressed.* Luke xiv:25-35; Matth. x:37. Kauá illáganí-nm titókan-m Jesus-na pe-tuík-zena: kauá Jesus-nim inás-kalau-nú-ya, uág inés-na: Ke-ipí uétu i-pála-nu úikalá petú, itu, pist, pika, iuépne, mamáyaz ,pié-ma, eská-ma, kanís-ma, uág ipním-níg, ke-us, zillákt uág uakaís-náuit, yug-pí uétu í-ues zahá In-uazét, káa uétu í-ues uizé-tas Inim himtek-in uág tuígnét. Kauá ke-ipí uétu uetkaláikin i-temke-ipse, uág i-temke-yépte, uág i-néhne-za, káa Ina kun-kí i-tuík-ze, yug-pí uétu í-ues Inim himtek-in uizé-tas. Etké zalauí ku imém-pamá naks hamá inít aní-ttipázui-tag, kauá annúkt-kínikai yug-pí i-timmíu-nag, ku máze-kí kizúi-ki inít aní-tas, káa máze ipním us (otág, okóka) kizui, ku zahá us hinaka-tas, ku uétu; káina, ka-kauá kóoz aní-sánu, kauá e-uizlém-nu kizui, káa uétu i-hínaka-yu inít; kauá titókan-m yug-pné pé-zepinmí-u, káa ipe-nú: ki háma inít aní-túi-yá, káa uétu i-hínaka-yá. Kúus-títe uétu isí imém-pamá nakz Inim himtek-in í-ues uizé-tas, zalauí uetu timné-ki yug-pním (1) pa-nuíhne-nu úikala-na

(1) pe-ukkeí-nu.

laám-na petú-na, (zalaui uétu ipné-taátk-u, ipné-ukkei-nan-niú uélukt timíne nekt, káa zalaui uétu ipné-niú úíluíp Akamkíniku-pg). Kátuanas í-ues taz: métu zalaui kátuanas paámpaám i-uzé-yu, káa itú-ki éneka ipí i-ziziúk-lámk-ú? Uikala-áin láuig i-uzé-yu, káa uáyat (1) ukkeínin i-uzé-yu.

(B.) *The Pharisees are addressed.* Luke xv:1-32. Uáko publicans-pu-m uág kapsís kuttipas-nim Jesus-na katát pá-pai-nú-siná, Ipné miziógo-tas: kauá kunú-azánu Pharise-pu uág Scribes-pu i-uagtám-tamáu-ziná, káa ipe-hína: Ki-nm háma-nm inés-miú-za kapsís-kuttipas-na, káa ka-kápsis-na titókana inés-kiuéu-tué-za (*eat with*). Kauá Jesus-nim inés-tenué-ya kín-ki sapézet-kí, káa i-hína: Ku isi-nm imémpamá-nm naks-inm otág poteéptit sheep, káa nakz kunámá sheep a-palái-nag, mis uétu yug-pnínm inás-nuihna-nag kois-eéptit-na uag koís-na sheep-na titóka-nút-pa, káa i-páui-áik-tag nakz, ke-yug a-palái-noka, (káa uétu i-talkí-nag ipéuít-g ka-m-máua iyág-nóka)? Kauá ka-kauá, ku-máua (2), pa-yág-nag, mis uétu pe-temkeyép-tag (pe-temkeíptag), lilói-ki, káa pa-nák-ziklík-tag (3), káa pái-pa inas-mú-nag láutua-ma-ná, káa inás-nag: lilói-atá-mtgi, etké uáko iyág-na sheep, ka-g-yug paléi-na? Kikauá In Jesus etg ize: Kúus-títe eisnués-pa, inég ke-imé eisnués-pa i-usi-nki, imém pa-llói-zig kóis-eéptit-ua-ná uág kóis-ua-ná ti-taás-na kapsís-ui-nú-na titókan-a, ke-imé uétu i-usíg imamá-taná-ni-tás (etké zaya e-usíg kapsís-uit), zauín kátu imékas pa-llói-zanú naks-iní-ná kapsís-uit-ísna titókana-a, ka-kauá yug-pnínm pa-nuihne-nu kapsís-uí-na. Itku ku isi-

(1) uekkeínin.

(2) iyág-nag, itku iyag-nóka; (3) panáh-ziklík-tag.

nm náks-inm áyat-úm otág potumt ti-táz (4) zizkeíz petú (itú kízui), káa nakz a-palái-nag, mis uétu ipí i-zapá-lakáui-tag inít-pa, káa i-zapskalái-tag káa pa-páui-tag, káa-uetu i-talkí-nag ipéuit-g ku-máua pa-yág-nag (kammáua ayag-nóka), kauá ka-kauá pa-yág-nag, kauá inás-mú-nag láutua-ma-na káa inés-nag: ina lilói-atá-mtgi, etké yug-ka-g paláizaká, uáko i-yág-na kizúi? Kúus-títe, In etg íze, imékas-níg pa-llói-zanú Akamkíniku-pamám Angel-em naks-iní-ná kapsís-uit-ísna titókan-a, ka-kauá yug-pím kapsís-uí-na pa-nuúhne-nú. (Akamkíniku-pkínig Angel úikalú i-pa-llóitamáu-nu naks-ini-ki titóka-ki, zalauí ikúinu ipná-tanáni-ú, kapsís-uít-ki.)

The Prodigal son. Luke xv:11-31. Kauá éneka i-hína: Náks-inm háma-nm e-uéka lapít ma-máyaz ti-tégat: kauá laimíut pist i-hína: (laimíu-nim pistí-na peéne:) Tota, iním ke-g-yug ínim ués im-pkíníg inpé-tuíg-nas. Kauá inés-téka-na úikalá petú. Kauá kuníg mílaz uéutukt, kauá laimíut miáz i-zapaámk-a úikalá ke-yúg e-uéka petú, káa i-uskéi-na, káa uáyat i-uúhne-ná: kauá kuné i-uí-púk-a uág i-sapá-laám-na íukalá, ke-yug e-uéka petú, etké kunku kapsís i-kó-kaná. Ka-kauá uáko úikalá petú a-laám-na, kauá kuné uétas-pa ipe-yég-na titókan, etké zaya úikasilíg e-usína hipt: kauá-nnag yug-pí tégat i-uyítue-ya, káa i-iyéuiz-uí-ya; kunú-azánu i-zapalígnik-taná nákz-ipg titóka-pg, ke-ipním p-u-ímte-ya kíyuyakit-g (kíyuyak-ás-g) hóghóg-na tem-anik-ás-pa. Kauá kuné (etké imékas eyég-na) hip-ttipázi-ya yug-ke hóghóg hip-sína, métu uétu isí-nm pe-héni-a. Kauá kuníg i-timné-eg-na, káa i-hína timné-pa: illágane zizapalígnik-auát na-tótam-pa inít-pa illágane e-usíg ippég

(4) sisaikéiz.

uág hipt, káa in kínne elíu-tinúk-ze (eyág-ki tinukí-ze). Uako in usékaik-ú, káa na-tótap e-kiyú-yu, káa eu-nú: Tóta, kapsís in kúya, Akamkínikú-na a-sapá-timnének-a, káa iméne kapsís-ui-yú-ya, uétu in ués taz zahá uanik-ás imím miáz, inp-ím ka-m-kúus imím he ués zapalígnik-auát (kúus-títe sapéuzém, kúús in-uzé-yóka). Kauá i-usékaik-a, káa i-kiyu-ya pist. Ka-kauá kóoz uáyat i-uéye-ma, kauá pisít-pim pé-ég-na, káa pe-iyéu-na, káa ámtiz pé-uéukuni-a, káa p-ó-kálp-a, káa pa-hímkazák-a. Kauá miáz-pim péne: Tóta, kapsís in kúya, Akamkinikú-na a-sapá-timnének-a, káa imené kapsís-ui-yú-ya, uétu in ués taz-zahá uanik-ás imím miáz. Métu pisít-pim inés-na zi-zapalígnik-auát-óna: inéh-ne-nimtɡ ámtiz ipním uákeí-ma zizkeíz samga, káa ipné a-sapá-samkeítgi, káa a-sapá-ipsus-áinítg ípsus, káa a-sapá-llaápkat-ítg égue, káa inpi-té-tgi tiskáu skumkumélig, káa opziáu-tgi, ka-g-taz pe-híps, ka-g-taz pe-timné-eis-ín, taz pi-llói-nu, etké ki ínim miáz usk i-tinúk-zéne (1) káa uako uákas i-utelléht-ta, i-paléi-zaná (2) káa uáko in i-yág-na. Kauá kúus ipe-kúya, pi-llói-na. Kauá-ttite tékas miáz temanik-ás-pa i-ué-kiká; ka-kauá ipí i-ziklí-na, káa inít-g katát i-uzé-ya, káa inás-uyá-mizía uáko i-uénpi-síg, uág i-uánptái-zig, uág i-uéeze-síg, kauá pe-mú-na náks-ina zapalígnik-auát-óna, káa pé-sépni-a: Manáma i-kusíg? Kauá pa-mistakánp-a: Imím éskap uáko i-pá-i-tok-á, kauá im-tót i-uapziáu-na nakz tiskáu skúm-kumélig, etké uákas i-pái-na. Kauá yug-pí tégat i-geízem-na, kauá uétu a-háza. Kunú-azánu pist a-hát-ta, káa miáz-g usk ipn-ú-iyéuk-a: mizí-m, miáz, kahú ázih. Métu tégat-um péne: tóta, máha! lahéi uáko illágane enmíuit imené zapalígnik-ai-sá, kauá

(1) i-tinúg-ne. (2) i-paléi-na.

uétu mauá imené ziegken (1) ukkeí-nan-nia-he, kauá zauín uétu máua ina iní-ma kuzkuz sheep-kakál, inláutua-ma-ínag (2) ipés, uág lilói-nas; métu kam-kauá kinim im-miás-nim he i-pái-nó-ya, kauá lamlamát im opziáu-nan-niá tiskáu skumkumélig, inég ipí laám petú (3) i-ui-púk-zená (púka-zaná) ka-kápsis-ínag titókan-ínag. Kauá pisít-pim péne: Nizu, im kunku ínim-pa he ués káa (4) úikalá ínim petú, keg ués, laám imím he ués: métu taz uág tukúg nun usíg lilói-nas uág-timné-eis-nas, etké ki imím-eskap i-tinúg-ne, káa uáko éneka í-ues uákas, káa i-paléi-na, káa uáko kie apa-yág-na.

(C) *The Disciples are Addressed—Bad Steward.*

Luke xvi:1-13; Matth. vi:24.

Kauá Jesus-nim eneka inés-tenué-ya Ipnim i-hímtek-is-ná kín-ki sapézet-kí. Náks-inm koís-nim háma-nm e-uéka silláuukeí-tuát (keíz-gneuát) temanik-ás-na, kauá yug-pné pa-tamápaik-ái-saná miógat-upg titókan-m, káa pé-zena miógat-úna: yug-pním silláuukeí-tuana--uátóm imené laám petú i-úi-puk-án-nia-he (pug-nai-sa), káa i-sapá-laám-nán-niá he. Kauá miógat-um pe-mú-na, káa péne: Manáma-g yug anás-mizí-tetú im-uazánu: kahú pí-nim minmaí inéhki-nik-ai-samka ina petú, etké uáko uézu he kiyú silléukei-tuát (keízk-epg). Kauá yug-pí silléukei-tuat kúus i-timmíu-na: maná-g in kiyú etké uézu uáko kiyú keízk-epg? in uétu ués uétas-na pilá-tas, ítku sapánkitínik-as, káa iné-tenéui-tg

(1) uekkeín-an-niá; (2) illáutua-ma-tán; (3) i-úi-púk-a; (4) ka-g-kalá ínim ués petú, laám.

hipít-g in kizéiza. Ete-g uáko zúkua-za maná-g ku-tetésa: kúus-kí iné-sapé-iyéu-nu pa-imém-pá pa-inít-pa, kag-kauá uézú kiyú silléukei-tuát. Kauá inés-mú-na úikalú-ná, kakalú-mám e-usína uákas sapá-zaha-nái miógat-upg, panákz-ihí pa-úínuá (pannaks-iní-ná). Kauá náks-ina péne: máze imím ués sapá-zaha-nái-uákas miógat-upg (mázé miógat-um us imím-pá uákas)? Kauá kuním péne: poteéptit íkai tasgi (ués sapá-zahá-nái). Kauá ualegna-uat-óm péne: inípg tímes, káa ámtiz.tíme pakaáptit, kalazím. Kauá éneka náks-ina pe-sépnia: máze imím sapá-zahá-nái ués miógat-upg? Kauá kuním pa-mistakán-pa: poteéptit ispálg peks. Kauá péne ualeg-nauát-óm: inípg tímes, káa tíme úimetaáptit, kalá-zím. Ka-kauá miógat-um pe-zúkua-nai-saná ualég-nauát-óna kut, kauá úítaz pá-saig-ná-nia yug-pí, kut, etké uapzúg i-timmíu-na ipnim-áin (inég kapsís i-kúya). Éte li-láuig-nim titókan-m ui-uétas-pamám p-ú-yané-zig uapzuk-úyuít-ki ti-taás-na titókan-a. (Husk íze: li-láuig titókan enimkíniku-m i-hímtek-in illágane i-timmíu-zig zillákt-áin, káa takláí Akamkíniku-m ma-máyaz imém ením-ki uizilém i-timmíu-zig uakkeís-úit-áin.) Kauá In (Jesus) etg íze: taz anítg láutua-ma imém-kí kois-úit-ki (ais-nuas-áin), kauá etg ipá-sapa-ázu eis-nués-g, ka-pam-kauá etg pe-tinug-nú. (Husk íze: taz etg epé-iyéu-nu iyeuís-na titókan-a, káa taz ap-o-páyata-yú talapósa-nuas-ná imém-kí kois-úit-ki, kúus-kí etg imamá-lloi-tanú eis-nués-g.) Ke-ipí í-ues tukúg kuzkuz-ikí petú-ki, yug-pí í-ues kúus-títe tukúg imekaís-ki petú-ki: kauá takláí ke-ipí í-ues uétu tukúg kuzkuz-ikí petú-ki, yug-pí í-ues kúus-títe uétu tukúg imekaís-ki petú-ki. Kunú-azánu zalauí etg u-sína uétu tukúg kuzkuz-ikí petú-ki (uétas-pama-ki), kauá isí-nm etg i-sapá-inékinik-ú (*trust*) imékas petú (uakkeísuít-pamá)? Kauá zalauí etg

u-sína uétu tukúg neksáp-nim-kí petú-ki, kauá isí-nm etg iní-u petú imam-ník-áin? Uétu isí-nm lapúa-na mi-miógat-úna inás-zapalígnik-an-niú: itku náks-ina miógat-úna pa-pála-nu, káa náks-ina pe-héteu-yú; itku náks-ina miógat-úna pe-énpú, káa náks-ina pa-pála-nu. Uétu etg u-síg Akamkínikú-na uág (enimkíniku-na) koisui-na zapalígnik-ai-tas.

(D) *The Pharisees Again Addressed.* Luke xvi:14-31.

Pharise-pu i-u-sína ui-uéulukt-típaz, kunú-azánu, kauá pá-mizi-sína Jesus-na ziegke-pg, kauá pe-zépinmí-siná. Kauá Jesus-nim inés-na: etg imamá-nisíg uág imemé-sap-ék-zig tukúg titóka-pg; métu Akamkíniku-m etg i-zúkua-nai-sá timíne, etké ka-kalá-ná titókan-m pá-saik-zíg, kalá-ná Akamkíniku-m pá-pála-za. Tamáluit uág Prophets i-u-sína taz John-nim-pg lahéi-pg: métu John-nim-kínig nú-kin, úyikínig (ísakín) í-ues Akamkíniku-pamá miógat-úit tamtái-nin, kauá úikalú i-kapísi-zíg (e-kapísi-zíg) kunepkí (miógat-úit-g). Akamkínikai uág uétas atúkaz laám-nas, métu kátu úyikínig atúkaz í-ues tamáluit-kínig kuzkuz inég ukkeí-nas. Ke-ipním pa-nuíhne-nu iuépne-na (itku ke-ipí iuépne i-nuíhne-nu, kaa kunía pe-ukkeí-nu) kauá náks-ina neksép-na pé-énpú, yug-pí i-petokas-uí-sa zillakát-ki, káa imékas i-ppégauí-sá: kauá ke-ipním kunía áyat-una nuíhne-nis-na pé-énpú, yug-pí-nka kúus-títe i-petokas-uí-sa zillakát-ki, káa imékas i-ppégauí-sá.

Lazarus and Dives.

Nakz i-uéka kóis-níg hama, ke-ipí kunku taz ipn-úpelig-na-kaná, káa uyá-lahéi-pa illágane ti-táz petú agsemíluít-ki i-híp-kána. Kauá i-uéka nakz éneka háma iyéuiz, uánik-in Lazarus, ke-ipí kóis-nim háma-nm piskís-pa í-tamalíg-kaná

sáa-yín úikasilíg zillákt, kauá yug-pí imékas ayág-na-kaná, káa i-híp-tipázui-kaná kuzkuz (1) nikáhyáíkt ippég, ke-yúg a-t-káu-yi-kaná koís-nim háma-nm hipi-nuás-kínig, métu uétu isí-nim pá-ni-kaná, kauá zikámkal-m pa-kió-kaná, káa ipné sáai pa-hímiá-ni-kaná. Kauá ka-kauá yug-pí iyéuiz háma i-tinúg-ne, kauá Angel-em pe-néhne-néi-saná uakkeís-uit Abraham-g: métu ka-kauá koís háma i-tinúg-ne, kauá ipním uakkeísuit e-kúya enimkínikai-g. Kauá kuníg étgau-nín i-sitalasa-ya uáyat, káa pe-ég-na Abraham-na, káa Abraham-pa pe-ég-na Lazarus-na. Kauá i-tiúg-na, káa i-hína: Tóta Abraham, iyéu-nim, u-ímt-am Lazarus-na, káa ipí i-t-kupalú-yu ípsus-laimiút kuzkuz-pá kús-pa, ka-g-kun-kí ina péus iyáu-kiyú kuzkuz (i-t-kópiáuk-án-niú) etké étgau-tamáu-za kinné allá-pa líu-pa. Kauá Abraham-nim péne: nízu, timípnih ka-m-kauá uétas-pa he uéka, kauá úikala titáz petú he iníp-a, kauá takláí Lazarus-nim e-uéka úikala ka-kápsis petú; métu kikauá néksap, Lazarus í-ues komáinái, káa im takláí illútkualínik-sa, káa étgau-tamáu-za. Kauá éneka úyi-kínig imém-piki-níg núkin uáyat-níg i-gaáu-za, kunú-azánu uétu isí í-ues kokáu-nas uág pái-ta-nas kinnig imém-pikí, káa kúus-títe uétu isí i-kókáu-nu káa i-pái-ta-núkum imém-pikiníg núkin nún-im-pg (2). Kauá éneka péne Abraham-na tóta, inéh-mu-za-hé, u-imteih Lazarus-na inim pisí-nim inít-g, etké inim ués págalu eská-ma, kauá kun-ma-ná inás-tamtái-nu, káina imé-nka ipa-pái-núkum kinné-pg étgau-nuás-g. Kauá Abraham-nim péne: imé-m e-u-síg Moses uág Prophet, zahá e-u-síg, kun-ma-ná e-u-síg mizí-tas. Kauá éneka i-hína yug-pí étgau-nín: uétu kúus, tóta Abraham, métu zalauí tinug-nís-kínig nakz i-kú-tag,

(1) nikáhlakt ippég-pamá. (2) núnim-pa.

kauá ikúinu imé imamá-taná-nniú imém kapsísuít-ki. Kauá Abraham-nim péne: zalauí uétu pá-mizí-sanú Moses-na uág Prophet-na, kauá kúus-títe uétu ipe-mizkúínek-ú, inég náks-inm tinúg-nís-kínig inás-pai-nó-ta-nu.

(E) *The Disciples Again Are Addressed.*

Luke xvii:1-4; Matth. xviii:15-35.

Kauá Jesus-nim inés-na Ipním i-hímtek-is-na: sapá-kapsís-uit i-pái-nu (sapá-siléu-zúkua, te-zúkua) (1), métu iyé-uis-níg í-ues yug-pí, ke-ipním inás-sapá-kapsís-uí-sa, kátu taz ipním-áin i-uzá-tag zalauí imékas písue i-uaáik-tag ipním-pá yéét-pa, káa tulúin i-uzá-tag imekaís-pa iuetém-pa, métu uétu pa-sapá-kapsís-uí-tag náks-ina kiné-ma-ná kuzkuz-ná (etké kuzkuz-na titókan-a sapá-kapsís-uit í-ues kátu imékas kapsís úikala-pkínig kapsis-uít-kínig). Taz etg kunku imemé-keízgi-nu (imemé-keízgi-nan-niú timíne). Zalauí im-láutua-nm kapsís he i-ki-én-niu, kauá ip-zuátg-aná e-kiyú-yu im-níg, káa a-taátk-u; kauá zalauí i-mizí-u, káa ipná-tana-nniú, kauá ha-a-uáu-nan-niú, káa kúus-kí im-láutua-ná usk uákas aní-u. Métu zalauí uetu he i-mizí-u, kauá enéz-inpú lapúa-na, itku náks-ina, kauá (epe-kiyú-yu, káa apa-taátk-u) kúus-kí lapúe-nim, itku metáu-nim ziégken kapskáps epe-uzé-yu. Kauá, zalauí uétu etg i-mizí-u yug-piním, kauá eu-nú Talapósa-nuas-ná; kauá zalauí Talapósa-nuas-ná uétu pa-mizí-u, yug-pí i-uzé-yu (imím-pá timné-pa) ka-kúus talaposa-nái (mizkúíneke-yéi) itku publican-pu. Ikúinu In etg íze: ka-pam-kalá-ná etg ep-ú-létpe-yu kinné uétas-pa, kalá-ttíte uálétp-in i-uzé-yu kúustíte éis-nués-pa;

(1) te-zukua=te-zúkuan.

kauá ka-pám-kalá-ná etg epé-n-képkúik-u kinné uétas-pa, kalá-ttite níképkúik-in kúus-títe i-uzé-yu éis-nués-pa. Eneka kúus etg In íze: zalauí imém-pamá lapú ipá-aní-u naks-iníg timíne kínne uétas-pa, itú-uazét, petú-uazét, kauá pé-néh-mú-zenú Akamkínikú-na, kauá Na-Tóta-m Akamkíniku-m inás-aní-á-niu yug-petú (inéz-iní-ú yug-petú). Etké ka-kuné i-usíg lapú itku metáu naks-iní-pá, Inim-ki uanikít-ki, kuné-ittíte In ués imém-pá hépei. Kauá kuníg Peter-nim Jesus-na katát-ipg pe-kiyú-ya, káa péne: Miógat, mala-hám ka-k-ina in-láutua-nm i-kapsís-uí-yú-yu, kauá in a-uáu-nan-niú? páis úinép-éhém? Kauá Jesus-nim péne: Uétu mis In he íze: Uinép-éhém; metu úinép-tit-éhém úinép-éhém.

Parable of the Unforgiving Servant.

Kunú-azánu Akamkíniku-pama miógat-úit í-ues ka-kúus i-uátag, itú, miógat, ka-kuním zi-zapalígnik-auát-óna anás-sap-ú-zati-tpázui-sanág. Ka-kauá yug-pním miógat-um inás-sapá-zahá-túí-saná, kauá pá-nag-páik-ó-saná nakz háma, ka-kuním é-uéka sapá-zaha-nái uákas miógat-upg potom-éhém pa-p-pótomó-sos titílu maks-maks kízui (talent) (talent = \$2,000, so 10,000 tal. is $\$10,000 \times 2,000 = 20,000,000$). Méту yug-pním háma-nm yáza e-uéka kízui sapá-zahá-nas, kunú-azánu miógat-um inés-na: uáko ki hamá itó-mi-in i-uzé-yu, káa ipním iuépne, uág ma-máyaz, uág úika-lá petú, ka-kalá us, i-tómi-in e-uzé-yu, kun-ki sapá-zahá-nas, káa in uézet-in uzé-yu. Ki-mét yug-pním háma-nm miógatúna pe-hitímlik-ó-sana, káa pé-néh-mú-zaná, káa pézene: (iyéu-nim) amkakáiz-úit-ki pí-yagó-m (*wait*), káa kóoz láám uézeti-yu-hé. Kauá miógat-um pé-yéu-na, káa pa-uáu-nan-niá, káa uákas-sapá-zaha-nái láám pa-uáu-nan-niá. Ka-kauá yug-pí zapalígnik-auát uáko a-hát-ta, kauá

pe-uéukúni-a náks-ina zapalignik-auat-ó-tua-ná, ka-kuním e-uéka uakas-sapá-zahá-nái ipním-kí pote-éptit kuózai (*cents*), kauá pé-enp-é-nia yéet, káa uítaz p-o-páukak-á (*choke*), káa péne: uézetí-m ka-m-kalá he ués ínim-pg uákas. Ki-mét zapalignikauát-ó-tuá-nm ipné pe-hítímlík-ú-saná, káa péne (láutua, iyéu-nim), amkakáiz-úit-kí pí-yagó-m, káa kóoz laám uézeti-yú-hé. Métu yug-pním uétu pá-mizi-án-niá inéh-mú, káa pé-sapé-ník-a séktis-g kahál, ka-kahál sapá-zahá-nái i-uzé-yóga. Ka-kauá zizapalignik-auát-ó-tuá-nm pé-eg-néi-saná yug-pí kut, kauá imékas ipé-timnének-a, káa miógat-úna pe-kíyú-saná, káa pá-tamtáita-zaná úikala kut. Kauá miógat-úm kunía zapalignik-auát-ona (uáu-nis-ná) pé-mú-na, káa péne: kapsís zapalignik-auát, ka-m-kalá he uákas ués ínim-pg sapá-zahá-nái laám he uáu-nái-saká, etké pí-néh-mú-ma. Mis uág uétu im-ka iyéu-nas he uéka im-láutua-ná, ka-mag-kúus in imené he iyéu-zaká? Kauá i-geízem-na miógat, kauá yug-pí kapsís háma inéz-iniá si-sap-étgau-na-uát-óna, ka-kahál sapá-zahá-nái i-uzé-yóka (kahál pé-sap-étgau-zenú). Kúus-títe Na-Tótam Akamkíniku-m imuné etg i-kí-en-niú-kum, zalauí ikúi-kí timné-kí uétu etg pí-uáu-nan-niu pelkák-eg palla-utua-ma-tán (im-láutua-yín) (ku-pem uétu etg pa-lláutua pí-uáu-nan-niú pelkakeg).

(F) *Conclusion.* Luke xvii:5-10.

Kauá Apostles-nim Jesus-na pé-zene: Kahú nuna nas-sapá-píim-néi-nim mizkúinekt. Kauá Jesus-nim inés-na: Zalauí etg pe-uzé-yu mizkúinekt ka-kásili nakz lalg tiskai-uékus-nim, kauá etg pe-nú kinnia teulik-ína: kahú imé-nktét-g (niktétza, *pull out*; imé-nkakóg-s, *root thee out*), kinnig, káa iuétém-pa imé-pelú-ih; kauá yug-pním etg i-mi-

zí-u. Métu zalauí imém-pemé-m ku isí-nm ó-tág zapalígnik-auát, itú sapánkitínik-auát, itku kiúyak-auát kokuálg-na, káa ipí a-ház-óka inít-g, mis im kunía au-í-nag: uagsilíg? páis uétu kúus au-í-nag, páis au-í-nag: kahú hipt aní-ih, káa ui-íniká-nim (-*aniúkum*): ka-g-kauá in hip-náka-yú, kauá-nnag im he hepú. Mis im au-í-nag kunía zapalígnik-auát-óna: kaizyéuyeú, uáko pi-yéu-nima? Páis uétu, In nekíse. Kúusíté etg imé-nka pe-kiyú; ka-pam-kauá etg pa-hínaka-yú úikala-ná petú-na, ka-pam-kúus Akamkíniku-m etg i-sapá-anisá, káa i-sapé-kusá, kauá-nnag etg penú: Nun usíg zi-zapalígnik-auát, métu kalá láuig, uáko pe-kúya ka-n-kúus u-sína kú-tas.

115. SICKNESS OF LAZARUS. John xi:1-16.

February, A. D. 33.

Bethania-pa uétas-pa nakz i-uéka háma, uánik-in Lazarus, káa kuním e-uéka lapít kanís-ma, Martha uág Mary: káa yug Mary i-uéka ka-kuním Jesus-na égue pa-síui-yán-nia makáis-ki síui-tas-ki, káa pa-zapáktauk-án-nia ipním-kí ukúg-ki. Yug-pí Lazarus i-kómái-zana káa ipním éks-ime Jesus-gi ipá-sapá-tamtái-ta-ná kúus: Miógat, Lazarus, Imím etéu, uáko i-kómái-za. Ka-kauá Jesus yug tamtái-g i-mizí-sáná, kauá i-hína: yug-pí komái-n uétu mis í-ues tinu-kí-pg, métu kun-kí Akamkínikú-na uatásk-as; etké kunkí kómái-ki Akamkíniku-m Miáz uatásk-in i-uzé-yu. Kauá inég Jesus-nim inés-étéui-saná Lazarus-na uág Martha-na uág Mary-na, zauín lapít uéutukt (lapít-zikiú) ipn-útalk-á. Kauá kuníg lapít-zikiú-pa i-hína Ipním i-hímtek-in: Kahú ke-g pa-ziklí-tok-s Judea-pg uétas-g. Métu i-hímtek-in ipe-hína: Miógat, Jews-titókan-m ki ezíz-pa Imené i-tótpiak-

tipázui-siká, káa pisué-ki he i-uapziaú-nipázui-siká, kauá maná éneka he ziklí-tok-sá? Kauá Jesus-nim inás-mista-kánp-a: Mis uétu pótumt uág lapít í-ues náksz-ipa lahéi-pa likli-nas? Zalauí titókan alágp i-kiéik-sa, kauá uétu i-t-kazillik-sa, etké illakáuit-pa; métu ke-ipí zikét-pa i-kiéik-sa, yug-pí i-t-kazillik-sa, etké ziketis-pa. Métu, ka-kauá kun-kí inas-uasáuk-saná, kauá inés-na: Lazarus, (1) num-láutua i-piním-sa, métu In e-ki-yú-yu sap-óg-nas, káa a-sap-óg-ta-nú. Kauá i-hímtekin ipe-hína: Miógat, zalauí i-piním-sa, kauá uákas í-ues. Métu Jesus-nim tinukí-na pinmíkt pé-zené, kauá imé i-n-neksína ualím pinmíkt (2). Kunú-azánu Jesus-nim lauít inésna: Lazarus uáko i-tinúgne; kauá imém-uazánu In lilói-za, etké kunú uétu In uákaka, etké kun-kí kóoz etg pe-mizkúinek-ú: kahú (3) ke-gpé-ku-s ipním-ki (ke-ipné-epéki-yús). Thomas kauá, uanikín Didimus, i-hína láutuamá: Ka-nun-ka pé-ku-s! inég kuné epé-tinug-tué-nu, taz Jesus-ínag pe-tinug-nú.

116. THE RESURRECTION OF LAZARUS.

John xi:17-44.

February, A. D. 33.

(Kauá i-pe-kú-ya). Ka-kauá Jesus i-pái-nikiká, kauá inás-mizí-a uáko Lazarus i-tinúgne, káa pílept uétukt uáko temik-ín i-uzé-ya. Bethania uétas i-uéka Jerusalem-láikin katát, úitaz lapít sapínuit (*miles*) Jerusalem-pkínig, kunú-azánu illáganí-uam Jerusalem-pkínig pa-pái-nó-saná Martha-na uag Mary-na Lazarus-uazét, étgau-tuíg-nés-g

(1) núnim láutua; (2) ualím pinmík-na pé-ze; (3) ke-pé-ku-s.

piép-uazét. Ka-kauá Martha inás-mizí-a tamtái-g, Jesus uáko i-pái-za, kauá Jesus-na pe-uéukúni-a Martha-m, káa Mary zúkuanéi inít-pa i-uagsú-zaná. Kauá Martha-m Jesus-na péne: Miógat, zalauí kinné Im ua-kóka, kauá iním piép uétu i-tinúg-nóka; métu kíkaua in zúkua-za ka-m-kalá-pkí Im Akamkíniku-na eu-néh-mú-nu, kalá Akamkíniku-m he iní-u (au-náh-mu-nóka kala he iní-óka). Kauá Jesus-nim péne: Imím piép i-utelléh-t-teté-sa. Kauá Martha-m péne: Hee! zúkua-za, i-utelléht-tu lamtái-pa lahéi-pa, ka-n-kauá úikalú pe-utelléht-tu. Kauá Jesus-nim péne: In-níg In ués uitelléh-t uág uakaís-náuit, ka-g-kuním Ina i-miz-kúinek-sa yug-pí uakas i-uzé-yu, inég i-ues tinug-nín: kauá ka-kalú i-u-síg uí-uákas, uág Ina i-mizkúinek-sig, yug-mé uétu ipé-tinug-nú kunku-yáin. Uét-em kinnia zieg-na e-miz-kúinek-sa-hé? Kauá Martha-m péne: Hée! Miógat, in kunku mizkúinek-saná, Im he ués Christ, Akamkíniku-m uakaís-nim Miaz (Ke-ipí kunku i-uákas, Kuním he ués Miaz), Ke-m-ím kú-ma kinné-pg uétas-g. Ka-kauá i-uasáuk-saná, kauá Jesus-na pe-nuihne-ná, káa i-mú-ta-ná ázip Mary, káa pe-zéuzéu-na paléiz, káa péne: Miógat i-pái-na, káa imené i-mú-za. Ka-kauá Mary-nm kuné-pkí ziegk-epg Martha-na pa-mizí-a, kauá amtiz i-t-ká-usékaik-a, káa Jesus-na pé-ueú-kúni-a kuné-ittíte, ka-kuné Martha-m pe-uéukúni-saná. Kauá Jews-titókan, ke-imém inít-pa Mary-na pe-uz-ú-siná uág pe-iyéu-ziná, ipné Mary-na pe-tuik-zena, etké i-n-nek-sína, páis sauái-g i-kú-sa uág i-uyí-te-zá (sauái-g). Ka-kauá Mary-nm Jesus-na pá-pai-nó-saná uág pe-ék-zená, kauá Jesus-na pe-hitímlik-ú-ya uág péne: Miógat, zalauí kínne Im ua-kóka, kauá iním piép (1) uétu i-tinug-nóka.

(1) na-yáza.

Ka-kauá Jesus-nim pe-ék-zená Mary-na uyí-nis-ná (uyíig), káa inés-ek-zéne Jews-titókan-a, ke-imém Mary-na petuík-ziná, ké-imé-nka i-uyíi-ziná, kauá i-uéuin-tíme (*groaned*) Jesus, káa i-timné-nek-a, káa i-hína: Míne etg epé-temík-a tinug-nís-na? Kauá pa-mistakénp-saná: Miógat, kahú kum, ek-té-m. Kauá Jesus i-uyíi-na. Kauá Jews-titókan kunú-azánu ipé-hína: ete imékas pe-héteuiya kunía tinug-nís-na (etéu óka ki tinug-nín). Métu ku mázua ipe-hína: kínim Jesus-nim illaáttamé-na miapkaáuit-pamá-na pá-sapá-sayógo-ya taz, manáma kinni-a tinug-nís-na, ka-kauá i-tinuk-láikin, uétu uakas pa-áni-saná tinug-nés-g? Kauá Jesus éneka i-uéuin-tíme, káa i-pái-na sauái-pa pisué-pa, kauá inés-na: Kahú! temik-ás-nim piskís-kínig pisué-na uáyat eu-nikí-tgi. Metu Martha-m, ke-ipí i-uéka tinug-nís-nim eks, Jesus-na péne: Miógat, uáko páyu i-tíua-za, etké pílept uétukt í-ues tinug-nín. Kauá Jesus-nim péne: Mis-meg uétu he In i-záka, kóoz e-eg-né-niu Akamkínikú-na uatáski-t uág kapsikapsi-néuit, zalauí he mizkúinek-ú? Kauá pisué-na uáyat pé-nik-séné: kauá Jesus i-sitalása-ya, káa i-hína: Tóta, kaizyéuyéu, etké Ina pí-mizi-sá-m-ka, káa In zúkua-za kunku pí-mizí-tetu-m-hé, métu titóka-uazét, ke-imé kínne o-hóga-zig kúus he tenué-sa, imé mizkúinek-as, ikúinu Im-níg pí-ueínte-má-hé. Ka-kauá yug ziégk-epg i-uasáuk-a, kauá kapis i-tiúg-na, káa i-hína: Lazarus (me he ués!) kahú át-ti-m (temikás-kínig). Kauá ke-ipí i-uéka tinug-nín lamlamát a-hát-ti-ma zapálikolík-in ípsus uág égue titilú-ki kamú-ki, kauá ipním úsus uag mastái e-uéka kamú-ki zapálikolík-in. Kauá Jesus-nim inés-na: Kahú e-n-kepkúik-ítgi, ke í-kus (ke ipskeíkeík-s).

117. THE ENEMIES OF JESUS DECREE HIS DEATH. John xi:45-54.

February, A. D. 33.

Kunú-azánu ke-imém Mary-na uág Martha-na pá-pái-nósiná, kuné-má-nm illaganí-uam Jesus-na pe-mizkúinek-saná. Métu kuné-ma-nm ku mázua-m Pharise-pu-na pa-tamtái-ta-zaná Jesus-nim kút-ki. Kunú-azánu Pharise-pum uág titilú-nim ti-talapósa-nauát-om pe-mú-zaná mi-miógat-úna, káa ipe-hína: Manáma-nm pa-kú-tag, etké uáko illágane us kínim háma-nm ziziuáiz kut? Zalauí Ipné apásapá-tamtái-nu titóka-pg, kauá úikalunm Ipné pe-mizkúinek-senú, kauá Roma-pu ipé-kiyú-kum, káa nuna asualéya kie ipa-nás-aní-u. Métu kuné-má nakz, ka-kuním e-uéka uaníkt Caiphas, káa i-uéka úikalunm ti-tamtái-nat-óm uyátékas kuné enmíuit-pa, kuním inés-na: Uétu itú-na étg e-zúkua-zig; kauá uétu etg e-timne-ék-zig, yug-pí nakz háma í-ues tinukí-nas titóka-uazét, káina úikala núnim titókan ipé-paléi-nu. Kauá yug-pí ziegken Caiphas i-ziégk-zené uétu mis ipním-níg-ki timmíu-ki, métu Akamkíniku-m timmíu-ki, etké i-uéka ti-talapósa-nauát-óm uyátékas kuné enmíuit-pa, kun-ki usk i-temék-zená (*divine*) (L.) uág i-tamánok-saná (1) (James), káa annúkt-kínikai inés-sapé-mis-zúkua-zaná Akamkíniku-pkínig, Jesus i-uéka tinukí-nas Jews-titóka-uazét, káa uétu Jews-uazét-zím, métu úikala-uazét titóka-uazét kínne uetas-pa, úikala-na anítas Akamkíniku-m ma-máyaz, káa zapaámk-as naks-iní-pá úikala-na Akamkíniku-m ma-máyas-na, ke-imé ui-uáyat i-ui-u-sína.

(1) foretell, or sent to foretell.

Kuníg lahéi-pkínig ipe-timmíu-na, (1) ku maná ipa-ki-óka, káa Jesus-na p-ó-pziaú-nóka (ipa-kútag, káa pópziaú-zanág). Kunú-azánu Jesus uétu éneka i-kiéik-a kéig Jews-titóka-pa, métu i-kúya titóka-nút-g uétas-g, ka-kuné i-uéka kuzkuz nakz téuyanik-ás, uanik-ín Ephrem, kauá kuné i-hímtek-is-ínag ipe-téuyanik-a.

118. JESUS HEALS TEN LEPERS. Luke xvii:11-19.

February, A. D. 33.

Ka-kauá éneka Jesus i-kúya Jerusalem-pg, kauá (2) i-uáuna-káu-na Samaria uág Galilea; kauá pa-haz-óya kuzkuz-ná téuyanik-ás-na, kauá kuné pe-uéukúni-saná potum-uám si-saais-nim a-hám-nim, ke-imé uáyat o-hóga-ziná, káa kapsís ipé-tiúg-na, káa ipéhína: Jesus, Hímtek-auát, nés-iyéu-nim. Ka-kauá Jesus inés-ek-zéne, kauá i-hína: Kú-tgi, imemé-sap-ék-té-tgi ti-talapósa-nat-ópg. Ki-mét, uihne-pa iskit-pa sáai apá-yámot-ná. Kauá kuné-má nakz, ka-kauá ipné-téuyak-a uákas, kauá i-ziklítok-a Jesus-g, káa kapísí-ki ziegk-ki Akamkínikú-na p-o-táski-saná, káa Jesus-na água-láikin (*at feet*) pe-t-kúyikoklik-ú-ya (*fell on his face*), káa pa-allói-na (usk péne kaízyéuyeú); káa yug-pí i-uéka Samaria-pu. Kauá Jesus i-hína: Mis uétu potum-uá uakas ipe-uzé-ya? káa me i-usíg yug-mé koíz-ua? Uetu isí i-pái-tok-a Akamkínikú-na uatásk-as, métu ki naks-ínig istúkas (neksap titókan). Kauá Jesus-nim péne: Kahú usékai-g, kú-tte, etké imím mizkúinek-nim imené uakas a-haní-a he.

(1) ku-nan maná apá-kió-ka, káa Jesus-na ap-o-pziaú-nóka; (2) pa-uaunakauna Samaria-na.

119. WHEN AND WHERE IS THE KINGDOM OF GOD. Luke xvii:20-37.

February, A. D. 33.

Kauá Pharisepu-m Jesus-na pe-sépni-saná: máua a-páinu Akamkíniku-m Miógat-úit, káa Jesus-nim inás-mistakanp-a, uág i-hína: Akamkíniku-m Miógat-úit uétu mis eg-neí a-pái-nu; káa uétu ipe-nú: kínne í-ues, itku kuné í-ues: etké í-ues imémpá (timnépa) Akamkíniku-m Miógat-úit. Kauá inés-na Ipním i-hímtek-is-ná. Kóoz i-zahá-nu lahéin, ka-pám-kuné etg epé-eg-nipázui-yu Titókan-a Miázpa náksz-ipa lahéi-pa, kauá uétu etg epé-eg-nú. Kauá-nnag etg imuné ipe-nú: Maha! kinné í-ues itku kuné í-ues. Uétmet etg epé-kiyú-yu, uétmet epé-tuíg-nu, etké ka-kúus takásayógot illakáui-sa akamkínikai-kínig núkin, káa úikala-na inás-illakáui-yó-sa, kúus-títe Titókan-m Miáz i-uzé-teté-sa Ipním-pá lahéi-pa. Métu annúkt-kínikai Ipí i-ues étgau-nas illágani-ki, káa Ipné pé-ukkeí-tete-síg kín-mem titókan-m. Ka-kúus í-uéka uakkeí-pa Noa-nm lahéi-pa, kúus-títe i-uzé-teté-sa Titókan-m Miáz-pim lahéi-pa. Titókan kuné i-hípe-nígna, káa imemé-ku-nígna, káa iuépne a-haní-a-nígna, káa háma a-haní-a-nígna uyá-kaáo-pa takatálkayái kuné-pki lahéi-pg, ka-kuné Noa a-há-za, uág i-uéze-yá liés-g imekaís-g; kauá iyálipázikt i-pái-na, káa uikala iyálipázik-a, káa úikala i-ttakó-ya titókan-inag. Kúus-títe Lotnim lahéi-pa, titókan kuné i-hípe-nígna, káa imemé-kunígna, káa itamiá-nígna, káa pi-t-kalái-na-nígna, káa i-temanik-a-nígna, káa inít ahaní-a-nígna. Kauá kuné lahéi-pa, ka-kuné Lot a-hát-ta Sodoma-pkínig teuyanik-ás-pkínig, kauá álla i-t-káu-ya akamkínikai-kínig (ka-kúus álla i-uékia), kauá úikalu ipe-llíu-na tinukí-pg, káa úikalu ipé-tinúg-ne

(ipe-lettínika—*died burned*). Kúús-títe i-uzé-teté-sa kuné lahéi-pa, ka-kuné Titókan-m Miáz lauít keíg Ipné-sap-ég-nu. Kuné lahéi-pa ke-ipí i-uzé-yu iní-nim tust-kínikai (inít-pa tust), káa ipním e-uzé-yu úikala petú inít-pa imít-kínikai, yug-pí uétu i-ues temik-ás, petú-na inpi-té-nas inít-keg (inpi-nig-na-nas inít-kínig). Kauá ke-ipí i-uzé-yu temanik-ás-pa, yug-pí kúus-títe uétu í-ues ziklí-nas. Taz etg epé-timípní-u Lot-na iuépne-pa. Ke-ipí uakaís-náuit imékas i-keízg-nu kínne uétas-pa, yug-pí uétu uakas i-uzé-yu; métu ke-ipí uakaís-nauit usk i-pála-nu kínne uétas-pa, yug-pí uákas i-uzé-yu. Kúus In etg íze: kuné zikét-pa lapú a-há-ma ipé-pinmík-u náks-iní-pá pinmík-ás-pa, kauá kunémá nakz inpín i-uzé-yu, kauá nakz kuné-innig nuíhne-nin. Kauá lapú a-hátuai naks-iní-pá ipe-tút-nu, kauá kunémá nakz inpín i-uzé-yu, káa nakz nuíhnenin. Kauá lapú a-háma naks-iní-pá ipé-zapalígnik-ú temanik-ás-pa, kauá kunémá nakz inpín i-uzé-yu, káa nakz nuíhne-nín. Kauá i-hímtek-is-nim Jesus-na pé-zena: Míne kúus i-uze-teté-sa, Miógat? Kauá Jesus-nim inés-na: Ka-kuné i-uzé-yu zillákt, kuné-ittíte pi-ámgi-nu uayútelik-in sakantáig (Jesus-nim zillákt uag titókan-m taz uakkeísuit).

120. INCESSANT PRAYER. Luke xviii:1-8.

February, A. D. 33.

Kauá Jesus-nim inés-himtéka, kunku kie usíg talapósanas káa uétu máua pá-tálg-nú, kín-ki sapézet-kí: Náksz-ipa teuyanik-ás-pa í-uéka nakz uekítka-auát, ke-ipním uétu Akamkínikú-na pe-héteui-saná, káa uétu titókan-a pa-kaán-zaná. Káa kuné-ittíte i-uéka nakz áyat áuit: kauá yug-pním auí-nim pa-ki-yó-kaná uekítka-auát-óna, káa pan-kaná:

kahú iyéu-nim uapáya-tam, etké náks-nim tuélka-nm uétu taz petú i-ki-én-nia. Kauá yug-pním uekít-k-auát-óm lahéi uétu p-ó-páyata-yá kunia ayat-úna aui-na. Métu náks-ipa lahéi-pa kauá i-hína ipním-pá timné-pa: kí-nim áyat-úm kunku ina lammátaz i-kúsa, káa kunú-azánu páis o-páyata-yu: inekíg uétu Akamkínikú-na in e-héteui-sá, káa uétu titókan-a in a-kaán-za, zauín kinnia áyat-úna o-páyata-yu, káinag kunku ina lammátaz i-kiyú, káa i-sapá-llátui-yú. Kuníg Jesus-nim inés-na: miziógo-tgi manáma i-hína yug-pí kapsís uekít-k-auát. Kauá mis Akamkíniku-m uétu inásmizí-u, káa uétu inás-uapáyata-yú ti-taás-na titókan-a, keimém Ipné pé-néh-mú-zig lahéi-pa uág zikét-pa? Métu In etg íze: Akamkíniku-m kun-ma-ná ámtiz inásmizí-u tala-pósa-pg. Métu ka-kauá Titókan-m Miáz i-pái-nu, mis káa i-iyág-nu mizkúinekt kinne uétas-pa? manáma etg neksíg?

121. THE PHARISEE AND THE PUBLICAN.

Luke xviii:9-14.

February, A. D. 33.

Kauá éneka kín-ki sapézet-ki inés-tenué-ya ku mázua-ná, ke-imé imemé-nek-sína ti-t-kúg, káa imemé-luk-zína (*trust in themselves*) (imémé-lúg-nin i-usína), káa pa-pála-ziná titókan-a neksép-na: Lapú-anm talapósa-nuas-ná pe-kiyúsaná talapósa-ta-nás, kunémá nakz i-uéka Pharise-pu uág nakz Publican-pu. Pharise-pu talapósa-nuas-g a-há-za, káa kuné i-usétu (1), káa kúus i-talapósa-na timné-ki: Inim Anieuát, kaizyéuyeú, etké uétu in ués ka-kúus úíkala titókan, pegaúya, uétu tukúg, zillakát-ki petókas; ka-kúus ki Pub-

(1) i-usalíka.

lican-pu i-ués: in iné-sape-yék-tetú pa-llapé-hem uyá-alagpáuit-pa, talapósa-nuas-na kunku ó-páyata-tatú, káa kag-kalá inim ués pa-kalá-pamá pa-kúzkuz eu-ní-tetú. Kauá takláí Publican-pu ele-kínkai uáyat i-usétu (1) uétu mis akamkínikai-g i-sitalása-ttipázui-ya, métu timíne ipné-ept-én-nia, káa i-hína: Inim Anieuát, iyéu-nim ina kapsís-kuttipas-na kapís-uit-ís-na. Etg In (Jesus) íze: Yug-pí Publican-pu iziklí-na inít-g Akamkíniku-m uáu-nin zapé-tkukín, káa Pharise-pu uétu. (*sapé-t-kuk-in=justified, made right..*)

122. MARRIAGE IN THE CHURCH.

Mark x:1-12; Matth. xix:1-12, v:31-32.

February, A. D. 33.

Kauá Jesus i-usékaik-á, káa i-uskéi-na kuníg, káa i-páinikika Judea-pa uétas-pa Jordan-im pikún-kup-kínikai. Kauá illaganí-nm titókan-m éneka Ipné pá-pai-nó-saná. Kauá éneka inés-hímték-a, ka-kúus kunku i-kó-kaná, káa uakas inás-aní-a ki-kómai-nis-ná. Kauá Pharise-pu-m pá-pai-nó-saná, Ipné sap-ú-psiméyui-tés-g, káa pé-zene: Tukúg, na? í-ues, zaluí titókan iuépne i-núihna-nag úikala-uazét petú-uazet? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a uág i-hína: Manáma Moses-nim etg i-tamálui-yán-niá? Kauá ipe-hína: Moses-nim nuna inés-tukug-né-nia pi-uyúin-im tímes-ki iuépne núihne-nas. Kauá Jesus-nim inés-na: Mis uétu máua etg epe-itéme-na háut-nisna Tímes-na, ka-kuné i-híze: Akamkíniku-m ka-kauá titókan-a pa-áni-saná, háma-na uág áyat-úna inás-aní-a? Kauá Ipí (Anieuat kuné-innig) i-hína:

(1) i-usalíka.

kunú-azánu (1) háma-nm pa-nuíhne-nu pisi-na uág piké-na, káa ipné-enp-ú iuépne-pg káa ipn-úlisak-ú, káa úi-lapú ipé-uzé-yu náks-iníg zillákt. Kunú-azánu uétu éneka i-u-síg lapú, métu náks-iníg zillákt (eu-síg) (2). Kunú-azánu ke-yug Akamkíniku-m pé-ze-uyá-tué-na, uétu isí-nm titókan-m kunía pe-n-ke-uyúi-nu. Kauá imém Jesus-na pé-zene: Itú-pg kauá Moses-nim inés-tukug-né-nia pi-uyúin-im times-ki iuépne nuíhne-nas? Kauá Jesus-nim inés-na: Etké tiáuíz uág atúkas imém etg u-sína timine, kunú-azánu Moses-nim etg i-tukúg-né-nia imém iuépne nuíhne-nas métu uyít-pa uétu kúus i-uéka. Kauá In etg ize: ke-ipí iuépne i-nuíhne-nu, káa náks-ina áyat-úna pe-enp-ú, yug-pí i-pégauí-sa zillakát-ki, (métu ke-ipí uétu tukúg inípt anía, káa uetu ikúinu us iuépne, (*fornicatio*), yug-mé pi-uyúi-nu), kauá ke-inpím kunía áyat-úna ukkenínis-na pé-enp-ú, yug-pí kúus-títe i-p-pégauí-sa zillakát-ki. Kauá inít-pa éneka Jesus-na i-hímtekis-nim pe-sépni-saná kun-kí-ttíte; kauá Jesus-nim inés-na: Ke-ipí i-ukkeí-nu iuépne, káa náks-ina áyat-úna pe-énp-ú yug-pí i-p-pégauí-sa iuépne-pkínig. Kauá zalauí iuépne-pim háma-na pe-ukkeí-nu, káa nakz háma aní-u, yug-pí i-p-pégauí-sa. Kauá i-hímtek-is-nim Jesus-na pé-zene: zalauí kúus í-ues háma iuépn-in, kauá kátu taz í-ues uétu iuépne aní-t-as. Kauá Jesus-nim inés-na: Uétu úikalu inpi-síg yug nakz ziégken, métu yug-mé-zim, ka-kun-ma-ná Akamkíniku-m inés-iyéu-za (inéz-iní-se iyéun). Etké metá-háza í-ues iuepné-nút-néuit; nakz-ehéza i-usíg zímeiz miapkaáuit-kínig imém piké-pim illút-kínig; káa nakz-ehéza iusíg titókan-m ánit zímeiz (taló-nút); káa nakz-ehéza i-usíg

(1) hama inuíhne-nu pist uág pika. (2) naksini-kí zillakát-ki i-usíg.

imamá-taátk-in a-hátuai-g Akamkíniku-uazét, (káa kunú-azánu uétu iuépne ani-síg). Ke-ipním kinnia zieg-na us inp-és, yug-pí ke-iníp-s.

123. CHILDREN IN THE CHURCH.

Luke xviii :15-17; Mark x :13-16; Matth. xix :13-15.

February, A. D. 33.

Kauá kuníg ki-kuzkuz ma-máyaz Jesus-na pa-nag-paík-ó-saná Ipním tukápaliká-za-tas uág talapósa-nai-tás. Ka-kauá i-hímtek-is-nim kunía kú-na pe-ék-zena, kauá pá-tanáni-saná kun-ma-ná; ka-kun-mám pá-nág-paikó-saná. Ka-kauá Jesus-nim inés-eg-néi-saná i-hímtek-isna kut, kauá imékas i-timnének-a, kauá inás-zapaámk-a káa inés-na : Taz etg apá-sapá-pai-nú ki-kúzkuz-na mamáyas-na Inim-pg, ke-ipa-páin, káa uétmet apá-taátk-u, etké kúus-áin í-ues Akamkíniku-m Miógat-úit (káa kúus-mám e-u-síg Akamkíniku-pamá Miógat-úit). Ikúinu In etg íze : ke-ipním uétu pé-enpú-kínniu Akamkiniku-pama-ná Miógat-úi-na ka-kúus kuzkuz-ém miás-nim, yug-pí uétu a-házu kuné-pkí. Kauá ki-kuzkuz-na mamáyas-na inás-uakálp-a, káa inás-tukápaliká-za-ya, káa inás-talapósa-nan-niá. Ka-kauá uáko i-hínaka-yá, kauá kuníg i-uskéi-na.

124. RICHES IN THE CHURCH.

Luke xviii :18-30; Mark x :17-31; Matth. xix :16-30.

February, A. D. 33.

Ka-kauá uako iskít-pa i-uzé-ya, kauá Ipné pá-pai-nóya ulékeik-eí náks-inm miógat-um, (tégat i-uéka), káa pe-hítimlik-ú-ya, káa pe-sépni-a, káa péne : Taz Hímtek-auát, itú-ki taáz-ki kút-ki uákas kunku in uizé-yu (éis-nués-pa) ? Kauá Jesus-nim péne : Itu-pg Ina pi-uaník-sam taz ? Naks-

iníg í-ues taz, Akamkíniku. (usk íze: zalauí In taz ués, kauá pi-uanik-ím Akamkíniku, etké Akamkínikuzim í-ues taz). Méту zalauí im he azi-ttipázui-sa uakaísnáuit-g (éisnués-g), kauá e-tuíg-nu-hé tamálui-na. Kauá kuním pene: Mínia tamálui-na? Kauá Jesus péne: A-zúkua-za he tamálui-na; uétmet isí-na o-pziáu-nu, uétmet petokásui-yu zillakát-ki, uétmet isí-na petú e-p-pégau-yu, uétmet isí-na eu-néh-misem-ú, taz ha a-kaán-nu imtóta-p uág imíse-p, kauá e-héteui-yú imlautéa-ná kam-kúus im-níg. Kauá kuním píimnét-óm pa-mistakánp-a káa i-hína: Hímték-auát, kunía úikala-ná in e-tuíg-na azual-áp-kínig, itú-na-g ués úyikínig kútas, (itú ke-g kú-tas ués úyi-kínig)? Ka-kauá Jesus i-mizí-a kune-pkí ziégk-epg, kauá kunía tegat-úna p-u-lég-na, uág pe-héteui-ya, káa péne: Nakz-izimkái petú he ués kú-tas: zalauí úluúlp taás-níg he uizé-ttipázui-sa, kauá kú-tte, itomiá-tah kizúi-gi ka-m-kalá he ués petú, káa kízui enéz-iní-u iyéuis-na titókan-a, káa kóoz kóis-níg he uizé-yu akamkínikai (éisnués-pa), kauá Ina he pi-kiyú-yu-kúm uág pi-tuíg-nú-kúm. Ka-kauá yug-pí píimnét i-mizi-sáná kuné-pkí ziégk-epg, kauá imékas i-timné-nek-á kun-kí ziégk-ki, káa timné-nek-in i-kúya, etké ipním e-uéka illágane kóis-uit, petú. Ka-kauá Jesus-nim pe-eg-néi-saná timné-nekt, kauá i-silím-péui-ya úikasilíg, káa inés-na i-hímték-is-na (Apostles-na): Ikúinu In etg íze: Atúkaz us éis-nués-g áz-as kóis-nim titókan-m, (kóis-nim titókan-m eisnues-na ázit pá-atug-nú, itku éisnués-g az-it-na). Kauá i-hímték-in i-ziuái-zina Jesus-nim-ki ziégk-ki. Méту Jesus-nim inés-na: Inim ma-máyaz, ke-ipním pe-héteu-yu uág pe-t-timíne-nú (pe-t-kullúk-u) kóis-úi-na, yug-pním pá-atúg-nú éis-nués-g áz-it-na. Éneka In etg íze: inég atúkaz us Camel-em ástái-nim pítli-pg áz-as, zauín kátu atúkaz us kóisnim titó-

kan-m áz-as éis-nués-g (Akamkíniku-m Miógat-úit-g). Kauá kauá i-hímtek-in i-mizi-sína kuné-pkí ziégk-epg, kauá kum-kuníg imékas ipa-ziuái-na, káa ipe-hína imém-níg-pa: Kauá isí uakas i-uzé-yu kunku-yáin? Kauá Jesus-nim inás-ualég-na, káa inés-na: Titókan, ipním-kí kapís-íki-zim, uétu us kúus kú-tas, métu Akamkíniku-m uétu us atúkaz kúus titókan-a sapá-kú-tas, etké Ipním us úikala-ná kú-tas, uag úikala-ná aní-tas. Kauá Peter-nim Jesus-na péne: Maha! nun úikala-na petú-na apa-nuíhne-na, káa Imené pe-tuígna, kauá itú-na kunú-azánu nun epe-énpú-kíniú? Kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu In etg íze: etg, ke-k-imém Ina uako pe-tuíg-nima, lamtái-pa lahéi-pa, ka-kauá Titókan-m Miáz i-uagsilik-u uekítik-inuás-pa Ipním-pa Miógat-úit-pa, kauá-nnag etg imé-nka pe-tamáyakeké-ze-yú pótumt-pa uág lapít-ipa uagsilikáza-tas-pá, kauá etg ep-u-kítik-u pótumt-iná uág lapít-iná pa-n-nákz-hézé-ná Israel-a (úikala-ná titókan-a). Kauá ke-ipí i-nuíhne-nu itú inít, itku eská-ma uág pié-ma, itku kanís-ma, itku pist, pika, iuépne, ma-máyaz uág uétas In-uazét uág Inim tamtái-uazét, yug-pí inpú-kínniu poteép-tit-éhem illágane, kikauá kinne uétas-pa inít, eská-ma, kanís-ma, piké-ma, mamáyaz uág uétas e-hétgau-kí; kauá náksz-epa uétas-pa (eisnués-pa) uakaís-náuit kunku-yáin liló-ki inpú-kíniu. Métu illaganí-ua, ke-imé-i-usíg annúkt-kínikai, imé ipé-uzé-yu ele-kínikai; kauá taklái ke-imé i-usíg ele-kínikai yug-mé ipéuzé-yu annúkt-kínikai.

125. THE LABORERS IN THE VINEYARD.

Matth. xx:1-16.

February, A. D. 33.

Akamkínikai-pamá Miógat-úit í-ues ka-kúus (i-ua-tág, itú) miógat, ka-kuním méyui-níg inít-kínig a-hát-ta, káa

inéz-ipéui-ya zi-zapalígnik-auát-óna ipním temanik-ás-uazét, káa inés-na: etg tamétku-yú pa-n-náks-ina háma-na pa-n-nákz kízui pa-n-nákz lahéin, kahú kutg zapalígnik-té-tg ínim temanik-ás-g. Kauá éneka a-hát-ta metát-ipa liklí-pa (*third hour*, 9 a. m.), káa inés-ekz-é-ne titókan-a émpti, ke-imé i-u-sína galélei-néi, káa inés-na: etg imé-nka pá-zapalígnik-tá-nag ínim-pg temanik-ás-g, káa etg zahá tamétko-tag (*yóka*), káa yug-mé ipá-zapalígnik-tá-ná. Kauá éneka a-hát-ta alagp pék-pa (*sixth hour*, noon), káa éneka koíz-pa liklí-pa (*ninth hour*, 3 p. m.) kauá kúus-títe i-kúya. Métu pótumt-ipa uág náksz-ipá liklí-pa (*eleventh hour*, 5 p. m.) (úitaz uako kulléuit) éneka a-hát-ta, káa inés-ekz-é-ne galélei-néi-na, káa inés-na: Itú-pg kínne etg u-síg alágp-ís láuig? zukái-zig? Kauá pa-mistakánp-siná: Etké uétu isínm nuna inés-ueímte-ya. Kauá inés-na: Zapalígnik-té-tgi imé-nka ínim-pg temanik-ás-g kahú. Kauá uako i-kulléuit-zaná, kauá péne miógat-um ualég-nauát-óna temanik-ás-na: Kahú anás-mu zi-zapalígnik-auát-óna, kahú ke (1) enés-tamét-ku-s: ke-imé lamtái ipe-zapalígnik-a, kun-ma-ná annúkt-kínikai anás-tamétko-yú, káa ke-imé uyít-pa méyui ipé-zapalígnik-tá-ná, kun-ma-ná éleg anás-tamétko-yu, (úikalu-na pa-n-nákz kízui he enéz-iniú). Ka-kauá ipapai-na ke-imé (éleg) pótumt-ipá uág náksz-ipá liklí-pa ipa-zapalígnik-té-ná, kauá yug-mé pa-n-nákz kízui pa-n-nákz háma ipé-inpú-kínia tamétko-t. Ka-kauá ipa-pái-na ke-imé annúkt-kínikai (uyít-pa méyui) ipa-zapalígnik-té-ná, kauá yug-mé i-n-nek-sína: éte-n nun kátu tósgi inpú-kíni-tas ui-síg, métu imé-nka kalá-ttíte pa-n-nákz kízui ipé-inpú-kínnia, kauá (ipe-timnéneka), káa miógat-úna p-ú-tgi-tim-

ú-saná, káa ipé-hína: Kíme lamtái nakz liklín ipá-zapalígnik-á, kauá im ka-m-kúus nuna nas-tamétkuma, káa kúus-títe anás-tamétku-ya, métu nun pa-zapalígnik-a alágp-ís, káa ikiú-pa, káa pa-llátui-ya. Kauá miógatum pa-mistánp-a kuné-ma-ná náks-ina, káa péne: láutua, mis ka-mág, imené uétu tukúg he ki-éi-sa? mis uétu he ina zapalígnik-ai-sám-ka náksz-uazét kizúi-uazét? mis-en uétu kúus nun pí-tenue-síka, pa--n-nákz kízui pa-n-nákz titókan? Inípg imím kízui kahú, káa kú-te: kinnia lamtái-na kalá-ttíte uáko eu-nía, etké kúus ínim ués nekt. Mís-eg uétu tukúg ué? mis-eg uétu kúus kú-tas in ués, ka-g-kúus in nekí-se, ínim-ki kizúi-ki? Mís imím silu (timíne) he ués kapsís, ka-g-kauá ínim ués taz? (Kalú i-sapézet, káa kuníg Jesus i-hína:) Kúus-títe ke-imé i-nnúkt-isiná yug-mé éleg (lamtái) ipé-uzé-yu, káa takláí ke-imé éleg i-u-sína, yug-mé annúkt ipéuzé-yu. Etké illaganí-ua mú-nin i-u-síg, métu mílazuá saig-nín uág inpín i-u-síg (ipé-uzé-yu).

126. JESUS PREDICTS HIS PASSION THE THIRD TIME.

Luke xviii:31-34; Mark x:32-34; Matth. xx:17-19.

March, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus inékinikt-ínag i-uíhne-ziná Jerusalem-g, kauá Jesus iskít-pa ípske-núkti-á (annúkt-kínikai i-uíhne-na), kauá imé ipa-zíuái-na, (etké Jesus amtiz i-uéye-na), kauá Ipné petuík-zená, káa ipá-zikáu-na. Kauá Jesus-nim inés-mú-na potum-ua-ná uág lapú-a-ná úinuá, kauá inás-tamtái-na petú-ki, ka-kun-kí Ipné pe-ki-éi-tata-sína Jews-titókan-m (1) (*how they would treat Him*), káa inés-na:

(1) inas-tamtáina Ipním-níg-ki, ka-kúus Ipné i-kutetesina Jews-pum.

Máha! uáko ku-síg Jerusalem-pg, kauá kuné úikala petú i-zahá-tatá-sa, ka-kalá Prophet (Egnéuát) i-time-ziná Titó-kan-m Miáz-ki; etké Ipné pé-ní-tete-síg mi-miógat-upg ti-talapósa-nauat-óm uág Scribes-pu-g uág titilúpg, káa takláí kín-mem Ipné pa-tamálui-yú-tete-síg tinukí-pg, káa Ipné pé-iní-teté-síg ti-talapósa-nái-pg: kauá kín-mem-takláí Ipné pé-zepinmí-tete-síg, káa pé-túlze-teté-síg, káa p-u-té-tete-síg (pa-uáuya-tata-síg), káa pe-uéuzék-tete-síg uet-kaláik-is-g; kauá metát-ipa lahéi-pa Ipí i-utelléht-tu tinug-nís-kínig. Métu i-hímtek-in uétu itú ipa-mizí-a, uétu ipé-mis-zúkua-na, kauá yug-pí tamtáin usk paléiz i-uéka, uétu mizítas, káa uétu i-mis-zúkua-ziná ka-kalá-kí Jesus-nim inés-ziégk-zené.

127. AMBITION OF THE TWO SONS OF
ZEBEDEE.

Mark x:35-45; Matth. xx:20-28.

March, A. D. 33.

Kauá kuníg Jesus-na pá-pai-nó-saná James-nim eskáp-in John-nim, ke-imé i-u-sína Zebedee-nm ma-máyaz (1), kauá imém lapúa-nim piké-pim kúus-títe Jesus-na pá-pai-nó-ya: kauá Jesus-na pa-kaán-zina inéh-mú-nas petú. Kauá Jesus-nim péne kunía áyat-ána: itú-na he e-uéuluk-sa? (itú-pg kú-ma). Kauá áyat-um péne: Himtek-auát, (Miógat), kahú! iyéu-nim ki lapít ma-máyaz, tamáluih ke nakz i-uagsi-lik-s Imím-pá uapsúg-pkínikái, káa nakz zakkiág-pkínikái Imím-pá miógat-úit-pa (2). Kauá Jesus-nim ines-mista-kánp-a, káa inés-na: Uétu etg e-zúkua-zig ka-pám-yug etg

(1) ke-imé Zebede-nm e-uéka ma-máyaz.

(2) miógat-ui-nuás-pá.

inéh-mú-zig. Mis etg imemé-kúyu inpei-pa, ka-g-yug In iné-kú-teté-sa? itku mis etg zapákaik-in pe-uzé-yu, ka-g-kun-kí zapákaik-it-kí In zapákaik-in ués? Kauá yug-mém (lapú-anm) pé-zena: Hee! uako! kúus pé-ki-yú. Kauá Jesus-nim inés-na: Ikúinu etg imémé-kú-yu inpei-pa, ka-g-kuné-má In iné-kú-sa, kauá zapákaik-in pe-uzé-yu, ka-g-kun-kí zapákaik-it-kí In ués zapákaik-in. Métu uagsilik-tag Inim-pa uapsúg-pkínikái, itku zakkiág-pkínikái uétu Inim ués iní-tas etg imuné, métu kun-ma-ná, ka-yug Inim Pisi-nm inás-timmíu-nan-niá uag inás-zá-uyáua-ná. Ka-kauá pótum-uá ipá-mizí-a kuné-pkí ziegk-epg, kauá pe-geizem-nú-saná lapúana eská-ma-ná James-na uag John-na. Métu Jesus-nim inás-mú-na úikaluná Ipním-pkí, káa inés-na: Etg zúkua-zig kínne uétas-pa ti-talapósa-nái-nm kúus e-usíg kut, imém mi-miogat-um pá-tamálui-yái-tánig titókan-a; métu uétu i-kúus imém-pá. Ke-ipí imém-pamá kátu imékas i-uzé-teté-sa, yug-pi i-uzé-yu imém zapalígnik-auát, kauá ke-ipí imém-pamá annúkt i-uzé-teté-sa, yug-pním úikaluná inás-zapalígnik-án-niú. Etké Titókan-m Míáz Ipi-nka i-pái-na uétu mis Ipné titókan-m zapalígnik-áitas, métu Ipním titókan-a zapalígnik-ái-tas, uág tinúg-néi-tas uág uákas aní-tas.

128. JESUS HEALS TWO BLIND MEN.

Mark x:46-52; Luke xviii:35-43; Matth. xx:29-34.

End of March, A. D. 33.

Kauá Jesus inékinikt-ínag ipa-pái-nikiká Jericho-pa uétas-pa. Ka-kauá Jesus inékinikt-ínag ipa-hát-ta Jerichopkínig, kauá-nnag illaganí-nm titókan-m Ipné pe-tuik-zené.

Ki-mét lapú e-hillaáttamé a-hám i-taméyak-sína iskít-láikin, káa imemé-tanáu-yi-yat-ka-nígna (*beg*). Kuné-ma nakz i-uéka Bartimus illaáttamé, Timeus-n-kakál. Yug-pním ka-kauá inás-mizí-atk-a illágane titókan i-tulélese-zíná, kauá ines-sépni-a: itú i-ués itú i-tulélese-zá? Kauá pa-mista-kánp-sená: Jesus Nazareth-pu i-uéya: kauá-ttíte úi-lapú e-hillaáttamé ipé-tiúg-na kapís, káa ipé-hína: Jesus, Miógat, David-nkakál, nés-iyéu-nim. Métu ke-imé annúkt-kínikai i-uéye-zíná, kun-mám pa-taátk-saná, káa p-ú-tgi-ú-saná, sapá-sáu-nás. Métu zauín kátu kapís imé i-tiúg-na-nígna: Jesus, David-nkakál nés-iyéu-nim. Kunú-azánu Jesus ipn-útalk-a, káa inés-na: Ke-k-Ina ipa-páinó-s. Kauá titókan-m e-hillaáttamé-na pézene: Kahú lilóitgi, ógalik-éik-itgi, etg i-mú-za. Ka-kauá i-mizi-sína, kauá zízkan ipé-t-ko-upé-ukkei-na (ipátkou-galakái-kápiika zízkan) (*left jumping*), káa ipó-uyálása-ya, (*jump*), kauá Jesus-na pé-kiyú-saná. Ka-kauá uáko katát, kauá Jesus-nim inés-sépni-a: Itú nek-síg etg In aní-án-niú? Kauá Jesus-na imém pezene: Miógat, nunag silú nas-tamágalp-á-nim (nunag taz pasayógotag). Kauá Jesus-nim inés-iyéu-na, káa silu inés-uepez-én-nia, káa inés-na: Kú-tgi imém mizkúinek-nim etg uakas a-hání-a. Kauá lamlamát taz lauít ipa-sayógo-ya, káa Jesus-na pe-tuík-zená iskít-pa.

129. REPENTANCE OF ZACHEUS. Luke xix:1-28.

End of March, A. D. 33.

Kauá kuníg Jesus a-háza Jericho-pg teuyanik-ás-g, káa kuné i-kiéik-a. Kauá kuné i-uéka nakz háma uanik-in Zach-eus, keipí i-uéka Publican-pu miógat (ke-ipí Publican-pu-m

e-usína miógat), káa i-uéka kóis. Kauá yug-pním Jesus-na pe-ég-nipázui-ya, zúkua-nas, ku isí í-ues Jesus. Métu uétu akí-nas, etké titókan-m Jesus-na úikasilig pa-tamálik-lík-siná, káa Zacheus-nim e-uéka kuzkuz (kahátu) zillákt: kunú-azánu titókan-m annúkt-kínikai i-ullákaik-á káa sycamore-teulik-ít-g i-híza-ya, Jesus-na akí-nas, etké Jesus kuné-pkí i-uéye-na. Ka-kauá Jesus kuné i-pái-na, kauá i-sitalása-ya, káa pe-ég-na Zacheus-na, káa péne: Zacheus, amtiz kahú témik-ím, etké ki-tázk imím-pá inít-pa In ués lákai-nas. Kauá Zacheus amtiz i-témik-á, káa Jesus-na pá-nakáz-a ip-ním-kí inít-g lilói-ki. Ka-kauá titókan-m Jesus-na ki kut pe-eg-néi-sana, kauá ipe-timnének-a, káa pi-uí-ténué-yá, káa ipe-hína: manáma kapsís-na titókan-a pe-kiyú-ya, káa pallákai-nó-ya! Métu Zacheus i-usétu, káa Jesus-na péne: Maha! Miógat, he ék-in! uáko iyéuís-na titókan-a enéz-iní-u néka ka-g-kalá ués ínim petú, kauá zalauí kú-k-isí-na enp-é-nia petú, kauá kóoz tosg pilep-éhem au-ní-tok-ó, sapá-zahá-nas. Jesus-nim péne: Kí-tázk uakaís-náuit (uág taázuit uag tukúg-néuit) kínne inít-pa i-pái-na, etké ipí-nka í-ues Abraham-kakál. Etké Titókan-m Miáz i-kú-ma ipéuitas uág uákas aní-tas ke-yúg i-uéka paléi-nin. Ka-kauá i-mizi-sína kuné-pki tamtái-pg, kauá éneka nakz sapézet inás-isak-ó-ya (i-hísak-á), etké Ipí i-uéka Jerusalem-pg katát, káa titókan i-n-nek-sína, kóoz míuaz-pa, kauá Akamkí-niku-pamá Miógat-úit lamlamát sape-ég-nin i-uzéteté-sa: kunú-azánu inés-na:

Parable, 10 Servants, 10 Mnas.—Nakz kóis háma i-kúya uayát-keg uétas-g miógat-úit inpi-té-nas, káa ziklí-tok-ás. Kauá ku-tés-g inás-múna pótum-ua-ná zi-zapalígnik-auát-óna, káa inéz-iní-a pótumt mnas-kízui (mna = \$16 about), pa-n-nákz háma pa-n-nákz kízui, káa inés-na: etg pé-sapé-

piím-nu yug kízui, ka-g-kahál in záya kínne uizé-yu (1). Métu ipním titóka-tua-m ipné pá-pála-na, káa kunú-azánu p-u-ímte-saná ku mázua-na miógat-upg imékaís-g, káa kunía pé-zene: uétu kí-nim háma-nm nuna inés-miógat-ui-yú-yu. Métu yug-pí kóis háma iníp-a miógat-úit, kaa i-ziklí-tok-a. Kauá inés-múna zi-zapalígnik-auát-óna, ka-kun-má-ná inéz-iniá kízui, zúkua-nas ku pa-m-máze ipa-sapá-piím-na. Kauá nakz i-pái-na, káa i-hína: Miógat, imím mna-kízui, yug-ka-m pi-íni-ma, uáko i-sapá-piím-na pótumt mna-kízui. Kauá miógat-um péne: Taás-níg! taz he ués zapalígnik-auát, etké im uapzúg lauíluit he uizé-ya kuzkuz-ekí petú-ki, kunú-azánu uáko he anás-miógat-úi-yú-yu pótumt-iná ti-teuyanik-ás-na. Kauá éneka nakz i-pái-na; káa i-hína. Miógat, imím mna-kízui uáko i-sapá-piím-na págat mna-kízui. Kauá miógat-um péne: im-ka anás-miógat-ui-yú-yu págat-iná ti-teuyanik-ás-na. Kauá éneka nakz i-pái-na, káa i-hína: Miógat, he ék-in, kínne he ués imím mna-kízui, ka-g-yug in a-zapálikolík-a kamú-ki kamú-pa, etké imemé he zíkáu-za, im etké ués atúkaz háma, káa inpú-kíni-tetú-hé kam-kunía uétu he eu-ník-a, káa e-tuúpi-tétu-hé ka-m-kunía uétu he temaník-a. Kauá miógat-um péne: Imím-níg-ki peuís-ki imené uekítiksa-hé, ke-m-ím ués kapsís zapalígnik-auát: im lauít he pizúkua-ma, in ués atúkaz háma, kauá inpú-kíni-tetú ka-g-kunía uetu in eu-ník-a, káa etuúpi-tétu ka-g-kunía uétu in temaník-a; kauá manáma uétu im (2) eu-ník-a iním kízui-na kízui-nim inít-pa sapá-piím-nas, káa in pái-pa iní-tag kízui piímn-inag? Kauá inés-na ke-imé kuné i-u-sína: Kahú! a-hítok-etgi kínnia yug-pí kízui, káa eu-nítgi kunía, ke-ipí inépte pótumt kízui. Kauá ipe-hína: Miógat, yug-

(1) kagkahál in sáunu. (2) inikanima kízui.

pí uáko us pótumt kízui. Métu in etg ize: ke-ipním us petú, kunía úyi-kínig pe-ní-teté-síg, káa ipním katu illágane e-t-ká-uzé-yú; kauá taklái ka-kuním uétu us petú, kunia pa-hitók-tata-síg ka-kalá kuzkuz inég ipním us. Métu inim lemtús (uag tuélka), ke-k-imém uétu ina ipá-sapá-miógat-úi-yú-ya imém-pkí, kinne etg úikalú ina inág-pái-ku-mtig, káa úikalú ina uapziáu-na-nimtgi, inim silú-nm annúkt-kínikai. Ka-kauá yug-pí sapézet i-uasáuk-a Jesus, kauá annúkt-kínikai i-úihne-na, káa ipé-kúya Jerusalem-pg.

130. JESUS AT BETHANY.

John xi :55-56, xii :1-11; Mark xiv :3-9; Matth. xxvi :6-13.

Saturday of Passion-week, A. D. 33.

Uáko Jews-titókan i-zahá-tatá-sína Paska (*Pasch*), kauá illáganiua úikasili-pkínig ipe-kúya (ipe-ku-kiká) Jerusalem-pg annúkt-kínikai zahá-nas-g, kaigkáig imám-áni-tás. Kauá Jesus-na pé-péui-saná, káa pí-tenue-sína usékaikai Talapósa-nuás-pa, káa pí-izina: Manamá etg nek-síg? Itú-pg uétu i-pái-za Jesús zahá-pa? Kauá ti-talapósa-nauát-óm mí-miógat uág Pharise-pu uáko ipá-tamálui-yá; ke-ipním pe-zúkuanán-níu Jesus-na míne-uízet, yug-pí í-ues tamápaik-ás, káa inp-éuat-óm pe-enpú uág p-u-létpe-yú Jesus-na.

Mary Anoints Jesus' Feet.—Ka-kauá uákó úilákzi zimkái uéutukt i-uéka zahá-nás-g Paska, kauá Jesus i-pái-nikiká Bethania uétas-pa, ka-kuné Lazarus i-tinúg-ne, ka-kunía Jesus-nim pé-sapé-utelléht-ta tinúg-nís-kínig. Kuné Jesus-na pa-ani-ái-saná imékas hipt Simon-m saais-nim inít-pa: kauá Martha uí-nik-auát hipt kuné i-uéka, káa Lazarus uág ku mázua Jesus-inag hipít-pa i-taméyak-sína. Ka-kauá Jesus uáko i-uagsú-zana hipít-pa, kauá Mary inípa síui-tas

tiuáik-as mákaz taás-níg, nakz tamínuit, káa pé-n-ke-tím-k-a tiuáik-ás-na makáis-na, káa pe-iyákeké-ze-nniá Jesus-na úsus, káa pá-yagsa-nniá (*pour on*) uag pa-síui-yán-niá égue, káa pa-zapáktauk-án-niá égue ipním-níg-ki ukúg-ki: káa inít kun-kí taz i-tíua-na úikasilíg. Kauá kuné nakz Jesus-nim inékinikt-pemá, uanik-ín Judas Iscariot, ke-ipním Jesus-na pe-iní-tete-séne tuélka-p (ke-ipním tuélk-na Jesus inéz-iní-tete-séne) kúus i-hína: Káa itú-áin tiuáik-ás-na makáis-na lauíg pa-sapálaám-za kí-nim áyat-um? taz ku itámiá-yóka metósos-g kizúi-g, kauá yug-pí kízui ináz-iní-óka iyeuís-na titókan-a. Judas kúus i-ziég-na uétu etké iyeuíz-g titókapg e-uéka timíne, metu etké pegaúya i-uéka (uág ueu-luk-típaz), káa kízui inakiníg-kaná (inékiniká), káa ka-kalá Jesus-na pe-énia-nígna, kalá-na Judas-nim pá-nakínig-kaná. Kauá kúus-títe i-hímtek-in (Apostles) ipé-hína, káa kúus-títe i-uetgi-tím-siná (ka-kúus Judas). Kauá Jesus-nim inés-zúkua-nán-niá timíne, káa inés-na: Itú-pg etg e-té-timné-nek-síg kinnia áyat-úna? Etké taz Inim-pg i-kúsa. Iyéuiz titókan kunku imém-pá etg usíg, káa ka-pám-kauá etg pe-nnekú, etg kauá epé-iyéu-nu; metu In takláí uétu kunku imém-pá uzé-yu. Ki áyat kahál i-kúya, ka-kahál i-uéka ku-tas. Etké annúkt-kínikai Ina i-síui-yan-niá zillákt tinúgnís-pa-yáin. Ikúinu In etg íze: ka-g-kásili kínne uétas-pa Ina tamtáin (uág tamáluit) ipa-tamtái-nán-niu (uág ipé-lepsko-yén-niú uag ipé-zúkua-nán-niú), kas-títe kinnia áyat-úna pa-tamtái-nái-sanú (uág pe-zúkua-nái-sanú), kut, ipné timípni-tas. Ka-kauá Jews-titókan i-zúkua-zíná Jesus kuné í-ues Bethania-pa, kauá kunépkí ipa-pái-nikiká illáganí-ua, uétu mis Jesus-uazét-zím, métu éneka Lazarus-na akí-nas, etké tinúgnís-kínig Jesus-nim pe-sapé- utelléht-ta. Kunú-azánu mi-miógat ti-talapósa-nauát-óm ipé-timmiú-na: ku

minmaí Lazarus-na p-ó-pziáuza-nag, etké illáganí-uam Jews-pkínig Jesus-na pe-mizkúi-nek-saná Lazarus-uazét (1).

131. TRIUMPHANT ENTRY OF JESUS INTO JERUSALEM.

John xii:12-19; Luke xix:29-44; Mark xi:1-10;
Matth. xxi:1-16.

Palm Sunday, A. D. 33.

Kauá kuním méyui, ka-kauá Jesus-nim inékinikt-ínag-nim pá-k-tát-zina Jerusalem-na, káa uáko Bethphage-na uétas-na pá-pai-nó-sina, Olivet kúgs-pa, kauá-nnag kuníg Jesus-nim inés-ueímte-ya lapúa-na inékinikt-pamá-ná, káa inés-na: Kú-tgi teuyanik-ás-g, ke-yug í-ues imém áptinm, kauá kuné ázit-pa etg apa-yág-nu ass-na náks-ina télikalik-ís-na, etg apa-yág-nu katét-is-ná, ka-kunía uétu isí-nm kóoz p-ú-ze-yá; etg epé-n-képkúik-u, káa Inim-pg etg pé-néhne-nú-kum. Kauá zalauí kú-pem isí-nm etg i-sépni-u: manáma etg ku-sig? itú-pg etg e-n-képkúik-sig? Kauá kunía kúus etg epé-nú: etké Miógat-um kúus-ná pe-uítué-sa: kauá lam-lamát ipí inú: hee! inéhne-tkú. Kauá yug lapú ipé-kú-ya, káa ipa-yág-na ka-kúus Jesus-nim inés-ze-ná. Teuyanik-ás-nim az-tás-g émti-kínikai pa-yák-zaná katé-na (*colt*) télikalik-ís-na, ka-kuné lapít ískit pi-ikzá-zaná. Kuné o-hóga-ziná titókan, káa kunémá ku mázua, ke-imém e-usína ass miaz-ín, ipe-hína: Itú-pg etg e-n-képkúik-sig? Kauá yug-mém lapú-anm pa-mistakánp-sana: Miógat-um etké kúus-ná pe-uítue-sá. Kauá imé ipe-hína: taz, inéhne-tgi. Kauá Jesus-na pa-nág-paik-ó-saná ass miaz-ín. Kauá ipe-nípa

(1) Lazarus-kinníg.

imám sámga, káa katét-pa ipé-uagzútakeí-ya, kauá Jesus-na pé-sap-ú-ze-sená. Kun-kí úikala-kí kut-ti a-zahá-na Prophet-nim (Egneuát-óm) ziegken, ka-kauá i-zéne: A-tam-tái-tgi Sion-na miáz-pa (Jews-titókan-a) kúus: Uétmet zikáu-nu, Sion-m miáz, e-hék-in (takáin—*gaze*), imím Miógat-um imené i-pái-nó-sa-hé, amkakáiz í-ues, káa i-uéze-sá ass-pa miáz-ínag-pa, yug-pí kátet í-ues niktéh-keíkeí-pemá-m miáz. Úikala kí (yug) kut i-hímtek-in (Apostles) uetu kuné-innig lauít i-zúkua-ziná, métu ka-kauá Jesus i-utellét-ta tinug-nís-kínig, kauá-nnag ipé-timípní-a: éte ikúinu úikala yug kut uáko tíme-nin e-uéka Prophet-nim Jesus-áin, kauá imém kúus Jesus-na pe-ki-éi-saná Akamkíniku-m-kí nekít-ki. Ka-kauá uáko Jesus i-uíhne-zana ass-ki, kauá illáganí-nm titókan-m pe-héusilikái-saná (*spread*) iskít-pa petú-na, zízkan-a, samág-na ipn-upelig-na, káa éneka illáganí-ua ipe-úíkúpe-e pátoi itku pétis káa iskít-pa pé-uy-éusilikáisiná. Ka-kauá uáko i-témik-tata-sína kúgs-ipkínig Olivet, kauá úikalú-nm ti-tuigné-tóm imékaís-ki lilói-ki Akamkínikú-na p-ó-taski-ttúi-saná kapisí-ki ziegk-ki, etké ziziuáiz illágane kut Jesus-na pe-égnéi-saná, kaa ipe-hína: Uatásk-as í-ues Miógat, ke-ipí i-kuma uág i-pái-za Akamkíniku-m-kí uanikít-ki, lilói-n eis-nuéspa, káa uatásk-it akamkínikai-pa. Kauá úikala illágane-níg titókan, ke-imém Jesus-na pannúkt-iái-saná, káa ke-imém pe-tuík-zená, kapis ipé-tiúg-na, káa ipe-hína: Hosanna, uatásk-ás kie usíg David-n-kákana: uatásk-as í-ues ke-ipí i-pái-za Akamkíniku-m-kí uanikít-kí: uatásk-as us nunim Pisí-nim David-nim miógat-úit, keyúg i-pái-tatá-sa. Hosanna Akamkínikai. Kauá illágane titókan úikasíli-pkínig i-pái-nikiká Jerusalem-pa zahá-nás-g Paska: ka-kauá yug-mé i-mizi-sína, uáko Jesus Jerusalem-pa i-pái-tatá-sa, kauá ipsús-ki ipe-nípa palm-teulik-ínim pá-

toi itku pétis, káa kúus-kí Jesus-na pe-uéukúni-saná, káa kapís ipe-hína ziég-neí uág uénp-eyí: Hosanna! uatásk-as í-ues Ke-ipí i-pái-na Akamkíniku-m-kí uanikít-ki; Ipí í-ues Israel-em Miógat. Kauá illáganí-nm titókan-m Jesus-na pa-tamápaik-ái-saná ziziuáiz kut, etké imém lauít pe-ék-ziná uág pa-mizi-sína Jesus-na ka-kauá Lazarus-na pe-mú-na temik-ás-pkínig, káa pé-sapé-utellét-ta tinúg-nís-kínig. Kunú-azánu titókan-m kikauá Jesus-na pe-uéukúni-saná, etké i-mizi-sína támtái-pg Jesus-nim-ki ziziuáis-ki kút-ki. Métu kunú-azánu Pharise-pu pí-tenue-sína imém-níg-pa, káa pí-ízína: Máha! ek-ítgi! uétu itú nun ku-síg (uétu taáz-úit-g nun úihne-zíg). Máha! úikala-nm titókan-m Ipné uáko pe-tuúk-zig. Kauá ku mázua-nm Pharise-pu-m, ke-imé titóka-pa i-hípe-siná, yug-mém Jesus-na pé-zena: Hímtek-auát (Miógat), anás-taátk-ig ke-m ués i-hímtek-in. Kauá Jesus-nim inés-na: Kúus In etg íze, zalauí kí-me sáuis i-usí-nag, kauá-nnag písue imé-nka i-tiúgza-nag (zalauí kíme ip-ó-sáu-ku, kauá písue (1) ipé-tiúg-nu). Ka-kauá Jesus-nim pa-a-k-tát-zaná Jerusalem-na, káa lauít pe-ég-zená, kauá-nnag pe-uyí-nó-ya, káa i-hína: Ku-m im-ka a-zúkua-nóka kinnia iyéu-na ki-takz, ka-m-kun-kí he uéka iyéu-nas, uág éyeu-nin uizé-tas (kauá taz), métu paléiz í-ues imím silú-pg ki iyéu-n, (etké he ués illaáttamé, uétu akí-nas). Kuna-azánu kauá kóoz lahéin ha zahátatá-sa, ka-m-kuné imím tuélka ipá-pilá-yu imím-pa, liklí, ka-kúus kus-nim sulé-iskit: kauá ipé-taméliklik-u-hé uág ipé-tamépei-yú-hé (*surround*); kauá ipa-uáu-ziklik-án-níu-hé uétas-g (*beat flat to ground*), káa kúus-títe imím ma-máyaz ka-kalú imím-pá i-u-síg, káa uétu nakz písue i-uzé-yu pí-túlikaz-in písué-pa (úikasilíg niká-

(1) písue-nníg.

ziklik-ín he uzé-yu) ; etké uétu he zúkua-na (súk-a) imím lahéin, ka-m-kuné he uzé-ya kiyú-hin (*visit*) (imím Miógatum imené iyéú-nas). Ka-kauá Jesus a-ház-a Jerusalem-pg, kauá laám teuyanik-ás-pu ipé-t-ka-zíz-kúp-a, káa ipe-hína; Isí ki í-ues? Kauá titókan ipá-mistakánp-a uág ipe-hína: Ki í-ues Jesus Prophet (Egneuát) Nazareth-pkínig Galileapkínig. Kauá Jesus-nim pe-ki-yú-yénna Akamkínikú-na Talopósa-nuás, kauá-nnag e-hillaáttamé uág a-hálluin pápai-nó-saná Talapósá-nuás-pa, kauá Jesus-nim úikaluná uákas inás-aní-a. Ka-kauá ti-talapósa-nauát-om mi-miógatum uág Scribes-pu-m pe-ég-néi-saná Jesus-na illágane ziziuáiz kut, káa pa-mizi-sína ma-máyas-ná, ke-imé kapís inánigna Talapósa-nuas-pa: Hosanna! uatásk-as í-ues David-nkakál, kauá-nnag ipé-timnének-a uág ipé-geízem-na yugme Scribes-pu, káa Jesus-na pé-zene: Uet-Im anás-mizi-ái-sa ziegken? Kauá Jesus-nim inés-na: Hee! mis uétu etg máua epé-itéme-na (Haut-nis-pa Tímes-pa) kinnia zieg-na: Im pi-aní-áni-má (Inim Akamkíni-ku) uatásk-it mi-miápkaáui-nm peuís-ki, uág kouyi-ís-nim peuís-ki? Kauá inés-nuhíne-na, káa a-hát-ta Talapóisanuas-kínig.

132. THE HOMAGE OF THE GENTILES.

John xii:20-36; Mark xi:11; Matth. xxi:17.

Palm Sunday, A. D. 33.

Kauá kuné i-usí-nkiká ku mázua neksap titókan istúkas (uetu Jews), keimé ipa-pái-na Jerusalem-pa talapósa-nas zahá-pa. Kín-me-m Philip-na Bethsaida-pu-na Galilea-pu-na pe-kiyú-saná, káa pé-zena: láutua, Jesus-na nun egnipázui-síg; Philip-nim péne Andrew-na, káa úi-lapú-anim, Andrew-nim uág Philip-nim Jesus-na pé-zena. Kauá Jesus-

nim inás-mistakánp-a, káa i-hína: Uáko i-zaháza lahéin, ka-kuné Titokan-m Miáz í-ues uatásk-as. Ikúinu, ikúinu In etg íze, zalauí pek-ás-nim lalg uétu uétas-pa temanik-ín i-uzé-yu, káa kuné i-tinúg-nu (mazin i-uzé-yu, i-mázi-yu,) kauá (uétu i-píim-nu, káa) ip-zuátg naks-iníg kunku i-uzé-yu: métu zalauí (i-mázi-yu uetas-pa, káa) i-tinúg-nú, kauá-nnag (i-píim-nu, káa) illágane peks- a-haní-u. Ke-ipním etéu us uakaís-náuit (kínne uétas-pa), yug-pí i-paléi-nu (káa uétu uákas i-uzé-yu éisnués-pa); káa takláí ke-ipí i-pála-nu uakais-náuit (kinne uétas-pa), yug-pí uákas i-uzé-yu éis-nués-pa kunku-yáin. Ke-ipním Ina i-zapalígnik-án-niú, yug-pním us Ina tuíg-nei-tas kut: kauá ka-g-kuné In ués, kuné-ittíte Inim zapalígnik-auát i-uzé-yu. Ke-ipním Ina i-zapalígnik-án-niú, kunía Inim Pisí-nim p-ó-tásk-u. Uáko Inim (timíne) uakkeís-uit timné-nek-sá: kauá maná inú? Tóta, (uapáyata-m, uákas ání-m) híluske-zé-m kinné-pg etgau-gi. Métu kunú-azánu In pái-na (étgau-nás). Tóta, imé-sap-ó-task-ai-níh ke-m ués uaníkt, (néz-mis úikalú-nm p-ó-tásk-ai-sanág Akamkínikú-na uaníkt). Kunú-azánu akamkinikai-kínig ki náksz ziéken i-pái-na: Uáko In ó-tásk-a, kauá éneka ó-tásk-i-tok-ó. Kunú-azánu titókan, ke-imé illágane-níg kunú ipé-ógalik-á, káa ipa-mizí-a, yug-mé ipe-hína: ipelíkt inmí-se: métu ku mázua ipe-hína: Angel-em Ipné pé-tenué-ya. Kauá Jesus-nim inés-na: Ki ziegken i-kú-ma uétu mis Inm-áin, métu imám-áin. Kikauá a-zahá-zig tamálui-yut uétas-pu-m; kikauá uétas-pu-m miógat (enimkíniku) hílusk-in i-uzé-teté-sa uág saphát-tin. Kauá In takláí, (zalauí) ka-g-kauá inakása-yin uzéyu uétas-kínig (uetkaláikis-pa), kauá-nnag úikala-ná Inim-pg inéz-inéhne-nú. Kúus i-hína, etké i-uéka tinukí-nas uetkaláik-is-pá. Kauá illáganí-nm titókan-m pé-zena: nun apá-mizia

tamálui-na, Christ í-ues kunku lákai-nas (ka-kauá i-pái-nu) ; káa manáma Im íze: Titókan-m Miáz í-ues (1) inakása-yin uizé-tas? Isí í-ues yug Titókan-m Miáz? Kunú-azánu Jesus-nim inés-na: Miuaz zinkái etg u-síg illakáuit imém-pá. Taz etg pe-uíhne-nu kikauá, ka-pám-kauá etg usíg illakáuit, kaina-pam sékti-nm etg i-pai-nú-yu, káa etg i-sekti-yú-yu: kauá ke-ipí séktit-pa i-kiéik-sa, yug-pí uetu i-zúkua-za: mipg ka-g kú-sa. Kikauá, ka pám-kauá etg u-síg illakáuit, taz etg epé-mizkúinek-u illakáui-ná, káa pe-uzé-yu illakáui-nim ma-máyaz. Kúus Jesus-nim inés-tenué-ya, kauá inés-eg-néi-saná úikalá petú, kauá kulléuit-pa inés-nuíhne-na, kauá inekinikt-ínag ipe-kú-ya Bethania-pg.

133. THE BARREN FIG-TREE—JESUS CURSES IT.

Mark xi:12-14; Matth. xxi:18-19.

Monday in Holy-week, A. D. 33

Kuním méyui Jesus Bethania-pkínig i-kúya éneka Jeru-salem-pg kauá iskít-pa pe-ég-na náks-ina teulik-ína *fig*, ka-kuním e-uéka illágane písko: kauá Jesus-nim pe-kiyú-ya kunía teulik-ína etké Ipí ayég-na, káa teulik-ínim ku páis e-uéka temánit. Métu teulik-ínim záya e-uéka temánit, piskó-zim e-uéka, etké kóoz uétu a-zahá-zaná temaní-nm lahéin. Kauá Jesus-nim péne kunía teulik-ín-a: uétu isí máua éneka i-hipú imím temánit. Kauá inékinikít-pím pamizí-saná. Kauá teulíkt lamlamát i-lláktáui-k-a uág e-héktí-a (*dry*).

(1) inakás-in.

134. JESUS EXPELS THE TRADERS FROM THE TEMPLE.

Luke xix:45-48; Mark xi:15-19; Matth. xxi:12-13.

Monday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá ipa-pái-nikika Jerusalem-pa. Ka-kauá Jesus a-ház-a Talapósa-nuás-g, kauá inés-suyaléht-ta úikalu-ná ke-imé itamia-sína Talapósa-nuás-pa, káa inés-seukúlik-an-niá kízui--inik-ás, (1) ka-kuné i-t-kalái-ziná kízui, káa kúus-títe inés-seukú-lik-an-niá uágsiliká-za-tas, ka-kuné i-tamé-yak-sína ke-imé kouinu i-tamiá-sína. Kauá inás-taátk-a kun-ma-ná, ke-imé petú-inéhne-zína, uág Talapósa-nuás-pa i-tamétomki-siná (2) uág imíttií i-uéye-zina inít-pa peppékai káa i-uáuna-káu-ziná. Kauá inés-hímték-a uág inés-ná: Mis uétu i-ues tíme-nin (Háutnis-pá times-pá): Inim inít uanik-ín i-uzé-yu Talapósa-nuás (talapósa-nim-inít) úikala-áin titókan-áin? Méту etg pá-aní-a pegaúya-nim inít. Ka-kauá ti-talapósa-nauát-óm mi-miógat uág Scribes-pu ipá-mizí-a kune-pkí ziégk-epg, kauá ipé-timmíu-na: ku manáma p-ó-pziáu-zanág, etké Ipné pa-zikáu-zaná, úikalú-nm etké titókan-m Ipné hímték-t uag tamtái-n pá-saig-nái-saná. Méту Jesus-nim uyá-láhéi-pa titókan-a inás-himtag-kaná Talapósa-nuás-pá, káa úikalá-nm titókan-m lilói-ki uág ziziuáiz-úit-ki (3) pa-miziógo-yái-saná ziégken. Kauá kulléuit-pa i-kúya Jerusalem-pkínig (páis Bethania-pg). Kúus alágp inás-himtag-kaná Talapósa-nuas-pa méту zikét-pa i-kó-kaná, uág i-uzá-kaná megsám-pa Olivet-pa.

(1) kizúi-na inikás. (2) enter.

(3) ziziuái-ki.

135. EFFICACY OF FAITH.

Mark xi:20-26; Matth. xxi: 20-22 and vi:14-15.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá kuním méyui iskít-pa pa-ág-na-káu-zaná kunía teulik-ína *fig*, ki-met úluúlp uáko i-lakiáui-ya uág e-héktí-a. Kauá Peter i-timípni-a, káa Jesus-na péne: Miógat, máha! ekin! ki teulikt *fig*, kam-kuní-a (uattíski) e-tenué-ya-hé, uáko í-ues úluúlp illakiáu-in uág éktín. Kauá úikalú i-ziuái-ziná, káa ína-nígna: manáma uáko í-ues úluúlp illakiáu-in! Kauá Jesus-nim inés-mistakánp-a, káa inés-na: Taz mizkúinek-itg Akamkínku-pg. Ikúinu In etg íze: zalauí etg pe-uzé-yu mizkúinekt, káa uétu minmai pe-epéyepéi-nu (*undecided*), káa uétu kuzkuz pa-taláuag-nú, kauá-nnag uétu mis kinnia-zim teulik-ína-zim etg epé-ki-én-niu, métu éneka petú-na kátu imékaís-na: ke-ipním kinnia megsám-na pénu: kahú kinnig uáyat kúih kuné-pkí iuetém-pg, kauá-nnag kúus i-ki-yú. Kunú-azánu In etg íze: ka-pám-kalá etg pe-néh-mú-nu talapósa-ki uág miz-kúinek-it-kí, kalá-ttíte etg pe-enpú-kiniú. Kauá ka-pam-kauá etg pa-talapósa-nu, kauá etg usíg uáu-nai-tás úikalú-ná ka-pam-kun-mám etg ipé-kapsís-ui-yú-ya; kauá kúus-kí imém Pisi-nim Akamkíniku-m imuné etg i-uáu-nan-niú imém kapsís-uit. Etké zalauí etg apa-uáu-na-niú titókan-a, ka-pám-kun-mám etg ipé-kapsís-ui-yú-ya, kauá kúus-títe imém Pisi-nim Akamkíniku-m Ipním-ka etg i-uáu-nan-niú imém kapsís-uit; métu zalauí etg uétu apa-uáu-nan-niú titókan-a kúus-títe imém Pisi-nim uétu etg i-uáu-nan-niú kapsís-uit.

136. THE CONFLICT BEGINS.

Luke xx:1-8; Mark xi:27-33; Matth. xxi:23-27.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus i-kiék-sana Talapósa-nuás-pa émti-kínikai, kauá ti-talapósa-nauát-óm mi-miógat uág Scribes-pu uág titílu pi-ámng-na (pí-tenué-tés-g). Ka-kauá uáko Jesus-nim inés-hímték-sana Talapósa-nuás-pa, káa inás-tamtái-zaná taz tamtái-n (*Gospel*) kauá-nnag Ipné pa-pái-nó-saná ti-talapósa-nauátóm mi-miógat-um uag Scribes-pum uág titilú-nim, kauá pé-zena: Kahú nes-hímték-im mínikú-ki miógat-úit-kí Im kúus ku-tetú? ítku isí-nm Iméme he iní-a miógat-úit uág kapsikáps-néuit kúus kú-tas? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, káa inés-na: In-ka kúus-títe etg sépni-u, kauá zalauí etg Ina pa-mistakánp-ú-kum, kauá-nnag In-ka etg hímték-u ka-g mínikú-ki miógat-úit-kí In kúus kú-tetú. Kahú mistakánp-ím-tgí: John-nim zapákaik-auát-óm zapákaikt mínig i-uéka? akamkínikai-kínig, ítku titóka-pkínig? Métu imé ipé-timmíu-na, káa ipé-hína imém-pá: zalauí apá-mistakánp-u, akamkínikai-kínig, kauá Ipním kie inú: ítú-pg kauá uétu etg apá-mizkúinek-á? Métu takláí zalauí apá-mistakánp-u, titóka-pkínig, kauá a-zikáu-zig titó-kan-a illágani-ua-ná; úikalá-nm laám titókan-m kie ipanás-támia-nú pisué-ki (ipanás-tótpiak-ú), etké ikúinu i-zukua-zig, John ikúinu i-uéka Prophet. Kauá Jesus-na pa-mistakánp-isaná, káa pé-zena: Uétu zúkua-zig. Kauá Jesus-nim inés-na: In-ka kúus-títe uétu etg hímték-ú, mínikú-ki miógat-úit-kí In kúus kú-tetú.

137. THREE PARABLES.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

(A.) *The two sons.* Matth. xxi:28-32. Métu manáma etg nek-síg? (Mizí-mtg). Náks-inim háma-nm e-uéka lapít ma-máyaz. Kauá pe-kiyú-ya náksiná miás-na, káa péne: Nizu, ki-tákz he zapalígnik-té-nu ínim temanik-ás-g. Kauá miáz-pim pá-mistakánp-a: uetu, uetu ki-yú. Métu kuníg ipná-tananníá, káa i-kú-ya. Kauá éneka peki-yú-ya náks-ina miás-na, káa kúus-títe p-u-ímte-ya. Kauá yug-pí-miáz i-hína: hee! uáko kú-sa. Métu uétu i-kú-ya. Minikú-nm lapuá-pamá-m pisí-na pe-tuíg-ne-nia nekt? (Luke: mínikú lapúe-pemé pist i-tuíg-ne-niá ziégken?). Kauá imém pé-zena: Yug annúkt. Kauá kuníg Jesus-nim inés-na: Ikúinu In etg íze: Publican-pu, uág ka-kapsís-ui-auát ipa-pái-ta-nu Akamkíniku-pamá-pa miógat-úit-pa, kauá etg uétu pa-pái-ta-nu kuné. Etké John-nim etg i-ki-yú-ma tukug-néuit-kí, kua etg uétu epe-mizkúínek-a. Métu Publican-pu-m uág ka-kápsis-ui-auát-óm pe-mizkúínek-saná: métu etg, lauít yug-pí kut epé-eg-né-niá, zauín uétu etg imamá-tana-niá élek-í-pa, taz mizkúínek-as lamtái-pa élek-í-pa.

(B.) *The wicked husbandmen.* Luke xx: 9-19; Mark xii:1-12; Matth. xxi:33-46. Kauá kuníg Jesus-nim inés-tenué-ya úikala-ná titókan-a kín-ki sapézet-kí. Nakz háma temanik-ás a-haní-a, káa taz i-pélikilik-a, káa taz kuné inít a-haní-a, káa úikala petú taz i-hínaka-ya, kauá-nnag inás-sapí-uemsi-á yug temanik-ás ku mázua-na titókan-a uezetís-pa (uézetit-ki). Kauá ipí i-uskéi-na uayát-keg, káa lahéi i-sáu-na (zaya i-uéka). Ka-kauá a-zahá-zana uézetit, kauá p-u-ímte-ya náks-ina zapalígnik-auát-óna uézeti-ná inp-és (1) (inpi-té-nas). Métu uí-uémsi-auát-óm pe-énpi-sená, káa

(1) inpité-nas uézeti-tas.

p-ú-te-saná, káa pe-tuéhkéik-saná uézeti-yéi (*sent away empty*). Kauá éneka náks-ina p-u-ímte-ya kuné-pkí-ttíte; métu uí-uémsi-auát-óm kunía pa-aptáya-zaná usús-pa, káa pé-zepinmí-sená, káa pe-tuéhkéik-saná (pe-hiluski-saná) uézeti-yéi. Kauá éneka, meta-hám-pg uáko, p-u-ímte-ya náks-ina kunépkí-ttíte; métu uí-uémsi-auát-óm kunía pa-aptáya-zaná, káa p-o-pziáu-zaná temanik-ás-láikin émti-kínikai. Kauá éneka, pílep-éhem-g uáko, illáganí-ua-ná inés-ueímte-ya kuné-pkí-ttíte, métu kun-mám uí-uémsi-auát-óm kúus-títe pe-ki-éi-saná, náks-ina pa-uáuya-zaná, káa náks-ina p-ó-pziáu-zana, káa náks-ina pa-támia-saná. Kauá kuníg yug-pí miógat i-hína: Manáma-g in kú-teté-sa? Ipním e-uéka nakz etéu-nníg miáz, kauá yug-pné lamtái p-u-ímte-ya kuné-pkí-ttíte, káa i-hína: Miáz etéu-nníg ueímte-sá, ipné páis pa-kaán-za-nú, ka-kauá pe-ék-zenú. Métu ka-kauá uí-ueím-si-auát-óm pe-ék-zená miáz-pa, kauá ipe-hína imém-pá: Ki us miáz, ke-ipí inpé-tuíg-nu uétas, kú-mtig, ka-ap-ópziáu-n, kauá kie nun pe-enpé-tuíg-nu uétas. Kauá pe-énp-sená, káa pe-néhne-zená émti-keg temanik-ás-pkínig, káa p-ópziáu-zaná. Ka-kauá yug-pí miógat i-pái-tok-sa-nú, (1) kauá manáma inés-ki-yu yug-ma-ná (2) uí-uémsi-auát-óna? Kauá pá-mistakánp-saná: Yug-ma-ná ka-kápsis-na kapsís-níg inés-ki-yú (imékas inés-uepsisúik-u), kauá takláí uétas inés-sapí-uemsi-ú ti-taás-na uí-uémsi-auát-óna, ke-imém p-ú-zeti-sanú, ka-kauá a-uyá-zahá-zig uézati-tás. Kauá Jesus-nim inés-na: Hee; inés-sape-tinúk-té-nu yug-ma-ná uí-uémsi-auát-óna, káa inéz-iní-ú uétas neksép-na titókan-a. Ka-kauá pa-mizí-sáná kuné-pkí ziégk-epg, kauá

(1) ipáitokó. (2) yug-mu-ná.

pé-zena: Néz-mís uétu kúus. Métu Jesus-nim inás-sayógo-ya, káa i-hína: Métu itú í-ues yug tíme-nin ziegken? Ka-kunía pisué-na inít-anieuát-om pé-ukkeízana, yug-pí písue í-ues usk zamúkam ipáin-anín iní-nm sukt (*corner-stone*). Akamkíniku kúus a-haní-a, káa í-ues ziziuáiz núnim-pa silú-pa. Kunú-azánu In etg íze, Akamkíniku-m etg i-hítok-ó akamkíniku-pamá miógat-úit, kauá inéz-iní-ú neksép-na titókan-a, ke-imém usk Akamkínikú-na p-ú-zeti-senú taáz-ki kút-ki. Kauá ke-ipí i-t-káu-yu kuné-pkí písue-pg, yug-pí takakópin i-uzé-yu, kauá ka-kuné-pkí titóka-pg yug-pí písue i-t-káu-yu, yug-pné kopíp-kopíp laám pe-ki-én-niu, usk pe-tút-nu, (pé-uí-kúpu úíluílp-na). Ka-kauá ti-talapósa-nauát-óm mi-miógat-um uág Pharise-pu-m pa-mizi-ái-saná sapé-zet, kauá lauít ipa-zúkuana imám-áin Jesus kúus i-hína. Kauá Ipné pe-énpi-ttipázui-saná, metu pé-zikua-zaná titókan-a, etké titókan-m Jesus-na pa-kaán-na-nígna. Kauá pe-núihne-zená Jesus-na, káa ipé-kúya.

(C.) *Parable of the marriage feast.* Matth. xxii:1-14. Kauá éneka Jesus-nim inés-tenué-ya sapézet-ki, káa i-hína: Akamkínikai-pamá miógat-úit i-ues ka-kúus (i-uatág itú) nakz miógat, ke-ipí imékas hipt a-hanía, etké miáz iuépne a-hanía. Kauá inés-ueímte-ya (yug-pním miógat-um) zizapalígnik-auát-óna, mú-nas kun-ma-ná, ke-imé uáko annúktkínikai mú-nin i-u-sína. Métu yug-mé úikalú ipe-ním-na, (uetu ipe-kúya). Kauá éneka inés-ueímte-ya ni-neksép-na zizapalígnik-auát-ona káa inés-na: Kúus etg epe-nú kunma-ná, ke-imé mú-nin uáko i-u-sína. Máha! hipt uáko hínaka-yín í-ues, káa i-zahá-za hip-és; in uáko uapziáu-na kug máze kokuálg uág ti-tiskáu skumkumélig, káa úikala petú í-ues hínaka-ín uág zahá; kú-m-tig hipté-m-tig. Métu imé ipé-ním-na, káa ipé-uskéi-na, nakz temanik-ás-g, káa

nakz itamiá-nuás-g. Métu ku-mázua-nm pe-enpe-sená zi-zapalignik-auát-óna, káa pe-zépinmí-sená, káa p-o-pziáu-zaná. Ka-kauá, miógat-um inás-mizí-a tamtái-pg kauá i-geízem-na, inés-ueímte-ya pi-uapziaú-na-uát-óna (soltas-na), ke-yug ipním e-uéka, kauá inás-uapziaú-na úikala-ná yug-ma-ná kakápsís-na, káa imuné inít uág teuyanik-ás inás-tukup-énna, uág inás-sapá-llíu-nán-niá. Kauá kuníg inés-na zi-zapalignik-auát-óna: Hipt uáko i-zahá-za, métu ke-imé mú-nin i-u-siná, uétu zahá i-u-sína. Kunú-azánu etg pe-kiyú úikala-pg iskít-g, kauá epé-mú-nu hipít-ki úikalú-ná, ka-pám-kalúna apá-ayágnu. Kauá zi-zapalignik-auát kúus ipe-kúya, káa pá-zapa-ámki-saná úikalú-ná, ka-kalú-ná pá-ayág-zaná ti-taás-na uág ka-kápsis-ná, kauá-nnag hipí-nuás inít kakmám titóka-ki i-uzé-ya. Kauá miógat a-ház-a hipí-nuás-g, titókan-a akí-nas hipít-gi: kauá kuné pe-ég-na náks-ina háma-na, ka-kuním zaya e-uéka hipít-pamá taz sámga, kauá péne: láutua, manáma kinné-pg áz-a-hé, métu taz-sámk-ayái. Métu yug-pí sáus i-uzé-ya. Kauá miógat-um inés-na uí-uinik-auát-óna: Kahú kinnia u-létpe-tg ípsus uág égue, káa eu-nikí-tg imékaís-g, shéktig-s ka-kuné ipé-uyí-nu, káa tit ip-uyelé-senú. Etké illáganí-ua mú-nin i-usíg, métu mílaz-uá i-usíg inpín uág páinin.

138. THREE ASSAULTS.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

(A.) *The political assault.* Luke xx:20-26. Mark xii:13-17. Matth. xxii:15-22. Kauá kuníg Pharise-pu ipe-kú-ya, káa ipé-timmíu-na, ku minmaí Jesus-na pa-sap-ú-psiméui-sanóka ziégk-epgi. Kunú-azánu Ipné p-u-lék-zaná, kauá Ipním-kí p-u-ímte-saná talauyág-tim-tés-g ku mazua-

na Pharise-pu-na inékinikt-ínag-na, uág Herod-pamá-ná, ke-imé imem-ú-misám-tag, káa imam-áni-tag ti-t-kúg, kúus-kí Jesus-na pa-sapá-ziégk-zanág petú, ka-kun-kí tamápaik-ás i-u-sína uétas-pamá-g miógat-up (Ponce Pilat-eg). Kauá yug-mém Jesus-na pe-ki-yú-saná, káa pe-sépni-saná, káa pé-zena: Hímtek-auát (Miógat) nun lauít zúkua-zíg, Im he ués ikúitim-eu, káa ziégk-ze-hé uág hímtek-sa-hé tukúg, káa uétu titóka-uázet métu Akamkíniku-uazét enés-hímték-sa-hé titókan-a ikúinu ískit Akamkínikai-g. Kunú-azánu Imené inéh-mú-zig, kahú nes-hímték-im, maná Im nekí-se: tukúg í-ues, né, ipn-ú-zatit Caesar-pg (uétas-pamá-pg miógat-upg), ítku uétu tukúg?—Métu Jesus-nim inés-zúkua-nán-niá zuatis-uit uág talauyág-tim-t, káa inés-na: Itú-pg Ina etg misem-ú-sinm uág talauyág-tim-sinm, ke-pém-usíg mímímémé? Kahú sape-ég-nimtig ipn-ú-zatí-nim kízui. Kauá pe-éni-saná nakz kízui. Kauá inés-na: Isí-nm us ki sapéli-kázat uág tímes? Kauá imém pé-zena: Kí us Caesar-nim (miógat-um). Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a káa inés-na: Kunú-azánu etg usíg iní-tas Caesar-iná petú ke-ipním us, káa Akamkínikú-na pétu, ke-yug us Akamkíniku-m. Kakaú pa-mizi-ái-sana yug-pí ziégken, uétu minmaí kauá Jesus inag-túpalláui-tas (*to slander*) i-uéka, uétu minmaí Ipné kapsís tamápaik-ái-tas titóka-pg; métu ipá-zíuái-na Ipním-kí uapzúg-ki mistakánp-it-kí, káa sáus ipé-uzé-ya, kauá pa-núíhne-zana káa ipé-kú-ya.

(B.) *The assault of the scoffers.* Luke xx:27-39. Mark xii:18-27. Matth. xxii:23-33. Kuné-ittíte lahéi-pa Jesus-na pá-pai-nó-saná ku mázua-m Sadduce-pu-m, ke-imé uétu i-mizkúínek-sína, tí-tinug-nín ipé-utellét-tu, kauá pé-zena sepni-yí: Hímtek-auát (Miógat), Moses-nim kúus nuna inás-tamálui-yán-nia: zalauí nakz háma iuépne a-haní-

u, kauá i-tinug-nú (mi-miás-nut) ka-kauá kóoz zaya-u ma-máyaz (1), kauá-nnag ipním éskap i-inp-ú piép-im iuépne, káa ma-máyaz pa-aní-ánniu piép-a. Kauá núnim-pa uétas-pa i-u-sína úinépt eská-ma, kauá kuné-má nakz iuépne a-haní-a, káa i-tinúgne ka-kauá kóoz zaya-u ma-máyaz: (1) kauá-nnag ipním éskap nakz i-inpé-tuíg-na iuépne, métu ipínka mi-miás-nut i-tinúgne: kauá nakz éneka éskap i-inpé-tuíg-na iuépne, métu kúus-títe mi-miás-nut i-tinúgne: kauá kúus-títe ipé-kú-ya yug-mé úinépu eská-ma, káa úikalú-nm zaya e-u-sína ma-máyaz: kauá lamtái áyat i-tinúgne mi-miás-nút. Ka-kauá ipé-utellét-tu úikalá titókan, kauá isínm iuépne e-uzé-yu kuné-mám úinépu-pamá-m, etké úinépu-m epé-uzé-ya iuépne kínne uétas-pa? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a uág inés-na: Etg uapsiméyui-síg, etké uétu e-zúkua-zig Háutuis-ná Tímes-ná, káa Akamkínkú-na uétu e-zúkua-nai-síg kapsikáps-néuit. Kínne uétas-pa titókan pi-ínpisíg háma uág iuépne (áyat). Métu ke-imé ipé-uzé-yu zahá-taz áis-nuas-áin uág uitellet-it-pa-yáin zahá-taz, yug-mé uétu mauá pí-inp-ú háma uág iuépne, káa uétu mauá ipé-tinugnú, métu ipé-uzé-yu ka-kúus Angels, Akamkíniku-m ma-máyaz, etké uitellét-nim ma-máyaz. Kauá éneka tí-tinug-nín ipé-utellét-tu ikúinu: uétu máua etg epe-itéme-nan-niá Moses-na tímes, ka-kuné Akamkíniku-m patápkínig Moses-na pé-tenué-ya, káa péne: In ués Abraham-nim Akamkíniku uág Isaac-nim Akamkíniku uág Jacob-nim Akamkíniku? Uétu mis í-ues tí-tinug-nís-nim Akamkíniku, métu í-ues uí-uakaís-nim Akamkíniku, etké úikalú úí-uákas i-u-síg Akamkíniku-pa. Kunú-agánu imékas etg uapsiméyui-síg. Kauá ku mázua-m Scribes-pu-m Jesus-na pé-zena:

(1) kakauá zaya mamáyaz.

Hímtek-áuat, tukúg taz Im he izá-ka. Kauá illágane titókan, ke-imé- i-mizi-sína, ipa-llói-na, káa ipá-ziuái-na Ipním-kí tamtái-ki.

(C.) *The theological assault.* Luke xx:40. Mark xii: 28-34. Matth. xxii:34-40. Ka-kauá Pharise-pu ipá-mizí-a uáko Jesus-nim inás-sap-ó-sáuk-a Sadduce-pu-na, kauá piámgi-na: kuné-ma nakz i-uéka tamálui-na zúkua-nauát (Scribe-pu), yug-pním Jesus-na pe-ki-yú-ya, káa pe-sépni-a: Hímtek-auát, míniku í-ues annúkt imékas nakz tamáluit úikala-pá (1) tamáluit-pá (1)? (me í-ues, tamáluit-pamá imékas sapá-kut ziégken?). Kauá Jesus-nim péne: Uikala-pá (1) annútk imékas nakz tamáluit í-ues kí: (tamáluit-pamá imékas sapá-kut í-ues-ki): Israel-pu, mizí-mtig: imím Miógat imím Anieuat í-ues naksiníg Anieuát-Akamakínku. Kauá imím (2) he ués éteui-tás Miógat-úna imím Anieuát-éna Akamkiníku-na úluúlp-ikí imím timné-ki, úluúlp-ikí imím uakkeís-uít-ki, úluúlp-ikí imím timípnit-kí káa úluúlp-ikí imím kapsikápsikáps-néuit-ki. Ki í-ues annúkt imékas-níg tamáluit (tamáluit-pamá sapá-kut ziégken). Kauá kuníg éneka nakz, uítaz kúus-zím, ki í-ues: imím (2) he ués éteui-tas (imím láutua-na) úikala-ná titókan-a, kám-kúus im-níg imé-héteui-sa. Uétu míne í-ues nakz éneka tamáluit kátu imékas kiníg lapít-ipkiníg. Kauá kiníg lapít-ipkiníg úikala laám tamáluit i-píim-za. Kauá Scribe-pu-m Jesus-na péne: Taz Im hé izá-ka, Hímtek-auát, tukúg; naksiníg í-ues núnim Anieuát Akamkiníku, kauá uétu éneka í-ues nakz Ipním-kiníg; kauá Ipí í-ues éteui-tás úluúlp-ikí timné-ki, uág úluúlp-ikí timípnit-k,í uág úluúlp-ikí uakkeís-uít-ki uág úluúlp-ikí, kapsikáps-néuit-ki; kauá titókan-a éteuit,

(1) instead of *pa*, say *kinig*. (2) im.

kan-kúus nun-níg, í-ues kátu imékas, káa Akamkínikú-na talámiút (talamáyu) í-ues katu kuzkuz (titókan-a éteuit í-ues kátu imékas úikala-pkínig talamiút-kínig). Kauá Jesus-nim pasaig-nán-niá uapzúg mistakánpit, káa péne: Uétu uáyat he ués Akamkíniku-m miógat-úit-kínig. Kauá kuníg uétu isí-nm éneka Jesus-na pe-sépni-a, etké ipá-zikáu-na.

139. THE LAST ENCOUNTER.

Luke xx:41-44; Mark xii:35-37; Matth. xxii:41-46.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Kuníg ka-kauá Pharise-pu náks-ini-pá pi-ámgi-nin i-u-sína, káa Jesus-nim titókan-a inés-himték-saná talapósa-nuas-pa, kauá-nnag Jesus i-hína: Manáma etg e-n-nek-síg Christ-na? Isí-nim us miáz? Kauá pé-zena: David-nim us miáz, David-nkakal í-ues. Kauá Jesus-nim inés-na: Manáma métu káa David-nim Christ-na p-ú-nik-sáná Miógat? Etké kúus David i-hína Hautnis-nim Eullég-eullég-nim tamápaik-út-ki, Times-pa Psalms: Núnim Miógat-um péne ínim Miógat-úna: Uagsilíg Inim-pá uapsúg-pkínikai, káa ka-m-kalá Imím he ués tuélka, kala-ná enéz-inik-ú Imím-pá egué-pa. Kín-ki ziégk-ki David-nim Christ-na p-ú-nik-sá-ná, Miógat; káa manáma us ipním miáz? Kauá uétu isí-nm pa-mistakánp-a, etké uétu isí nakz i-zúkua-na: ku-g-maná a-mistakánp-óka. Kuníg uétu isí-nim éneka pe-sépni-tpázui-ya. Métu illaganí-nm titókan-m lilói-ki Ipné pa-miziógo-saná.

140. WOE AGAINST SCRIBES AND PHARISEES.

Luke xx:45-47; Mark xii:38-40; Matth. xxiii:1-39.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá kuníg Jesus-nim (kátu lauít) inás-tamtái-na i-hímtek-is-na Ipním-kí hímtekit-kí, métu úikala titókan ipá-mizi-átk-a. Kúus inés-na: Scribes-pu uág Pharise-pu i-taméyak-sig Moses-nim-pá uágsilikáza-tas-pá: kunú-azánu ka-pám-kalá etg ipe-nú, kala-ná-ttíte etg epé-enpú, káa kúus pé-ki-yú; métu uétmet pé-ki-yú ka-kúus imé i-ku-síg; etké imé, inég i-hímtek-sig, métu hímtek-ná uétu petuik-zig. Imamá-yía-tgi. Scribes-pu-pg (Pharise-pu-pg), etké a-háni-sig zinínis-níg iséps, kauá titó-kan-a pé-sapésépse-sig, uág pé-sapé-temkeíp-sig, métu uétu minmaí p-o-páyata-sig, inég náks-iní-kí kuzkuz-ekí imém ipsús-ki: kauá ka-kalá i-ku-síg, kalá kúus i-ku-síg, sape-ég-nas imém taz kut titóka-pg, (imemé-sape-ég-nei-tás taz kut titóka-pg). Etké etéu e-u-sig kugét samga, káa taz imem-úpelík-zig taáz-ki petú-ki izikátkát-nis-kí, izikátkátnin (*fringe, phylacteries*) petú etéu e-u-sig, káa etéu e-u-sig annúkt-kínikai uagsilikáza-tas hipínuás-pa uág Synagogue-pa (pi-ámki-nuás-pa), káa etéu e-u-sig kaán-nas iskít-pa titókan-m, káa Rabi uanik-ás. Métu etg uétmet imemé-sap-u-nik-ú Rabi, etké naks-iníg í-ues imém Hímtek-auat, káa etg úikalú usig eská-ma. Kauá uétmet isí-na kínne uétas-pa p-u-nik-ú imém Pist, etké nak-iníg etg u-sig Pist, ke-ipí i-Akamkíniku. Kúus-títe uétmet imemésap-unik-ú hímtek-auát, etké naks-iníg etg u-sig Hímtek-auát, ke-ipí i-Christ. Ke-ipí í-ues kátu imékas imém-pamá, yug-pí i-uzé-yu imuné zapalígnik-auát. Kauá ke-ipí ipn-útosk-ú, yug-pí ué-uízilém-k-in i-uzé-yu,

kauá takláí ke-ipí ipné-laápkíeu-nu, yug-pí zapá-annúkt-in uág uatósk-in i-uzé-yu. Métu iéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu mi-mísemé, etké a-zúyakilik-ápiik-síg titókan-a (eísnué) akamkínikai-pamá miógat-úit: etké etg uétu kuné-pkí áz-ig, kauá ke-imé a-házi-tpázui-síg, kun-ma-ná etg a-taátk-sig. Iyéuiz etg u-síg, imé Scribes-pu uág Pharise-pu, mi-mísemé, etké etg e-hep-éisig a-háuí-na petú (hipt, inít, inít-pamá), káa kugét talapósa-zig (mísem-ít-ki), kunú-azánu etg pe-uzé-yu kátu imékas tamálui-yúin (étgau-nás). Iyéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu, mi-mísemé, etké etg úikasilig kiéik-sig, uétas-pa uág iuetém-pa, náks-ina titókan-a sapá-tuíg-nas, káa ka-kauá yug-pí nakz ipná-tamáziklik-tag, kauá-nnag etg a-sapá-paléi-zig, ka-kúus i-uatág enimkínikai-pamá miáz, ka-pám-kúus etg u-síg, káa lapé-hem kátu kapsís a-háni-síg. Iyéuiz etg u-síg, e-illaáttamé inéhne-nauát, ke-pem-étg ziégk-zig kúus: ke-ipí i-t-kúpalása-sa Talapósa-nuas-áin, yug tuká-palása-t i-ués láuig, métu ke-ipí i-t-kúpalása-sa kizúi-uazét, ke-yug í-ues Talapósa-nuás-pa, yug-pí tukápalása-t í-ues tukúg, káa yug-pí háma í-ues sapá-zahá-nas. Mimílui-síg (1) uág illaáttamé-úi-síg! etké míniku í-ues kátu imékas kizui, ítku Talapósa-nuás, ka-kuním kizúi-na hautnin pa-áin-sá? Kauá (éneka etg ziégk-zig) ke-ipí i-t-kúpalása-sa talamiú-nuas-áin, yug-pí tukápalásat í-ues láuig, métu ke-ipí i-t-kúpalása-sa talamiú-uazét, yugpí í-ues tukúg, káa iní-tas (sapá-zahá-nas). Illaáttamé-úi-síg! etké míniku í-ues kátu imémkas talamáyu, ítku talamiú-nuas, ke-ipí talamáyu hautnin a-háni-sa? Kunúazánu ke-ipí i-t-kúpalása-sa talamiú-nuas-áin, yug-pí i-t-kúpalása-sa talamiú-nuas-áin uág

(1) mimílui-sig.

úikala-áin petú-áin ka-kuné í-ues: kauá ke-ipí i-t-kúpalása-sa Talapósa-nuas-áin, yug-pí i-t-kúpalása-sa Talapósa-nuas-áin uág Akamkíni-ku-áin, ke-ipí kuné í-ues uág i-llákai-za. Kauá ke-ipí i-t-kúpalása-sa akamkínikai-áin, yug-pí i-t-kúpalása-sa. Akamkíniku-m uagsilikáza-tas-áin, uág Akamkíniku-áin, ke-ipí kuné i-uagsilik-sa. Iyéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu mi-mísemé, ke-pém imém-ú-zati-síg ki-kúzkuz-uazét petú-uazét, káa uáu-zig titílu petú tamáluit-pamá, ka-kúus tukúg uekítikt, uág iyéuís-na iyéu-n, uág mizkúinekt. Kí-me lamtái petú etg u-síg aní-tas, káa yug-ká annúkt-kínikai uétu uáu-nas. E-hillaáttamé inéhne-nauát, ke-pem e-n-káptok-síg (*stretch*) kuzkuz-ná auáuá-na (*gnat*), káa imékais-na Camel-a e-énpi-síg uág e-mógs-zig. Iyéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu, mi-mísemé; etké etg káigkáig ani-síg inpei uág ualatakái émti-kínikai, métu imít-kínikai etg u-síg kakmám pégauit-kí uág sípgsípgnéuit-kí. Me he ués illaáttamé Pharise-pu, annúkt-kínikai he a-sapákoik-u (*clean*) inpei-na imít-kínikai uág ualatakái-na, kauá kuníg émti-kínikai káigkáig i-uzé-yu. Iyéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu, mi-mísemé; etké etg u-síg ka-kúus sauái-pa gáigái temik-ás, ke-yug í-ues émti-kínikai uág tus-kínikai taz zizkeíz akí-nas titókan-m, métu imít-kínikai í-ues kakmám pi-pís-ki-zím uág mázit-ki: kúus-títe etg u-síg imé-nka, émti-kínikai uág tus-kínikai etg imemé-sap-ék-zig titóka-pg tukúg, métu imít-kínikai etg u-síg kakmám misemít-ki uág úikala-kí kapsís-uit-ki. Iyéuiz etg u-síg imé Scribes-pu uág Pharise-pu, mi-mísemé, ka-pam-imám anás-ani-ái-sig ti-t-kúg-na Prophet-na taz zizkeíz temik-ás, káa ziégk-zig (iténig): kú-nen pa-uzé-yóka nun kuné núnim titílú-nim lahéi-pa, kauá uétu mis nun pa-ki-átk-óka uapziáu-pg, uétu mis kikát Prophet-na apá-

sapá-ualá-nni-óka. Kunú-azánu etg imé-nnig imamá-tamá-paik-ái-sig uízet, etké etg u-sig ma-máyaz kun-mám ui-uap-ziáu-nauát-óm Prophet-na. Kahú ísak-ítg imém titilú-nim kut (2), káa úyi-kínig kakmám uyá-yakeikézé-tgi imém titilú-nim kapsís-uí-nuás-g. Etg u-sig uágpus uág uagpús-nim ma-máyaz! manáma etg apá-ulalíg-nápik-u tamálui-yú-na allápg kunku-yáin? Máha! lauít ak-ítgi; In etg imém-pkí enés-ueímte-sa Prophet-na uág uí-uapzúg-na a-hám-na uág ti-tamtái-nauát-óna, kauá etg tatós-ma-ná ap-ó-pziáu-nu uág uetkaláik-is-g epé-uéúzek-u; kauá tatós-ma-ná epé-uéutíkik-ú (*scourge*) imém-pá synagogue-pá (piám-ki-nuás-pa), káa epé-tuéhkéik-ú (1) náksz-épkínig teuyanik-ás-pkínig náksz-epg teuyanik-ás-g sape—étgau-nás. Kúus-kí imem-pkí i-uéle-nu úikalá laám taz kikát (iméné etg tamálui-yú-tas.), ka-kalá-ná kiká-na imém titilú-nim pá-sapá-uéle-zena kínne uétas-pa, Abel-nim-kínig kikát-kínig núkin kikát-g Zacharias-nim, ka-pám-kunía etg p-ó-pziáu-na Talapósa-nuas uág talamiú-nuas hépei. Ikúinu In etg íze: úikalá ki tamtái-n a-zahá-tatá-sa kínne titóka-pa. Jerusalema, Jerusalem, ke-m-im anás-uapzia-tatú Prophet-na (Egneuat-óna), káa anás-támia-tatú ke-m-imím-pkí uéímte-yin i-u-sig! Kú-mag mala-hám Inim-pgi zapa-ámki-ttipázui-yan-nia he ma-máyaz, ka-kúus uásuás-nú-nm inás-zapa-ám ki-tatú ma-máyaz-na ipním-kí elkálá-g-ki, kauá im he pitaátki-má! Máha! imém inít nuíhne-nin etg pe-uzé-yu, káa kaáukkaáu etg pe-t-ká-uze-yú. Etké kúus In etg íze, uétu éneka etg pe-eg-nú-kum kuné-pkí lahéi-pg keéu, ka-pám-kauá etg pe-nú-kum: Uatásk-in í-ues ke-Ipi i-pái-na Akam-

(1) persecute; (2) kut-g.

kínikum-kí uanikít-ki (lamtái-pa lahéi-pa). (Kinnig uétu éneka inés-tenué-ya illaganí-ua-na.)

141. THE WIDOW'S MITE.

Luke xxi:1-4; Mark xii:41-44.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá Jesus i-uagsú-zaná émti-kínikai, ka-kuné i-uéka kízui-talamiú-na tuleilék-inuás, káa inés-ualég-na titókan-a, ke-imé ipé-tuleilék-a kizui-talamiún. Kauá illaganí-ua ki-kóis pa-illágane ipé-tuleilék-a. Kauá nakz iyéuiz áuit i-páina, káa i-tuleilék-a lapít ki-kúzkuz kuózai (ka-kúus neka cent). Kauá Jesus-nim inés-mú-na Ipním i-hímtek-is-ná naks-iní-pá, káa inés-na: Ikúinu In etg íze, kí-nim iyéuís-nim áuí-nim i-tuleilék-a kátu imékas úikalupkínig: etké úikalú ipé-tuleilék-a Akamkíniku-uazét imém kois-úít-pamá kuzkuz tatós, métu yug-pí áuit i-tuleilék-a laám, ka-kalá e-uéka koís-uit, usk ipním uákaís-náuit i-tuleilék-a.

142. THE INCREDULITY OF THE JEWS.

John xii:37-50.

Tuesday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá inég Jesus uáko i-hínaka-saná illágane-níg ziziuáis-níg kut, kauá illaganí-ua-ná inés-sap-ék-zena, zauín Jewstitókan-m uétu Ipné pé-mizkúinek-saná. Kúus-kí a-zahána Prophet-nim Isaias-nim ziégken, ka-kauá uakkeí-pa i-zéne: Isí-nm nuna i-mizi-án-nia ziégken? Káa isí-nm pe-zúkua-nan-niá Miógat-úna (Jesus-na) kapsikáps-néuit? Kunú-azánu uétu ipe-mizkúinek-ú. Kauá éneka Isaias i-hína: inás-sapá-llaáttamé-ui-yá, káa inés-uelekílik-an-niá

(*blindfold*) sílu, káa inás-ani-án-niá atúkaz timíne, kúus-kí uétu sílú-ki e-ek-zíg, káa uétu timné-ki i-timípní-síg, káa uétu imemé-tamá-ziklíki-síg taáz-úit-gi. Kúus izéne Isaias, ka-kauá pé-eg-néi-saná (uákkéi-pa Jesus-na) imekaís-náuit uág kapsikáp-néuit uág uatásk-it. Métu illágani-ua-nm mi-miógat-um uág titilú-nm Jesus-na pe-mizkúinek-saná, métu uétu ipá-tamápaik-a, etké pa-zikáu-zaná Pharise-pu-na, káina i-hílusk-in uág ukkéi-nin pe-uzé-yu (pa-uzé-yóka) synagogue-pkínig (piámkinuás-pkínig). Etké pá-saig-náí-siná titókan-a-uátásk-it kátu imékas, káa Akamkíníku-na uatásk-it kátu kuzkuz (1) (etké ipa-anía titókan-m uatáskit kátu imékas Akamkíníku-m-kínig uatáskit-pkínig). Métu Jesus i-tiúg-na, káa i-hína: Ke-k-ipním Ina i-mizkúinek-sá, uétu mis Ina-zím, métu Kunía pémizkúinek-sa Ka-g-kuním Ina i-ueímte-ma. Kauá ke-k-ipním Ina e-ekí-za, yug-pním kauá-ttíte pe-ék-za Kunía, ka-g-kuním Ina i-ueímte-ma. In pái-na (ka-kúus) illakáuit kinné uétas-pa, kauá ke-k-ipním Ina i-mizkúinek-ú-kum, yug-pí uétu sektit-pa i-uzé-yu. Kauá ke-k-isí-nm Ina ziegken i-mizi-án-niu, káa métu uétu i-tuíg-né-niú, yug-pné uétu mis In a-tamálui-yú-yu, etké uétu In pái-na titó-kan-a tamálui-yú-tas, métu uákas aní-tas: métu ke-k-ipním Ina i-pála-za, káa uétu Ina i-tuíg-né-niú ziegken, yug-pí inépte tamálui-yauát ipním-níg-pa timné-pa. Iním ziegken, ke-g-yug In ziegk-na, yug-ttíte i-uzé-teté-sa tamálui-yauát kunía titókan-a lamtái-pa lahéi-pa. Etké uétu mis Inim-níg-ki timmíu-ki In tamtái-na, métu Pisí-nim, ke-k-í-ueímte-ma, Ipním-títe Ina i-hína ka-g maná In ués zieg-nas uág tamtái-nas. Kauá In zúkua-za, Ipním ziegken í-ues uákaís-náuit kunku-yáin. Ku-

(1) Akamkíníku-pkínig imékas ipa-anía titókan.

nú-azánu ka-g-kalá In ziegk-ze, kalá-ttíte Pisí-nim Ina i-hína, káa ka-g-kúus i-hína kúus-títe In ziegk-ze, káa kalá-ttítu.

143. THE LAST PROPHECIES OF JESUS.

Wednesday in Holy-week, A. D. 33.

(A) *The Destruction of Jerusalem.* John xii:36; Luke xxi:5-24; Mark xiii:1-23; Matth. x:17-23, xxiv:1-28.

Kauá Jesus a-hát-ta Talapósa-nuas-kínig, káa i-kú-ya, káa (usk) ipné-sapalúk-a. Ka-kauá uáko a-hát-zaná, kauá i-hímtek-is-ním Ipné katát pe-ki-yú-saná, kauá kuné-má-ním náks-inim péne: Hímtek-auát (Miógat), máha! e-ékin kinnia ti-taás-na titilú-na pisué-na, uág iní-na. Kauá Jesus-nim péne: Káa im lauít e-ekí-za kinnia ti-tilú-na iní-na? lauít, ná? Ikúinu In he íze: Kóoz i-zahá-tatá-sa lahéin, ka-kuné úikalá ki petú uí-zikílik-in i-uzé-yu, káa uétu nakz kinéma písue pí-tulikáz-ín i-uzé-yu pisué-pa. Kauá uíhne-pá, Jesus ipné-sapá-yáu-na káa i-uágsilík-a Megsám-pa Olivet-pa, Talapósa-nuas-nim kunm-áptinm; kauá i-hímtek-is-ním kátu katát-ipg pe-ki-yú-saná: kauá Peter-nim uág James-nim uág John-nim uág Andrew-nim pe-sépni-saná úínuá: Kahú nas-tamtái-nim, máua yug úikala petú (ziegken) i-zahá-nu? Kauá itú tamísemtúkt i-tamísemtúk-u, ka-kauá uáko i-zahá-tata-sánu yug úikalá Imím ziegken? Kauá itú-nm tamísemtúk-nim Imené i-tamísemtúk-án-níu páin, káa itú i-tamísemtúk-u uí-zikílk-ás kinnia uétas-na laám? Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a, káa inés-na: Imamá-yía-tgi, káina-pam ku-pám isí-nm etg imuné i-taláuýág-tim-ú uág i-misem-ú-yu, etké illágani-ua ipa-pái-nu Inim uanikít-ki, káa ipe-nú: In ués Christ, uáko lahéin i-zahá-tatá-sa: káa illágani-ua-ná pé-mise-mú-senú

uág pé-n-ke-néhne-zenú (seduce) kapsís-úit-gi uág pé-néh-paléik-senú. Uétmet etg pé-ki-yú, uétmet epé-tuíg-nu. Ka-pám-kauá etg apá-mizíu tamtái-na, uáko pi-uapziáu-tata-síg, kauá uétmet pa-zikáu-nu: ki petú úikala i-zahá-tatá-sa kákúus tamisemtúkt, métu uétu lamlamát i-t-katálk-u uág i-lám-ta-nú (*the end*). Kauá éneka inés-na: kuné-ittíte pi-uapziáu-nu pa-t-titókan pa-n-neksap-tímin, nakz-eéza nakz-tímin titókan pi-uapziáunu nakz-eéza-in nakz-tímin titókan-in: kauá uétas i-uéyetíuiiik-ú (*earthquake*) illágani-pa pa-uí-uétas-pa, kauá pi-tiíkipitét komái-ki i-uzé-yu (pi-tiíkipté-yu) illágani-pa pa-uí-uétas-pa, kauá titókan ipe-yég-nu etké zaya hipt, kauá tus-kínig i-ki-yú-kum zikáu-tamáu-n. Úikala yug petú i-uzé-yu ka-kúús tamisemtúkt; kauá kuníg u-úyi-yú étgau-tamáu-n. Métu étg taz imamá-yía-nú: etké annúkt-kínikai imuné etg ipe-n-pú, káa ipé-néhne-nu uekítki-nuás-gi, káa ipe-uéutikik-ú (*scourge*), káa etg ipa-nág-paik-ú mi-miógat-upg, káa úikalá-nm láám-nim titókan-m etg ipa-pála-nu uág ipa-zíuat-nu uág ipe-ukkeí-nu In-uazet. Kauá uétu etg pe-timmíu-nu uág pe-timípní-u, kú-pem maná etg apá-mistakánp-óka, métu ka-pám-kúus ini-ín etg pe-uzé-yu tus-kínig, kúus-títe etg pe-ziégk-nu. Etké uétu mis imé-nníg pe-ziég-nu, métu Háutnin Eullég-eullég imém-pá timné-pa i-ziégk-nu. Etké In etg ini-teté-sa uáp-zúk-úyuit uág péus, ka-pám-kun-kí úikala-ná imém tuélka-ná apa-kátosk-ú uág ap-ú-yané-nu. Kauá imuné etg tuélka-pg i-iní-tete-síg imém titilú-nm uág imém eská-ma-m uág imém láutua-má-m, kauá imém-pamá-ná ku-pam-mazuá-na i-uapziáu-tata-síg. Kauá pa-n-náks-nim titókan-m tuélka-pg inéz-iní-ú eská-maná uápziáu-nas, káa pa-n-náks-inim inéz-ini-ú tuélka-pg ma-máyas-na, uápziáu-nas, káa kúus-títe ma-máyas-nim pe-éni-senú titilú-na tuélka-pg uápziáu-nas.

Kauá etg imuné úikalú-nm ipa-pála-nu In-uazét: métu zauín uétu nakz kuzkuz úkug i-t-káu-yu imém usús-pkínig, káa pa-paléi-nu (In zúkua-néi). Kauá imém-kí amkakáiz-uit-ki etg pe-népte-nu imém uákkéis-uit. Ka-pám-kauá etg ipe-tuélka-uyú-yu náksz-epá teuyanik-ás-pa, kauá etg pe-ulalig-nu náksz-epg. Ikúinu, In etg íze: uétu kóoz úikalá-pa teuyanik-ás-pa kiéik-senú (kauá etg In pai-nó-yu), kauá-nnag Titókan-m Miáz i-pái-nu. Kauá illágani-ua pi-pála-nu, káa pi-tuélka-uyú-yu. Kauá illágane mi-mísemé ti-tamtái-nauát ipé-usékaik-ú, káa illágani-ua-ná pe-mísem-ú-senú, uág pé-n-ke-néhne-zenú (seduce) kapsís-uit-gi. Kauá etké kapsís-uit uág petokás-uit uág ziuatís-uit i-píimn-a, kunú-azánu taáz-uit uág éteuit illágani-ua-nm epé-uízilém-nu. Métu ke-ipí uétu i-t-katálk-u, métu kunku i-uéye-nu taáz-uit-g káa i-hínaka-yú, yug-pí uákas i-uzé-yu kunku-yáin. Kauá zalauí kuné kúpém isí-nm etg i-hinú: Máha! kínne í-ues Christ, ítku kuné í-ues, uétmet pe-mizkúinek-ú. Etké ipé-usékaik-ú mi-mísemé Christ uág mi-mísemé Prophet, káa petú ipa-aní-u ziziuáiz misémt, inéh-paléik-as ti-taás-na titókan-a, zalauí kú-tas, (métu uétu kúus kú-tas ipé-uzé-yu). Kunú-azánu etg u-síg imamá-yía-nas. Máha! uáko etg lauít annúkt-kínikai tamtái-zaná. Kunú-azánu zalauí etg ipe-nú: Máha! kuné í-ues titóka-nút-pa, uétmet etg pe-ki-yú: ítku, máha! kínne í-ues inít-pa, uétmet pe-mizkúinek-u. Etké ka-kúus takásayógot a-hát-tatú tileítit-kínikai-kínig, káa lauít ipné-sap-ék-tetú úikasilíg tileilékit-kínikái-g, kúus-títe i-pái-nu (lauít akí-nas) Titókan-m Miáz. Ka-kuné i-uzé-yu zillákt, kuné-pki pi-ámgi-nu sakantáig. Kauá ki taz-tamtái-n (*Gospel*) Miógat-úi-nim í-ues sapá-zúkua-nás úikalá-pg laám titóka-pg ka-kásili uétas-pa, kauá-nnag sapá-laám-n i-zahá-nu. Kauá ka-pám-kauá etg epe-ég-nu Jeru-

salem-na, uáko úikasilíg pelkákeig illáganí-nim soltas-nim pi-uapziáu-nauát-om pe-teméliklik-sig uág pe-temépei-síg, kauá-nnag etg pe-zúkua-nu, uáko i-zahá-tatá-sa Jerusalem-na sapá-laám-n. Ka-pám-kauá etg epé-eg-nú háutnis-pa inít-pa ziuatís-uí-na, ka-kunía pé-zena Daniel-em Prophet-nim (Egneuat-óm), kauá-nnag, ke-ipním (Tímes-na) pe-itéme-nu, yug-pí ke-i-mis-zúkua, káa ke-i-mázis. Kauá-ttite ke-imé Judea-pa i-u-síg, yug-mé ke-ipé-ulalík-in megsám-pg, káa ke-imé teuyanik-ás-pa i-u-síg, yugmé ke-ipa-hát-tin, káa ke-imé émti-kínikai i-u-síg, yug-mé uétmet ipa-ház-u. Kauá ke-ipí tus-kínikai inít-pa í-ues, yug-pí uétmet i-témik-ú petú-na inpi-tés-g inít-kínig. Kauá ke-ipí í-ues temanik-ás-pa, yug-pí uétmet samga inpi-té-nu inít-kégi. Etké i-uzé-yu sapá-sisúi-nas lahéin, kauá ka-kalá í-ues tíme-nin kalá-ttite úikala laám i-zahá-nu. Métu iyéuiz ipe-uzé-yu kuné lahéi-pa e-hé-illút-pa uág mi-miáz-ín. Métu talapósa-tgi uág inéhmú-tgi, nezmís uétu etg ulalíg-nas u-sí-nu ením, ítku alagpáuit-pa: etké imékas úikalú ipe-hétgau-nú kínne uétas-pa. Etké uétu máua uétas-nim-kínig uizé-toit-kínig núkin kásili i-uzé-ya étgau-n, ka-kauá Akamkíniku-m pa-áni-a uétas-na kuníg núkin uétu máua kásili i-uzé-ya e-hétgau-n, ka-kásili i-uzé-teté-sa kuné lahéi-pa, káa kinnig uétu mauá éneka kásili i-uzé-yu. Kauá tatós-ma ualáz-ki ipé-tinúg-nú, káa tatós-má-ná asualéya pé-néhne-zenú pan-neksáp-g ui-úetas-g: kauá zalauí uétu mílaz kunía uyá-lahéi-na p-o-nik-óka Akamkíniku-m, kauá uétu isí nakz uákas i-kokáu-n-óka, métu mílaz p-ú-nika, uág pá-sapá-uízlém-na Akamkíniku-m kunía uya-lahéi-na ti-taáz-uazét, ke-imé uyá-inp-ín uág uyá-néhne-nin Akamkíniku-m ipé-uzé-yu. Kauá Jerusalem-na úikasilíg p-ó-tikzá-sanú ti-talapósa-nái-nim titókan-m kahál, ka-kahál e-u-síg sap-únikút lahéin.

(B) *The Second Coming.* Luke xxi:25-36; Mark xiii:24-37; Matth. xxiv:29-42.

Kauá i-uí-uzéteté-sa uí-tamísemtúkt alag-páma-pá (1) isemtúks-pa uág zikét-pamá-pá (zikét-pamá-yéya) isemtúks-pa uág geziú-pa. Kauá alag-páma isemtúks i-sékti-u, káa zikét-pamá isemtúks uétu i-llakáui-yú, káa geziú usk i-uí-t-káui-yu akamkínikai-kínig. Kauá kínne uétas-pa úikalú i-úi-zikáu-tata-síg úi-uétas-pa, etké imékas i-uétam i-uí-tamágsa-tatá-sa (*wave*), káa i-úi-múlli-teté-sa uág i-ualása-tatá-sa (*roar*), kauá titókan imamá-sap-ótpolí-tata-síg (*with*) zikáu-ki uág si-ségpítis-na uyá-yagót-ki, ku maná i-ku-teté-sa ki ka-kásili i-uétas, etké akamkínikai kapsikáps-néuit i-uáiyógóg-tatá-sa (*destroy*) (usk ipná-ui-zik-líkai-tatái-sa uág ipná-sapá-laámnai-tatái-sa). Kauá Titókan-m Miáz-pim tamísemtúkt ipné-sape-ék-teté-sa tust, kauá kuné úikalú uí-uétas-pu ipe-uí-uyí-nu, kauá úikalú-nm pe-ék-teté-síg Titókan-a Miáz-pa, ke-Ipí i-uíhne-nú-kum ipelikít-ki imekaís-ki kapsikáps-néuit-ki uág miogat-úit-ki uág uatás-kit-kí. Kauá Ipním inés-ueímte-yú Ipním Angel-a si-sapún-mí—auát-óna imekaís-ki ziegk-ki: kauá yug-mém pá-sapa-ámki-sanú ti-taás-na (si-saig-nís-na) pelkái-kínig pílept-kínig a-háttia-pkínig, úikasilíg-kínig uétas-kínig. Métu ka-kauá ki uí-tamtái-n i-zahá-túi-yu, kauá-nnag etg pa-sitalása-yu uág úsus pa-uáutalása-yu, etké imém tomí-tok-ním etg i-kákámni-tatása (Tomí-tok-auát-om etg i-kákámni-tatá-sa). Kauá inés-na: Kahú e-zúkua-tgi sapéze-na teulikít-kínig, ke-yug u-unikí-se *fig*: ka-kauá ipním petís-pa písko uáko e-uzé-ttipázui-tetú, kauá etg zúkua-ténig, uako táyam-nim

(1) alag-páma-yá-ya.

kie i-kákámni-sa-m, (uáko kie i-tiamíu-yu-tatá-sa) kúus-títe ka-pám-kauá etg epé-eg-nú úikala-na kinnia kú-na, kauá etg pe-zúkua-nú: uáko Akamkíniku-m Miógat-úit í-ues ka-tát, usk kie i-usélik-ó-sa-m piskís-pa. Ikúinu In etg íze: Koóz ki titókan-m uyá-piím-n uétu i-laám-nu, kauá ki uítamtái-n i-zahá-nu. Ki akamkínikai uág ki uétas i-laámtatá-sa, métu Inim ziágk-en uetu máua laám-nu, uétu uízilémm-nu. Yup-pí (lamtái) lahéin uétu isi i-zúkua-za (ku máua i-zahá-nu, ítku miualá i-zahá-nu), Angel imé-nka uétu i-zúkua-zig, káa Miáz uétu i-zúkua-za, Pisít-zim i-zúkua-za. Kauá ka-kúus i-uéka Noah-nim uyá-lahéi-pa, kúus-títe i-uzé-teté-sa Titókan-m Miáz-pim páin. Etké iyálipázik-nim uyá-lahéi-pa, ka-kauá kóoz uétu iyálipázik-saná, kauá titókan i-hípe-nígna uag imemé-ku-nígna, káa iuépne a-aní-a-nígna káa háma a-aní-a-nígna kuné-pkí lahéi-g keéu kakuné Noah imekais-gi liés-gi i-uéze-ya, káa uétu i-zúkua-ziná, kauá iyálipázik-a (*flood*), káa úikalú ipe-takó-ya; kúus-títe i-uzé-teté-sa Titókan-m Miáz-pim páin. Kunú-azánu etg imamá-yía-nu, taz etg p-u-lég-nu uág pa-talapósa-nu, etké uétu etg zúkua-zig yug-pí lahéin, etg uétu zúkua-zig, ku-pám-máua imém Miógat i-pái-nu. Imamá-yía-tgi káina-pám imém timíne etg pe-uzé-yu kakmám kapsis-úitki, ítú-ki agsemíl-úitki, ítku ipne-kút-ki, ítku uétas-pamá-kí keízkit-kí, (ítku koís-uí-na éteuit-kí), kauá yug-pním lahéinim etg i-pai-nó-yu zízkúp. Ka-kúus i-ua-tág nakz háma, ke-ipí i-uskéi-nag uayát-keg, kauá zi-zapalignik-auát-óna inéz-ini-tág úikalá petú aní-tas inít-pa, ítku uétas-pa (temanik-ás-pa), káa pá-za-nág (1) iní-na ualég-nauát-óna piskís-pa: kunku he u-lég-nu piskís-na. Kunú-azánu kunku

(1) pa-n-óka.

etg p-u-lég-nu, etké uétu zúkua-zig, ku máua iní-nim miógat i-pái-tok-o, ku páis kulléuit-pa, páis zikét-pa, páis uás-uásnú-nim inmít-pa, itku páis méyui, káina-pam zízkúp etg i-pai-nó-yu pinmík-ís-na. Kauá ka-pámkalá-kí etg tenué-sa, kalá-kí úikalú-ná inés-tenué-sa. Kunú-azánu ualék-itgi, káa talopósa-tgi kunku: kúus-ki etg pe-uzé-yu kunku imamá-uyáua-nín, káa uétu sisúi-nin kín-ki úikala-kí petú-ki pe-uzé-yu, ke-yug uí-zahá-tatá-sa; métu taz Titókan-a Miáz-pa etg ap-ógalik-ú-yu.

(C) *The Ten Virgins.* Matth. xxv:1-13.

Kauá kuné akamkinikai-pamá miógat-úit i-uzé-teté-sa ka-kúus pótum-ua ti-timái, ke-imém pe-énpi-saná zapalakáuit-as-ná uéukúni-tas miógat-úna tegat-úna, ke-ipí iuépne ani-tatá-sána. Potum-ua-pamá págalú i-u-sína mimílu (3), káa págalú i-u-sína ui-uápzug. Kauá yug-mé mimílu (3), ka-kauá pe-énp-saná zapalakáuit-as-ná, kauá uétu ipe-níp-a tasg, métu uí-uápzug ipe-níp-a tasg zapalakáuit-as-ínag. Kauá ka-kahál yug-pí miógat zaya i-uéka uág i-sáu-na, kahál úikalu ipé-pinmík-a. Kí-met pe-ppég-pa zikét-pa i-ualésa-na kapis ziegk-en, káa i-hína: uáko i-pái-tatá-sa miógat, uáko í-ues kimtem, kahú e-uéukúni-tgi. Kauá-nnag yug-mé ti-timái (1) ipe-ógalakaik-á, káa zapalakáuit-as ipahaní-a: kauá mimílú-nm (2) ti-timái-nm pé-zena uí-uápzug-na: nez-iní-mtig tatós tasg, etké núnim zapalakáuit-as uáko hillatáski-sig. Kauá uí-uapzug-nim pa-mistakánp-siná, káa ipe-hína: káina-n uétu zahá núnim-áin uág imám-áin pe-uzé-yu, taz etg pa-tamiá-ta-nú. Ka-kauá yug-mé mimílu

(1) ipe-t-ka-ógalakaik-á; (2) mimímlu-m; (3) mimímlu.

(1) i-tamiá-tazína, kauá-nnag miógat, ke-ipí iuépne aní-tatá-sána, i-pái-na, kauá ui-uápzúg-nim imamá-uyáua-nis-ním pe-tuík-ze-na miógat-úna inít-gi, káa ipa-ház-a híptés-g, káa pískis zúyakilik-ín i-uzé-ya. Kauá mimílu (1) ti-t-mái komíz ipa-pái-na, káa ipe-hína: Miógat, miógat, nas-tamágalpá-nim. Métu ipním inás-mistakánp-a uág inés-na: Ikúinu in etg íze, etg síua-za. Kunú-azánu kunku etg u-síg ualég-nas, etké uétu etg zúkua-zig ka-pám-míne lahéi-pa, káa ka-pám-miualá (etg i-pai-nó-yu Miógat-um).

(D) *The Parable of the Talent.* Math. xxv:14-30.

Kauá éneka í-ues ka-kúus nakz miógat, ke-ipí i-uskéi-na uayát-kag; yug-o-pním inés-mú-na ke-yug e-uéka zi-zapalígnik-auat, kauá náks-ina pe-éni-a págat talents (imékas maksmáks kízui—talent equals \$2,000, about), kauá náks-na pe-éni-a lapít talents, kauá náks-na pe-éni-a nakz talent, ka-kúus imém e-u-sína uápzuk-úyuit, kauá i-uíhne-ná, i-kú-ya. Ke-ipí págat kízui i-hiníp-a (ítku ke-ipním págat-iná kizúi-na pe-énp-e) yug-pí i-tamiá-kaná kun-kí kizúi-ki, káa i-yág-na éneka úyi-kínig págat kízui. Kúus-títe i-kú-ya ke-ipí lapít kízui i-hiníp-a, káa i-yág-na éneka úyi-kínig lapít kízui. Métu ke-ipí nakz kízui i-hiníp-a, yug-o-pí i-pilá-ta-na uétas-g, kauá uetas-pa pa-sapalúk-án-niá miógat-úna kízui. Kuníg láhei, kauá yug-pí miógat i-pái-tok-á, kauá zi-zapalígnik-auát-óna inás-sapá-tamápaik-á imém kut, kú pa-m-máze kízui imé ipá-sapá-píim-na. Kauá ke-ipí págat kízui i-hiníp-a, yug-o-pním pe-ki-yú-ya miógat-úna, kauá pa-ánagpaik-án-nia úyi-kínig éneka págat kízui, káa péne:

(1) mimímlu.

Miógat, págat kízui pi-íni-má, kauá in taklái kun-kí págat-iki éneka págat kízui úyi-kínig iyág-na tosg. Kauá mióгат-um péne: kaizyéuyéú, taz lauíluit zapalígnik-auát, etké kuzkuz-ekí petú-ki im taz he kúya, uáko imekaís-na petú-na he a-mióгат-úi-yú-yu, (káa illáganí-pg petú-pg in he sapá-mióгат-úi-yu) ; áz-im ínim-pg lilói-pg, ke-k-ín ués imím mióгат. Kauá kúus-títe ke-ipí lapít kízui i-hiníp-a, yug-pním mióгат-úna pá-pai-nó-ya káa péne: mióгат, lapít kízui pi-íni-má, kauá in taklái kun-kí lapít-iki úyi-kínig lapít kízui éneka iyág-na tosg. Kauá mióгат-um péne: kaizyéuyéú, taz lauíluit zapalígnik-auát, etké kuzkuz-ekí petú-ki im taz kúya, uáko imekaís-na petú-na he a-mióгат-úi-yú-yu, (káa illáganí-pg petú-pg in he sapá-mióгатúi-yu), áz-im ínim-pg lilói-pg, ke-k-in ués imím mióгат. Méту ke-ipí nakz kízui i-hiníp-a, yug-pním mióгат-úna pápai-nó-ya, káa péne: mióгат, in he zikáu-za, he ués atúkaz háma, im he tuupí-za, ka-m-kuné uétu he temaník-a kauá im he zapaámk-sa, ka-m-kuné uetu he iník-a, kunú-azánu, imené zikáu-ki, in he sapa-lúk-an-niá kízui uétas-pa imít-kínikai. Kínne he ués imím kízui, uáko kúus-anníg he iní-tok-sa. Kauá mióгат-um pa-mistakánp-a, káa péne: kapsís uág enímeu zapalígnik-auát he ués, im pi-zúkua-ná-nimá, in tuupí-za ka-g-kuné uétu in temaník-a, káa in zapaámk-sa ka-g-kuné uétu in iník-a, kunú-azánu im uéka iník-ás ínim kízui kizúi-nim inít-pa, káa pái-pa in inp-óka ínim kízui píímn-ínag. Kahú a-hítok-ítgi kinnia háma-na yug-pí kízui, káa eu-ní-tgi kunía, ke-ipním us pótumt kizui, etké ka-kuním us petú, yug-pné tosg inítas, káa kátu illágane ipním e-uzé-yu; káa taklái ka-kuním uétu us petú, yug-pné híto-kas ka-kalá kuzkuz inég petú ipním us. Kauá kinnia enímeu-ná zapalígnik-auát-óna eunikí-tgi séktis-g: ka-kuné i-uí-tenig, káa tit u-uyelése-ténig.

(E) *The Last Judgment.* Luke xxi:37-38; Matth.
xxv:31-46.

Ka-kauá Titókan-m Miáz i-pái-nu kapsikáps-néuit-ki uág miógat-úit-ki, káa Ipné pétuúk-zenu úikalú-nm Angel-em; kauá-nnag i-uagsilík-u miógatúi-nuás-pá uagsilikázat-as-pá, káa úikala pa-n-néksap titókan ipá-pái-nu Ipním-pa egué-pa; kauá-nnag inés-niká-uyúi-nu ti-taás-na uág ka-kápsis-ná, ka-kúus sheep uág iyéte: kauá inéz-inik-ú ti-taás-na Ipním-pá uapsúg-pkínikai, káa ka-kápsis-ná zakiág-pkínikai. Kauá-nnag Miógat-um inés-nu ke-imé i-u-sínu uapsúg-pkínikai: Kum-tig, ka-pám-kalú etg u-síg uatásk-in uág sap-éis-nín Inim Pisí-nim, inpú-kínim-tgi miógat-úit, ke-yúg imám-áin ani-ín í-ues uít-kínig. Etké In eyág-na, káa etg Ina pe-utíni-má; In kayáu-na, káa etg Ina pe-ní-ma iné-kut; In uéka pai-nát istúkas, káa etg Ina pe-níkí-ma imém inít-pa; In uéka si-simága-nut, káa etg Ina pa-sapá-samkaí-ma; In uéka kómái-nin, káa etg Ina pe-ki-yú-ma; In uéka séktis-pa, káa etg Ina pe-ki-yú-ma. Kauá-nnag yug-mám ti-taás-nim pé-zenú: Miógat, mauá ká-mag ek-zína-hé eyág-nis-ná, káa pe-utíni-a-hé, kauá kayáu-nis-ná, káa pe-ní-a-hé imé-kut, kauá pai-nát-óna istúkás-na, káa pe-ník-a-hé inít-pa, kauá si-simága-nú-na, káa pa-sapá-samkeí-a-hé, káa komái-nis-na, káa pe-ki-yú-ya-hé, kauá séktis-pa, káa pe-ki-yú-ya-hé? Kauá Miógat inás-mista-kánp-u, káa inés-nu: Ikúinu In etg íze: ka-pám-kauá kúus etg epé-iyéu-na náks-ina kuzkuz-ná kiné-ma-ná ke-g ués eská-ma, kauá Ina etg pe-yéu-ni-má. Kauá kuníg takláí inés-tenué-yu ke-imé i-u-sínu Ipním-pá zakiág-pkínikai, káa inés-nu: Kú-tgi, ka-pám-kálu etg u-síg uetgi-tim-ú-in uág tamálui-yúin, kú-tgi Inim-pkíníg allá-pg ilatásk-símai-g

kunku-yáin, ke-yúg i-uéka ani-ín enimkíniku-yáin (1), uág ipním láutua-ma-yáin (2), ke-imé i-u-sína út-pa angels. Etké In eyág-na, káa etg uétu Ina pe-utíni-má; In kayáu-na, káa etg uétu Ina pe-ní-ma iné-kut; In uéka pai-nát istúkas, káa etg uétu Ina pe-níkí-ma imém inít-pa; In uéka si-simága-nut, káa etg uetu Ina pa-sapá-samkái-ma; In uéka komái-nin, uág séktis-pa, káa etg uétu Ina pe-ki-yú-ma. Kauá yug-mém ka-kápsis-nim pé-zenú: Miógat mauá ká-mag he ek-zína eyag-nis-na, ítku kayáu-nis-na, ítku pai-nat-óna istukás-na, ítku si-simága-nú-na, ítku kómái-nis-na, ítku séktis-pa, kauá uétu Imené p-o-páyata-ya, uág uétu pe-iyéu-na? Kauá Ipním inás-mistakánp-u, káa inés-nu: Ikúinu In etg íze: ka-pám-kauá uétu etg epe-iyéu-na náksina kuzkuz-na kinéma-ná, ke-g-ués eská-ma, kauá Ina uétu etg pe-iyéu-ni-má. Kauá kín-me ipe-ki-yú sisúi-nuas-g kunkuyáin, métu ti-táz ipe-ki-yú (éis-nués-g) uakaís-nuás-g kunku-yáin.

144. JESUS FORETELLS HIS PASSION AGAIN.

Luke xxii:1; Mark xiv:1; Matth. xxvi:1-2.

Wednesday in Holy-week, A. D. 33.

Uáko Jews-pu-m Paska a-zahá-tata-sína, ka-kuné sapá-pulém-néyi íppég i-hípe-nígna úimátat uéutukt. Kauá Jesus-nim, hímték-nákat-pá, inés-na i-hímték-is-ná: Uáko etg zú-kua-zíg kinnig lapít uéutukt (lapít-zíkiú-pa), kauá kie pa-zahá-nu Paska, kauá-nnag Titókan-m Miáz tuélka-pg ini-ín i-uzé-yu ueuzék-as uetkaláik-is-g.

(1) enimkíniku-áin; (2) láutua-ma-áin.

145. JUDAS BETRAYS JESUS.

Luke xxii :2-6 ; Mark xiv :1-2, 10-11 ; Matth. xxvi :3-5.

Wednesday in Holy-week, A. D. 33.

Kauá-ttíte pi-ámki-nin (1) i-u-sína ti-talapósa-nauát-óm mi-miógat uág Scribes-pu uág titókan-m titílu inít-pa ime-káis-nim talapósa-nauát-om, ka-kuním e-uéka uaníkt Cai-phas. Kauá i-timmíu-na-nígna : kú-nen manáma pa-kú-tag, kauá talaúyág-timt-ikí uág misemít-ki apa-anp-óka Jesus-na, káa ap-ó-pziáu-nóka. Métu pá-zikáu-zaná titókan-a, káa ipéhína : uétu zahá-pa-innig, etké káina titókan imékas ipe-geízem-nu, káina pi-uapziáu-nu. Kauá-ttíte enímkíni-ku-m pa-haz-ó-ya Judas-na timné-pa ké-ipí u-únik-séna (2) Iscariot ke-ipí i-uéka nakz pótum-ua-pamá uág lapuá-pamá. Kauá yug-pním Judas-nim inés-ki-yú-ya ti-talapósa-nauát-óm mi-miógat-úna, káa pí-tenue-sína : kú-pam-ág etg iní-tag Jesus ! Kauá inés-na : kú-pam itú etg pe-ní-ú-kum, kauá in takláí etg iní-u Jesus ? Ka-kauá ipá-mizí-a kuné-pkí ziegk-epg kauá ipa-llói-na, káa ipe-hína : meta-áptit gaigáig kízui pe-níu-hé. Kauá Judas-nim inés-na : hee ! kúus taz. Kuníg i-timmíu-n-kaná : ku-g maná enéz-iní-u Jesus, ka-kauá titókan zaya i-u-sínu ?

(1) pi-ám-g-nin.

(2) ke-ipí i-uanik-sena ; ke-ipním u-unikséna.

PART III.

Passion and Death of Jesus.

146. THE LAST SUPPER—THE PASCHAL LAMB.

Luke xxii:7-13; Mark xiv:12-16; Matth. xxvi:17-19.

Holy Thursday, A. D. 33.

Uáko Jews-pu-m Paska a-zahá-tata-sína, ka-kuné sapá-pulém-néyi ippég i-hípe-nígna úimátat uéutukt, kunámá-pá anukú-nmá-pá lahéi-pa, ka-kauá sheep-kakál i-uéka uapziáunas, kauá Jesus-nim inés-ueínte-ya lapúa-na (1) i-hímtekis-na, Peter-na uág John-na, káa inés-na: Kú-tgi, káa zauyáua-mtig Paska (káa sheep-kakál hipt nas-ani-á-nimtgi), káa úikalú kuné (pa-talapósa-nu, uág) pé-hepú. Kauá yugmém pé-zena: Miné-pg ka-g-nún pa-aní-ta-nu sheep-kakál hípt, zahá-nas he Paska? Míne Im nekí-se? Kauá Jesus-nim inés-na: Kú-tgi teuyanikás-g (Jerusalem-pg), kauá kuné áz-itpá etg i-kíza-nú náks-inm háma-nm, ke-ipí i-nekíkza kuéik-as íkai (kus-áin íkai), kunía etg epé-tuíg-nu inít-g, ka-kuné-pkí ipí a-ház-u, kauá kuné etg epe-nú iní-nim miógat-úna kúus: Miógat-um imené kúus i-híze: Iním uáko zahá-tatá-sa lahéin, kauá imím-pá inít-pa In uág Inim íhímtek-in pa-aní-u Paska; miné inít-pa Inim inékinikt-ínag ke-gpe-hepú Paska? Kauá ipním etg i-sape-ég-nu taas-níg imékas inít, úikala-kí petú-ki zizkeíz: kuné etg pa-aní-u

(1) lapú-na—lapíua-na—lapíue-na—lapúa-na.

Paska núnm-áin zahá-nas. Kauá yug-lapú i-hímtek-in ipe-kú-ya teuyanikás-g; kauá kuné ipa-ayág-na ka-kúus Jesus-nim inás-za-ká: kauá kuné ipa-aní-a zahá-nas Paska.

147. JESUS DESIRES TO EAT THE PASCH.

Matth. xxvi:20-29; Mark xiv:17-25; Luke xxii:14-18.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá uáko i-kulléuit-zaná kauá Jesus i-hímtek-is-ínag ipa-pái-na, káa ka-kuné liklínas apa-zahá-na, kuné ipe-taméyakeká Jesus Apostles-ínag, pótum-uá uág lapú i-u-sína Apostles: kauá inés-na: imekaís-ki timné-ki kinnia Paska-na In e-hép-tipázui-saná, káa imuné etg hipt-kanémi-ái-sa (1) tinúg-nés-g (etké uáko In tinuk-teté-sa). Etké In etg íze: kinnig uétu éneka Paska hepú, kínig kuné-pkí lahéi-pg keéu, ka-kuné i-zahá-nu Akamkíniku-m-pa Miógat-úit-pa. Kauá pe-énpe ikái-na, káa i-talapósa-na kaizyéu-yeú, káa i-hína: inpí-tg, káa imemé-kú-tgi úikalú, etké In etg íze: uétu éneka iné-kúyu temaní-nim kus kinnig kuné-pkí lahéi-pg keéu, ka-kuné a-zahá-nu Akamkíku-m Miógat-úit, ka-g-kauá iné-kúyu kímthi Inim ma-mayaz-ínag, ka-pám-kúus etg u-síg, Inim Pisí-nim-pa Miogatúit-pa.

148. THE APOSTLES STRIVE FOR THE FIRST PLACES. Luke xxii:24-30.

Holy Thursday, A. D. 33.

Kauá kuné-innig Apostles pí-ppéu-síná, kú isí imém-pamá i-uzé-yu kátu imékas. Kauá Jesus-nim inés-na: ti-talapósa-nái-nim mi-miogat-um pa-tamálui-yái-sig titókan-a, káa pamiogat-úi-yú-sig, káa uí-uanik-in i-u-síg Iyéu-nípaz.

(1) hipt-kanémi-ai-ttipázui-saná.

Métu etg uétu kúus, métu ke-ipí imém-pamá í-ues kátu imékas, yug-pí í-ues uizé-tas ka-kúus lamtái éleg, kauá ke-ipí í-ues annúkt, yug-pí í-ues uizé-tas ka-kúus éleg zapalígnik-auát. Etké isí í-ues kátu imékas ke-ipí í-uagsilik-sa hip-it-pa, itku ke-ipí i-úi-nik-sa hipt? Mis uétu ke-ipí í-uag-silik-sa í-ues kátu imékas? Métu In ués imém-pá hépei kakúus úi-nik-auát. Etg imém Ina takatálka-yái pe-tuígni-ma iyéuiz-úit-g; kauá In taklái etg tamálui-yái-sa iní-tas kóoz miógat-úit, ka-g kúus Inim Pisi-nim Ina i-tamálui-yá-ni-ma uág iní-ma miógat-úit. Kúus-kí etg pe-hepú Inim-pa hipinuás-pa Inim-pa miógat-úit-pá, kauá pe-taméyake-kaza-yú miógat-úi-nuás-pa uagsilikázatas-pa, káa p-u-kítik-senú úi-kala-háza-ná Israel-a pótum-uatés-ná uág lapí-uatés-ná.

149. JESUS WASHES THE FEET OF HIS APOSTLES. John xiii:1-20.

Holy Thursday, A. D. 33.

Kauá imekais-pa zahá-nas-g Paska, etké Jesus i-zúkua-zaná: uáko Inim zahá-za lahéin, ka-g-kuné kínig uétas-kínig In ués Pisi-na ki-yú-tas; kunú-azánu, inég inés-etéui-ya mamáyas-na ke-Ipním e-uéka kínne uetas-pa, zauín lamtái kátu imékas inés-etéui-tkanémi-ya. Kauá hip-nákát-pa (uáko enimkíniku-m Judas-na Simon-kakál-a Iscariot-na pé-nik-ái-saná timné-pg (1) iní-tas tuéka-pg Jesus-na), etké Jesus i-zúkua-za: Na-Tóta-m úikalá petú Ina iní-a ipsús-g, káa Akamkíniku-pkínig In át-ti-ma uág kú-ma, káa Ipné In a-zikli-tok-ó-sa; kunú-azánu záuín i-usékaik-a hipí-nuas-pkínig, kaa tus-kínikai samga i-n-kágolk-á uag i-ník-a (*put aside*), káa sapátkok-ás i-hiníp-a, káa ipné-sammá-na kun-kí,

(1) tim-né-pa.

kuníg kauá kus i-yákeikéze-ya ipsimétatás-g-ikái-g, kauá inás-zapákaik-án-niá i-hímtek-is-na égue, káa inás-zapák-táok-ánnia zapátkokás-ki, ka-kun-kí ipné-sammá-zana. Uyít annúikt-kínikai pe-ki-yú-ya Simon-a Peter-na. Kimét Peter-nim péné: Miógat, manáma! Im ina égue pi-zapákaik-ái-sá-m-hé? (1) Jesus-nim pa-mistakánp-a, káa péne: Ina kut kooz uétu he zúkúa-naí-sá-m, métu kóoz he pi-zúkua-naí-tetéi-sam. Kauá Peter-nim péne: Uétu máue égue pi-zapákaikan-niú-kum. Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a: Zalaui In uétu he zapákaik-u, kauá uétu Inim-pa he u-zé-yu. Kauá Peter-nim péne: Miógat, uétu mis egué-zim, métu éneka ípsus uág úsus (pi-zapákaik-á-nim). Kauá Jesus-nim péne: Ke-ipí i-uapáike-ín, yug-pním egué-zim us uapáik-as, etké í-ues kaigkáig úiluílp: káa etg u-síg kaigkáig, métu uétu mis úikalú. Etké pe-zúkua-zaná kunía, ka-kuním e-uéka Ipné Jesus-na iní-tas tuélka-pg, kunú-azánu i-hína; uétu úikalú etg u-síg kaigkáig. Ka-kauá uáko úikalú-ná égue inás-zapákaik-naka-yán-nia, kauá éneka i-samkeí-ya, káa i-uagsilík-a, káa inés-na: Zúkua-zig, ne? etg, ka-pam-ág itúpg kúus ki-én-nia? Etg Ina uanik-ténig-nim *Miógat* uág *Hímtek-auát*, kauá tukúg etg kúus iténig, etké ikúinu kúus In ués: kunú-azánu etké In etg zapákaik-án-nia égue (In-nig, ke-g ués), Miógat uág Hímtek-auát, etg kúus-títe u-síg égue pelkékeg pi-zapákaik-ái-tas (usk íze: pi-uapáyata-tás). Etké kin-ki Inim kút-ki etg innukti-ái-sa imuné kú-tas, kauá ka-pam-ág-kúus In etg ki-én-nia, kúustíte etg pe-ki-yú (káa pi-ki-én-niu, kúus kú-tas etg u-síg). Ikúinu, ikúinu In etg íze: zapalígnik-auát uétu í-ues kátu imékas miógat-upkínig, káa kúustíte ueímt-in uétu i-ues kátu imékas ueímt-euát-

(1) pi-sapákoik-ái-sám.

ópkinig. Zalaui etg pe-zúkua-nu kinnia úikala-ná zieg-na, kaa kúus etg pe-ki-yú, kauá-nnag etg lilói-nin pé-uzé-yu. Uétu mis etg úikalu-ná In íze, etké In lauít enés-zúkua-za ka-g-kun-má-na anás-sáig-na, uág enéz-inp-é: métu etké Akamkiniku-m times í-ues zahá-nas, kunú-azánu In íze: ke-ipí-ippég Inim-pa hip-átk-sá, yug-pním Inim-pg inaká-sa-yu égue (uag Ina i-tulépte-yu). Kikauá annúkt-kínikai etg tamtái-za, kun-kí ka-kauá i-zahá-nu kúus, kauá-nnag etg pe-zukua-nu uág pe-mizkúinek-u, In ués Messias Christ. Ikúinu, ikúinu In etg íze: Kek-ipním Ina inp-é-niu ueímt-in, yug-pním Ina-nnig inp-ú, kaa pe-ipním Ina inp-ú, yug-pním pa-enp-ú Kunía, ka-g-kunim Ina i-ueímte-má.

150. JESUS ANNOUNCES HIS BETRAYAL.

John xiii:21-26; Luke xxii:21-23; Mark xiv:18-21;
Matth. xxvi:21-23.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus i-uasáuk-saná, kóoz hipi-nuás-pa (*at table*) kauá i-timná-komái-na, kaa i-hína: Ikúinu, ikúinu In etg íze: imém-pamá-m naks-nim, ke-ipí Inim-pa hip-átk-sa, Ina zillákt ini-éi-teté-sa tuélka-pg. Kun-kí ziegk-ki ipa-timná-nak-tamáu-na i-hímtek-in, kaa pi-ui-ég-na, kaa pi-sépni-a uág pí-t-ka-timn-ég-na: Ku isí-na péne (Jesus-nim). Kauá pa-n-nákz-iyí Jesus-na pe-sépni-saná: Uét-eg in ués yug ke-m nés-ze-m, Miógat? Kauá Jesus-nim inás-zuyát-kaláik-a: Imém-pamá nakz, ke-ipí Inim-pa hip-átk-sa, yug-opním pe-ní-teté-sa tuélka-na Inim zillákt. Ikúinu Titókan-m Miáz i-ku-teté-sa (i-tinúk-teté-sa), ka-kúus tíme-nin í-ues Ipním-kí, métu iyéuis-níg í-ues yug-pí háma, ka-kuním Titókan-a Miáz-pa tuélka-pg pe-éni-ú. Yug-pí háma zalaui

ku uétu miapkaáuit i-uzé-yóka, ku maná kátu taz i-ua-kóka. Kauá Jesus-nim etéu-nnig e-uéka i-hímtekis-pamá nakz, káa yug-pí kikauá kuné i-uéuteliké-ze-ya Jesus-nim-pa timné-pa, kunía kauá Peter-nim pé-sepúpkeik-a, káa pené: (e-sépni), isí-na pé-ze? Kunú-azánu yug-pním i-hímtek-is-pamé-m Jesus-nim-pa timné-pa uéuteliké-zet-kínig pe-sépni-a: Míogat mínia au-zá-ka-hé? Kauá Jesus-nim péne: Ka-g-kunía takz eu-ní-u ippég uéikit-g zep-tillú-in, yug-pním kúus i-ki-én-niu. Kauá Jesus-nim uéikit-g pé-zep-tillú-ya ippég-na, káa Judas-na pe-éni-a (páis uétu akínas). Kauá Judas-nim ipním-ka pe-sépni-a: Uét-eg in ués yug-kém nés-ze-m? (Uét-eg in ués yug-ka-m kuním Imené zillákt i-ni-éi-teté-sa tuélka-pg?) Kauá Jesus-nim pa-zuyátkaálk-a: Im-níg he íze (páis uétu mizí-tas).

151. THE DEPARTURE OF JUDAS.

John xiii :27-32.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá Judas yug-pí zeptillú-in ippég i-sapéilék-a (uág i-mogs-na), kauá-nnag enimkíniku-m ipné pa-ház-a (pa-haz-ó-ya timné-pa). Kauá Jesus-nim péne: Ke-m yug-petú kú-teté-sa, ámtiz kú-ih. Kauá ke-imé hipí-nuás-pa i-u-sína uétu ipé-zúkua-na, itú-áin Jesus-nim kúus pé-ze Judas-na: ku mázua i-uí-nek-sína, páis kúus pé-ze: itamiáih ka-n-kalá útue-síg zahá-pa, hipít-gi; ítku, eu-níh (eu-ní-teh) ku itú iyéuis-na, etké Judas kízui-itétpas inákiníg-kaná. Kauá Judas lalamát ináz-attá-ápik-a, yug kuz-kuz ippég mógs-nakat-pá. Kauá uáko i-zikét-zana. Ka-kauá Judas a-hát-ta, kauá Jesus i-hína: Kikauá Titókan-m Míáz í-ues uatásk-in, kúus-kí Akamkíniku í-ues uatásk-in. Zalaui Akamkíniku í-ues (i-uzé-yu) uatásk-in Ipním-pa (Jesus-pa, Titókan-

m-pa Miáz-pa), kauá takláí Akamkíniku-m Ipne (Titokan-a Miaz-pa) p-o-tásk-u Ipním-níg-pa (Akamkíniku-pa), kauá lamlamat (kúus i-ki-yú) Akamkíniku-m Ipné (Titókan-a Miáz-pa) p-ó-tásk-u.

152. JESUS INSTITUTES THE HOLY EUCHARIST.

Luke xxii:19, 20; Mark xiv:22-24; Matth. xxvi:26-28;

I. Cor. xi:23-25.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá kóoz hipít-pa i-taméyak-sína, kauá Jesus-nim pé-én-p-e ippég-na, káa i-talapósa-na kaiziyéu-yeu-néuit, káa pa-talapósa-nan-niá ippég-na, káa pé-n-ketím-k-a, káa inéz-iní-á i-hímtek-is-ná, káa inés-na: Inpí-tgi, káa hipí-tgi, ki í-ues Inim zillákt, imám-áin ini-ín (ini-tas uág i-uzé-yu—Cor.), kúus-títe etg pe-ki-yú, kaa Ina pe-timípní-u-kum (ka-pám-kauá kúus etg pe-ki-yú) Kauá kúus-títe hlp-nákat-pa (Jesus-nim) pe-én-p-e inpei-na (ikái-na) káa pa-talapósa-nán-niá, káa kaiziyéuyeu-ya, káa inéz-iní-a káa inés-na: Imemé-ku-tgi kín-ki úikalú, etké ki í-ues Inim kikát kimti-yáin Tamáluit-áin uág kunku-yáin, ki kikát i-uéle-nu (-tetésa) imám-áin uág uikalá-áin titókan-áin uáunin kapsís-uit uizé-tas. Kúus-títe etg pe-ki-yú, Ina timípní-tas (ka-pám-kauá kúus etg pe-ki-yu Ina pe-timípníu-kum).

153. FIRST PREDICTION OF PETER'S FALL.

John xiii:33-38; Luke xxii:31, 34.

Holy Thursday, A. D. 33.

Inim (etéu-nnig ma-máyaz, míuaz-zim-kái etg imém-pá In ués (lákai-za). Etg Ina pe-péui-yú-kum, métu ka-g-

kuné-pkí In ku-teté-sa, uétu etg Ina pe-tuíg-nu. Ka-g-kúus Ines-na Jews-titókan-a, kúus-títe etg íze kikauá. Uáko etg iníse ki nakz kintii tamáluit, ka-pám-kun-kí etg pelkákeg pihéteui-yú; ka-pam-ág-kúus etg In éteui-sa, kúus-títe etg u-síg pí-hétéui-tás pelkákeg. Kúus-kí úikalá titókan ipe-zúkua-nu, etg u-síg Inim i-hímtek-in, zalauí etg pelkákeg pi-hétéui-yú. Kauá Simon-Peter-nim péne: Miógat, mipg he ku-teté-sa. Kauá Jesus-nim pa-mistakánpa: Ka-gkuné-pkí In kú-sa, uetu he ués kikauá tuíg-nas, métu kóoz he-tuíg-núkum. Kauá Peter-nim péne: Itú-pg uétu kikauá Imené in ués tuíg-nas? Imú-azánu in tinúg-nipázui-sa. Jesus-nim pa-mistakánp-a: In-uazét he tinúg-nipázui-sa, na? Simon, Simon enímkiniku-m etg imuné inpi-tipázui-sa, káa inéptenipázui-sa, métu In imené talapósa-nan-nia he, uetu he uizilém-nu imím mizkúinekt; (kunú-azána) kam-kauá he imé-tamá-ziklík-u, kauá,nnag imím eská-ma-na (láutua-ma-ná) kapsikáps he anás-aní-ú. Kauá Peternim- péne: Miógat uáko inim ués timíne (nekt) Imené tuíg-nas séktis-pg, ítku tinukí-pg. Kauá Jesus-nim péne: Ikúinu, ikúinu In he íze, Peter, ki-takz zikét-pa, uasuásnu inmi-tés-g, metá-ham he imá-táuk-ú, kaa he i-teté-sa: in a-síua-za kinnia Jesus-na.

154. THE INCIDENT OF THE SWORDS.

Luke xxii:35-38.

Holy Thursday, A. D. 33.

(Kaua eneka Jesus-nim inés-na:) Ka-pam-ág-kauá In etg ueímte-yá itétpas-nút uág illaápka-nút, kauá-nnag mis kaa petú-na etg epé-uyítue-yá? Métu imé ipe-hína: uétu itú pe-uyítue-yá. Kauá inés-na: Métu kikauá ke-ipním us iteétpas, ke ipí iníp-s, kauá ke-ipním zaya us ualz, ke ipí

itamá-yas samga ualáz-gi. Etké In etg íze: ki éneka nakz petú tíme-nin In-uazét, yug í-ues zahá-nas (kúus í-ues tíme-nin): pi-pétokás-pa titóka-pa itéme-nin i-uzé-ya. (Ipné pe-n-nek-sénú petókas, pi-pétokás-pa titóka-pa ihípe-sa). Etké úikala petú In-uazét (tíme-nin), yug-úikala i-zahá-nu. Kauá imé ipe-hína: Miógat, maha! kínne u-síg lapit ualz. Kauá inés-na: Yug i-zahá (kalú i-taz zahá).

Last Words of Jesus.

155. JESUS ADDRESSES HIS APOSTLES, AND STRENGTHENS THEM.

Holy Thursday, A. D. 33.

(1) MOTIVES OF CONSOLATION. John xiv:1-26.—Uétmet pe-timnének-u timné-pa. Etg e-mizkúinek-sig Akamkíní-kú-na, kúus-títe Ina mizkúinek-ímtig. Na-Tóta-m-pa inít-pa illágane í-ues uizé-nuas (usk ui-páyap-in). Zalaui uétu, kauá etg In inóka: etké aní-ái-ta-za etg taz inít. Zalaui In ki-yú, kauá etg ani-án-niu taz inít (uizé-nuas), kauá-nnag éneka pái-tok-ó, káa etg inpú-kínniu Inim-pg, kun-kí ka-g-kuné In ués, kuné-ittíte imé-nka etg pe-uzé-yu. Kauá etg zúkua-zig ke-g mipg In kú-sa, káa éneka ískit zúkua-zig. Ki-mét Thomas-nim péne: Miógat, uétu zúkua-zig, ka-m mipg Im kú-sa, káa manáma ka-g zúkua-zig ískit? Jesus-nim péne: In ués ískit, uág ikúi-néuit, uág uakaís-náuit. Ka-kalú Pisít-g i-ku-síg, yug-mé úikalú Inim-pkínig-zim i-pái-zinkí. Kú-m-im lauít Ina zúkua-nó-kom-ka, kauá Na-Tóta-p kúus-títe he a-zúkua-nóka: kauá kinnig etg epe-zúkua-nu, káa uáko etg epe-ég-na. Philip-nim péne: Mió-

gat, nes-sape ég-nim, kahú, Pist, kauá yug zahá taz. Jesus-nim péne: Kásli lahéi imém-pá In uáko (1) ués (lákaina), kauá kóoz uétu Ina zúkua-zinm? Philip, ke-k-ipním Ina e-hekí-za, yug pním Pisí-na kúus-títe pe-ék-za. Manáma he íze, nes-sape-ég-nim Pist? Mis uétu he mizkúinek-sa, In ués Pisít-pa, káa Pist í-ues Inim-pa? Inim ziégken, ka-pam-ág-kun-kí etg tenué-tetú, uétu mis Inim, métu Pisí-nim us, Ke-ipí Inim-pa í-ues (káa i-llákai-za), káa Ipí kunku petú i-kú-tetú. Uet etg mizkúinek-sínm In ués Pisít-pa, kauá Pist í-ues Inim-pa? Zalauí uétu, kauá etg pe-mizkúinek-u zizi-uaís-ki kút-ki. Ikúinu, ikúinu In etg íze: ke-k-ipním Ina i-mizkúinek-ú, yug-pí a-haní-u, ka-g-kalá In aní-sa, kauá úyi-kínig kátu imékas a-haní-u. Etke In Pisí-na e-ki-yú-sa: kauá ka-pám-kalá epe-néh-mú-nu Pisí-na Inim-ki uanikít-ki, kalá-títe In etg ani-án-niu; kúus-kí Pist uatásk-in i-uzé-yu Ipním-pá Miáz-pa. Zalauí etg Ina pe-néh-mú-nu kúm petú, yug In etg aní-án-niu, káa iní-u. Zalauí etg Ina pe-hétéui-yú-kum, kauá etg pe-tuíg-néniú-kum tamáluit. Kauá In eu-néh-mú-nu Pisí-na (ítku Pist inéh-mú-nu), kauá Ipním etg iní-u nakz éneka Paraclete (Uapáyata-uát), ke-Ípí imém-pá i-uzé-yu kunku-yáin; ke-Ípí í-ues Eullég-eullég uág ikúi-néuit, ka-Kunía uétaszim-pamá-m (2) uétu e-usíg inp-és, etké uétu Ipné pe-ékzig, káa uétu pe-zúkua-zig: métu etg epé-zúkua-nu, etké imém-pá Ipí i-llákai-nu, káa i-uzé-yu imém-pá. Uétu mis etg pe-hélluitét-ui-yú, uétu etg elluité-na nuhíne-nú; éneka etg pai-nó-yu. Kóoz míuaz-zimkái, kauá uétas-pu-m uétu éneka Ina ipé-eg-nú. Métu etg Ina ekzínm, etké In uákas ués; káa etg uákas pe-uzé-yu. Kuné lahéi-pa etg pe-zúkua-nu, In ués Pisít-pa (Na-Tóta-

(1) uízes. (2) uetas-pum.

m-pa), káa etg usíg Inim-pa, káa In ués imém-pá. Ke-k-
ipním Ina i-népt-éi-sa tamáluit uág i-tuíg-nei-sá, yug-pním
Ina e-héteui-sá. Kauá ke-k-ipním Ina e-héteui-sa, yug-o-
pné Na-Tota-m pe-héteui-sa, káa In-ka ipné e-héteui-yu,
kauá ipním-pkí In iné-sapé-eg-nu. Kauá Judas-nim (uétu
mis Iscariot, métu Taddaeus) Jesus-na péne: Miógat,
manáma núnim-pg-zim Imé-sapé-eg-nu, káa uétu uétas-
pu-pg? Kauá Jesus-nim pa-mistakánp-a uag péne: Ka-g-
kuním Ina e-héteui-sá, yug-o-pním Ina i-népt-éi-sa ziég-ken,
káa ipné Na-Tóta-m pe-héteui-yú, káa (In Na-Tót-in) ipné
apá-pai-nó-yu, kauá ipním-pá pe-uzé-yu uág pa-llákai-nu
(pe-téuyani-kú): métu ka-g-kuním uétu Ina e-héteui-yú,
yug-pním uétu Ina ziégken i-népt-éi-sa. Kaua ziégken,
ka-pám-yug etg mizi-sín-ma, uétu mis Inim ués, métu Pisi-
nim us, ka-g-Kuním Ina i-ueímte-ma. Ki úikalá petú etg
tamtái-zana, ka-g-kahál imém-pa In kiégk-saná (káa ka-
pam-ág-kahál etg uiz-ú-saná), métu Paraclete (Uapáyata-
uát) Hautnin Eullég-eullég, ka-kunía Pisi-nim etg imém-pkí
p-u-ímte-yu In-ua-zét, Yug-pním etg i-sapá-zúkua-nu uág
i-sapá-timípní-yu úikalá Inim tamtái-n, ka-pam-ag-kalá In-
níg (tenué-ya uág) tenué-yu.

(2.) *Farewell words of Jesus.* John xiv:27-31. Talg-
tálg-náuit etg iní-tkanémi-sa, Inim-pkínig etg iní-se talg-
tálg-náuit, uétu mis uétas-pamá (talg-tálg-náuit In etg iní-
se), métu akamkínikai-pamá. Uétmet pe-timnének-u, uétmet
pa-zikáu-nu. Uáko etg mizísín-ma, ka-pam-ag-kúus etg In
izé-ne: In uáko kú-sa, kauá éneka etg ziklí-tok-ó-yu. Kú-
pem pa-hátui-támng, kauá etg pa-llói-nag, etké Na-Tóta-p
In e-kiyú-teté-sa, káa Na-Tót í-ues Inim-pkínig kátu tékas.
Kauá annúkt-kínikai In etg izé-ne, etké kúus-kí etg pe-
mizkúinek-u, ka-g-kauá Inim zahá-nu ziégken. Kikauá uétu

éneka illágane etg tenué-yu: etké (enimkíniku, ke-ipí- í-ues) uétas-pu-m miógat, uáko i-pái-za, kauá uétu itú Inim-pa ipním us. Méту uétas-pu-m (titókan-m) Ina e-u-síg zukua-nai-tás timíne, ikúinu Inim etéu Pist (Na-Tót), káa ka-g-kúus Pisí-nim (Na-Tota-m) Ina i-tamálui-yán-niá, kúus-títe In kú-sa: kunú-azánu, kahú, ógalakáiki-tgi ke-pé-kus kinnig.

(3.) *Abide in Me.* John xv-1-11. In ués ka-kúus taz teulíkt (*vine*), káa Na-Tót í-ues ka-kúus teulikí-na keizgneuát. Kauá Ipním pa-sakíuk-u kala-ná petís-na Inim-pkínig, ka-kalá-ním záya us temánit: kauá ka-kalá-ním us temánit, kalá-ná talám-zim pa-sakíuk-an-niú, kúus-kí kátu illágane temánit e-uzé-yu. Kikauá etg u-síg kaigkáig, etké In etg iní-a tukúg ziégken uág tamtái-n. Inim-pa uizé-tgi, káa lákai-núm-tig, kauá In taklai imém-pá u-zé-yu, káa etg imuné lakai-nú-yu. Ka-kúus petís-nim us zaya temánit, zalauí uétu í-ues teulikít-pa, kúus-títe etg uétu taz kut (temánit) pe-uzé-yu, zalauí uétu Inim-pa etg pe-uzé-yu, káa uétu Ina pa-ilákai-nú-yú-kum. In ués teulíkt, etg u-síg pétis, ke-ipí Inim-pa í-ues, káa Ina illákai-nu-yu, káa In ipné e-lákai-nú-yu, yug-pním e-uzé-yu illágane (temánit) ti-táz kut. Etké zalauí In zaya, kauá etg uétu itú-na u-síg kú-tas. Ke-ipí uétu Inim-pa iuzé-yu, yug-pí (1) uikkeí-nin i-uzé-yu, ka-kúus pétis, káa i-llakiáuiyu, káa (2) kayáus i-uzé-yu, káa ipné pe-énpi-senú, káa allá-pg pe-ukkeí-zenú, káa i-llíu-nu. Zalauí etg Inim-pa pe-uzé-yu, káa Inim ziéken imém-pá timné-pa, kauá etg epe-néhmú-nu Akamkínikú-na petú, kauá etg pe-enpú-kíniu. Kúus-kí Inim Pist (Na-tót) í-ues uatásk-in, zalauí etg imém illágane ti-táz temánit (kut) pe-uzé-yu,

(1) ukkeínin. (2) kiáus.

káa Inim i-hímtek-in pe-uzé-yu. Ka-g-kúus Inim Pisí-nim (Na-Tóta-m) Ina kunku e-héteui-yá, kúus-títe In etg kunku éteui-yá. Inim-pa éteuit-pá uizé-tgi. Zalaui etg pe-tuíg-né-niú-kum tamáluit, kauá etg pe-uzé-yu Inim-pa éteuit-pá, ka-g-kúus In Na-Tóta-p (Pisí-na) tamáluit é-tuíg-né-nia, kauá kunku ués Ipnim-pa éteuit-pá. Kúus etg tenué-sána, kúus-kí Inim lilóin imém-pá uizé-tas, káa imém lilóin uizé-tas kakmám.

(4.) *Conditions of abiding in Jesus.* John xv:12-17. Ki ués Inim tamáluit, etg u-síg pelkákeg pi-etéui-tas, ka-pam-ag kúus In etg éteui-yá. Ka-kuním pe-tinúg-néi-sa láutuaná (*Luke better*, keipí i-tinug-néi-sa láutua), yug-pním us uág inépte imékas-níg éteuit, kauá zaya í-ues kátu imékas úyikínig éteuit. Etg u-síg Inim ikúinu lautua-ma, zalaui Ina tamáluit tuíg-néi-sinm. Uétu etg uanik-ú zapalignnik-auát, etké zapalignnik-auát-óm uétu pe-zúkua-nái-sá miógat-úna kut. Métu etg uanik-a Inim láutua-ma, etké ka-g-kalá petú (Pisí-nim) Na-Tóta-m Ina i-hína, kalá-ttíte etg sapá-zúkua-na. Uétu mis etg Ina pe-enpú-kíni-ma, métu In etg inpú-kínia; kauá kúus-áin etg In iník-a, kú-tas uág illágane ti-táz temánit (kut) aní-tas kunku-yáin: kúus-kí Pisí-nim etg iní-u, ka-pám-kalá-pkí etg epe-néh-mú--nu Inim-ki. uanikit-ki. Eneka kúus etg In tamálui-yái-sa etg pelkákeg pi-héteui-yú (uétu mis uétu).

(.5) *Outward result of abiding in Jesus.* John xv:18 and xvi:4; Matth. x:24-25. Zalaui uétas-pu-m (titókan-m) etg ipa-zíuat-nu, kauá etg zúkua-zig Ina ipa-zíuat-na annúkt-kínikai. Kú-pém etg u-sínag uétaspu, kauá uétaspu-m imuné etg ipa-hátaui-tág: métu etg uétu u-síg uétaspu, etké In etg iníp-a, uág inéhne-na uétas-kínig, kunú-

azánu uétas-pu-m etg ipa-zíuat-nag (1). Ina ziegken timípni-éi-nímtgi, kúus etg In izé-ne: hímték-is-ním uétu pa-katóski-sa hímték-auát-óna, kauá zapalígnik-auát-om uétu pa-katóski-sa miógat-úna. Zalaui imém Miógatúna p-ú-nik-séna enimkíniku, kauá etg p-ú-nikú kátu kapsís. Ka-g-kúus Ina ipé-tuélka-uí-ya, kúus-títe etg imúné-nka ipé-tuelka-uí-yu: zalaui Ina ipe-nékinik-án-nia ziegken, kauá kúus-títe etg imuné-nka ipe-nékinik-an-niú ziegken. Métu kúus etg ipe-ki-én-ni-u kapsís In-uazét, etké uétu pe-zúkua-zig Kunía, ka-k-Ina i-ueímte-ma. Ku-g uétu In pái-nóka uág uétu anás-tamtái-nóka, kauá uétu kapsís-uit apa-uzé-yóka: métu kikauá uétu minmaí imamá-táuk-ó imém kapsís-uit-gi. Ka-g-kuním Ina i-zíuat-za yug-pním kúus-títe pa-zíuat-za Na-Tótap (Inim Pisí-na). Kug-uétu In aní-óka ziziuais-na kú-na titóka-pa hépei, ka-kúus uétu isí i-kú-tetu, kauá uétu apa-uzá-yóka kapsís-uit: métu kikauá uáko ipé-eg-né-nia kut, zauín ipa-zíuat-na Ina, káa Ina Pist ipa-zíuat-nán-niá. Kúus-ki a-zahá-zig ke-yug tíme-nin í-ues imém-pa Tímes-pa: Ina (Akamkíníku-na) ipa-zíuat-na lilikúg, uétu mis itú-pg. Métu ka-kauá Paraclete (Uapáyata-uát) i-pái-nu, ka-g-kunía In ú-ímteyu Pisít-kínig imém-pkí, ke-Ípí í-ues ikúi-néuit, ke-Ípí í-ues Pisít-kínig, kauá-nnag Ipním Ina i-tamápaik-án-niu (Akamkíníku-náuit); kauá etg kúus-títe pa-tamápaik-án-niú-kum (Akamkíníku-náuit) titóka-pg, etké etg Inim-pa u-síg uyít-kínig. Kúus etg tenué-sa kikauá, káina-pam etg pa-taláuag-nú. Etg ipé-suyalét-tu synagogue-pkínig (piámki-nuas-pkínig), káa uáko i-zahá-tatá-sa lahéin, ka-kuné ka-pám-kuním etg i-uapziáu-nu, yug-pí i-n-nek-ú:

(1) i-zíuat-zíg.

Akamkíniku-uazét kúus in kúusa. Kauá kúus etg ipé-ki-én-niu, etké uétu pe-zúkua-zaná Pisi-na, káa uétu Ina ipe-zúkua-na. Métu ki úikalá petú lauít etg sapá-zúkua-na, etké ka-kauá úikalá yug petú i-zahá-nu, kauá-nnag etg petimípni-u, In annúkt-kínikai etg kun-kí uáko tamtái-zana.

(6.) *Effects of the coming of the Paraclete.* John xvi:5-15. Métu uyít-pa uétu kun-kí petú-ki etg tenúe-ya, etké kínne In uéka imém-pá: kauá kikauá In e-ki-yó-tok-sá Kunía, ka-g-kuním i-ueímte-ma, kauá uétu isí-nm imém-pamá-m Ina i-sépni-sa: Mipg kú-teté-sa. Métu etké kín-ki petú-ki (étgau-kí) etg tenué-ya, kunú-azánu imém timíne u-síg kakmám timnénekit-ki. Métu ikúi-timt-ikí etg In íze: taz í-ues imám-áin Inim uskéi-n (uág ziklí-n), etké zalauí In uétu ki-yú, kauá Paraclete (Uapayata-uát) uétu i-ki-yú-kum imém-pkí (káa uétu etg i-pai-nó-yu); métu zalauí In ki-yú kauá Yug-pné In ú-ímte-yú-kum imém-pkí. Ka-kauá Ipí (Hautnin Eullég-eullég) i-pái-nu, kauá Ipním uétas-pu-ná (ka-kápsis-na titókan-a) inés-sapé-eg-nu, uág tánanit-kí inés-sapá-zúkua-nú imém-níg kapsís-uit, uág tukúg-néuit, uág uekítikt; inés-sapé-eg-nu imém-nig kapsís-uit, etke Ina uétu ipé-mizkúinek-a; kauá inás-sapá-zúkua-nú tukúg-néuit, etké uáko In e-ki-yú-sa Pisi-na, káa uétu etg éneka pé-eg-nú-kum (kínne uétas-pa); kauá inás-sapá-zúkua-nú uekítikt, étké (enimkíniku) uétas-pu-m miógat uáko í-ues tamalui-yúin (uág tamálui-nákkeín) uág uekítik-in. Illágane petú Inim ués kóoz etg ín-as uág tamtái-nas métu uétu etg u-síg kikauá zúkua-nas: métu ka-kauá ikúinéui-nim Eullég-eullég (ke-Ipí í-ues ikúi-néuit) i-pái-nu, ka-uá-nnag Ipním etg i-hímtek-ú ka-kalá í-ues ikúinu; etké uétu Ipním-níg-ki timmíu-ki i-ziég-nu, métu ka-kalá i-mizí-u, kalá-ttíte i-ziég-nu; káa

etg i-sapé-eg-nu ka-kalá i-uzé-teté-sa (i-zahá-tatá-sa). Ipním Ina i-uatásk-u, etké Inim-pkínig inpú-kíniu, kauá etg i-sapé-eg-nu. Uikalá petú, ka-kalá us Pisí-nim, kalá-ttíte úikalá Inim ués: kunú-azánu In etg izá-ka: Inim-pkínig inpú-kíniu, kauá etg i-sapé-eg-nu.

(7.) *Their sorrow shall turn to gladness.* John xvi: 16-22. Kóoz míuaz-pa kauá etg Ina uétu pé-eg-nú-kum; kauá kunig éneka míuoz-pa kauá éneka etg pé-eg-nu-kum, etké Pisí-na e-ki-yú-teté-sa. Kauá kunú-azánu ku-mázua i-hímtek-in pí-sépni-siná: Itú-ki ka-n nuna kie i-híze: Kóoz míuoz-pa, kauá etg uétu pé-eg-nú-kum, kauá kunig éneka míuoz-pa, kauá éneka etg pé-eg-nú-kum, etké Pisí-na e-ki-yú-teté-sa? Itú-na kúus pé-ze: Kóoz míuoz-pa? Uétu lauít mizi-ái-sig ziegken. Kauá Jesus-nim inás-zúkua-nán-niá timíne, Ipné pe-sépni,ttipázui-saná, káa inés-na: Etg pí-sépni-sig, etké In izá-ka: Kóoz míuoz-pa kauá Ina etg uétu pé-eg-nú-kum, kauá kunig éneka míuaz-pa kauá etg éneka pé-eg-nú-kum. Ikúinu, ikúinu In etg íze; etg pe-hétgau-nú, uág pé-uí-nu, káa takláí uétas-pu ípa-llói-nu, métu imém timnénekt kóoz takláí-nin etg pe-uzé-yu, lilói-ki, (kun-kí timné-nekit-kí etg apa-yág-nu li-lói-na). Ayat miáz-uíze-tés-g i-timnének-sa, etké a-zahá-za uáko miáz-uíze-tas, métu miáz-uizá-nakat-pá uétu i-timípní-sa kómáin lilói-uazét, etké nakz titókan i-pái-na kínne uétas-pa. Kúus-títe etg kikauá timnének-sig, métu kóoz éneka In etg (pai-nó-tok-ó uág) ak-tók-o, kauá-nnag imém timíne pa-llói-nu, kauá imém lilóin n uetu isí-nm etg inpi-tok-án-niu.

(8.155.) *Prayer in the Name of Jesus.* John xvi. 23: 28.—Kauá kuné lakéi-pa uétu itú etg Ina pe-néh-mú-nú-kum. Ikúinu, ikúinu In etg íze: Zalaní etg epe-néh-mú-nu Pisí-na petú Inim-ki uanikít-ki (In-uazánu), kauá etg iní-u.

Kóoz uétu itú etg epe-néh-mú-na (Akamkínikú-na) Inim-ki uanikít-ki. Eu-néh-mú-tg, kauá etg pe-enp-ú, kúus-ki imém lilói-n kakmám pe-uzé-yu. Sapézet-ki etg In tenué-ya tákz-ipg, métu uáko i-zahá-za lakéin, ka-pam-ag-kuné uétu éneka sapézet-ki etg tenué-yu, métu lauít etg tamtái-nu Pisít-ki, káa sapá-zúkua-nú. Kuné lákéi-pa etg epe-néh-mú-nu Pisí-na Inim-kí uanikít-ki, kauá uétu etg ize: Pisí-na In eu-néh-mú-nu imám-áin, etké Pisí-nim Ipnim-nig etg e-hé-teui-sa, etké etg Ina pe-hétéui-má, uág pe-mizkúinek-imá, ikúi-nu In at-ta (uág kú-ma) Akamkíniku-pkínig. Pisít-kínig In át-ta (uág kú-ma) uág pái-na kinne uétas-pa: Kauá éneka a-nuínhe-za uétas-na, káa ziklí-tok-sá Pisít-g.

(9. 155) *The Apostles' Confession of Faith.*—John xvi. 29:33. Kauá i-hím-tek-is-nim pé-zena: Maha! Kikauá lauít he ziégk-ze, uétu sapézet-ki. Uáko zúkua-zig. Im he úikala-ná petú-na e-zúkua-za, káa uétu he ués isí-nim sépni-tas. Kúus-kí uáko mizkúinek-síg. Im Akamkíniku-pkínig ha át-ta (1) uág kú-ma. Kauá Jesus-nim inés-na: Kikauá etg mizkúinek-sig? Mahá! uáko i-zahá-za lákein, ka-pám-kuné etg úikalú púg-pe-ki-yú (2) káa pa-n-nakz-iyí pe-ulalíg-nu imém-pkí, káa Ina etg pa-nuínhe-nú-kum In-zuátg-aná, métu zauín uétu mis In ués In-zuátg, etké Pist kunku i-ues Inim-pa. Kin-ki petú-ki etg tenué-ya, taz etg uizé-tas Inim-pa, káa Inim-kí etg pe-uzé-yu talgtálg-nauít. Kínne uétas-pa etg pe-hétgau-nú, métu titmíne-tg, etké uétas-pú-ná In uáko anás-katós-ki-saná káa (anás-uayané-zana, illaát anas-anía).

(1) át-ti-má; (2) Ku-tete-sig.

kun-kí imé-nka naks-ní-pá úikalú uizé-tas, ka-n-kuus Nun naks-níg kie u-síg: In imém-pá, káa Im Inim-pa, kúus-kí imé-nka ikúinu naks-níg uizé-tas (Núnim-pa): kúus-kí uétas-pu zúkuanas, ikúinu Im pi-ueímte-ma; káa imuné Im enés-etéui-sa, ka-m-kúus Ina pi-étéui-sá-m. Tóta, kúus ués Inim nekt, ka-g-kuné In ués, kuné-ittite ipa-uzá-tag Inim-pa úikalú, ka-m-kalú Im-níg pí-ni-ma: kúus-kí Ina ipé-eg-né-niu uatóskt, ka-m-yúg iní-ma, etké Ina Im-níg pí-étéui-ma, ka-kauá zaya i-uéka uétas uág úikalá petú. Tóta, ke-m-Im ués tukúg-níg, uétas-pu-m uétu Imené ipé-zúkua-na, métu In lauít zúkua-za-hé; kauá kín-mem i-zúkua-zíg, ikúinu pi-ueímte-má Im-níg. Kauá In anás-sapá-zúkua-na Imím uaníkt, káa úi-kínig anas-sapá-zúkua-nu: kúus-kí Imím éteuit, ka-m-kun-kí kunku pí-hétéui-ma, imém-pá uizé-tas, káa In imém-pá uizé-tas.

156. SECOND PREDICTION OF PETER'S FALL.

John xviii:1; Mark xiv:26-31; Matth. xxvi:30-35.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus i-uasáuk-saná kuné-pkí ziégk-epg (1), káa i-uánpi-sína uáko uanípt, kauá-nnag ipe-kú-ya Meg-sám-pg Olivet-pg. Kauá Jesus-nim inés-na (páis iskit-pa): Etg úikalú zikáu-tatá-síg In-uazét ki-tákz zigét-pa; etké kúus í-ues tíme-nin: In a-uáuya-nu ualégna-uat-óna sheep-na, kauá úikalá sheep pug-ipé-ki-yú. Métu ka-g-kauá In éneka uitellét-tu, kauá In etg innúkti-yán-niu Galilea-pg. Métu Peter-nim péne: Inég úikalú ipa-zikáu-nu Im-uazánu, zauin uétu in, in uétu zikáu-nu. Kauá Jesus-nim péne; Ikúi-

(1) kun-kí ziégk-ki.

nu In he íze: Ki-táksz, ki-táksz-zikét-pa uasuásnu inmi-tés-g lapéhem-g, im metá-hám Ina he síua-nú-kum (imá-táuk-ó zikáu-ki). Metu Peter i-kosisim-na, káa kátu kapsikáps (kapis) i-hína: Inekíg in tinukí-nag Imuazánu, zauín uétu zikáu-nu, uétu iná-táuk-ó (uétu inú kinnia Jesus-na a-síua-za): kúus-títe ipe-hína úikalú i-hímtek-in: (uétu he pa-síua-nu).

157. THE PRAYER AND AGONY OF JESUS IN THE GARDEN.

John xviii:1, 2; Luke xxii:39-46; Mark xiv:32-42;
Matth. xxvi:36-46.

Holy Thursday night, A. D. 33.

Jesus i-hímtek-is-ínag ipe-uéika póol Cedron, kauá ipe-kú-ya Megsám-pg Olivet-pg, ka-kúus Jesus kunku i-kókana. Kauá ipe-kú-ya temanik-ás-g Gethsemane, ka-kuné í-uéika kuzkuz temaníkt, kauá ipa-ház-a i-hímtek-is-ínag. Judas ipí-nka i-zúkua-ná yug temaníkt, etké Jesus illáganiné-hem kuné-pki i-hímtek-is-ínag i-kiéika-nígna. Ka-kauá ipa-házakáu-na, kauá Jesus-nim inés-na: Kínne etg pé-taméyakek-ú, káa In kun-má kú-sa, talapósa-tá-za. Kauá inéz-inp-é Peter-na uág James-na uág John-na; kauá kuné Jesus i-zikáu-túi-yá, káa i-tágtákat-túi-ya, káa i-timn-étgau-ttúi-ya. Kauá inés-na (kun-ma-ná metáu-na): Kíeg timné-nek-sa imékas, komáiz timn-étgau-za, kun-kí uítaz kug tinukí-za: kahú uaguí-tuá-mtig (uaguí-tiáta-mtig). Talapósa-tgi káina-pám etg (kapsís pe-ki-yú, káa) sapá-kapsís-úi-nim etg i-pái-nó-yu. Kauá inás-nuíhne-ná (yug-ma-ná metáu-na), kam-kiuáil pisué-ki tamketáik-tag, kiuáil inás-nuíhne-ná (pais poteéptit uattíkt): kauá kuné i-hitímlik-á káa i-t-kú

kun-kí imé-nka naks-ní-pá úikalú uizé-tas, ka-n-kuus Nun naks-níg kie u-síg: In imém-pá, káa Im Inim-pa, kúus-kí imé-nka ikúinu naks-níg uizé-tas (Núnim-pa): kúus-kí uétas-pu zúkuanas, ikúinu Im pi-ueímte-ma; káa imuné Im enés-etéui-sa, ka-m-kúus Ina pi-étéui-sá-m. Tóta, kúus ués Inim nekt, ka-g-kuné In ués, kuné-ittíte ipa-uzá-tag Inim-pa úikalú, ka-m-kalú Im-níg pí-ni-ma: kúus-kí Ina ipé-eg-né-niu uatóskt, ka-m-yúg iní-ma, etké Ina Im-níg pí-étéui-ma, ka-kauá zaya i-uéka uétas uág úikalá petú. Tóta, ke-m-Im ués tukúg-níg, uétas-pu-m uétu Imené ipé-zúkua-na, métu In lauít zúkua-za-hé; kauá kín-mem i-zúkua-zíg, ikúinu pi-ueímte-má Im-níg. Kauá In anás-sapá-zúkua-na Imím uaníkt, káa úi-kínig anas-sapá-zúkua-nu: kúus-kí Imím éteuit, ka-m-kun-kí kunku pí-hétéui-ma, imém-pá uizé-tas, káa In imém-pá uizé-tas.

156. SECOND PREDICTION OF PETER'S FALL.

John xviii:1; Mark xiv:26-31; Matth. xxvi:30-35.

Holy Thursday, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus i-uasáuk-saná kuné-pkí ziégk-epg (1), káa i-uánpi-sína uáko uanípt, kauá-nnag ipe-kú-ya Meg-sám-pg Olivet-pg. Kauá Jesus-nim inés-na (páis iskit-pa): Etg úikalú zikáu-tatá-síg In-uazét ki-táksz zigét-pa; etké kúus í-ues tíme-nin: In a-uáuya-nu ualégna-uat-óna sheep-na, kauá úikalá sheep pug-ipé-ki-yú. Métu ka-g-kauá In éneka uitellét-tu, kauá In etg innúkti-yán-niu Galilea-pg. Métu Peter-nim péne: Inég úikalú ipa-zikáu-nu Im-uazánu, zauin uétu in, in uétu zikáu-nu. Kauá Jesus-nim péne; Ikúi-

(1) kun-kí ziégk-ki.

nu In he íze: Ki-táksz, ki-táksz-zikét-pa uasuásnu inmi-tés-g lapéhem-g, im metá-hám Ina he síua-nú-kum (imá-táuk-ó zikáu-ki). Metu Peter i-kosisim-na, káa kátu kapsikáps (kapís) i-hína: Inekíg in tinukí-nag Imuazánu, zauín uétu zikáu-nu, uétu iná-táuk-ó (uétu inú kinnia Jesus-na a-síua-za): kúus-títe ipe-hína úikalú i-hímtek-in: (uétu he pa-síua-nu).

157. THE PRAYER AND AGONY OF JESUS IN THE GARDEN.

John xviii:1, 2; Luke xxii:39-46; Mark xiv:32-42;
Matth. xxvi:36-46.

Holy Thursday night, A. D. 33.

Jesus i-hímtek-is-ínag ipe-uéika póol Cedron, kauá ipe-kú-ya Megsám-pg Olivet-pg, ka-kúus Jesus kunku i-kókana. Kauá ipe-kú-ya temanik-ás-g Gethsemane, ka-kuné í-uéika kuzkuz temaníkt, kauá ipa-ház-a i-hímtek-is-ínag. Judas ipí-nka i-zúkua-ná yug temaníkt, etké Jesus illáganiné-hem kuné-pki i-hímtek-is-ínag i-kiéika-nígna. Ka-kauá ipa-házakáu-na, kauá Jesus-nim inés-na: Kínne etg pé-taméyakek-ú, káa In kun-má kú-sa, talapósa-tá-za. Kauá inéz-inp-é Peter-na uág James-na uág John-na; kauá kuné Jesus i-zikáu-túi-yá, káa i-tágtákat-túi-ya, káa i-timn-étgau-ttúi-ya. Kauá inés-na (kun-ma-ná metáu-na): Kíeg timné-nek-sa imékas, komáiz timn-étgau-za, kun-kí úítaz kug tinukí-za: kahú uaguí-tuá-mtig (uaguí-tiáta-mtig). Talapósa-tgi káina-pám etg (kapsís pe-ki-yú, káa) sapá-kapsís-úi-nim etg i-pái-nó-yu. Kauá inás-nuíhne-ná (yug-ma-ná metáu-na), kam-kiuáil pisué-ki tamketáik-tag, kiuáil inás-nuíhne-ná (pais poteéptit uattíkt): kauá kuné i-hitímlik-á káa i-t-kú

yuuo-kúmlík-á (*fell flat on the ground*), káa i-talapósa-na kúus: Tóta, ka-g uétu atgáu-nag, ka-g uétu tinukí-nag, zauín uétu ka-g-kúus In nekí-se, métu ka-m-kúus Im pí-nek-sá-m (pí-nek-ái-sa-m), kúus ke-g uíze-s. Kauá akamkíni-kai-kínig Angel-em pé-t-kaik-ú-ya (Jesus-na) káa pá-ta-háullap-á. Kauá (Jesus) uáko tinuk-láikin (timné-etgaukí) úi-kínig kátu kugét i-talapósa-tamáu-na (lahéi). Kauá i-hína: Abba, Tóta, úikala-ná Im he ués kú-tas; uáyat inik-éi-nim ki étgaun, zauín uetu ka-g-kúus In nekí-se, métu ka-m-kúus Im pí-nek-sá-m (kúus i-taz). Ki-met timné—etgaukínig (Jesus) i-muglí-zaná kikát, káa uétas-g kikát e-s-séu-zana. Kauá kuníg i-usékaik-a talapósa-pkínig, káa inés-ki-yú-ya metáu-na, isímet i-piním-sig, éte zikáu-ki ipe-pinmík-a. Kauá inés-na: Manáma! piním-síg? ógalakéik-ítki, talapósa-tgi, káina-pám sapá-kapsís-úi-nim etg i-yála-nu. Kauá Peter-na péne: Simon, piním-sa-hé? ku-m uétu nakz liklín pi-uaguíti-atá-m? (uaguíatám?) Uaguí-tgi (imamá-yíat-gi) uág talapósa-tgi, káina-pám sapá-kapsís-úi-nim etg i-yála-nu. Inég etg timíne aulláp ku-tipázui-sig (zauín), métu illaát etg u-síg zillákt. Kauá éneka, uáko lapé-hem-g, inás-nuhíne-na, káa i-talapósa-taná, káa i-hína: Tóta, zalauí kí-nim inpei-nim uétu Ina us uáu-na-káu-nas, métu In-im ués yug iné-kú-tas; ka-m-kúus Im nekí-se, kúus In ki-yú (usk ize: ka-m tinúkin nek-ái-tamg, kúus i-taz, ka-m-kúus he ués timíne, kúus In ki-yú). Kauá éneka inás-pai-nó-tok-a (metáu-na), kimet éneka i-piním-siná (káa inás-sap-óg-na), káa imém sílu euí-nin i-sayógo-siná, kauá i-uapsimé-yui-siná mistakánp-it-g. Kauá éneka (metá-hám-g uáko) inás-nuhíne-na; kauá (i-talapósa-ta-na), metá-hám-g yug-títe ziegken i-talapósa-na. Kauá éneka inas-pai-nó-ya metáu-na uáko metá-ham-g, kauá inés-na: Pinmík-itg uáko, uág

imamá-sapá-yáu-tgi (*rest*). Uáko zahá: uáko i-zahá-za (ka-g-kuné Ina zillákt i-ni-éi-tete-i-síg tuélka-pg), ka-kuné Titókan-m Miáz ini-ín i-uzé-teté-sa ka-kapsis-nim ipsús-g. Kahú ógalakéik-ítgi, ké-pékus. Máha! uáko kíe i-kákam-ni-sá (Judas-nim) ka-g-kuním i-ni-éi-teté-i-sa Ina (zillákt tuélka-pg).

158. JESUS IS BETRAYED AND TAKEN.

John xviii:3-12; Luke xxii:47-54; Mark xiv:43-52;
Matth. xxvi:47-56.

Holy Thursday night, A. D. 33.

Ka-kauá kóoz i-ziégk-zená (Jesus), kauá Judas i-pái-na, kauá inág-paik-á illágane titókan soltas, ke-imé i-úi-nept-ínig totós-ma ualz, káa tatós-ma hézu, káa tatós-ma (kámu uág zuizítkt uág) zapálakáuit-as: yug-ma-ná titilú-nim uág ti-talapósa-nauát-óm mi-míogat-um p-u-ímte-saná (Judas-ínag-na); kauá Judas-nim ináz-inúkti-ái-saná. Kauá Judas-nim anúkt-kínikai inás-ta-zúkua-zaná, kaa inás-ta-ísemtuk-saná i-inpé-uat-óna, káa inés-na: Ka-g-kunía in a-hímka-zák-u, yug-pí i-ues Jesus, kunía etg ep-u-létpe-yu, káa epe-néhne-nu, uág epé-ui-ég-nu. (Kunú-azánu) ka-kauá (Jesus-na) pá-pai-nó-ya, kauá Ipné pé-uselistak-á, uág péne: Kaiziyéuyeú, Míogat, kauá-ttíte káa pa-hímkazák-a. Kauá Jesus-nim péne: Itú-pg kiéik-sa he, láutuá? Judas, kúus himkazákit-kí pi-íni-éi-sa-m tuélka-pg Ina zillákt? Kauá inég uáko Jesus ipné-zúkua-zaná: kúus Ina i-kú-tetésig, zauín inés-uékúni-a, káa inés-na: Isí-na e-péui-éik-síg etg? Kauá pá-zuyátka-láik-sána: Jesus-na Nazareth-pu-na (e-péui-síg). Kauá Jesus-nim inés-na: *In ués*. Kauá Judas ipí-nka kuné i-usétu, káa i-hípe-ya. Ka-kauá Jesus-nim inés-na:

In ués, kauá kun-ma-innig (úikalú tuélka) ele-k-ípg ipé-tiskeíkaik-á, kaa ip-á-t-kaákalíka. Kauá éneka inés-sepni-a: Isí-na e-péui-síg etg? Kauá ipe-hína: Jesus-na Nazareth-pu-na (e-péui-sig). Kauá Jesus-nim inás-mistakánp-a: Uáko etg izá-ka: In ués; zalauí etg Ina ipéui-sí-nim, kauá kin-ma-ná (ke-g ués inékinikt) e-uí-sapé-ziklí-tgí. Kauá-nnag Jesus-na pá-k-tát-zaná, káa ipsús-ki pe-énpi-tete-sína (métu kóoz uétu a-zahá-zina kúus ku-tas). Kauá Jesus-nim inékinikt lauít uáko i-zúkua-zina, kúus Jesus-na tuélka-nm pé-ku-tete-síg, kunú-azánu Jesus-na pé-zena: Miógat, uét-eg ualáz-ki apá-aptáya-nág? Kauá Simon-Peter-nim e-uéka uálz, kauá i-t-ká-nakát-ta uálz, kauá náks-ina hama-ná pá-uauyan-nia ualáz-ki uapsúg-p-kínikai mazáyu, káa p-ú-sup-én-nia. Yug-pním háma-nm e-uéka uanikt Malckus, káa yug-pí miógat-um talapósa-nauát-óm e-uéka inékinikt Kauá Jesus-nim Peter-na péne: Kalú uáko; ipétei, kahú, uálz; etké ka-kalú uálz ipé-enp-ú ualáz-ki-ttíte (ualz-ki-ttíte) ipé-tinug-nú. Manáma im nekí-se, Peter, ku-g au-náh-múnag Na-Tóta-p illáganósos (illáganiósos) angels (uí-uap-ziáu-nauát, soltas), ui-uapáyata-uát, mís-eg ka uétu inítamg? Kauá minmaí i-zahá-nu yug-ke í-ues tímenin ziég-en: kúus í-ues kú-tas (In ués étgau-nas uág tinukí-nas), Mís-eg uétu In iné-kú-yu inpeí-pa, yug-ka-g Pisí-nim iní-a? (Usk ize. Mís-eg In uétu étgau-nú uág tinug-nú, ka-g-kúus Na-Tóta-m i-timmíu-nai-sá?) Kauá pe-énp-e ue-súp-ís-na maziú-na, káa kunía háma-na pá-zapalístak-tok-án-nia (pá-zapalístak-án-nia), káa taz kúus-títe e-t-ká-uzé-yá mazáyu. Kauá-ttíte Jesus-nim inés-tenué-ya titókan-a illaganí-na, káa ti-talapósa-nauat-óna titilú-na uág mi-miógat-úna, káa úikalú-ná ka-kalú-mám pá-pai-nó-saná, káa kúus inés-na: Usk pegaúya-na etg pai-nó-sinm, ualz-uínen uág hezu-uí-nen

inpi-té-zinm. Metu In uzá-kaká uyá-lahéi-pa imém-pa Talopósa-nuas-pá, kauá uétu máua inpe-níg-i-nmá (inpi-sínma): métu (éte-pem) kikauá-nnig etg zahá-zig imém lahéin, etké (enimkíniku-m éte a-zahá-za lahéin, kaa) séktit-nim a-zahá-za kapsikáps-néuit. (Kun-kí ziegk-ki usk (1) ipné-enia imém-g.) Kauá-nnag soltas-nim uág imém miógat-um uág Jews-nim zi-zapalignik-auát-óm Jesus-na pe-énpi-saná káa p-u-létpe-saná, kauá pe-néhne-zaná (p-anág-paik-saná) imekaís-nim talapósa-nauát-om inít-gi. Métu inékinik-ít-pim laám-nim Jesus-na pá-ulalíg-ná-pik-saná. Kauá tégat-um náks-inim pe-tuík-zená Jesus-na, kauá yug-pné inpé-uát-óm pe-énpi-sená zízkan-pa, métu tégat i-t-k-ou-péukeí-na zízkan, káa zízka-nút i-ulalíg-na.

159. JESUS BEFORE ANNAS. FIRST DENIAL OF PETER.

John xviii:13-24; Luke xxii:54-57; Mark xiv:53, 54 and 66-68; Matth. xxvi:57-59 and 69, 70.

Holy Thursday night, A. D. 33.

Kauá Jesus-na pe-néhne-zená annúkt-kínikai Annas-pg, etké ipí píses e-uéka imekaís-nim talapósa-nauát-óm Caiphas-nim. Kauá Peter-nim uag náks-inim inékiníkt-pamá-m (páis John) Jesus-na uayát-kag pé-uy-ék-zená uág pé-uyá-tuík-zená. Kauá yug-pí nakz tuig-nét zúkua-nin é-uéka imekaís-nim talaposa-nauát-óm, kunú-azanu a-ház-a ipéliki-likít-g-zim (métu emti-kínikai-g), ka-kauá Jesus a-ház-a: métu Peter piskíska i-usétu: kauá yug-pním tuig-net-óm

(1) usk ipné-sap-énpé tuélka-kí.

péne kunía, ke-ipí pískis i-ualék-zená, káa Peter-na pá-sapa-ház-a. Kuné pískis-nim imit-kinikai, métu iní-nim émti-kinikai, kuné álla ani-sína, etké i-zuéi-ziná, kauá titókan kuné allápa i-tamáyak-atk-siná (*sit together*), káa Peter ipínka kune i-uágsil-aták-saná (*sit near the fire*). Kimet áyat-um náks-inim, ke-ipí pískis i-ualék-zaná, Peter-na kímte-pg (katát-ipg) pe-ki-yú-ya, káa pene: Jesus-nín etg kuné ui-sína: mis uétu he ués Jesus-na tuígnét? (itku Jesus-nim tuígnét)? Métu Peter ipné-tauk-á illáganí-pa titóka-pa, káa i-hína: Ayat, uétu in ués Ipné tuígnét, uétu e-zúkua-za, a-síua-za yug-pné. Uétu zúkua-za, uétu mizí-se, ku-m maná he ize. Kauá Peter i-kú-ya; kauá uasuásnu inmía.

Kauá imekaís-nim talapósa-nauat-óm (Annas-nim) Jesus-na pe-sépni-a: Me he ués imím inékinikt, káa itú-ki he anés-tamtái-tatu? Kauá Jesus-nim pá-mistakánp-a. Ka-g-kauá In ziég-na-kaká, kauá kunku illáganí-pa titóka-pa anás-tamtái-na-kaká Synagogue-pa (pi-ámki-nuás-pa) uág Talapósa-nuás-pa: kauá uétu máua iné-sapalúk-in itku paleís pa ziég-na-kaká: káa itú-áin Ina sépnise-m-hé? ka-g-kun-mam Ina i-mizía-níká, kun-ma-ná anás-sépnih; máha! Ina lauít i-zúkua-nai-síg ziégk-en. Ka-kauá kúus i-ziégk-zaná, kauá kune-pkí ziágk-epg náks-inim sóltas-ním (inpé-uat-óm) pá-ipátak-án-nia mástái, káa péne: Kúus, na? a-zúyatkaláiksa-hé imekaís-na talapósa-nauat-óna? Kauá Jesus-nim pené: Zalauí In kapsís ziégk-zaká, kahú tamápaik-á-nim míne-g kapsís izá-ka (maná ka-k izá-ka kapsís): métu zalauí taz In ziók-zaka, káa itú-uazét Ina mástái pí-ipátak-ái-sa-m? Kauá Annas-nim p-u-ímte-ya Jesus-na ualétp-is-na písés-g Caiphas-pg, ke-ipí i-uéka tékas talapésa-nauat, ka-kunia uáko pá-amgi-nó-saná *ú i k a l ú - n m* ti-talapósa-nauat-óm, uág scribes-pu-m titilu-ínag.

160. JESUS BEFORE THE SANHEDRIN. SECOND AND THIRD FALL OF PETER.

John xviii:25-27; Luke xxii:58-62; Mark xiv:55-64 and 69-72; Matth. xxvi:59-66 and 71-74.

Holy Thursday night, A. D. 33.

Kauá yug-me-m titilú-nm ti-talapósa-nauát-om uág mi-miógat-um pé-péui-saná ti-tamápaika-uat-óna inéh-miséme-uat-óna, etké Jesus-na kun-kí p-ó-p-ziáu-ni-pázui-sana, métu káa pa-hauk-sana (pa-uáuk-saná), inég illaganí-ue-m pe-néh-misémi-siné, métu pa-néksap i-tamtái-ziná. Kimet káa ipa-pái-na lapú inéh-miséme-uát, káa ipe-hína: Ki Jesus kúus i-hína: In a-n-ká-zikllik-án-niu Akamkínikú-na talapósa-nuás titókan-m ipsús-ki ani-ín, kauá kuníg metát-zikiú-pa a-haní-tok-án-níu nakz uétu ipsús-ki ani-ín: métu imém tamápaik-t uétu e-usína kúus-zim, métu pa-n-néksap. Kauá imekaís-nim talapósa-nauát-tóm i-usékaik-a, kauá Jesus-na péne: Káa uétu manáma Im anás-mistakánp-sa ka-m-kun-má-m i-tamápaik-ái-sig Imené kut? Métu Jesus sáus i-uéka, káa uétu i-mistakánp-a. Kauá éneka imekaís-nim talapósa-nauát-óm pe-sépni-a, káa péne: Akamkíniku-uazét, ke-ipí i-uákas, sépni-sa-he, kahú, lauít nés-nim: Uet-he ués Christ? uet-he ues Akamkíniku-m uatásk-is-nim Miáz? Kauá Jesus-nim péne: In ués. Métu kúus In etg ize: Kóóz etg (Ina) Titókan-a Miáz-pa pe-eg-nú-kum uapsúg-p-kíni-kai Akamkínikú-pa Pisít-pa, uagsilik-is-na, kauá ipélik-ít-ki In Takeíku imekaís-ki kapsikáps-néuit-ki akamkínikai-kínig. Kimet imekas talapósa-nauát ipná-uigtátk-án-nia sámga, káa i-hína: Akamkínikú-na p-ú-tgitim-ú-sa (kínim háma-nm), káa itú-áin úyi-kínig éneka e-péui-sig tamápaik-auát-óna? Máha!

uáko etg a-mizi-ái-si-ka oksoks-ná-timt (1) uág uetgitim-út Akamkínikú-na : káa manáma etg nek-síg. Kauá uikalú ipé-hína : Tinukí-nas í-ues (uapziáu-nas í-ues).

Ka-kauá Peter-nim ináz-atta-á-pik-tatá-sána, kauá náks-inim éneka áyat-um pé-eg-na (Peter-na) áttit-g, kauá inés-na titókana, allá-pa : Ki háma Jesus-nin i-u-sína (ítku ,ki-niin Jesus i-u-sína). Kauá Peter éneka ipná-tauk-á, káa i-hína : Uétu e-zúkua-zá, a-síua-za yug-pné háma-na. Kauá éneka i-usétu allá-pa Peter, káa titókan-m pé-zena : Mis uétu he ués kunia háma-na tuígnét? Kauá Peter i-kosism-na, káa i-hína : Uétu in ués (kunia háma-na tuígnét).

Kauá kuníg ku páis náksz-ipa liklí-pa, kauá nakz éneka háma i-hína : Ki háma (Peter) ikúinu Jesus-nín i-u-sína, etké ipí-nka í-ues Galilea-pu. Kauá ku mázua-nm katát-ipg pe-ki-yú-saná Peter-na, káa pé-zena : Lauít he ués kuná-má nakz, etké imím-níg-nim ziegk-en-m i-tamápaik-sa-hé. Kauá imekaís-nim talapósa-nauát-óm inékinik-it-pím náks-inim Peter-na pé-súka, ka-kuním pé-súka Peter-na, kuním láutua e-uéka, ka-kunia p-ú-sup-én-nia mazáyu Peter-nim, kúus-ki lauít pé-súka Peter-na, káa péne : Mis-ma-g (mis-eg) uétu imené he ak-zá-ka temánik-ít-pa Jesus-nín? (héee! ak-zá-ka-hé). Kauá Peter éneka ipná-tauk-á kapskáps, kaa-ipn-útgi-tim-ú-ya, káa i-hína : Háma, uétu in zúkua-za imím ziegk-en, láuig he pí-ze-m : kauá ipn-útgi-tim-ú-ya, kaa i-t-kupalása-ya, káa i-hína : kinnia háma-na (Jesus-na) á-síua-za úiluíp. Kimet káa uasuásnu kun-má-innig inmí-a éneka. (Kauá-ttíte Jesus-na pé-néh-ne-ziná ku mipg), kauá Jesus-nim kuné Peter-na pá-kaláu-nó-ya (pá-t-ká-kilau-nó-ya (2) uág p-u-lég-na : kauá takláí Peter-nim Jesus-na

(1) oksóks-tímt. (2) pa-kaláu-nú-kau-ná.

pé-timípní-én-nia ziegk-en, yug-ka Jesus i-ziegk-za-ká: Uasuás-nú-nim inmi-tés-g lapé-hem-g, kuné he síua-nú-kum metá-hám. Kauá lamlamát a-hátta Peter, káa komáiz i-uíi-tamáu-na ipná-tanani-t-kí. (Kauá kuníg kunku i-uíi-na meta-áptit enmíuit.)

161. JESUS INSULTED AND MOCKED.

Luke xxii:63-65; Mark xiv:65; Matth. xxvi:67, 68.

Holy Thursday night, A. D. 33.

(Ka-kauá Jesus uáko tamálui-yú-in tinukí-nas i-uzéya) kauá kuníg Ipné mástái pé-tulzé-i-saná, káa pé-epté-i-saná uág pá-ipátak-ái-saná, káa pe-zepinmí-sená, káa pá-uáuyá-zaná, káa p-ú-lakílk-ái-sána sílu uág pá-ipátak-ái-saná más-tái, káa pé-sépni-saná, káa ipé-hína: Kahú atázag (*guess*) ke-m Im ués Christ, isí-nm ipátak-sa-hé? Kauá úyi-kínig pam-náma pé-ui-kú-saná uág pe-oksóks-tim-ú-saná illágane yug-mem, ke-imé-m pe-népte-sena Jesus-na.

162. JESUS AGAIN BEFORE THE SANHEDRIN.

Luke xxii:66-71 and xxiii:1; Mark xv:1; Matth. xxvii:1, 2; John xviii:28.

Good Friday morning, A. D. 33.

Kauá kuníg méimi, méyui-níg, ka-kauá úitaz i-kaáu-zaná, kauá pi-ám-g-na úikalú mi-míogat ti-talapósa-nauát, káa úikalú titílu, káa scribes-pu, káa úikalú ti-tamálui-auát Jesus-na tamálui-yú-tas tinukí-pgi. Kauá Jesus-na pe-néhne-zana pi-ámk-ipg; kauá pe-sépni-saná, éneka, uág

(1) pa-kaláu-nú-kau-ná.

pé-zene: Uet-im he ués Christ? kahú, nés-nim. Kauá Jesus-nim inésna: Ku-pam-ág i-nag, káa uétu etg pa-mizkúinek-támg ,kauá ku-pam-ág sépni-tag, káa uétu etg pa-mistakánpi-támg, káa uétu etg pa-n-káp-kúik-támg. Métu kóoz (In ke-k-In ués) Titókan-m Miáz uágsilík-u uapsúg-pkínikai Akamkínikú-pa Pisít-pa kapsikáps-néuit-kí. Kauá kunig úikalú ipé-hína: Kúus-kí Akamkínikú-m Miáz he ues? na? Kaua Jesus i-hína: Koimís! Ka-pam-kúus etg izíg (kúus In ués, Akamkíniku-m Miáz). Kauá ipé-hína: Káa itú-áin éneka a-sayógo-sig tamápaik-auát-óna? Nun-níg etké a-mizi-ái-síká Ipné ziegken (Akamkíniku ipné-eza uág ipn-áni-sa). Kauá úikalú ipa-ógalik-á, kauá Jesus-na p-u-létpe-sana, kauá pe-néhne-zana Caipha-pkínig miógat-um inít-g (Ponce Pilát).

163. DESPAIR OF JUDAS.

Matth. xxvii:3-10.

Good Friday morning, A. D. 33.

Ka-kauá Judas i-zúkua-zaná, uáko Jesus-na p-úkít-k-saná uág pa-tamalui-yú-saná uapziáu-nas, kauá ipná-tananiá, káa ináz-ináh-ziklí-tok-ó-ya yug-pí meta-áptit kízui titilúna ti-talapósa-nauát-óna uág mi-miógat-úna, káa inés-na: Etg kapsís-ui-nút in itamiá-ya (háma-nm) kikát, kúus-kí kapsís imékas in kú-ya. Kauá yug-mé ipé-hína: Itú káa yug núnm-áin (uétu kun-kí pe-timmíu-nu nun), im-níg kalá he tim-míu-nu. Kauá Judas-nim kunía meta-áptit-ná kizúina Tala-pósa-nuás-pa p-eksím-tukáita-ya (*threw with the bag*) (ítku p-eksím-yak-zásk-a, (*threw by pouring*), káa a-hát-ta, kauá i-kú-ya, káa ipn-ú-laukak-ta-ná. Kauá yug-pí kízui ipá-zápkilak-á ti-talapósa-nauát, káa ipé-hína: Ki kízui uétu

i-talapósa-nuás-áin, etké í-ues kikat-ín. Kúus-kí ipé-tim-míu-na, káa yug-pí kízui ipá-tamiá-ya uétas-g temikás-áin pi-páinat-ó-áin istukuás-ain (istúkas-áin).

164. JESUS BEFORE PILATE.

John xviii:28-38; Luke xxiii:2-7; Mark xv:2-5; Matth. xxvii:11-14.

Good Friday morning, A. D. 33.

Ka-kauá uáko úikalú-nm mi-miógat-um Jesus-na p-ú-kít-k-saná uág pa-tamálui-yú-sana uapziáu-nas, kauá éneka p-ú-létpe-saná káa pe-néhne-zená Ponce-Pilát-nim miógat-um uétas-pamá-m inít-g (uékít-k-as uetkaláik-is-pa tinukí-nas). Kauá uáko i-kaáu-zana; káa Jews-titókan-m Ponce-Pilá-na uétu pa-haz-ó-saná, káina sipgsipg i-pe-uzé-yó-ka, káa uetu taz Pascka ipá-hip-ó-ka: (etké kúus e-u-sína timíne, zalauí Ponce-Pilá-na talapósa-nái-na pá-haz-ó-yu, kauá kapsís pe-uzé-yu, sípg-sípg, káa uétu taz pa-zahá-nu, ka-n-yug zahá-tatá-síg Pascka). Kanú-azánu Ponce Pilá-nim ináz-att-ó-ya émti-kég, káa inés-na: Itú kinnia háma-na a-tamápaik-ai-sig? Kauá pé-zená: Ku uétu i-ua-tág kapsís-níg, káa uétu im-ené inág-paik-o-sinág. Kauá Ponce Pilá-nim inés-na: Kahú, imém-níg-ki tamáluit-ki u-kít-k-ítg. Kauá Jews-nim pé-zená: Uétu mínia núnim u-síg uápziáu-nas (uetkaláik-is-pá). Kuné, yug-ka i-ziégk-zena, Jesus-nim a-zahá-na ziégk-en: Ina uetkaláik-is-gi ipé-uéuzék-u. Kauá kuníg Jews-nim kúus pa-tamápaik-ái-saná Jesus-na: Kínim háma-nm nunim-níg-na titókan-a inás-sapá-kapsísuú-tetú, inés-tetú titókan-a: uétmet imém-ú-zeti-ú Cæsar-pg (miógat-upg), kauá ipné-tetú Christ Miógat. Kauá P. Pilát a-ház-tok-á, káa pé-mú-na Jesus-na, káa pé-sépni-a: Uet-Im he

ués Jews-nim Miógat? Jesus-nim péne: Uet-im im-níg kúus he pí-za-m, ítku neksép-nim he ipa-tam-táina Inim-ki, káa kúus he i-sap-é-zik? Kauá P. Pilá-nim péne: Mis Jew-titókan in ués? Imím-níg-nim titókan-m uág titilú-nm ti-talapósa-nauát-óm ipa-nág-paik-á he ínim-pgi: manáma Im ha ku-sá-ka? Jesus-nim pa-mistakánp-a: Inim uétu uétas-pamá ués miógat-úit: zalauí kúus ua-tág Inim miógat-úit uétas-pamá, kauá Inim inékiník-nim (inékinikí-nim) i-uapá-yata-sínag, éteg pi-uapziáu-nag In-uazét, káa uétu Ina inpi-sínag Jews-nim. Métu uétu uétas-pamá Inim ués miógat-úit. P. Pilá-nim péne: Kúus-kí he ues miógat, náaa? Kauá Jesus-nim pá-mistakánp-a: Koimís! im-níg he íze, In ués miógat; kúus-áin In miapkaáu-ya kínne uétas-pa, káa kúus-áin kínne uétas-pa In pái-na, ikúi-timt (ikúi-néuit) titókan-a a-sapázúkua-ta-má: kunú-azánu ka-kalu-mám ikúi-timt (ikúi-néuit) e-u-síg, kalu-ním Ina ziégken i-mizi-ái-sig. Kauá P. Pilá-nim péne: Kauá itú í-ues ikúi-néuit (ikúi-timt)? Kauá Jesus-na pa-hat-tá-pik-a (miziyó-go-yái) (1), káa Jews-na ináz-at-tó-ya, káa inés-na: Kínnia háma-na in a-uák-ai-sa kapsís kut. Ka-kauá illágane kut pa-tamápaik-ái-saná Jews-nim, kauá Jesus sáuis i-uéka. Kúus-ki P. Pilá-nim péne: Káa manáma uétu he anás-mistakánp-sa? uet-ím anás-mizí-sa máze kut i-tamapaik-ái-sig-hé? Kauá Jesus uétu manáma i-ziég-na; káa kun-kí sauís-nim uizét-ki i-ziuái-tamáu-na P. Pilát, káa i-hína: Kínim háma-nm zaya us kapsís kut. Métu Jews-titókan kátu kapís ipéziég-na, káa ipá-tiúg-na: Inás-sapá-kapsís-úí-tetú titókan-a, káa inás-tamtái-naik-tatú Judea-pa uétas-pa, Galilea-pkínig núkin. Ka-kauá P. Pilát inás-mizía kinné-pg ziégk-epg, Galilea,

(1) miziyái.

kauá inés-sépni-á: Uet-í-ues ki háma Galilea-pu? Kauá pézene: Galilea-pu í-ues. Kauá P. Pilá-nim Jews-titókan-a inés-sape-néhne-na Jesus Herod-pg, etké kauá-ttíte i-uéka Jerusalem-pa Herod Galilea-pu-m miógat. (Kúus i-tim-míu-na P. Pilát: Jesus us Herod-nim titókan, kúus-ki Herod-nim p-úkít-k-u, káua uétu in P. Pilát.)

165. JESUS BEFORE HEROD.

Luke xxiii :8-12.

Good Friday morning, A. D. 33.

Ka-kauá Herod-nim Jesus-na pe-ég-na, kauá i-llói-tamáu-na, etké lahéi-nnig pé-eg-ni-pázui-saná, illágani-néhem etké Jesus-ki pá-uyá-tamtái-ziná Herod-na, kúus-kí pe-n-nek-séna uág pe-ttimmine-zená (pe-ttimné-zená) Herod-nim, ku-g páis ziziuáiz kut Jesus-na eg-néi-teté-sa ki-takz; kunúazanu illaganí-ki ziegk-ki (illágani-néhem) pe-sépni-a Jesus-na; métu uétu káa pa-mistakánp-a Jesus-nim. Kauá titilú-nm ti-talapósa-nauát-óm uág scribes-pu-m Jesus-na pa-tamápaik-ái-saná kut: métu Jesus kunku saúis i-uéka. Kauá saúis-uazét Jesus-na pá-pála-zaná Herod-nim inékinikt-inag-nim, káa pé-zepinmí-saná, káa gaigáig sámga pá-sapá-samkeí-saná (ka-kúus étilpin). Kauá kuníg Herod-nim pá-sapá-ziklí-tok-á Jesus-na P. Pilát-gi. Kauá kuné lahéi-pa Herod uág P. Pilát láutua pi-haní-a, káa láutua-ín ipé-uzé-ya, métu anúkt-kínikai pí-zimg-na-nígna uág pi-geízem-nú-nígna.

166. JESUS IS LED BACK TO PILATE.

John xviii:39 and xix:1; Luke xxiii:13-23 and 25; Mark xv:6-15; Matth. xxvii:15-26.

Good Friday morning, A. D. 33.

Kauá kuníg P. Pilá-nim inás-zapá-ámk-a mi-miógat-úna ti-talapósa-nauát-ona, uág titilú-na, káa inés-na: Pá-nág-paik-ú-ma etg ki háma (Jesus), usk titókan-a sapá-kapsís-ui-yauát; métu inég in lauít e-sépni-a, káa etg a-tamápaik-ái-sig illágáne kinnia háma-na, zauín in (1) a-uák-ai-sá kapsís kut imékas. Kauá etg in sapé-kiyá Herod-pg mió-gat-upg, káa ip-ním-ka pa-uák-án-niá (2) imékas kut (uétu íze ki háma í-ues tinukí-nas). Kunú-azánu in a-taátk-u uág ú-psisúik-u, kauá e-n-kép-kúiku uág ú-péukeí-nu.

BARABBAS. PILATE'S WIFE.—Kauá imekaís-pa zahá-pa kúus i-ko-kána Roman Miógat Judea-pa: ipním pá-n-káp-kúig-kaná náks-ina ualétp-ís-na séktis-pa, ka-kunía titókan-m pá-sáig-na-nígna. Kuné séktis-pa i-uéka ualétp-in kikauá nakz kapsís-nig háma uánik-ín Barabbas, ke-ipí i-uéka pegaúya, uág sapá-kapsís-ui-auát, uág uáptamáu-na-uát. P. Pilanim Jesus-na pa-n-kápkuik-tipázui-saná, kunú-azánu Jews-titókan-a inés-na: Minikú-na ka-k-á-n-kap-kóig-kóka Barabbas-na ítku Jesus-na, ke-ipné p-ú-nik-ténig Christ? Etké ipí (P. Pilát) i-zúkua-ná ti-talapósa-na-uát-óm Jesus-na, kúus-kí-níg ketém-kínig, p-o-pziáunipázui-siná, kunú-azánu p-u-létpe-siná, uág pe-néhne-zená ipním-kí. Kauá-ttíte, kakauá kóoz uekítki-nués-pa i-uagsú-zaná P. Pilát, kauá kuné-pkí P. Pilá-nim iuépne-pim a-pái-na ziegken: Uetmet

(1) a-auák-ai-sa. (2) pa-hauk-án-niá.

manáma he ki-yú, P. Pilát, taas-níg háma, uag tukúg í-ues Jesus, uetmet manáma kapsís a-tamálui-yú-yu: kin-uazét Jesus-uazét illágane in a-uék-sa-ka ki-takz, ka-g-kun-kí imékas in timnének-sa. (Ka-kauá kúus-kí i-galélei-zaná P. Pilát, kauá-ttíte) mi-míogat-um ti-talapósa-nauát-óm uág titilú-nim titókan-a kúus pé-tenue-sína uág pa-ta-áni-sína (*persuaded*): Etg úikalú pe-nú: Barabbas nas-nikáp-kúik-ánim, káa Jesus-na ó-pziáu-n (Barabbas-na e-n-képkúi-g). Kunú-azánu ka-kauá P. Pilá-nim éneka inés-sépnia Jews-titókan-a: Minikú-na ke-k-é-n-kep-kúik-u Barabbas-na ítku Jesus-na? Kauá úikalá Jews-titókan náks-ini-kí ziégk-kí kapís ipé-tiúg-na: Barabbas-na e-n-képkui-g, ópziáu-n kinnía (Jesus-na). Kauá P. Pilát-nim éneka inés-tenué-ya, etké Jesus-na pa-n-káp-kúik-ttipázui-saná, káa inés-na: Káa manáma-g kú-teté-sa kín-ki Jesus-ki, ke-ipí í-ues Jews-nim Míogat uanik-ín Christ? Kauá úikalu éneka ipe-tiúg-na: Ke-i-uízes uetkaláik-is-gi uéuzék-in. Kauá éneka, uáko metá-ham-g, inés-na: Mis, kapsís etké i-ku-ya ki Jesus? in a-uák-ai-sá kapsís kut, uétu itú us. Métu titókan katu kap-ís ipé-tiúg-na: Uetkaláik-is-gi uéuzek-in ke-i-uízes.

PILATE WASHES HIS HANDS. Kauá uáko P. Pilá-nim inás-zikáu-na Jews-titókan-a, káina imékas kaksís ipa-kú-tag; kunú-azánu kus iníp-a (ualím kus), káa ipsus i-uápáik-a, káa inás-uápaáik-ó-ya, káa inés-na: In ués kikát-nut kínig háma-pkínig, kínim taás-nim háma-nm kikát zaya ínim-pa ués, kinnia kapsís-ui-nú-na háma-na uétu in a-sapá-hátt-ai-sá kikát, etg imé u-síg sukt, etg pe-timmíu-nu kun-kí. Kauá úikala titókan ipé-hína: Nunim-pg a-uála-nag ipním kikát, uág núnim-pg ma-máyaz-gi. Kauá ipná-yallua-kí P. Pilá-nim pé-n-kepkuík-a Barabbas-na, káa Jesus-na pa-sapá-uáuya-ná.

167. JESUS IS SCOURGED AND CROWNED WITH THORNS.

John xix :2, 3 ; Mark xv :16-20 ; Matth. xxvii :27-31.

Good Friday morning, A. D. 33.

Kauá Jesus-na zillákt pa-uí-uáuy-ái-saná, kauá úikasilíg ú-ípt-in uág kika-á-zim zillákt é-uzé-ya. Kunig (ku pais neká-pa liklí-pa, kauá éneka) soltas-nim (P. Pilá-nim pi-uápziáu-nauát) Jesus-na pe-néhne-zená émti-kég, inít-kínig pa-nakát-zaná, kauá kuné Jesus-na úikalu-nm soltas-nim pa-ámgi-nó-siná, kauá sámga pá-n-kákkolk-saná, káa pa-sapá-samkeí-saná, hilpíl kuzkuz kapsís sámga, káa sísínim-nim isús pa-háni-ái-saná, káa pá-sapa-súsi-saná, káa túikeíks (us pipzákt) hézu pe-sapé-enpi-sáná uapsúg-pkínikai ipsúski (ipsús-pa) ; kauá Jesus-na-ttíte (ipné-ttíte) pe-ki-yú-saná pa-n-nákz-iyí ; káa pé-uí-hitímlik-ú-saná, káa pé-zepinmí-saná, káa pé-zena : Kaiziyéu-yeú Jews-nim Miógat, kauá petulzé-saná, káa yug-ka inépte-na túikeíks hézu, yug pé-enpé-i-saná, kauá kun-ki hezú-ki úsus pá-uáuy-ái-saná.

168. ECCE HOMO. SENTENCE OF DEATH.

John xix :4-16 ; Luke xxiii :24.

Good Friday morning, A. D. 33.

Kauá P. Pilá-nim éneka Jesus-na pa-nakát-ta inít-kínig, káa pesapé-eg-na Jews-titóka-pg : Jesus i-uéka sísínim sapá-súsi-in, káa hilpíl samke-in (hilpíl samga e-uéka). Kauá P. Pilá-nim inés-na titókan-a úikala-na : ECCE HOMO, ki í-ues háma (ka-pam-kunia etg ó-pziáu-nipázui-síg), ki Jesus ináhkatt-ó-ma, lauít etg sap-ék-za, káa sapá-zúkua-za, in a-uák-ai-sa Ipné kut. Métu ka-kauá mi-miógat-um Jesus-na pe-

ék-zena, kauá ipá-tiúg-na: E-uéuzé-g uétkaláik-is-gi, e-uéuzé-g uétka-láik-is-gi. Kauá P. Pilá-nim inés-na: Imúnníg enpí-tgi, káa e-uéuzék-itgi uétkaláik-is-gi, in etké a-uák-ai-sa kut. Kauá ipe-hína: Nunim u-síg tamáluit, kauá tamáluit-kínig í-ues tinukí-nas, etké Akamkíniku-m Miáz ipna-án-i-sa (uág ipn-éze). Kun-kí ziegk-kí kátu imékas i-zikáu-na P. Pilát, káa a-ház-tok-á inít-gi, kauá kuné Jesus-na péne: Mínig he ués. Métu Jesus-nim uétu pa-mista-kánp-a. Kauá P. Pilát-nim péne: Manáma uétu pi-mista-kánpí-sá-m? mis káa uétu pi-zúkua-zam? Inim ués kapsikáps-néuit, ka-mag-kun-kí uápziáu-nag-hé ítku níkápkúik-tag-he? Kaua Jesus-nim péne: Imím saya he ua-tág kapsikáps-néuit Inim-pg, zalauí ku-m uétu Akamkíniku-m imené ini-ókó-mka yug kapsikáps-néuit. Kunú-azánu ka-g-kun-mám Ina ipa-nág-paik-á imím-pki kátu imékas kapsís-uit yug-mám e-usíg. Kuníg P. Pilát i-ttimmiú-za, káa usk i-timné-péui-yá: ku-g mínmaí a-n-kápkúik-tag. Métu Jews-nim kapsikáps pa-tiúk-zaná P. Pilá-na: Zalaúí kinnia háma-na ka-m-a-n-kápkúuik-tág, kauá uétu he ués imím láutua Ceasar (Roman-pu uyá-tékas miógat). Etké kepí ipn-áni-sa miógat, yug-pnim Caesar-na (miógat-úna) petuélkau-yú-sa. Ka-kauá P. Pilát i-mizí-sána kunépkí ziegkepg, kauá éneka pa-nah-kat-ta Jesus-na, kauá ipí (P. Pilát) i-uagsilik-a uekítki-nué-sa. Uáko zahá-nás-g Paska (1), alágp peg-nés-g (páis pótumt-pa uág náksz-pa liklí-pa). Kauá P. Pilá-nim inés-na Jews-titókan-a: Ki í-ues imém miógat: máha! ekítg. Métu Jews-titókan ipa-tiúg-na: E-ukkeí-n e-ukkeí-n, e-uéuzé-g uétkaláik-is-gi. P. Pilá-nim inés-na:

(1) hora tertia=9 a. m. i. e. a. 9 ad 12. hora sexta=12 m. i. e. a 12 m. ad 3 p. m.

Mis-eg imém miógat-úna ó-pziaú-nu? Titilú-nm ti-talapósa-nauát-óm pazuyátkaláik-saná: Caesar (Roman Miógat) u-síg núnim naks-iníg miógat. Kauá uáko P. Pilát ipná-yallua-nin i-timmíu-na: ke-g enés-tuíg-nei-sa Jews-titókan-a timíne, kauá-nnag Jesus-na p-u-kít-k-an-nia tinúkin uétka-laik-is-pa.

169. JESUS CARRIES THE CROSS.

John xix:16-17; Luke xxiii:26-32; Mark xv:20-21;

Matts. xxvii:31-32.

Kauá Jesus-na soltas-nim (pi-uapziaú-naúát-óm) pá-n-kagolk-ái-saná hilpílp sámga, káa Ipním-nig sámga pá-sapá-samkeí-saná, káa pe-néh-ne-zená, uétkaláik-is-gi uéuzek-as. Kauá pé-ni-sená uétkaláik-in hézu, káa Jesus-nim (pe-énpe, káa) pé-temkeíp-a, káa pe-néh-koímk-a kúgsi-pg, ka-yug Calvary (1) í-uánik-in. Kauá pe-neh-kik-zená kúus-títe lapúa-na (pi-p-pegauya-na) ka-kápsísui-ye-uát-óna uapziaúnas Jesus-inag (uetkaláik-is-pa). Ka-kauá uáko i-uéye-na Jesus uétkaláik-in temke-yán, kauá pé-ueukúni-a (Jesus-na) Simon-Cyrene-pu-m; yug-pi Simon i-ziklí-zaná temanikas-pkínig; kimét ipné soltás-nim pe-kosísim-nó-saná, káa pe-sapé-témkeíp-sená uetkaláik-in hézu, káa Jesus-gi pe-sapé-néh-tuík-zená.

170. JESUS ADDRESSES THE WEEPING WOMEN.

Luke xxiii: 27-31.

Good Friday, A. D. 33.

Illágani-nm titókan-m Jesus-na pe-néh-kík-ziná, Kauá a-hátuai-nim uí-úii-nis-nim pe-tue-ník-zina káa kapis pe-

(1) é-uanik-in.

uúí-nó-siná. Métu Jesus-nim a-hátuai-na inás-kaláu-nó-ya, káa inés-na: Jerusalem-pu-m páháma, (*páap filia*), uetmet pe-uúí-nu (pe-u-uí-nu) Inim-kí métu imém-níg-ki etg pe-uúí-nu uág imém ma-máyaz-ki: etké nakz i-zahá-tatá-sa lahéin, ka-kuné ipé-he-nú: Taz lilói-nin i-u-síg mi-miás-nut, ka-kun-mám illút-pa uetu epé-uzé-ya ma-máyaz, káa ko-yei káhas e-u-sína. Kauá-títte pe-hé-zenú mi-megsém-na uág ki-kúgsi-ná: Nes-také-lika-zé-m, megsam, nés-také-simi-zé-m, kúgsin (*crush us, hill*). Etké, ka-zék Ina kapsís-ui-nú-na kúus imékas i-sapé-hétgau-zíg, kauá métu katu imékas pe-sapé-hétgau-tatá-sig kapsís-ui-tís-na.

171. JESUS IS CRUCIFIED.

John xix:18; Luke xxiii:33-34; Mark xv:22-28; Matth. xxvii:33-38.

Good Friday, A. D. 33.

Ka-kauá ipá-pái-ni-kiká kugs-pa, ka-kuním e-uaníkt (ke us uaníkt) Calvary, kauá kuné Jesus-na pe-sapé-kú-saná maks-in kus (*liquid with gall*) (1): kauá yug Jesus-nim (*badly tasted*), pe-hímke-tíua-na (pe-hímke-síua-ná (3) métu uétu ipné-kú-ya. Kauá uáko úítaz pék-pa alágp (2), kauá Jesus-na pé-ueuzék-sená uétkaláik-is-gi. Kaua-títte yug-ma-ná lapúa-na pi-p-pégaúya-na uetkaláik-is-g, kúus-títte pe-ueuzék-sená; kauá pe-sa-usékaik-saná uetkaláik-is-na, uág pé-peilé-k-sená uetkaláik-is-na úi-metát-ína; Jesus-nim uap-súg-pkínikai pé-peilek-ái-saná pegaúya ná-k-ina, káa náks-

(1) mirrhatum vinum Mark.—vinum cum felle mixtum Matth. (2) See footnote p. 281. (3) pehímke-síuaná= did not perceive what it was.

ina zakkiág-pkínikai, kauá Jesus-na hépei pé-peilek-ái-saná uétkalaik-in. Kuné a-zahá-na Akamkíniku-m ziegken, yug-ké uakkeí-pa timé-nin e-uéka: Pé-n-nek-sénu, í-ues kapsís, káa ka-kápsis-pá i-hípe-sá. Kaua Jesus i-hína (ku mala-hám): Tóta, anás-uáu-ná-nih kin-ma-ná, etké uétu inemé-zúkua-nái-síg kapsís kut, (uétu lauít i-zúkua-zig).

172. THE INSCRIPTION. THE DIVISION OF HIS GARMENTS.

John xix:19-24; Luke xxiii:38; Mark xv:24-26; Matth. xxvii:35-37.

Good Friday, A. D. 33.

Kauá P. Pilá-nim Jesus-na pé-time-nái-saná tinukí-nas kut, káa uétkalaik-is-nim talám-pa tust (usús-pa) pé-zepé-listak-ái-saná yug kut-pamá tímes. Kúus pé-time-nán-niá kut: Jesus Nazareth-pu Jews-nim Miógat. Métát-ikí pa-n-neksáp-tímt-kí pé-time-nán-niá, Greek-tímt-ki, uág Latin-tímt-ki uág Jews-tímt-ki. Yug-pné tímes-na illaganí-uam pe-ék-zene, etké kimtem teuyanik-ás-kínig (Jerusalem-pkínig) i-uéka yug-pí kúgsin, ka-kuné Jesus pé-ueuzék-saná. Kunú-azánu titilúnim ti-talapósa-nauát-óm P. Pilá-na pé-zená: Uétu tukúg éte-m e-tíme-nan-niá: Jesus Jews-nim Miógat; métu tukúg e-tíme-ná-nih kúus: Ki Jesus i-zieg-na: In ués Jews-nim Miógat. Métu P. Pilá-nim inás-zuyát-kaláik-a: Ke-g yug e-tíme-nán-niá, yug-títe i-uzé-yu: (uetu a-láulimk-án-niu ítku a-uláulamk-an-niu).

Kauá soltas-nim, uáu-zák-nakat-pá pe-énp-éi-saná Jesus-na úikala ipn-ú-pelik-in (sámga), kauá pílept-ipá pe-uí-nik-ái-saná, káa ipehína: Kahú pa-n-nákz kie uí-inpi-síg: kauá ipé-ui-inpé. Métu nakz émti-kínikai (1) sámga é-uéka ti-

(1) tus-kínikai.

kípne-néi, káa soltas ipe-hína: Uétu kie apa-uígtátk-u, métu zekzemít-pa kie pi-hísi-nú ki tikipne-néi. Kúus-kí Akamkíniku-m a-zahá-na ziegken uakkei-pa tíme-nin: Pi-téka-ná Inim laám inúpelikin, káa pi-hísi-na Inim imékas sámga. Kúus ipe-kú-ya soltas; kauá ipé-taméya-kek-á, káa Jesus-na p-ú-lek-zená.

173. JESUS IS MOCKED. HIS LAST WORDS.

John xix:25-30; Luke xxiii:35-49; Mark xv:29-41; Matth. xxvii:39-56.

Good Friday, A. D. 33.

Kauá ka-kun-mám pa-ág-na-káu-zaná Jesus-na, kauá pé-zepinmí-saná káa pé-zená: Ête-m Akamkínikú-na a-n-káziklík-án-niú inít, kauá kuníg metát uéutukt, káa éneka a-hání-tok-án-niú, kahú, Im-níg uákas im-áníh: zalauí he ués Akamkímku-m Miáz, kahú temikí-m uétkaláik-is-kínig. Kúus-títe titilú-nm ti-talapósa-na-uátóm uág scribes-pu-m pe-zepinmí-saná, káa pé-zená: Kí-nim (Jesus-nim) uákas inás-aní-kaná titókan-a, métu Ipn-níg uétu minmaí uákas ipn-áni-sa. Zalauí Ipí í-ues Christ, káa Akamkíniku-m sáig-nín, káa Jews-nim Miógat, ke-itémiki-m uétkaláik-is-kínig, kauá nnag epé-mizkúinek-án-niú ziegk-en. Pe-t-kullúk-a (1) Akamkínikú-na, ke Akamkíniku-m kikauá uákas pa-áni-s; etké ipn-án-kaká, In ués Akamkíniku-m Miáz. Kauá soltas-nim kúus-títe pé-zepinmí-saná, káa pé-zená: Zalauí he ués Jews-nim Miógat, kahú, Im-níg uákas im-áníh.

First word. Ka-kauá Jesus-na kúus pé-zepinmí-sená, kauá Jesus takláí i-ziég-na kuné káa i-hína: Tóta anás-uáu-nán-ih kin-ma-ná, etké uétu (lauít) imemé-zúkua-náísíg (kapsís) kut (uag ziegken).

(1) tukelúk-se, I hope.

Second word. Kauá lapú pi-p-pégaúya lapít-ipa uétka-láik-is-pá ka-kápsis i-u-sína, kúus-ki imém-ka Jesus-na pézepinmí-sená: kimét kunémá nakz, ke-ipí i-uéka uapsug-pkínikai, yug-pí ipná-tanani-á: métu ke-ipí i-uéka zakkiág-pkínikai, yug-pnim Jesus-na p-útgitim-ú-ya, káa péne, zalauí he ués Christ, kahú, Im-níg uákas im-ánih, káa nune-nká uákas nas-aním. Métu ke-ipí uapsug-pkínikai i-uéka, ipním pa-taátk-a pegaúya-tua-ná, káa péne: Manáma! métu im-ka uétu Akamkíniku-na a-zikáu-za (a-kaán-za), inég he ués kúus-títe uezék-in uétkaláik-is-pá (ka-kúus Jesus)? Étenm nuna tukúg ipa-nás-sapé-tinúk-tué-zig, etké kapsís kie pé-kú-ya, métu ki (Jesus) uétu manáma kapsís i-kú-ya. Kauá Jesus-na pé-tenué-ya, káa péne: Miógat, timípni-úkum-hé, kam-kauá pái-ta-nú imím-pá miógat-úi-nuás-pa. Kauá Jesus-nim péne: Ki-tákz Inim-pa im he uizé-yu éisnués-pa.

Third word. Kauá uétkaláik-is-pá Jesus-pa katát i-uéka Jesus-nim Pika, kauá ipním azip Mary Cleophas uág Mary Magdalene kúus-títe kuné katát i-u-sína (uag John). Kákáua Jesus (uétalaik-is-kínig) Pika e-hég-na, símet i-usétu, káa pehég-na hímték-is-na (John-na), ka-kunía imékas pehéteui-ya (Jesus-nim), kauá Jesus Pika i-hína: Ayát (usk ize Inim kaánis Miógat), e-héki-n (kin-ia John-na), ki imím miáz he uizé-sa; kauá kuníg hímték-is-na (John-na) péne: E-héki-n, ki imím píka he uizé-sa. Kauá kuníg hímték-is-nim (John-nim) pe-énpe (Mary-na, káa pé-neh-ziklík-a, kauá píka é-t-ka-uzé-ya) ipním-pa inít-pa.

Darkness. Kauá alágp pék-apkínig í-sektí-a úikasilíg uétas-pa: metát liklí-in kásili i-séktí-a.

Fourth word. Kauá metát-ipa liklí-pa pék-apkínig (1)

(1) Our 3 p. m.=9 of the Jews.

Jesus i-ziég-na kapís, káa i-hína: *Eli ,Eli, lamma sabactháni* numípu-tímt-ki: Inim-Akamkíniku, Inim-Akamkíniku itú-uazét Ina (uékkei-zam-ka) nuhína-zam-ka? Kauá ke-imé kuné i-u-sína, ka-kauá ipá-mizía, kuné-má ku-mázua ipe-hína: Elias-na pe-mú-za kí-nim (Jesus-nim).

Fifth word. Kauá Jesus i-zúkua-ná, uáko úikala zahá-za ke-g-yúg ués kú-tas, (kóoz nakz zimkái étgaun, kunú-azánu) Hautnin Times zahá-nas, i-ziégk-zana: Kieg kaiyá-za. Kune i-uéka nakz íkai kakmám payu-nníg kitímkiitím kus (*vinegar*) yug-pí Jesus-na pé-sapé-kú-sená: káa kúus ipe-kú-ya, pe-énpisená ipúgipúg-na (*sponge*), káa túikeík-is-ki (*reed*) hezú-ki pa-zúkák-saná (*fastened*), káa pé-zulú-saná (*dipped*) payu-nníg-pgi kus-gi, kun-kí pé-zu-ki-yú-éi-sana (*reach up*) him iptilúis-ki ipúgipúg-ki, káa pá-sapá-zugzúg-zaná (*suck*). Kauá ku-mázua ipe-hína Uetmet é-u-ní-u, páis Elias-nim p-ó-páyata-yú-kum.

Sixth word. Ka-kauá Jesus kúus-ná pe-hím-ketíua-zana uág ipné-kú-ya, kauá i-ziég-na: Uáko i-hínaka-yín (usk ize, uáko úikala-ná In a-hínaka-ya; uáko zahá laám Inim étgaun).

Seventh word. Kauá éneka (lamtái, úinépt-ipg) i-ziégk-zaná kátu kapís: Tóta, iní-se-hé Inim uakkeís-uit imím-kí ipsús-gi. Kauá i-uéuteilék-a, káa ésin a-hát-ta (uakkeís-uit), (i-t-káukeí-na).

The veil of the Temple. Nature. Centurion, Etc. Kauá-ttíte Telapósanuás-nim háutnin kámu i-ua-yatátk-a tus-kínig etti-kag, kauá uétas i-uayati-úi-uikk-á, kauá titílu písue i-uáippék-a, kauá illágane temik-ás (sáuai) i-uáíppéka káa i-ui-uayá-tamá-ziklók-a, káa kúnig kum-kinikai a-háut-nis-nim ti-tinug-nís-nim a-pa-hátti-ma zillákt, káa kun-mám

illaganí-ua-na Jerusalem-pu-na pá-pai-nó-sana. Ka-kauá Centurion-m (soltas-nim miógat-um) úikala-ná kuniá zizuaís-na pé-ek-zená, kauá i-hína: Ikúinu ki háma i-uéka Akamkíniku-m Miáz. Kúus-títe Centurion-m inékinikt, ipázikáu-na, káa ipé-hína: Ikúinu ki háma í-ues Akamkínu-m Miáz. Kauá úikalá uálim titókan ipé-uí-ziklí-na timnének-in. káa imemé-ept-én-nia timíne ipsús-ki. Kauá úikala Jesus-nim laútua-ma Galílea-pkínig imékas ipe-hétgau-na ahátua-inag.

174. THE HEART OF JESUS IS PIERCED.

John xix :31-37.

Good Friday, A. D. 33.

Kauá kuníg, Jews-titókan-m pé-néh-mu-zaná P. Pilá-na, káa pé-zena: Nezmís he anás-sapá-n-kákop-ái-tag ni-nikát-pol-is-na uéyug, káa he ókkeí-nai-tag uáyat zillákt, etké uattíski imékasínig pá-záhá-nu, káa uétu i-taz zalauí metáunm zillákt uetkaláik-is-pá apá-uzá-yóká imekaís-pa zahá-pa. Kunú-azánu soltas-nim pe-ki-yú-sana, káa pe-nkékup-éi-sana náks-ina pegaúga-na uéyug, kauá éneka náks-ina, etké uákas kóoz i-u-sína. Metu ka-kauá Jesus-na pá-pai-nó-saná, káa tinug-nís-na (Jesus-na) pe-ék-zená, kauá uétu Ipné uéyug pe-n-kékup-éi-saná ,métu náks-inim soltas-nim iptikeíkeik-ás-ki pa-tamágalp-an-nia timíne, kauá kuné-innig lamlamát a-hátta (i-uéle-na) kikát uag ualim-kus (timné-pkínig). Kauá ka-kuním kunía ku-na pe-ék-zená, kuním-títe kúus i-tamtái-na, kauá ipním tamtái-n us ikúinu, kauá etg u-síg mizi-kúínek-ás. Kúus-kí i-zahá-na nakz háutnin Tíimes, keipi i-híze: Uetmet epé-n-kékup-éi-sanú pips; kauá éneka nakz Tíimes i-zahá-na, ke-ipí i-híze: Kunía pé-eg-nú kakunía, pé-zupilk-án-nia (timíne).

175. JESUS IS BURIED.

John xix:38-42; Luke xxiii:50-55; Mark xv:42-47;

Matth. xxvii:57-61.

Good Friday, A. D. 33.

Uako i-kulléuit-zaná ,kauá i-pái-na kuné Joseph Arimatea-pu Jesus-na zillákt inékái-nai-tas uetkaláik-is-kínig, uág temik-ái-tas. Yup-pí Joseph i-uéka kóis háma, uapzúg miógat uág laúit, káa Jesus-na tuignét paléiz i-uéka, etké Jews-na inás-zikáu-na-kaná: yug-pním uétu Pharise-pu-na inás-tuig-nen-niá timmíu-n Jesus-na uápziáu-nas. Ipi uáko kapsikáps aní-a timíne, káa pe-ki-yú-ya P. Pilá-na zikau-nái kauá pé-neh-mú-na Jesus-nim zillákt. Métu P. Pilát kóoz uétu i-zúkua-zaná, í-ues tinug-nín Jesus: Kunú-azánu pé-mú-na Centurion-a (soltas-na miógat-una), kauá pe-sépni-a Jesus-nim-ki tinukí-ki: Ka-kauá péne soltas-nim, uako i-tinug-ne Jesus, kauá-nnag pe-énia P. Pilá-nim Joseph-na Jesus-nim zillákt. Kauá Joseph-nim inaz-itomiá-ya kamúpg gaigái-g Jesus-na zillákt ualkólik-ái-tas. Kauá-ttíte i-pái-na kuné Nicodemus ,ke-ipním uyít-pa Jesus-na pá-pai-nósaná zikét-pa, kauá inág-paík-a síuitas tiuáikas mákaz poteéptit tamínuit. Kauá Jesus-na zilákt uetkaláik-is-kínig pé-neh-kái-nai-saná uétas-g, pá-siú-yan-niá, káa p-ó-lukólik-ai-saná kamú-ki. Kuné i-uéka katát temanikás, ka-kuné Joseph-nim e-uéka kimti temikás pisué-pa ipa-yáu-kin, ka-kuné uétu isí kóoz temikín i-uéka: Kuné Joseph-nim ipním pá temikás-pa pe-temik-séna Jesus-na: Kauá imékais-na pí-sué-na pe-sep-goleik-áik-sana, káa temikás-na p-ókalk-saná piskis-pa. Kauá a-hátuai, ke-imém Jesus-na pe-tuúk-zena Galilea-pkínig, yug-mém lauít pe-ék-zená ka-kuné Jesus-nim zillákt inikín e-uzé-ya. Ka-kauá yug-mé ipé-ziklí-na, kauá pa-áni-sana síuitas-na, ka-kun-ki éneka Jesus-na zillákt kóoz pa-síui-yan-nioka.

176. THE SEPULCHRE IS SEALED AND GUARDED.

Matth. xxvii:62-66.

Holy Saturday, A. D. 33.

Kauá kuním méyúi Pharise-pu-m Ponce-Pilá-na pá-pai-nó-saná, Káa pé-zene: Miógat, uáko timípni-sig, ka-kúus yug-pí háma misémi (Jesus) i-zéne, ka-kauá kóoz uákas i-uéka: Metát-ipá lakéi-pa tinugnís-kínig In uitelléht-tu: Kunú-azánu im P. Pilát a-sap-ulég-nu kuniá temikás-na soltas-ki metat-zi-kiú, káina kuniá tinugnís-na pe-énpi-senú, káa uáyat pé-néhne-zenú, káa ipe-hinú: Uáko i-utel-léht-ta; kauá kunig kátu iyéuiz ipe-uzé-yu nunim titókan kun-kí misemít-ki tamtái-ki. Kauá P. Pilá-nim inés-na: Uáko etg ini-a soltas, (soltas etg inépt-ei-sinm), Ku-tgi, kauá temikás-na imú-nnig a-sap-u-lék-itgi soltas-ki, ka-pam-kúus éte-mém nek-sig. Kauá yug-mé mi-miógat ipe-kú-ya, káa ipa-aní-a kuné pisué-pa temikás-pa tímes tamáluit-ki iptín (*impress*) (uétu isí-nm manáma kunia kútas), kauá kuné pé-nik-sená ku mázua-na soltas-na ualég-nas temikás-na.

177. THE WOMEN PREPARE OINTMENTS.

Luke xxiii:56; Mark xvi:1.

Holy Saturday, A. D. 33.

Kuné imekaís-pa zahá-pa lakéi-pa Paska uikalú imé-mútal-k-a ka-kúus e-u-sína tamáluit (zauín Pharise-pu kúus ipe-kú-ya, uétu ipa-háut-na). Ka-kauá uáko i-kokáu-zaná lakéin, ka-kuné imé-mútalk-as i-u-sína tamáluit-ki, kauá Mary Magdalene uág Mary James-nim (pika) uág Salome (káa ku mazua éneka a-hátuai imé-nka uyi-kínig) ipa-tamiá-ya makaís-g tiuáikas-gi, káa ipe-nípa, Jesus-na zillákt éneka síui-yai-tás.

PART IV.

The Resurrection of Jesus.

178. JESUS RISING APPEARS TO HIS MOTHER.

Mark xvi:9; Matth. xxviii:2-4.

Easter Sunday, A. D. 33.

Kauá kuním méyui, (alagpauit-pa meyui-nig, kuné) Jesus tinugnís-kínig i-utelléht-ta, (ka-kauá i-tinúg-ne kuníg metát-ipa lahéi-pa i-utelléht-ta, káa a-hát-ta temikás-pkínig pisue-na tamágalpa-yái uág likíp-ki-éi (*without touching*), pisué-na likíp-ki-éi pá-uáuna-káu-na. Kauá lamlamat Jesus-nim piké-na pe-ki-yú-ya (Jesus i-ki-yú-ya píka), káa piké-pg ipné-sap-ég-na, káa úi-lapú imékas pi-illói-na) Kauá-ttíte Jesus-nim uitelléhtit-pa, ki uétas úikasilíg i-lligúp-na káa i-ueyatí-ui-ui-kk-á; etké Akamkíniku-m Angel akamkínikai-kínig i-t-kaíki-me kuné-pkí, káa imekais-na pisué-na pé-n-kegéik-a uág pá-tamá-ziklík-a, kauá kuné i-uágsilik-azé-ya: Kauá ipním mástái e-uéka isískei-naz, ka-kúus méka: Kunú-azánu soltas ualég-nauát ipá-zikáu-tamáu-na, káa zikáu-ki ipe-úi-t-kákálik-á (*fell to the ground*) ka-kúus-ti-tinúg-nín.

179. THE HOLY WOMEN AT THE SEPULCHRE.

180. Peter and John.

John xx:1-10; Luke xxiv:1-12; Mark xvi:1-8; Matth.
xxviii:1-8.

Easter Sunday, A. D. 33.

Kauá-ttíte alagpáuit-pa méyui-níg, kóoz ziketís-pa Mary Magdalene uág Mary James-nim (pika) uág Salome ipe-kú-ya temikás-pg, káa pe-néhne-zaná tiuáikas-na makaís-na, ka-yug imé-nníg ipá-haní-a; kauá iskít-pa uíhne-pá pí-tenue-sína uág pi-sépni-siná: Isí-nim kanm i-kién-niu uág i-tamá-ziklik-án-niu písue temikás-nim piskís-pkínig (uakáalkas)? Ka-kauá ipá-pái-ni-kiká temikás-pa, kauá uáko isemtüks i-tilehét-zaná, kauá pe-ék-zená písue-na, isímet tamá-ziklik-in temikás-pkínig, kauá ipa-ház-a te-mikás-pg, kimet Jesus-nim zillákt zayá e-uéka: kauá zikáu-ki ipe-ulalíg-na. Kauá Mary Magdalene-m Pe-ter-na uág Joh-na inás-tamtái-ta-na amtis, káa inés-na: Jesus-na zillákt pe-ppégau-yái-saná, káa uétu zúkua-zig, ku míne pé-nik-ái-saná. (Kimet lapú a-hátuai, Mary Magdalene-m láutua-ma uyá-tué-me, ke-imé zikáu-ki ipe-ulalíg-na, uétu isí-na pa-tamtái-zaná zikáu-ki: métu, ka-kauá ku mázua-nm éneka a-hátuai-nim yug-ma-ná lapua-na pé-uéukúni-saná, kauá páis pa-tamtái-ziná, káa úika-lú ipe-kú-ya temikás-pg, imé-nka lapú uilalígnét i-tuík-ziná.—Métu ka-kauá imé a-hátuai kóoz uétu i-pái-ziná temikás-pa, kauá) Peter uág John ipé-ullákaig-kiká (Magdalene-m tamtái-ki) temikás-pg, kauá John annúkt-kínikai i-pái-ni-kiká temik-ás-pa, káa e-ukumlík-a uág pe-steílak-á (1)

(1) siteiléksa, *to look in*.

temik-ás-na, kauá pe-ég-na kamú-na gaigáig-na inik-ís-na, métu uétu a-ház-a. Ka-kauá Peter i-pái-ni-kiká, kauá ipí a-ház-a, káa lauít úikala-na petú-na pe-ég-na; imékas gaigáig kámu i-uéka zapá-likólik-in inik-in, káa kuzkuz usúspamá kámu úinuá inik-in i-uéka zapá-likólik-in. Kauá kúnig John ipí-nka a-ház-a temik-ás-pg, kauá i-mizkúinek-á. Kauá úi-lapú ipé-ziklí-na. Métu Peter i-timné-ek-zená úikalá petú, káa imékas i-ziuái-zana. (Ka-kauá yug-mé Peter uág John uáko zaya, kauá yug-mé lapú a-hátuai, ke-imé ipé-ualig-na, uáko ipápái-tok-á, temikás-pa láutua-ma-inag; kimet pe-ék-zená náksina Angel-a uyít-pa, káa kunig lapúana (Angel-a pe-ék-zená): kauá Angel-em sámga illapáik-in e-uéka, káa kunú-azánu a-hátuai ipá-zikáu-na, káa ipé-uéuteilé-á úsus uétas-g. Métu náks-inim Angel-em inés-na: Uetmet etg pa-zikáunu; éte-g zúkua-za etg e-péui-sig Jesus-na, ke-ipné uétkaláik-is-g pe-uéuzék-saná: uétu kínne í-ues, uáko i-utelléht-ta: uetmet epe-péui-yu uakáis-na (temikás-pa) ti-tinug-nís-pa. Kúm-tig ek-té-m-tig ka-kuné Miógat-úna zillákt pe-nikái-saná. Timípni-tg ka-pám-kúus etg Ipním i-tenué-ya kuné Galilea-pa, ka-kauá i-hína: Titókan-m Miáz ini-in i-uzé-yu ka-kápsis-nim titókan-m ipsúsgí, káa uétkaláik-is-gí uéuzék-in i-uzé-yu, kauá kunig metát-ípa lahéi-pa i-utelléht-tu tinug-nís-kínig. Uáko ámtiz etg pe-ki-yú, káa apa-tamtái-ta-nú i-hímtek-is-ná Ipnim (Apostles-na) uág Peter-na kúus: Uáko Jesus í-ues uakas, etké i-utelléht-ta tinug-nís-kínig, kauá etg Ipné (Jesus-na) pe-ek-té-nu Galilea-pg uétas-g, ka-pámkúus Ip-nnig etg i-hína. Kauá yug-mém a-hátuai-nim lauít uáko pe-timípni-éi-saná Jesus-na ziegken. Kauá ipa-hát-ta temikás-pkínig amtis, kauá imékas ipa-llói-na, kauá pa-tamtái-ta-zana Jesus-na inékinikít-pa (Aptles-na).

181. JESUS APPEARS TO MARY MAGDALENE.

John xx:11-18; Mark xvi:9-11.

Easter Sunday, A. D. 33.

(Ka-kauá uáko zaya yug-mé a-hátuai, kauá i-pái-tok-á temikás-pa Mary Magdalene), kauá émti-kínikai i-úselík-a uág i-usétu úii-nin (u-uíi-nin), kauá úii-nin i-ukúmlík-a temik-ás-pg, káa i-sayógo-ya imít-keg (i-siteilék-a). Kimet inés-ég-na lapúa-na Angel-a gaigáig-ki samág-ki: kunémá nakz usús-pa, i-uagsú-zana, káa nakz egué-pa, ka-kuné Jesus-nim zillákt inik-ín e-uéka. Kauá yug-mém Mary-na pe-tenué-saná, káa pé-zená: Ayat, itúpg he uíi-ze? Kauá ipním inés-na: Etké ipé-inp-é-nia ina Miógat, káa uétu zú-kua-za ku míne ipe-ník-a. Kakauá i-uasáuk-a, kauá ipné-tamá-ziklík-a (káa i-kailáu-na), káa pe-ég-na Jesus-na, simet i-usétu, metu uétu pe-súk-a. Kauá Jesus-nim péne: Ayat, itúpg he úii-za, isí-na he e-péui-sa? Kimet Mary i-n-nek-séne: ki í-ues temanik-auát, kunú-azánu péne. Láutua, ku-m páis im eu-nípa (inpé-nimá) (Jesus-na), kahú himtek-im (sap-ég-nim) míne he eu-ník-a, kauá-nnag in ímpi-tók-o. Kauá Jesus-nim p-ú-ník-a, káa péne: Mary. Kauá Mary-m (uáko pe-súka), pa-kaláu-nó-ya Jesus-na, káa péne: Raboni (ínim etéu-nníg Miógat). Takláí Jesus-nim péne: Uetmet Ina likíp-ki-yú-kum (uetmet uepéze-yú-kum kikauá), etké kóoz uétu Na-tóta-p á-pai-nó-ya; métu enés-ki-yú-ih Inim eská-ma-ná, káa enés-téh: Uáko In e-ki-yú-sa Inim Pisí-na uág imém Pisí-na, Inim Akamkínikú-na uág imém Akamkínikú-na. Yug-pí Mary Magdalene i-uéka ip-títe, ke-ip-ním-kiníg Jesus-nim inás-sapá-hát-ta (uakkei-pa) únép-ua-na enimkínikú-na.

182. JESUS APPEARS TO THE HOLY WOMEN.

Luke xxiv :9-11 ; Matth. xxviii :8-15.

Easter Sunday, A. D. 33.

(Uako M. Magdalene i-ku-séne temikás-pkínig, káa inés-
eutukí-a yug-má-ná a-hátuai-ná, ke-imé i-ziklí-ziná temiká-
pkínig, Apostles-na (inékinikít-pa Jesus-nim) tamtái-nas).
Kimet Jesus ipné-sape-ég-na iskít-pa úikala-pg yug-mém-pki
a-hátuai-pg, káa inés-na : Kaiziyéyueú, úikalú. Kauá yug-
mám a-hátuai-nim Jesus-na katát-pg pe-ki-yú-saná, káa égue
pe-enp-éi-saná, káa pa-kaán-zaná. Kauá Jesus-nim inés-na :
Uetmet pa-zikáu-nu ; métu Inim eská-ma-ná e-ki-yú-tgi,
káa a-tamtái-ta-tgi kúus : Etg pe-ek-té-nú-kum Galilea-pg.
Kauá yug-mé a-hátuai ipé-ziklí-na (Jerusalem-pg), káa pa-
tamtái-zaná pótum-ua-ná uág náks-ina káa úikala-na ti-
tuignét-óna (Jesus-na) ; métu inékinikít inekíg i-úi-zina uág
i-timné-nek-síná kómáiz, zauín uétu ipe-mizkúinek-a, i-n-
nek-sína yug láuig i-tamtái-zig. Ke-imé ipá-tamtái-na i-u-
sína Mary Magdalene, Mary James-nim (pika), Joanna,
káa ku mázua éneka a-hátuai.

The guards go to Jerusalem. Ka-kauá uáko soltas (usk
i-uaguí-saná zikáu-pkínig) káa taz ipe-uzé-ya, kauá ipé-kú-
ya, káa Jerusalem-pa ipá-pái-na, káa pa-tamtái-zaná titilú-
na ti-talapósa-nauát-óna úikala-kí ziziuáiz-ki kut-ki. Kauá
ti-tapapósa-nauát pi-ámgi-ná titilu-ínag, káa ipé-timmíu-na :
kú-nan maná pa-kú-tag. Kauá soltas-na ui-ualégnauát-óna
pé-ni-sená illágane kízui, titókan-a misem-u-tas, káa ipe-
hína : Kúus etg apá-tamtái-nu titókan-a misem-ú-t-ki : kag-
kauá nun pé-pinmík-a zikét-pa, kauá Jesus-nim inékinikít-
pim temikás-na pá-pai-nó-sa-má, káa Jesus-na zillákt pe-p-
pégau-yái-saná. Kauá zalauí P. Pila-nim inás-mizí-u, uet-

met etg pa-zikáu-nu, etké nun etg p-ó-llápayu-nú (pa-llápayu-nú), kauá uétu etg uep-sisúik-in pe-uzé-yu. Kauá soltas ipe-nípa kízui, káa titókan-a pe-misem-úsana ka-kúus titalapósa-nauát ipe-hína.

183. JESUS APPEARS TO PETER, AND TO THE TWO DISCIPLES IN EMMAUS.

Luke xxvi:13-35; Mark xvi:12-13.

Easter Sunday, A. D. 33.

Kauá Jesus éneka ipné-sap-ég-na lapíua-pg tuignét-óp-g kúus: lapú tituígnét i-ku-sína uitelléht-nim alagpáuit-pa ná-kz-ipg teuyanikás-g páis úilakz sapínuit Jerusalem-pkínig, ka-kuním e-uéka uaníkt Emmaus. Iskít-pa pí-tenue-sína Jesus-nim-kí úikalaki petú-ki uág kút-ki. Kauá kuné iskít-pa Jesus-nim inás-katát-na uág inés-eutukí-a. Métu imém silu e-u-sína inépte-nín (usk Akamkíniku-m imuné silu inéz-inépt-én-nia) káa uétu Ipné Jesus-na e-u-sína suk-ás, (Jesus i-uéka ipné-sapé-eg-néi imém-pki). Kauá Jesus-nim inés-na: Itá-ki etg pí-tenue-síg iskít-pa, káa timnének-síg? Kauá kunémá-m lapíua-pemém náks-inim, ka-kuním e-uéka uaníkt Cleophas, pa-mistakánp-a uág péne: Mis im-zuátg he ués istúkas kínne Jerusalem-pa? káa uétu he zúkua-za úikalá-pétu, kakalá ipá-haní-a ki ku-malaá-zikiú, káa maná ipe-kú-ya? Kauá Jesus-nim inés-na: Itu? Petu? Kauá ipe-hína: Uétu anás-mizí-a tamtái-pg Jesus-ki Nazereth-pu-ki, keipí i-uéka Prophet kapsikáps kút-ki uág ziégk-ki Akamkíniku-uazét uág titóka-uazét? Yug-pné Jesus-na nunim ti-talapósa-nauát-óm uag mi-miógat-um pé-ni-sená tamálui-yú-tas uapziáu-nas, káa uetkaláik-is-gi pe-ueuzék-saná. Métu nun pe-t-timíne-na Jews-titókan-a yug-pním Jesus-nim inás-

tomí-tok-ai-tata-sáná; kauá ki-takz uáko metát-zikiú i-kó-káus-za Ipním tinukí-pkínig. Métu núnim-kínig ku mázua-nm a-hátuai-nm ipa-nás-sapá-zikáu-na, etké takz méyui-níg ipe-kú-ya temikás-pg, káa uétu pá-ayag-nái-saná Ipné zillákt, káa ipe-ziklí-tok-a, káa ipe-hína: Angel-a a-ak-zíka, ke-ipním inás-tamtái-zaká, uáko í-ues uákas Jesus. Kauá kuníg núnim ku-g mázua a-háma ipe-kú-ya temikás-pg, káa úikala-na pa-hák-ziká, ka-kúus a-hátuai i-hizíka, métu Jesus-na uétu pa-hák-ziká. Ka-kauá uako i-ua-sáuk-siná, kauá Jesus-nim inés-na: Mimílu etg u-síg, káa imém timíne u-síg illahát uág atúkaz mizkúinek-ás ka-kalá i-ziegk-ziná Prophet: mis uétu i-uéka Christ e-hétgau-nás (uág tinukí-nas) káa kunkí áz-as éisnués-na? (Ipním-níg-na lilói-nuas-ná?) Kauá lauít inés-himték-a úikala ziegken uág petú, ka-kalá Jesus Christ-ki ipé-tíne-na Prophets, Moses-pkínig núkin. Kauá uáko pa-ák-tat-ná iní-na, ka-kuné-pkí i-kútete-sína, kauá Jesus i-kokáu-ni-pázui-ya, métu kun-mám lapú-nim (lapí-uem) (Jesus-na kuné pá-sape-uéutuk-tipázui-saná), kauá ipe-hína: Núnim-pa kínne he uéutuk-ú, láutua, etké uáko i-kulléuit-za, káa ki-takz lahéin uítaz-ko i-kókáu-za. Kauá ináz-az-ó-ya, (káa úimetóu ipa-ház-a). Ka-kauá uáko hipít-pa ipé-taméya-ke-ká, kauá Jesus-nim pe-énpe ippég-na, káa pá-talapósa-nan-niá, káa pé-n-ketímka, káa inéz-ini-á. Kauga-ttíte imém (1) sílu usk nikágalp-in e-pé-uzé-ya, kauá-nnag Ipné pe-súk-saná, kauá Jesus lamám e-héullég-na imém ekí-pkínig. Kauá pelkákeg pí-zína: Mis uétu núnim timné-pa kie pe-llíu-na usk álla, kan-kauá nuna kie i-tenué-ya iskít-pa, káa háutnin Times kie i-himték-a? Kauá kuné-ittíte ipé-hógalékaik-á, káa ipé-ziklí-

na Jerusalem-pg, kauá kune pá-ayák-zaná pótumua-ná uág naks-ina, káa ku mázua-ná éneka ti-tuigné-t-óna, naks-ini-pá inít-pa káa pi-tamtáiziná: Miógat ikúinu uáko i-utelléht-ta tinugnís-kínig, kauá, ipné-sap-ég-na Simon-Peter-pg. Kauá yug-mám lapí-uem úikalú-na pa-tamtái-zaná Jesus-nim-ki kút-ki iskít-pa, kauá ipe-hína: Nun Jesus-na apa-súk-a, ka-g-kauá ippég inas-nikátimkáníá.

184. JESUS APPEARS TO THE DISCIPLES AT JERUSALEM.

John xx:19-23; Luke xxiv:36-43.

Easter Sunday, A. D. 33.

Ka-kauá kúus pi-tenué-sína, uáko i-kullétuit-zaná, uitel-léht-nim alágpáuit-pa, káa pískis laám zúyakilik-in i-uéka (uág uezék-in) kuné inít-pa, ka-kuné i-u-sína Jesus-nim i-hímtek-in, etké pa-zikáu-zaná Jews-titókan-a, kauá-nnag Jesus-nim inás-pai-nó-ya, (káa úikalú-nm pe-ék-zena) isí-met hépei i-usétu, káa inés-na: Inim-kiníg etg iní-se éyeuit uag sap-takatálkt (1). In ués, uetmet pa-zikáu-nu. Metú imé ipá-síáu-na uág ipá-zikáu-na, káa i-n-nek-sína, zéúzéuh i-ues. Kauá inés-na: Itú-pg zikáu-zig, káa láuig timnének-síg? Eg-né-nim-tgi ípsus uág égue, etké In-níg In ués; uepéze-nim-tgi káa zúkua-tg lauít, etké zéuzeu-nim zaya us zillakt uag pips, ka-g-kúus Inim ués. Ka-kauá i-uásáuk-a, kauá úikalú-pg ipnésap-ég-né-nia ípsus uág égue uág timíne. Kauá imé ipá-zíuái-na káa ipa-llói-na, metu uétu úiluúlp ipé-mizkúinek-á; kauá inés-na: Uet-epém etg (uet-etg) ui-síg hipt? Kauá pé-nisená tatós zúyem tuuyí uág tamískoi. Ka-

(1) talgtálg-náuit.

kauá hip-náka-ya kauá inéz-iní-a kénikt (takátolátk-in *remains*). Kauá i-hímtek-in úikalá ipá-llói-na Jesus-na ek-ít-ki. Kauá éneka inés-na: Etg iní-se éyeuit (éyeuin uizé-tas). Ka-g-kúus Na-Tóta-m Ina i-ueímte-ma, kúus-títe Inka imuné etg ueímte-sa. Ka-kauá yug-pí ziegken i-uásáuk-a, kauá inés-he-n-ú-ya, káa inés-na: Enpí-tg Hautnis-na Eullég-eullég-na: ka-pám-kun-ma-ná kapsís-uit etg apa-uáu-nan-niú, yug-mé uáu-nin ipe-uzé-yu; kauá ka-pám-kun-ma-ná kapsís-uit uétu etg apa-uáu-nan-niú, yug-mé uétu uáu-nin ipe-uzé-yu (uáu-nái uág kapsís-uit-ín ipe-uzé-yu).

185. JESUS ADDRESSES THOMAS.

John xx:24-29.

The Sunday after Easter, A. D. 33.

Ka-kauá Jesus-nim inás-pai-nó-ya Apostles-na, kauá Thomas uánik-in Didimus, Apostles-pamá nakz, zaya kuné i-uéka. Kunú-a-zánu (ka-kauá i-pái-tok-a) i-hímtek-is-nim pé-zena (Thomas-na): Miógat-úna (Jesus-na) epe-hég-na. Métu ipním inés-na: Zalaui uétu e-heg-né-niu ipsús-pa kas-kásuit uéuzék-it-pamá, káa uétu ó-péze-n-niú inim-níg-ki ipsús-ki Ipné ípsus, ka-kuné uéuzek-as i-uéka, káa uétu ó-péze-n-niú inim-níg-ki ipsús-ki Ipné timíne, kauá uétu minmai in mizkúinek-ú. Kuníg úimátat uétukt éneka, kauá éneka i-u-sína úikalú inékinikt inít-pa Thomas-ínag, kauá, inég úikala pískis i-uéka zuyakilík-in (uág uezékin) zauín i-pái-na Jesus, kauá imém hépei pe-ék-zená, isímet i-u-sétu, kauá inés-na: Etg iní-se éyeuit Inim-kiníg. Kauá kuníg Thomas-na péne: Kahú inpé-nim ípsus (uépézé-nim), kauá uépézé-nim timíne, kauá uetmet talauag-nú-kum, métu miz-kúine-kim (uetmet he u-zé-yu talauag-nípaz,

métu mizkúinek-típaž). Kauá Thomas-nim pa-mistakánp-a uág péne: Inim Miógat uág inim Aníeuát. Kauá Jesus-nim péne: Etké pi-hég-ní-ma, kunú-azánu he mizkúinek-á, métu kátu taz (uapzúg) i-u-síg yug-mé, ke-imé, inég uetu ipe-hég-na, zauín ipe-mizkúi-nek-a (uétu ak-zíka, ka i-mizkúinek-síka).

186. JESUS APPEARS NEAR THE LAKE OF GALILEE.

John xxi:1-14.

After Easter, A. D. 33.

Kuníg ku malá-zikiú-pa kauá Jesus éneka ipné-sape-ég-na inékinikít-pg iuetam-laikin Tiberias-nim, kúus ipné-sap-eg-na. I-u-sína náks-iní-pá Simon-Peter, uág Thomas Didi-mus, uág Nathanael Cana-pkínig, uág Zebede-nim ma-máyaz (John piép-in James) uág lapú éneka ti-tuignet. Kauá Simon-Peter-nim inés-na: Uako takeí-ta-za. Kauá imém pé-zena: Nun-ka pe-ki-yú kúus-títe, (pe-tuíg-nu-hé). Kauá ipé-kú-ya (uí-uinépu), káa ip-ú-ze-yá liés-g; kauá úiluúlp nakz zikétin ipé-kiyúps-na (uétu itú inpi-sína, uétu nakz ipé-taklíp-a). Kuníg méimi Jesus i-usétu alláih, métu i-hímtek-in uétu i-zúkua-zína, ki í-ues Jesus. Kauá Jesus-nim inés-na: A-házual (inm-ma-máyaz) uét-epem etg u-síg hípt? Kauá pa-mistánp-saná: Uétu. Kauá inés-na: Takeí-tgi liés-pa uapsúg-pkínikai, káa epé-taklip-ú (zuyém-na). Kauá kúus ipé-takeí-ya; kauá uáko uétu i-u-sína takés-na nik-táhtkai-tás (*drag out of water*), etké illágane zúyem i-híta-saná. Kunú-azánu, ka-kunía tuignet-óna Jesus-nim pe-héteu-ya, kuním Peter-na kúus péne: Miógat (Jesus) yug í-ues. Ka-kauá Peter i-mizi-a ziógk-epg, ki í-ues Miógat,

kauá i-sammá-na sámga, (etké i-uéka si-simága-nut), káa i-t-kulúu-ya (*takelúsa, to bathe*), káa i-súuëik-a, káa i-siulátka-ya allái-kag; métu imé liés-ki ipa-usalláhtka-ya, etké uétu mis uáyat i-u-sína alláipkínig, páis lapósos kapt-kápt (*cubits*) (poteéptit uattíkt), kauá takés-na pe-n-kitik-zina zúyem-inag-ná kus-pa. Ka-kauá imemé-tuléne-ziná liés-pkínig allái-g, kauá pe-ék-zena allá-na, káa nakz zúyem i-uéka allá-pa inik-in, kauá ippeg katát i-uéka. Kauá Jesus-nim inés-na: Inág-paik-ítgi ku maze zúyem, ka-pám-kunemá-ná epe-enpí-ta. Kauá S. Peter i-ué-ze-ya liés-g, káa pe-enpí-kiká takés-na, káa pá-n-k-táhtka-yá, káa pá-nag-paik-a uétas-g, kauá i-uéka kakmám titilú-ki zúyém-ki, poteéptit uág pakaáptit uág metát: kauá inég illágane zúyem, zauín takés uétu gatát i-kú-ya (uétu gatátkia). Kauá Jesus-nim inés-na: Kúm-tig, hip-té-m-tig. Kauá uétu isí-nm Jesus-na pe-sépni-a: Isí he ués: etké i-zúkua-zina: Ki i-ues nunim Miógat. Kauá Jesus-nim inéz-ini-á ippég uág zúyem. Kauá kun-kí uáko metá-ham Jesus ipné-sap-ég-na inékinikít-g uítelléhttit-kínig.

187. JESUS GIVES THE PRIMACY TO PETER.

John xxi:15-24.

After Easter, A. D. 33.

Kauá hip-nákat-pá Jesus-nim S. Peter-na péne: Simon John-kakál, uet-im Ina pí-hetéui-sá-m imékas? uét im kinma-ná anás-ueyené-za Ina éteuit-kí? Kauá Peter-nim péne: Hee! Miogat, Im zúkua-za, ikúinu in he héteui-sa. Kauá Jesus-nim péne: He úitíni-án-niú-kum Ina sheep-kakál. Kuníg éneka péne: Simon John-kakál, Ina ikúinu pí-hetéui-sám? Kauá pa-mistakánp-a: Hee! Miogat, Im lauít zúkua-

za, ikúinu in he héteui-sá. Kauá Jesus-nim péne: He úitíni-án-niú-kum Ina sheep-kakál. Kauá éneka, uáko metá-hám, Jesus-nim péne: Simon John-kakal, ikúinu he pí-hetéui-sa-m? Kauá Peter uáko i-timnének-a, etké metá-hám uáko péne: Ikúinu Ina he pí-hetéui-sa-m? Kunú-azánu Jesus-na péne: Miógat Im he úíkala-ná e-zúkua-za, Im zúkua-za ikúinu in Imené he héteui-sa. Kauá Jesus-nim péne: He úitíni-án-niú-kum Ina sheep. Ikúinu, ikúinu In he íze, ka-m-kauá im uéka ázual uág piimné, kauá im-níg he imá-sammá-zaná, káa ka-m-kuné im nek-séna, kuné he kiéik-saná; métu ka-m-kauá im keiun-íu, kauá tukápalík-u he (*stretch the arm*), káa neksép-nim he i-sapá-sammá-nú, káa he inéhne-nu kam-kuné-pkí uétu he kú-ttipázui-yú. Kúus Jesus izéne, hímték-as, kúus-kí tinukí-ki (uétkaláik-is-pa) e-uéka titóka-pg sap-ég-néi-tas Akamkíniku-na imékas-náuit (káa kúus-ki tinukí-ki e-uéka Akamkinikú-na sapá-llói-nas). Ka-kauá Jesus yug ziegken i-uásáuk-saná, kauá Peter-na pene: Kahú tuíg-nim. Ka-kauá Peter-nim Jesus-na pe-tuíg-na, káa ipné-tamá-ziklik-á, kauá pe-ég-na John-na, kimet ipním-ka John-nim Jesus-na pe-tuík-za, kunú-azánu Peter-nim Jesus-na péne: Miógat, káa manáma ki háma i-kú-teté-sa? Jesus-nim pá-mistakánp-a: Ku-g nakí-tag yug-pí háma i-llákai-nú ka-g kauá In pái-tok-ó kauá itú im-áin? (itu-pg kún-ki he galélei-za) im-níg tuíg-nim. (Yug-pí John e-uéka Jesus-nim etéu, ka-kúnim-ttíte Jesus-na pe-uéuteli-ke-zé-saná timíne lamtái-pa hipít-pa, ka-kauá Jesus hipt-kanémi-saná, kauá kuné Jesus-na pé-sepniá: Miógat, isí-nm Imené zillákt ini-éi-teté-sa tuélka-pg?) Ka-kauá i-hímték-in ipa-mizí-a, kauá ipé-néka: ki tuignét uétu i-tinug-nú: métu uétu kúus i-hína Jesus, uétu i-tinug-nú, métu i-hína Jesus: Ku-g nakí-tag ki háma i-llákai-nu, ka-g-

kauá In pái-tok-ó, káa itú im-áin? Yug-pí hímték-in i-tam-tai-za kúus-kí, káa i-tíme-na úikala ki tamtáin.

188. JESUS APPEARS ON THE MOUNTAIN OF GALILEE.

Matth. xxviii:16-17; I Cor. xv:6.

After Easter, A. D. 33.

Kauá pótumuá uág náksz-ua i-hímték-in (Apostles) ipé-ku-ya Galilea-pg, megsám-g, ka kuné-pkí Jesus-nim inés-zená: kútas etg ui-síg. Kuné Jesus ipné-sap-ég-na illaganí-ua-pg, pakósos-pg káa uyi-kínig tipet. Ka-kauá pe-ék-ziná, kauá pá-kaán-zaná (hítimlikeí): métu ku-mázua epéyepéi-na (*doubted*) (ipe-epéyapainá).

189. JESUS APPEARS TO JAMES.

I Cor. xv:7.

After Easter, A. D. 33.

Kauá kuníg Jesus ipné-sap-ég-na James-g, kauá kuníg ipné-sap-ég-na úikalú-pg Apostles-pg.

190. JESUS APPEARS TO THE ELEVEN AT JERUSALEM.

Luke xxiv:44-49; Mark xvi:14-18; Matth. xxviii:18-20.

Ascension Day, A. D. 33.

Kauá lamtái ipné-sap-ég-na (Jesus) pótum-uá-pg uág náksz-ua-pg (náksz-ipg) ka-kauá hipít-pa i-taméyak-sína; kauá inás-tanáni-á, etké uyít-pa ku-mázua uétu ipé-miz-kúinek-á, inég lauít imúne pa-tamtái-ziná, ke-imém Jesus-

na útelléh-ttis-ná pe-ék-ziná. Kauá kuníg inés-na: Uikalá lahám kapsikáps-néuit Ina (Na-Tót-am) iní-a akamkínikai-pá káa kínne uétas-pá: kunú-azánu etg pe-kiéik-u-kó kákásili í-ues uétas, kauá apa-tamtáin-aik-ú káa epé-himték-eik-ú úikala-ná lahám-na titókan-a pa-neksép-ziég-nis-na, kauá apá-zapákaik-ú úikalu-ná uánikít-ki Pisít-pim uág Miáz-pim uág Hautnis-nim Eullég-eullég-nim, kauá epé-himték-eik-ú lahám-na, ku-g minmai Ina lahám ziégken ipa-tuíg-nai-tág. Kauá taklái In imém-pá uzé-yu uyá-lahéi-pa kunku-yáin, kuné-pkí lahéi-g keéu kakuné i-laham-ta nú uétas. Ke-ipí i-mizkúinek-ú káa zapákaik-in i-uzé-yu, yug-pi-zím uákas i-uzé-yu (éisnues-pa), métu ke-ipí uétu i-mizkúinek-ú, yug-pí tamálui-yú-in (allá-pa) i-uzé-yu. Ka-g-kalá ués Inim ueímt-in, kalú-mám Inim-kí uanikít-ki enimkínikú-na, pé-hilúski-senu (káa pe-suyalét-zenú), káa pa-nekséptimt-ki ipé-ziég-nu, káa uagpús-na inég pe-énp-senú káa zapé-ke-tinukás inég imemé-kú-yu, zauín uétu ipá-kómái-nu; kauá ki-kómái-nis-ná pé-t-ku-paliká-ze-sanú, káa uákas pa-áni-sanú. Ka-g-kauá imém-pá In uéka, ku-pam-mág maláhám uáko etg izéne: A-zahá-tata-síg Moses-nim uag Prophet-nim úikala ziégken, ka-g-kalá In-uazet ipé-tíme-na; etké Christ i-uéka e-hétgau-nás uág tinukí-nas, uág uitelléht-tas tinugnís-kínig metát-ipa lahéi-pa: kauá kuníg úikasilig tamtái-nas kapsís-úit-ki ipná-tana-nit, uág (1) uáunin uizé-tas. Yug-tamtái-nas Jerusalem-pkínig kákásili uétas, úikala-pg titóka-pg pa-neksép-ziég-nis-gi. Kauá kikauá etg zúkua-zig úikala ki petú, kauá tamápaikas etg u-síg. Métu kóoz etg pa-llákai-nu Jerusalem-pa, káa pa-uyá-yagó-yu Háutnis-ná Eullég-eullég-na, ka-g-yug

(1) uag uáu-na-nit=uáu-nai-tas.

imém-pkí In u-ímte-yu Pisít-pkínig (Na-Tótam-kínig); kauá Eullég-eullég-nim etg iní-u kapsikáps-néuit tus-kínig (tust-pkínig). Etké John-nim (Zapákaik-auát-óm) kus-ki-zím inás-zapákaik-a, (inás-zapákayág-kaná), métu etg zapákaik-in pe-uzé-yu Háutnis-kí Eullég-eullég-ki ki-kóoz ezíz-pa, ku-malá-zikiú-pa kóoz.

191. JESUS ASCENDS INTO HEAVEN.

Acts I:3, 6-12; Luke xxiv:50:53; Mark xvi:19.

Ascension Day, A. D. 33.

Jesus tinug-nákat-pá éneka uákas ipné-sap-ég-na iné-kinikit-g illágani-néhem pileéptit uéutukt uitelléhttit-kínig, kauá kunku inás-tanuá-kaná Akamkíniku-m-ki Miógat-úit-ki. Ka-kauá lamtái ipné-sap-ég-na (See No. 190), kauá inéz-inéhne-na Bethania-pg (megsam-g Olivet-g. Kauá ipe-hína: Miógat, uet-Im kikauá, Israel-a (Jews-na) miógat-úit a-haní-lamk-an-niú. Kauá Jesus-nim inés-na: Uetu mis etg ui-síg zúkua-nás, ku-máua Pisí-nim kapsikáps-néuit-ki petú us haní-tas. Métu epé-enp-ú kapsikáps-néui-na Háutnis-kínig Eullég-eullég-pkinig, ke-Ipním etg i-pai-nó-yu: kauá Ina etg pa-tamápaik-an-niú-kum (tamáluit uág kut) titóka-pg Jerusalem-pa, káa Judea-pa, káa Samaria-pa, káa úikasilíg ka-kuné i-úí-llakasánki ki uétas. Ka-kauá yug ziegken i-uásauk-a, kauá i-t-kupalása-ya, káa inás-talapósa-nan-niá. Kimet Ip-nnig i-ualása-ya (*raised himself*), káa i-uíhne-ná tus-keg, akamkínikaig, ka-kauá imém p-é-m-tuík-zená (lilói-ki). Kauá i-uagsú-za-nki uapsúg-pkínikai (Pisít-pa) Anieuát-ó-pa. Kauá ipelik-ínim Ipné pá-tuátk-a (*followed, went in front*), káa pá-apatulá-ya (*enveloped*) (usk pe-énpe imém silú-pkínig). Ka-kauá kóoz i-sitalása-

siná kauá lapú-a-nim p-úgalik-ú-saná, ete gaigáig si-sam-keís-nim, káa pé-zená: Imé, Galile-pu a-háma, itú-pg óga-zig káa sitalása-síg tus-keg? Ki Jesus, ke-ipí i-uíhne-na akamkínikai-g imém-pkínig, kúus-títe Ip-títe i-pái-tok-ó, ka-pám-kúus etg e-ek-zíka uihne-nis-ná (1) akamkínikai-g. Kauá imém (ti-tuignet-óm) Akamkínikú-na pa-kaán-zaná, kauá ipé-ziklí-tok-a imékaís-ki liló-ki Jerusalem-pg megsám-kínig Olivet-pkínig.

192. THE ELECTION OF MATTHIAS.

Act 1:13-26.

After Ascension Day, A. D. 33.

Ka-kauá (i-ziklí-zina Jerusalem-pg Apostles káa) ipa-ház-a, kauá ipa-híziluása-ya tús-keg náks-ipg inít-g, kauá kuné i-u-sína Peter uág John, James uág Andrew. Philip uág Thomas, Bartholomew uág Matthew, James Alpheus uág Simon Zelotes, kauá Jude James-nim eskap. Kíme úikalú náks-ini-pá imekaís-ki imiú-ki uág éteuit-kí, uág náks-iní-kí nek-ít-ki (timné-ki) i-talapósa-na-nígna kúnku Mary-ínag, ke-ipí e-uéka Jesus-nim Pika, káa a-hátuai-ínag, káa Jesus-nim eská-ma-tán (eská-ma-ínag). Kuné nakz-ipa lahéi-pa Peter i-usékaik-á imém-pé (2) hépei (Peter-nim inés-usékaik-ó-ya hépei kun-ma-ná a-hám-na), páis i-u-sina póteéptit-uá uág laháptit-uá, káa inés-na: A-háma, eská-ma, háutnis-nim Tímes-nim ziegken us zahá-nas, etké Háutnis-nim Eullég-eullég-nim us ziegken, ka-kauá David-na pasapáziég-na Judas-kí, ke-ipním ináz-inukti-ái-saná inpé-uat-óna, ke-imém Jesus-na pe-énpi-sená. Yug-pí Judas núnim-pamá nakz i-uéka, káa inépte-na Apostle-náuit (samga-

(1) uihnepg. (2) imém-pa.

zimúg-zimúg-néuit), métu kikauá yug-pí inépte temikás-uétas kapsís-úit-ki tamétkot-kí: kauá ipí ipn-ú-láukak-á, káa illút ú-yetúgsk-a, káa maimái laám a-hát-ta illút-kí-nig, káa úikalú Jerusalem-pú ipé-zúkua-ná, káa kunú-a-zánu yug-pí temikás-uétas u-níki-se Aceldama imém-tímti-ki, numípu-tímti-ki Kiká-nm-uétas. Kauá kikauá nun kie u-síg David-nim ziégken sapá-zahá-nas, (David-na kie u-síg ziégken sapá-zahá-nai-tás), etké David Psalms tímes-pa kúus i-tíme-zená: (Judas-na) náks-inim pé-enp-é-niu Bishop-néuit (Sámgazimúgzimúg-néuit). Kunú-azánu náks-ina háma-na kie u-síg aní-tas Apostle, ke-ipí ipná-pazák-u Judas-gi. Kúus kú-tas kie u-síg: Ka-kalú núnim-pa kunku ipe-hípe-ya úyít-kínig, ka-kauá Jesus ipné-sapá-zapákaik-a John-im-pg, kuníg núkin kuné-pki lahéi-pg, ka-kuné i-uíhne-na akam-kínikai-g, kuné-má nakz í-ues uizé-tas Tamtái-nauát, uág pa-tamápaik-án-niú Jesus-na uitelléhttit tinug-nis-kínig, kauá núnim-pa (Apostles-pá) yug-pí i-ues ípe-tás. Kauá lapú-na (lapíua-na) p-ú-nik-sená uág pé-nik-sená: nakz i-uéka Joseph uanik-ín Barsabas, káa Tukúg-háma, káa náksz i-uéka Matthias: kauá ipa-talapósa-na, káa ipe-hína: Núnim Miógat Akamkíniku, ke-m-Im úikalu-ná anás-zúkua-nai-sá timíne, kahú nes-sap-ég-nim minikú-na ha a-sáiki-za kinéma-ná lapíue-pemá-ná náks-ina, káa yug-pním pe-énp-ú kinnia Apostle-náui-na (Bishop-náui-ná); etké Judas-nim kinnia taáz-úi-na uáko pé-ukkeí-na, káa (i-paléi-na, káa kuminépg) i-kúya ipním uizé-nuas-gí.

Kauá Akamkíniku-m inás-ani-án-nia Matthias, kauá ipí i-hípe-ya Apostles-g, pótum-uá-pg uág náksz-ipg. (Kúus-kí éneka pótum-uá uág lapú-a ipe-t-ká-uze-yá.)

193. THE COMING OF THE (HOLY GHOST) PARACLETE.

Acts II 1-11 and 12:47 abridged.

Pentecost, A. D. 33.

Ka-kauá uako i-zahá-zaná pakaáptit uéutukt (uitelléh-ttit-kínig), káa úikalú (Jesus-nim inékinikt) i-u-sína naks-iní-pá inít-pa, kauá-nnag tus-kínig i-ualésa-ma ka-kúus kaps-káps áttia, kauá i-kakmám-na áttia-kí inít, ka-kuné i-tamé-yak-sína. Kauá pe-ég-nei-sína illágane péuis uéipékein (*split*) (pégsalín—*split on the top*), ka-kúus álla, kauá yug-álla úikalú-pg pa-usús-g ikú-ya, káa pa-usús-pa i-pelikáza-ya (1) (*stand erect*), kauá úikalú kakmám ipe-t-ká-ze-yá Hautnis-ki Eullégeullég-ki, kauá ipe-ziég-na pa-n-néksap-tímt-ki, ka-kúus Hautnis-nim Eullégeullég-nim inés-sapé-ziégk-zená. Kauá-ttíte i-u-sína Jerusalem-pa Jews-titókan talapósa-nin uí-pai-nát pa-n-néksáp-kínig uí-uétas-kínig úikasilíg-pkínig. Ka-kauá (yug-mé pa-n-néksap-tímin) titókan i-zúkua-ziná, i-ues áttia uág álla, kauá-nnag illaganí-ua kuné pi-ámki-ziná, káa té-paléik-ín ipé-uzé-ya, etké kun-mána ti-tamtái-na-uát-óna úikalú-nm pá-mizi-síná pa-n-nákz-iyí pa-imém-tímt-ki: kauá ziziuái-ki i-hína-nígna: Mis uétu Galilea-pu kíme úikalú ti-tamtái-nát i-u-síg? kauá minmai kanm apá-mizi-án-nia ziégken pa-n-nákz-iyí pa-n-núnim-nígtímt-ki, kan-kun-kí miápkaáuit kie pe-uzé-ya? Parthi-pu, uág Medi-pu, uág Elamíti-pu, uág Mesopotamia-pu, uág Judea-pu, uág Cappadocia-pu, uág Pontus-pu, uág Asia-pu, uág Phrygia-pu, uág Pamphilia-pu, uág Egypt-pu, uág Lybia-pu, uág Cyrene-pu, uág Roman-pu, Jews-titókan kúus-

(1) i-uí-pelikazayá.

títe, uág Proselytes-pu, uág Cretes-pu, uág Arabia-pu (úika-lú, kan-kalú kínne u-síg ki-takz), pa-n-núnim-níg-tímt-ki kin-ma-ná nun kie apá-mizi-án-nia ziegken, uág Akamkíní-kú-na ziziuáis úikala kut.

FROM ACTS II.12-47—Kauá úikalú té-paléik-ín ipé-uzé-ya, káa i-ziuái-ziná, káa pi-hína-nígna: Maná ki í-ues? itú í-ues? Métu ku-mázua neksép-ki timné-ki pé-zepinmí-sená, káa ipé-hína: Kíme a-háma kalú i-k-káui-sig. Métu Peter láutua-ma-ínag (láutua-ma-tán) ipé-ógalakéik-a, kauá Peter kapis i-tiúg-na, káa inés-na: Judea-pu a-háma (me u-síg, láutua-ma), káa úikalú, ka-pám-kalú kikauá kínne téuyanik-síg (1) Jerusalem-pa, etg zúkua-nas kinnia ziágk-ina u-síg, kahú lauít mizi-mtig ziegk-epg. Kíme ínim láutua-má uétu mis i-k-káui-síg, métu Akamkíníku-m inés-sapá-ziégk-ze, ka-kúus Prophet (Egneuát) Joel annúkt-kínikai i-tamtái-zaná uakkei-pa, káa i-hína: Kóoz Akamkíníku-m inéz-ini-ú Ipním Eullégeullég titókan-a, kauá ka-kalú-ním núnim-Miógat-úná uaníkt pa-kaán-nái-sanú, káa pé-nehmú-zanú (pe-néhmú-nai-sanú), kalú-zím uákas ipé-uzé-yu. Israel-pu a-háma, kahú mizi-m-tig. Jesus Nazaré-pu Akamkíníku-m sáig-nín imém hépei i-uéka taz háma, káa Ipním illágane ziziuáis kut e-uzé-ya Akamkíníku-pkínig, ka-pám-kúus etg zúkua-zig: zauín Ipné (Jesus-na) etg uetkaláik-is-g epe-uéuzék-a, káa ap-ó-pziáu-na: métu Akamkíníku-m, Ke-ipí i-Pist, Ipné (Jesus-na) tinug-nís-kínig pé-sapé-utelléht-ta, kauá éneka uákas, pa-hániá (2), kauá nun lauít epe-ég-na, ka-kauá tinug-nís-kínig i-utelléht-ta: uáko í-ues uákas, káa uákas i-uíhnená akamkínikai-g, kauá kuníg núna inés-sapé-t-keik-ú-ma Háut-nis-ki Eullégeullég-ki, ka-pám-kúus etg ek-

(1) téuya-zíg—*for a short time*). (2) pa-háni-tok-a.

zíg uág mizi-síg. Kunú-azánu úikalú Israel-pu zúkua-nas i-usíg, ikúinu Akamkíniku-m yug-pné Jesus-na pa-háni-á imékas Miógat, ka-pám-kunía-ttíte etg uetkaláik-is-gi epé-uéuzék-a; uág ap-ó-pziaú-na. Kimet illaganí-ua, ka-kauá i-mizi-sína, kauá imamá-tanáni-sína, káa ipe-hína: Núnim pié-ma, káa manáma-g nun ku-teté-síg? Métu Peter-nim inés-na: Etg u-síg ikúinu imamá-tanáni-tás, káa zapákaik-in uizé-tas, kauá kúus-kí uáunin etg pe-uzé-yu, káa epé-enp-ú Hautnis-na Eullégeullég-na. Kuné lahéi-pa illaganí-ua zapákaik-in ipé-uzé-ya, páis metá-ham pa-p-pótom-ósos titókan (metát *thousand*, 3,000). Yug-mé úikalú uyá-kaáo-pa ipá-talapósa-na, káa Jesus-na zillákt pé-hep-éi-saná, káa kapsikáps ipé-mizkúinek-á. Kauá ka-kalu-mám petu e-u-sína, kalú-mám pé-iyéu-zaná iyeuís-na titókan-a kauá úikalú pa-inít-pa (pa-he-nít-pa) i-uí-talapósa-nanígna, káa Akamkínikú-na pá-sapa-llói-nanígna. Kauá taklái Akamkíniku-m uyá-kaáo-pa inés-isák-saná illaganí-ua-na imém-pkí (etké inás-uí-nagpáik-saná zapákaik-ás): kauá kun-kí zapákaik-in kátu illaganí-ua uyá-kaáo-pa ipé-uzé-ya.

194. END OF THE GOSPEL.

John xx:30-31, xxi:25; Mark, xvi:20.

Kauá illágane éneka uyi-kínig Jesus-nim inás-ani-án-nia ziziuáis kut, métu uétu kínne úikala í-ues tíme-nin. Métu zalauí ku tíme-nin úikala Jesus-nim kut a-uzá-yóka kauá uétu kínne uétas-pa inikí-nué (*place to put*) (imékas) zahá i-uzé-yóka, ka-kuné úikala yug times inékinik-ás (1). Métu ka-

(1) etke úikasilig uétas a-kakmám-nóka, káa úyi-kinig a-átkau-nóka.

kalá í-ues tímes-nin, yug zahá í-ues imám-áin, kúus-uazánu etg mizkúinek-as, ikúinu Jesus í-ues Christ uág Akamkíniku-kakál, káa kun-kí mizkúinekit-kí etg uákas uizé-tas (eisnués-pa) Jesus-nim uanikít-kí (uág kapsikáps-néuit-kí).

Kauá yug-mé (Apostles) ipé-kiéik-a, káa ipá-tamtáinaik-a úikasilig, káa Jesus-nim (akamkínikai-kínig) inás-uápáyata-ya, káa kapsikáps inés-sapé-uzé-ya, uág uápzúg: kauá illaganí-kí ziziuáis-kí imém-kí kut-kí illágane titókan ipé-mizkúine-k-a, káa zapákaik-in ipé-uzé-ya.

Kalú Ti-táz-tamtáin.

End of the Gospel.

Additions from the Acts of the Apostles.

I. *Peter Heals the Crippled Man* (Act iii:1-26).—Kuníg kumalá-zkiú-pa, kauá Peter uág John ipe-kú-ya káa ipá-talapósa-ta-ná Talapósa-nuás-g kulléu-é-úit-ipg. Kimet nakz i-uéka háma uíhne-símei, etké miapkaáuit-kínig e-uéka likup-símei uéyug. Kauá yug-uíhne-símei-ná pe-néhne-nígna uyá-kaáo-pa talapósa-nuás-g káa piskís-pa pé-níke-nígna émti-kínikai, kauá kuné ipné-tanauíat-kaná titoka-pg; ka-kalú i-talapósa-ta-ná-nígna, kúus: Kahú iyáuna-káu-nimtg. Yug-pním uíhne-símei-ním inés-nimekúni-a páig Peter-na uág John-na azit-ás-g, kauá ipné-teneuí-ya. Métu Peter-nim p-u-lég-na uág pené: Kahú nés-eg-ním. Kauá ipním inés-ualég-na, káa i-n-nek-séna: páis taz petú ini-teté-síg. Métu Peter-nim péne: Zaya ínim ués kízui, itú maksmáks, ítku itú gaigáig; métu ke-k-ín inépte taázuit, yug iní-se-hé: Kahú, Jesus-Christ-nim-ki Nazare-pu-m-kí uanikít-ki usé-kai-g kauá ipskeíkeí-g. (1) Kauá ipsus uíhne-símei-na pé-enp-éni-a, kauá pé-nke-usékaik-á; kauá kuné-innig lamlamát uéyug uág égue taz kapsikáps e-uzé-ya, kauá i-ualása-ya (*spring*), káa i-uselík-a, káa ipskeík-eík-a, kauá Talapósa-nuas-g a-ház-a, káa i-uezéikaik-á (*jump*), kauá Akamkínikú-na pa-sapá-llói-na. Kimet úikala titókan, ka-kalú kuné i-u-sína, i-ziuái-zina, káa pa-llói-zaná kuné-pkí kút-ki kunía háma-na, etké lauít pé-zúkua-ziná, uyá-kaáo-pa etké pe-égna-nígna Talapósa-nuas-pá piskís-pa. Kunú-azánu

(1) ipskelíhnig.

úikalú-nm Peter-na uág John-na pa-ámng-nó--saná ziziuái-ki. Kauá Peter-nim inés-na: Israel-pu a-háma, itú-pg etg zizi-uai-zig kín-ki kút-ki? káa itú-pg núna nés-ek-té-zinm uág nás-ualák-tamáu-zinm? Mis núnim-ki kapsikáps-néuit-kí kinnia háma-na uákas apá-sapé-uzé-ya, káa epé-sapé-p-skeí-keik-á? Abraham-nim Anieuát, uág Isaac-nim Anieuát, uág Jacob-nim Anieuát, uág núnim tit-lú-nim Anieuát, Yug-pí í-ues kapsikáps-níg, Ipním Miás-na Jesus-na pa-háni-a uákas, etké pé-sapé-utelláht-ta tinúgnis-kínig, ka-pám-kuníat-títe etg ap-ó-pziáu-na. Etg Jesus-na zillákt epé-ni-én-nia Ponce-Pilát-gi uapziáu-nas, kauá inég Ponce Pilát i-hína: Ki Jesus í-ues taz tukúg háma, zauín etg pe-tiúg-na: Néz-iním Barabbas uapziáu-nípaz, káa Jesus-na takláí uetkaláik-is-gi e-uéuzégi. Kun-kí ziégk-ki Anieuát-óna etg ap-ó-pziáu-na. Métu Akamkíniku-m pé-sapé-utelléht-ta, kauá nun illágani-né-hem Ipné epe-ég-na uitelléhtt-nákat-pá tinúgnis-kínig: kimet ikúinu uákas. Yug-pním Jesus-nim uanikít-ki ki háma, ka-pám-yúg etg lauít e-suk-síg, uág e-ek-zíg, ki háma uákas i-usétu imém hépei, káa uakaís-nim etg i-uselik-ó-sa. Métu in nekí-se, láutua-má, zúkua-néi-kínig kúus etg pe-kú-ya, kakúus imém mi-miógat. Métu Akamkíniku-m lauít kie i-sapá-zúkua-zaná Prophet-kínig (Egneuat-óp-kínig) úikalú-pkínig, Ipnim Miáz Christ tinukí-nas i-uéka uetkaláik-is-pa núnim kapsís-uit-uazét. Kunú-azánu kikauá taz etg imamá-tana-nniú, káa imamá-tamázik-lik-u taáz-uít-gi, káa zapákaikit-kí uáu-nin etg pe-uzé-yu, káa Akamkíniku-m iyéu-nin. Kauá illágani-néhem éneka kun-kí-ttíte inés-tenué-ya: kauá illaganí-ua ipé-mizkúinek-a, káa talapósa-nin ipé-uzé-ya kuné lahéi-pa, páis pakaám papótomósos a-háma (5,000). Yug-pí hama e-uéka pileéptit enmíuit píimn.

II. *Peter and John in Prison and Before the Council* (Acts iv:1-22).—Ka-kauá titókan-a kóoz inás-tamtái-zaná Peter-nim, kauá ipa-pái-ni-kiká kuné-pkí ti-talapósa-nauát uág mi-miógat, káa ipé-timnének-a, etké titókan-a Peter-nim inés-tenué-ya Jesus-ki, káa inás-tamtái-na, kóoz Jesus-nim inés-sapé-utelléht-tu tinúgnis-kínig úikala-ná ti-taás-na zi-zapákaik-is-ná. Kunú-azánu yug-mém ti-talapósa-nauát-óm Peter-na uág John-na pe-énp-sená, káa séktis-g pé-nik-sená, tamálui-yú-tas méimi, etké uáko i-kulléuit-zaná. Métu zauín illaganí-ua ipe-mizkúinek-a, káa talapósanin ipe-uzé-ya. Kuním méimi pi-ám-g-na ti-talapósa-nauát uág titílu, káa Annas-na uág Caiphas-na pa-ám-g-nó(1)-saná, kauá yug-mém mi-miógat-um Peter-na uág John-na hépei pé-sapé-uzé-saná, káa pe-sépni-saná: Manáma, káa isí-nim uanikít-ki kinnia háma-na uákas etg apá-haní-a? Kauá kuné-ittíte Peter kak-mám Eullégeullég-ki i-ziégk-zená, káa inés-na: Mi-miógat uág titílu mizí-mtig: Ki-takz uékít-k-as uág tamalui-yú-tas nun u-síg, etké ki kómái-nin háma uákas i-uíze-s. Kahú zúkua-tgi ka-pám kalú kínne u-síg, káa kúus-títe úikalú laám Israel-pu ke-ipé-zúkua, kínim kómái-nis-nim háma-nm uákas etg i-usélik-ó-sa (2) Núnim Miógat-um Jesus-Christ-nim Nazare-pum uanikít-ki, kapám-kunía etg uetkaláik-is-pa ap-ó-pziáu-na, ka-kunía-ttíte Akamkíniku-m uákas pé-sapé-utelléht-ta tinúg-nis-kínig: Yug-pné Jesus-na etg epe-ukkéi-na, métu Akamkíniku-m pá-sáig-na. Kauá uétu isí-nm náks-nim nuna uákas kie a-haní-u; kauá uétu míne í-ues náks-nim uaníkt, ka-n-kun-kí uákas kie pé-uzé-yu. Kauá

(1) no, nu, nou=no in English.

(2) i-usélikósa (*stands up before you*), i-usékaikósa (*gets up before*).

yug-mé mí-miógat i-ziuái-ziná etké Peter uág John, inekíg tímes-na zúkua-néi, zauín e-u-sína uapzúg uág kapsikáps timíne; kauá takláí illaát háma uáko uákas i-usétu. Kunú-azánu Peter-na uág John-na pá-sapa-hát-zaná, káa imú-zuátg mi-miógat úinuá ipé-timmíu-na: Ku-nan maná kuteté-síg kín-me-kí lapúa-ki (lapí-ua-kí) a-hám-ki? Uikalú-nm Jerusalem-pu-m lauít uáko pé-zúkua-nai-síg ziziuáis kut, kauá uétu minmaí túinap-ás kie u-síg: páis kie epé-té-sisúik-u (1), káa apá-taátk-u, káa epé-nú: Uetmet éneka Jesus-ki titókan-a etg epé-tenué-yu. Kauá kúus ipékú-ya: pé-mu-zaná Peter-na uág John-na, káa pé-zene: Uetmet etg éneka titókan-a apá-tamtái-nu Jesus-ki, kaina-pám uep-sisúik-in (sisúi-nin) etg pe-uzé-yu tamáluít-kí. Métu Peter-nim inés-na: Ime-nníg (imú-nníg) etg timmíu-nu, káa nuna penés-nek-én-níu-kum kut: Mínia nun u-síg nekt uág timíne tuíg-nei-tás, Akamkínikú-na itku titókan-á? (ka-pám-kúus etg u-síg?). Uétu minmaí uétu tamtái-nas u-síg, ka-g-kalaná nun lauít epe-hég-na uág apá-mizí-a. Kauá mi-miógat-um éneka pa-taátk-saná uág pé-té-sisúik-saná (pé-té-siúik-saná), káa pá-sapá-hát-zaná, métu uétu maná pé-ku-saná (uétu p-ú-p-sisúik-saná); etké úikala-nm titókan-m kunma-ná lapúa-na (lapíua-ná) Apostles-na pe-zúkua-nái-saná ziziuáis kut, káa p-ó-taski-saná imékas. Yug-pí háma uíh-ne-isímei, ke-ipí uákas i-uzé-ya, i-uéka pileéptit uág tipit enmíuit píimn.

III. *The Apostles' Prayer for Strength* (Acts iv:23-31.—Ka-kauá uáko yug lapú (Peter uág John) ipa-hát-ta, káa i-ziklí-zina, kauá-nnag pa-tamtái-zaná imém láutua-ma-ná kun-kí ziegk-ki, ka-kun-kí mi-miógat-um pé-tenué-saná.

(1) epe-té-s-úik-ú.

Ka-kauá imém láutua-ma ipá-mizí-a, kauá-nnag úikalú-nm náksiní-pa pa-tiúk-zaná Akamkínikú-na (1), káa ipe-hína: Núnim Miógat, ke-m-Im aní-a akamkínikai-ná uág uétas-na, uág kus-na, uág úikala-na petú-na, ke-m-Im ués núnim Anieuát! Ke-m-Im David-na núnim pisí-na kúus uakkeí-pa a-sapá-ziégk-zena: Itú-uazét pa-n-néksap titókan i-geízem-zig, káa láuig i-timmíu-zig? Kauá itú-uazét uétas-pamá mi-miógat uág titílu titókan pi-ámk-zig náks-ní-pá, káa Akamkínikú-na pé-tuélka-uyú-sig uág Ipné Miáz-pa Christ-na? Ikúinu ki-takz kínne teuyanik-ás-pa Jerusalem-pa pi-ámki-zig Herod uág Ponce-Pilát, uág Jews-titókan, uág néksap titókan, kauá pe-geízem-nú-sig Im-Miás-na Jesus-na, Ke-m-yug Im miógat aní-a. Kahú enés-eg-né-niu-kum kun-ma-ná tuélka-na (kapsis-ui-ya-uát-óna) ziégk-en uág te-sisúikt (?); kauá takláí néznim núna Imím mamáyas-na kapsikáps timíne, ka-mág-kun-kí Imémé ziégken pa-tamtái-nan-níú titóka-pg, kua titókan-a enés-iyéu-nu Im-Miás-nim-kí Jesus-nim-kí uanikít-ki. Ka-kauá uáko ipa-talapósa-naka-yá, kauá i-uéya-tíui-uik-á inít, ka-kuné i-u-sína, kauá úikalu kakmám Eullégeullég-ki ipe-uzé-ya; kauá Akamkínikú-na ziégken pa-tamtái-nai-saná imekaís-ki tit-míne-ki uág imekaís-ki timné-ki.

IV. *Behavior of the Faithful* (Acts iv:32-37).—Kauá inekíg uáko illágane-níg i-u-sína mizkúinek-in zapákaik-in, zauín úikalú-nm e-u-sína náks-iníg timíne uág usk náks-iníg uakkeís-uit pi-hímiú-ki uág pi-héteuit-kí uág pi-iyéu-ki uág pi-uapáyatat-kí. Kauá Apostles-nim titókan-a kapsikáps-níg pa-tamtái-na-nígna Jesus-nim-ki uitelléhttit-ki tinúgnís-kínig. Kauá Akamkíniku-m inéz-iní-a úikalu-na

(1) ipa-tiúg-na Akamkíniku-pg. (2) te-s-súikt.

imékas taáz-uit uag iyéun uág éteuit. Nakz kuné i-uéka háma, Joseph, ka-kunía Apostles-nim p-ú-nik-sína Barnabas, numípu-tímt-ki Lilóin-im-miáz (Lilói-kakál), yúg-pním é-uéka temanik-ás, kauá itomiá-ya kizúi-g, káa yug-pí kízui ináz-inág-paik-ó-ya Apostles-na titóka-uazét, etké úikalunm petu e-u-sína náks-iní-pá, uétu mis pa-úínuá.

V. *Ananias and Saphira* (Acts v:1-16).—Kimet nakz háma, uanikín Ananias, ka-kuním e-uéka iuépne Saphira, ipí-nka kúus-títe itomiá-ya uétas kizúi-g, métu yug-pí iuépn-in tatós kízui ipa-sapalúk-a, káa tatós pá-nag-paik-ó-sana Apostles-na. Métu Peter-nim péne: Ananias, me he ués, itú-pg enimkíniku-m i-yála-za kaa i-sapá-kapsís-úi-sa-he, uétu mis titókan-a, metu Akamkínikú-na a-misem-ú-sa-hé. Mis uétu imím he uéka úíkala kízui? itú-pg tatós he sapalúk-a, káa Akamkínikú-na a-misem-ú-sa? Ka-kauá Ananias i-mizí-a kuné-pkí ziegk-epg, kauá lamlamát i-t-káu-ya uétas-g, kauá i-tinúg-ne. Kauá úikalú ipá-zikáu-na ka-kalú ipá-mizí-a tamtái-g. Kauá pi-piimnet-óm tinúg-nís-na pé-néhne-zena, káa pé-temik-té-zená. Kuníg metát-ipa liklí-pa, kauá i-pái-na, káa a-ház-a iuépne Saphira zúkua-néi, kauá ipné Peter-nim pé-sepni-á: Kahú tamtái-nim, ikúinu imím-hám-in kalá etg kízui pé-níp-a uétas-uazét? Kauá pá-mis-takánp-a: Ikúinu kalá. Kauá Peter-nim péne: Itú-pg kúus etg pa-aní-a timíne Hautnis-na Eullégeullég-na misem-ú-tas? Kauá lamlamát kuné-innig i-t-káu-ya uétas-g áyat, káa i-tinúg-ne. Kunú-azánu úikalú ipá-zikáu-tamáu-na. Kauá uyá-kaáo-pa i-piim-na-nígna ti-talapósa-nin mizkúínekit-kí a-háma uág a-hátuai.

Miracles.—Kauá úikasilig-pkínig pa-uí-nag-páik-saná kíkómai-nis-na iskít-pa, ka-kuné-pí (ka-kuné) i-kiéik-a Peter, kauá ka-kauá Peter-nim sakaís-ki kómái-nis-ná pa-tiá-s-kasi-

ó-kaná (1), kauá yug-pí komái-nin lamlamát uákas i-uzá-kaná. Kúus-tite úikala-pkínig ti-teuyanikás-pkínig ki-kó-mai-nin pá-uí-nág-paik-ó-nigná Peter-na Jerusalem-g, kauá úikalu-na Peter-nim uákas inás-aní-kaná.

VI. *All the Apostles in Prison; the Angel Sets Them Free* (Acts v:17-33).—Kimet talaposa-nauát miógat (ke-ipí zihilí-ki i-kapsís), lautua-ma-inag (lautua-ma-tán) ipé-geízem-na, káa Apostles-na séktis-g pé-nik-sená. Métu Akamkíniku-pkínig Angel-em zikét-pa séktis-nim piskís-na pá-tamágalp-a, kauá Apostles-na inás-sapa-hát-ta, káa inás-na: Ku-tgi talapósa-nuás-g, titókan-a a-tamtái-ta-tgi uak-keís-uí-nim ziegk-ki. Kauá kunú-azánu meyui-níg talapósa-nuás-pa ipa-pái-ni-kiká, kauá titókan-a pé-himték-saná. Kauá-ttíte méyui talapósa-nauát-óm miógat-um láutua-ma-inag-nim uág titilú-nm Israel-pu-m inpe-uató-ki pésapé-ki-yú-saná séktis-g Apostles-na inág-paik-ás uekítki-nuás-pa. Kimet, ka-kauá ipa-pái-ni-kiká séktis-pa, kauá pá-haók-saná (pa-hauók-saná), etké záya i-u-sína Apostles. Kauá ipá-tamtái-ta-na, káa ipe-hína: Séktis-nim piskís i-uéka tukúg uezék-in, káa soltas ui-ualeg-nauát i-u-sína piskís-pa, métu ka-g-kauá nun ap-ó-guólka uág pa-ház-a, kun-ma-na a-hám-na apá-hauóka (2), zaya i-u-sína. Kimet kuné-ittíte ipa-pái-na talapósa-nuas-kínig ku-mázua, káa ipe-hína: Yug-mé a-háma, ka-pám-kun-ma-ná séktis-pa etg ualétp-in (3) epe-níka, uáko talapósa-nuás-pa i-tamtái-zig, káa titókan-a pé-himtéksig. Kauá ku-mázua inpé-uát imém miógat-u-inag ipe-kú-ya, káa Apostles-na pa-nág-paik-saná uekítki-nuás-pa ualetpe-yéi, etké titókan-a pa-zikáu-zaná. Kauá imuné

(1) tiá-s-kas-ió-sa—*overshadow*. (2) apa-uáka.

(3) séktis-g etg ualétp-is-na.

Apostles-na pé-sépni-saná imekaís-nim talapósa-nauat-óm: Manáma etg ku-síg? métu nun lauít etg pa-taátk-a, uág pe-hína: Uetmet titókan-a apá-tamtái-nu Jesus-ki; zauín ki-kauá úikasilig Jerusalem kakmám í-ues kín-ki imém tam-tái-ki, kauá nuna kuním háma-nm kikát-ki etg nas-kapsís-ui-yú-sinm. Kaua Peter-nim pa-mistakanp-a, káa péne: Akamkínikú-na u-síg tuíg-nei-tas ziégk-en uág tamáluít uétu mis titókan-a. Nunim titilú-nm Akamkíniku-m pá-sapá-utelléht-ta tinugnis-kínig Jesus-na, ka-pam-kunía etg ap-ó-pziáu-na uetkalá-is-pa. Yug-pné Jesus-na Akamkínikú-m pa-án-i-a imékas Miógat, uág Uákas-anieuát. Kun-kí Jesus-ki úikala titókan i-u-síg kapsís-uít-ki imamá-tanani-tás, uág uáunin uizé-tas: kauá nun u-síg kinnia tamálui-ná tamápaik-ás úikasilig, ka-g-kúus Hautnis-nim Eullég-eulleg-nim nuna inés-sapá-tamtái-tatú. Ka-kauá kuné-pkí ziégk-epg i-mizi-sína mi-miógat, kauá ipé-geízem-tamáu-na timné-pa, kauá ipé-timmíu-na: ku-nen manáma apa-kú-tag káa ap-ó-pziáu-nag kin-ma-ná Apostles-na.

VII. *Gamaliel*. (Acts v:34-40). Métu nakz kuné-má háma, uanik-ín Gamaliel, i-usékaik-a, káa i-hína: Ki-me a-háma ke-ipa-hátz, kauá takz in etg kúus-pá tenué-yu. Ka-kauá ipa-hát-ta Apostles, kauá kúus i-ziégk-zena Gamaliel: Láutua-ma Israel-pu aháma, lauít timmíu-tgi ku-pám-maná etg epe-ki-yú kin-ma-ná a-hám-na (Apostles-na); in nekí-se taz etg epé-sapé-uíhne- nú (epé-sapé-uíhne-nóka) tamálui-yú-yái: etké zalauí imém ziégken e-u-síg titóka-pkínig, láuig epe-t-ká-uze-yú, káa i-laám-nu; métu zalauí e-u-síg Akamkíniku-pkínig ziégken, uétu mis etg u-síg niká-kup-és, káina-pám Akamkínikú-na etg epe-kapsís-ui-yú-yu. Ka-kauá inásuásáuk-a, kauá úikalú kúus-títe ipa-aní-a timíne

(úikalu-nm timíne kúus epe-n-nék-a). Zauín Apostles-na zillákt úikalu-na p-ú-te-i-siná, kauá kuníg pé-tenué-sena, uág pé-zená: Uetmet éneka etg apá-tamtái-nu titókan-a kí-ki Jesus-ki. Kauá pe-sapé-uíhne-zená. Métu Apostles uekít-ki-nuás-pkínig ipa-hátta lilói-tamáu-nin, etké Jesus-auzét ipé-uzé-ya tamálui-yúin, uág uéte-in, uág pála-nin. Kauá kuníg uyá-kaáo-pa talapósa-nuás-pa uag pa-inít-pa kúngu talág-nái Jesus-ki pa-tamtái-na-nígna titókan-a. Kuníg illaganí-ua zapakaik-in ipe-uzé-ya: kunú-azánu úinépu-na na uapáyata-uát (1) Apostles-nim pa-háni-saná, ui-uanik-in Deacons.

VIII. *Stephen.* (Acts vi:8 sq. and vii:1 sq.) Uinépu-pamá nakz i-uéka Stephen Deacon, kauá yug-pí i-uéka kakmám taáz-uit-ki, uág mizkúinekit-kí, uág kapsikáps-néuit-ki uág Háutnis-ki Eulleg-eulleg-ki, kauá titókan-a inás-iyáuna-kaná imekaís-ki ziziuais-ki kút-ki. Kunú-azánu kumázua-nm Jews-titokan-m ketém-ki pá-tuináp-sana (*contradict*) uág pa-kapsis-ui-yú-saná. Métu Stephen-im úikalu-ná inés-uayené-zaná uapzukúi-tímt-kí, etké Háutnis-nim Eullég-eullég-nim pá-sapá-ziégk-zaná. Kuníg kátu imékas úyi-kínig ipé-geízem-na, kauá pa-áni-saná ti-tamápaik-auát-óna (2) miseméuát-óna; kauá yug-mé mi-miséme-uát ipe-hína: Ki-nm Stephen-im Moses-na p-ú-tgitim-ú-ya uág Akamkínikú-na: kauá pe-néhne-zená uekít-ki-nuásgi. Kauá kuné mi-miséme-uát ipe-hína: Kinnia háma-na lauít nun apa-mizí-a ziégk-epg, ka-kauá i-hína: Jesus-nim Nazarepu-m kinnia talapósa-nuás-na pa-uí-ziklík-ú, káa Moses-na tamáluit pa-t-kalái-nán-niú, káa pá-sapá-laám-na-niú. Kimet úikalú mi-miógat ka-kalú i-u-sína uekit-ki-nuás-pa i-ziuái-

(1) uapáyatauat-óna. (2) ti-tamápaik-auát.

ziná, etké Stephen-a pé-eg-néi-sana mástái, e-uéka taás-nig ka-kúus Angel-em mástái. Kauá kunig imekaís-nim talapósa-nauát-óm Stephen-a pé-sépni-a uág pene: Ikúitim-síg kíme? Nah? Kauá Stephen-im pá-mistakánp-a, káa i-hína: Inim pisít-ma uag inim pié-ma, mizi-mtig: núnim Anieuát ipné-sape-ég-na núnim titilú-pg, Ipním inás-sáig-na Abraham-na uág Isaac-na uág Jacob-na, uág Joseph-na uág Moses-na: kauá Moses-na pa-áni-á imekas Miógat, káa pe-éni-a tamá-luit titóka-uazét. Métu Moses-nim inés-na núnim titilú-na kúus: Kóoz Akamkíniku-m pé-sapé-kiyú-kúm, uág pá-sapa-pái-nu náks-ina imekaís-na miógat-úna, ka-g-kúus in ués, kunia (Miógat-úna) etg apá-mizí-u, (káa tamáluit epé-tuíg-ne-niú). Yug-pním imekaís-nim Miógatum uáko kie i-pái-nó-ya, Yug-pí í-ues Jesus, ka-pám-kunía etg ap-ó-pziáu-na uetkaláik-is-pa. Tiáuiz etg u-síg timíne, káa atúkaz u-síg timípnit (1), káa uétu maziú-ki mizi-síg. Akamkínikú-na Háutnis-na Eullég-eullég-na e-tuélka-uyú-sig ka-kúus imém pisít-ma-m ti-taás-na Prophet-na (Egne-uat-óna) p-ó-pziáuzaná, kúus-títe etg Taas-na Háutnis-na Jesus-na ap-ó-pziáu-na uetkaláik-is-pa; inekíg etg u-síg tamáluit, zauín uétu tamálui-na e-tuík-zig. Ka-kauá ipá-mizí-a kuné-pkí ziegk-epg, kauá ipé-geízem-na timné-ki, káa tit epú-yalé-saná aulisuít-ki. Métu Stephen kakmám Eullég-eullég-ki i-sitalás-yá, kauá Akamkínikú-na pe-eg-né-nia illákauit uág lilóin, káa pe-ég-na Jesus-na, káa i-hína: Maha! uáko a-akí-za akamkínikai-na tamágalpís-na, káa Jesus-na, ke-ipí i-usétu Akamkíniku-m kapsikáps-néui-nim uapsúg-pkínikai (Akamkíniku-m kapsiskáps-néuit us Jesus-nim kapsikáps-néuit, etke Jesus Akamkíniku-m us Míáz). Ka-kauá Jews-titó-

(1) yagyagkeítas—*brain*.

kan i-mizi-sína kuné-pkí ziégk-epg, kauá imemé-t-kupkill-án-nia ipsús-ki mazáyu, káa kapís ipé-tiú-na kauá úikalú-nm amúg kapskáps p-uyá-ki-yú-saná, káa pe-énp-saná, káa pe-n-ktík-zaná (pa-n-ktékaik-saná), káa Jerusalem-kínig panahkátza-na émti-keg, káa pisué-ki pá-tótpiák-saná (pá-tá-miá-zaná) uapziáu-nás (1). Kauá Stephen i-hín-kána: Inim Miógat Jesus, inp-éi-nim ina uakkeís-uit. Kauá lam-tái, uáko tinuk-láikin, i-hítimlik-á, káa kapís i-ziégk-t-keiné-miá: Inim Miógat Akamkíniku, anás-uáu-ná-níh ki kapsís-uit; káa i-tinúg-ne, usk i-pinmík-a Akamkíniku-pa. Naks-nim píimnet-óm úikalú-na ui-uapziáu-na-uat-óna inás-uapáyata-ya, etké úikalú-na samga amúg inés-keizki-né-nia, ka-kauá Stephen-a pa-tótpiák-saná, kuním e-uéka uaníkt Saul.

IX. *Saul-Paul*. (Acts viii:3 sq.; ix:1 sq.) Kuníg Saul-nim inás-sap-átgau-ná-kaná ti-talapósa-nis-na zapákaik-is-na, káa inás-sapa-laám-nipázui-kaná; kauá kunú-azánu ináz-az-ó-kaná titókan-a, káa ináz-inpáni-kana titókan-a ma-máyaz, uág a-hátuai uág a-háma, kauá ináz-inígkaná sektis-g.

Kauá uáko e-piím-na Saul-nim timné-pa zi-zapákaik-is-ná geizem-n-ú-t; kauá kátu imékas, p-ó-pziáu-nipázui-yan-niá Jesus-na illágane ti-tuigné, kunú-azánu pe-ki-yú-ya imekaís-na talapósa-nauat-óna, káa péne: Kahú tímes aní-á-nim, Damascus-pu-na he anás-time-nú-ih, kauá kunkí times-kí etg inágpaik-ó-yu kínne Jerusalem-pa ka-kalá i-u-síg ahama uág a-hátuai i-hímtek-in (2) Jesus-nim. Kauá tímes iníp-a káa i-kú-ya, káa Damascus-pg i-uíhne-na. Kí-met, ka-kauá uáko kímte-pg. Damascus-pg gatát i-uéye-na, kauá kuné iskít-pa akamkínikai-kínig illakáu-nim ipné Saul-

(1) uapziáu-nás-g. (2) himtekin=tuigné.

na pa-llakáu-yó-ya (1), káa ipí i-t-káuiya sikém-pkínig, káa i-mizí-a ziégk-epg, yug ziégk-en i-hína: Saul, Saul, itú-pg he Ina tuélka-uyú-sa-m (kapsís-ui-yú-sa-m)? Kauá Saul i-hína: Isí he ués inim Miógat? Kauá pá-mistakánp-a: In ués Jesus, Ke-m-im pi-tuélka-uyú-sa-m: uetmet he e-tulépte-yu zupté-uat-óna (usk ize uetmet he-kosisim-nu kapsís-uít-ki). Kauá Saul i-zíkáu-na, káa i-ziuái-na, i-gipípí-ná, káa i-hína: Inim Miógat, manáma he ina pi-sapá-kut-tip-áziu-sá-m? (maná in ki-yú, ka-g-káa taz uizé-yu?). Kauá Jesus-nim péne: Usékai-g, káa áz-ig teuyanik-ás-g Damascus-pg; kauá kuné he ipé-nú, uág sapá-zúkua-nin he uizé-yu; maná he ués kú-tas (ka-m-maná he ués kútas). Yug-mé a-háma, ke-imém Saul-na pe-uyá-tué-zaná o-hóga-ziná, uág i-ziuái-zina, káa ipá-mizíá, ziégk-epg (ínekíg uétu i-mizisína: itú i-híze), métu uétu, isí-na pe-ék-zena. Kauá Saul i-usékaik-a, kauá sílu i-tamáyalp-a (i-silímkeisaká), káa i-sayógo-ttipázui-ya, métu uétu itú-na pe-ég-na, etké illááttamé i-uzé-ya: métu ipsús-ki pe-telíkekéik-sana Damascus-pg. Kauá kuné Damascus-pa i-uzé-ya metát uéutukt sayógo-yái, uág hipe-yéi, uág ipnékuyéi. Kauá-ttíte kuné Damascus-pa i-llákai-zana nakz Jesus-nim híntek-in, uanik-in Ananías, kauá kunía Ananias-na Jesus-nim pé-mú-na uág péne: Usékai-g, uag kú-ig iskít-gi, ke-yúg p-ú-nik-síg Tukúg (*Rectus*), kauá kuné e-péui-yu Judas-nim inít-pa náks-na háma-na, ke-yug (2) p-u-nik-síg Saul Tarsus-pu. Máha kikauá i-talapósa-za! (Kauá-ttíte Saul i-talapósa-na Judas-nim inít-pa, kauá talapósa-pa Jesus-nim Saul-na pe-sapé-zúkua-na Ananias; kauá Saul-nim lauít pe-ék-zená tim-

(1) pallapáik-ó-ya.

(2) ka-kúnía puniksíg.

né-ki Ananias-na, kimet Ananias uáko a-haz-a inít-gi, káa ipné Saul-na pe-t-kupalikáza-yá taz sayógo-tas). Kimet Ananias-nim Jesus-na pá-mistakán-p-a: Inim Miógat, uáko illágane anás-mizí-a kun-kí háma-ki, etké kúnku imékas inás-sap-é gau-zaná Imím ma-máyasna háutnis-na Jerusalempa, kauá kínne i-pái-na mi-miógat-up-kínig kapskáps-néuit-ki ualétpe-tás úikaluná ka-m-kalúním (kalú-mám) Imené uaníkt i-kaán-nai-síg. Kauá Jesus-nim péne: Uetmet zikáu-nu; kú-ig kuné-pkí, etké yug-pí háma Inim ués saígnín, ipním Ina uáníkt i-hinág-paik-án-niú úikalú-pg ti-talapósa-nái-pg, uág mi-miógat-upg, uág Israel-pu-pg, (ítku inás-inág-paik-ó-yu úikala-na titókan-a Inim uaníkt). Kauá In takláí ipné a-sapá-zúkua-nu, ku-minmaí ipí í-ues illágane kú-tas uág e-hétgau-nas In-uazét. Kauá Ananias i-kú-ya, káa a-ház-a inít-gi, pé-t-kupalikáza-yá Saul-na, káa i-hína: Inim eskap Saul, mizí-m, núnim Miógat-um Jesus-nim ina i-ueimte-má im-pkí (1), ka-m-kunía iskít-pa a-ak-záka, kam-kauá kú-ma, Ipním-títe i-ueimte-má, imené silú taz aniái-tas, uág im taz sayógo-tas, káa imené iní-tas Háutnin Eullég-eullég kakmám. Kuné-ittíte lamlamát silú-pkínig i-t-káu-ya ka-kúus pekt, kauá taz e-uzé-ya sílu, uág taz i-sayógo-ya. Kuníg kauá i-híp-a, kauá taz ipné-téuyak-á. Kauá kuné Damascus-pa i-téuyanik-á uág ti-tuínnet-ópa i-hípe-ya ku-malá-zikiú. Kauá Jews-nim pi-amki-nuás-pa (Synagogue) inás-tamtái-na-kaná Jesus-ki, káa inés-na: Jesus ikúinu í-ues Akamkíniku-kakál, uág Ip-níg (2) Akamkíniku. Kauá ka-kalú-mám (kalú-ním) pá-mizí-saná, kalú-mám úikalunm pá-zíuái-zaná, káa ipé-hína: Mis uet í-ues ki háma Jesus-nim tuéllka (lemtús)? káuá úikaluná inés-

(1) im-kí. (2) Ipí-nníg.

simíze-ttipá-zuí-saná (*ver*), asualéya inás-áni-ttipázuí-saná, uág inas-uápziaú-nipázui-sana, ka-kalú-mám Jesus-na pé-lep-sko-yéi-sig uág pá-kaán-zig kuné Jerusalem-pa? Kauá kínne i-pái-na kunú-azánu, ualétpe-tás úikala-ná zi-zapákaik-ís-ná, kauá ui-ualétp-ís-ná inéhne-nás Jerusalem-pg mi-miógat-up? Kauá Saul kátu kapskáps uyá-kaáo-pa i-uzá-kana, káa Jews-na inés-te-peléik-a, lauít etke inés-hímték-a, Jesus ikúinu í-ues Christ, ke-ipí i-pái-tatá-sána, káa í-ues Akamkinikukakál. Ka-kauá illaganí-ua zapákaik-in ipe-uzé-ya, kauá Jews ti-talapósanauát pi-ámng-na, káa ketém-ki ipé-timmíu-na Saul-na uapziaú-nas: kunú-azánu kunku piskís-pa i-ualék-zina (piskís-na p-u-lék-zina), alag-pís uyá-kaáo-pa uág uyá-zikét-pa. Métu Saul-nim pe-zúkua-nán-niá nekt uág timmíun, kauá ipná-yía-na (ipná-eí-ya-na), kauá ti-tuignét-om ipné Saul-na pé-te-saná ihíya-ki ispálg-pa (kakáppa-pá), kauá kamúki ipn-ég-nas-pkínig pe-sulíkeléhne-zená émti-keg (ítku p-u-inéh-kéne-zená) (1), zikét-pa, kauá kúus pé-néh-ulalík-zaná. Kauá kuníg i-uíhne-na Saul Jerusalem-pg, kauá kuné inés-ki-yú-ya ti-tuignet-óna: métu imém pazikáu-zana, etké uétu pe-mizkúinek-saná, uáko ipí-nka í-ues tuígnét Jesus-na. Métu Barnabas-nim pe-enp-úkíni-a ipnim-pa inít-pa, kauá kuníg pe-néhne-ná Apostles-pg. Kauá Saul-nim inás-tamtái-na ipním-kí kút-ki, ka-kauá pe-ég-na (2) Jesus-na, kuníg núkin. Ipním-kí ziégk-ki illaganí-ua ipé-mizkúinek-á, kunú-azanú Jews ipé-geízem-na, kauá p-ópziaunipázui-saná Jerusalem-pa (ka-kúus Damascus-pa ipékú-ya) . Kunú-azánu i-kú-ya Caesarea-pg, káa kuníg Tarsus-pg.

(1) *put down with a crank.* (2) *pé-ek-zená.*

X. *Peter's Miracles.* (Acts ix:31 sq.) Uáko Jesus-nim tamáluit uag talapósa e-píim-zaná; kauá Peter-nim inés-egné-ik-saná zi-zapákaik-ís-ná pa-uétas-pa. Náksz-pa láheí-pa Peter i-pái-ni-kiká Lidda-pa, ka-kuné iuéka nakz háma likup-símei, uanik-ín Eneas, ke-ipí kunku i-tamalíg-kaná uáko úimátat enmiúit; kunía Peter-nim pe-ki-yú-ya, káa péne: Eneas, núnim Miógat-um Jesus-Christ-nim uákas ha hanísa, kahú, usékai-g, kahú pinmík-as aní-ih. Kimet lamlamát likup-símei i-t-ka-usékaik-á uákas taz. Kauá kun-kí ziziuaíski kút-ki úikalú Lidda-pu uág Saron-pu ipé-mizkúinek-a, kauá Jesus-na pe-tuíg-nei-saná tamáluit. Kuníg Lidda-pkínig uétu uáyat i-uéka nakz teuyanikás, uanikín Joppe, ka-kuné nakz áyat, uanikín Tabitha, i-ueka talapósa-nípaz uág pi-iyéu-nípaz, kauá uáko yug-pí áyat i-tinúg-ne: kauá ipné zillákt pé-nik-ái-saná nakz-pa inít-pa, kauá pe-mú-zana Peter-na Lidda-pkínig. Kauá Peter-nim inés-kiyú-ya: ka-kauá i-pái-nikiká, kauá pe-néhne-zená inít-gi, ka-kuné i-hí-zaná (*lay*) tinúgnín áyat, kauá úikala a-háuit uág iyéuiz titókan i-uíi-ziná, káa Peter-na pé-zena: Ki i-uéka taas-níg áyat, kunku núna inás-iyáu-na-kaná. Kauá Peter-nim inés-na: Kahú! átt-itgi úikalú; kauá ipá-hát-ta. Kauá Peter i-hítimlik-a, uág i-talapósa-na, kauá tinugnis-na p-u-lég-na, uág péne: Tabitha, kahú, usékai-g. Kauá tinugnis sálu i-tamágalp-a, Peter-na pe-égna, kauá i-uagsilik-a uákas. Kauá Peter-nim pe-enp-é-nia ípsus, kauá pe-n-kausékaik-á: kauá inás-mú-na a-háutnisna titókan-a, uág a-háui-ná, káa inéz-ini-á Tabitha uákas; kauá kunú-azánu illaganí-ua-m Jesus-na pe-mizkúinek-saná. Kuníg lahéi Peter-nim pállakai-nó-ya náks-na Simon-a, ka-kunía p-únik-sená Tipsa-na-uát kuná Joppe-pa.

XI. *Cornelius is received into the Church.* (Acts x:1 sq.) Ka-kauá Peter Joppa-pa illákai-zaná, kauá-ttíte Caesarea-pa i-ué-kika nakz háma, uanikín Cornelius Centurio, Roman-pu-m soltas-nim poteéptí-nm miógat. Yugpí háma, inég kóoz i-zapákaik-ayái, zauín i-uéka talapósa-nípaz, káa titókan-a pi-iyéu-nípaz (i-uéka). Náksz-pa lahéi-pa yug-pné háma-na pá-pai-nó-ya náks-nim Angel-em, kauá péne: Cornelius, Akamkíniku-m he i-miziógo-ai-sa talapósa, káa he eg-néi-sa iyéun, kunú-azánu kikauá anás-ueímte-yu kumazua-ná imím inékinikítpama-na Joppe-pg, káa e-mú-nu náks-na Simon-Peter-na, ke-ipí i-téuya-zá (*short stay*, itéuyanik-sa *long stay*) inít-pa náks-nim háma-nm, kakuním us uaníkt (u-unikíse) Tipsa-na-uát, káa yug-pí í-ues imekaís-pa iuetám-láikín: kauá yug-pním Peter-nim imené he ihí-hímtek-u ka-m-manáma im he ués kútas. Ka-kauá Angel i-uíhne-na, kauá Cornelius-nim inés-mú-na lapú-a-na (lapú-na, lapí-ua-na) zi-zapalígnik-auát-óna uág náks-na soltas-na, ke-imém pe-héteui-sana Akamkínikú-na, kauá inás-tamtái-na úikala-kí petú-ki, káa inés-ueímte-ya Joppe-pg. Kuním méimi, ka-kauá uáko yug-mém pa-k-tát-zaná Joppe-na, kauá-ttíte Peter i-talapósa-na, kauá talapósa-pa pe-égna ziziuaís-na petú-na; akamkínikai i-tamágalp-a, káa tus-kínig inekéne-nin i-uzé-ya uétas-g petú, ka-kúus imékas gaigáig samga-áin kámu, kauá kuné kamú-pa i-uéka úikala-áza uakkeísuit-ín petú, uapiútelik-ín (*quadrupeds*), uág tuku-míútelik-ín (*serpent*), uág uáyútelik-ín, káa ziégken nakz i-hína: Peter, kahú, uapziáun uág hípg. Métu Peter i-hína: Inim Miógat, uétu máua in hip-a petú lilúyín (*sipgsipg*). Kauá ziégken éneka i-hína: Ka-kunía Akamkíniku-m kaigkáig pa-háni-a, uetmet ím he n-nek-ú lilúyín. Méta-hám kúus i-kúya, kauá yug-pí kamú akamkínikai-g inakása-tok-

a-ín i-uzé-ya káa inpú-kínín. Kóoz Peter i-timn-ék-zená: ku-k-ítú-na e-ekí-za, ku-ítú í-ues ínim ékin, ku-k-ítú-na tamí-sem tuk-na e-ekíza? kauá-ttíte ipa-pái-na piskís-pa yug-mé a-háma, ka-kun-ma-ná Cornelius-nim inés-ueímte-ya. Kauá kuné-ittíte Hautnis-nim. Eullég-cullég-nim Peter-na péne: Máha! metáu-nim imené i-péui-síg, kahú, usékai-g, káa enés-tuíkin; uetmet zikáu-nu, In-níg anás-sape-kúma. Kauá Peter-nim inés-kiyúya, káa inés-na: In ués ka-pám yug ipéui-sínm, uág pe-énp-téme; itú-pg etg pe-kúma, itú-pg pé-énp-téme? Kauá imém Peter-na pá-tamtái-zaná Cornelius-nim-ki kút-ki, uág Angel-em pain-ót-ki. Kauá Peter-nim inás-sapá-uéutuk-á kuné-innig: kauá kuním méyui inés-tuig-na Caesarea-pg, Cornelius-nim inít-gi; kauá ku-mázua-nm miz-kúinekis-nim Peter-na pé-uyá-tué-zaná. Ka-kauá ipa-páinikiká, kauá Cornelius-nim Peter-na pe-ueukúnia piskís-pa, káa pe-hítimlik-ó-ya, uág pa-kaán-na. Kimet Peter-nim pá-taáka, uág péne: Uetmet kúus kiyú, etké in-ka ués titókan, kam-kúus he ués. Kauá ipa-ház-a náksz-epg inít-g, ka-kuné pi-ámng-nin i-u-sína illágane titókan, Cornelius-nim láutua-ma uág ma-máyaz uág inékinikt. Kauá Peter-nim Cornelius-na pé-sépnia: Itú-pg ina pí-mú-ma? Kauá Cornelius-nim péne: Kinníg pílept-pa láhéi-pa ki-ualá in talapósa-na, kauá talapósa-pa Angel-em naks-nim ina i-pái-nó-ya, káa i-hína: Imím talapósa uág iyéun Akamkíniku-m he i-mizi-ái-sa uág e-egnéi-sa, kunú-azánu he e-múnu Peter-na, kauá ipním he i-tam-tái-nu ka-m-manáma he ués kútas. Kauá in ueímteya inékinikt imené múnas. Kauá ki-takz anás-múna úikala-ná láutua-ma-ná uág ma-máyas-na, imené miziógo-tas. Kahú, kikauá nas-tamtái-nim Akamkíniku-m-ki ziógk-ki. Kauá Peter-nim inás-tamtái-na Jesus-nim-ki kút-ki uág tamáluit-ki. Kimét tamtái-pa, ka-kauá Peter-nim

uétu kóoz inás-uasáuk-saná, kauá lamlamát Háutnis-nim. Eullég-eullég-nim inás-takekúya úikalú-ná, kauá Peter-nim uyá-tuéma i-ziuái-zina, uág ipe-hína: Kin-ma-ná neksép-na titó-kan-a imuné-nka Akamkíniku-m inés-iyéu-za, kan-kúus núna. Kauá Peter-nim inés-na: Kahú! etg úikalú-na kin-ma-ná apá-zapákaiku, kauá úikalú zapákaikin ipé-uzé-ya. Kauá Peter-nim kátu kum-kuníg illágane petú inés-himtéka, kauá illaganí-ua úikínig zapákaikin ipe-uzé-ya Caesarea-pa.

XII. *Peter freed by the Angel.* (Acts xii:1 sq.) Kauá úikasilíg ipé-piím-na zi-zapákaikin, Caesarea-pa, uág Phenicia-pa, Cyprus-pa, uág Antioch-ipa, kauá illágane pan-néksap titókan ipé-mizkúineká, kauá Herod uétas-pamá miógat Jerusalem-pa i-geízem-na, kauá Jesus-na talapósanuás kapsís pe-ki-én-nia, kauá p-ó-pziáu-na James-na John-na pié-pa (John-na piép), kauá Peter-na p-ó-pziáu-nipázui-ya, Jews-na sapá-llói-nas. Kunú-azánu inés-ueímte-ya soltas-na, kauá soltas-nim Peter-na p-u-létpe-saná, káa séktis-pa pé-nik-saná. Kauá Herod-nim pílep-éza-na soltas-na inés-ueímte-ya, Peter-na ualég-nas séktis-pa, káina i-ulalígnu. Etké Herod-nim kúus e-uéka timíne: kóoz zahá-nakat-pá Pascka, ka-kauá illágane titókan pi-ámng-nu, kauá úikalú-ná anás-sapá-llói-nu Peter-nim-ki tinukí-ki. Kunú-azánu lahéi Peter i-uéka ualétpin séktis-pa. Métu talapósanuás (zi-zapákaikin) kúnku uyá-kaáo-pa, káa alag-pís talag-nái, i-talapósa-na-nígna Peter-uazet (káa Akamkínikú-na péneh-mú-nanígna: Tóta, nés-yéun-á-nim Peter). Kauá uáko i-zahá-tata-sána yug lahéin, ka-kuné Herod-nim titókan-a pé-sap-ég-nipázui-saná Peter tamálui-yú-tas. Kauá kuné zikét-pa, ka-kuním méimi Peter i-uéka tinuki-nas, kauá ipí Peter i-piním-saná lapú-enim (lapí-ua-m) soltas-nim pehépei ualétpin lapít-iki zuizítkit-ki, kauá piskís-pa imít-kíni-

kai uág émti-kínikai illágane soltas i-ualék-zina séktin inít: kauá-ttíte nakz Angel i-usétu Peter-nim anúkt-kínikai (aptimn), kauá illakáuit i-llakáui-ya inít-pa, kauá Angel-em pépt-én-nia Peter-na zillákt, káa pa-sap-óg-na, uág péne: Usékaig ámtiz; kauá zuizítkt ip-níg pukúhi i-kúya, káa Peter-nim ipsús-pkínig itkáuya: kauá Angel-em péne Peter-na: Kahú, imá-samkeí-hi, káa imé-úí-llaápkat-íhi. Kauá Peter kúus i-kúya. Kauá Angel-em péne: Kahú, zizkan-íhi, káa tuíg-nim. Kauá pe-tuíg-na, káa ipa-hátta. Métu Peter kúus i-n-nek-séna: uétu mis ikúinu, kalú in iuéksa kikauá. Kauá náks-na piskís-na pa-háttkáu-zaná, ka-kuné i-usína soltas; kauá éneka ipá-kokáu-na naks-pa piskís-pa uág soltas-pa, kauá ipá-pái-nikiká nakz-pa lamtái-pa piskís-pa, ke-yug i-uéka tíaus-níg, etké kizúi-nim piskís i-uéka. Kimet yug-pí piskís ip-níg ipná-tamágalpa, kauá ipa-hattkáuna ui-lapú iskít-g émti-kínikai-g. Kauá Angel-em Peter-na kuné pa-núih-ne-na. Kauá uáko Peter lauít taz i-timn-ék-zena, kaa ipné-na: Kikauá uáko in zúkuaza, ikúinu Akamkíniku-m Angel-a ínim-pg i-sapá-kúma, káa ina ualétp-pe-yéi-na i-uepéu-keína Herod-pkínig uág Jews-titóka-pkínig. Kauá zúkuanín (timn-égneí) i-pái-na John-Mark-nim piképa inít-pa, ka-kuné i-usína illágane ti-tuignét, káa i-talapósaziná. Kauá káukáu ines-ki-en-nia piskís. Kauá nakz timái i-kúya piskís-g: ka-kauá yug-pí timái i-zúkua-zaná, Peter i-usétu piskís-pa, kauá imekaís-ki lilói-ki (usk e-paléi-na timípnit), kauá tamágalpa-yái piskís, i-ullákaika ka-kuné i-talapósazina, káa inés-na: Peter i-usétu piskís-pa. Kauá imé ipe-hína: he ués paléinin (Peter í-ues séktis-pa). Métu yug-pí timái i-hína: ikúinu Peter i-usétu piskís-pa. Kauá ipe-hína: páis í-ues Peter-nim Angel. Metu Peter úikínig kátu kapsís káukáu inés-ki-én-nia piskís: kauá ipá-tamá-

galpa piskís. Ka-kauá Peter-na pe-ék-zina, kauá ipa-llóitamáuna, kaa ipá-sziuái-na (1) Métu Peter-nim inás-tamtáina úikala-ki kút-ki, kauá inés-na: Etg apa-tamtái-nu James-na uág úikala-ná núnm-láutua-ná. Kauá Peter a-hátta, káa uáyat i-kúya. Ka-kauá uáko i-kaáo-zaná, káa soltas ipázúkua-na, i-ués Peter zaya, kauá imékas ipá-zikáu-na. Kauá Herod i-geízem-tamáu-na, kauá inás-tamáluiyúya úikala-na soltas-na keízg-na-uát-óna tinukí-nas. Kauá kuníg Herod i-uíhne-na Judea-pkínig Caesarea-pg, kauá kuné i-téuyanig-kiká. Kauá kuné nakz-pa lahéi-pa inés-tenué-ya titókan-a Herod-nim, kauá titókan-m takláí talauiyák-timút-ki Herod-na p-o-táski-saná, káa ipé-tiúgna: Ki Herod iziégg-ze ka-kúus Akamkíniku, uetu mis ka-kúus titókan. Kauá kunú-azánu Herod zihilí-ki ipn-ú-tóski-saná, káa ipné-neka kátu imékas-nig titóka-pkínig. Kimet lamlamát kuné-innig Akamkíniku-pkínig Angel-em Herod-na kapís pa-uáuya-ná, etké Akamkíniku-na Herod-nim uétu pe-éni-a uatáskt, métu ipí-nnig ipn-ó-taská. Kuníg Herod i-kómái-na, kauá (séei, *worms*) séei-nim pé-hep-én-ia zil-lákt, káa imékas i-llútkualíhnika, káa i-tinúgne.

(1) ipá-ziuái-na.

ADDITIONS FROM THE OLD TESTAMENT

1. CREATION OF THE WORLD.

Uyít-pa Akamkíniku-m pa-háni-a akamkínikai-na uág uétas-na, kauá kuníg pa-háni-a úikala-na petú-na úilákz-zíkiú uéutukt.

Annúk-um-má-pa lahéi-pa Akamkíniku i-hína: Ke-i-úi-ze-s illakáuit, kauá i-illakáui-ya. Lapít-ipg lahéi-pg pé-sul-úi-yúi-na (p-é-n-kapék-a), kus-na; káa tatós iník-a tust, káa tatós uétas-pa. Metát-ipg lahéi-pg uétas-na uág kus-na pa-uinuá pé-inik-á, naks-ini-pá uétas-na pé-nik-a, káa úinuá kus-na: káa uétas-pa i-sapá-piím-na úikalá petú, zigzig lalg-inag, (zigzig uág lalg), uág pátan, uág teulíkt, temánit-inag. Pílept-ipg lahéi-pg Akamkíniku i-hína: ke i-uízes ísemtuks alag-páma uág zikét-pama, káa gezíu: kauá i-u-zé-ya lapít ísemtuks uág illágane gezíu.

Págat-ipg lahéi-pg Akamkíniku i-hína: ke i-úi-ze-s kus-pa zúyem uág úikala tukiútelikin (tukúutelikín), káa tust úikala-ázá uayútelikin (*birds*), kauá kúus lamlamát i-uzé-ya. Uiláks-ipg lahéi-pg. Akamkíniku i-hína ke-i-uízes uétas-pa ímes uág úikala-ázá uapiútelikin (ulíutelikín) *quadrupeds*, kauá kúus i-uzé-ya.

Kauá lamtái Akamkíniku-m pa-háni-a titókan-a. Kauá úinépt-ipá lahéi-pa uétu itu a-haní-a, métu ipn-útalk-a: kúus-kí úinépt-ina lahéi-na áutnin pa-háni-a.

2. CREATION OF MAN.

Ka-kauá úikalá petú i-hínaka-ya Akamkiniku, kauá i-hína: Kahú, ka-pa-áni-s titókan-a, ke-nm-ipním nuna kie e-héze-yu, kaa ipním úikala-na petú-na pa-miogat-úi-yú-yu uétas-pa. Kauá Akamkiniku-m pe-én-pa itúg-na (*dust*), (sitág-na *mud*) kaa kun-kí a-haní-a petú, ka-kúus háma, kaa kunia pé-hés-nú-ya, kaa uákas pe-sapé-uzé-ya (pe-éni-a uakkeís-uit), kaa p-ú-níka Adam. Kúus i-uzé-ya annúkt titókan. Kauá kuníg Akamkiniku a-haní-a taas-níg temáníkt (uetas-pama eis-nués), kauá kuné pé-ník-a háma-na. Métu i-hína Akamkiniku: uétu taz zalauí ki titókan kunku ip-zuátga i-uzé-yu láutua-nut. Kauá Adam-na pá-nag-paik-ó-ya úikala ui-uákas petu; kauá Adam-nim inés-ui-uaník-a úikala-na (uaníkt úikala-na inéz-iní-a): métu zaya i-uéka nakz ka-kúus ipí, zaya-u láutua.

Kaua Akamkiniku i-hína: Ka-pa-háni-ái-sa Adam-na láutua uapáyata-uát ka-kúus ipí-nnig. Kauá Adam-na pe-sapé-pinmík-a, kaa pinmíkit-gi pe-enp-é-nia nakz tupéze, kaa i-sapá-kakmám-na nukút-ki: kauá kun-kí tupéz-kí a-haní-a Akamkiniku áyat (ayat-úna Akamkiniku-m pa-háni-á tupéz-kínig): kauá ayat-úna p-u-ímte-ya kaa pe-sapé-kú-ya Adam-pg. Ka-kauá Adam-nim ayat-úna pe-ék-zená, kauá i-hína: Maha! ki í-ues pips ínim pi-pís-kinig, uág zillákt ínim zillakát-kínig: Kunú-azánu titókan i-nuíhne-nu pist uág pika, kauá ipnú-lístak-ú iuépne-pg; kauá ipe-uzé-yu lapú naks-iní-pá zillakát-pa. Kauá Akamkiniku-m inés-na: Uikala-ázá temánit etg pé-hep-ú, métu naks-iní-nm teulíkí-nim temánit uetmet pé-hep-ú, kaina-pam pe-tinug-nú, zalauí etg pe-hep-ú, kauá ikúinu pe-tinug-nú imém ma-máyaz-inag: yug temánit uétu hip-és í-ues taaz-uí-na uág kapsís-uí-na

sapá-zúkua-nas. Ui-lapú i-u-sína si-simág-nut, métu uétu i-kizéi-zina; etké uétu kóoz kapsís-uí-na pé-zúkua-zina.

3. THE SIN OF MAN.

Enimkíniku-m ketém-ki inás-zúuat-na-nia titókan-a taáz-uit uág lilóin, kauá kunúuzánu ipn-áni-á uag-pus káa ayat-úna pe-tenué-ya uág péne: itú-pg Akamkíniku-m etg i-taátk-sa úikala-na temaní-na hipít-g? Kauá ayat-um pene: úikala-ázá-na temaní-na nun e-hép-síg (hép-ténig), métu naks-in-í-nim teulikí-nim temaní-na uétu e-hep-síg, kaina-g pe-tinug-nú. Kauá uágpus i-hína: uétu etg pe-tinug-nú kun-kí hipít-ki (temaní-na), métu kun-kí etg epé-zúkua-nu taaz-ui-na uág kapsís-uí-na, káa pe-uzé-yu kakúus Akamkíniku. Kauá ayat-um p-u-lég-na kunia temaní-na, káa i-nnéka: éte i-taz, kauá pe-énpe uág pe-hépe, káa tatós pe-éni-a háma-na: kauá háma-nm ipním-ka pe-hépe kuniá temaní-na. Kauá kuné-ittíte pé-zúkua-za-na kapsís-uí-na uág kizéi-néui-na; kauá imemé-téuyak-á: ete-g uáko kapsís kie u-síg, uág si-simág-nut kie u-síg. Kauá ipe-níp-a titílu písko, káa ipe-tikípne-ná, káa kun-kí ipá-haní-a imam-ú-tua: kauá imemé-sapá-lúka patá-pa. Kimet Akamkíniku-m pe-mú-na Adam-na, káa pene: Me ués, Adam. Kauá pa-mistakánp-a: mizi-ái-saká he ziegken, káa zikáuki iné-sapalúk-sa, etké in ués si-simága-nut. Péne Akamkíniku-m: Isí-nim káa he himtek-a (káa i-sap-ég-na), he ués si-simága-nut? métu etké he e-hípa temaní-na, ka yug uétu hipés, kunú-azánu uáko he ezúkua-za kapsís-uí-na, káa kizéi-za-he. Kauá Adam i-hína: ayat, ke-m iní-ma iuépne (1)

(1) ke-m-yug ayat p-iní-ma iuépne.

yug-pním i-hiní-a temánit, kauá in hípa. Kauá ayat-úna péne Akamkíniku-m: itú-pg kúus he ku-sáka? Kauá pa-mistakánp-a: uagpús-nim i-misem-ú-ya, káa hípa (2). Kauá uagpús-na Akamkíniku-m péne: Etké kúus he ku-sáka, zúuat-nin uág uá-kapsís-k-in úikalú-nm he uizé-yu. Ayat-únín etg pi-tuélka-uyú-yu káa ipním imemé usus i-tulé-tugsk-an-niú (i-tulak-zihík-an-niu, *crush, smash*). Kauá ayat-úna péne: illágane he étgau-nu, káa ilút-kualí-nik-it-kí aníu he ma-máyaz, káa háma-nm he i-miógat-úi-yú-yu. Kauá Adam-na péne: Etké uétu Ina mizi-sá-m-ka, métu ayat-úna a-mizí-a, kunú-azánu illaganí-ki uyalátuit-ki uág muglí-ki he iyág-nu (uizé-yu) hípt. Kauá a-ziklí-tok-ó-yu itúg-na, ka-m-kuníg he kú-ma, etké he ués itg, káa itúg-pgi he ziklí-tok-ó. Kauá Adam-nim p-ú-nik-a ayat-úna Eva (*Heva*), etké euzé-tete-sána úikalú-nm píka. Kauá Akamkíniku-m inás-ani-án-nia sámga mekés-ki. Kauá inés-suyaléht-ta temánikít-kínig: kauá náks-ina Angel-a pé-nik-a piskís-pa, ke-ipí inépte-na allá-nim ualz.

4. CAIN AND ABEL.

Kuníg ku malá inuím-pa, kauá Adam-nim e-uzé-ya miáz ázual, ka-kunía p-ú-nika Cain: kauá éneka e-uzé-ya miáz ázual, káa p-ú-nik-a Abel. Ka-kauá yug-mé lapú ipe-piím-na, kauá Cain i-uzé-ya temaník-auát, káa Abel i-uzé-ya kokuálg-na uág sheep-na sape-piím-nauát. Nakz-ipa lahéi-pa úi-lapú-enim Akamkínikú-na pa-talámiú-zana, Cain i-talá-miú-na temánit, kauá Abel i-talamiú-na iz-skumkumnélig (itku sheep-kakál). Akamkíniku-m pá-sáig-ná-nia Abel-a

(2) uágpús-nim misemút-ki e-hípe.

talámiú-n (1), etké i-uéka taz tegat, métu uétu pe-eg-né-nia Cain-a talamiún (1), etké i-ue-ka kapsís titókan. Kunú-azánu Cain i-geízem-na, káa ah-aní-a timíne éskap uapziáu-nas: kauá náksz-ipa lahéi-pa pé-néhne-na eskáp-na uayát-kag (2) káa kuné p-o-pziáu-na. Kauá Akamkiniku-m péne: Me í-ues imím éskap. Kauá Cain-im pa-mistakánp-a: kúunu! uétu zúkua-za, mís-eg in ués inm-éskap-na ualeg-nauát? Kauá Akamkiniku-m péne: manáma ku-sáka he? imím eskáp-nim kikat kapis i-tiúk-za Inim-pg: etké kúus he ku-sáka kunú-a-zánu úikalú-nm he uizé-yu zúuat-nin uag ua-kapsís-kin, káa láuig he kiéik-u uétas-pa kikat-ís-pa, éyéui-yéi takatalka-yái: káa pa-tamísemtuk-a siué-pa, uétu isi-nm uapziáu-nas, métu étgau-nás. Adam uág Eva komáiz ipe-timné-nek-a, káa ipa-talapósa-na; kauá Akamkiniku-m inéz-ini-á nakz éneka miáz ázual, káa p-ú-nik-saná Seth: yug-pí taz i-piím-na, kauá pist uág pika inás-sapá-llói-na ipním-ki taz-ki kút-ki. Kauá kuníg Adam-nim uág Eva-nm illágane epé-uzé-ya ma-máyaz a-ázual uág pi-pítin. Ka-kauá Adam-nim uáko e-uzé-sána (3) kúiz-ósos uág meta-áptit enmíuit (930), kauá i-tinúg-ne.

5. NOE AND THE FLOOD—BABEL.

Uako titókan ipé-piím-na kinne uétas-pa, métu úikalunm Akamkinikú-na pa-ttóla-saná, káa kapsís ipé-uzé-ya. Naks-iníg Noe ma-máyaz-ínag i-u-sína ti-táz, káa Akamkiniku-na pa-kaán-ziná: Noe-nim ma-máyaz-pim uaníkt e-u-sina, Sem Cham Japhet. Náksz-ipa lahéi-pa Akamkiniku-m

(1) talamáyu. (2) éskap inéhne-na uáyat.

(3) e-uzé-ya.

Noe-na péne: Uako In uyalátui-sa titókan-ki, imém kapsis-
 uít-uazét: kauá, etké ki uétas uáko í-ues kakmám kapsis-
 uít-ki, kunú-azánu In a-sapá-iyálipázik-u uétas-na (i-yálipá-
 zik-u láám uétas), kauá úikalú ipe-itakó-yu láám titókan:
 métu imené ma-máyaz-ínag-na etg iyéu-nu. Kahú aní-h imé-
 kas lies, kugét metósos sapínuit (cubits kasáinu) ektég-pg
 pakaáptit, káa tuskeg, metaáptit sapínuit, káa metát-ikazat
 eusilíkt tuskeg, káa illaganí-nin uizé-nuas, imám-nik-áin uág
 úikala-házá-áin uakkéis-úit-is-áin: etké úikala-na láám-na
 petú-na uakkeís-uit-ís-na anás-sapá-ház-u liés-g, pa-n-nakz-
 éza pallapít ipé-uzé-yu, háma uág ayat: kauá kúus-títe úika-
 lu-áin hipt inpú, káa liés-pa inékinik-ú. Kauá Noe kúus
 i-kú-ya, métu titókan-m tálauakí-ki pe-zepinmí-sana. Ka-
 kauá uako ihínaka-yá, kauá Akamkíniku i-hína: úinépt
 zimkái uéutukt, kauá i-yálipázik-u; kahú etg uáko (pe-
 uéze-yu) p-ú-ze-yu liés-g, Im, Noe iuépn-in; káa metáu ma-
 máyaz iuépne-matán, káa uikala ui-uákas-petú. Úinépt-zíkiú-
 pa kauá zikáus i-uékettúi-ya, káa i-uéke-ya pile-éptit uéutukt
 kunku. Noe-nim e-uéka píim-n úiláks-ósos enmíuit, kauá
 i-yálipázik-a. Kauá uáko titókan ipa-zikau-na, káa ipe-ula-
 líg-na mi-megsám-kég: métu kus i-yálipázik-a úikala-pa titi-
 lú-pa megsám-pa, potumt uág págat sapínuit (kasáinu *cubit*)
 kátu tust megsám-kínig titilú-pkínig. Uikalá titókan uag
 uapiútelikín uag uayútelik ipé-ttakó-ya uág ipe-tinúg-ne:
 métu ke-imé liés-pa i-usína, imé uákas ipé-uzé-ya, kauá lies
 inéhne-nin kus-pa i-uzé-ya megsám-pg Ararat-pg ke-yug
 í-ues Armenia-pa uétas-pa. Iyéuki kus záya i-uzé-ya: kauá
 pótumt-pa uág lapít-pa ísemtúks-pa uéke-túi-t-kínig Akam-
 kíniku-m péne Noe-na: uáko etg pa-hát-tu, etké záya uáko
 kus. Ka-kauá ipa-hát-ta liés-kínig, kuné megsám-pa, kauá
 ipá-talapósa-na, káa ipá-talámiú-na, etké uákas i-u-sína.

Kauá Akamkíniku-m péne Noe-na : uétu éneka kúus e-ki-én-niu titókan-a, uétu máua éneka kúus iyálipázik-u, káa iníse-he tamísemtukt ki uázámmiós (*rainbow*). Kuníg Noe me-tósos uag pakaáptit enmíuit uákas i-uzé-ya kinne uétas-pa, kauá i-tinúg-ne ka-kauá e-uéka ipnim piím-n kúiz-ósos uág pakaáptit enmíuit. Kauá kuníg titókan éneka ipé-piím-na, káa ipé-timmíu-na : uáko kie pí-uyúi-nu, uétu etké naks-iní-pa uétas-pa lákai-nas kie usíg.métu annúkt-kinikai kie pá-haní-u nakz imékas-iníg inít tuskeg kugét akamkínikai-na pái-nas (1). Ka-kauá kúus kóoz i-ku-sína, káa kapsikáps i-zapalígnik-sína, kauá Akamkíniku-m inás-aní-án-nia illá-gane-tím-t, kauá uétu pi-mizí-a pelkákeg : etké naks-iníg-timt kóoz e-u-sína. Ka-kauá uetu pi-mizi-sína pelkákeg, kauá pa-nuúhne-zaná kunía iní-na hínaka-yái-na, kauá pí-uyúi-na ; káa hínaka-yái-na iní-na p-ú-nik-sína BABEL, itku PALÉITÍMT, PITEPALÉÍK-TIMT.

6. ABRAHAM. LOT. SODOM.

Kuníg lap-ósos-pa uág meta-áptit-ipá enmíuit-pá, kauá Sem-nim sukútkínig miapkaáuit i-uzé-ya Thare Chaldea-pa uétas-pa. Kuníg úinépt-it-ipa enmíuit-pa kauá Thare-nm miáz e-uzé-ya Abraham. Akamkíniku-m pe-mú-na Abraham-na, ka-kauá uako imékas hama i-uzé-ya, káa péne : Uskéi-n kinnig, káa náksz-ipa uétas-pa he teuyanik-ú, kauá kuné imékas miógat imené he sapé-uzé-yu, káa imím mamáyaz he piím-nu illagane-níg ka-kúus geziú túst-pamá, uág ka-kúus pízua-pízua uétas-pama. Ka-kauá Abraham i-mizi-sáná, káua iuépn-in Sara-in uág pekaiág-in Lot ipé-

(1) akamkínikai-g.

uskéi-na ,káa ipá-pái-nikiká Chanaan-pa uétas-pa, ka-kuné ih-ína Akamkiniku, káa ipé-teuyanik-a Bethel teuyanik-ás-pa. Kuníg ku máze enmíuit-pa ,kauá imém kokuálg uag síkem uág sheep, uág úikala petú epé-piím-na illágane, kauá Lot-nim péne Abraham-na: ki uétas í-ues kuzkuz, káa núnim kie u-síg illágane petú, kunú-azánu núnim zi-zapalígnik-auát pi-yakásui-síg, páis taz kie pi-uyúi-nag (1). Kauá Abraham-nim péne: héee! taz he ize; zalauí im ki-yú uapsúg-pkinikai-g ,in ki-yú zakkiág-pkinikai-g, kauá takláí zalauí im ki-yú zakkiág-pkinikai-g, in ki-yú uapsúg-pkinikai-g. Lot-nim pa-sáig-na uétas-na Jordan-pikún-láikin, etké i-taz, káa kune-pkí i-kú-ya, káa Sodoma-pa teuyanik-ás-pa i-llákai-na; kauá Abraham takláí i-kú-ya Chanaa-nim lokaíz-kinikai-g, káa Hebron-pa teuyanik-ás-pa i-llákai-na.

Nákz-ipa lahéi-pa Akamkiniku-m péne Abraham-na: imím kóoz he uzé-yu miáz ázual, ke-ipí taz i-piím-nu, káa ipním-kiníg illágane titókan ipa-hát-tu (ipé-uzé-yu), káa kapsikáps; káa inekíg pilep-ósos enmíuit asualéya ipe-uzé-yu, zauín kuníg éneka kapsikáps in anás-aní-u (anás-sapá-uzé-yu), kauá kinné-pg (Chanaan, Palestine) anás-sapá-ziklí-tok-ó ,káa laám ki uetas enéz-iní-ú, káa úikalu-pg anás-sapá-miógat-úi-yú-yu. (Kúus ipé-kú-ya Jews-titókan, Abraham-nim ma-máyaz, potom-ósos uág pag-ósos enmíuit Palestine uétas-pa úikalu-ná pa-miógat-úi-yú-sena.)

Nákz-ipa eneka lahéi-pa, ka-kauá Abraham i-uagsúzaná iní-nim piskís-pa emti-kínikai ,kauá kuníg inés-ég-na metáu-na, ke-imé i-uéye-ziná, kauá inés-uéukúni-a, káa inés-na: kum-tig iním-g inít-g, uáko etg uyalátui-sig, taz etg pe-hep-ú; káa kuníg taz pe-uhíne-nu. Kauá kúus ipé-

(1) pi-uyú-inú ,pi-uyú-inóka.

kú-ya. Kauá hip-nákat-pa kuné-má-m (1) náks-inim Abraham-na péne: me í-ues imím iuépne Sara? Kauá pa-mistakánp-a: inít-pa í-ues, káa itú-pg pí-sépni-sá-m? Kauá péne: etké kóoz Sara-nm e-uzé-yu miáz ázual. Sara inít-kínig i-mizí-a, káa kapis i-tíe-ya, etké uáko i-uéka átuai-nníg, káa kúngu mi-miás-nut. Métu uáko Abraham iuépn-in ipé-zúkua-na yug-mé metáu i-u-sína Angels. Kauá Angel i-hína: itú-pg tíe-saká hé? Akamkíniku-m uétu itú-na pá-atuk-tétú. Kauá metáu Angels ipé-kú-ya, káa Abraham-nim inés-tuíg-na. Kauá náks-inim Abraham-na péne: uétu ués Abraham-na istak-ú-tas, etké he ués taz háma: uáko nun ku-síg Sodoma-pg uág Gomorrha-pg káa kuné apá-sapá-líu-nu úikala-na iní-na titóka-ínag-ná, etké, imém kapsís-uit kapis i-tiúk-za Akamkiniku-pg. Ka-kauá i-uásauk-saná, kauá lapú Angels ipé-uíhne-na amtiz Sodoma-pg, káa nakz, keipí i-ziégg-zena, (2) iyéuki i-uíhne-na. Métu Abraham zikáu-ki i-timné-nek-a, káa inás-talapósa-nannia Sodoma-pu-na, uág Lot-na, ke e-uéka pekaíag: kauá i-hína: inim Miógat, uétu mis anás-sapá-líu-nu ti-taás-na titókan-a ka-kápsis-ínag-na. Ku i-u-sínag Sodoma-pa pakaáptit ti-taz titókan, uet-im anás-uau-na-nnió-ka úikalu-ná pakaáptit-uá-uazét? Kauá pa-mistakánp-a: héee! zalauí anáz-iyág-nu pakaáptit-ua-ná ti-taás-na, kauá úikalu-na anás-uáu-na-nniú. Métu, Abraham ize, zalui ku páis pileéptit-uá uág págalu i-u-sínag ti-taz, káa uétu anás-uáu-na-nnió-ka úikaluná? Kauá pa-mistakánp-a: héee! anás-uáu-na-nniu úikalu-na, zalauí anáz-iyág-nu pileéptit-ua-na, uág págalu-na ti-taás-na. Kauá éneka ize Abraham: kauá zalauí kalú pileéptit-uá, káa maná? Péne: héee! anás-uáu-na-nniu

(1) kuná-ma-ním. (2) káa ipí iyéuki.

úikalu-ná pileéptit-uá-uazét. Métu zalauí, kalú metaáptit-ua, káa maná? Héee! anás-uáu-na-nniú úikalu-ná. Inim Miógat, uetmet (1) geízem-nu, káa zalauí kalú laáptit-uá, anás-uáu-na-nniú úikalu-na? Héee! anás-uáu-na-nniú. Kahu! inim Miógat iyeú-nim, illágane uáko tenué-sa-hé, zalauí pótum-uá ti-táz kuné i-u-sig, uet im enés-iyéu-nu úikalu-ná potum-uá-uazét? Héee! pótum-uá-uazét úikalu-na anás-uáu-na-nniú. Ka-kauá i-uá-sauk-saná, kauá eh-eüllég-na: kauá Abraham i-ziklí-na.

Kauá uáko yug-mé lapú Angels ipa-pái-nikiká Sodoma-pa, káa kuné Lot-nim inés-mú-na ipním-ki inít-g, uéutukas; kauá ímé ipé-hína: uétu pa-ház-u, iskít-pa pe-uéutuk-u. Metu Lot-nim inés-kosisimn-ú-ya, káa ipa-ház-a, káa ipe-hípa. Kauá zikét-pa ku mázua-nm a-hám-nm Lot-na pápai-nó-sana, káa ipe-hína: kahu, néz-nim yug lapú pi-painát, (2) etké kapsís ku-ttipázui-sig. Kauá inés-na: uétu, uétu minmaí kúus etg pe-ki-yú, etké painat-óna kaan-nas í-ues hautnin. Kauá ipe-geízem-na, káa Lot-na p-o-pziáunipázui-saná. Metu Angels-nim Lot-na pa-sapá-ház-tok-sana, káa piskís-na pé-zuyakilík-saná. Kauá uáko emtikínikai piskís-na pé-n-ka-kup-tata-sína: kimet lamlamát illaháttamé ipé-uzé-ya, káa ipe-ziklí-tok-a imém inít-g. Kuníg Angels-nim Lot-na pé-zene: Uáko ki teuyanik-ás illíu-teté-sa uikala-í-nag titóka-ínag, kauá im iuépn-in uág lapít paáh-ma etg pe-ulalíg-nu, káa ku isí-me éneka imím láutua-ma. Lapú ti-tégat iuépne ah-aní-tata-sína Lot-nim paáh-ma, kunma-na Lot-nim inás-mú-ta-na zikét-pa. Métu yug-mé lapú uetu ipé-mizkúi-nek-a, káa ipe-tíe-ya, káa uétu ipe-ku-ma. Kauá Angel-nim Lot-na pé-zene: kahú, amtiz

(1) uetmet timnének-u. (2) istúkas.

etg pe-ulalíg-nu etké uáko lamlamát nun apa-sapá-lliu-nu teuyanik-ás-na; kauá kapám-kauá etg pa-hát-tu teuyanik-ás-kínig, uétmet apa-kilau-nó-yu (epe-kilau-nó-yu), kaina-pam pe-tinug-nú. Kauá ipé-uíhne-na amtiz, káa ipa-hát-ta teuyauik-ás-kínig. Kimet, ka-kauá uáko uáyat, Lot-nim iuépne i-zúkua-nipázui-ya, ku maná i-ku-síg titókan teuyanik-ás-pa, kauá pa-kalau-nó-ya teuyanik-ás-na, métu naks-iní-ki tiúk-itkí lamlamát i-tinúg-ne, káa ipním zillákt e-uzé-ya úiluúlp kátuanas. Lot paáh-ma-í-nag ipé-uíhne-na amtiz, káa ipa-pái-nikiká uákas nakz-ipa kuzkuz-epá teuyanik-as-pa, kaa imemé-sapa-yáu-na. Ka-kauá kóoz i-uíhne-ziná, kauá akamkínikai-kí-nig i-uékei-ya, uétu mis kus, métu alla, kauá Sodoma uag Gomorrha ipe-llíuna laám úikala-ínag titóka-ínag.

Kauá Abraham uáko e-uéka poteéptit enmíuit piímn, kauá ipním miáz-ázual e-uzé-ya Sara-pkínig, káa ui-lapú ipa-llói-na, kunki miáz-ki, káa p-ú-nik-saná. Isaac, káa taás-ínig yug miáz i-piim-na. Ka-kauá uako tégat Isaac i-uzé-ya kauá náksz-ipa lahéi-pa Akamkíniku-m péne Abraham-na: In zúkua-za, imékas-níg he-e-héteui-sa im-miás-na, zauín Ina pi-iní-úkum yug-pí miáz, inéhne-nu nakz-ipg megsám-pg, ka-mág-ká sap-ég-nu, kauá kuné uapziáu-na-nniú-kum, kaa tukúp-en-niú-kum uág ila-laámk-an-niú-kum (1) Ina talámi-ú-nas.

Inekíg etéu-nnig e-uéka miáz, zauín kátu imékas pe-héteui-ya Abraham-nim Akamkínikú-na; kunú-azánu kuné-innig zikét-pa i-mú-na miáz, kauá ipe uíhne-na megsám-g, kauá metát-ipa lahéi-pa ipa-pái-nikaká kuné-pkí, ka-kuné péne Akamkínku-m. Kuné Abraham hezu anía, miáz i-

(1) In-uazét ila-laámk-u.

ualétpe-yá, káa ualz inípa miáz uapziáu-nas; káa uáko i-uapziáu-tatá-sána, kimet náks-inim Angel-em pe-mú-na, kauá péne: Abraham, uetmet o-pziánu (1) im-miás-na; uáko in zúkua-za, imékas he e-héteui-sa Akamkínikú-na, káa uétu e-iyéu-yú-ya imím miáz; kunú-azánu Akamkíniku i-híze: imékas-iníg imené he a-hání-u kin-ki miáz-ki, etké ipnim illágane-níg e-uzé-yu mamáyaz, káa yug-mé Inim, keg ués Akamkiniku uizé-yu titókan uág ma-máyaz etéu-nnig: imím-kiníg a-hat-tu (2) titókan-a Tomítok-auat. Kúus ikúinu ipé-uzé-ya Hebrews, itku Israelites, itku Jews. Kuníg ku mala-inuím-pa, kauá i-tinúg-ne Sara ka-kaua uako e-uéka poteéptit uag lááptit uag úinépt enmíut; káa ipné pé-temik-sína Hebron-láikin Chanaan-pa uétas-pa. Abraham-nim, ka-kauá i-tinúg-ne, e-uéka poteéptit uág úinépt-it uág pagat enmíuit, káa temik-ín i-uzé-ya kuné-innig, ka-kune Sara pé-temik-sína.

7. ISAAC AND JACOB.

Ka-kauá Isaac-nim e-uéka pileépt-it enmíuit píim-n, kauá Abraham-nim pe-mú-na Eliezer-na (ke e-uéka kéizeg-nauát) (3) káa péne; uétu mis talapósa-nái timái inim miáz Isaac iuépne a-haní-u, métu im ki-yú Haran-pg (teuyanik-ás-g), ka-kuné na-tot i-uzá-kaká uág i-tinúg-ne, ka-kuné i-u-sig inim titóka-tua, kauá kuníg aúnág-pai-kán-niu Isaac-na iuépne timái. Eliezer inípa ku-máze zizapalígnik-auát, káa ipé-uskéi-na. Kuníg ku malá-zikiú-pa, kauá ipa-pái-nikiká Haran-pa, kauá ipé-uispáika papá láikin.

(1) o-pziáu-nag. (2) i-uzé-yu.

(3) silléukatuana-uát.

Kauá kuné Eliezer i-talapósa-na, káa Akamkínikú-na kúus pe-néh-mú-na: Inim Anieuát, ke-m-Im ués Abraham-nim Miógat, kahú, iyéu-nim, inag au-yág-naí-tág Isaac-na taz iuépne; ki-takz ti-timái ipa-pái-nu-kum papá-pa (2) takpítas, kauá in enés-nu pa-n-nakz-ii-na: kus iním iné-kútas, kauá yug-pí timái, ke-g kúus i-hinú: imé-kúih im-níg, káa imím camel-a in anás-sapa-kú-yu, yug ke-uíze-s ka-m Im (Akamkiniku-m) eu-ní-sa Isaac-na iuépne. Kaua lamlamát i-páizaná nakz taásiníg timai, káa kunía Eliezer-em pene: kus iním ine-kútas, káa timai i-tekípá uág i-híne: imé-kúih imníg, káa imím camel-a in anas-sapá-kúyu. Kauá kúus i-kú-ya timai; káa Eliezer pe-sépnia: isí-nm he ués páap? Pa-mistakánp-a: natot-am uánikt us Bathuel, káa ipním pisít-pim e-uéka uaníkt Nachor, káa in uanikí-se Rebecca. Eliezer i-zúkua-za uáko, Rebecca í-ues Abraham-nim titókan, etké Nachor e-uéka Abraham-nim piép. Kauá kúus-kí Akamkíniku-na péne: kaiziyéuyeu, iním Anieuat, uako mizi-sámka káa iyéu-zamká. Kauá kuníg péne Rebecca-na: uet etg u-síg imékas inít uág sikám-áin zigzig? Kauá pamistakanp-a: héee! kúus u-síg, kúmtig núnim-g inít-g, káa pe-uéutuk-u. Kauá ipe-kú-ya. Kauá Laban-nim (ke-Rebecca-nm e-uéka piép) inés-uéukúni-a. Kauá ipa-ház-a inít-g, káa kulléuit ka-kauá i-hip-tete-sína, kauá Eliezer-nim inés-na: uétu in hipú zieg-néi, etg tamtái-nu, káa kuníg hipú. Kauá inás-tamtái-na úikalá-kí petú-ki: kúus-uazánu ina i-ueímte-ma Abraham-nim, káa kúus ina iyéu-na Akamkíniku-m. In nekí-se Rebecca e-uzé-yu Isaac-nim iuépne: manána etg nek-síg? Bathuel uág Laban ipe-hína. héee! etké kúus us Akamkíniku-m nekt. Rebecca pik-in kúus-

títe ipe-n-nék-a. Kuním méyui ipe-uskéi-na, káa Rebecca-na pe-tuík-zina ku mazua-nm ti-timáinm ipné uapáyat-auat. Ka-kauá ipa-pái-tok-a Hebron-pa, kauá illói-na Isaac; káa kuníg ku malá-zikiú-pa hautnin-inípt á-haní-a Isaac. Kuníg laáptit enmíuit kauá mi-miás-nú-nim Rebecca-nm (1) talapósa-ki-zim. lapít ma-máyaz e-uzé-ya, nakz-imé, Esau uag Jacob, ka-kauá Isaac-nim uáko e-uéka uilákz-aáptit enmíuit píimn. Esau i-uéka kaniskanís uág téé-yín, kauá Jacob i-uéka amkakáiz uág téé-inút. Nácz-ipa lahéi-pa, ka-kauá Jacob siis a-hani-sána, kauá tukulík-it-kínig i-pái-tok-a Esau, káa imékas eyág-zaná, kauá Jacob-na péne: yug siis iním. Jacob-nim pa-mistakánp-a: iní-u-hé, zalauí im ina píni-ú-kum imím Miógat-úit. Péne: iníse-hé Miógat-úit. Kaua Jacob-nim pe-éni-a siis: kúus-ki pí-t-kalái-na. Kauá Jacob kun-kí i-tamtái-na pika (Jacob-nim piké-na pa-tamtái-tana kun-ki). Kuníg illágane enmíuit, ka-kauá uáko i-keiun-ía Isaac, kauá pe-mú-na Isaac-nim Esau-na, káa péne: uáko in keiun-isa, ués illaáttamé, káa míuaz-pa tinúg-tetésa, káa in nekí-se ki-takz iní-u-hé Miógat-úit: kunú-azánu im tukulíg-nu ki-takz, káa ka-m-kauá taz petú uapiaú-nu (taás-na petú-na o-pziáu-nu-he), kauá taz hipt ina aní-an-niú-kum; kauá hip-nákat-pa imené talapósa-nanníú, káa Miógat-úit he iní-u. Kimét Rebecca-m pá-mizi-an-nia Isaac-na ziegken, káa Jacob-na pe-mú-na, uág péne; kúus im-tot-am pe-tenué-ya Esau-na, métu Esau-m uak-kei-pa uáko imené iní-a Miógat-úit, (etg pí-t-kalái-na siis-g): kunú-azánu in nekí-se im o-pziáu-ta-nu sheep-kakál-a, káa ina inág-paik-ó-yu-kúm, kauá in takláí taz hipt

(1) Kuníg laáptit enmíuit mi-miás-nut i-uzé-ya Rebecca, kauá talapósa-ki-zim.

im-tóta-p a-háni-án-niu, káa im au-nág-paik-áu-niú, káa imené iní-u Miógat-úit. Kauá Jacob-nin péne. in zikáu-za, etké na-yáza Esau í-ues téé-yín, káa in takláí ués téé-inut, káa zalauí ina i-uepéze-yu na-tót-am káa i-t-kúp-i-suk-ú, káa ipí i-nnek-ú; éte-m pí-misem-ú-ma: kauá uétu i-tala-pósa-na-nniú taz, metu i-uá-kapsís-k-u imékas. Kauá piké-pim péne: uétmet zikáu-nu, kúih ka-mag-kúus i-záka-he. Kauá Jacob i-kú-ya, ka-kúus péne piké-pim. Kauá Rebecca-m hipt taz Isaac-na pa-háni-án-nia, kauá Jacob-na pe-ikték-an-nia yéet uág ípsus sheep-nim-ki mek-ás-ki, káa pá-sapa-samkeí-ya Esau-m-ki taaz-ki samág-ki, kauá pa-sapá-inéhne-na hipt pisít-g. Ka-kauá Jacob-nim pa-nag-paik-án-nia hipt, kauá Isaac-nim pe-sépnia: isí he ués. Kauá pa-mistakánp-a: In ués imím annúkt (3) miáz (Esau), uako inág-paik-ái-sa-he hipt, kahú hipg. Kauá Isaac-nim péne: ku-m, ka-mag uepéze-sa-he, káa zúkua-nu, ikúinu im he ués Esau. Kauá p-o-péza-n-nia yéet uág ípsus, káa i-hína: ziegken us Jacob-nim metu ípsus us Esau; kahú hipt iním. Kauá hip-nákat-pa, Isaac-nim Jacob-na pa-talapósa-nan-nia, káa pe-éni-a Miógat-úit. Kuníg miuaz-pa káa i-pái-tok-a Esau, káa pe-ki-yú-ya Isaac-na, hipít-ki, káa péne. tóta kahú hipg. Kauá Isaac-nim pa-mistakánp-a: isí he ués. Péne Esau-m: in ués Esau, imím annúkt (3) miaz; in kú-ya ka-m-kúus pí-ini-ma, kauá uáko inág-paik-ó-sa-he hipt. Kauá Isaac-nim péne: metu uáko in hip-náka-ya, káa iní-a Miógat-úit. Kuníg Esau-m pe-zukúa-nán-niá Jacob-na kut, káa imékas pe-geizem-nú-ya; káa i-hína: kóoz Jacob-na o-pziáu-nu. Uáko Rebecca i-zikáu-tamáu-na, káa kunú-azanu Jacob-na paleíz-pa pa-sapá-ulalíg-na, káa pá-

sapá-uíhné-na Haran-pg uétas-g, ka-kuné i-uéka ipním piép Laban. Kauá Jacob i-uíhne-na, káa pe-ki-yú-ya (1) Laban-na ke-e-uéka pitg. Kauá iskit-pa imékas i-llaátui-ya zikét-pa, káa i-tamalík-a uétas-pa, káa i-pinmík-a. Kauá-nnag pe-ég-na kugét-ina ízatás-na ke-ipí uétas-kínig akam-kiínikai-g i-zahá-na, káa kuné illágani-ua Angeles i-ziluá-sa-sína uág i-ziluá-na-zína (i-zil-támik-sína), káa talám-pa i-uéka (i-usé-tu) Akamkíniku, Ke-ipním Jacob-na péne: uetmet zikáu-nu, imené uapáyata-yu-hé, káa kóoz he sapá-ziklí-nu im-tot-amg uág imím inít-gi, káa ki úikalá uétas imené im-ma-máyaz-inag-na kooz etg iní-u. Ka-kauá i-pái-nikiká, kauá Laban-nim lilói-ki peénpu-kínia uag pé-himiú-na. Kuné iuépne a-haní-a Rachel (Laban-nim páhap), káa ma-mayáz e-uzé-ya. Uáko laápt-it enmí-uit kuné i-llákai-na, káa pisít-g i-tilláp-na, káa i-ziklí-tok-ti-pázui-ya, káa ipe-uskéi-na, métu Laban sapá-zukua-néi. Ka-kauá Laban i-zúkua-zana, uáko Jacob ma-mayaz-inag iuépne-inag ipe-uskéi-na, kauá i-geízem-na, káa inés-tiuékeik-a (tiuékig-na) (*pursue*): métu zikét-pa pinmík-it-gi Akamkíniku-m pene: uetmet manáma Jacob-na e-ki-énniu. Kunú-azánu, ka-kauá méimi pé-hutukí-a Jacob-na Laban-nim, kauá táz pe-tenué-ya, káa pa-tamtái-na: kúus Akamkíniku-m i-taátk-a; káa uáko in he ize, kú-tetg im-tót-amg. Kauá kuníg Jacob-nim inés-ueímte-ya ku má-zua-na piép-ig Eau-pg, métu imé ipe-ziklí-na kin-ki tam-táiki, uáko imím piép illágani-ki pi-uapziáu-nauat-ó-ki i-páitátá-sa. Kauá Jacob-nim éneka inés-ueímte-ya illágani-ki pe-túki ui-inít-ki pi-imiútuazét: kauá Akamkínikú-na pé-néh-

(1) kauá pítg i-ki-yú-ya.

mú-na: nés-iyeu-nim, neshíluske-zé-nim (1) na-yáz-amg Esau-pg. Ka-kauá i-talapósa-zaná, kauá naks-nim Angel-em pá-pai-nó-ya: metu Jacob-nim pe-énpe kunía Angel-a ipsús-ki, káa pe-népta-ná kapsikáps, káa uétu p-upe-ukkeí-na kaáu-pg (2) keéu. Kauá Angel-im pene: uáko i-kaáu-za, kahú pí-uepé-ukkeí-nim. Kauá Jacob-nim pa-mis-takanp-a: uétu uepé-ukkeí-nu he, zalauí uetu talapósa-nanníúkum, kaa kapsikáps uág éyeuin pí-aní-u-kum-hé. Kauá Angel-em pa-talapósa-nan-nia, káa péne: métu he ués kapsikáps ínim-pg, kátu kapsikáps he uzé-yu titóka-pg: káa i-uasáuk-a káa e-héullég-na. Uáko ísemtuks i-tileét-zauá, kauá ipé-uskéi-na, métu Jacob Rachel-ínag éleg ipe-uíhne-na (ele-kí-pa ipe-uéye-na). Kauá pe-n-mékúni-sana Esau-na láutua-ma-ínag, káa ipa-zikáu-na. Metu Akamkíniku-m Esau-na tímíne taz pa-aní-án-nia: kúus-kí Jacob-na Esau-m himiú-ki pé-ueukúni-a, káa p-ó-kálp-a, káa pá-hímkazák-a, kauá imékas-níg pí-llói-na. Métu Jacob uétu i-uéka pist lamlamát ki-yú-tas (Jacob-nim uétu e-uéka pisí-na ki-yú-tas lamlamát), etké Akamkíniku-m pa-sapá-uíhne-na Bethel-pg, ka-kuné uakkeí-pa pe-ég-na Jacob-nim kunía izatas-na, ke-ipí uétas-kínig akamkínikai-g keéu i-zahá-na. Kuné Akamkíniku-m éneka kikauá pe-tenué-ya, káa péne: imím uaníkt uáko he uzé-yu Israel, káa imím ma-máyaz illágene he-uzé-yu, kauá kun-mám (imém) epe-uzé-yu úíkala ki uétas. Kunú-azánu Jews-titókan-m uaníkt e-usíg Israel-ites. Kuníg Jacob i-uskéina, káa i-pái-nikiká Bethlehem-pa: kauá kuné i-kómai-na Rachel, káa i-tinúg-ne, káa Jacob-nim imékaís-ki timné-nek-it-kí uág étgau-ki kuné Bethlehem-pa pé-temík-a. Kauá ipé-uskéi-na, káa ipá-pái-

(1) nas-taátk-azá-m. (2) kaáu-gi.

tok-á Hebron-pa, ka-kuné i-uéka Isaac. Imékaís-ki lilói-ki Isaac-nim Jacob-na ma-máyaz-ínag-na inés-ég-na, kauá péne Jacob-na: uetmet énéka mipg ki-yú-he kínne ínim-pa uétas-pa kúnku he illákai-nu. Ka-kauá Isaac-nim e-uzé-ya pote-éptit uág úimeta-áptit enmí-uit (180.) píimn, kauá i-tinúg-ne, kauá Jacob-nim uág Esau-m pé-temik-sína Hebron-pa sauái-pa, ka-kuné temik-in i-u-sína Abraham uag Sara, kaa Rebecca.

8. JOSEPH.

Jacob-nim e-uzé-ya potumt uag lapít ma-máyaz a-azáual, ku-né-má i-ueka Joseph úitaz laimíut, (laimíut-níg i-uéka Benjamin): yup-pné imékas-nig pe-héteu-ya Jacob-nim (pisít-pim), káa pá-ani-án-nia taas-nig zizkeíz samga, káa kunú-azánu ipe-ketém-na ipním pié-ma. Náksz-ipa lahéi-pa inás-tamtái-na ipním-ki hiuék-it-kí (*dream*), káa inés-na: kúus in hiuék-sená, nun uy-ú-leskoík-siná temanik-ás-pa, kimet ínim ueléskoíkt i-usétu, káa imém ui-ueléskoik-nim ina ueléskoíkt ipa-kaán-na-ni-á. Kauá imé ipe-geízem-na, káa ipe-hína: mis nuna nas-miógat-úi-yú-yu-kum? Kauá náksz-iki énéka hiuék-it-kí inás-tamtái-na kúus: in ég-na alag-páma uág zikét-pamá ísemtuks, uag potumt uag nakz gezíu, kimet úikalá-nm yug-mém ina ipa-kaán-na. Kauá pisít-pim pá-taná-nnia uág péne: mis in, uag imís (imím-pika), uág imím piéma asualéya pe-uzé-yu, káa úikalú-nm imené pɔ-kaán-nu kínne uétas-pa? Kúus-kí pié-ma-m pe-geízem-nú-saná, métu pist e-timné-eg-na, ku itú ku manáma i-uze-teté-sa? Nakz-ipa lahei-pa kapsís imékas ipe-kú-ya pié-ma, kauá Joseph-nim inás-tamápaik-an-niá kut pisít-gi, kauá kunú-azánu uikínig kátu imékas pe-geízem-nú-sina. Náksz-ipa lahéi-pa Joseph-na péne pisít-pim

(Jacob-nim): kúih, enés-ek-téh imim pié-ma-na, ke-imé uáyat i-keízik-zig kokuálg uág sheep, ku manáma i-ku-síg, káa pi-sapá-zúkua-núkum. Kauá Joseph i-kú-ya, inéz-ipéui-ya (inez-ipéui-ta-ná—péui-éik-a) káa metát-zikiú-pa inás-yag-na. Métu imé, ka-kauá éskap ipe-ék-zína, kauá kapsís imé-n-níg pí-tenue-sina kúus: uáko i-uéya-m hiuég-ka-uát, taz kie ap-ó-pziáu-nu, káa pé-zúkua-nu, ku manáma ipnim hiuék-nim p-o-páyata-yú; kauá kú-nen isí-na neksép-na pisít-gi kúus apa-sapá-tamtái-nu, ku-itú-nim imés-nim p-o-pziáu-na. Métu Reuben, ke-ipí i-ueka pié-ma-pamá tékas miáz, kúus i-hína: uetmet kúus etg pe-ki-yú, uetmet ípsus imám eskap-nim-ki kikát-ki imemé-kikatí-u, metu kinne i-ues gaáun uakkéi-ma pilát-pamá kus-pamá, métu zaya kus, kune-pki epé-tuléilék-u (*lower*), káa ip-nníg pais kuné i-tinug-nú. Kúus i-hína, uákas kóoz aní-tas ázual. Kauá kúus ipe-kú-ya: pe-inp-éi-sana taz samga káa gaáupg pe-tuléilék-saná (*drop in*). Kuníg míuaz-pa, kauá pe-ék-zina, ku-mázua itámiá-uát i-uéye-zina, kauá Judas, pilept-ípg pié-ma-pamá, i-hína: uetu taz zalauí kie epé-sapé-tinúg-nú nunim eskáp-na; páis taz zalauí kie itómia-sínag (1) kizúi-g. Kauá pe-mú-zana itámiá-uat-óna, káa pí-tenue-sína, káa úikalú ipe-hína: taz zahá apa-támiá-tag laáptit-gi kizúi-gi. Kauá pá-nakát-zaná Joseph-na gaáupkinig, káa pé-ni-saná itamia-uat-óna. Métu Joseph i-uítamáu-na, káa imékaís-ki uíi-ki kapsikaps inéz-inéh-mú-na: iyéu-nim-tig, ínim pié-ma, uetmet pe-sapé-uíhne-nú-kum uayát-kag núnim pisít-kínig, zalauí kúus etg pe-ki-yú-kum kauá Akamkíniku i-timné-nek-u, kauá etg páis imékas pé-

(1) kie apá-tamía-yóka.

sisúi-nu. Métu uétu pa-mizi-sína. Kauá itámia-uát-om pe-néhne-zena uúi-nís-na. Ka-kauá kúus ipé-kú-ya, kauá Reuben zaya i-uéka; ka-kauá i-pái-toka, káa inás-zúkua-na-nia kut, kauá imékas i-timné-nek-a, káa ipí-nka i-uúi-na imékaís-ki timné-nekit-kí. Kauá pié-ma-pim Joseph-na sámga kikát-ki pe-ki-é-sina, kauá naks-ina háma-na p-u-ímte-sana pisít-gi (Jacob-ipg) kun-kí samág-ki. Yug-pním háma-m Jacob-na péne: kinnia samág-na apa-yág-na, páis im-miás-nim us, ku páis imés-nim imené i-uapziáu-nán-niá miáz; Jacob-nim pé-eg-néi-nia Joseph-na sámga, káa imékas i-uúi-na, káa uetu mauá ih-ipstúi-na, kunku e-hétgau-ná miáz-uazét. Yug-me-m itámia-uat-óm pe-néhne-zená Joseph-na Egypt-g uétas-g, káa pé-ni-saná nakz-ipg miógat-up, ke-ipním e-uéka uaníkt Putiphar, káa soltas-na inás-miógat-úi-yú-ya, káa imékáis-nim miógat-um Pharao-m e-uéka láutua, yug-pním Putiphar-em míuaz-pa, kauá pezúkua-nan-nia Joseph-na taáz-uit uág uapzu-k-ú-yuit, kauá miógat kunú-azánu, Joseph-na pa-áni-a ipním-pá inít-pa; kauá Akamkínikum Joseph-uasét úikala petú i-sapá-piim-na kuné inít-pa.

Joseph In Prison.

Métu náksz-ipa lahéi-pa Putiphar-em iuépne-pim Joseph-na kapsís pa-sapá-ku-ttipázui-ya, kauá ipsús-ki pé-enp-é-nia tus-kínikai samga (zízkan). Joseph i-hína mis Akamkínikú-na in a-sapá-timné-nek-ú kapsís-úit-ki? uetu máua kúus ki-yú. Métu áyat-um kapís pé-nepté-n-nia sámga (*niktikze*=*drag*) pé-n-tékeig-ttipázui-ya, káa Joseph i-uepé-ukkei-na samga, kauá i-ulalíg-na. Métu yug-pním kapsís-nim áyat-um pe-ki-yú-ya háma-na kun-kí samág-ki, káa péne: máha! e-ékin imím láutua-m Joseph-nim ina i-zépinmi-ya imékas. Kauá Putiphar-em áyat-úna pemizkúi-nek-á,

kauá Joseph-na pé-nik-á séktis-g. Kimet sektis-pa Akamkíniku-m pe-iyéu-na; kunú-azánu sektis-pamá-m miógat-úm pe-eg-né-nia Joseph-na taaz-uit, kauá pa-áni-á ui-ualétp-is-nim (ui-ualetp-is-na) keízig-nauát. Náksz-ipa zikét-pa lapú ui-ualétp-in i-hiuék-siná, kauá Joseph-nim inás-sapá-zúkua-na, Akamkíniku-m-ki hímtek-it-kí, yug petú, ka-kunki Akamkíniku-m hiuék-na pá-sapá-tamísemtúk-a: náks-ina péne: kóoz metat-zikiú-pa, kauá Pharaonim imené i-sapétinugnú, kikauá taz he imá-uyá-ua-nú tinukí-pg; kauá náks-ina takláí péne: kóoz metát-ipa lahéi-pa, kauá Pharaonim imené i-mú-nu-hé ipním inít-g, káa ipné e-ui-nik-á-nniú ipné-kú-tas hipít-pa, ka-m-kúus he kó-kauá: ka-m-kauá kúus he ki-yú ina he i-yéunú-kum, káa Pharaon-na a-sapá-zúkua-nu, in ués kinne séktis-pa lilikúg, uétu itú in kúya, métu lilikúg ínim písít-kínig uág ínim inít-kínig ina ipe-ppégauiya, káa asualéya ipa-haní-a. Kunig metát-ipa lahéi-pa úikala Joseph-nim ziegken a-zahá-na: nakz ualáukak-in i-uzé-ya, kauá nakz Parao-nim e-uzé-ya ui-nik-auát ipné-kut (uyá-keké-za-uát, *pourer*): metu yug-pním Joseph-na pa-t-tó-la-ya. Kunig lapít-ipa enmiúit-pa, kauá Pharaon ipínka i-hiuék-sená, káa i-timné-nek-a, etké i-n-nek-séne, páis ku itú i-tamísemtuk-sa ínim-pa hiuék-it-pa: kauá inekíg inás-zapaámk-a úikalu-ná Egypt-pu-na ui-uápzug-na, métu zauín uétu isí i-zúkua-na, ku itú i-tamísemtuk-sa yug Pharaonim hiuék-t. Kimet lamtái Pharaon-na pe-ki-yú-ya ipné-kuna ui-nik-auát-óm (1), káa péne: miógat, iná-tamápaik-sá imékas kapsís in kú-ya titolát-ki (2); séktis-pa í-ues nakz tégat Hebrew (Jew), kag-kuním ina láutua-ínag-na inés-

(1) uya-keké-za-uat-óm. (2) titolát-ki.

hímték-a lauit, ka-g-kauá núna hiuékt inás-tamáni-án-niá, kauá imené in uéka tamtái-nas kun-kí tégat-u-kí, métu ti-tóla-ya.

Joseph Before Pharao.

Kauá Pharao-nim pe-mú-na Joseph-na káa péne: kúus in anás-mizí-sa, he ués uapzúg hiuék-na tamáni-auát, kúus-kí imené tamtái-nu ínim hiuékt, káa im tamáni-án-niu-kum: hiuék-it-pa kúus in ak-záka, úinépt kokuálg ti-tískau pikún-kínig ipá-tt-kaí-ya, káa ipé-uéukúp-a allái, kauá kuníg éneka úinépt kokuálg ui-uiséu ipa-tt-kaí-ya, káa pe-ki-yú-sana ti-tískaú-na, káa pe-ép-sena, káa kátu uiséu ipe-uzé-ya. Kuníg kauá pinmík-a, káa éneka hiuék-a: zigzig úinépt peks-áin ti-táz, káa úinépt ka-kapsís, kauá ka-kápsis-nim pe-ép-sena ti-taás-na, kauá kátu kapsís ipé-uzé-ya. Kauá Joseph-nim péne uétu mis in, métu Akamkíniku-m imené i-sapá-zúkua-nu hímtékt, titóka-na iyéu-nas. Lápit hiuékt usk naks-ínig í-ues: úinépt ti-tískáu kokuálg uag ti-táz peks kuús i-tamí-semtuk-sa, kooz úinépe-ínuim illágane-níg petú ipíim-nu kínne uétas-pa peks uág temánit úikala-ázá, kauá kuníg úinépe-ínuim uétu itú i-píim-nu, kúus i-tamísemtuk-sa úínept uiséu kokuálg uag kapsís peks, káa titókan imékas ipe-yég-nu, káa illaganí-ua ipé-tinúg-nú.

Kunú-azánu e-péui-yu-hé háma-na uapzúg-na, ke-ipí i-za-paámk-u peks uág temánit pa-t-téuyauik-ás-pa ka-kásili Egypt-nim uétas-pa, kauá kóoz zayá hipt, inéz-ini-ú titóka-na zikúu-uazet, i-t-kalái-nu kizúi-g, káa im kóis uizé-yu káa titókan uétu i-tinug-nú. Kuníg kauá Pharao-nim Joseph-na péne: míne kauá au-yág-nu háma-na imím-pkínig kátu uapzúg? imené Akamkíniku-m i-sapá-zúkua-za ki úikala petú, kauá in Pharao imené sapá-miógat-úi-sa ka-kásili

uétas-pa Egypt; ka-m-kúus im i-záka, kúus-títe he kuih (1). Imím uaníkt uáko he uizé-yu *Titóka-na uákas anieúát* Kauá pe-éni-a ipním-nig ipsus-áin, kaa pá-sapá-ipsús-ainí-yá, kaa taás-nig sámga pa-sapá-samkéi-yá, kaa ipním-nig uehéikt pa-sap-úéik-á, kaa pasap-úze-ya ipním-níg-pg séulakáik-ás-gi ke-e-ueka lapít-ipg, kaa kunkí pe-sapé-liklí-na teuyanik-ás-pa úikasilíg, kaa náks-ina miógat-una pa-sapa-tiúg-na-kaná: ki í-ues titókan-a uákas aníeuát, úikalu etg u-sig, mizí-tas kaa tuíg-nei-tas ziégken. Kuné Joseph-nim e-uéka metaáptit enmíuit píimn, ka-kauá kúus i-kú-ya.

Kauá Joseph-nim tamtáin úíkala laám a-zahá-na. Kauá Joseph illágane-nig peks itamiá-ya úikasilíg úikahallíg úinépt enmíuit. Kauá kuníg uetu itú i-píim-na uétas-pa: kauá titókan ipa-yeg-na, kaa pe-ki-yú-sina Pharao-na, kaa hipt pé-néh-mu-zana; métu Pharao-nim inás-na-káná: kutg, e-ki-yú-tg Joseph-na; kauá Joseph-nim úikalu-na inaz-in-í-káná peks kizúi-uazét; ka-kauá kízui apá-laám-na, kauá pe-éni-sana kokuálg, síkem, sheep, kaa éneka uétas, kauá Pharao kóis-níg i-uzé-ya.

Joseph and His Brothers.

Kimet Chanaan-pa (Palestine) uétas-pa, ka-kuné i-u-sin-kiká Jacob ma-máyaz-inag, kúus-títe kuné zaya e-u-sína hipt: kunú-azánu Jacob-nim inés-na ma-máyas-na (2); kute-tg Egypt uétas-g, kahú itamiá-ta-tatg peks. Kauá pótum-uá eská-ma (pié-ma) ipe-kú-ya, etké Jacob-nim uétu pe-sapé-kú-ya laimíu-na (Benjamin), etké kóoz kuzkuz i-uéka. Ka-kauá ipá-pái-nikiká, kauá pe-ki-yú-saná miógat-úna Joseph-na: ipním taz inés-suk-a, métu imém uétu pé-suk-

(1) ki-yú (2) Jacob i-hína ma-máyaz.

sína, etké uako néksap e-uéka mástái uág zallákt. Joseph-nim uáko inés-zúkua-nipázui-yán-nia piéma-na timíne, ku-manáma uáko taz e-u-síg timíne, ku-maná e-u-sig kut Benjamin-uazét (laimíut-áin); kunú-azánu kapsís inés-tenué-ya, káa inés-na; mínig etg pái-zig? Ipe-hína: Chanaan-pkínig pe-kúma peks itámiá-tás-g. Inés-na: uétu ikúinu, etg misém-ú-sinm, etg u-síg kapsís titókan, etg pe-kíi-na-ta-má nuna tamápaik-ái-tas petú, nuna kapsís-ui-yú-tas. Ipe-hína: ikúinu hipít-uazét-zim núnim pisí-nim inés-ueímta-ma (1). Inés-na mázua etg ui-síg imém pisí-nim máyaz? Pa-mistakanp-sana: potumt uág lapít a-ázual, nakz i-tinúg-ne, káa nakz laimíut pisít-pa i-llákai-za. Inés-na: uáko etg u-síg ínim asualéya, páis imém-pamá-m náks-inim pe-énp-té-nu laimíu-na imám-eskáp-na, káa úikalú ualépt-in sektis-pa etg pe-uzé-yu, kunép-kí lahéi-pg keéu, ka-kuné i-páinu-kum kinné-pg yug-pí laimíut imém éskap, káa kúus-kí in lauít zúkua-nu, ku-pém etg ikúi-tim-sig, itku páis misémi-sig. Kauá metát uétutkt ualétp-in séktis-pa ipé-uzé-ya, káa metát-zikiú-pa inés-mú-na, káa inés-na: páis naks-iníg imém-pama kínne i-uzé-yu ualétp-in séktis-pa, káa úikalú peziklí-nu kóiz-ua, káa pe-néhne-nu peks imém inít-g; kauá kuníg pa-nág-paik-ú-yu-kum imém laimíut éskap, kúus-kí uetu etg pe-tinug-nú. Kauá ime-nnig pí-tenue-sína imém-ki ziegk-ki (2), káa pí-izina: tukúg Akam-kíniku-m núna kie i-uep-sisúik-sa, etké kapsig pe-ki-én-nia Joseph-na, ke-ipí-uéka taz ázual núnim éskap, inekíg iyéuis-nig sipús-ki uág uíi-ki kie i-tenué-ya, káa uétu kie a-mízisína, taás-na ázual-a. Kauá Reuben-im inés-na: mis uetu etg lauít izé-ne; uetmet apá-kapsis-ui-yú-yu azual-a, káa etg

(1) natótam incs-ueímtamá. (2) imém-tím-ki.

uétu mizi-sínma, káa uako Akamkínik-um ipním-kí kikát-ki kie i-tamalui-yú-sa. Kauá uétu imé i-n-nek-sína : ki-nim miógat-um núna kie i-mizí-se, etké ipním inés-tenué-ya tamánia-uat-ó-ki : métu ipí lauit inás-mizía, káa sípus e-t-ká-uzé-yá silú-pa, káa i-kaláu-na uétu imém zúku-nin uizé-tas. Kauá Simeon-a pe-én-p-e, káa pé-nik-a sektis-g : káa kóizua-na inés-sapá-ziklí-na. Paleíz-pa kúus péne ualeg-nauát-ona : yug kizui ka-kun-ki ipa-itámiá-ya pekés-g, enéz-inik-án-niu pa-naks-iní-ná pa-imém-pa kakáppa-pá. Ka-kauá kulléuit-pa ipé-uispáik-a, kauá pié-ma-pamá nakz kakáppa i-n-képkúik-a, sikám-áin sapépes inpés (náks-inim pié-ma-pamá-m kakáppa-na pe-n-kápkúika) : kimét pa-ayág-na kizúi-na, ka-kun-kí peké-g i-uézet-i-a, kauá i-zíuái-na. Ka-kauá ipá-pái-tok-á inít-g kauá úikalun-nm pá-yag-zaná kizúi-na pa-imém-pa kakáppa-pá, káa ipé-timnének-a, káa ipé-hína : ku-nen maná nuna kie i-ku-sa. Kauá Jacob-na patamtái-zaná uikala-kí kut-ki : kauá ipí imékas i-timnének-a, káa i-hína : Joseph i-tinúg-ne, Simeon séktis-pa i-ués ualétp-in, kauá ki-kauá Benjamin i-ku-teté-sa, káa in uizé-yu mi-miás-nut ; uétu, Benjamin uétu i-ki-yú. Kauá Reuben-im péne : tota, ínim ués lapít ma-máyaz, kauá yug-mé he iní-se, káa imím-pá ipé-uzé-yu, káa im takláí iní-u-kúm Benjamin, kauá zalauí uétu i-ziklí-tok-ó-yu-hé, im taklai kun-ma-ná mamáyaz-na anás-uapziáu-nu. Kauá Jacob i-hína : Benjamin uétu i-ki-yu, uétu máua. Kuníg ku maze ísemtuks, kauá apá-laám-na hipt, kauá Jacob-nim inés-na ma-máyas-na (1) : kahú peks itámi-á-tatg. Métu úikalun ipe-hína : uétu ku-tas, zalauí Benjamin uétu i-ki-yú, etké Egypt-nim miégat kúus i-hína : uetmet etg ina pá-pai-nó-yu-kum, zaluí

(1) Jacob ma-máyaz i-hína.

uétu i-pái-nu imém laimiut éskap. Métu Jacob i-kosisíma, káa i-hína: uétu i-ki-yú Benjamin. Kuníg Judas-nim péne: kahu ina iním ki ázual, káa ikúinu imené i-pai-nótok-ó, inég in tinukí-nag kunú-azánu. Zalauí nun pe-ki-yú, káa Benjamin uétu nuna inéstuíg-nu, kauá nun-úikalú uétu pe-ziklí-tok-o, etké úikalú séktis-pa ualétp-in pe-uzé-yu: kauá im kínne Benjamin-inag pe-tinug-nú eyák-ki. Kuníg kauá mizkiníg Jacob a-haní-a timíne, káa Benjamin-a pá-sapá-kú-ya. Kauá úikalú pótum-uá ipe-kú-ya; ka-kauá ipá-pái-nikiká, kauá pe-ki-yú-sana Joseph-na. Ka-kauá Joseph-nim Benjamin-a pe-ék-zena, kauá imékas i-l-lói-na, kauá lilói-ki i-uyí-na, etké e-uéka éskap-nig (naks-iníg pist uág naks-iníg pika e-u-sina, káa lapú-zim naks-inig-pkíníg piké-pkíníg), kauá pá-hímkazák-a. Kauá imékas hipt inasani-án-nia, kauá Simeon sektis-kínig ináz-inág-pai-tok-annia, káa úikalú ipe-hípa, metu Benjamin-a pe-éni-a kátu taz petú; kauá illágane inés-sépni-a pisít-ki. Kauá hip-nákat-pa inés-sape-kú-ya úikalú-ná pisít-gi inág-paík-tas peks. Métu paleíz-pa péne ualég-na-uat-óna: kizúi itámiát-pamá pa-imám-pá kakáppa-pa inéz-inik-an-niu, kauá laimiú-nim-pa kakáppa-pa inik-ú inim kizúi-nim íkai (inpeí). Uáko ipe-uskéi-na, métu ka-kauá kóoz uétu uáyat i-u-sín-kika, kauá náks-inim zapalignik-auát-om inás-eutukí-ya, káa kapís inás-tánnan-nia, káa inés-na: manáma etg ku-síg? itúpg miógat-úna taas-níg íkai etg epe-ppégau-yá? Kauá úikalú ziziuái-ki ipé-hína: uétu mauá, uetu nun u-síg pi-ppégaúya, ku isí-nm pe-ppégau-ya, yug-pí ualáukak-in i-uzé-yu. Kauá ipe-n-kápkuik-á pa-imém kakáppa: kimet yug-pí ikai ipayag-na Benjamin-im-pa kakáppa-pa. Imékáis-ki timnének-it-kí úikalú-nm pe-zikli-tok-ó-sana Joseph-na: kauá Judas-nim péne: miógat, uétu nun zukua-zig, ku

maná ikai ita-sa kakáppa-pa: métu ina inpú-kiniu-kum, káa ualáukak-ú-kum, káa ki ázual i-zikli-tok-ó-yu pist (pisí-na pezikli-tok-ó-yu), etké in nunim pisí-na eu-hína: miáz iním, káa in kosísim-nu, káa ki miáz imené i-zikli-tok-ó-yu, inekíg in tinukí-nag. Joseph i-hína: uétu kúus; métu inim uizé-yu asualéya yug-pí, ka-kuním-pá kakáppa-pa ikai iuéka. Kuníg úikalú ipé-hína: inekig úikalú imím asualeya pe-uzé-yu, métu nez-mís i-zikli-tok-tag ki ázual, etké zalauí uétu i-zikli-tok-ó, kauá nunim pist lamlamát étgauki i-tinug-nú.

Joseph-nim uako inés-zúkua-nan-nia taz timíne, kauá imékas i-uyí-na, káa i-tiúg-na, uág inés-na: iním etéu-nníg pié-ma, uetu kóoz etg suk-sinim, in ués imém eskap Joseph, uetmet pa-zikuá-nu, imékaís-ki Akamkíniku-m timmíu-ki kinne in ués, etg imuné uág uikala-ná titókan-a uákas anítas hipít-ki: ku-tgi núnim pisít-gi, káa eu-tétg: imím miáz Joseph í-ues uákas, kauá Akamkínikiku-m pe-sape-uzé-ya imékas miógat Egypt-pa, hipt iní-tas úikala-na titókan-a. Imím miaz Joseph kúus i-híze: tóta, kahú, im ma-máyaz-ínag úikala-ínag kum-tig kinnépg: etké kinnig págat zinkái enmí-uit zaya hipt ipe-uzé-yu úikasilig; métu kinne Egypt-pa inim ués illágane hipt uikalú-áin. Kauá kuníg uikalú-na inás-uakálp-a, káa inás-himkazák-a. Miógat Pharaó i-mizi-a, káa ipí-nka i-llói-na, kauá illágane petú inéz-iní-a, uapáyata-tas Jacob-na ma-máyaz-ínag-na uág inékinikt-ínag-na uskéinas uág Egypt-pa pái-nas, inéz-iní-a séulakaik-as uág camel uág sikem uág ass pa-illágane. Kauá Joseph-nim pié-ma eskap-ínag ipe-kú-ya, káa pisí-na pá-pái-nó-tok-sana lilói-ki (káa lilói-ki pist ipá-pai-nó-ya), káa ipa-tamtái-na úikala-kí petú-ki. Keiun Jacob kun-kí tamtái-ki usk kapsikáps hama i-uzé-ya, káa i-hína: etéu-nnig miáz Joseph ek-té-nu,

káa taz kuníg tinúg-nú. Kauá úikalú ipé-uskéi-na Egypt-
ipg. Náksz-ipa zikét-pa iskít-pa Akamkíniku ipné-sapé-eg-
na Jacob-ipg, káa péne: uetmet he ziká-u-nu, taz he kíkaua
Egypt-ipg ki-yú, kóoz uakkei-pa imím ma-máyaz kinnépg
ipé-ziklí-tok-ó. Kun-ki Jacob i-llói-na, káa i-kuél-tamáu-na.
Judas annúkt-kíníkai amtiz i-kúya, Joseph-na tamtái-nas:
kauá Joseph-nim Jacob-na pé-ueukúni-a Gessen-pa (yug-pí
i-uéka úikala-pkinig Egypt-nim uetas-kinig kátu taz), káa
pe-ki-yú-ya, p-ó-kálp-a, pa-hímkazák-a, káa i-uyí-na lilói-ki,
etké etéu-nnig pist e-uéka. Gessen-in-pkinig Joseph-nim
pe-néhne-na Jacob-na Pharao-pg (miógat-up), káa Pharao-
nim lilói-ki pé-ueukúni-a Jacob-na, káa pe-éni-a uetas
Gessen. Inekíg Joseph Pharao-nim-pa inít-pa i-llákai-na,
zauín kunku pist i-ki-yó-kana, (pisí-na pe-ki-yo-kaná).
Kuníg pótumt uág úinépt enmí-uit, kauá i-tinúg-ne Jacob,
káa ipním piím-n e-uéka poteéptit uág pileéptit uag úinépt
enmí-uit: kauá Joseph-nim pié-ma-inag-ním uág Egypt-ipu-
inag-nim pé-temik-té-zana Chanaan-im-pg uetas-g (Pale-
stine); kuné Hebron-pa pe-temík-séna, ka-kuné temik-ín
i-u-sína Abraham uag Sara, káa Isaac uág Rebecca. Témik-
nákat-pa úikalu ipé-ziklí-na Egypt-ipg: métu Joseph-nim
pié-ma uáko ipá-zikáu-na, káa ipé-hína: kú-nen maná nuna
uáko i-ki-én-niu, etké zaya kie ui-síg pist, kú-nen kie i-
timípní-en-niu kapsís kut, káa kie i-uép-sisúik-u: kauá pé-
ki-yú-saná Joseph-na, káa pé-néh-mú-zaná uáu-na-nít
kapsís-uit. Joseph-nim inés-na: uetmet pá-zikáu-nu, lahéi
uako etg titóla--n-nia kut; ineg etg kapsís pe-kú-ya, métu
zauín Akamkínini-ku imékas taáz-uit kuníg a-haní-a; inim
etéu pié-ma kunku etg uapáyata-yu.

Ka-kauá Joseph-nim e-uéka poteéptit uág potumt enmí-
uit, kauá i-tinuk-zéne, káa inés-mú-na úikala-na pié-ma-ná

ma-máyazínag-na, káa inés-na: uáko in tinukí-ze, kauá kíinne temikín u-zéyu, métu kóoz núnim ma-máyaz kínnig ipé-ziklí-tok-ó núnim-g uétas-g; kauá-nnag ina pips, ipe-nénhen-niú, núnim-g uétas-g, uetu mis uetu.

9. MOSES.

The Birth of Moses.

Uako Jacob-nim ma-máyaz (Israel-pu, Jews-pu) i-u-sína Egypt-ipa uétas-pa pilep-ósos enmí-uit, kauá i-uzé-ya miógat Pharaó nakz kapsís-níg háma, ke-ipí inés-geízem-nú-ya Israel-pú-na, káa inás-sapá-laám-ni-pázui-ya, etké amtiz imé i-píim-na-nígna; inekíg uáko asualéya inás-aní-a, káa kapsikáps inés-sapá-zapalíg-nik-a: kunú-azánu i-tim-míu-na, úikala miápkaáuit ázual í-ues kunmá-innig uap-ziáu-nas (1), káa kúus inás-tamálui-yán-nia a-hátuai-na sapá-a-káya-nauát-óna. Métu yug-mém a-hátuai-nim Akam-kíniku-na pa-zikáu-na-nígna, káa uétu ma-mayás-na p-ó-pziáu-na-nígna, káa ipé-hína. Israel-pu ahátuai i-u-síg uapzúg, káa uétu saikipta-uat-óna (2) pe-uyítue-síg. Kunú-azánu Pharaó-nim inás-tamálui-yan-nia úikala-na Jews-pú-na: etg u-síg miápkaáui-na úikala-na a-ázual-a pikun-pa sapa-takó-tas. Kauá náks-inim Jews-pu-m áyat-um e-uzé-ya miáz ázual taas-nig, káa i-sapalúk-a miáz metát ísemtuks; métu yug-pí miáz uyí-ki uitas uako ipná-tamá-

(1) ka-kalá miápkaáuit i-uzé-yu ázual, í-ues kunmá-innig uap-ziáu-nas.

(2) sapa-akáya-nauát-óna.

paik-a (1), káa pika i-zikáu-na; páis úi-lapúena miaz-ínag-na inás-uapziáu-nu Pharaonim. Kunú-azánu aní-a (2) kakáppa ka-kúus kuzkuz liés, káa kuné ih-ítaya miáz, káa i-néh-ne-na pikúni-pg, kaa iníka liés kus-pa; kauá miaz pitín i-hína: (péne naks-ina miás-na pitín-ená): im imé-sapálúk-u patá-pa allái, kauá pekt ualég-nu-hé, kauá zalauí ku isí-nm pe-enpú miás-na, kunía eu-nú: uet-im a-sapé-kou-tag miáz-na? kauá zaluí inú: héé, kauá mú-nu-kum-hé. Kauá kuníg ku maze liklí-pa, kauá i-pái-na kunéпки Pharaonim páhap takalú-tas pikún-pa; kaa pa-mizí-á miápp-kaáui-na uíi-g, káa pe-silímipéu-ya, káa pe-ég-na liés-na, káa pe-énpe miás-na, káa i-n-nék-a: taás-níg miáz, páis in miáz-aní-u ki miáppkaáuit. Kauá pitín-im patá-pkínig pe-ki-yú-ya, káa péne: uet-im a-sapé-kou-yu miáz-na, páis inp-éi-te-nu-hé nakz áyat, ke-ipním us káas, káa i-sapé-kou-yu miáz. Kauá pa-mistakanp-a, uág péne: hééé, inpi-té (3). Kauá pitín i-mú-na pika (4) (pitín-im pe-mú-na piké-pa). Ka-kauá ipái-na yug-pí áyat, kauá miógat-um paháp-im péne áyatuna: ki miáz sapé-píim-ná-niú-kum he, káa tamétko-yu hé. Kauá Pharaonim paáp-im kunía miásna miáz-pá-hani-a, káa p-ú-nik-a Moses, etké, ize: kus-kínig in a-tulátke-ya.

Mission of Moses.

Ka-kauá uako Moses i-píim-na pileép-tit enmíuit, kauá i-ulalig-na Pharaon-pkínig uág Egypt-kínig, káa i-kú-ya

(1) ipné-tapáska-na; itku, kaíg ipné-ne-kaná.

(2) itenuí-ya ka-káppa.

(3) hééé, enp-té-ku.

(4) pika inp-ité-na.

Madian uétas-g, káa kuné iuépne aní-a Sephora Raguel-em (Jethro) paáp, káa lapít ma-máyaz e-uzé-ya. Ka-kauá, náksz-ipa lahéi-pa, pisés-na sheep pe-keízi-g-nai-saná (1), káa pe-péui-yai-saná sheep-na taz zigzig, káa i-pái-nikiká megsám-pa Horeb-pa, kauá-nnag Akamkíniku ipné-sap-ég-na allá-pkínig kúus: Moses-nim pe-ég-na allá-na patá-pa, kauá inég pátan i-llíu-na, zauín uétu i-laám-na; kunú-azánu i-hína: e-ki-yú-yu patán-a, káa lauít egnú, ku manáma i-llíu-za pátan métu uétu i-laám-za (2). Ka-kauá i-uéye-ná, kauá Akamkíniku-m pé-mu-na patá-pkínig líu-nis-kínig uág, péne: Moses, Moses. Kauá pa-mistakánp-a: héee, kinne in ués. Kaua Akamkíniku-m péne: uetmet illaápkat-in kinné-pg ki-yú-kum, metu illaápka-nút ki-yú-kum, etké ki uétas í-ues háutnin, ka-m-kuné im usétu he (ués), illaápkat kahú nika-guólg (-*lkisa*). In ués imím pisí-nim Akamkíniku, In ués Abraham-nim, uag Isaac-nim uág Jacob-nim Akamkíniku. Kauá Moses ipná-tamóimi-a, etké pá-zikáu-na Akamkinikú-na ek-ípg. Kauá Akamkíniku-m péne: uako in enés-eg-nei-saná Inim ma-mayas-na Israel-pu-na iyéuiz-uit, káa anás-mizi-ái-sana talapósa, uág uíin, uág tiúk-in: In zúkua-za e-u-síg ka-kúus asualéya Egypt-pu-m; kauá In néki-se uáko anás-uépeukeí-nu Egypt-pu-pkínig, káa uákas anás-aní-u, káa enéz-inéhne-nu taz-ípg uétas-gi, ka-g-kúus inés-na Abraham-na uág Isaac-na uág Jacob-na; kauá imené he ueímte-yu Pharaopgi káa im Israel-pu-na Inim ma-máyas-na anáz-inahkatt-u Egypt-kínig. Kauá Moses i-hína: isí in ués, ke-g-in kúus ki-yú? mis in ués kúus kútas, káa Pharao-na ki-yú-tas?

(1) pisés sheep i-ualég-nai-saná—*better*.

(2) *better* i-lalaámk-sa.

Kauá Akamkíniku-m péne: imím-pá In u-zé-yu, káa uapá-yata-yu-hé: ka-m-kauá Ina ma-máyaz Israel-pu ináh-kát-tan-niu-kum Egypt-kínig, kauá kínne megsám-pá etg pá-talamiú-nú-kum. Kauá Moses i-hína: ka-g-kauá enés-ki-yú-yu Israel-pu-na, káa enés-nu: kúus etg i-híze imém písít-me-m Akamkíniku-m, kauá páis ipe-sépni-u: Maná u-unikí-se? kauá manáma in anás-mistakanp-u? Akamkíniku-m péne: In ués ke-k-In ues (In ués iné-uizet), kúus enés-nu: Ke-Ipí í-ues, Ipnim ina i-ueímte-ma imém-pkí. Kauá e-ki-yú-yu Pharaon-na, káa eu-nú: nunim Akamkíniku-m (Hebrew-nim) nuna inés-mú-za megsám-pg titó-kanút-g, Ipné talamiú-nas. Ka-pam-kauá etg uskéi-tete-sínu, kauá uikala-nim imém a-hátuai-nim. Egypt-pu-na a-hátuai-na pe-ui-uémsi-sanú illágane ti-táz kóis petú, itú kízui gaigái uág maksmáks, itú zizkeíz sámga uág ipnú-pelikin, káa etg epe-néhne-nu úikala-na. Kauá Moses i-hína: páis uetu ipé-mizkúi-nek-ú. Kauá Akamkíniku-m péne: itú he inépte ipsús-pá? Pá-mistapánp-a: túkas-hézu. Kauá Akamkíniku-m péne: tukéite-ih uétas-g kahú (throw to the grounds). Kauá Moses i-t-kuéita-ya, káa i-uzé-ya uágpus; kauá Moses i-zikáu-na. Kauá Akamkíniku-m péne: uakó inpi-tóg kahú túinú-pkínig: kauá inpi-tók-a, káa éneka i-uzé-tok-a (1) túkas-hézu. Kauá éneka péne: ípsus iní-g tim-né-pa: kauá iník-a, kimet lamlamát ípsus saaín e-uzé-ya; kauá pene: eneka ípsus timné-pa iní-g, káa kúus i-ku-ya, kauá ípsus taz eneka (2) e-uzé-tok-á. Kauá eneka péne: zalaui uyi-kínig uétu ipé-mizkúi-nek-u, kauá ualim kus-na a-sapé-uzé-yu kikát. Kauá Moses i-hína:

(1) i-uzá-lamk-á.

(2) a-uzá-lamk-a.

inim Miógat, in uétu lauít ziégk-tetú. Kauá Akamkíniku-m péne: Isí a-haní-a péus, uag ziégk-símei, uág méstaps, uág illaáttamé, uág silu?. Mis-eg, uetu In? Kúih, kauá In imím-pá peuís-pa ui-zé-yu. Kauá Moses i-hína; inim Miógat, náks-ina neksáp-na u-ímte-yu, káa uétu ina, iyéu-nim. Kauá Akamkíniku-m Moses-na pe-geízem-nú-ya, káa péne: imím piép-im Aaron-m imené i-uapáyata-yu, etké ipí taz i-ziégk-tetú: kauá yugpi túkas-hézu inéhne-nu, ka-m-kunkí imékas petú aníu illágane. Kauá kuníg i-ziklí-na, kauá (Jethro) píses i-hína: uako in uskéi-nu Egypt-pg, inim titokan-a enes-ek-té-nu. Kauá Jethro-nim péne: héee, taz he ki-yú. Kauá inípa iuépne ma-mayaz-ínag, kauá ipe-uskéi-na. Kauá Akamkíniku-m péne Aaron-a: kúih titokanut-gi, kaa e-uéukúnih Moses-na. Kauá i-ku-ya, kaa pi-ueukúni-a. Kauá Moses-nim Aaron-a pa-tamtái-na uikalakí petú-ki, uág Akamkíniku-m-ki ziégk-ki. Kauá úilapúanm pe-ki-yú-sana Israel-pu-na, káa pa-tamtái-ta-zana Akamkíniku-m-ki iyéu-ki. Ka-kauá i-mizi-sína, kauá Akamkínikú-na pa-kaán-ziná, káa pa-talapósa-ziná: Kaiziéuyen.

The Plagues of Egypt.

Kauá Moses-nim uág Aaron-im pe-ki-yú-sana Pharaona, káa pé-zena: Nunim Miógat-um Akámkíniku-m imené he ize: im anás-sapa-uíhne-nú Inim ma-máyas-na Israel-pu-na titokanut-g meksám-pg, Ina talamiú-nas. Kauá Phrao-nim inés-na: isí í-ues Miógat, ka-g-kunía in amizi-u? uetu in e-zúkua-za kunía Miógat-una, kaá uétu Israel-na anás-sapá-uíhne-nu. Kauá imé ipe-hína: Hebrews-nim Akamkíniku-m núna i-mú-za, metát lahéin pe-uskéi-nu titóka-nút-g, kag-kauá pa-pái-ta-nú, kuné Akamkínikú-na apa-talamiú-nu; zaluí uétu, kauá úikalu-na kie

i-uepsisúik-u. Kauá Pharaonim inés-na: uetu kúus, metu etg u-síg zapalignik-as kátu kapsikáps. Kauá kuné-ittíte inés-na uí-ualég-nauat-óna: etg apá-sapá-zapalignik-u Israel-pu-na úikalu-ná kátu imékas uág lahéi: uétu zahá i-zapalignik-síg, kunú-azánu i-té-nig: u-síg ku-tas, káa Akamkínikú-na talamiú-nas. Kauá ui-ualegna-uát-óm pá-sapá-sisúi-zana Israel-pu-na kátu imékas. Kauá Moses-nim péne Akamkínikú-na: inim Miógat, kahú enés-eg-né-nih Imím ma-máyas-na uyalátuit uág e-hétgaun. Kauá Akamkíniku-m péne: In ués Abraham-nim, uág Isaac-nim, uág Jacob-nim Akamkíniku, In ués úikala-na kú-tas, kauá kóoz míuaz-pa In anáz-inah-kát-tu Israel-pu-na Egypt-kinig, azualéya-náuit-pkínig, séktis-pkínig: etg u-síg Inim ma-máyaz, káa In ués imem Miógat imém Akamkíniku, Inim kapis-íki etg pa-háttu Egypt-pkinig ki eziz-pa kóoz. Kauá Moses-nim inás-tamtái-na Israel-pu-na, métu imém uétu pé-miskáitue-zaná, etké ipe-timné-nek-tamáu-na. Kauá Akamkíniku-m éneka inés-tenué-ya Moses-na uág Aaron-a, káa inés-na: kahú éneka etg pe-tenué-yu Pharaon-na, zalauí uétu i-mizí-u, kauá kapsikáps petu etg pa-aní-u. Uako Moses-nim e-uéka úimetaáptit enmíuit píimn, kauá Aaron úime-taápit uág metát. Kauá pe-ki-yú-sana Pharaon-na, káa éneka pétenué-saná: metu Pharaon-nim uetu inás-mizkúinek-a; kauánnag Aaron-im pe-enp-énia Moses-na túkas-hézu, káa pe-t-kúita-yá uétas-g, kimet uágpus lamlamát i-u-zé-ya. Metu Pharaon-nim inés-mú-na ipním uí-uapzug-na titókan-a ti-tuét-ina, káa yug-mé kúus-títe imé-nka ipé-kú-ya; métu Aaron-im uagpús-nim laám pe-epéi-sana Pharaon-na uágpus. Kauá kuníg Akamkíniku-m Pharaon-na pótumé-hém pa-sapá-sisúi-na imékas.

(1) Annúkt-kínikai Aaron-im pá-uáuya-na kus-na Moses-nim túkas-ki, káa lamlamát úikasilig kus kikát i-uzé-ya, káa úikala zúyem i-tinúg-ne; kauá Egypt-pu ipa-pilá-ya uétas-pa iyág-nas ipné-kú-tas kus. Zauín Pharaonim timíne kúus-títe tiáuiz e-uzé-ya.

(2) Kauá éneka pá-uáuya-na kus-na Aaron-im, kauá lamlamát illágane ipe-uzé-ya ueg-ueg-kt (frog) kús-pa, uétas-pa, inít-pa, pinmík-ás-pa, úikasilig. Kauá Pharaonim inésmú-na Moses-na uág Aaron-a, káa inés-na: kahú a-talapósatg imém Akamkínikú-na, kauá zalauí uezu i-uzé-yu uéguégkt, kauá in anás-sapá-uíhne-nu Israel-pu-na. Kaua Moses-nim péne: Mauá? Pharaon i-hína: uattíski kóoz. Kauá Moses i-hína: kúus uattíski i-uzé-teté-sa. Kauá ipa-talapósa-na, kauá méyui úikala uéguégkt ipé-tinúg-ne, káa úikasilig zapaámkin illágane hílamkt epe-uzé-ya. Kimet Pharaon uáko neksap aní-a timíne, kauá inas-taátk-a Israel-pu-na (uskeík-ipg) uskeéi-g.

(3) Kuníg kauá Akamkíniku-m péne Moses-na: eu-ín Aaron-a, kauá itúg-na pa-yazásk-u (*scatter dust*). Kauá kúus ipé-kú-ya, kauá lamlamát illágane i-uzé-ya auáua kikuzkuz (tip tip, egnéi-egnéi, *gnats*) úikasilig; kun-kí imékas ipe-hétgau-na titókan uág uapiútelikin (ilútelikin).

(4) Kuníg i-uzé-ya úikala-házá zílieg úikasilig; kunú-azánu Pharaonim inés-mú-na Moses-na uág Aaron-a, káa inés-na: zalauí uezu i-ki-yú (zaya i-uzé-yu) zílieg, eig pe-uskéinu. Kimet eneka i-miséme, ka-kauá uezu i-uzé-ya zílieg.

(5) Kuníg kokuálg, uág sikem, uág sheep, uág camels, uág asses, ka-kalá e-u-sína Egypt-pu-m, apa-kómai-na, káa illágane epe-tinúg-ne: métu Israel-pu-m petú zaya komáin.

(6) Kunig Egypt-pu-m titókan-m uág kokuálg-nim e-pe-uzéya máskoi uág pugstáin.

(7) Kunig kapsikáps-níg témul (*hail*) itkaíka, kauá pe-sapé-kapsis-uí-ya úikala-na petú-na, síkem-na, kokuálg-na teulík-ína, zigzig-na, káa titókan-a; uakó imékas i-zikáu-za Pharaó, káa inés-mú-na Moses-na uág Aaron-a, káa inés-na: kapsis in kú-ya, uáko iná-tanani-sá: métu éneka i-miséme.

(8) Kauá Moses-nim inés-na Pharaó-na ui-uapáyata-uát-o-ínag-na; zalauí uétu nun pe-ki-yú, kauá i-uze-yu illágane zikzikílas (*keel-cricket*) (*grasshopper*), káa pá-sa-pá-laám-nú ka-kala-na témúl-em uétu pa-sapá-laám-na. Kauá imékas ipa-zikáuna uikalú, kauá pé-zena Pharaó-na: ke-ípé-kus hámtiz Israel-pu káina-n úikalu pe-tinúg-nu. Kauá Pharaó-nim péne Moses-na: úikalu etg a-háma pe-ki-yú, pa-talamiúta-nu, métu a-hátuai uág ma-máyaz uétu ipe-ki-yú. Moses-nim takláí pene: úikala ma-máyaz-ínag u-síg kutas, uetu isí uétu i-ki-yú. Kauá i-uzé-ya zikzikilas, káa Pharaó i-zikáu-tamáu-na, káa pé-mú-na Moses-na, káa péne: ikúinu imékas in kapís ku-ya, iná-tanani-sá, tala-pósana-nímtg. Kauá eneka i-miséme.

(9) Kunig uiluúlp i-sékti-a úikasilíg, ka-kuné i-u-sína Egypt-pu, métu uétu ka-kuné i-usína Israel-pu, metát uéutukt i-sékti-a ka-kúus zikét-pa, métu zaya geziú. Kaua Pharaó-nim pé-mú-na Moses-na, uág pene: nez-mis uézu, káa etg pe-ki-yú. Kauá uézu iséktia, káa i-llakáui-ya, kauá péne Moses-na: etg pe-ki-yú úikalu, metu kinne-innig imém petú, kokuálg, uág síkem, uág sheep, uág úikala petú. Moses-nim pa-mistapanp-a: úikalú nun úikala-ínag petú-ínag u-síg ku-tas. Kauá Pharaó i-geízem-na, káa péne:

uétu eneka ina eg-né-niu-kum mástái. Pené Moses-nim: ikúinu, uétu éneka eg-né-niu-he mástái.

(10 Kauá Akamkíniku-m péne Moses-na: nakz zimkái uep-timné-nekt, kauá Pharao-nim etg i-sapé-uskéi-nu: im enés-nu úikalu-na Israel-puna a-hám-na uág a-hátuai-na kúus: etg illágane-níg epé-uémsi-yú Egypt-pu-na kízui gaigáig uág maks-maks, káa ti-táz ki-kóiz zizkeíz sámga, uág ipnú-pelikin, káa etg epe-néhne-nu. Kauá pótumt-ipa uág pílept-pa lahéi-pa kí-nim ísemtuks-inim, úikala-pa pá-inít-pa etg ap-o-pziáu-nu náks-ina sheep-kakál-a kaigkáig-na uág gaigáig-na, ka-kuním zaya us petú zimúg-zimúg, kauá kulléuit-pa kuním-kí sheep-nim-kí kikát-ki etg epé-kiénniu piskís-nim kun-mákam éh-inít-pa, kauá zikét-pa epé-hep-ú sheep-nim nukú-na (sheep-na epé-epé-niu nukt úiluíl) úiluíl-pa, uétu mis imísilí-na itku zilu-yí-na (*boiled*) métu tuuyí-na, pé-hep-ú, káa ippég zapá-pulem-néi, káa pé-hep-ú koiím-nin, usélikaí, tukás-ki imemé-zutúkalikín, uág imamá-uya-ua-nin uskéi-nas: etké pék-pa zikét-pa In pái-nu Egypt-pa, kauá úikala-na, ka-kalá e-u-síg, annukt uízet anás-uapziaú-nu eh-inít-pa, ka-kuné zaya us sheep-nim kikát piskís-pa: kauá-nnag etg úikalú laám pe-uskéi-nu. Kauá kúus ipe-kú-ya Israel-pu pá-inít-pa. Kimet pék-pa zikét-pa, úikalá, annúkt-uizet tinug-nín epé-uzé-ya Egypt-pu-m, Pharao-nim-pkínig miáz-kínig, lamtai-nim-g zapalignik-auát-pg miáz-g: kauá úikalu kuné zikét-pa ipe-úií-tamáu-na ma-máyaz-uazét ti-tinug-nís-uazét. Kauá kunú-azánu Parao-nim p-u-imte-ya náks-ina háma-na Moses-g, káa péne: hámtiz etg pe-uskéi-nu kikauá úikalu, káina-g nun úikalu pe-tinug-nú. Kauá úikalu Hebrews (Israel-pu) kuné-innig ipé-uskéi-na Egypt-kínig. Pilepósos uág metaáptit enmíuit Jacob-nim (Israel-em) ma-máyaz

Egypt-pa uétas-pa ipá-llákai-na. Ka-kauá ipá-pai-na Jacob-ínag i-u-sína úilaks-aáptit uág úilaks titókan, káa kikauá i-u-sína potomósos pa-ppotomósos (1,000,000) uág tépit, a-hám-zim úilaks-ósos pa-ppotonósos (600,000).

The crossing of the Red Sea. Ka-kauá i-uskéi-tata-sina, kauá Moses-nim pe-enp-é-nia Joseph-na pipís-zim, káa pe-néhne-n-nia imém-g uétas-g, ka-kuné e-u-sína Abraham-nim, uág Isaac-nim, uág Jacob-nim pips; etké Joseph-nim ipním-nig inés-na Israel-pu-na, ka-kauá i-uéka tinukláikin, kúus i-u-sína kú-tas. Kauá Akamkíniku-m péne Moses-na: etg u-síg ilpíl-pnim iuétám-nim allái uispáik-as. Kauá kúus ipé-kú-ya. Kimet Pharaó uáko i-n-nek-séna: uetu ipe-ki-yú Israel-pu, kauá inés-na ipnim titókan-a uág soltas-na; kahú hamtiz etg imamá-uyá-ua-nu, káa Israel-puna epé-tiúéhkeik-ú (*pursue*) uág epé-eutukí-te-nu, káa epé-sapéziklí-tok-o-kum Egypt-g nunim asualéya. Kauá kúus ipé-kú-ya. Ka-kauá Israel-puna pak-tát-zana, kauá Israel-pu imékas ipé-zikáu-na káa Moses-na pé-zena: manáma kúus he nez-inéhne-ma kinné-pg, uáko úikalu pe-tinug-nú; uap-sug-pkínikai í-ues iuétám, káa zakkiág-pkínikai i-usíg Egypt-pu, káa uétu minmaí ulalíg-nas. Kauá Moses-nim inés-na: uetmet pa-zikáu-nu, ki-takz etg epé-egné-niu Akamkínikú-na kapisin, káa Egypt-pu-na lauig-náuit, káa kóoz uetu éneka máua Egypt-pu-na epé-eg-nú, kóoz kíme tuélka úikalu laám ipe-takó-yu.

Kauá ipelíkt, ke-ipním Israel-pu-na kunku pá-n-nukt-i-áig-kaná, lamlamát ipné-tamaziklík-a, káa ipné-iník-á peppég épei Israel-pu-pa uág Egypt-pu-pa, kauá Egypt-pu-kínikai i-uzé-ya zimúg-zimúg, káa Israel-pu-kínikai i-uéka illakáu-in ka-kúus ísemtuks, káa inég uáko i-zikét-zana, zauín i-uéka ka-kúus alágp. Kauá Moses tukás-ki pe-

zulik-ú-ya iuetém-na, kauá-nnag kapsikáps a-háttia-na, káa kus i-uéyáik-a, káa pelkákeig tus-keg i-uéle-na, káa i-uzé-ya ka-kúus lapít-megsam, métu kus, kauá imít épei zaya kus, káa i-uzé-ya ka-kúus taz kiáus (kayáus) ískit. Kauá-nnag Hebrew titókan ipé-uíhne-na kuné kayauís-pa káa ipe-tkeíkik-a nakéi-keg. Ka-kauá i-kaáu-zaná, kauá Egypt-pu i-ziuái-zina: kimet kayáus ískit iuetém-pa i-ues, káa Israel-pu nakéi i-u-síg; kauá timipni-éi kunéittíte iskit-pa ipé-uíhne-na, Israel-pu-na eutukí-tas (*catch*). Ka-kauá i-u-sína épei peppég iuetém-pa, kauá Moses-nim túkás-ki pezulik-ú-ya iuetém-na, kauá lamlamát kus i-ziklí-tok-a, ka-kuné i-uéka ka-kúus ískit killíg i-kú-ya kauá kús-pa ipétakó-ya úikalu Egypt-pu síkem-ínag uag séulakáikas-ínag.

Ka-kauá Moses-nim ipnim titókan-ínag-nim pe-ék-zena Egypt-pu-na, uáko kus-pa i-takó-sig, kauá ipé-hitímlík-a, káa Akamkínikú-na pa-kaán-zaná, káa ipé-hina: Kaiz-yéueú núnim Miógat, nunim Anieuat, etké uákas nas-aníma; Imené kunku pe-tuíg-ne-niú ziégken uág nekt, Imené kunku pe-héteu-yu.

Moses In the Desert.

Ka-kauá Pharaó ipním titóka-ínag ipe-ttakó-ya, kauá Israel-pu ipe-uíhne-na kuné-pkí uétas-g, ke-yug Akamkíniku-m pe-énia Abraham-na, káa eneka Isaac-na uag Jacob-na. Metát uéutukt ipé-uíhne-na, kauá uáko zaya kuné i-uéka kus: kimet kuníg ipa-yág-na kus kaigkáig, métu uétu taz kíneuit-pa (*taste*), etké i-pisákas. Kauá Moses iník-a kus-pa pátui, kauá taz i-uzé-ya kus, kauá ipallói-na. Kuníg ipé-uíhne-na kapsís-pa uétas-pa, kauá zaya e-u-sína hipt: kunú-azánu Moses-na kapsís pé-tenuéi-siná: itú-pg nez-inéhne-ma Egypt-kínig, kag-kuné illágane ui-

sína hipt, kinné-pg kapsís-pg uétas-g? kinne úikalu pe-llíu-tinug-nú (ayág-pgi pe-tinúg-nu). Akamkíniku-m inás-mizíá, káa péne Moses-na: Ki-takz kulléuit kóoz enéz-ini-ú nukt, káa uattíski méyui ippég. Kauá kulléuit-pa illágane-nig kágnu-uákos i-pái-na, káa titókan-m p-ó-pziáu-zaná, káa epé-uzé-ya nukt. Kauá kuním méimi uétas-pa úikasilig i-uéka petú ka-kúus méka, métu i-uéka taz hipt, kauá lilói-ki ipé-hína: Maná? (Manna), itú í-ues? Kauá Moses-nim inés-na: ki í-ues ippég, ka-pám-yug Akamkíniku-m etg i-záka. Kauá ipé-hípe; kimet i-uéka taás-níg hipt, ka-kúus ippég, ka-kúus tamískoi, ka-kúus úikala ti-táz hipt. Yug-pí hipt, Manna, inéz-ini-á Akamkíniku-m Israel-pu-na kapsís-pa uétas-pa, uyá-kaáo-pa pileépt-it enmíuit: métu pa-m-méyui-níg e-u-sína zapaámk-as. Kauá kuníg ipé-uskéi-na, káa uéye-pá iskít-pa zaya e-u-sína kus, káa éneka kapsís ipé-ziég-na, káa Moses-na pe-epsí-tim-saná. Métu Moses-nim pa-uáuya-na ipním-ki tukás-ki imékaís-na pisué-na, kauá kus i-uéle-na illágane, ka-kúus póhol.

Kauá uako neksáp-nim titókan-m Israel-pu-na p-o-pziáu-ta-zamá, métu Moses-nim pa-áni-a Josue-na pi-uapziáu-na-uát-óm miogat, káa ipí megsám-g i-pelettí-a, kauá kuné inas-talapósa-níkaná Israel-pú-na. Ka-kauá Moses i-talapósa-zaná, káa pelkéi átím-ki i-t-kupalása-saná, kauá Jews-titókan-m úítaz asualéya tuélka-na pa-aní-a-nígna, métu ka-kauá uyalátuit-ki átím a-t-káui-kaná, kauá tuélka-nm Jews-na úítaz asualé-ya pa-aní-a-nígna; kunú-azánu lapúa-nim átím pelkéi pa-nakása-nía-nígna Moses-na: alagp-ís pi-uapziáu-na, kauá kulléuit tuélka, ka-kalú zimkái uákas, kauá ipe-ulalíg-na, kauá-nnag Israel-pu éyeuin ipe-uzé-ya.

Mount Sinai.

Kauá uáko ipé-uíne-na ku malá-zikiú, káa ipá-pai-nikiká megsám-pa, (ka-kuním us uaníkt Sinai), ka-kuné katát Moses-nim pe-ék-zená patá-na, ke-yug i-llíu-na, métu uétu i-lálaám-k-a. Kuné megsám-pa Akamkíniku-m uako inéz-ini-tetá-sána tamáluit (pótumt ziég-ken sapé-kut): kauá ipe-líkt inmí-ya kapis, káa úikínig katu kapis, káa úikínig kátu kapis-níg, káa megsam illíu-na, káa takásayógot illagane i-úi-uzé-ya, káa mégsam úiluíp i-uéyetí-ui-uk-k-á, kauá titókan ipá-zikáu-tamáu-na, káa Moses-na pé-zena: im im-níg nés-tenué-m, káa uétu Akamkíniku-m, káina-g pe-tinúg-nú. Kauá Moses i-pelettí-ya, káa kuné i-ué-kiká pileépt-it-zíkiú, ipeyéi uág ipné-kuyéi: kauá Akamkíniku-m kuné pe-éni-a lapít-písue, názk-ípa písue-pa metát ziégken sapé-kut i-uéka tíme-nin, káa názk-ípa písue-pa únépt ziegken. Métu titókan-m láuig kizúi-nim kokuálg-na pá-ani-saná akamkíniku, káa pa-kaán-zi-ná: kunú-azánu Akamkíniku-m inás-sap-óp-ziáu-na (23,000) lááptit uág metát pa-ppotomósos a-háma. Kuníg Aaron-im lapít ma-máyaz Akamkíniku-m inés-sape-llíu-na etké uétu taz ípa-talapósa-na. Nadab uág Abiud. Kauá éneka kapsís ipe-ziég-na, káa Moses-na pe-epsi-tim-saná, kauá nukú-na pe-uéulúk-saná (nukt ipé-uéuluk-a): kauá Akamkíniku-m inés-sapá-pai-nú-ya illágane kágnu-uákos metaáptit úéutukt: métu ke-imé kapsís ipé-ziég-na, yug-mé lamlamát ipe-tinúg-ne, uép-sisúi-k-as.

Kauá uáko i-u-sína katát uétas-g, ka-yug pe-éni-á Akamkíniku-m Abrahma-na, kauá Moses-nim inés-ueímte-ya pótum-ua-ná uág lapí-ua-ná sí-y-ek-auát (si-y-ek-te-za, go to spy): kauá yug-mé ipé-kú-ya, kauá pileépt-it-zíkiú-pa ípa-pái-tok-á, kauá kúus ípa-tamtái-na: inekíg í-ues taás-níg

uétas, métu zauín uétu kunépkí kie usíg kútas, etké titókan kuné i-u-síg kapsís uág kapsikáps, káa nuna úikala-na kie ipa-nás-uapziáu-nu. Josue uág Caleb imú-zuátg taz ipe-ziég-na. Métu totókan-m uétu kin-ma-ná lapúa-na pamizi-saná, métu kun-ma-ná pótum-ua-na pá-mizi-saná, káa ipé-hína: kahú uáko nakz éneka miógat kie pá-aní-u, káa Egypt-g pe-ziklí-tok-ó. Kauá Akamkíniku-m uyalá-tuit-ki Moses-na péne: uáko In anás-sapá-tinúg-nú úikaluná. Metu Moses-nim kapsikáps inás-talapósa-nán-nia titókan-a, kauá Akamkíniku-m inás-uáuna-nniá; metu péne Moses-na: uétu isí kinémá nakz a-ház-u kuné-pkí taáz-gi uetas-g, lapú-zim Josue uág Caleb ipa-ház-u; ka-kauá úikalú ki titókan ipé-tinúg-nu, kauá imém ma-máyaz ipa-ház-u kuné-pkí uétas-g, kinnig pileéptít enmíuit.

Core, Dathan, Abiron.

Kauá (250) lapósos uág pakaáptit a-háma ipé-hína; nakz uáko aní-tata-síg miógat, uétu Moses. Kuním méimi Moses-nim inés-na titókan-a: úikalú etg u-síg uáyat kú-tas yug-metáu-nim inít-kínig, etké Akamkíniku-m etg i-sap-ég-nu kapísin ki-takz. Kauá uétas kapís i-tiúg-na, káa i-uéya-pék-a, kauá yug-mé metáu ma-máyaz-ínag, uág inít-ínag ipé-t-katuléilék-a, káa ipé-tinúg-ne; káa kuníg miuáz-pa kauá álla i-t-kaikim-e tus-kínig, kauá yug-mé lapósos uág pakaáptit ipe-llíu-na laám. Kauá kuníg illaganí-ua ipé-geízem-na, káa ipé-hína: kahú nakz éneka miógat ani-síg. Kimet yug-mé úikalú ipa-kómái-na, kauá pótumt uág pílept pa-ppótomóssos (14,000) ipé-tinúg-ne.

Kauá kuníg Akamkíniku-m Moses-na pá-sapa-ániá kuzkuz hezú-inít (Arka), káa imít pe-sapé-iníka lapit tamáluit-pama písue kuzkuz Manna, uág Aaron-im túkas: kauá

yug-hautnin inít (Arka) kunku pé-néhne-nigná ti-talapósa-nauát-óm uskéi-pa.

The brass serpent. Eneka titókan-m Moses-na p-utgi-tim-ú-sana, káa ipé-hína: kapsís í-ues ki Manna, zaya kinne kus, taz Egypt uétas, uako kie pe-ziklí-tok-o Egypt-g. Kauá Akamkíniku-m inás-mizí-a, kauá inés-uép-sisúik-a kúus: illágani-ki uágpús-ki inás-sapá-pai-nó-ya, kauá uágpús-nim titókan-a pe-kénp-sena, káa illágane kúus-kí ipé-tinúg-ne: kunú-azánu uáko imamá-taná-n-niá, káa pé-zina Moses-na: kapsís nun pe-kú-ya, kahú nas-talapósa-ná-ním, nezmis i-uízes uezú uágpús. Moses i-talapósa-na, kauá Akamkíniku-m Moses-na pa-sapá-aní-á kizúi-nim uágpús: kauá péne ke-ipním kénp-nákat-pa kizúi-nim uagpús-na pe-egnú, yug-pí uakas i-uzé-yu. Kunkí úikalú uakas ipé-uzé-ya.

Uako pileéptit enmíuit i-kókáu-na, kauá úikalá titókan, ke-imém kapsís Moses-na pé-tenué-siná, uáko ipé-tinúg-ne; kauá Moses-nim inás-zapaámk-a úikala-ná a-hám-na, káa inés-na: míuaz-pa etg pa-ház-u taáz-gi uétas-gi, métu in uáko tinúg-teté-sa, kauá takláí Josue etg pé-uzé-yu imém miógat Akamkíniku-pkínig. Kauá Moses ipelettí-ya meg-sám-g, kauá kuné i-tinúg-ne, kauá Angelsem pé-temik-séna.

10. JOSUE.

Uáko Israel-pu i-u-sína katát taáz-gi uétas-g, káa Jordan pikún-láikin inít e-uí-sína, kauá Josue-nim ti-talapósa-na-uát-óna inés-na: uáko úikalú pe-uéik-u Jordan pikun pa-m-má-miaz-ínag, kunú-azánu etg epe-néhne-nu háut-nis-na iní-na (Arka-na), kauá pikún-pa pe-ppég etg imémú-talk-ó. Kauá kúus ipé-kú-ya. Kakauá Arka-na inéhne-nauát-óm pikún-im kus-na pá-pai-nó-sana, kauá kus tus-keg (i-uéle-

na) i-ualáh-za-yá, káa i-uzé-ya kakúus mégsam kus: kauá kuné imemú-talk-a Arka-na inehne-nauát. Kauá úikala titókan ipe-uéik-a káyauis-pa. Ka-kauá úikalu uáko ipa-uáyí-kkáu-na, kauá ti-talapósa-nauát Arka-ínag lamtái ipe-uéik-a (1); kauá kuníg kus éneka i-uéle-ná lauít. Kauá uáko Israel-pu imém-níg-pa taáz-pa uétas-pa kauá-páin ipa-pái-na: kauá ipé-uispáik-a Jericko-pa katát, kauá-nnag-páin zatokz-uákos ipe-uí-np-a, kauá uézu Manna i-kú-ya. Kuníg ku malá-zíkiú-pa, kauá pe-ég-na Josue-nim náks-ina háma-na ualz-ís-na, kauá pe-ki-yú-ya, káa pe-sépni-a: itú he ués? láutua, itku tuélka? Kauá pa-mistakánp-a: in ués Angel, imuné etg kunku uapáyata-yu; kauá e-héullég-na. Kauá Josue i-talapósa-na, káa Akamkínikú-na péne: kaizyéuyeu.

The Fall of Jericho.

Kauá Jericko i-uéka kapsikáps téuyanik-ás, úikasilig tiakípu (*protection wall*) liklíhi e-uéka, káa uétu minmaí hízatás. Kauá Josue-nim inés-na ti-talapósa-na-uát-óna Arkainag uág soltas-na: úilákz uétukt teuyanik-ás-na epe-lik-línaiku nun uyá-kaáo-pa káa kúus ipé-kúy-a. Kimet lamtái-pa lahéi-pa (úiláz-ipg), ka-kauá ipé-liklí-na-ik-siná, káa úikala sapún-m-as ipé-sapúnmi-yá kapís, kauá-nnag úikala tiakípu lamlamát i-uáizikílk-a, kauá ipa-haza; kimet úikala ti-teuyanik-at ipé-tinúg-ne, kauá Israel-pu Miógat ipé-uzé-ya.

Josue Commands the Sun to Stand Still.

Kuníg úikala-ná ti-teuya-nik-as-na pe-énp-sana. Métu náksz-ipa uétas-pa titókan pi-uapziáu-nipázui-saná: métu

(1) *better* ipa-uáyí-kkáu-na.

tus-kínig illágane písue i-t-kaík-a kauá kunémá-ná tatós-ma-ná inás-uapziáu-na: kauá Josue-nim soltas-ínag-nim pé-eutukí-saná (1) sapá-laám-nas; métu uáko uítaz kulléuit, kunú-azánu Josue-nim pa-tamálui-yan-niá ísemtuks-na, káa péne: ísemtuks, kahú imú-talg, uetmet tiléilág; kauá ísemtuks-nim pá-mizi-án-nia ziégken, káa ipnú-talka, kuné-pkí keéu, ka-kuné ipá-laám-na tuélka. Ka-kauá uáko zaya úikala tuélka, kauá Josue-nim inés-téka-ná Israel-pu-na uétas.

Kuníg Josue-nim Arka-na pé-nik-a téuyanik-as-pa Silo-pa: kauá kuné i-uzé-ya Arka metósos enmiút uag tepit: káa kuníg Jerusalem-g ipe-néhne-na.

Kauá Josue-nim uako e-uéka poteéptit enmiuit piimn uág pótumt, kauá i-tinúg-ne, kauá pe-temik-sína Jews-nim megsem-pa Ephraim-pa, káa imékas ipa-tilláp-na.

11. DAVID.

Ka-kauá Saul-em inás-miógat-úi-yú-ya Israel-pú-na, kauá nakz i-uéka hama Bethlehem-pa teuyanik-ás-pa, uanikín Jesse, ka-kuním e-uéka uinépt ma-máyaz a-házual. Náksz-ipa lahéi-pa Samuel-em Prophet-nim pa-pái-nú-ya Jesse-na, káa péne: me imím ma-máyaz? enés-eg-nipázui-sa. Kauá pe-mú-na tékas-na, ke-ipí i-uéka taás-níg tégat: káa Samuel-em pe-sépni-a Akamkínikú-na: uet-kí í-ues Imím saíg-nín uág inp-in? Péne: uétu ki. Kauá éneka pe-mú-na náks-ina temalúk-na; métu Akamkíniku i-hína: uétu ki. Kauá nakz éneka úikínig temalúkt i-pái-na; métu Akamkíniku i-hína: uétu ki. Kauá nakz, uág nakz, uág nakz,

(1) pe-teléutukí-saná.

kauá Akamkíniku i-hína: uétu. Kauá Samuel-em Jesse-na pe-sépni-a: kalú imím ma-máyaz? Kauá pá-mistakánp-a: kalú kinne; métu ués laimíut, ke-ipí sheep i-keízik-za. Kauá péne Samuel-em: kunía ámtiz e-sapé-énp-té. Kauá i-pái-na taás-níg ázual David. Kauá Akamkíniku-m pene Samuel-a: ki í-ues Inim sáig-nín, kinnia, kahú, a-síuyih (*uí*), ki i-uzé-yu Israel-pu-m miógat (1). Kauá pá-síui-ya. Kauá úi-lapúa pe-ziklí-na, Samuel ipním inít-g, káa David sheep-g. Kuníg ku malá-inuím-pa, kauá i-kómái-na miógat Saul, káa pe-mú-ziná David-na Saul-em inít-g, Saul-a uánpi-tai-nú-tas, kúus-kí taz uizé-tas. Kuné-ittíte Philistines Israel-pu-nín pi-uapziáu-nipázui-siná. Kauá Philistines-nim soltas ipa-uispáik-a megsám-pa ipétkaikám (*foot*), káa Israel-pu-m soltas ipa-uispáik-a nakéi. Kimet nakz Philistines-nim pi-uapziáu-nauát, imékas háma kapsikáps-nig, uanik-ín Goliath, uyá-kaáo-pa i-kiéig-kaná soltas-nim pe-ppé-kai Israel-pu-m katát, kauá Israel-pú-na kunku inés-uet-gi-tim-ú-kaná: etg u-síg illaát, kahú ke-g-i-ki-yú-m náks-inim imém-pamá-m, kauá lapúa pi-uapziáu-nu. Métu Israel-pu úikalú ipá-zikáu-na. Kauá miógat-um Saul-em Israel-pú-na inés-na, ke-ipním kunía imékaís-na Goliath-na p-ó-pziáu-nu, yug-pním e-u-zé-yu iuépne inim páhap. Zauín uétu isí háma-nníg ipné-sap-ég-na. Ka-kauá David-nim inás-mizí-a, úikalú i-zikáu-zig, kauá pe-ki-yú-ya miógat-úna Saul-a, káa péne: manáma yug tapapósa-nái-nim kunku p-u-t-gi-tim-ú-ei-tetú Akamkínikú-na ma-máyaz, káa uetu isí-nm p-ó-pziáu-tatú? In nekí-se, in e-ki-yú-yu, káa ó-p-ziaú-nu. Kauá Saul-em péne: uétu; he ués kuzkuz ázual, imené lamlamát he i-uapziáu-nu. Pá-mistakánp-a David-nim: in-

(1) ki epé-uzé-yu Israel-pu-m miógat.

níg ikúinu in ués illaát, métu Akamkíniku-m-kí uapáyatat-kí kunía talapósa-nái-na in ó-p-ziáu-nu: ka-g-kauá in sheep ualégná-kaná, kauá náks-nim lion-im i-pái-nu-án-nia sheep, káa inp-é-nia nakz sheep, káa i-ulalíg-na (1); kauá in e-tuíg-na, káa e-tuék-kaik-á, káa sheep enp-é-nia him-kínig, káa ka-g-kauá ina i-kenp-i-ttpa-zui-ya, kauá in lamlamát enpé-nia yéhet, kauá e-t-kúpuakak-á (*strangled*): kúus-títe náks-ina e-kú-ya gagás-na. Kunú-azánu in neki-se, Akamkíniku-m, ke-k-Ipním uákas ina a-hanía lion-kínig, uág gagáz-kínig, Yug-pním-títe uákas a-haniú kínig talapósa-nái-kínig, káa in o-p-ziáu-nu. Kauá miógat-um péne; héee! kúih ó-p-ziáu-ta-kó. Kauá David pe-énp-e ua-támia-nas-ná (*sling*), uág págat-ina-ki-kuzkuz-na pisué-na, káa i-híta-ya itétpas-pa, kauá ualz-nút (2) pe-ki-yú-ya imékaís-na Goliath-na. Ka-kauá Goliath-nim pe-ég-na ázual-a ualz-nú-na, kauá p-ú-t-gi-tim-ú-ya uág p-ó-kapsís-k-a, (3) káa péne; mis-eg ués in zikámkal, káa ua-támia-nas-inag pi-pai-nú-sa-m? Kum, káa lamlamát imené zillákt inik-án-niu uayú-teli-k-ít-g. Kauá David zikáu-nái nakz písue iník-a ua-támia-nas-pá, káa ipné-zúyalik-kolík-a (*whirled around his head*), káa p-ó-tamia-ná, kauá síue p-ó-tami-án-niá Goliath-na, káa p-ó-p-ziáu-na, kauá p-úya-ki-yú-ya, ualz pé-enp-é-nia, káa ipním-kí ualáz-ki p-ó-kólik-á. Kauá kun-kí Philistines úikalú ipá-zikáu-na, káa ipé-ulalíg-na; métu Israel-pu-m pe-tuék-kaik-saná káa p-ó-p-ziáu-zaná (4) kauá-nnag Miógat ipé-uzé-ya. Kauá uí-uenpe-uát-óm David-na pa-llói-zaná, káa kúus ip-ú-nip-a: Saul-em inás-

(1) inéh-ulalíg-na, itku inéh-uepékaik-án-niá.

(2) ualz-nú-nim. (3) p-ó-pálak-a.

(4) pa-uy-ó-p-ziáu-zaná.

uapziáu-na pótomósos-na, métu David-nim inás-uap-ziáu-na pótom-éhem pa-ppotomósos-na. Kauá Saul kun-kí uanpít-ki i-ketém-tamáu-na, káa David-na p-ó-p-ziáu-nipá-zui-ya. Kuním méimi, ka-kauá David-nim Saul-a p-únip-tai-nú-saná, kauá Saul-em pe-énp-e iptkaikaikás-na (*spear*), káa David-na pé-épté-saná, métu (1) pé-puptéi-na, káa David i-ulalíg-na.

Kauá kuníg Saul-em David-na pa-háni-a soltas-nim miógat, káa péne: zalauí póteéptit-ua-ná Philistines-na im anás-uapziáu-nu, kauá inim páhap imím iuépne he uizé-yu. Métu timné-pa i-t-timíne-ná, páis tuélka-m p-ó-p-ziáu-nu. Kauá David i-kú-ya soltas-ínag, kauá inás-uapziáu-na lapósos-na. Kauá kuníg ku malá-zíkiú-pa, kauá éneka p-ó-p-ziáu-nipá-zui-ya, kauá éneka, kauá éneka, métu David kunku i-ulalíg-na-kaná. Kauá kuníg Saul-em David-na pe-tuék-kaik-á uap-ziáu-nas-g titókanút-pa; métu David ipné-sapalúk-a megsém-nim togóg-pa (*cavern*) (gaáo-pa); kauá inekíg Saul a-ház-a kuné-pkí, métu zauín uétu pe-ég-na David-na; kauá uyálátuit-ki kuné i-pinmík-a. Kimet David-nim iyéuki pe-ki-yú-ya, uág pá-t-gató-na (tagtóza *approach stealthily*), kauá zízkan pa-sakíuk-an-niá kuzkuz talám-pa: ka-kauá Saul i-uág-na, kauá David-nim pe-mú-na, káa pé-sap-ég-na zízkan-im tálam isakíuk-in, káa péne: ku-mág uapziáu-nipázzui-sanág, kauá im uatág tinug-nín kikauá. Kauá Saul-em pene: im he ués taás-níg háma, ina imékas pi-kátóski-sa-m taáz-zuít-ki, im uákas pí-háni-ma, ka-mag-kauá uapziáu-nipázui-saná-he. Zauín kuníg ku máze ísem-tuks, kauá pé-peui-yeik-a úikasilig uapziáu-nasg, métu náksz-ípa ipéuit-pa, ka-kauá kamú-inít-pa i-piním-saná Saul, kauá

(1) kimet.

David-nim iyéuki éneka pa-t-gató-na pinmik-is-na, káa pé-enp-énia iptikaíkaik-ás uág íkai-inpei; kauá kapís pa-tiúg-nu-ya: inim miógat, éleuiz imemé pinmík-is-na uápziá-nas, zauín uétu uapziáu-na-hé. Kunig Saul ipná-taná-nnia, kauá i-ziklí-na.

Métu David uako i-n-nek-séna: kínne kunku in ués aiíz: kunú-azánu inés-ki-yú-ya Philistines-na, káa inés-imiú-na, káa uétu éneka i-hípe-ya pi-uapziáu-pa. Náksz-ipa lahéi-pa pa-pai-nú-ya ipné David-na náks-inim háma-m kin-ki tam-tái-ki: Israel-pu pi-uapziáu-kínig ipé-ulalíg-na, illaganí-ua ipé-tinúg-ne, Saul miáz-ín, Jonathan, imé-nka ti-tinúg-nín i-usíg. Kauá pe-sépnia David-nim: mínig im zúkua-za Saul uáko i-tinug-nín? Pa-mistakanp-a: in ak-záka Saul-a, tepélen i-uéka iptikaí-kaik-ás-ki, káa katát e-uéka miáz tinug-nín. Kauá Saul-em i-mú-na, káa i-hína: kum, zúkat-tiá-nim iptikaikaik-ás, ka-g amtiz tinukí-nag, etké uáko tinuk-láikin ués. Kauá kúus in kú-ya, etké zúkua-na, uétu uákas uizé-tas. Kauá e-enp-é-nia Miógat-ui-nim tákomal uág uapkílikil (*bracelet*), káa imené inág-paik-án-nia, ínim Miógat.

Métu David uétu mis i-llóina kun-kí tinukí-ki, métu i-uúina, káa inás-tilláp-na Jonathan-a pist-ínag-na: kauá kunia háma-na kapís pe-tenué-ya: manáma im uétu zikáu-na, káa Miógat-úna ó-p-ziáu-na? uáko ím-ka tinug-nú kunú-azánu; kauá inés-na ipním inékinkik-ná (1): kahú ó-p-ziáutgi, kauá kuné-innig p-ó-p-ziáu-zaná. Kauá kuníg i-kú-ya Hebron-g, kauá kuné titókan ipa-llói-na, káa ipé-tiúg-na: David kie u-síg Miógat: kauá Miógat i-uzé-ya.

(1) i-hína inékinikt.

Kuníg pótumt uág lapít enmíuit, kauá David Jerusalemg i-téuyanik-ta-ná. Kauá kuné i-timmíu-na, Akamkínikú-na ani-ái-tas Talapósa-nuas, káa kuné Arka-na inikás. Métu Akamkíniku-m péne: uétu mis im ki-kauá, métu imím miás-nim kóoz Ina a-haní-án-niu Talapósa-nuas.

Inekíg David i-uéka kunku taz háma, káa Akamkínikú-na pa-zikáu-na-kaná, zauín nakz-imé kapsís i-kúya. Nakz i-uéka áyat Bethsabee uanikín, kunía David-nim pe-énp-e iuépne, inekíg e-uéka háma Urias. Kauá Akamkíniku-m p-u-ímte-ya Prophet-na Nathan-a David-g. Nathan-im pe-ki-yú-ya David-na, kauá péne: náks-inim iyéuís-nim háma-m e-uéka náks-iníg sheep, kauá náks-nim koís-nim háma-m pé-énp-é-nia kunía iyéuís-na yug-pí nakz sheep, káa i-uapziáu-na hip-és. Kauá David i-geízem-na, ka i-hína: yug-pí koís háma uépsisúik-in i-uzé-yu, ikúinu. Kauá Nathan-im péne: im, ke-m-im ués koís, kuus he kuya, káa Akamkínikú-na e-sapé-timné-nek-a. Kauá David lauít i-mizí-a, káa ipná-taná-nniá, káa i-hína: ikúinu kapsís in kuya, Inim Anieuát, iyéu-nim, uaná-nim kapsís-uit, etké He ués iyéu-nípaz, káa Imím iyéun ués takatálk-símei: kauá Akamkínikú-m pá-uáuná-nniá.

Métu inekíg uáko uáu-nin i-uéka David, zauín Akamkíniku-m p-ú-p-sisúik-a kinne uétas-pa. Nakz David-nim e-uéka miáz uanik-ín Absalom; yug-pí i-zihilí-na-kaná, káa ipním ki-kugét ukuk é-uéka ipním zihilí-néuit. Zihilí-ki i-nek-séna: in miógat uizé-yu, káa uétu na-tót, kunú-azánu ipná-ani-án-niá illágane soltas (ahaní-a soltas ipním-áin); kauá ipním soltas uag David-nim soltas pí-uapziáu-na. Ká-kauá David-nim inás-mizí-a: uáko pí-uapziáu-zig, káa Absalom kóoz i-pai-tatá-sa Jerusalem-g, kauá inés-iyéu-na titókan-a, kauá i-ulalíg-na Jerusalem-kínig láutua-ma-tán;

métu inés-na soltas-na: uetmet maná epé-ki-yú in-miás-na Absalom-na. Kauá uilalíg-pa náks-inim háma-m, ke-ip-nim e-uéka uaníkt Semei, David-na p-ú-tgi-tim-úya uág pá-tótpiak-á, káa i-hína: im he ués kikát-in háma. Akam-kíniku-m imené inp-é-niu Miógat-úit, káa pe-éni-ú Absalom-na, etké he ués kapsis-níg. Kauá David-nim inékiníkt i-n-nek-sína: uako nun ap-ó-p-ziáunu kinnia háma-na; métu David-nim inás-taátk-a, káa inés-na: kunú, uetmet apá-miskaítua-nu, taz ina i-uetgitim-ú-sa, etké in Akam-kínikú-na a-sapé-timné-nek-a ínim-ki kapsís-uít-ki.

Kauá pí-uapziáu-pa illágane Absalom-nim soltas-na p-ó-p-ziáu-ziná, káa ku mázua zimbái ipé-ulalíg-na, káa Absalom ipí-nka i-ulalíg-na. Kimét uilalíg-pa mulá-p uézin i-uéka Absalom, káa teulíkit-pa pé-neh-ueya-gápa, káa ip-ním ukúg-pa i-uela-keík-a petís-pa, káa uétu minmaí ipné-n-kepkúik-as: kimét náks-inim soltas-nim pé-eutúki-á, káa iptikaí-kaik-as-ki pe-épte-yá, káa p-ó-p-ziáu-na. Kuníg pi-t-katalk-ó-ya pi-uapziáu-g. Métu David uétu máua i-hipstúina, kunku inéh-uíi-ya miáz, kauá in-kána: Absalom, ínim etéu miáz, inág imené tinug-ná-ni-óka, káa im uákas uizé-yóka.

Ka-kauá uako keíun David, kauá i-sapá-miógat-úi-ya ipním miáz Solomon, kauá péne: nizu, uáko in tinúg-teté-sa, in illágane ti-taz petú zapaámk-a Talapósa-nuas-na anítas, kin-ki petú-ki im imékaís-na Talapósa-nuas-na a-haní-u. Kauá uáko úinept-it enmíuit píimn e-uéka David, kauá i-tinúg-ne.

The End.

ERRATA

Page	7—	For i-kuéka, read i-uéka.
"	4—	" Ahias-kinig, read Abias-kinig.
"	10—	" au-nukti-á-niu, read an-nukti-a-niu.
"	16—	" talapóso-nuésg, read talapósa-nuásg.
"	16—	" ti-talaposona, read ti-talaposana.
"	18—	" (1) enes-impq, read enéz-inpg.
"	21—	" (1) i-use, read i-ues.
"	33—	" kanuit, read kaauit.
"	33—	" pá-hás-o-niu, read pa-haz-ó-a-niu.
"	49—	" eúus, read kúus.
"	52—	" kunu-azana, read kunu-azanu.
"	56—	" uisu-tag, read uiza-tag.
"	57—	" ka-pam-gunia, read ka-pam-kunia.
"	85—	" talú-yín, read tulú-yín.
"	100—	" losa-t-ki, lasa-t-ki.
"	101—	" iuetum-nim, read iuetém-nim.
"	125—	" epé-itu-yú, read epe-ita-yu.
"	129—	" epe-napt-nu, read epe-nept-nu.
"	141—	" Kunú-asána, read Kunú-azánu.
"	153—	" uátu, read uétu.
"	162—	" Huutnis-na, read Hautnis-na.
"	163—	" uek keis-uit, read uakkéis-uit.
"	175—	" uéta, read uétu.
"	178—	" iukala, read uikala.
"	197—	" ke-inpim, read ke-ipnim.
"	205—	" p-u-tgi-u-sana, read p-u-tgi-timu-sana.
"	221—	" pé-sikua-sana, read pe-zikau-zana.
"	234—	" i-siegk-nu, read i-sieg-nu.
"	248—	" máue, read maua.
"	252—	" (kunú-asána), read (kunú-azanu.

- Page 255— “ kiégk-sana, read kiéik-zana
“ 257— “ ki. read ki,
“ 270— “ siágk-epg, read ziégk-epg.
“ 270— “ talapesa-nauat, read talapósa-nauat.
“ 271— “ Takeik-u, read takeik-u.
“ 288— “ in. read in,
“ 316— “ etg; timmiu-nu, read etgpe-timmíu-nu.
“ 323— “ gatat, read katat.
“ 325— “ inas-sap-égau-zaná, r'd inás-sap-étgau-zaná.
“ 346— “ zim. read zim
“ 331— “ kapsis, read kapis.
“ 348— “ Eau-pg, read Esau-pg.
“ 364— “ -nim. read -nim
“ 369— “ ki-kóiz, read ki-kóis.

PM
2019
Z7
1914
GTU

Jesus-Christ-nim
kinne uetas-pa
kut ka-kala
time-nin i-ues
pilep-eza-pa

PM
2019
Z7
1914
GTU

Jesus-Christ-nim
kinne uetas-pa
kut ka-kala
time-nin i-ues
pilep-eza-pa

**Flora Lamson Hewlett Library
Graduate Theological Union**

**2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709**

OEMCO

GTU Library

PM2019 .Z7 1914
Bible/Jesus-Christ-nim kinne uetas-pa ku

G

3 2400 00147 4497

